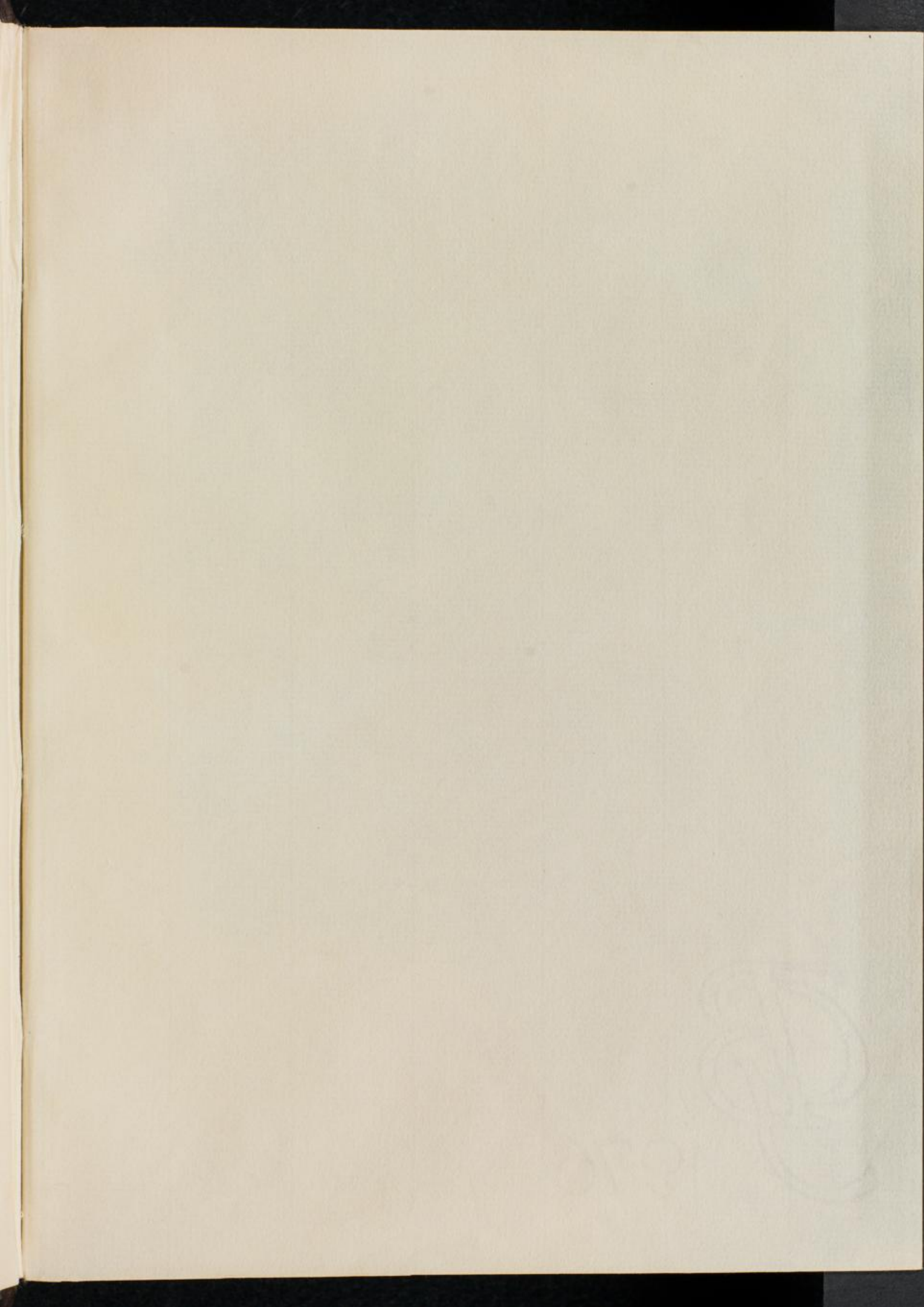
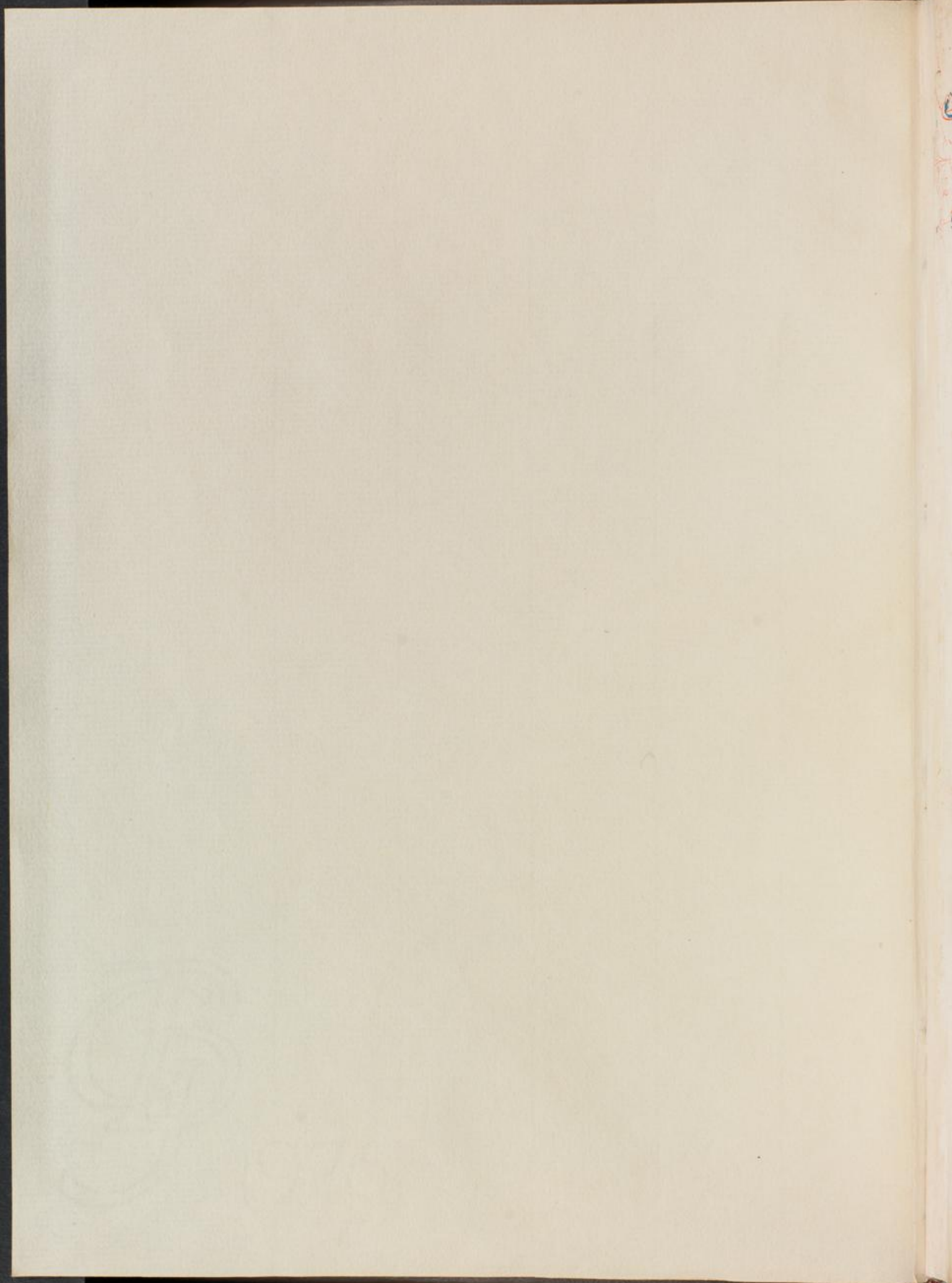

B 97

Herr Heinz Urselmann
hat mit seiner Spende für die Universitäts-
und Landesbibliothek Düsseldorf
die Restaurierung dieses Bandes ermöglicht.

1998

Hys libris dñi p̄t aliquid habere eos ut
consonū qui non precipiendi aucte sed p̄fios
senti excretionē scribūtur a nobis qđ gen
leatū non tū credendi necessitate sed tū uidi
andi libertate legendū est Itaq; in eis si qua
forte propterea dissonare putant a vero quia non ut dicta
sūt intelligūt tū liberū id habet lector audi tozue uidiā
ul' appbet quod placuit ul' improbet qđ offendit et ideo au
ta eiusmodi nisi ul' certa ratione ul' ex canōica auctoritate
defendant ut demonstrēt siue dñno tā esse siue fieri potu
isse quod ul' disputatū ibi est ul' narratū Si cui displicerit
aut credere noluerit non reprehendebit In canōica vero emi
nētia factarū leatū non licet dubitare qđ verū sit Ali
os ita lego ut quantalibet sanctitate dicitur p̄cipiant
non ideo verū putō quia ita ipi senserūt qđ quia michi
per canōicas auctoritates ul' p̄babili ratio qđ a vero non
abhorreat psuadere potuerūt Quapropter ut entens dñi
narrū tractatoib; sēptuarū fidei adhibere non est quom
qđ eide fidei tenore veritatis aspiciant Sic aug' Nūm
pūse se amat qui et alios vult errare ut suus error lateat
Illius quippe sēpta summa sūt aucte dignissima qui nullū
vbu nō qđ reuocare nollet sed qđ reuocare debet emissa Hor
quisq; non dū est assecutus scūdas p̄tes habeat modestie
p̄mas non potuit habere sapientie qui non valuit omni
nōpocēntēdi diuise p̄mitteat que cognouit diuina nō fuisse

Actantio quasi quidā fluuij eloquentie tribuuntur
pū filiū Constantini latins lris et dicitur Vir o n
niū suo tpe eruditissimus s̄ adeo in hac vita paup̄ ut
plerūq; enam necessarijs indiguerit Vtrū tam nra affe
mare potuisset qđ facile aliena destruxit **N. N. N.**

Actantiū p̄pter eruditionē sic interdū legendū arbi
tror quō Origenem arenobū et nō nullos ecclesiā
ticos sēptores grecos pariter et latinos ut bona eorū eliga
mus Vitemq; cōtina iuxta aplm dicentē Quā probate
qđ bonū est tenete Nec em̄ p̄pter eruditionē eis praua dog
mata suscipienda sūt Nec p̄ dogmatū prauitate p̄ quid
in sēptis factis vtilē edidit poemtus respiciendū quis michi
i mēdico p̄t ne legā institutionū eius libros qbus qđ yetes

scripsit fortissime Qui de ira quoque et opifacio duo volumina edidit. quos si legere volueris dialogum Ciceronis excerptum reperies

Hermanus qui et lactantius arnobij discipulus sub dio claudio principe aritus cu flabo grammatico cuius de medicinalibus versu compositi erant libri Nicomediae rethorica deuit. ac penuria discipulorum ob grecam videlicet ciuitate ad scribendum se contulit. Habemus enim Amphosium quod ad iugurtham scripsit Africa et odeporum de Africa usque nicomediae ex ametrus septem versus et alium librum qui inscribitur grammaticus et pulaterrum de ira dei et institutionum dmarum ad usus gentes libros septem et epidemem et breuiarium cuspe cepis in libro uno anaphato et aslepiane libros duos et de pscandoe librum unum ad pbu eplaram libros sex. Ad demetrum auditorem suum eplam unum librum. Ad teneum eplam libros duos et ad eundem de opifacio dei ac formandoe hominis librum unum. Hic in extrema senectute quingenti et octidies Cuspi filij Constantini in Gallia fuit et postea a patre interfectus est.

Incipiunt ca^{la} p^{im} lib^o

Quanti sit et omnipotens fuerit cognicio veritatis et quod non sit religio sapientia nisi sapientia probanda sit religio. ij. De errore phorum et variam prudentiam et publica statuentium. iij.

- In unius dei potestate regat mundum an multorum. 2.
- Quod sub uno humi deo particulares plures esse non possunt. Et de testimonio prophetarum. 4.
- De testimonio poetarum et philozophorum. 6.
- De testimonio Cotte pontificis trimegisti et de x sibill. 8.
- De testimonio Apollinis et deorum. 9.
- De veritate eorum quod plures deos esse opinantur. Et unde hic error habuit originem et quod corpus deo non est numerum nisi propagatio liberorum. 11.
- De hercule et ortu eius et gestis et morte. 12.
- De scailapio Apolline neptuno. Marte Castore polluce et Iarario. 13.
- De pius Iouis partibus et ortu et vita flagitiosa et morte et sepultura et de officio poetarum. 14.
- Quo storum fragmenta poetarum in ad phisica transferantur ratione. 16.
- Quo poete et historia euacuat storum traditione. 16.
- De Ioue Saturno et alijs. 17.
- Quid inde Emnius doceat in sacra historia. 18.
- Quam ratione homines deo creperunt nominari. 18.

Qua ratione di esse non pnt quos sexus discunt et qd in natura dei non cadit aut sexus aut coitus aut officiu gaudi .xx.
Quod stria fidem historiariu et poetariu signiceta tam fisci
latione puerit et que miserie et turpitudines de dysce
ferantur .xxi.

Quo refellantur hy qui deos ex hoiby factos metuntur .xxii.

Quo deos vanos et deos veros nemo simul colere pt .xxiii.

Ut ppa romanoru ratione religione .xxiiii.

De sacrificijs et mysterijs eoru .xxv.

Quis apud romanos tot et tantaru superstitionu pncipau
auctor extiterit et quis apud alios gentes .xxvi.

Quo tempore cepit ritus vanaru superstitionu .xxvii.

Epilogus quo dicitur quis sit sapie primus gradus .xxviii.

**Quanta sit aut fuerit semper cognicio veritatis et q n
sine religione sapientia n si sapientia pbanda sit religio**

Magno et excellenti ingenio vi si doctrine p
tus dedissent quidqd laboris et tunc impend con
tempis sibus et pmiatis quibus autem
ad msciente veritatis studiu dicitur existimare
multo esse pdatis huannu dicitur ut in

vestigare ac sine ratione q studeo opibz a amalandis ho
noribz mhere quibz reba quomā fragilia et teneq sat et ad
solus corpōis sūt pment cultū nemo m hor nemo uisitet
effia pt Erant quidē illi veritatis cognicione dignissimi qua
sine tantope cupuerūt atq ita ut eā rebus e bus antepone
rent Nam et abicasse quosdā res suas familiares et contasse
Omīsis voluptatibz constat ut solā nudāq pūritē nudā ex
ditiq sequerent tm apud eos vītutis nomē et auctōitas valuit
De m ipā cē sumi boni pmiū predicaret Sed neq adepti sūt id
quod volebant et operā simul atq industriam pderūt q de
ritas id archamū sumū dei qui fecit oīa ingenio et pūritē se
sibus nō pt oprehendi Alioqui nichil inter deū hoīem q dis
taret si oīlia et dispōnes illiq maiestatis etne cogitatio asse
queret humana Quod qā fieri nō potuit ut hoīem p se ipm
ratio dīna notescēt nō est passō hoīem deo lumine sapie requi
rentē diutius errare ac sine vilo laboris effcū vagari p tene
bras inextricabiles Aperuit oculos eis aliqn et nonionem

veritatis munus suū fecit ut et humanā sapiētiā nullā esse
monstraret et erranti ac vago viā consequendē immortalitatē
ostendēt. Verū qm̄ pauca vnt̄ hoc celesti bñficio ac munē qd̄
obvoluta in obscuro veritatis latet caq̄ ul' ḡceptū doctis ē
quā idoneis assertoribz eget ul' odio indoctis obmissā sibi au
feratitate quā nā hoīez prodūis in vitia pati non p̄t. Nā
quia v̄tutibz amāitudo p̄mixta ē. Vicia vero voluptate con
dita sūt illa offensi hac celūti ferūt̄ in p̄ceptis et bonorū spē
p̄p̄ta mala p̄ bonis amplectūt̄. P̄uiciendū ēē hys erroribz
credidi ut et docti ad verā sapiām dirigant̄ et indocti ad ve
ram religionē que p̄fessio multo melior utilior gloriofior
putanda est q̄ illa oratoria in qua diu versati nō ad v̄tute
s̄ plane ad arguta maliciā iuuenes erudiebant̄. Multoq̄
nūc rectius de p̄ceptis celestibz q̄ differētiis quibz ad cultū v̄
maiestatis mentes hōm̄ instruire possimz. Nec tam de rebz
hūanīs hū meret̄ qui scām bñdicendi assert̄ q̄ qui pie et in
nocent̄ docet. Idēo apud grecos maiore in gloria phi
q̄ oratores fuerūt. Iū em̄ recte viuendi doctores sūt existima
ti quod ē longe prestabilis qm̄ bñdicē ad paucos p̄inet bñ
aut v̄tutē ad om̄s. Multū tñ nobis exercitatio illa fictarū li
tū conuulit. Et p̄t̄ maiore copia et facultate dicendi causam
veritatis periclitari. Que licet possint sine eloquētia defendi ut
est a multis sepe defensa. tñ claritate ac more p̄mōis illus
trandū et quod mō differenda est ut potentius in aīos in
fluat. Et in sua instructa et luce orationis ornata. De religioe
itaq̄ nobis rebz om̄s instituit̄ disputatio. Nā si quidam
maior oratores p̄fessionis sue q̄ veteram de curfio epibz actio
nū suūto p̄p̄remo se phie tradiderūt. caq̄ sibi requie labore
iustissimū p̄t̄ merūt̄ si aīos suos in eam rem q̄ iūmū non
portant̄ in iustione corq̄ient ut nō tam oīū sibi q̄ negotiū
querisse iudant̄ et quidē multo molestis q̄ in quo fuerant
an̄ versati. Quanto iustis ego me ad illā piā verā dñā sa
pientia quasi ad portā aliquē tutissimū conferrā in q̄ oīū
dicta prona sūt iudiciū suauia facilia nitellū honesta sus
cepta. Et si quidā prudentes et arbitri equitatis institucōes
aīos iuris compositas ediderūt quibz aīū dissidentū li
tes contentionēq̄ sopient. Quanto melis nos et rectius di
uinas institucōes hīs p̄sequem̄ in quibz non de silliadis
iustis arcendis a de manu conferenda s̄ de spē de vita de salu
te de immortalitate de deo loq̄rem̄ ut sup̄stitiones mortificas et
vicesq̄ turpissimos sopiamz. Omissis ergo t̄rene hūmāse phie

3

auctoibus nihil certi afferentibus aggrediamur. viam rectam quos
 equidem si putare satis idoneos ad viuendum duces esse et ipse
 sequeretur et alios ut sequerentur hortaretur. Sed cum inter se magna
 conuentione dissident sententiae ipsi plerumque discordent apparet eorum
 iter nequaquam esse directum. Quod sibi quisque ut est libitum propriis
 ab vias impresserunt confusionemque magnam in querentibus veri-
 tate reliquerunt. Nobis autem qui sacramentum religionis accepimus
 cum sit veritas reuelata dominis cum doctorum sapientie ducesque v-
 titatis deum sequamur. Vniuersis sine villo discrimine vel sexu vel e-
 tate ad celeste patulum conuocamus. Nulla enim suauior animo
 abus est quam cognitio veritatis cui assensu atque illustra de sep-
 tem volumina destinauimus quibus ea res infirmis peruenit op-
 ribus et imbecis ut si quis hoc dilatare atque exequi plenissime ve-
 lit tanta illi rerum copia erubet. ut non libri modum sine expi-
 at oio. Sed nos idcirco oia breuiter colligimus. quod ea que alla-
 tura sumus tam clara sunt et lucida ut natis inuise esse videntur
 ta obscura videri hominibus veritate. Et hinc populi qui superstitio-
 vulgo putantur vel quod tantummodo instituti nobis homines erant
 hoc est ab errore in quo sunt implicati ad rectam viam reuocandi.
 Quod si facimus ut spero asserunt amicos eos ad primam doctrinam v-
 rimum ac plenissimum fontem nusquam haustu atque primum concepta v-
 scibus sitim sedent ardoreque restringat. Et cum illis oia primum
 prona manifesta modo ne pigreat ad propinquam primum deprimam
 legendi vel audiendi pacentiam comodare. Vniuersis enim in primis
 vana perueniant in heredes obdurat se contra manifesta veritate
 non tam de suis religionibus quas preferant lenementi quam de se
 male. Qui autem habeant iter rectum deus sequuntur in fractus
 planum deserunt ut per precipitum labantur. lucem reuocant ut in
 nebris caeci ac debiles iaceant. Hinc consulendum est ne cum se per-
 nent velintque se tandem ab inueteratis erroribus liberari. Quod cum
 facient si quare sint nati aliquando prouiderint. Hoc enim primum
 est causa ignorantia sui. Quia si quis cognita veritate discussit in
 et quo referenda et quemadmodum sibi vita degenda sit. Cuiusque
 summa breuiter circumscribo ut neque religio vlla sine sapientia sui
 capienda sit nec vlla sine religione probanda sapientia. **De errore
 philosophorum euacuandam prouidentiam et publicam statuendam fide.**
Scepto igitur illustrande veritatis officio non est tam
 adeo necessarium ab illa ratione principium sumere qui videtur
 prima esse natura sit ne prouidentiam que rebus omnibus consulat
 fortuita vel facta sint oia vel generantur. Cuius summe auctoris
 demeritis confirmator. Epicurus. si et antea ita actoras qui dicitur

Mo. t.

in dubiū vocant et postea Diagoras qui excludit et alij nō nulli q̄
putauerūt deos non esse. Quid aliud effecerūt nisi vt nulla esse
puidencia putāctur. Quos s̄i ceti phi ac maxie stoia acime
reuderūt. dicentes. n̄ fieri mūdū sine dīna ratione potuisse n̄
constāe n̄ sūma ratione regetet? Sed et si tullius quīs a
chademice disciplīne defensor esset. De puidencia gubnatie re
iū et multa et sepe disseruit. stoicorū argumeta confirmās et
noua ip̄e afferens pluima qd̄ facit. n̄ in oibz phie sue libris
s̄i maxie in hīs qui sūt de natūa deorū. Nec difficile sine fut
paticorū hōm̄ p̄ua sententiū redarguē. mendacia testimo
nio pepulorū atqz gentū in hac vna re non dissidentū.
Nemo est em̄ tam rudis tam ferus moribz qui nō oculos suos
in celū tollens tamen nesciat cuius dei puidencia regat. h̄ om̄e
qd̄ termē hō s̄i aliquā eē intelligat. ex ip̄a reū magnitudie.
motū. d̄posuōe. gstantia. utilitate. pulchritudine. tēpōitōe. ne
q̄ posse fieri. quim id qd̄ mirabile ratione constat. n̄ ḡsilio ma
iore aliquo q̄ instructū et nobis vniqz vniqz scalmū est creq̄
hanc p̄em quālibet copiose. Sed quia multū mē phos agi
tata res est. Si puidencia tollentibz satis vniū videt. ab oibz
arqz et eloquentibz. Et de solertia dīne puidencie p̄ totū h̄
opus qd̄ suscepim̄ sparsim dice nos n̄cē est. Omittam̄ in p̄
fina hanc q̄nem q̄ cū cetis sic coheret vt nichil a nobis vi
deatur differere posse vt non sit de puidencia differatur.

Sed in vniū dei p̄tatem regat̄ mūdus an multorū.
Itē ḡ h̄i op̄is exordū qd̄ ala gsequēs ac s̄dā. Vtrū
p̄tate vniū dei mūdū regat. an ne multorū. Nemo qui deū sapi
at rōnemqz sc̄i putet qui nō vniū eē intelligat qui et condidit
oīa et eade qua condidit virtute modet. Quid em̄ multū op̄e ad
mūdū regimē sustinendū. Nisi s̄oue arbitram̄ si plures sūt mi
nūs habet̄ singulos neruorū atqz virū qd̄ quidē faciūt h̄i q̄
eē multos volūt q̄ n̄cē est in beales eē. Siquidē singuli sine
auxilio reliquorū tante molis gubernaculū sustine nō p̄nt.
Deus aut̄ qui est et̄na mens ex oī itaqz p̄te p̄fē ḡsumateqz
vniū est qd̄ si vniū est vniū sit necesse est. Potestas em̄ uel
vniū absolute retinet suā p̄riam firmitate. Id aut̄ solidū
existimandū est cū nichil deede. Id p̄fctū cū nichil possit
deede. Quis dubitet potentissimū esse regē qui totius orbis ha
beat ip̄ū neqz ī mēto cū illis sūt que vbiqz quiescūt oīa. Cum
ad eū solū oīs vniūqz copie congerant. At si plures p̄tiant.
oīe em̄ min⁹ certe op̄ū. min⁹ virū. singuli habebūt. n̄ mē p̄e
s̄criptā portione se quisqz ḡmeat. Eodemō etiā d̄y si plures est

4
minis valebunt alijs tantum in se habentibus. virtutis autem perfectio
natura in eo potest esse in quo totum est quod in eo in quo pars exigua de
toto est. deus vero si perfectus est quia perfectus est. ut esse debet. non
potest esse nisi unus. ut in eo sunt omnia. Deorum igitur virtutes ac perfectio
tes infirmiores sunt necesse est quia tamen singulis de eis quantum
in ceteris fuerit. Ita quanto plures tanto minores erunt. Quod quod su
ma illarum rerum potestas ac divina vis. ne semel quidem dividi potest.
Quidquid enim capit divisione et interitum capiat. natura est. Si et
interitum parit est a deo qui incorruptibilis est et eternus. atque
est ut dividi potestas divina non possit. Deus ergo unus. si
esse aliud potest quod tantum capiat potestatem. Et hi tamen qui multos
esse arbitrantur officina inter se dicunt esse partitos. De quibus
suo loco disputabimus. Illud interim quod ad primum locum pertinet. tunc
o si partiti sunt inter se officia eodem reuolunt. res ut ex his quilibet per
facere oibus nequeat. Perfectus igitur non est qui cessantibus ceteris non per
omnia gubernare. Ita fit ut ad regendum mundum unus perfectus virtute
pote sit quod in beatitudine multorum. Qui autem putat quod tanta nu
meritudinem non posse ab uno regi fallit. neque quia sit vis ac
potestas divine maiestatis intelligit si existimat simulacrum deum qui
facere mundum potuit eundem regere non posse quem sentit deum
habet a natura quanta sit divina huius operis immensitas. tamen antea
illic esset tamen virtute atque consilio dei ex magno esse constata quod
opus nisi ab uno meliori perficeretur non potuit. Nam intelligitur
multo facilius esse ab uno regi quod est ab uno constare. Quod
fortasse aliquis ne fabricari quidem tam immensum opus. magis
a pluribus potuisse quibus multos quibus magnos potuit. Quod
in multis magnitudinis partibus virtutis maiestatisque posuerit
id totum in unum confero et in uno esse dico ut tamen magis istam
rerum quantum non cogitari nec dici potest. quia in re quam et sensu depre
hendimus et verbis quia neque tantam intelligentie luce percipimus huius
nisi neque explanatione tantarum rerum capere lingua mortalium
idipsum intelligere nos oportet ac dicere. Video rursus quod eodem die
possit tales esse illos plures quales nos volumus unum. Et hoc
fieri nullo pacto potest quam singulorum partibus progredi loquuntur. non
valebit. Occurrentibus sibi partibus ceterorum. Necesse est enim ut quis
quisque limites aut transgredi nequeat aut si transgressus fuerit suum
alterum summo percellat. Non vident qui multos esse deos necesse est
enim posse ut aliquid diuisum velint. Et qua re disceptatio inter eos
et certamine oratur. sicut homines bellantes inter se deos summo
cum alij capi. Troiam vellent alij repugnent. Unus igitur ac di
tino regi mundum natura est. Nisi enim singularium partium potestas ad
unam prudentiam referatur non poterit summa ista constare. uno

quoque nihil curante amplius quam quod ad eum proprie pertinet sicut ne res
quidem militaris nisi unum habeat ducem atque rectorem Quod si in
vno exercitu tot fuerint imperatores quot legiones quot cohortes
quot tunc quot ale prima non instaurari poterit atque vno quoque per
culam recusante nec regi facile aut tempore quod suis propriis consiliis
viant omnes quoque diversitate plus nocent quam proficiunt Et in hoc rege
naturus imperio nisi vno fuerit ad quem totius summe cura referat
vniuersa soluentur et corruent Ducem autem multorum arbitro regi mun-
dum tale est quale si quis affirmet in vno corpore multos esse metes
quod vna et multa sunt membra membrorum ut singulos corporis se-
pe simile mentes regere credantur. Item multi assertores quibus to-
tius mundi solentur vel ad iram vel ad cupiditatem vel ad letitiam vel ad
metum vel ad misericordiam ut in omnibus totidem metes putentur opus
Quod sub vno vniuersali deo particulares plures esse pos-

Sunt et de testimonio prophetarum.
Quod si quis profecto dicat ne ipsam quidem que vna est ha-
bita videat esse si in vno corpore tantarum rerum gubernationem
mens vna possidet et vniuersis simul intenta est aut aliquis
existimet mundum non posse regi ab vno a pluribus posse esse quod
intelligunt ipsi assertores deorum ita deos posse singulis rebus ac
vniuersis dominari ut tamen vno sit rector exercitus Jam ergo recti non
dum erunt si facillime ac ministri quos ille vno maxime ac potes-
tate hinc ostendit fuerit Et ipsi eius ipse ac mitibus fuerit Et vni-
uersi patres non sunt Non igitur deus omnes sunt nec enim potest hoc idem
esse quod sunt et quod dominatur Nam si deus est summe perfectus in-
corruptibilis esse debet perfectus impassibilis nulli rei subiectus Et
ergo deus non sunt quos patet vni maxime deo necessitas cogit sed
quia frustra falluntur qui hoc ita putant Cum huiusmodi paulo
post agamus hanc veritatem diuine potestatis testimonio approbamus
Propheciae quae fuerunt admodum multi vnum deum predicant vnum lo-
quentur Quippe qui vno dei spiritu pleni que futura essent pariter
et consona voce predixerunt At enim veritatis ceptores non putant
hinc esse credendum illas enim non diuinas sed humanas fuisse
voces autem videlicet quia de vno deo pronuntiant sicut a infam-
ium fallaces fuerunt Atque in plerisque completa esse quotidie illorum in-
teritima videmus et in vna sententia ostendens diuinam docet non fu-
isse furiosos Quis enim mentis emotio non modo futura potest sed
eius coherentia loqui possit Num ergo fallaces erant qui talia
loquebantur Quid ab hijs tam longe quam ratio fallendi aut exte-
rior ab omni fraude cohiberent Adcirco enim a deo mittebantur
ut et precoces essent maiestatis eius Et correptores prauitatis
humane Pietate voluntas fingendi ac mentendi eorum est qui

opes appetunt qui lucra desiderant que res pml ab illis factis vix
 fuit Ita em delegato sibi officio functi sut vt delictis oibz ad
 tutela vite necessarijs non modo questu illi habuerunt s; ena
 trunatis atq; morte Amara sut em vias ac mala vicijs
 pcepta iusticie Itaq; h; quoz pmi et arguebant et phibebant
 exuatiatos eos omis acerbissime neauerunt Ergo a quibz abfuit
 studiu lucri abfuit ena volutas et causa fallendi Quid qd ali
 qui eoru pncipes d et reges fuerut in quos cadere no pt suspicio
 cupiditatis et fraudis et tn precoruu dei singularis eade
 teru duracione fecerut

De testimonijs poetarum et phorum

Sed omittamus sane testimonia ppharu ne minus
 a pbatio videat esse De quibz hys omo non credi
 miamz ad auctores et eos ipos ad pbatione veri testes utemz q
 bus contra nos vti solent poetas dno et phos ex hys vnu dei
 pbemz nre e no q illi habuerint cognita veritate s; qd ipms
 veritatis tanta vis est vt nemo possit esse tam feco qui videt
 ingereute se oculis dmi claritate Poete vo qua ad hoc ratiom
 mba ornaucut et eoru res gestas aplificauerut sumo audis
 sepissime tn gntent spu ul mente vna contineri respicimz
 pheus qui est vetustissimz poetaru et equalis iporu deoru fignoz
 tradit in argonautas in undaudis et hercule nauis sic
 in et magnu pmogetu hypotes appellat q an ipm manu su
 genitu s; ab ipo sint cuncta gnata Eude ena Caneonemz qm
 ad huc nichil esset pmius ex mfmto apparuit et eoruu maqoi
 gme atq; nam q conape auo non poterat ex acie iudice manu ei
 dicit / tipotos hoc qepon nepi a xrioc nepoc
 Aliud em qd diceret amplius non habebat huc aut om da deo
 esse pente quozu causa celu condidit liberisq; pphoz vt ha
 berent habitaculu sedmz eom Estion athanathoz domo
 naphiton Natuzia igit et rone ducente intellexit esse pres
 tantissimz potestate celu ac terre conditricem Non potuit em di
 cere louem esse pncipem celu q erat saturno genituz Nec ipm
 Saturnu qui celo natus ferebat Celu aut tanz deu pmiu iustituz
 non audebat qd elementu videbat esse mudi quod ipm egre
 rit auctois Nec em ratio pduxit ad deu illu pmogetu cui as
 signat et tribuit pncipatu Homera nichil nobis dce potuit
 qd pnceat ad veritate qui humana potuis q dmi gspit po
 tuut Hesiodus qui deoru gnatione libri vmo ope oplexo est sed
 tn nichil dedit non a deo conditore sumes exordiu s; a chaos qd
 est rudis inordmateq; materie gusa congrues cu explanare
 an deluicit chaos ipm vnde qudo quomo esse a constare cepisset
 Nimitu sicut ab aliquo artifice disposita ordinata effecta sut oia

*Ho the dignus
 ventus*

huc est signus in fozu ab immanu

*longo ul imenso
 aere
 natus*

tipotos hoc

tipotos hoc	protogenos	pncipio genituz
qepon	pheton	
nepi a xrioc	perimachios	longo ul imenso
nepoc	neios	aere
vos	vos	natus

sic ipsam materiam factam esse ab aliquo nunc est. Quis igitur hanc
nisi deus fecit. Cuius preterea subiaccnt omnia si resugit hoc ille. Dum hor-
ret incognitam veritatem. Non enim miserrimum institutum sicut videri vo-
lebat in helicone carmine illud effudit sed meditando venient ac patris
Nostri primum maro longe fuit a veritate. Cuius de summo deo que me-
tem ac spiritum nominavit. Hec verba sunt. Principio celum ac terras caposque
liquentes lucentesque globum lune titamaque astra. Spiritus inter alit to-
tamque infusa per artus. Mens cogitat molles et massas corporum mis-
cet. Ne quis forte ignoret quoniam esset ille spiritus qui tantum habere
poterat. Declamavit alio loco dicens. Deum namque ire per omnes terras et tractus
terre per mare celumque perfrudu. Hinc pecudes armenta viros genus om-
ne creatum. Quicquid sibi tenuis nascente arese vitas. Quidius quippe
in principio preclari operis sine ulla nois dissimulatione a deo que
fabricatore mundi quique rerum opifice vocat. Mundum fatet instructum
quod sicut orpheus vel hy nri que natura dicit ducente senserunt
et petentem descendissent eadem quam nos sequimur. doctrinam apprehensa
veritate testis sunt. Sed hactenus de poetis ad philosophos veniamus quo-
rum quidam et auctoritas certiusque iudicium quod non rebus omnibus sed
inuestigande veritati studuisse credunt. Thales milesius qui unus
et septem sapientium numero fuit quique primum omnium fuit que esse de cau-
sa naturalibus tradit. Alii esse dixit ex qua nata sunt omnia. Deum autem
esse mentem que ex aqua cuncta formavit. Ita materiam rerum po-
suisse in humore principium causarum nascendi constituit in deo. Pi-
tagoras etiam diffinit quid esset deus atque per universas mundi partes
divinam vim commens atque diffusam. Ex quo omnia que nascuntur naturali
a vita capunt. Anaxagoras deum esse dicit infinitam mentem que
per se ipsam movetur. Anaximenes quidem multos esse populares
deos unum tamen naturale. Iam tunc sume artificum. Cleantes et anax-
imenes ethera dicit esse summum deum cui opinio poeta non as-
sensit. Iam per omnipotens secundis imbribus ether. Coniugis in ge-
nium letis descendit et omnis. Magnis alit magno permixta vi-
vere fera. Thalesque nalem vim divina ratione preclaram mentem
divinam mentem deum nuncupat. Itaque zenon nalem divinamque legem
hanc omnium summa quibus sit mentem eodem tamen spectat ut per providen-
tiam unam esse consentiant. Sive enim natura sive ether sive
ratio sive mens sive facultas nitas sive divina lex sive quod ali-
ud dixeris idem est quod a nobis dicitur deus. nec obstat appellationum
diversitas cum ipsa signa ad unum omnia revolvantur. Aristoteles quippe
ius secum ipse dissideat ac repugnancia sibi et dicat et sentiat.
Tamen summum tamen unam mentem mundo preesse testatur. Plato qui
omnem sapientissimum iudicat monarchiam plane apteque defe-
dit nec ethera a rationem aut naturam sed ut deum nominat ab eo

31700

mūdū hūc pfectū atq; mirabile ē fabricatū quē Cicerō sem-
 tus atq; imitatus i plurimis deū ofitet ac supmū vocat in
 hys libris quos de legibus scripsit ab eoq; regi mūdū argumē-
 tar nū disputat de natura deorū hoc mō. Nichil ē prestāns
 deo ab eo igit regi mūdū nō est. Nulli igit est nature obedi-
 ens aut subiectus deo ergo omnē regit ipse naturā. Quid aut
 sit deo in solatione diffinit. Nec vero deo ipse qui intelligitur
 a nobis alio mō intelligi pōt nisi mens soluta quēdā et liberā
 segregata ab omī onēratione mortali. Quā sentiens et mouēs
 Amicus quoq; Seneca qui et romanis ul' accerimus ston fuit
 q; sepe sēmitū deū merita laude psequitur. Nā cū de imāna
 morte differet non intelligit inquit auctem ac maiestatem
 iudias tui pectōis orbis terrū reliq; et deorū omī deū a quo
 ista munia que singula adoramus et colimus suspensa sūt. In
 m exhortationib; hūc cū pma fudamēta molis pulcherrime in-
 ceret et hoc ordiret quo neq; manus nouit q; naturā nō in-
 lius ut oīa sub duab; suis irēnt. Quis ipse p tota se corpū
 intendat tū ministros regni sui deos genuit et q; multa alia
 de deo nō similia locutus est que nūc differo. Nūc fati dēmo-
 strare sumo ingemo uros attigisse ueritate ac pene certū
 nisi eos retroq; infucata prauis opimib; osuetudē
 isset qua et deos esse alios opinabant. et ea q; in usu hōm
 fent tamq; sensu pedita essent p dijs habenda et colenda
 debant.

De testimonio Cotte pontificis et trimegisti et de
decem fabulis
 Hunc ad dīna testimonia trāscamus sed .decem fabulis
 prius unū pferam qd' est simile diuino et ob immiam
 vetustate Et qd' is que noīabo ex hōib; in deos relata ē. Apud
 Cicerōne cōcta pōtēfex disputans cōt' stōicos de ueritatib; et
 uarietate opimōnū que solet esse de dijs ut more actū mōm
 oīa facēt mēta quāq; fuisse mercuriū ait et enūtiatē pōd mem
 quatuor qntū fuisse eū a quo sit argus omī ob eāq; tam t' egip-
 tū profugisse atq; egiptijs leges ac lras tradidisse. Nūc egiptij
 theben
 thoyly nō appellat a quo apud eos pīms am sui mōm
 id september nomē accepit. Nō opidū condidit qd' etiā nūc gre
 vocat' marauij ciuitas et p hēmate colūt eū r'ligiose. Qui ta-
 meti homo fuit antiq;ssim; tū et mstructissim; omī grē dōt'
 ne adeo ut ei multarū rerū et artū scia tumēstis cognōmē i
 ponerent. Hic scripsit libros et quidē multos ad cognōnē dīna
 rū rerū ptinentes in quib; maiestate sūmī ac singularis dei
 asserit. Nōdemq; nōib; appellat quib; nos deū et pīem ac ne
 quis nomen ei; requirēt a nommonē dicit eo q; nōis pōtate
 non exeat ob ipam salūz ueritatem ipsius. Hec uerba sunt

Deos aut vna vnus at no
mō eger nō ē et sū noie.

Ode quod eic
da eic onoma
toc vtipoc pectai
ectin sap o on
do nommos

Ode theosis
ode eis onomatos
vpros lectai
estm gar oon
anommos

Deos autē vna
vna aut noie
non eger
est enim qui
sunt nomine

Deos igitur nomen non est quia solus est nec opus est proprio vocabu-
lo nisi in disamine erigit multitudo ut vnaquaque persona sua nota
et appellatione designes deo aut quia semper vna est propria nomen
est deus Superest de rursus carminibusque sacris testimonia que sunt mi-
to reuocari proferre Nam fortasse hi con- quos agimus in poetis
pntent et credendum tamquam vana fingentibus in quibus quod errare po-
tuerint quia et ipsi homines fuerunt In vno quo nemo vnus quod dicitur
ne apud grecos quidem vixit in libris reu dicitur quos ad C. cesa-
rum pont. max. scripsit cu de quidem vnus loquitur Sibillas li-
bros aut non fuisse vnus sibille si appellat vno nomine sibille nos quod
omnes femine vates Sibille sunt a veteribus nuncupate vel ab vnus
delphicis noie vel a conuulsi deorum enunciantis. aoyt n n
em deos non theus n et conuulsi non vuleri sed
vuleri n n appellabant colico sermons gene Itaque sibilla
dicitur esse quasi theobalen Ceterum sibillas nō fuisse deo casus
emē enuacui sub auctoibus que de singulis septuaginta prima fuis-
se de pte cuius mentione fecerit Nichanor que res gestas Alexandri ma-
cedonis scripsit Adān labicā cuius meminit cupidēs i lamie p
deus Ternam delphicā De qua Caspūs loquit in eo lib. que de diuina
noie opesunt Quarta cymeā in ytalica qua Aruuis in libris pu-
mū belli pise in analibus noiat Quintam euechrea qua Apollido
que euechreus affirmet sua fuisse riuē Itaque Graus plū parenti
bus vaticinata et pitura esse Troiam et Homerū mendata scrip-
tū Itaque tamā de qua scribit Eratosthenes in antiquis ana-
libus tamā episse se septu. Septimā humanā noie Amalthe-
am que ab alio ephile vel demophile noiet eāp nouē libros at-
tulisse ad reu Tarquinū priscū ac p hys trecentos philippicos
postulasse regemque appnatū precū magnitudine deuissse mulieris
insana illam i ospitū regis tres obussisse ac p vliquis mde pū
poposisse Tarquinū multomagis insana muliere putasse que de
mōtibus alijs elustis at in eodē pto pseruaret motū esse regem
ac residuos trecentis aureis emisse quorū postea nūq sit auita Ca-
pitulis refecto quod ex omnibus ciuitatibus et ytalica et grecis et papu-
e euechreus coacti allatūque sunt Romā augūp Sibille nomine fue-
rūt Octauā helespota in agro troiano nata uico marmesso c
ca opidū gergitū qua scribit Heracides pontico Solomons et
Cyri fuisse iporibus Nonā phugā que vaticinata sit Ancie De
tima eiburte noie albunea que tiburī colitur et dea iuxta ripā
amnis amens cuius i gurgite simulachrū eius inuentū ē diatu-
tenes in manu libru. Hanc om Sibillarū carmina et feruntur
et habent pretip Ceterum Cuius libri a romāis dantur n. eos ab
villo nisi a quindem vris inspra fas habent et sunt singularū

11° Sept

Singuli libri qui quia sibilis nomine inscribuntur: veluti
 unus esse creduntur: suntque con-
 fusi nec discerni ac suam assignari cuiusque potest. Nisi erithree que et
 nomine sui verum carmina inseruit. Et erithrea se nominat ubi pro-
 cuti est cum esset orta babilone sic et nos yfise sibilis duemus sic ubi
 testimonij causa fuit abutendum. Omnis igitur hec sibilis unum deum
 predicant maxime tamen erithrea que celebrior inter ceteras ac nobilior
 habetur. Primum fenestella diligentissimo scriptor dicitur viris
 dicens aut desitio Capitolio retulisse ad senatum. C. Cutione con-
 sulem ut legati sibilas mitterentur qui carmina sibilis con-
 ad romam deportarent. Itaque missos esse per Gabinum. Al octavi-
 um. I. Valerium qui descriptos a privatis visis non mille deportaverunt
 romam. Idem supra omnino dixisse varone in hys q^o visis
 romam legati attulerunt de uno deo. Nec sunt testimonia

ΕΙΣ ΘΕΟΣ	Unus deus qui
ΜΟΝΟΣ	solus est vsp
ΥΠΕΡΜΕΛΙΤΕΣ	amplissimus
ΑΣΗΘΕΟΣ	incomparatus
Ιμμάτι hunc esse solū sūmū deū qui celū fecit	lūmbū
distinxit	sed deus solus
ΑΠΛΑΘΕΟΣ ΜΟΝΟΣ	Unus eminentissimus
ΕΙΣ ΤΑΥ ΥΠΕΡΙΑΤΟΣ	qui fecit
Ουλλοινη α	celum
Ουπανοη	atq; solem
Εκοντε kai	et stellas
Ακοπεα kai	lunam
ΕΗΛΕΝΗ	firmamentum
Καυλοορον	terramq;
σεαγορ kai	et tumores
Υδαορ	aque
Οιδρηματα	ponti
Ποντορ	Qui quoniam solus sit edificator mundi et artifex rerum uel
Quibus constat ut que in eo sunt solū coli oportere testatur	
Αιτορ τον	Ipse qui
Μονορ	solus est
Ουτα ρεσ ηορ	colite
σεολλα	principem
Κορνορ	mundi
Ορ μονορ ειρ	qui solus est
Αιορ	in seculum

hai Ezaenoc	atq; a sculo
Elicon	factus
Ite alia sibilla quecuq; est	ai pferre se ad hoies voce dei di
ceret sic ait	
Monoc lap	Solus enim
Deor ei	deus
Mikaroyk	et non
Etom	est
Etior Aploc	deus Alius

Quereret nunc testimonia ceterarum nisi et h. sufficeret et i. oportuoribus loas reserualet. Sed in defendam am veritas apud eos qui aberrantes a veritate falsis religionibus sciunt qd gens phanome aduso eos magis adhibere debet qd eos deoz suoz testimonijs reuincam.

A De testimonio apollis et deoru *Cam A.*
 Solo em quem pter ceteros dnu maxime fatidi
 Colophone videns qd delphis credo emytraue
 in amicitate asie ductus querechi ruda quis esset aut quid
 esse dno deus rudit xx et vno versib; quoru hor pncipiu e.
 Aioq; pter
 E se ortus
 Indidatoc
 Indictus
 Ancepac
 sine matre
 Dion Achwe
 inerpugnabilis
 Digma
 nomine
 Mude Aolon
 nec verbo
 Popoumenoc
 capiendus
 Et ilipoc Ayo toy to
 igneum seculum
 Doc Anipa de
 hoc deo modica autem
 Deor Aiepic
 dei portio
 Anseproi
 angeli
 Homic
 nos

In quis potest suspirari de Jone esse dictu qui nrem hnt et nome quid qd marturis ille ter maximo au supra sen me tione non mo a metora ut apollo s; a statopa quoz ap pellant deu qd origo illi non sit aliude nec em pt ab villo esse gnatus qui ipe vniusa gnant. Hanc ut opinor et ar gumentis deoru et scribitis confirmam qd p se satis claru est vnu esse regem mundi vnu ptem vnu deu. Et fortasse que rat aliquis a nobis illud idem qd apud Cicerone queit hoc tenio Si deus vno est que esse bta solitudo queat. Taji nos qui vnu dicim; desertu ac solitariu esse dicim;. Habet

enim ministros quos vocamus nuntios Et est illud verum quod dixisse in exhortationibus **Benecā** sup̄ retuli genuisse regni sui ministros dñi verū tñ neq̄ dñi sūt neq̄ deos se vocari aut tolli voluit **R**ippe qui nichil p̄ter iussu ac voluntate dei faciunt nec tñ illi sūt qui vulgo solentur quorū et exiguus et r̄tus ē n̄s **Q** si cultores deorū eos ip̄os se colere putat quos summi dei ministros appellamus nichil est qd nobis faciāt iudiciam qui vna deū dicimus multos negemus si eos multitudo delectat non xij dicimus vt **Emuū** aut **ccclxx** vt **Orpheus** sed inuicibiles esse arguimus eorū errores in diuisa qui tā paucos putant **S**iant tñ quo nouē appellat debeant ne deū v̄m a se lent cuius nomē exponit dñi pluibz tribuit cedit **Apolim** suo qui eodē illo r̄nsō vt **Ioui** p̄ncipatū sic eadē cetis dñs abstrulit nomē **C**ertius em̄ verso ondit dei ondit ministros no deos verū angelos appellat oportet **D**e se quidē ille metitus ē **I**am si sit enū demonū angelis dei se aggregauit **D**emonū in alijs r̄nsōis demonē se ē confessus est **N**am tñ mitigaet **supplicia** vellet ita r̄ndit

llanwope	Oia sapiens
llanto didakce	oia docte qui
llopi coioon	p multa versais
lraioi daimon	exaudi demon

Ite rursū tñ p̄ter in **Apolinem** smythiū rogato exprimitur hoc versu exortus est

Apmonia	Coaprio
liocmoi popeoc	mundifera
llanwoon	totius sapientie
Daimon	demon

Quid ergo superest nisi vt pia confessione verbeibus veri dei ac penā subiaceat sempitēne **N**am talio r̄nsō ita dixit

Daimonai	demonēs
coi poicoc	qui p̄gunt
yllepuxcoher	in terram
kaullepi	et circa
llontona	pontum
kaatay	in fessi
Daimonai	domantur
ylla yllactisic	sub verbere
Exoy	dei

De vtriusq̄ genibus in s̄cdo libro dissemus interū nobis sat est qd dñi honorare se vlt et in celo se collorare confessus est id qd res se haberet **Q**uo s̄nt appellandi qui deo sp̄ assistunt **De**

trahant ergo se hoies ab erroribus et abicitis religionibus praesens
 pente sui dominus cognoscant cuius n. virtus existimari potest nec
 magnitudo propria nec principium comprehendere cum ad illam mentis
 humane intentio et acumen et memoria pervenit. Quae si sub
 ductis et consumatis oribus suis subsistit heret desinat nec est ali
 quid ulterius quo progredi possit. Verum quia si non potest quin id
 quod sit aliquando esse cepit consequens est ut quoniam nichil ante eum fuit
 ipse ante omnia ex seipso sit praeceatus. Ideoque ab apolline

Came
 Came

Argoq; nec

Ex se ortus

Et a sibilla

Argose nec

Ex se genitus

A senecae

Increatus

Alfoofuoc

Infectus

Nonnatus q; seneca homo acutus in exhortationibus vidit.
 hoc inquit aliunde pendens ita ad aliquem respiciens cui quod
 est optimum in nobis videamus. Alius nos edidit. Alius nos
 ingenuus. Deus ipse fecit. **Ca. 8^m**

**De veritate eorum qui deos plures opinantur esse et unum is
 error huius originem et quod corpus deo non est nomen nisi propria libertate**

Hic igitur tot ac tantis testibus obprobatur unius dei potestate
 hac prudentia mundum gubernari cuius vim maiestatemque
 tanta esse dicitur. Tameo plato ut eam neque mente conape neque verbis
 enarrare quisquam possit ob immensam terribilemque potestate. Dubi
 tet vero aliquis. An quidquam difficile aut impossibile sit deo quod tanta
 corporum maiestatis opera prudentia excogitantur. Virtute instituit ratione
 profectus nunc aut spiritu sustentet potestate moderat. Inexcogitabilis res
 fabulis et nulli alij factis notis nisi sibi. Unde michi de tanta maies
 tate sepe cogitanti qui deos colunt mercedem videri solent tam ce
 ca tam inexcogitabiles tam excordes tam non multum minus
 animalibus differentes qui credunt eos qui geniti sunt matris ac semine
 oribus aliisque maiestatis. Dicitur quod virtutis habere potuisse cum sibil
 la etiam dicitur.

Quinque anapoc

Non potest ex viri

Ek nepoq

semibus

Meopare

et matris

Deoc

deus

Deoionepoc

formatus

Eihai

esse

Quod si est verum sicuti est apparet hercule apolline liberum Mar
 cium senecam ipsum cum ceteris homines fuisse quam sunt ex duobus
 scribis nati. Quod causam a deo tam emotum quam id opus quod ipse ad pra-

9
granda sobolem mortalibus tabuit et q sine s subna corpali
nullu pe ee Hic ergo si sint imortales etm quid opus e alio
sexu nimiu vt generet ipa pteme quid opus est cu suaf
sione non egeant qui sp fut futua Na pfecto in hoibus
receptis aiantibus diuistas sexus coitio et gnatio nullam hnt
alia rone nisi vt oia gna vuentiu ipm fut gditione mor
talitatis obitura mutua possint successione pua Deo aut qui
est sempiternus neq ale sexus neq successio nra est dicit aliq
vt habeat mltos ul in quos ipse possit dmar Quid igit sexu
opus est femico cu de eis qui e oipotens vt vocat si vsu et
opa femine possit filios pcreare Nam si quibusda i mutuo
aialibus id prestitt vt sibi e folijs natos e suauibus herbis ore
legant aut existimet aliquis ipm deu nisi pmixione sexus
altius non posse gnate Illos igit quos ipeti et mispicet
tq dos nntupat et adorat nemo e tam i confidatq qui non
intelligat fuisse mortales Quo ergo iquid aliquis du audi
ti fut Ni miu quia reges maximi ac potentissimi fuerit ob
merita virtutu suaru ac munciu a arcu reptari in m
fussent hy quibz ipitauerat in memoria fut glecta Quod
si quis dubitet res eoru gestas et facta pdeatet q vniusa in
poete q historia vetes pdiderut **Cam gm**

De hercule et oru eius et de gestis et morte eius

Hercules qui ob virtute clarissimus et q a facinus inter
deos habet nome orbe tre que pgrasse et purgasse narrat
stupris libidibus adulteris iniquauit n amiu cu esset genis
adulterio alienigene Quid tandem in eo potuit esse dmi q sub
ipe vias macipatus et mares et feminas cont omis leges
fama flagitio dedecore affect Sed ne illa quide q magna et
mirabilia gessit talia iudicanda fut vt vntibus dms tubuda
videant Quid em tam magnificu si leone apruq supauit si
aues dicit sagittis si regiu stabulu egressit si vntu quos in
huluis detrauit si equos feroces cu dno mceremt Opa sui q
fortis viri hois tu Illa em que vnt mortalia et frantia fu
erut Nulla e em qd ait orator tanta vis que no fo et vi
bus debilitari frangiq possit At amiu vntc In cohibe fortis
sini est q ille n fecit vntq n potuit Hec qui faciat non
mo ego cu sanis vius comparo si similitu deo iudico vel
le abicisset de libidine luxuria cupiditate insolentia vt vir
tute eis ipleret que deo simile iudicabat Non em fortior pu
tandus e qui leone q qui cupiditates audissimas cohercet aut

No

q̄ a magone bellatricem q̄ qui libidine vniat pudoris ac fame de
bellatrice aut qui fenu de stabulo q̄ qui vna de corde suo egit
q̄ magis sut p̄miosa q̄ domestica et q̄ mala sut q̄ illa q̄
et vitari poterat et caueri Ex quo fit vt ille solus vir fortis de
beat iudicari qui tepans et moderatus est et iustus Quod si cogis
iustus aliquis que sint dei opa r̄a hec oia q̄ mirant̄ hoies tep
tissimi ridicula iudicabit Illa em̄ non d̄ms v̄tutibz quas
ignorat Hercule non Encyrtos tm̄ seruisse regi q̄ aliquatenq̄
honestu iuderi p̄t s̄ ena impudica mulieri omphale que illu ves
tibus suis indutu sedere ad pedes suos iubebat pensa facientem
detestabilis turpitudō s̄ tanta eat voluptas Quid tm̄ m̄get aliq̄s
poetis ne credendu putas q̄m p̄ter non em̄ ista Lucilio nar
rat a lucretio qui d̄s et hoibz non pepit si hy potissimu q̄
deon laudes canebat Quibz igit̄ credimz si fidem laudatibz no
adhibem? Qui hos mentiri putat profert̄ alios quibz credi
mus auctores qui nos doceat qui sint isti dy quō vn̄ orti que
se videt̄ qui n̄s q̄ p̄ns quid m̄ hys ad mirabile quid cultu
dignu quid deniq̄ certius veriusq̄ mysteriu nullu dabit Credi
mus igit̄ istis qui non vt r̄prehenderet sut locuti s̄ vt p̄dica
ret Nauigauit ergo in argonautis expugnauitq̄ Troiam
sicut homedonti ob negata sibi p̄ filie mercede salute vnde
quo tpe fuit appet̄ It̄ furore atq̄ infama p̄ritz vxore sua
et libeis p̄mit̄ Huc hoies deu putant s̄ philoteia heres
suis non putauit qui facem supposuit arsupro qui artus eius
et nat̄ nos cremari ac diffund̄ iudit qui ossa eis ac cin̄es m̄
oculo monte sepeliuit p̄ quo mune sagittas eis accepit C 10^m

**De esaulapio Apolline Neptuno marthe castore polluce
Et marauio :-**
Aulapius et ip̄e non sine fla Et marauio :-
Aulapius natus quid fecit aliud d̄ms honoribz
dignu nisi qd̄ sanauit ypolitu morte sane h̄nt clariore
q̄ alio meruit fulminari Huc terquitiu de illustribz viris
d̄s aut̄ m̄tis p̄ntibz natu expositu et a venatoribz iuen
tu anno lacte nutritu Chironi traditu didicisse medicina
fuisse aut̄ messeniū sed epidauri moratu Tullius aut̄ em̄
suriū ait sepultu Quid apolo p̄r eis nōne ob amore quo
flagrabat turpissime gregem p̄uit alienu Et muros la
omedonti extruxit cu Neptuno mercede conductz q̄ illi nega
ri potuit ip̄une ab eoq̄ p̄mo Rex psidus quitquit cu d̄s
pepigisset didiat abnegare Id̄ formosu p̄uē et dum
amat violauit et dū ludit occidit Homocida maris et p

stram cedis timie ab Athenensibus liberatus ne mare vi-
 deret nimis ferus et timans Adulterium cum bene gmisit Cas-
 tor et polux dum alienas sponfas rapiunt esse gemmi desic-
 runt Nam timore turne conatatus vdas alterum gladio tuis
 uerberavit et cospe poeta alterius vme altius mori narrat
 ut iam sint non deorum tm s omni mortalium miserum quibus
 semel mori non licet Hos tm omery ambos simpliat no
 ut poete plent mortuos esse testat Nam tu facit in muris
 assidente pamo helenam cuctos grece pncipes r'ognosceret so-
 los aut se frs suos requirere subieat ordm eis huiusmodi vsq
 hec ait ast illos retinebat terra sepultos fur ac nebulo Mar-
 turus quid ad famam sui reliquit nisi memoria fraudu sua-
 rum celo saq digna quia palestra dormit et lrum pny tuent
 liberu ptem muenit necesse est in a Tenatu deorum sume auct
 pntiq ee sine qz pter ioue solus om triumphavit exatit dicit
 Indos debellavit Sed tuuctq ille ipator india maximo ob
 more ac libidinem turpissime victus est Delato neta qz sem
 uito comitatu nactus e ipudica muliere in lictore ac ponia
 victorie iudice vir esse voluit ne nimium mollis uideret atqz
 la prius pditit frs inerepmitit ab alio r'licta ac repudiata
 in coniuge sibi vindicavit et libera fecit et tu ea pit ascendit
 in celu Quid horu om pater Jupiter qui in solemnij p'antoe
 optimus maximus noiat Mone a pma sua pudicia ipius ac
 pene patruoda deprehendit cu ptem regno expulit ac supant
 n' expectat morte decepti sems cupiditate regnadi Et cum
 paternu soliu p um p arma cepisset bello est a citans lacu
 situs qd humano gm pncipiu fuit maloru Quibus vntis
 et pace ipetuu compata reliqua sua vitam in stupris adul-
 terijsqz osupit Omittit v'gmes quasimmut id em tolleabile
 iudiciu solet Amphitruone ac Indaru p'eterite non possunt
 quoru domos dedecore atqz infamia plemissima reddidit illud
 non sume ipietatis ac sceleris qd regu pueru rapuit ad su-
 ptu Paru em videbat si morpugnanda feriata pudicam
 maculosa esset ac turpis nisi ena sexui suo iuria facit hoc
 est veru adulteriu qd fit cont nam Hec qui fecit videtimg
 an maximus optimus etc non est quod nome a corruptoibus ab
 adulteris ab incestis abest nisi forte erramus hoies qui talia
 facientes sceleratos vocamus ac pditos omnibqz penis dignis
 simos iudicamus P'ultus aut M' fulius qui C' verri adulteria
 obuent eade et supit que colebat admisit q' p' Clodio sororis in-
 testu at illi optimo maxio eade fuit et soror et Coniunx ..

De Iouis pentibus et ortu et vita flagitiosa et de morte et
sepultura eius et de officio poetarum Ca^m 11^m

Quis est igitur tam excors quibus in celo regnare putat
qui ne in terra quidem debuit non insulse quidam poeta tri-
umphum cupidinis scripsit quo in libro non modo potentissi-
mum deorum cupidinem sed etiam victorem fuit Eniatis enim amor-
ibus singulorum quibus in potestate cupidinis ditioneque ver-
sent instruit pompam In qua Iupiter cum ceteris diis ante cur-
rum triumphantis dicitur catheratus Eleganter id quidem a po-
eta figuratum si tamen non multum distat a vero Quia enim virtu-
tis est exes qui cupiditate ac libidinis malis vincitur non
cupidini ut ille finit sed morti subiectus est sempiternus Sed o-
mittam de moribus dicere rem quidem ut intelligat ho-
mines in quibus miseris versantur erroribus Regnare in celo
Iouem vltimus existimat id doctus patet et indoctis persuasum
Quod et religio ipsa et precationes et hymni et delubra et si-
mulachra demonstrant eundem tamen fatuo et licia genitum
admittunt Quod potest deo videri quod ut ait poeta hominum regum
et regum ante eius ortum infinita milia hominum fuerunt eorum
sed qui saturno regnare vixerunt et potes luce eorum facti quod
Iupiter sunt potius Vides alium deum regem fuisse prius tempo-
ribus alium consequentibus potest ergo fieri ut alius sit alius
postea futurus Si enim prius regnum mutatum est cur despicere
etiam etiam postquam posse mutari Nisi forte saturnus ge-
neris potuit fortiori Iupiter non potest at quin dominum im-
petum aut semper inmutabile est aut si est mutabile quod
fieri non potest semper utique mutabile est Ergo Iupiter reg-
num amittere sicut patet eius amisit ita plane Nam cum idem neque
victoria neque maiestatis omnino perisset abstulit se tamen una
tunc quod insu fuit maiore parte suo futurum quisquam ex illa
nata est et prima prudentia in eo non dei cui nisi themis fu-
tura dixisset ipse nesciret Si autem dominus non sit ne deus quidem
potest Quia ipsa dominitas nominat ut ab homine humanitas deinde genera-
litas qui vincit vltimam maiorem Quod qui facit se pro-
fecto se non esse maxime quoniam quidem potest aliquid maius existere
quidem persisterit palude fossima iurat Quia superstitio superis quod
reddita dominis Et tunc ista superstitio est aut a quo reddita est ergo
aliqua pars maxima est que peccantes deos puniat Quia ta-
ta formido paludis est infans si sint immortales quid metuent ea
quam visuri non sunt nisi quos mori necesse est Quid igitur homines
in celum homines oculos suos tollunt Quid per superos dicunt cum ipsi

11
superi ad inferos inuoluantur. dique habeat quod venient. et adoret
Illud vero quale est esse fata quibus deus omnis et ipse Jupiter pa-
reat si pateant tanta vis est ut plura possint quam celestis unum
si quis ipse rector ac dominus cur non ille potius regnare dicat
quam legibus et statutis parere omnis deos necessitas cogit. Nunc
mihi dubium est quid sit qui alicui rei obsequitur. maxime non sit
na si sit non accipiat fata sed faciat. Nunc ad illud quod o-
miseram cedeo. In una ita sola sui continentior cum ea depre-
ret non virtute aliqua sed metu successoris. Que formido uti-
que eius est qui sit immortalis et imbecillus et nichil quippe quod
potuit et tunc cum nasceretur exingui sit pro eius argentus
extinctus est qui si vivere potuisset nunquam minori concessisset
imperium. Ipse autem furto suatus futimque nutritus. Zeus siue
Zeon appellatus est. Non ut isti putant a seruore celestis ig-
nis vel quod vice sit dator et astantibus inspiraret animas que virtus
solus dei est. Quam enim posset inspirare animam qui ipse accipit
aliunde si quod primus ex libris. Fatuum dixit cum manibus. In-
tuerentur ignem. homines alium deum hunc rectorem si factus non fuerit
ab errore delusus. At enim poete ista finierunt errat quisque hoc
putat. Illi enim de hominibus loquebantur si ut eos ornaret quorum
memoria laudibus concelebrabant deos esse dixerunt. Itaque
illa potius ficta sunt que tamquam de diis non illa que tamquam de homi-
nibus sunt. loni quod clarum fiet exemplo quod inferens. Vanum vi-
olatur aureos nummos largiter in sinu eius infudit. Nec
superi merces fuit ac poete qui quasi de deo loquebantur. ne
autem credite maiestatis infringeret finierunt cum in aures
umbrae delapsu eadem figura qua umbrae ferreas dicit cum
multitudinem telorum sagittarum describit. Papiuisse dei in a-
quila cathamitu poenicus color est. Sed aut per legionem rapuit
Cuius in signe aquila est a navis in qua imposita est tutelam
habuit in aquila figurata sicut taurum cum rapuit et trans-
iit Europa. Eodem modo guttisse in boue tradit. Io. Inaia si-
liam. Que ut ira Junonis effugeret ut eam in fetis obsita in
bos tranasse dicit mare in egyptum venisse atque ibi crepta
pristina specie dea facta que nunc ysis vocatur. Quod istud argu-
mentum potest nec europam in chanto sedisse nec io boue
factam quod certis dies habet in fastis quo isidis nauigium ce-
lebratur que res docet non tranasse illam sed nauigasse. Igitur
que sapere sibi videntur quia intelligunt unum tamen corpus
in celo esse non posse totam gammediam fabulam pro falso repudiat
nec sentiant in terra id esse factum quia res a libidine ipsa terrena est. Non

ergo res ipsas gestas finxerunt poete qd si faceret essent uanissimi
sed rebus gestis addiderunt quendam colorem Non enim obstantes
illa dicebant si ornare cupientes Nunc huiusmodi decipiunt maxime
qd dicitur haec omnia ficta esse a poetis arbitrantur colunt qd ignorant
nesciunt enim quid sit poetice licentiae modus quousque ingredi
fingendi liceat *Non poen. offi.* in officio poete in eo sit ut ea que vere ges-
ta sunt in alias species obliquas figurarum in dictione aliq-
uando tradunt Totum autem qd referas fingere id meptum esse et
mendacem potius quam poetam sed finxerunt ista que fabulosa
credunt. Nam et illa que de diis feminis deorumq; conubijs dicitur
sunt autem igitur sic figurat sic colunt nisi forte non in poete sed
pictores eandem fictoresq; ymaginum mentuntur. Sic enim hic est Ju-
piter qui a nobis dicitur deus Non is est qui ex saturno et ope
natus est non oportuit in eis plura simulacra in templis orbibus
collocari quid sibi mulierum effigies voluit et uisus sexus infimus
in quem se credidit hic iupiter cum vere ipsi lapides hominum fate-
bantur Mentitos esse poetas aiunt et huiusmodi credunt omnino
ut non esse mentitos ipsa reprobant Ita enim deorum simulachra
conspiciunt ut ex ipsa diuinitate sexus appareat uera esse que dicitur
poete Nam quid aliud argumentum habet ymago cathami
et effigies aquile cum ante pedes iouis ponuntur in templis et
cum ipso puer adorantur nisi ut nephandi stupri ac scelus memo-
ria moneat in eternum Non igitur a poetis totum fictum est aliquid
fortasse triductum et obliqua figurarum oblatum quod oblatum
quo ueritas obuoluta tegeret sicut illud de fortune regnorum.
166 Fuit enim ioui celum obtinuisse neptuno mare in sua plutoni
autem non terram ponens in sorte terra uenit nisi quod in terra res ges-
tae Ergo illud in uero quod regnum orbis ita pueri sortibus sunt ut
orientis impium ioui cedet plutoni cui cognomen hagesilao
fuit pro occidentis obtinet eo quod plaga orientis ex qua lux
mortalibus datur superior occidentis aut inferior esse uidebatur
Ite ueritate mendatio uelauerunt ut ueritas ipsa persuasio in pub-
licis nichil derogaret De neptuno sorte manifestum est augrey
nam tale fuisse dicimus quale Al. antonij infinitum illud ipe-
rum cum tota ore maritime potatem tenato deceruit ut pre-
dones persequeret ac mare omne pacaret Sic neptuno ma-
ritima omnia cum insulis uenerunt Quod id probat per mirum
hystorie ueteres docent antiquis autor Euhemery qui fuit ex
ciuitate messene res gestas iouis et ex ceterorum qui dii putan-
tur collegit Historiamq; contexit ex titulis et inscriptionibus
sacris que in antiquissimis templis habebantur maxime in
fano iouis tri filij ubi aurea colupna posita esse ab ipso ioue
titulus indicabat in qua colupna sua gesta descripsit et memi-

mentū postēis etiā rerū suarū **H**anc historiam et interpretat est
 Ennius et secutus quig her vba sut **U**bi Jupiter neptuno i
 pui dat maris et insulis omnibus et q secus mare loca esset
 omnia regnaet **P**era sut ergo que loquit poete sed obten
 tu aliquo spene q velata **P**t et mons olimpus figura poe
 tis dedisse vt Iouem dicent regū solū esse sortitū q olimpo
 ambigū nomē est et montis et celi **I**n olimpo at Iouem
 habitasse docet eade historia que dicit **E**a tempestate Jupit
 in mote olimpo maxmā pte vite colebat et eo ad eū in ius
 venebat si que res in controuersia erat **I**te si quis q nomi i
 ueneat qd' ad vitā humanā vtile esset eo venebat atq; Jo
 in ondebant **M**ulta in hac nomē poete fuisse non vt
 in deos mētrant quos colūt s vt figuris vscoloribz venustia
 tem ac leporem carmibz suis addant **Q**ui aut nō intelligit
 quō aut quare quid q figurat poetas velut mendaces et fa
 culigos insequit **H**oc errore decepti etiā phi q ca que de Jo
 ue ferunt minime conuenie in deū videbant **D**uos Ioues
 fecerūt vnu nālem alterū fabulosū **V**iderūt expte q
 verū cū saliz de quo poete loquit hōiem fuisse **I**n illo al
 nali Ioue vlgari q suctudine religionis inducti errauerūt
 qd' in deū nomē hōis trāstulerūt qui vt supradiximz q solū
 est non indiget nomē Iouem aut illū esse qui sit ex ope da
 turnoz natus negat non p̄t **V**ana igit p̄suasio est eorū q
 nomē Iouis **S**ūmo deo tribuūt **S**olent em qdā errores su
 os hac excusatioe defendere qui conuicti in vno deo cū id nega
 re non possūt ipm se colere affirmat verū hoc sibi placere
 vt Jupiter nōmētur **D**uo apud absurdus Jupiter emm
 sine concubino coniugis filieq; colē non solet **Q**ndē quis sit
 apparet nec fas est id nomē eo transferri vbi nō minerva e
 vlla nec Iuno **Q**uid qd' huius nois p̄uocitas non dīmā vni
 expmit s humana **I**ouē em Junonēq; a iuuādo eē dictos
 Cicero et Jupiter q̄ iuuās p̄t dia qd' nomē in deū minime co
 gnit quia iuuare hōis est opus aliquid ofrētis in eū qui
 sit aliens et p̄ignū bñficiū **N**emo sic deū p̄catur vt se adiu
 uet s vt seruet vt vitā salutēq; tribuat qd' multo plus ac
 maius est q̄ iuuare **E**t qm de p̄re loquim nullo p̄t dicitur
 filios iuuare cū eos geneat et educat **I**llud em lenig est q̄
 vt eo vbo magnitudo p̄m bñficiū exprimat **C**ruāto id est
 magis conuenies est deo qui vero p̄t pi est p̄ que sumz et
 cui toti sumz a quo aiāmur illuāmur qui nobis ipartit
 salutē tribuit vitā multiplicē submstrat **N**on intelligit
 bñficiā dīmā q̄ se trāmo a deo iuuari putat **E**rgo nō ipito
 mo s etiā ipius est q̄ nomē Iouis dēute sume maiestatis

15° potestatis imminuit Quare si Iouem et ex rebus gelus et ex mori-
 bus hominū fuisse in terrarū regnasse deprehendimus Superest ut
 moritū quoq; eius inuestigemus Ennius in sacra historia desq;
 tis que in vita sua gessit ad ultimū sic ait Demde Iupiter q;
 qua quinq; terrarū cunctis omnib; q; amicis atq; cognatis suis
 ipia diuisit reliquitq; hoib; leges mores sumētaq; pauit
 multaq; alia bona fecit Imortali glā memoriaq; adiecta sem-
 pitna monumenta suis reliquit etate psumata. In Creta viā
 comutauit et ad deos abiit Cūq; ceteros filij enumerat deora-
 uerūt q; cū et sepulchrū eius est in Creta Topid enosso et dicit
 vesta hanc vrbe vocasse / ma; sepulcro eius inscripū antiquis lris
 grecis Ζαηβερονο; id est latine Iupiter Saturni Hoc certe
 poete non tradit sed antiquarū rerū scriptores que adeo vera
 sūt vt ea sibilis versibus confirmēt qui sunt tales

Δαιμόνας

Demonēs

Αε προικ

manib;

Νυκτοον

cadaverum

Ποσειδάων

simulacra

Μορον

sepulc; mortuorum

Αρπεία λαγ

pre se feret

Κρηται

Creta

Ποικεδον

male

Μορον

peritura

Επει

Lucio de deorū natura cū tres Iones a theologis emiani dicēt
 ait terrā fuisse Cretensem Saturni filiū cuius in illa insula se-
 pulchrū ondit Quō igit; alibi p̄ deus esse vna; alibi mortuū
 alibi hīc templū alibi sepulchrū Anant ergo Romani Capitoli-
 um suū idē sumū caput oligionū publicarū nichil esse ali-
 ud q; mane monumentū Veniamus nūc ad eius p̄em qui an-
 regnauit et qui fortasse plus habebat in se qd ex coitu tantorū
 elementorū genitus esse dicatur Videmus quid in eo fuit deo
 dignū In p̄mus illud qd auerū sc̄m narrat; habuisse q; uis-
 itia fuit sub eo in terra Teneo aliquid in hoc qd in eius filio nō
 fuit Quod enī tam cōueniens deo q; insū r̄gimē ac p̄t seculū
 sed cū eadem rōne natū esse cogito non possū putare deū sumū
 qd vudā esse aliquid antiquis sc̄z celū atq; terram At ego deum
 queo vlt; que nichil sit omo qui fons et origo sit rerū Hic sic
 nūc est qui celū ipm condidit terrāq; fudauit Saturno aut
 si ex his nato est vtputat; p̄admodū p̄t esse deus p̄cipalis q;
 alijs orū suū prebet Aut quis p̄fuit mūdo p̄is q; saturnus
 figneret; sed hoc poetiū est vt dicebam paulo antea figmē-
 tum Nec enim fieri poterat vt elementa insensibilia tantoq;

refert Aglaoston dice Iouem cum ex insula naxo aduerso titanas
prensisset et sacrificium faceret in lectore aquile cum in auspiciu aduo
lasse qua victor bono omniue acceptam tutelae suae subuegarit
Facta vero historica etiam ante descendisse illi aquila in capite atque
ei regnum prehendisse testatur. Cui ergo sacrificium Iupiter potuit in
celo suo quem dicit Euhemerus in orreana mortuum et etiam
opido aulatia sepultum. **Quomodo stori fragmenta po-**

etarum ad phisicam transferantur rationem. Cap. 12.

Quoniam reuelamus misteria poetarum ac fatuorum putes
inuenimus ad virtutes eius et facta redeamus. Iustus in regno fuit
primus et hoc ipso iam deus non est quod fuit. Demos quod ne iustus
quidem fuit non modo in filios quos necavit verum etiam in priem
rims dicit abscessisse genitalia quod forsitan vere accidit sed
homines respectu elementi quod dicitur celum totam fabulam explodunt
tamquam ineptissime facta quam tamen stori ut solent ad rationem phisicam
conantur traduce. Quorum naturam Cicero de natura deorum differens
posuit. Celeste inquit altissimam ethereamque naturam id est igne
am qua pre se se omnia continent. Vocare voluerunt ea parte corpo
ris que conuictione alienius egeret ad parendam. Que ratio
vestem potuit conuenire si mos dicitur. Idcirco enim virginem pu
tant vestem quia vestis ignis inuolabile sit elementum nichil
illius natura possit ex eo quippe qui omnia que abripuerit assumat.
Induis in fastis. Nec tu aliud vestem quam virtutem intellige fla
mam. Namque de flamma corpora nulla vides. Iure ergo virgo est
que per minima nulla remittit. Nec caput et comites virginis
amat. Pulcane quoque id potuit ascribi qui quidem putatur
ignis et tamen cum poetis non abscederent. Potuit et soli in quo
est natura et causa dignetur. Nam sine solis igneo calore
neque natura quicquam neque augere potest ut nulli alii elemento ma
gis opus sit genitalibus quam calori cuius socii concipiuntur. Nam
cetera subsistentiam omnia. Postremo etiam si ita sit ut voluit alii
qui magis abscessisse esse celo putem quam homo sine genitalibus
natum. Nam si pro se gignit non indigebat utique genitalibus
cum saturnum ipsum parearet. Si vero habuit et a filio abscessa
sunt ortus rerum et natura omnis interisset. Quid quod ipsi sa
turno non dominum modo sensum si humanum admittit cum as
firmat eum esse saturnum qui cursu et conuersione spatiorum ac
temporum continet eumque exere idipsum nomen habet. Chronos
enim dicitur quod idem est Chronos id est spatium temporis. Fatius
autem est appellatum quod saturerentur. Anis. Hic Cicero's verba sunt expo

uentas Innam storcorū que q̄ vana sit cuiq̄ intellige pmp
 tiffimū est Tu em saturnus celi est filius quō potuit ā tēps
 e celo gigni aut celū a tpe absadi aut postea tēps iperio
 spoliari a filio Joue Aut quō Jupiter natq̄ ex tpe aut quibq̄
 āms saturari possit eternitas au nullq̄ est finis **Ca^m 1^m**

Quomodo poete et historia euacuat scytorū tradicio

Shem de Joue et saturno et alijs ita
 Ergo vane sūt iste rōnes phōrū quid sup est n̄ vt
 factū credamo esse id ē hoīem ab homīe abscisū Nisi for
 te aliquis existimat deū fuisse qui timuit cohēde cū sit qd
 dūnitatis hūisset nō patris gentalia debuit amputare s̄
 ppria ne Jupiter nasceret qui cū regni possessione pūuauit
 Idem sorore suā Rhea quā latine opem diamq̄ au habet vr
 orem rōso vetitus esse di⁹ mares liberos educare qd futurū es
 set vt a filio pellet^r Quā rem metues natos sibi filios non
 vnq̄ deuorabat vt serūt fabule sed necabat quōsp̄ septū sū m
 hystoria sc̄ Saturnū et opē ceteros tūc hoīes huānā carnem
 solutos hesitae Verū p̄mū Joue leges hoībz moresq̄ conde
 tem eduto phibuisse ne licet eo abo vesā tūc si verū est que
 p̄t m eo fuisse iustitia sed factū sane putem Saturnū filios
 deuorasse nō cū aliq̄ rōne Nū idcirco qd ait vltiq̄ comedis
 se filios suos cū qui exulcerit sepulchrū q̄ mādanit Qps aut
 cū Joue pepiss̄ subtraxit infante cuiq̄ nutriendū fuerim
 misit in Cretam Rursū ipudentiā reprehendā n̄cē ē Cur
 em̄ r̄nsū ab aliquo accepit Cur m celo constitutus i t̄ra nō
 videbat Cur em̄ coribantes cimbaliē fefellerūt Postremo
 cur exstit aliqua vis maior que illiq̄ vinctē plate⁹ Nū
 m̄mū dener a iuvene facile vincty est ac spoliato ipio fu
 git r̄nsū expulsq̄ et italia nauigio uenit Cur errasset diū su
 ondius m fasteū libris refert Causa ratis sup est tusarq̄
 rate venit ad amnem Ante pertrato saltiber orbe deus
 Hūc errante atq̄ mopem lanus excepit Cuiorei argumē
 ta sūt num̄ veterē m quibz ē cū duplici fronte lanus et i
 altea pte nauis sicut idē poeta subiecit At bona posteitay
 pupim formant m ere Hospit̄ aduētū testificata dei omēs
 ergo non tm̄ poete s̄ hystoriarū quoq̄ ac rerū antiquarū
 s̄riptores hoīem fuisse osentūt qui res eis m ytalīa gestas
 memore pdiderūt Greci diodorus et Tullius latinū Nepos
 et Cassius et Varro Nā cū agresti quodā more m ytalīa
 vinceret Is gens mēdale ac disp̄sū montibz altis oposuit le
 gesq̄ dedit latunq̄ vocari maluit hīs qm̄ latuisset tuty

la nra adūpā hōmī
 tē a m̄ aūp̄m̄ adū
 tūle sūt sabūp̄m̄
 aquila m̄ caput atq̄
 hōc Jupiter p̄m̄ n̄
 a mortū et castē
 s̄ora s̄igmentā p̄
 rationem. Ca^m 1^m
 ū at saturnū p̄m̄
 p̄m̄ m̄ tempo sūt
 Demq̄ qd̄ ne vltiq̄
 veni cū m̄ p̄m̄
 an v̄t am̄d̄it s̄
 fabulā explēd̄m̄
 lent ad v̄m̄ p̄m̄
 nā v̄m̄ d̄ff̄erē
 m̄ n̄rā id est ip̄
 h̄c̄m̄ ca p̄t̄ m̄
 r̄andā Que r̄m̄
 m̄ v̄m̄ q̄
 s̄t̄ clem̄t̄ā m̄q̄
 p̄m̄t̄ affumat
 ūā intelligit s̄ū
 ure ergo v̄m̄ q̄
 m̄s̄ v̄m̄t̄at̄
 quid̄ putatū
 et s̄h̄ m̄ quo
 igneo calore
 m̄ clem̄t̄o m̄
 q̄m̄t̄ n̄l
 v̄t̄ volat̄ s̄
 gem̄talibz
 gem̄talibz
 lo abscisa
 qd̄ ip̄i d̄a
 m̄t̄ cū af
 sp̄at̄m̄ at
 ē thionos
 p̄m̄t̄ Atm̄q̄
 s̄h̄a sūt q̄p̄o

in horis. Censet ne aliquis deū esse qui pulsus est qui fugit
 qui latuit. Nemo tam stultus est qui em̄ fuerit aut latet et vim
 et mortē timeat. Nūc est Ophion qui epibz eius fuit rector
 apud Saturnū in t̄ra et apud hoīes regnasse commemorat.
 Prīmū quidē regnavit terrestribz viris satūrus. Et satūrus at
 natus est ip̄e rex magnus oīa p̄spiculator Jovis.

Ilpoioioc	primus
MEH	quidem
ANAZEHE	regnauit
TIPOHION	in terra
KPOHOC	saturnus
ANAPON	primū
Et kpo hōrōc	Ex saturno autē
sehet ayoc	factus est ip̄e
ANAZ Mesa	rex magnus
ten po ha	latus visibus
reit	Jupiter

Itē noster Alaro aureus h̄at in t̄ris Saturnū agebat et illio
 loco aurea que phibent illo sub rege fuere secula q̄ iurisy
 latio regnata p̄ arua Saturno quondā Ennius quidē in
 hemero nō primū dicit regnasse Saturnū s̄ vianū p̄iem
 Inuicē inquit p̄mū in t̄ris ip̄em s̄mū celis habuit. Is
 id regnū vna cū fr̄ibz suis instituit sibi atqz parit. Non
 magna dissentio. Siquidē maiorū auctōrū de filio ac pa
 tre dubitatio est. S̄ t̄n vtrūqz fieri pot̄ et p̄mū vianus
 em̄nē int̄ ceteros potentia cepit et p̄cipatū habē non
 regnū. Postea satūrus maiores sibi opes compauit ac re
 gniū nomē asciuit. **Quid nūc Ennius docet in sac̄**

Nunc quā ab **historia. Cam. qe. m. x.**
 hys que retuli aliquantū sacra hystoria dissentit
 aperiam⁹ ea q̄ v̄cis lris otinent. Ne poetaz septias in
 accusandis religioibz sequi ac pbare videam⁹. Hec em̄ v̄ba
 sūt Ennī. Saturnū v̄xōrē dixit opem Titanī q̄ maior na
 tu erat postulat vt ip̄e regnaret vbi mat̄ vesca eorū
 et sorores ceteras atqz opis suadent Saturno vt de regno
 non concedat fr̄i. Ibi titan q̄ satūre detior esset q̄ Saturnū
 id cō et qd̄ videbat m̄nem atqz sorores suas opam dare vt
 satūrus regnaret concessit ei vt is regnaret. Itaqz pactus
 est cū satūro vt si quis lib̄corū vitulus ferus ei natus esset

ne quem educaret Id cuius rei causa fecit ut ad suos natos reg-
 num rediret Cum Saturno filius qui primus natus est cum
 necauerit Demde posteris nati sunt gemini Jupiter atque
 Juno Cum Junone Saturno in aspectu dederit atque Jove
 clam abscondit dantque veste educandu celantes Saturnu
 Ite Neptunum clam Saturno opis parit geminos Pluto
 nem et Glauca Pluto latine dicitur est diespiter alij oru
 vocant Ibi filia Glauca Saturno ondit ac filiu plutone
 celant atque abscondit Demde glauca qua emouit. Hec
 ut scripta sunt Jouis et fratru eius stirps atque cognatio in
 modum nobis ex facta septione traditum est Item paulo post
 hec infert Demde Titan postquam reseruit Saturno filios pro
 creatos atque educatos esse clam se seducit seu filios suos
 qui titan vocantur fratres suu Saturnu atque opere operis
 dit eosque mario arcuocit et custodia his apponit Hec his
 toria que vera sit docet fabulla Erithrea eade fere dicens in
 si que in paucis que ad non attinet discrepat Libeat ergo Jupi
 ter suum scelus timere que preem vniuersis impedibus phibet
 Id enim titan patris fecit quod ille contra partitione iusura
 dum mares liberos sustulisset Reliqua historia sic contineri
 tur Jove adultu cum audisset preem atque mrem custodis in
 receptos atque in vincula coniectos Venisse cum magna Cre
 tensu multitudine titanuque ac filios eius expugnasse in
 tes vinculis exemisse pre regnu reddidisse atque ita in
 tam remeasse post hec Demde Saturno sortem data ut
 tauerit ne filius cum regno expelleret illu eleuade sortis atque ef
 fugiendi periculi gra insidiatu Joui ut eu necaret Jovem
 cognitis insidiis regnu sibi deuo vindicasse ac fugasse
 Saturnu Qui cum iactato esset per omnes terras persequetibus
 armatis quos ad eu apprehendendu ul necandu Iupiter
 miserat vix in Italia locu in quo lateret inuenit **Ca. 14^m**

Qua ratione ceperunt dy nominari
 Quibus ex rebus cum constet illos homines fuisse non
 est obscuru Quia ratione dy ceperunt nominari Si enim nulli
 reges ante Saturnu ul vranu fuerunt propter hominum raritate
 qui agreste vitam sine vilo rectore vivebant non e dubiu
 quin illis temporibus homines regem ipm totaque gente iactate
 sumis laudibus ac nouis honoribus ceperunt ut ena deos
 appellaret siue ob miracula virtutis hunc ve putabat iudes

qui pulchre est qui post
 n fuerit aut lant a deo
 in epibz eius fuit reuolue
 regnaque dincorac
 nis futus h pira
 tor Jouis
 titans agrotit et illo
 nere scula q iurisy
 tinnus quide ca
 rna h vranu prem
 alius habuit No
 atq panie Non
 vru de filio ac pa
 et pms vranus
 panti habe non
 ompauit ac re
 s dicit in fac
 m
 yloru dissentit
 q reptas in
 her em vba
 d q maior na
 vesca conu
 re de regno
 it q Saturnu
 opam dare ut
 itaq padis
 s ei natus esset

a grecis ortu est quoru leuitas instructa dicendi facultate et copia incredibile est quantas medationu nebulas exortauit Itaque admirati eos et susceperunt primi sac illoiu et vniuersis gentibus tradiderunt ob hac vanitate Sibilla su eos increpat

ΕΠΙΛΑC DE TI
ΛΕΛΛΟΙ ΠΑC
ΕΛΛΑC ΔΥΡΑC
ΕΣΕΜΟΝΕC
ΑΙΠΟCΤΙ
ΔΕ ΔΟΡΑ
ΜΑΤΑΙΑ
ΚΙΝΟΛΟΤΙ
ΜΕΝΟCΕ
ΕΙΛΟΠΙΡΕΙCΤΙ
ΕΥCΙΔΟC
ΤΙC ΚΟΥ ΑΙΛΑΝΟΝ
ΕΥ ΟΡΕΑ
ΔΕ ΚΑΝΕΑ
ΥΡΑΤΕ
ΠΙΛΙΠΠΟC
ΛΙΟΝΟΑ
ΕΞΟΥ
ΜΕCΑ
ΛΟΙΠΟC ΚΟΛΛΟΝ

Procia quid
confidis
in viros
principes
Cui
bono at dona
mama
mortuus
acquiris
Immolas
simularis
Quis tibi errorem
in mente
posuit
hec
pferre
relicto
dei
magni
ore ul' fatie

Marcius Tullius qui non tm pfecto orator sed etiam phus fuit siquidem solus extitit Platonis imitator in eo libro quo se de morte filie consolatus e non dubitauit dicere deos qui pub' coluntur hoies fuisse Quod ipius testimoniu eo debet grauissimu iudicari qd et augurale hnt sacerdotum et eode se colere venerari qd testatur Itaque m pauos vsculos duas res nobis dedit Nam du' imagine filie eodem mo consecratu e pfitetur quo illi a veteribus sit consecrati et illos mortuos esse docuit et origine vane su pshendis ondit Cu vo inquit et mtes et femias tu plues ex hoibus in deoru nro esse iudicamus et eoru in vrbibus atq agris angustissima delubra venem' absentia eoru sapientie quoru ingenijs et muctis oem vita legibus et institutis exalta constitutaq habemus Quod si vllu vn qd aial consecrandu fuit illud pfecto fuit Si cathini pge nices aut amphitruonis Aut Emdaru in celu tollenda fama

fama fuit hinc idē honos certe deditandus est qd̄ quidē sanam
teq̄ om̄i doctissimā et optimā q̄bantibus diis immortalibus ip̄is
in corū cetū locatā ad op̄monē om̄i mortalū conseruado for
tasse dicat aliquis pre mino luctu delirasse Cicerone At qui
illa om̄is orō et doctrina et exēplis et ip̄o loquēdi genē per
fecta nō egri sed cōstantis animi ac iudicij fuit et h̄ smā ip̄
sa nullū prefert iudiciū doloris neq̄ em̄ puto illū tam va
rie tam copiose tā ornate scribere potuisse n̄ luctu eius et ratio
ip̄a et consolatio amicorū et longitudo tēporis mitigasset
eius qd̄ idē dicit in libris de rep̄u idē de gl̄ia **Nā** de lecti
bus quo in ope platonē secutus leges voluit ponē quibus
putaret vsurā esse iustā et sapiētē ciuitatē de religioe ista
sanxit **Quos** et eos qui celestes semp̄ habiti sūt coluuto
et illos quos in celo merita locauerūt **Hercule** **Libero** **Escu
lapiū** **Castore** **poluce** **Quirinu** **Itē** in **Tusulamis** cū dicit
totū pene celū huāno genē op̄letū **Hi** vero inquit scrutati
vetē et ex illis ea que scriptores grecie p̄didērūt emē co
neri ip̄i illi maiorū gentū dii qui habent **Hinc** a nobis p̄
fecti in celū eperient **Quā** q̄ qm̄ demonstrant̄ sepulc̄ i gre
tia reminiscē qm̄ es imitatio que tradant̄ sepulc̄ ministerijs
Cū demp̄ q̄ hoc late pateat intelliges **Testat̄** est vis **Attici**
Asiam ex hys misterijs intelligi posse q̄ om̄es illi hoīes fu
erūt qui colūt **Et** cū de **hercule** **libero** **Esculapio** **Castore** **polu
ce** **mercurio** **fateret̄** **De** **Apoline** et **Ioue** **patribus** **corū** **Itē**
de **Neptuno** **Volcano** **Marte** **Marmio** quos maiorū gentū de
os appellauit timuit apte ostēda et idē ait late h̄ patē vt
idē de **Ioue** ceterisq̄ antiquioribus diis intelligam̄ **Quorū**
memoriam si eadē rōne vetēs conseruauerūt qua se imagi
nē nomēq̄ filie cōseruaturū eē dicit ignostū merentibus p̄
cedentibus nō p̄ **Quis** em̄ tā demens qui cōsensu et placito
inimabiliū stultorū ap̄iū celū mortuus arbitret̄ a aliquem
qd̄ ip̄e nō habeat dare alteri posse **Apud** **romanos** **deus** **Iulij**
q̄ hoc sacēdō hom̄i placuit **Antonio** **deus** **Quirino** quia h̄
pastoribus vsit̄ cū alter gen̄i fr̄is exiterit alter patrie pa
trinda **Ad** si **consul** nō fuisse **Antonius** **S** **cesar** p̄ suis in
temp̄. meritis etiā defūcti hoīs honore caruisset **Et** **consilio**
pisonis **foreri** et **L. cesaris** **pp̄mqui** q̄ vitabat̄ sum̄ fieri et
dolobelle **cōsulis** q̄ **colūnam** in foro idē titulū ei⁹ euerit ac
forū exp̄iauit **Nam** **romulū** **desiderio** **suis** **fuisse** **deditat**

Ennius apud quem plus amissum regem dolens h' loquitur. **Q**uomodo comule dic qualem te patre custode dii genuerunt Tu pro
 dixisti mihi nos intra lucis horis **Q**uod pat' o genitor quere o sa
 tuine diis orandū ob hoc desiderium facile creditū est Nullo
 paulo mentem qui subornato est a prius ut nutiaret ple
 bi vidisse se regem huano habitu augustiore eūq' madasse ad
 plūm ut sibi delibū fiet se deū esse et quinnū vocari cūo
 fū et ipi pūlo psuasit Romulū ad deos abisse et cenatū sus
 picione rediū regie liberauit **Qua ratioe dii ee nō pnt**
quos sexus discunt et quod in naturā dei cadit nō aut sex

P aut vitus aut officium generandi **Cam 16m**
 Quidam hys que retali esse contenti si pūpū ad huc mt
 ta suscepto opci nōia Nā quib' ipō capite religionū destruc
 to vniūsa sustuleri libet hī psequi cetera et redargue plerūq'
 tueteratā psuasionē et tandē hoies suorū pudeat ac peniteat
 errorū Magnū hoc op' et hominē dignū religionū aīos nō
 dis exsolue' p'go ut ait lucretius q' quide' hoc effice' nō potēat
 q' nihil veni assēbat Nām ē h' officium q' et veni deū asseim'q'
 et falsos refutamus In ergo qui poetas fuisse de diis fabu
 las opmāt' deas feminas enā esse credūt et colūt Reuoluūt
 iprudentes ad id qd' negauerūt coire illos ac parē Nec em' fū
 p' qn' duo sexus gnāndi tā sint instituti Recepta vō sexū
 diūstate nō intelligūt q'sequens ēē ut conapriat qd' in deū
 cade' nō p' s; ut isti putat Nam et Iouis ēē filios dicūt et
 ceterorū deorū Nāscūtur ergo cotidie quidā dii noui nec enim
 vntūt' ab homib' ferūditate Idit' deorū inuābilū p'tea
 sut oīa nullo s; moriente Nā cū hōm' vix credibilis nūb'
 sit meximabil' quos hī p'nti nascūt' mori nūc est que
 deorū esse tandē putem' q' tot senilis nati sut imortalesq'
 māserūt Cur ergo tā pauca colūt' nisi forte arbitram' non
 generādi tā s; tūmodo rapiedi voluptatis duos ēē sex' deorū
 et ea exerce' que hominūmos et face' et pati pudet Cū vō duā
 tur aliq' ex aliquib' nati ut si nasa desierūt scie' nos conuent
 Cur et qn' desier' Non illepide Seneca i' libri' moālis phie.
 Quid ergo est inquit q'reapud poetas fallacissim' Jupiter des
 erit liberos tolle' vtiū sexagenariū fact' ē et ali' lex papia fa
 bulā iposuit An ipetruūt ius trū liberorū An tandē illi ve
 mt in mētē Ab alio expectes alteri qd' feceris et timet ne quis
 sibi faciat qd' ipē fatūo At isti qui deos asserūt vidēat quo
 rūdēat hinc argumēto qd' insexm' Si duo sut sex' deorū se
 quitur' contrabit' si cocūt et domos habeat nūc est Nec em'

id est qd' quidam
 diis immortales
 vultu consensu
 raste carone
 loquū gēne
 fut a h' smā
 puo illū tam
 hūm' aū a tūo
 rēpōs' māgnū
 de gl'ā q'ā de
 olut' pōne' quā
 de relūōe sūa
 abūi sūt colūto
 rēale Libesū ē sū
 salams cū dicit
 vō m'quē s'mū
 p'datū emē co
 hinc a nobis p
 rānt' s'pāt' i' ge
 sepul' mīnsteris
 tātū est vti' Atti
 vīes illi hōies fa
 apio castore polu
 trib' vōi' hū
 māuū gēnū de
 laq' h' patē vt
 p'm' d'urū
 qua se imāg
 mētē p' p'
 su et plāto
 a aliquem
 nos deū hūū
 tūno quā h'
 patre pa
 p' sūm m
 et cōsilio
 fūno sūi et
 cū exēcit ac
 esse dēlarat

carent virtute ac pudore ut hoc pmissive à in apatulo faciunt
sicut muta videmus facē aialia si domos habet gsequēs ē vt
et vrbes habeat equidē aurore Masone qui ait Plebs hitat di
uersa laos a sionie potentes. Celicolē clāp suos posuo pena
tes. si habet vrbes aut agros igitur habebūt Nā quis nō videt
que sequat. auare illos et colere qd victo tā fuit Erro mortales
sūt eiuod argumētū retrōsū idē valet si em agros non
habent ne vrbes qdē si vrbes nō ne domos quidē si domibz
caret ergo et conuictu si auidity ab hys abest et serg igitur se
mines In dyb aut videmus et femias esse ergo dy nō sūt Dy
soluat hoc argumētū si quis pē Ita em res rem sequit vt
h' vltima nō sit ofuei Sed ne illud quidē dissoluet aliquis
ex duobz scribz alter fortior est alter infirmior robustiores
em marēs sūt femine imbeciliores Imbecilitas at nō cadit
in deū ergo nō femēs sētus Nūc addit superioris argumētū ex
tranca illa gclusio vt dy nō sūt qm in dyb et femē sūt

*Ex stoia fidem hystoriarū et poetarū figmenta tam phisi
tulationē putat et que miserie et turpitudines de dyb referat*

O hab rationes stoia alio versu deos itpre. Ca^m 11^m
tant² et quia nō pudent quid sit in vero conat² eos
tū xerū nālū rōne gūte Quos Cicero secuto de dyb ac re
ligionibz corū hāc smām tulit Videt igitur a phias rebo bñ
atq; vtilit² inuētis tractata rō est ad cōmētitos futosq; deos
Eue res genuit falsas opmiones cyroresq; turbulentos et su
pstitones pernamicas Et forme enā nobis deorū et etates et
vestis ornatusq; noti sūt Genera preterea quingra ggnatio
nes omnes oīaq; traducta ad similitudinē imbecillitatis huā
ne quod planius quid verius dici pōt Romane phie princeps
et amplissimo sacerdotio pedita et cōmētitos ac fctos deos
arguit Quorū culta pene supstiones amiles esse testatur
falsis opmionibz erroibzq; turbulentis implicatos cē ho
mines credit² Nā totū liber vtriq; de nā deorū funditus
religiōis tūit ac delet Quid g a nobis expectat² ampliq;
Nū eloquentia supare possumo Cicronē Minime id quidē
Sed fiducia illi defuit ignorantū veritate qd ipē simpli² in
eodem ope testat² Aut em facilius dicē se posse qd nō sit qd
quid sit hoc est falsa intelligē vera nescie Clarū igit² est ho
mines fuisse illos qui dy putant² et corū memoriā p morte
esse consecram Ideo et etates diuise sūt et cte imagines fing
uloiū qd in eo habitu et etate simulac² deorū gfigurata sūt
in qua quorūq; mores deprehendit Consideremus si placet e

Junas infelicium dorum Ius filium perdidit Ceres filium expulsa et
 per orbem terre iactata latona vix insula puam in qua parerit iue
 nit Deinde mater et amavit famosum adolescentem et eundem cum pelli
 a dephensu exectis virilibus semivivum reddidit et idem nunc facta
 eius a gallis sacerdotibus celebrantur Juno pellicem acrimie pscen
 ta est quod parere ipsa non potuit ex fratre Insula famum scribit var
 ro prius per themam notata quod ibi Juno adolevit Ibius etiam Iom
 nupsit Itaque nobilissimum et antiquissimum templum eius est fami
 et simulacrum in habitu nubentis figuratum et factum eius amicum
 saria nuptiarum ritu celebrantur Si ergo adolevit si fuit virgo
 primo postea mulier hunc fuisse qui non intelligit peccare se
 fatetur eundem loquar obsecrare venereis omnium libidinis pscitu
 te non dorum tamen si et hominem hunc enim ex famoso Martis stupro
 genuit hermoniam Ex Narario hermosodritum qui est Androgi
 nus ex Iove cupidine ex anchise Enea Ex buthe ericem Ex ad
 ne quidem nullum potuit quod etiam ab aprio ictu occisus est Cuius prima
 ut in historiam factum continetur ante metuceam instituit auctorque mulie
 ribus in cypro fuit ut in vulgo coepe questum faceret Quid idcirco im
 punit ne sola per alios mulieres impudica et virorum appetens
 videret? Enam ne habet aliquid nummis cuius plura numerat
 adulticia quod parvus Sed ne ille quidem vestes illibata castitate
 suae potuerunt Unde enim putemus erictomum esse natum An ex t
 ra ut poete videri voluit At res ipsa clamat Nam cum vulcanus
 dixit amia fecisset eius iupiter optionem dedisti primus quod vellet pos
 tulavit utinam quod ut solebat per infernam paludem se nihil nega
 turum tamen faber claudus minervae nuptias postulavit Hinc
 iupiter optimo maris tanta religione obstructo abnuere non potuit
 minervam tamen monuit repugnare pudicamque defendere Tu in illa
 ra colluctante vulcanum in terra perdidisse autem semen unum sit erictom
 nus natus id quod illi nomen impositum idem ex etamine
 atque humo Cum igitur virgo cum puerum cum dracone seduxit et ob
 signatum tibus virginibus accipidis commendavit Evidens ut opi
 nor incestum quod nullo modo possit collocari Alcia cum pene amato
 rem suum perdidit qui erat turbatus distractus equis prestan
 tissimum medicum Esculapium curando unum advocavit Cuius
 sanatum secretum alma recondidit sedibus et in mmphe egerit
 nemoque relegat Solus ubi et filius italie ignobilis cum
 eriget versos ubi nomen viribus esset Quid sibi vult her
 tam diligens tam sollicita curatio eundem secreta sedas quid relectio
 tio ut tam longe vel ad mulierem vel in solitudine quid dem no
 minus omnia Postremo quid equorum tam permaxima abhoratio

quid significat hec ora nisi osiam stupri et amore nunc
virginale Erat plane cur tm labore p tam fidei iuvene
suscepit quia amati nouera obsequiu pnegarat **Ca^m 18^m**
Quomodo resellant? Hy qui deos factos ex hoibz metiunt?

Hoc loco resellendi sut etia hy qui deos ex hoibz esse
factos non tm fatent s vt deos laudat et gliant
aut virtut gra vt hercule a muneru vt cerere ac liberu a
artu rptaru vt esaulapu a minerua Hec vo q mepta sit
qz non digna ppt que hoies merxiabili se sele cotaminet
hostesqz deo vo fiant quo contempto mortuozu fac suscipiunt
ex singulis rebz onda vtute esse dicunt que hoiem tollat in
celu non illa d q phi dixerunt que posita est in bomb aum
s hac corpale que di fortitudo q am papua in hercule fut
imortalitate meuisse credit Quis tam stulte ineptis e vt
corpais viues dnu ul caa huani bonu videlicz ai sint ma
iores pecudibz attribute et vno morbo sepe frangant ul ipa
senectute minuant et corruat Itaqz id ille cu deformari vl
cebu thoros suos tneret n sanari se voluit n senesceri ne
qu scipon minor aut deformior videret? Huc e rogo quo
vnu sepe obuscant ascendisse in celu putauerunt caqz ipc
q stultissime admittati simulacris et ymaginibz expssa et co
seruata posuerunt vt in ppetuu vanitat illoru monumeta p
staret qui ob nere bestiau deos feli credidissent sed h for
fasse culpa grecoru sit qui res leuissimas p maia sp habu
erunt cui nri num sapientiores qui athletica quidem vtu
tenunt qz nichil obest s regna q late solent noc sic ad
mirant vt fortes et bellicosos duces in deoru celu locu
arbitret n esse ulla alia ad immortalitate via q exercato
duce aliena vastae delece vires opida exade liberos populos
a trucidat a subite fututi vis quo plures hoies affluerit
spoliarit occiderit eo se nobiliores et dariores putat et iam
gle spe capti sceleribz suis nome imponit virtutis Ia mal
le vt a feraru cedibz deos sibi fingent q immortalitate ta au
ente pbarent si quis vnu hoiem iugulauit p iontamato
ac nephario habet n ad treme hoc domiciliu deoru admit
ti cu fas putant Ille autē qui infinita hoim millia tri
aduit auore rāpos mundauit flumina mferat no mo m te
plu s caa in celu admittit? Apud emmū q sic loquit. Afri
canz si fas redendo celestia scandē auip est michi soli celi
porta pz magna s quia magna ptem genis huam et huc
it ac pdidit O in quant tenebris Africane versato es Vel

de quibus dicitur

No

pono o poeta qui p cedas et sanguine patē hoībz ascensu
 r celū putauis Cui vantiati etiā Cūco assensit Est vō mqt af
 ziane Mā et herauli eade ista porta patuit tūq et ipe plane
 cū id fueret Jamtor fuit in celo Equid statū nō possu doledū
 nepotis an videndū putē cū vidē graues et doctos et vt sibi vi
 dent sapientes vios in tā miserandis errorū fluctib' uolutari
 si h' est vltus q nos imortales facit mori quidē mali q exilio
 esse q plūimis si aliter imortalitas pau nō pt n p san
 guine Quid fiet si omīs tancordia osensent qd certe fieri pt si
 pmtiofo et ipio futore pucto inoētes esse ac iusti velūt
 igit nemo eit celo dignus Nū pibit virtū q hoībz in hoies
 scuire non dabit' si isti qui enersiones verbū et populorū
 sumā glām oputat oau publicū nō ferēt sapient senient
 ac iurijs insolent' illatis huāne sotietatis feda irūpet vt
 hīe hoste possent q celestius delect q lacessierint Nū ad
 aliqua pgamā Nōmē deorū creeri ac libeo traditio mune
 rā sent Possu dūis docē lris vnu atq fruges an p gem
 em celi atq fatū fuisse in vsū hoīm s; ab hys sane mucta
 fuisse frugamā nū pt quis ply ā ming videri collegisse fru
 ges hysq' fruct' panē docuisse fact' ā uuas de mibz lectas ex
 pressisse vnuq' frasse quā fruges ipas ā vites gencasse ac p
 tulisse de tūa Reliquit h' sane deo huānis ingenijs eruenda
 tū fieri nō pt qum ipis sint oīa qui et sapiam tribuit hoīm
 vt inueniet et illa ipa q possent inueni pms inuenit Artes
 quoq' muctorūbz suis imortalitatē pepisse dicūt' vt esculapi
 o medicina vulcano fabrica Colamo ign' et illos q culomicam
 sutmā ue docuerūt Cur aut' figuline reptori nō habet' honos
 An quia isti diuites vasa samia contēpnūt sūt et alie artes
 quaz reptores huāne vite plimū pfuerūt Cur nō et ill' att'
 buta sūt templa sed munitū minerva ē q omēs tēpit p dō
 q illi opifaces supplicāt Ergo ab hys sordibz minerva ascendit
 in celū Est vō cur quisq' derelinquat eū qui tirā cū atantib'
 celū cū astris et lūibz exors' est vt cū venēt' que telam dōm'
 ordiū Quid illi qui vlnēa in corpoībz sanāe docuit Nū pt
 esse prestantiōr q' qui corpa ipa formauit sentiendi ac vniēdi
 rationē dedit herbas demq' ipas it quiba medendi ars constat
 ex cogitauit atq' p'tulit *Quod deos vaneos et deū veū ne
 tem dicit aliquis mo simul colere pt ca^m Iam*
Et huic sumo q' feat oīa et illis qui p'tm pfuerūt
 suā venerationē tribuedā p'm n' factū est vniq' vt q' hos

ut qui hos coluit eam deum coluit neque scilicet potest quoniam si honores idem tribu-
 tur alijs ipse omnino non colitur tunc religio est illi esse vni ac soli de-
 um credere. **C**lamat sumus poeta eos omnes qui multas vitas exco-
 luere per artes apud infimos et ipsius illi reprobis medicis talis
 et artis ad fugias vndis fulmine esse deusum et intelligam quod
 valeat per omnes qui et deos fulminibus extinguat. **S**ed homines magis
 nisi hanc seculi fortasse habebat rationem quod deus fulminari non potest ap-
 pareat non esse factum. **I**mo vero quia factum est. **A**pparet hominem fuisse
 non deum. **M**endatum enim poetarum non in facto sed in nomine. **A**lteruebat
 enim malum si contra publicam persuasionem facerent. **Q**uod autem verum quod si
 hoc constat in terra ipsos ex hominibus deos factos aut ergo non credunt po-
 etis si quoniam illos fugas et vineta et mortes et bella et adulteria
 describunt. **C**uius de rebus intelligi datur non potuisse ullo pacto fieri
 deos quod ne homines quidem prohi fuerunt eaque in vita sua gesserunt quod
 morte parant sempiterna. **D**e **A**ppia Romanorum religione.

Aenio nunc ad Appias Romanorum regiones quoniam de **Ca. 20.**
Lupibus dicit Romuli nutrix lupa honoribus est affecta diuis
 et ferrem si autem ipse fuisse tunc figuram gerit. **S**ed auctor est **L**u-
 Laurentine esse simulacrum. **E**t quidem non corporis sed mentis ac morum
 fuit enim faustuli error et propter vitium corporis vilitate lupa in pas-
 tores idem matris incipata est vni et lupanar dicitur. **E**xemplum scilicet a
 themetium in ea figurata Romani secuti sunt apud quos meretrix
 quaedam nomine **L**eena cum tyrannum occidisset quod nephas erat simula-
 crum constitutum matris in templo aialis effigie posuerunt cuius
 nomine gerebat itaque ut illi monumentum ex nomine sit isti ex pesti-
 one fecerunt. **H**uius nominis etiam dies festus dicitur et quod laurentialia
 constituta nec enim sola Romani meretricem colunt sed sancta quorundam
 qua herulis sortu fuisse. **P**errius scribit. **I**am quanta ista imorta-
 litas putanda est qua etiam meretrices assequuntur. **F**lora cum magnas
 artes opes ex arte meretricia acquisisset plura seipsum hancem certaque
 pecuniam reliquit tunc cum annuo fenore suo natalis dies celeb-
 retur edicione ludium quos appellat floralia. **Q**uod quia **S**ena-
 tum flagitiosa videbat ab ipso nomine argumentum sumi placuit
 ut pudende rei quaedam dignitas adderet. **D**eum finxerunt esse quod flori-
 bus presit cuius oportet placari ut fruges cum arboribus a vitibus bene
 prospereque florescerent. **E**t colore sentis in fisis poeta non ignobi-
 lem nympham fuisse narrauit que sic **C**loris vocata etiam
 zephyro nupta quasi dotis loco id accepisse muneis a marito
 ut habet omni florum partem. **H**oneste quidem ista dicitur sed in ho-
 neste turpiterque creditur nec debent cum veritas querit huiusmo-
 di nos velamenta deinde. **C**elebrantur ergo illi ludi conuenienter

No. in lupanaribus

No. de floribus

no.

memorie meretrici cu omni lasciuia Nam pter vboru luen
 ciam quibo obscenitas omnis effundit? exiuit? eam vestib?
 populo flagitante metrices que tuc mimaru fugiut? offiio
 et in ospiu plii vsq ad sanctate impudicoru lumu cu puden
 dis motibz detinent? Cloachme simulachru i cloacha maxia
 ceptu. **Tanus** ostendit et quia aug essi effigies ignoabat ex
 loco nome ille iposuit pauoie pallioieq; **Tullo** hospitius fi
 gurauit et coluit eund de hoc dia nisi dignu fuisse q semp
 deos suos sicut optai solet pntes habet Ab hoc illud **M** nar
 celli de consecratione honois atq vtut honestate noim differt
 re ogruit **Eade** vanitate mente quoz mt deos **Senato** collocant
 qua pfecto si huisset euomodi sat nuq suscepiss **M**agnum
Cicero audax q con glui suscepisse greca dixit q cupidinu et
 amoru simulac? i gymnasium ostendisset **Adulato** est vis attico
 et irrisit hoim familiare **Non** em magnu illud a omo con
 alui dicendu fuit si impudicoru hoim pdita et explorata neq
 ra qui libris suos quos erudire ad honesta debent prostituerut
 libidm iuuentur a quibo flagioru deos et in illis possimiu
 long vbi nuda corpa corruptorubz lumibz patent et in illa to
 li etate voluerut q simplex et ipuida prius vretu et i laque
 os pt cadere q auere euid mru si ab hac gente vniusa fla
 gitia manarut apud qua vitia ipa religiosa sut coq no mo
 no vitant? veru ena colut? **Et** ideo huc sine tany grecos pru
 dentia vmet adiecit vtutes em oportet non vna ostentari
 qd si recipis o **Narce** tullu no uides fore vt irrupat vitia m
 virtutibz q mala bonis adherent et in ams hoim potentia
 sut **Huc** si vetas consecrari mdebit tibi eade illa greca se ali
 os deos colere vt psint alios ne nocat **Hec** em exorta sep
 est coru qui mala sua p dijs habent vt romani **Kubignem**
 ac febre **Si** ergo vitia consecrandi no sut in quo tibi assentior
 ne vtutes quide non em p se sapiut a sentuut neq int? pau
 ctes aut ediculas luto factas si mt? pccis collocande sut et i
 teris qprehendende sut false si et hoim fuerit collocare **Ita**
 qz preclara illam lege tua deude qua ponis hys vsib? **Est** il
 la ppt que dat? hoim ascenso in celu **Mente** vtute pietatem
 fidem caritp laudu delubra sut **At** quin h? separi ab hoime
 non pnt? **Si** em colenda sut in hoime ipo sint nre e **Si** at
 sint extra hoim quid ops est ea cole? quibz rareas **Virtus**
 em colenda est no ymago vtutis et colenda est no sacrificio a
 liquo a thure a pccatione aliq solempm sed voluntate sola
 atq pposito **Nam** quid e aliud cole? vtute n ca qprehende
 no ac tene qd vnusquisqz sibi arcepit velle oseqt? **Hic** solus

No. dicitur

et.

qm si hono de talu
 ta esse vni ac plid
 u mictas vna so
 loie medime ali
 re intelligend? qm
 ut ad hoie mte
 fulmari no pt ap
 uer hoim fuisse
 i m noie **M**erit
 qd ait vna qd si
 ergo no vrbu po
 della et adalicia
 esse vna paco fi
 ta sua pccat q
 noia flagione
 qm de **C** 20
 bo qd offera hinc
 ad andoz? lant
 p ments ac moy
 ate lupa int? pas
Espia s? a
 ad quos meretrici
 huc est simula
 poficru cuius
 si sp? pffisi
 q lauremialia
 qd fanta quoz
 ta ista imora
 ra ai magnos
 hntem rctap
 is dies aleb
 ad qua fona
 umi plaut
 ut esse q flos
 q a vitibz vni
 non ignobi
 onata eap
 is a madio
 dicit? p mbo
 uel? huiusmo
 conuenienter

virtutis est cultus. **N**am religio ac veneratio nulla alia nisi vniuersi
dei tenentia est. **E**rgo opus est o vir sapientissime supua-
tus exstructionibus loca occupare que prout humanis vitiis cedere
eius sacerdotes ostendit vana et insensibilia cultus quid imo-
lare victimas quid tantos sumptibus ul' frugendis ul' colendis y-
maginibus impendere firmis et incorruptis et peccatis humani hoc
potius emet hoc viciis ul' nobis impleat. **H**as ergo falsas co-
secrationes sequitur quod necesse est cuius enim sic virtutes colunt id qui
vmbrae et imagines virtutum consecratur: caripa quae vana sunt bene-
non prout itaque nulla nisi quoque vitiis et vitiis virtutibus dominantibus nisi
la fides omnia prout quoque rapiere nulla pietas nisi sanguinis nec
punitibus prout auaritia et cupiditate tuenena et tertiis virtute
nulla pax nulla concordia publice bellis sententibus prout
vicio tinnitibus vitiis ad sanguine furentibus nulla pudicitia
libidinis effrenatis oem sexum et oem corporis partes totam
nantibus nisi. **I**n desinit ea colere que fugiunt et odent. **C**olunt
enim thure ac summo digito quae sensibus intus horre debuerunt cuius
error omnis ex illis principalis ac summi boni ignorantiae descendit
vibe a gallis occupata obsessi in capitolio romani cum ex militum
capillis tormenta fessent eodem veneri calue consecratur. **N**on vitiis
intelligunt quod vane sunt religiones ul' ex corpore quod casus huius tertiis
ie canillant. **A**lacedemonijs forte dederat deos sibi ex cunctis
finge. **C**ui cum Messenios obsiderent aut illi furtim deceptis
obscuro egressi ad diripiendam lacedaemona accersisset a spar-
tans mulieribus victi fugatiq; sunt. **C**ognitis autem dolis hostium
lacedaemoniae sequebantur. **H**is armate mulieres obviam longius
exierunt. **C**uae cum viros suos cerneret parate se ad pugnam quod puta-
ret Messenios esse corpora sua nudauerunt. **A**t illi uxoribus suis
cognitis et aspectu in libidine concitati sicut erant armate
pugnati sunt itaque prout misere nisi enim vacabat diserte prout iuue-
nes ab ipse ante missi cum virginibus ex quibus sunt spartam na-
ti prout huius facti memoria eodem veneri armate simulacrum
posuerunt. **E**uod tamen ex tam turpi venit tam honestis videtur
armata veneri consecrasset quod calua. **E**odem tempore Ioui quoque pistoi
ara posita est quod eos in aete monuisset prout ut ex omni frumento quod
habebat panem faceret et in hostium castra iactaret eorum facto so-
luta est obsidio desparantibus gallis moxia subigi posse romanos
eius ista religionum derisio est. **S**i carum defensor essem quid tam
grauiter queri possem quod deorum nomine in tantum venisse contemp-
tū ut turpissimum nobis ludibrium habeat. **Q**uis non rideat for-
nate deam ul' potius doctos viros celebrandis furna calibus
operari. **Q**uis cum audeat deam mutam tenere risu queat. **H**anc

ce dicit ex qua lares sunt nati et ipsam larā noiant ul' larū
 dā. Quid prestare colenti p̄t que loqui nō p̄t. Colit? et casa q̄
 herculi fecit iudiciū de furto bouū diuinitatē ḡscuta. p̄p
 didit frem et rina que infantes tuet. in nimis ac fastidiū
 submouet et Iheraculus qui steretorandi agri ratione p̄m̄
 induxit et Tutius in ḡsmu pudendo nuberes p̄sides ut il
 larū pudiciā prior deo delibasse videat. Et mille alia pot
 tenta ut iā immores qui h̄ colenda susceperunt q̄ egiptios
 eē dicamus qui monstruosa et ridicula quedā simulac̄ vene
 rantur et h̄ tū habent aliqua imaginē. Quid qui lapidem
 colūt informē ac rude cui nomē est t̄m̄is. hic ē que pro
 loue saturnus dicit. di? deuorasse n̄ imerito illi honos tri
 buitur. Nā cū Tarquing Capitolū facē. vellet atq; meo loco
 multorū deorū sacella esset ḡsuluit eos p̄ auguria v̄tū Ioui
 cedant et cedentib; cetis solū t̄m̄is mansit. Vn̄ illū poeta
 Capitolij Imobile sacū vocat. Jam ex ipō quid magna Iupit
 tuem̄. cui nō cessit lapis ea fortasse fiducia q̄ cū de p̄mis
 faucib; libeāueat. Facto itaq; Capitolio sup̄ ipm̄ Terminiū
 foramē est in tecto relactū ut quia nō cesserat libeō celo su
 eret. quo ne ipi quidē fruebant. que lapide sui putauerūt. Et
 huc ergo publice supplicat. quasi custodi f̄m̄i deo q̄ nō t̄m̄
 lapis si eniam stipes interdū est. Quid de hys dicas qui colūt
 talia nisi ipōs potissimū lapides ac stipites esse. *Ca. 7. m.*

De sacrificijs et mysterijs deorum etc.
 Irimus de dijs ipis qui colūt. nūc de sacris ac de myste
 rijs eorū pauca dicēda sūt. Apud cypros aut hūanā hostiam
 Ioui theucus imolant id sacrificiū posseis tradidit qd est nu
 per Adriano ipante sublatū erat lex apud thauros i hūa
 nam et feriā gente ut diane hospites imolaret. Et id sacri
 cū multis tēpib; celebratū est. Gall. hesū atq; theutante hu
 mano cruore placabāt. Ne latini quidē hūis imanitatē ex
 pertes fuerūt siquidē latialis Iupiter etiā nūc sanguine co
 litur hūano. Quid ab hys boni precant. qui sic sacrificāt aut
 quid tales di prestae hōib; p̄nt quorū penib; ḡp̄tiant. q̄
 de barbāis non est adeo mirandū quoz religio cū morib; co
 uenit. Nostri vero qui s̄p̄ māfuetudinis et hūanitatē sibi
 glām vindicant nōne sacrilegī hys sacris immaniores re
 perūt. li potius celerati sūt habendi qui nūc sūt libeālm̄
 disciplinaz studijs expoliti ab hūanitate desistūt q̄ qui tu
 des ac ip̄titi ad mala facinora bonorū ignoracione labu
 t. Apparet tū atiquū esse huc imoladorū hōm̄ ritū. Siquidē
 Iulianus in latio eodem genere sacrificij cultq; ē non quidē

ut homo ad aram imolaret. si ut tybriim de ponte mulbio im-
teretur quod ex raso quodda factitatu. Varro autor est aug

kaui kepa sa	Et capita	Capita
caion kai	diti et	circudate
tollao pi	patri	et patri
lle mite	mittite	mittite
caipo ea	lumina	lumen

ide hoiem et uod quia videt. ambiguum et fay illi et homo
iaa solet veru id gens sacrificij ab heroule cu ex hysspama
reduet diat. sublatu ritu tu pmanete vt p veris hoiby
ymagines iacent. ex sarpo vt Ovidius in fastis docet don
in her venit Thymius arua quot amē Tristia leucadio
fac pacta deo Iuu strammicos in aqua misisse quites. h
culis exēplo corpa falsa iure her sac vesales vimes fatut
vt idem Tu quoq pascorū vgo simulat. vroz Mitte robore
o sarpea ponte solet. Na de infantibus qui eidem satno imo
labant. ppt odū Iouis quid dicā Non memo tā barbaros
tā imanes fuisse hoies vt parindū suū idē tētū atq exē
bile huāno generi facinus sacrificiū vocaret cū teneās atq mo
ctatis extingueret imantateq om vestiaz q in fetus suos
amat feuitate suparet o dementiā insanabile quid ill isti
dy facere amplis possent si eēt iratissimū q fatiūt ppriū cū
suos cultores parindis iquinat orbuitibus mactat huānis
sensibus spoliāt eūid pt esse hys hoiby scū aut quid tppha
nis lonis sanāt qui int aras deorū sumā scelera gmittit
pestemio festo in libris historiāz p satira refert Cartagine
ses factio huānas hostias solitos imolae et cū victi esset
ab agathode rege ppylorū iratu sibi deū putauisse itaq vt
diligentis pnculū soluent ducentos nobiliū filios imolaf
se tantū religio potuit suade malorū que pepit sepe scelerio
sa atq impia facta Cui ergo demichissimi homies illo sacfi.
gsulebant cū tātā pte ciuitatis occident quantā ne fortasse
Aghathados quide victor omdētū Ab isto ergo gnie sacrorū
non mndis insane iudicada sūt publica illa sac quorū a
lia sunt miris in quib hoies suis virilibz litant. Imputa
to emi serū nec viros se n. feminas faciūt. Alia virtutis
quā eandē bellonā vocat in quib ipi sacerdotes nō alio
si suo cruore sacrificat scitis nāq humeīs et vtraq manu dis
trictos gladios excentes trūt efferatur insaniūt Optime
at Quintilianus in sanatio istud mgt. di deo cogit irato est
eciā ne h. sac sūt. Na satig est peridū modo vne q deos tā

W

No hac illa

impios tam apianos tam sanguinarios cole. **H**ic vñ isti erro
 res et h' tanta flagitia manarunt suo loco dissems. **I**nter
 videmus et cetera que carent sole. ne studio insectandi vide
 am' elige' peiora. **I**sidis egyptie sac' sut quatenus filiu per
 uulu' ul' p'dicit ul' inuenit. **N**ā primū sacerdotes eis degla
 brato corpore sua pectore tundūt. **L**amētant' sic ipa tū pdi
 dit ferāt. **D**em puer p'duat' quasi iuuentis et in letitia ludat
 ille mutat'. **I**deo lucanus. **N**ū nūq' satis q'sit' osius sep' em
 p'dūt h' et inueniūt. **F**erfertur ergo in sacris ymago rei
 q' v'ē gesta ē q' p'fecto si quid sapiens dedit mortale muli
 erem fuisse ac pene orbam nisi vnicū repiss'. **Q**u' illū ipm
 poetam minime fuit apud quē pompeius adolescens mor
 te patris audita. **H**' loquit'. **E**uoluā busto mimerū iā gen
 tib' ysm et totum ligno spergā p' vlgis osium. **H**ic est
 osius quem serapem ul' serapide vlgne appellat'. **S**olent
 em mortuis oseratis noīa imitari credo ne quis eos hōies
 putet fuisse. **N**ā et komula p' morte quiring fact' ē a lexe
 a nemesis et arce maira. **E**t vno postq' se p'cipitavit leuo
 thea mat'p' matucta et melicertes filius eis palemon atq'
 portūng. **S**ac' v'ō ceteris elusue non sūt h'ie dissimilia. **N**ā
 sicut ibi osyris puer planctu mris m'it'. ita h' ad iestū
 patm m'ionit' raptā p'scepma quā sac'ba exethne veritice
 acensis quesisse in s'ualia. **C**eres dicit'. **P**āo sac' eius ardentū
 thedruū iactandō celebrat'. apud lapsaū priapo litabilis vic
 tima est asellus. **C**ius sac'ia rō in fastis hec reddit'. **C**ū d' o
 nes ad festū mris quēmissent epulisp' satiati nocte lusib' du
 cerent quēmissē humi vestā sompnūq' cepisse ibi priapo sop
 no eis ac pudicicie insidiatū s' illā i' tempestuo clamore aselli
 quo silenus reuebat'. **E**xitāt'. **L**ibidine v'ō insidiatoris non
 ē decepta. **H**' deā lapsarenos asellū priapo q'si in v'sione ma
 tare osueuisse. **A**pu' romanos v'ō eadem uestalib' sacris i' ho
 notē pudicicie conseruate panib' coronatū. **Q**uid turpis q'd
 flagitiosū q' si vesta b'nfino asim virgo est. **A**t poeta fabulam
 finxit. **N**ū ergo illud ē verū q'd referūt h' qui fenomena con
 s'pserūt. **A** de dnabo cancri stellis loquit'. quas greca o'noit vo
 cant asellos fuisse qui libeū p'rem h'isuerūt tū annie h'is
 ue non posset quozū alteri p'mū h' dedit vt hūana voce
 loquet'. itaq' m'et' eū priapūq' ortū esse itamē de obscenorum
 magnitudine priapū victū et itatū interemisse victoie. **H**oc
 v'bo multo mag' inceptū ē s' poetis licet quit' velint. **N**on
 excusio deforme misterū n' priapū de nudo nequid appareat
 r'isu dignū. **F**inxiūt h' sane poete s' nate est maioris aliau'
 turpitudinis tegende grā fite s'unt etue sit origo q'ram' at

ca pfecto manifesta e. Na sicut lane taurus mactat. quia similia
corinna habet et placat equo psis radijs hypiona cuncta ne
celem detur victima tarda deo ita in hoc quia magnitudo me
brū virilis enormis e non potuit ei membro aptior victima repi
ri q̄ que posset ipm̄ au mactat. imitari Apud Lindū qd̄ esto
pida rhodi Herculis sacra sūt quoniam a retis longe dūspēs
est ritū. Aliquidē non eufoma vt greci appellant s̄ maledic
tis et exortatione celebrāt. ea q̄ p violatis habet. Si qm̄ me
plemnes utq̄ ul' ipudenti alicui exidit bonū vbū Cuiq̄ rei
her rō reddit. Si tū ulla in rebz vanissimis esse p̄t. Hemi
les nū eo delatus esset fameiq̄ pateret. arato rē quēdā sperit
opante. ab eoq̄ petē cepit vt sibi vnū bouē vendēt emūero
ille negavit fieri posse qd̄ spes om̄is sua colende tēe duobz
illis iuuetis mteret. Herculēs solua violentia vsq̄ quia v̄
accipe non potuit vtrūq̄ sustulit. At ille infelix nū boues
suos mactare vidēt iuriam suā maledictis ultus est. quod
homī elegantī et urbano ḡtissimū fuit. Na dū comitibz suis
epulas apparat dūq̄ alienos boues deuorat illū sibi amarissi
me gūtiante cū risu et cachinnis audiebat. Sed postq̄ hercu
li dñi honores ob admirationē v̄tutis deferrī placuit a ciuibz
ara ei posita e quā de fō bozroyson notauit boues iugū no
minat ad quā duo iucti boues imolaret. sicut illi quos ab
stuleat aratori eūq̄ ipm̄ sibi ḡstituit sacerdotē ac p̄cepit vt
esse maledictis s̄ in celebradis officiis vteret. q̄ negarq̄ se
vmp̄ epulatū esse iocūdis. Hec tā nō fac sūt si sacrilegia i
quibz id sc̄m̄ dicit. qd̄ in alijs etiā si fiat seuerissime v̄ndicā.
Ipsiq̄ aut iouis crenti sacra quid aliud q̄ quō sit ā subertis
p̄ri aut nutriti d̄ndūt. Capella e amalthēe nimphe que vbe
rūbz suis aluit infante de qua germanicus Cesar in aratheo car
mine sic ait. Illa putat. nutrit esse iouis si v̄e iupit. infans
vbea crethēe nullis fidissima capre. P̄ide q̄ claro oratū testat
alūpnū. Huius capelle corio vsu esse p̄ fūto ioue contra cita
nem d̄m̄icantē. Muscaus auctor est. Dñ a poetis eḡioq̄ noia
tur. Ita quitq̄ est gestū in abscondēdo puero idipm̄ p̄ ymaginē
gerit. in sacris. Sed et m̄ris eis mysteriū idē ḡtinet qd̄ Quidis
expōit in fastis. Ardua iam dudū resonat timibz idē. Tutus
vt infanti uageat ore puer. Pars dipeos sudibz galeas p̄us
tundit manes. Hor auretes habet hor corubantes opus. Res la
tuit p̄saq̄ manent mutamīa facti. Era dee comites raucaq̄ ter
sta mouēt. Cimbala p̄ galeis p̄ fūtis tympana pulsant. Tybi
a dat phrugiōs vt dedit an̄ modos. Hanc totā opinione quasi

a poetis ficta salustius respuit. Voluitq; nigemose interpretari. Cur
 altores iouis dicantur fuisse auctores et sic ait quia principes domini in
 telligendi fuerunt vetustate ut cetera in maius exponere altores io
 uis celebrasse et uantū errauit homo erudito iam res ipsa decla
 rat. Si enim princeps est iupiter et deorum et religionum si an illum
 nulli de uisito colebantur quia nondum nati fuerat qui coluntur
 apparet auctores ex diuiso fuisse dominum non intelligendi per quos er
 ror omnis inducitur et de uera memoria sublata. Ex ipis itaq;
 mysterijs et ceremonijs intelligere debuerunt homines se mortuis sup
 pliae. Non igitur Erigo ut aliquis poetae fictionibus credat qui hos
 mentium putat pontificum iporum scripta consideret et quod est uerum ad
 sacra promentium reuoluit plura fortasse quam nos asserimus tueret
 ex quibus intelligat mania inepta commentaria esse omnia que per factis
 habentur. Si quis autem precepta sapientia deposuerit errore profecto videbit
 ineptias hominum penes dementium illos dico qui uel in honesto salta
 tu stupidiunt uel qui nudi coronati uicti aut personati aut luto
 obliti narrant eundem de factis uetustate iam putatis diuina que cum
 portant deos ipsos se gestare humeris suis arbitrantur. Nam fur
 us bibaculus in papua pietatis exempla mittit qui cum pretor
 esset in litonibus pectibus analle portauit cum habet magistratus be
 neficio munere eis uariatione. Non ergo ille furus si plane
 furiosus fuit qui primum hoc ministerio se putauit ornare. Merito igitur
 cum huius a uiris non ipsis ac rudibus fiant. Lucianus exclamat
 O stultas hominum mentes o pectora tota equalibet in tenebris
 uite quantissimam piculis. Degit hoc cum quodcumque quis huius ludibria
 non uideat qui habeat aliquid sanitatis cum uideat homines uelut
 mente captos ea seruo sapere que si quis fatiat in luxu nimis
 lasciuus et ineptus esse uideat. Quis apud romanos tot
 et tanta superstitio auctor erudit et quis apud

Hanc uanitatē apud eos alias gentes. *Capitulum 22m*
 Romanos auctor et institutor Fabius ille rex fuit qui
 maxie aios hominum uides atq; ipios nouis superstitionibus impli
 cauit. Quod ut faceret aliqua cum aucte simulauit cum dea egeria
 nocturnos se habere aggressus erat spetia quedam popata in
 nemore eremo unde riuus phemmi fonte manabat. Huc se
 r'motis arbitris infre consueuerat ut mentiri posset monitu de
 gurgis ea sacra populo se tradere qui acceptissima diis essent. His
 astucia. Minoris uoluit imitari qui se in antium iouis reconde
 bat et ibi diu moratus leges tamquam sibi a loue traditas assererat
 ut homines ad parendam non modo impio sed etiam religioe ostingeret.
 Nec difficile sane fuit persuadere pastoribus itaq; pontifices fla
 mines. Falios Augures creauit deos per familias descriptos. Sic
 noui populi feroces aios mitigauit et ad studia pacis a rebus

belliis aduocauit s; cū alios falleret seipm tñ nō sefellit. Nā post
ānos pluimos Cornelio et hēbio opulibz in agro. Scribe penhij
sub ianiculo archē due lapidee sūt repte a fossoribz quaz in al
tera corpo Nume fuit in aliā septē latm libri de iure ponti
ficio. Itē greci eodē de disciplina sapientie sc̄pti quibz religio
nes non eas mō quas ipē instituat s; om̄s p̄tēa dissoluit.
Qua re ad senatū delata decretū est ut h̄y libi abolerent. Ita
eos. Et penhijus p̄tor urbans in contione populi contremant
insipient. id quidē. Quid em̄ p̄fuit libros esse ḡbustos cū hoc
ipm qd̄ sūt ideo ḡbusti quia religionibz derogabat memoriē sit
traditū. Nemo igit. in senatu tū nō stultissimz. Potuerūt ei
et libri aboleri et tñ res in memoriā nō erūt. Ita dū volūt ei
am postēis appbāe quāta pietate defendūt religioēs auctē reli
gionā iparū testando tūcterūt ul' minuerūt. Sed ut pompilius
apud romanos institutor meptarū religionū fuit. Sic an̄ pom
piliū faunus in latio qui et faunino auo nefaria sac̄ constitū.
At picū p̄tēa m̄t deos honoauit et sorore suā. Penta faunā e
andēq; coniugē consecūt quā. Gabius bassus tradit fatiā nō
natā qd̄ mulieribz canē fata ḡsueuisset ut faunus iuris. Ean
dē varo scribit tante pudicitie fuisse ut nemo illā quodūixerit
p̄terit. sūm virū mas vidēt n̄ nomē ei⁹ audidit. Idēo illi
mulieres in eo libro quem grece sc̄psit referit fauni h̄c fuisse ex
orē que quia cōn morte decusq; regū. Nam vim ollā ebibēt
et ebria facta erat uirgis m̄rtis a uiro vsq; ad mortē cesa
postea vō cū eū facti sui peniteret ac desiderū ei⁹ ferre nō
posset diuinū illi honore detulisse idēo in sacris ei⁹ obuo lu
tam voluit vim amphorā poni. Reliquit ergo postēis faunū
quosq; non parū erroris quē tñ prudentes quosq; p̄sticiūt.
Nam Lucilius corū stultitiā qui simulat̄ deos putant esse
deridet h̄y versibz. Ferricolas lamias fauni quas pompili
p̄ institue. Nume tremūt h̄as h̄isq; oīa ponit. Ut p̄uē infan
tes credūt signis cor in esse nemis. Pericula fictorū verū nich
il oīa ficta. Poeta quidē stultos hoīes infantibz opauit. At ego
multo impudentiores esse dico. Illi em̄ simulat̄ hoīes putat
esse h̄y deos. Illos etas facit putare qd̄ non ē hos stulticia. Il
li vtiq; breui desinūt falli. Hoīū vanitas et durat semp et ces
at. Farva liberi patris p̄m̄g orpheus induxit in greciā
p̄m̄sq; celebrauit in monte boethie thebis. Vbh̄ber natus
est p̄rio. Cui cū frequent. cithare cantu p̄sonaēt. Citharon
appellat⁹ ē et saciā enā nūc orphica notant. in quibz ipē
postea dilatacō et carpt⁹ ē. Et fuit p̄ eadē fore t̄pa qd̄ faunus

s; quis etate precessit dubitari potest. **¶** Iquid p eosde años latino
 puamusp; regnarat. **¶** Itē ptes eorū faunū et laomedon quo
 regnante orpheus cū argonautis ad phentiū littus accessit.
¶ Procedamus igit; ulterius et queāms quis oīno colendorū deorum
 primū extiterit auctor. **¶** Quodms in libris enarrationis pmda
 rice ait Mulesiū Cretenisū regem pīmū dñs sacrificasse actus
 noues scōrūq; pompas introduxisse. **¶** Huis duas fuisse filias A
 maltheā et Melisam que Iouē puerū caprimo lacte ac melle
 nutrierūt. **¶** Unde poetica illa fabula origine supsit apes ad
 uolasse atq; os pueri melle splēsse. **¶** Mulesam vō a pte pa
 mā sacerdote mēi magne constitutā. **¶** Quā ad huc eiusdē mris
 antistites melusae nūcipant. **¶** Historia vō sac testat; ipm Jo
 uem postq; rerū potitū sit in tantā uenisse insolentia ut ipe
 sibi phana in multis lons gstituit. **¶** Nā cū tras cūret ut
 Equāq; regionē uenēat reges pncipes ve populoz hospino
 sibi et amicitia copulabat et cū a quoq; digrederet; iuebat si
 bi phanū cecari hospitis sui nomē quasi ut poss; amittitē
 ac federis memoria gseruari. **¶** Sic gstituta sut tēpla Ioui a
 Taburio Ioui labuadio Athaburiq; em et labuandiq; hospi
 tes eius atq; adutores in bello fuerūt. **¶** Itē Ioui Iaprio Ioui
 molliom Ioui Cassio et que sūt in eūdem modū. **¶** cū ille ausuū
 sine cogitauit ut et sibi honorē dñū et hospitib; suis ppetuū
 nomē acquirēt cū religione conuictū. **¶** Gaudebat ergo illi et hu
 ic impio eis libent; obsequēbant; et noīs sui gtra ritus annū
 os et festa celebrabant. **¶** Simile quidē in cicilia fecit eneas cū
 condite urbi accessit hospitio nomē iposuit ut eā postmodū
 letus ac libens. **¶** Accesses diligēt; augetet ornaret hoc mō re
 ligione cultū sui p orbem terre seminauit. **¶** Iupiter et exēpla
 ceteris ad imitandū dedit. **¶** Huc igit; a meliseo ut didimus
 tradidit colendorū deorū ritū efflucēt; siue ab ipō quoq; Ioue
 ut Eucnerus de tempe tū gstat qm dy coli ceperūt. **¶** Mulesius
 quidem multū antecessit etate. **¶** Quippe qui educauēat Iouē
 pronepotem et idcirco fieri potest ut ul; an; ul; ad huc puerū Iouē
 deos colē mstituerit id; alumnū sui mrem et amā tellurē q
 fuit ueram conuēt; premq; fatiū et ipē hō exemplo atq; an
 stituto Iouem ad tantā supbiam puerit ut postea sibi dmos
 honores auderet assumere. **¶ Capitū 23m cō.**

¶ Quo tpe cepit ritus vanarum superstitionum etc.
¶ Vnde qm vanarū superstitionū origine deprehēdimus
 superest ut etiā tpa colligamus p que fuerūt illi quorum
 memoria colitur. **¶** Theophilus in libro de tpiis ad autolici
 scripto ait in hystoria sua thalion dicere q; belus quem

Babiloni et Assiri colunt antiquor iurano bellū fuisse muerat
Anno trecentis xx^{ti} duobz Gelū aut statum equale fuisse et v
tūq; vno tpe adoleuisse ad adeo verū est vt tōne ipa colligi possit
Nam et agameon qui gessit troici bellū iouis abnepos fuit
et achiles. Araxq; pnepotes et vliex eodē gradu pmo Pri
mo quidem longa serie q; auctores quidā tradūt dardanum
et yafū Corinthi filios fuisse non iouis Nec em si ita fuisset
ad vfo impudicos Cammende pnepote suū habē potuisset
Itaq; parentibz illorū quos supra notauī si gguent amos di
uidas nūs gsentiet Ab exordio aut Croiane vrbis colligit
āni mille quadringēti septuaginta Ex hac tēporū ratioe mā
festū est an ānos non amplio q̄ mille octingentos natū esse
Saturnū qui sator omī deorū fuit Non ergo isti gloriēt sac
rū vetustate quarū origo et rō et tpa deprehensa fuit ca^m 22

REpvlogy quo docetur quis sit sapiēcie pmo gradus
stant ad huc aliqua que ad arguendas religioes fal
sas pluimū valeant sed iā fmē libro sac^o dixerū ne modū
excedat ea em plēna sūt exequenda vt oibz refutatis que
veritati vident^r obstare hoīes qui bonoz ignorātia vagat^r
mētē ad elutionē verū possimz imbuerē Pmo at sapiē gū
est falsa intelligē^r q̄ vā cognoscā Ergo apud que pma
h^o mstitio nra pferat qua falsa dixerimz exstabit^r ad ve
tam cognitionē que nulla ē homī iocūdior volūtas ete
rit iā celestis disciplina sapia digna qui ad cognoscenda re
tē libens ac paratū accessit

*Explicit liber primus
Inapit liber secundus*

Inapuit capla secundi libri

Quod rationis obliuio et ignorantia sui facit homines
migratos veri dei qui colitur in aduersis et in prosperitate contempnitur. 1

Que fuit prima causa fingendi simulacra et quod vicesima dei y
mago sit homo et quod extra se nemo deum fideliter colit. 2

Quod Cicero et alij qui videbantur sapientes totis deus precibus premeuerunt.

Quod nichil maiestatis et reuerentie habent ydola. 3

Quod solus omnium creator verus deus est solusque colendus nec elementa
neque corpora celestia aliquid diuinitatis habent in quo et stulti desipiuntur
qui stellas deos putant que non sua voluntate moventur
sed dei et quod ratione eos sic fieri voluit. 4

Quod nec terra nec aqua nec aliqua pars mundi nec ipse totus deus nec
est aiaty sunt stulti mentuuntur et quod astruunt et colunt. 5

Quod dupl' peccat insipientes et quod auaritia sub optatu religio
nis colit' pualente rationi tarditate maior' Et qui fuerunt ma
iores quorum auaritas p'udicat veritatem. 6

Quod rationi potius imitendum et quod miracula scripta sunt ad confu
mationem erroris. 7

Quod p' mundicia dyaboli intravit mors et pullulauit radices
errorum et quod deus ipse natura est qui naturam p'mordiale et omnia fecit
ex nichilo. 8

Quod deus et elementa distinxit et quatuor qualitates et et quod
et quod ex calore et humore sit vita et quod h'ores igne retent
alia magis vitant' aqua. 9

Quod creato mundo facta sunt omnia p' hominem et tandem homo ipse et
quid sit quod poete finerunt de ualione h'ores r'passe Et quod a
ristoteles falsu putauit mundu esse et'nu et que sunt tres
parte. 10

Quod non de terra a sponte nata sunt omnia sed dispone divina cuius
fecisset nos deus q'snos si scie expediret. 11

Quare duo sunt seruis mundi minoris id est h'ois et quod sit
mors eius p'ma quid? et de p'moru p'ntu culpa et p'ca.

Quod non liber p'r fuit muentor vni sed noe p' diluuu et
que fuit origo gentium et qui p'mi suam huerint astrocu
et ignorantiam dei. 12

Quod m'natione angeloru et de duobus generibus demonu quod se
p'suaserunt ut deos coli quos ena phi familiares habuerunt
ut Socrates. 13

Quod huius posse putant' cu nocet desmut u' possunt aliqd in eos

qui in fide solidati sunt sed sancti sibi eis tantum serui obediunt. **14**
Et hi astrologiam aruspiciam et omnes artes typas tulerunt et
persuaserunt cultu ydolorum per miracula et varias fallaciarum tendi-
culas. **14**

Cur deus humano generi sic patitur illud et quod tribus de causis va-
na est deorum religio. **16**

Et in culpa simulatorum nulla potest esse religio. Nam a simulacra-
one id est a fallacia dicta sunt. **14**

Breuis epilogus in quo docet gentibus superans sibi a phis
grauius trunere certamen. **18**

De romis obliuio et ignorantia sui facit homines ingra-
tos veri dei qui colitur in aduersis et in prosperitate ostendit.

Quamquam primo libro religiones deorum talis causa per-
sus esse monstrauerunt quod hi quoque varios disites
quod cultus per uniuersam terram gentibus hominum stulta
persuasione suscepit mortales fuerit futuriq; vita

diuine nati morte concesserunt. Tamen ne quod dubitatio et imago?

15 scilicet liber sonat ipse patefaciet errorum causasque omnes ex-
plicabit quibus decepti homines et permissi deos esse crediderunt et
postmodum persuasione inuictata in susceptis perissime reli-
gionibus perseuerarunt. Gestio enim quictis manibus et homi-
numpia vanitate detecta singularis dei asserere maiestatem
suscipiens utilius et magis officium euocandi homines a permissis
itineibus. Et in gratiam serui ipsos reducere ne se ut quidam phis
fatiunt tantoque despiciant ne ue se in finos superuacuos et
nichil et frustra omnino natos putant que opinio periculosus ad
vicia opellit. Nam dum existimant nulli deo nos esse curae a
post mortem nichil futuros totos se libidinis adiciunt et
dum licet sibi putant hauriendis voluptatibus sument manibus
hinc per quas imprudentes in laqueos mortis incurrunt. **15**
nouit enim que sit hominis ratio quam si tenere vellent in permissis
deum suum agnoscerent. Virtute iustitiamque sequentur. tremis fut-
nentis animas suas non subsisterent mortificas libidinum vo-
luptates non appetent de magis se ipsos magis estimaret atque
intelligeret plus esse in homine quam videtur. Cuius unum ordinem
neque non aliter posse retineri nisi cultu veri patris sui de-
posita pernitate suscepit. Equidem sicut opiet de summa reu-
sepe nunc cogitas admirari solco maiestate dei singularis

que continet regitq; oia in tanta venisse obliuione vt q; sola
 debeat coli sola potissimu negligat hoies aut ipos ad ta
 ta contate esse deductos vt vero ac vno deo mortuos pfe
 rant trenos aut sepultosq; in tra ei q; fudator ipiq; tre fiat
Et in hinc impietati homi posset venia credi si omo ab
 ignorantia dmi nomis veniret hic error Cu vco ipos
 deoru cultores sepe videmus deu sumu et confitei et pduce
 qua sibi venia spere possint impietate sue q; no agnoscat
 cultu eis que p se ignorari ab hoie fas non est Na et cu
 iurant et cu optant et cu gras agut no loue a deos mul
 tos si deu noiant A deo ipa veritas cogite na ena ab iustis
 peccatibus erupit eod quide non fatiut in p se rebus.
Nam tu maxie deos et memoria homi elabit cu bnficijs
 eis fluentes honore dare diuie indulgentie debet At vo
 si qua naitas grauis pesserit tuc deu recordant. **S**i belli
 terror infremuit **S**i morboru vis pestifera incubuit si a
 limenta frugibus longa scitias denegauit si sua tepes
 tas si grande mgnat ad deu ofugit. a deo petit auxiliu
Deus vt subueiat oratur **S**i quis in mari vento seuen
 te iactat huc inuocat **S**i quis aliqua m afflicat huc
 ponus implorat **S**i quis ad extrema mendicandi naitate
 deductus virtutis pabz exposit deū solū obtestat. p eis vni
 cu atq; dmi nomē homi sibi miam queit. **N**ūq; igit
 dei meminerūt n̄ dū in picul sūt. **P**ostq; metz deseruit
 et picula tresserūt tuc vero alares ad deoru tepla curru
 hys libant hys sacrificat hos coronat deo at que in sua
 naitate iporauerat n̄ vbo quide gras agut adeo ex reu
 pspitate luxuria et luxuria vo vicia oia. **S**ic impietas adu
 so deu nasat. qua na istud ex ca fieri puenio n̄ ee aliqua
 pūsam pitate que veritas sit se munita que huams erro
 ribus gaudeat cu vnu ac ppetuu sit opus effundere tene
 bras et homi scare mentes ne luce i videant ne demq;
 in celu aspiciant ac natura corpis sui seruet. **N**ā cu ce
 teri aiantes proms corpibus in humū spectent qe ratio
 ne ac sapiennā non acceperūt nobis aut statz rectus
 sublimis vltz ab artifice deo datus sit appet istas religiones
 deoru non esse rōnis huane quia curuat celeste ad vene
 randa trena. **P**arens em̄ n̄r ille vno et solus cu fingit
 homine idē aial intelligens et rationis capax cu ex hūo

no

vepus

no⁶

subleuatu ad ostemulatione sui artificis crevit et mod optime mox
 mos poeta signavit. Protona q; n; spectent aialia cetera etiam
Os homi sublimē dedit celūq; videre. Iussu et erectos ad sidera
 tollere uoluit. Hūc utiq; atropoion greci appellauerūt qd; sursum
 spectat. Ipi ergo sibi renūciant. scq; homi noie abdicat q; nō
 sursum aspiciūt s; deorsū n; foue ad ipm q; recti sum; sū causa
 homi attributū putant. Spectare nos celū deus uoluit utiq;
 non frustra. Nam et aues et mutis pene oia celū uidet. Sed
 nobis ppē datū ē celū rectis aq;atib; intuei ut religionē ibi
 queramus ut deū cui; illa sedes est qm ocul' nō possum; animo
 contēplē. quod p;fūto non faciūt q; res ā lapides que sunt
 tra uenerātū. Est autē puissimū ai rō corpis rā sit qd; est
 tyale ipm vōo aīm qui sit et nō huīle fieri cū figura et statu
 nichil aliud significet n; mentē homi; eo spectatē oportere
 quo uolū et aīm tam rectū debere q; corpa ut id au dñariq;
 debet imitetur. Verū homiēs et nōis sui et rōnis obliu o
 culos suos ab alto deiciūt soloq; de figūt ac binēt opa digito
 rū suorū quasi non q; q; esse suo amice maig possit. **Ca^m 2^m**

**Que fuerit cū p̄ma fingendi simulac̄. et q; uerissima
 dei imago sit homo et q; ext. se deū nemo fideliter colit.**

Que igitur amentia est ā ea fingē que ipi postmodū
 timeant aut timē que finerūt. Nō ipa inquit ti
 niemo sed ea ad quorū imagine ficta et quorū noīb; gsera
 ta sūt. Nepe ideo timetis q; eos in celo eē arbitrami. Neq; em
 si dy sūt alit fieri p̄. Cur igit; odos nō ī celū tollitis et aduo
 catis corū noīb; in apto sacrificia celebratis. Cur ad p̄ietes
 et ligna et lapides potissimū q; illo spectetis ubi eos eē credi
 tis erud sibi tēpla quid are uolūt quid demq; ipa simulac̄
 q; ā mortuorū ā absensū monumēta sūt. Nā oīmo fingen
 darū similitudinū ratio idcirco ab homi; muēta est ut possit
 corū memoria retineri qui ul' morte subtratti sūt ul' absen
 tia fuerāt sepāti. Deos ergo in quorū nio reponem; q; ī
 mortuorū quis hū stultus ut colat. Si absentū colendi ut
 nō sūt q; n; vident que facim; n; audiūt q; p̄iam. Si āt
 dy absentes eē non p̄nt q; qm diu sūt in q;ntis pte mū
 di fuerint vident et audiūt omīsa. **Supuacua sūt q; si
 mulac̄ū ul' ubiq; p̄ntib; cū satis sit audietū noīa p̄ab; aduo
 cātē. At em p̄ntes nō n; ad imagines suas ad sūt ita
 plane q; admodū uolū existimat mortuorū aīas cū tumu
 los et corpm suorū reliquias ob erratē. Sed hū postq; deus**

putentur qd

ille presto esset cepit iam simulac' eius opus no est. **Quero em**
 si quis imaginē hoīs p'p'ō ostiatu' ostēp'et. sepiet ex ea sola
 cū capiat absēntis. Nū idem sans eē videt' si eo reūso atq' p'
 sēntē in ostēplādāre ymagine p'seueret. cas' potius q' asp'āi
 ip'sus homīe frui velit. **Minime p'serto et tū hoīs imago**
 nāra hīc videt' cū p'nil abest sup'uama futua tū presto est
 dei aut eius nōmīe ac spūs vbiq' diffusō abesse nūq' p'ti s'ep
 vtiq' sup'uama est s'z verent' ne dīs illorū r'ligio māmē
 sit et vana si nichil in p'nti videat' qd' adorēt et ideo simulac'
 ostēnt. que q' mortuorū sūt imagines silia sūt mortuis.
Omī em sensu carent. dei aut metū vūctis vūū et sensuē
 debet esse simulacrū. **Qd' si a similitudine illud non accipit qui**
 p'nt ista simulac' deo silia iudicari que n' sentiunt n' mouēt'
 itaq' simulacrū dei non illud ē qd' dignit' hoīs ex lapide aut
 aere aliaue mā fabricat' s'z ip'e hō qm' et sentit et mouet'
 et multas magnasq' actiones habz. **Nec intelligūt hoīes**
 ineptissimi qd' si sentire simulac' et moueri possent vltro
 adratūra homīez fuissent a quo sūt expolita. que essent a
 incultis et horridis lapid' a mā informis ac rudis n' fuisset
 ab homīe formata. non igit' illorū quasi parēs putandus
 est p' eius mang' nata sūt p' que figurā spēm et pulcritudi
 nem habere ceperūt. **Et tū melior qui fecit q' ea que facta sūt**
 et tū factorē ip'm nemo suspiciat nemo mirat' q' fecit timet
 tāq' plō possit eē in ope q' in opificē. **Recte igit' seneca ī li**
 bris moralibus. **Simulac' inqt' deorū venerant' ill' suppli**
 cant' genua posito illa adorant. **Illic p' totū assident diem**
 astant' illis stipe iaciūt victimas cedūt et cū h' tantop'e
 suscipiāt fabros qui illa fecere ostēp'ūt. **Quid int' se tam**
 contrariū q' statuariū despice' statua' adorāe et cū n' in
 quictū quidem admittē qui tibi deos fatiat. **Quā ergo vi**
 quā p'tatē h're p'nt cū ip'e qui fecit illa non habeat. **Sed**
 n' hec quidem dare hys potuit que habebat videre audire
 loqui moueri eduisq' igit' ne tā ineptū est ut putāt aliqd
 esse in simulac' deī in quo n' quidq' hoīs est p'ter vmbra
 s'z hec nemo ostēderat. **Infecti sūt em p'suasionē ac mētes**
 eorū penitēz succū stulticie p'hiberūt. **Adorat ergo insensū**
 bilia qui sentiunt irōnabilia qui sapunt examma q' viuūt
 terrena qui oriūt' c' celo. **Iuuat igit' velud ī aliq' sublimi**
 sp'caula ostēntū. **Un' vniūsi audire p'nt possint p'ersianū**
 illud p'clamare. **Curue in t'ras aē et celestū manes. Celū**
 potiq' intuemim ad cū spectaculū vos excitauit ille artifex

Seneca in libro
moralibus

scd

ps

Not.

in deus ille vobis sublimem vitam dedit vos in terram curuam vos
altes mentes et ad partem suam in corporibus suis erectas ad inferiora
reprimis tamquam vos penitent non quadrupedes esse natos fas non est
celestem aial in tremis in terris vergentibus versari Quid vos beneficiis
celestibus orbatum primis in humum terra sponte praebitis Hum enim
in inferi voluptatem in dorsum quertis quod in sublimi querere debuis-
tis Nam ista mortuum digitorum ludicra et fragilia signum est quod
libet matie gratie formata aliud aliud sunt nisi terra ex qua nata
sunt aliud quod rebus inferioribus subiaceretis quid capitibus vestris terra
supponit superpositum Cum enim vos sic submittitis humilioribus sa-
ntis Ipsi vos vltro ad inferos mergitis ad mortem damnatis
quod nichil est inferis et humilioribus terra nisi mors et inferi erue si effu-
gere vellitis subiecta pedibus vestris terra comprehensit corporis statu
saluo quod idcirco rectum accepit quo oculos atque mentem cum eo qui
fecit offerre possitis Contempne autem et calcare terram nichil aliud
est quam simulacrum non adorare que de terra facta sunt Item diuitias
non concupiscite voluptates corporis spernere quod opes et corpus ip-
sum cuius hospitio utimur terra est Vivum colite ut vivatis Mo-
riat enim incesse est qui se suamque animam mortuus ad iudicium

Quod Cicero et alij qui videbantur sapientes cetis detrimis per-

Sed quid prodest ad vulgus etiam canerunt. *Cam. xij*
ad homines impios hoc modo conuocari cum videamus etiam
doctos ac prudentes viros cum religionum intelligat vanitate
nichilominus in his ipse qui damnat colendis nescio quam prauita-
te persistere Intellexit Cicero falsa esse que homines adorarent Nam cum mi-
ta dixisset que ad eiusdem religionum valent aut in illa non esse
vulgo disputanda ne susceptas publicas religiones disputa-
tibus extinguat quid de eo facias qui cum errare se sentiat vltro ipse
in lapides impingat ut populus omnis offendat ipse sibi oculos
seruat ut omnes recti sint qui non de alijs bene mereatur quos pa-
titur errare Nec de seipso qui alienis accedit erroribus non vitu-
tandem sapientie sue bono ut factis impleat quod mente precepit sed
prudens et sciens pedem in laqueos inserit ut simul cum cetis
quos libere impudentior debuit et ipse capiatur Quin potius
si quid tibi Cicero virtutis est expekte prolium facere sapiente Digna
res est ubi omnis eloquentie tue vires ceeras Non enim verendum
est ne te in tam bona causa deficiat oratio qui sepe etiam malos co-
piose ac fortiter defendisti Sed mirum foretatis carcerem
timeas Ideoque proximam veritatis suscipere non audes At morte
ut sapiens contempne debuisti et erat multo pulchrius ut ob-
benedicta potius quam ob maledicta moreris Nec plus tibi laudes

Y. 57

1156

8

No 56

No 56

otany

qm̄ facilius est de aliens iudicare q̄ de suis dū aliorū p̄cipiū
 viderūt non p̄spererūt quid an̄ pedes suos esset In utraq̄ m̄
 p̄te et sūma stulticia inueniūt et odor quidā sapie vt possis
 dubitare quos dicit potissimū stultiores illos ne qui falsam
 eligione suscipiūt an̄ eos qui nullā sed vt dixi vema gredi
 p̄ imperitis et q̄ se esse sapientes nō fatent his vō nō p̄t qui
 sapiām p̄fessi stulticiā potius exhibent nō sū equidē tam in
 iquis vt eos putē d̄mare potuisse vt v̄tate p̄ se ip̄os inue
 nirent qd̄ ego fieri nō posse ḡfiteor Et hoc ab ip̄is exiit
 qd̄ ratione ip̄a prestare potuerūt faceret em̄ prudētia si et
 intelligēt esse aliquā verā eligione et falsis ip̄ugis apte
 p̄nūtiarent eā que v̄a esset ab hōibz non tenēi sed mouēt
 eos fortasse illud qd̄ si qua esset vera religio exherēt se ac vi
 dicaēt n̄ pateret esse aliud quicq̄ Videre em̄ nullo modo
 q̄re poterant ā a quo ul̄ quēadmodū religio vera opp̄mēt
 qd̄ est d̄m̄i sacramēt et celestis arcam Id vero n̄ docet aliq̄s
 sc̄ie nullo pacto p̄t. Sūma rei h̄ est Impiti ac insipientes
 falsas religiones q̄ veris h̄nt quia neq̄ verā sciūt ā in hys
 quas falsas esse intelligūt p̄seuerāt vt aliquid tenē v̄dēt
 aut oīmo nichil colūt ne incidant in errorem cū ip̄m̄ max
 imū sit erroris vitā pecudū sub figura hom̄is imitari fal
 sū vō intelligit est quidē sapie sed humane ultra hūc gra
 dū p̄gredi ab homine nō p̄t Itaq̄ multū phōrū religiones
 susulerūt vt domū p̄trū aut sc̄ie d̄m̄e sapie ē homo autē
 p̄ seip̄m̄ et p̄ueniē ad hanc non p̄t sc̄iam n̄ docet a deo Phi
 qd̄ sūmū fuit huāne sapie assecuti sūt vt intelligēt quid
 nō sit ā assequi nequuerūt vt dicēt quid sit Nota Cicē
 nis vox ē Vtmā tā facile vera tuemre possem q̄ falsa qui
 cere q̄ quia vires huāne ḡditionis excedit eis officij facul
 tas attributa ē quibz tradidit deo sc̄iam veritatis cui ex
 plicandē q̄tuor libri posteriores sūent Nūc interim falsa
 vt cepim̄ detegam̄

**Et nichil maiestatis et reuē
 ne habent ydola. Cam̄ em̄**

Quid ergo ma
 iestatis p̄nt h̄c simulac̄ q̄ fuerūt in hominū po
 testate vel vt aliud fierēt ul̄ vt oīmo nō fierent Idēo apud
 oratiū puapū ita loquit̄ Olm̄ trūq̄ etiā ficulna inti
 le lignū Cū faber mētus scanū facēt ut puapū malu
 it esse deū deus m̄ ego furū auūq̄ maxima formido quis
 nō sit hoc tanto custode securus. Fures em̄ tam stulti sunt
 vt puapi tentiginē timeant cū aues ip̄e quas fozē falsi
 aut m̄guis abigi existimāt simulacris fabrefactis idē ho

minū plane similibz insideant indiget sed flammis ut san-
 cia armis scriptor derisit hōm vanitate Verū hī qui fa-
 ciūt seriem rem se facē opmānt Demq; poeta maxim⁹ homo
 in ceteris prudens in hoc solū non poetice s; amiliter desipuit
 cū in illis emendatissimis libris etiā fidē h; iubet et custos
 furū atq; auū cū falsē saligna Helespontici seruet tute-
 la puapi Adorat igit mortalia ut a mortalibz facta frā-
 gi enim cremari pure pnt Nā et ceteris vetustate labentibz
 sepe cōmuni solent et osupia incendio dilabūt in cinere
 et plerūq; nisi sua illis magnitudo subuenierit a custodia
 diligens seplevit in pcedam furibz cōdit Que igit infamia e-
 ca time p quibz a ruine aut ignes a furta time q; que va-
 ritas ab hys spere tutelā que tueri nullo mō se pnt q; per-
 ueritas ad eorū psidia decurre que ipa cū violant Tulta
 sūt nisi a colentibz vmdicēt Vbi ergo veritas Vbi mil-
 la vis adhibē p religiom Vbi nihil qd violari possit ap-
 paret vbi sacrilegiū fieri non p qudq; aut oculis ma-
 mbzq; subiectū est id vero quia fragile est ab oī ratione
 immortalitatis alienū est frust igit homines auro ebore ge-
 mmis gemis deos excolūt et exornat quasi vco x hys rby
 vllā possit cape voluptate qvso est pncosū muneū nihil
 sentientibz An ille qui mortuus pari em ratione defictorū
 cōpa odoribz ac vestibz pncosū illata et cōvoluta humi cō-
 dunt qua deos honorant qui neq; cū fieret sentiebāt ne-
 q; cū colūt sūt Nec em sensū oserratione suspēcūt Non
 placebat psio q aurea vasa templis inferant supnatū
 putanti esse inter religiones qd non sacritatis s; auaricie sit
 instrumētū Illa em satis est dō que rē colas mfre p mu-
 nere opositū vis fasq; aīo sanctosq; recessa Mentis et mot-
 tū generoso pecta honesto Egrege sapientq; sensit venū
 illud ridicule subdidit Hoc esse aurū in templis q sint ve-
 neris donate a vigne pupē quas ille ob minutie fortasse
 ostempseit Non videbat em simulac ipa et effigies deorū
 polietū et Eufanous et fidie manu ex auro atq; ebore p-
 factas nihil aliud cē q grandes pupas nō a vgmibz quaz
 lusibz vema dari p Sed a barbais hōibz ositutas Me-
 rito igit etiā penū stultitiā Seneca decidet Non inqt bis
 pueri sumy ut vilgo d; s; ff Verū hoc interest q maiora
 nos ludis ergo hys ludicris et ornatis et grandibz pupis
 vnguenta et thura et odores mferūt hys optimas et subli-

flammis

s

s

m p me

s

mes hostias imolant quibus quidem os sed carnes officio dentium hys
peplos et indumenta priosa quibus vso velanns nullus est hys autem
et argentum consecratur quod tam non habent qui accipiunt quam qui illa dona
runt *Ne Dionysio* *Gralic* tyrannus post victoriam grecam
potitus deos tales contempsit spoliavit illis *Quidam* sacrilegia
sua ioculibus etiam dictis proferebat *Na* cum Ioum Olympio
auream armulam detraaxisset lanceam iussit imponi dicens *Esta*
te esse hunc auream hinc frigidam lanceam vero utique temporis aptam
Idem auream barbam detrahens Esculapio megrues et miqum esse
ait tu a pollo pro eis mberbis est ac lems puore filium qui
preem barbatus uideri *Item* pateras et cruuias et pua qda
sigilla que simulacrorum porrectis manibus tenebant detrahe
bat et accipe se illa non auste dicebat pro quibus enim stultum est et in
gratum nolle accipere ab hys vltro porrigentibus a quibus bono
sibi homines proficiunt *Hec* ille frat ipse rex et victor fuit
quinetia scuta est cum solita fertilitas vixit enim usque ad senec
tute regnumque pro magno filio tradidit *In* coisit quod heros sa
homini sacrilegia vindicant non potuerunt oportuit deos ipsos sui
vindicare esse *At* si humilis quid tale dimiserit *Hinc* presto
sunt flagella ignes amulei crucis et quidam exortari vatis
ac furentibus licet *Et* cum puniunt deprehensos ipsi de deorum
suorum platea diffidunt *Cur* enim non ipsis potissimum relinquatur
vindicandi se locum si eos posse aliquid arbitrantur quatenam
putant illoz numme accidisse ut predonum rerum farzaru con
prehensi teneantur et seruiant non tam metu ne si deorum
iuriam non vindicauerint ipsos expectat pene inaudibili
satis vanitate qui non tuos sibi deos putant ob aliena scelera
qui ipsis a quibus violati spoliati sunt ipsos nichil nocere
potuerunt *Item* sepe ipsi quoque in sacrilegos vindicauerunt
Potest id vel casu amdisse quod aliquando non sunt sed tamen paulo
post quo id accedit ostendit *Nunc* interim quero cur illa tot
ac tanta sacrilegia in diomiso non vindicauerunt qui non
furtim sed palam ludibrio deos habuit *Cur* hinc tam pale
tem sacrilegium a templis a ceremoniis ab imaginibus suis
non arcuerunt *Cur* etiam sacris rebus ablatis prope nau
gavit quod iocum ipse testatus est ut solebat *videtis* ne magis
comitibus naufragium timetibus quam prope sacrilegis nauiga
ab ipsis diis immortalibus tibi uat *sed* hic fortasse a plato
ne didicerat deos nichil esse *Quid* gavius verres que tullio
accusator eis eadem dyomiso et phalaridi et tyrannis dibus

No Dionysio

Idem vultus

Yo

copat Nonne omnem **I**taliam spoliavit sublatis deorum simula-
 cris ornamentisque phanorum Quosque persequi singula vnum librum
 commemorare in quo accusator omnibus eloquentie viribus omni-
 conatu veras et corporis deploravit de crederet ut cithymesi ul' eth-
 nensi quarum alterius tanta fuit religio ut adire templi eius se-
 creta penetralia iuris nefas esset alterius antiquitas tanta ut
 omnis historie loquatur ipsam deam fugerit in ethne solo primam
 episcopi filiam que eius virginem et eodem loco nata Demetrius Graecorum
 temporibus turbata re publica et seditionibus et ostentis cum re-
 pte esset in carminibus Sibyllinis antiquissima ceteris debet
 placari legathi sunt ethna missi Hec igitur ceteris ul' reli-
 giosissima quam videt maribus nec adorandi quidem gratia habebat
 ul' antiquissima quam senatus plusquam romanos sacrificijs do-
 nisque placareat ex arcanis ac vetustis penetralibus a
 Gaio verre inmissis latinibus suis impune sublata est Ideo
 vobis cum affinnaret se a Siculis ut causam punitie susciperet ora-
 tu hys vobis est verbis sese iam ne deos quidem in verbis suis
 ad quos confugerent habere que eorum simulacra scissima Gaio
 verres ex delubris religiosissimis sustulisset quasi vobis si ver-
 res ex verbis delubrisque sustulisset de celo quoque sustulisset
 vnum apparet istos deos nichil habere in se amplius quam manum de qua
 sunt fabricati Nec imemto ad te Marce Tuli hoc est ad ho-
 minem seculi confugerunt quam triennio sunt cepti deos illos non
 valebant Essent enim stultissimi si ad eos ob defendendam civitatem
 hominum confugissent qui Gaio verri neque seipis irati esse potu-
 erunt At enim vres ob hoc facinorosi dampnatus est Non ergo
 deus vindicaverunt sed Ciceronis industria qua ul' defensorem
 eius oppressit uel grane restitit Quid quod apud ipsum verrem
 non fuit illa dampnatio sed vacatio ut quodammodo diomiso
 deorum spolia gestanti deus immortales bona dederat naviga-
 tionem sic eadem vres bona quietam turbasse videat in qua
 sacrilegijs suis tranquille seui posset Nam fementibus pos-
 tea bellis auxiliibus sub obtentu dampnationis ab omni periculo
 ac metu remotis aliorum graues ac miserabiles exitus audi-
 ebat Et qui cecidisse solum vniuersis stantibus videbat is vero
 vniuersis cadentibus stetit solum donec illum et opibus sacrilegio
 patris et vita satiatum ac senectute confectum proscriptio triumphum
 vultus auferret eadem scilicet que Iulium violare deorum maiesta-
 tis vltiorem quinetiam felix in eo ipse fuit quod ante sua morte

Notandum

cē negat. Nos vero et quidē constantē negamus et vos ophi
 non solū mīditos et mīpidos verū etiā cecos mēptos deliros
 pbans qui ignorānā mīpētōrū vānitate viciatis. Illi em̄ solē
 atq; lunā vos etiā sidera deos putatis. Tradite igit̄ nobis stel
 larū imperia ut aras ac templa singulis erigamus. Et snam
 quo quāq; ritu quo die colamus quib; nōib; quib; p̄rib; aduo
 rem; n̄ forte nullo disēmine tam inuābiles tam minutos de
 os acruatim colere debemus quid qd̄ argumētū illud quo col
 ligit̄ vniūsa celestia deos esse in cōiūū valet. Nā si deos idē
 eo esse ep̄munt̄ quia r̄tos et r̄dnabiles aut; h̄nt erāt. Ex
 h̄ em̄ appaēt deos non esse q̄ exorbitare illis a p̄stitūis itine
 rib; non licet. Uterū si dy essent huc atq; illuc passim sine
 villa nōite frēt̄ sicut m̄antes in t̄ra quarūq; libē sūt volū
 tates huc atq; illuc vaganter vt libet et quo quāq; mēs dux
 erit eo fertur. Non ē igit̄ astroū motus voluntarius sed ne
 cessari; quia p̄stitūis legib; officisq; desermūt. Et cū dis
 putaēt de cursib; siderū quos ex ip̄a rerū ac t̄porū cōiūentia
 intelligebat nō esse fortuitos existimant esse voluntarios tāq;
 non possint tam dispositē tam ordinate moueri n̄ sensus
 illi mēset officij sui sciens. Q̄ si difficilis ē ignoratib; v̄ritas
 et q̄ facilis scientib;. Si motus inquit astroū fortuiti nō sūt
 nichil aliud restat n̄ vt voluntarij sint. Imo vō vt non et for
 tuitos manifestū est ita n̄ voluntarios quō igit̄ in cōiūendis
 itinerib; cōstānā suā seruant. Nimirū deo vniūsi artifex
 sic illa disposuit sic machinatus ē vt p̄ sp̄tia celi dīna et
 admirabili rōne deurrēt ad efficiēdas succedentū sibi te
 porū varietates. An archimēdes. Sicul; cōcauo ere sili
 tudinē mūdi ac figurā potuit machinari. In quo ita solē
 lunāq; cōposuit vt inēquales mot; et celestib; silēs cōiū
 nib; singulis quasi diebus efficiēt et non mō access; solis
 et recessus ul̄ incrementa diminutionesq; lune verū etiam
 stellarū ul̄ terrānū ul̄ vagarū dispares curs; orbis ille dū
 vertit̄ exhibet de; ergo ita v̄ra non potuit machinari et ef
 fici que potuit solertia hoīs imitatione simulāe. Vtū ne igit̄
 Stoic; si astroū figuras in illo ere putas essetisq; vidis
 sua illa cōsilio moueri dicer; ac nō potis artificis ingenio.
 Inest ergo siderib; rō ad p̄cedas meat; suos apta si dei est
 illa rō qui et feat et regit oīa non ip̄orū siderū q̄ moue
 tur. Nam si solem stare voluisset p̄petuo vniq; dies esset.
 It̄ si mot; astra non haberent quis dubitat sepit̄nā noc
 tem futuram fuisse. Et vt diei ac noctis vices esset moueri

concludat quia neq; mūdū gēneat homīez neq; hō mūdū p̄s
 est. Nā hōiem a p̄ncipio idē deū fecit qui et mūdū et nō est
 p̄s mūdū hō sicut corpū mēbrū. P̄t em̄ mūdū ēē sme hōie sicut
 vrb̄s et domū. Atqui vniū homīis domū habitaculū ē et vrb̄s po-
 puli vniū. Sic et mūdū dīcālū totū gēns hūmā et aliud ē qd̄
 ēcolit. Aliud qd̄ mōlit. S; illi dū student id qd̄ falso suscepe-
 rant ofināe et sensibile esse mūdū et deū nō viderūt argume-
 totū suoz ofsequētiā. Nā si mūdū p̄s ē hō et sensibilē ē mūdū qd̄
 hō sentit ergo quia mōrtis est hō mōrtis sit mūdū nā ē n̄
 tm̄ mōrtalis s; oībz mōrtis et passiomibz subiectū. Et econtrio
 sicut mūdū et p̄tes eius vtiq; immortales sūt ergo et hō dicitur
 quia p̄s ē vt dīc̄ mūdū. Si hō igit̄ et iumētā et penides et cetera
 gēna bestiarū et avīū et piscū qm̄ et illa eodē mō sentiūt et
 p̄tes mūdū sūt. At hoc tolleabile est. Nā et iſ colūt egyptū s; rē
 copuenit vt et rane et culices et formice dī ēē viderant qz et ip-
 sis mēst sensū et ex p̄te mūdū sūt ita s; arguēta ex flo petita i-
 eptos et absor surdos exiit hnt. Quid qd̄ ipi idē aut̄ deorū
 et hōim cā mūdū ēē ofstructū quasi cōem domū. Ergo mūdū
 nec deus est n̄ aiāns si ofstructū est. Ammās em̄ nō ofstruit.
 s; nascit. Et si est edificatū sic vtiq; tamq; domū tāq; nauis
 est qd̄ aliquis artifex mūdū deū et seorsū eit mūdū qui factū
 est seorsū ille qui fecit. Jam illud qd̄ repugnā et absurdū qd̄
 cū celestes ignes retrāq; mūdū elemēta deos ēē affir mēt̄ idē
 mūdū ipm̄ deū dicit quō p̄t ex multoz deorū aurouo vniū
 deū ofinā si astra dī sūt. Mūdū ergo non deū s; dōmīnū deoz
 est. Si vō mūdū deū est ergo oīa illa que sūt in mūdū non
 dī sūt s; dei mēbra que vtiq; sola nomē dei accipe nō p̄nt
 Nec em̄ recte quis dixerit mēbra hōis vniū multos hōies
 esse s; tm̄ nō est silis ofpatio aiālis et mūdū. Aiat em̄ quia
 sensu p̄ditū est et mēbra hōis vniū multos hōies eius
 hnt sensū n̄ nisi a corpe diuulsa languescūt. Cuius igit̄ rei
 similitudinē gerat mūdū mīmū ipi dōcent cū factū esse nō
 diffitiant̄ vt esset dīis et homībz quasi cōis domū. Si ergo
 est ofstructū vt domū n̄ ip̄e deū est n̄ elemēta q̄ sūt p̄tes
 eius qz neq; domū hnt dōmī sui p̄t neq; illa de quibz domus
 ofstat. Non tm̄ igit̄ veritate s; eadē verbis suis x̄c̄ vincūt.
 Sicut em̄ domū in vsū habitandi frā p̄ se nichil sentit
 dōnq; subiecta ē qui cā fecit ā m̄fūlit ita mūdū p̄ se nich-
 il sentiens factori deo subiacet qui cū in vsū sui fecit. **Ex**
duplīter peccāt m̄pientes et q̄ auaritia sub obtentu
religionis colūt p̄ualere rōmī traditōe maiorū et q̄

nunc est ab institutis et aucte maioru qm id solu rectu e qd
 ro p scribit si aut pietas maioris sequi suadet fate ipe tales
 et illos stultos fuisse qui exortantib cont rone religioibz fuerit
 et te mepu qui id colas qd falsu ee quereis p; in qm nobis
 tantope maioru nome oppomt. Videamus tu qui fuerint
 maiores illi a quoru aucte discedi nephas dual. Romulus
 urbem gdituq pastores int quos adoleuat quocant Cuq;
 is nus Condende urbi patu ydoneus videret. constituit Asi
 lu eo passim g fugerut ex fmitimis locis pessimi quoz si
 vlla disimine gditionis Ita coflauit Ex ijs oibz plm legit
 q; in penatu eos qui etate ante ibat et ptes appellauit quoz
 galio geret oia de quo Senatu propegnus elegiaru Siptor h
 loquit. Buana coegbat puicos ad vba quiritis Centu illi m
 priato sepe Senaty erat Curia ptevo nūq; nitet alta pelli
 tos habuit iusticia corda ptes Hy fut ptes quoru decretis eu
 diti ac prudentes viri doctissime seruiut idq; veru atq; imu
 tabile ois posticitas iudicet q; centu pellici senes statutu ee
 voluerut quos tu m pmo libro dictu est Pompilius illy
 it vt vera cederet ee fac. q; ipe tradebat Est vo qd illoy au
 toitas tanta habeat a posteris quos nemo tu vuet neq;
 sumis neq; infimz affirmare dygnos iudicauit. *Q roni po
 tius intendu est et que miracula septa sunt ad con*

Ofirmationem erroris. *Cap. 8m*
 Vane oportet in ea re marie m q; vite ro vbat sibi que
 que g fidere suoz iudicio ac ppris sensibz miti ad inestigada et
 perpendenda veritate q; credente aliemis erroribz denpi taq;
 ipm rois expeite Dedit oibz deo p virili portione sapiat vt et
 m audita inuestigare possent et audita ppende. Nec quia nos
 illi tpi bz antecesserut sapia quoz antecesserut q; si oibz eqhit
 daturz occupai ab antecedentibz no pt Illis habilis e taq; lux
 et claritas solis quia vt sol onuloz sic sapia e lume cordis
 humani Quare tu sape id e veritate quere oibz sit inatu
 sapiam sibi admittit qui su vilo iudic tueta maioru pbant
 et ab alijs pecudu more ducut. p; hoc fallit quia maiorum
 noie posito no putat fieri posse vt a ipi plz sapiat quia m
 noies vocant aut illi desipuerut quia maiores noiant. Euid
 ergo impedit quin ab ipis sumamus exepu vt quod illi que
 falsa inuenerat posteis meliora tradama sup est myens
 questio cuius disputatio no ab ingenio s; a sca venit q; plu
 ribz explicanda eit ne quid omo dubiu relinquat. Nam
 fortasse aliquis ad illa g fugiat que a multis et non dubijs
 traduntur auctoibz eos ipos quos conuimz deos non esse

no 5

ad

2

3

No 6

maiestate sua prospere et prodigijs ostendisse et sompnijs et augurijs et oraculo In primis id quod aitius Nauius summo augur cum Tarquinium presertim moneret ut nihil noui facere maret nisi prius esset mauguratus eius Rex artus eius eleuas fide dicit ut consilijs ambobus renuntiaret sibi vtrum ne fieri posset illud quod ipse ait accepisset affirmantque Nauius posse Cape igitur hac eodem caque nona cula dissecit et inuictanter accepit ac secuit Demum illud quod Castor et Pollux bello latino apud lacum luturne visi sunt equorum sudorem abluentes Cum edes eorum qua uicta facti erat sua sponte paruisset eodem bello macedonico equus albis insidentes publico natione Roma nocte venienti se obtulisse dicitur nuntiatres eo die regem persem virtutem et captum quod pauis post diebus litere perdis vera fuisse docuerunt Illud etiam mirabile quod simulacrum fortune muliebri non semel locutum esse traditur Ite Junonis morte cum captis veis vngue militibus ad eam transferenda missis ioculibus ac ludens interrogasset vtrum ne Roma migrare vellet velle respondit Claudia quoque propter in exemplum mirabili Nam cum ex libris Sibyllinis Idea mater esset acuta et tuado Tibris fluminis nauis qua veheret hessisset nec vlla vi moueret Claudia ferunt quod spem impudica esset habita ob nimios corporis cultus dea submissis gemis orasse ut si se casta iudicaret suum iugulum sequeretur Ita nauis que ab omni iuventute non valuit commoueri ab vna muliere esse commota Illud eque mirum quod lue seuerit Esculapius ab Epidaurio accitus verba Roma diuturna pestilentia libasse perhibet Farrulegi quoque nuuari potest quorum precibus penes Iuriam sua diu vindicasse credunt Apud Claudius censor cum aduersus Carsum ad seruos publicos sacra herculis tristulisset lumbis orbatum est et potitionum gens que perdidit intra vniuersam tempus extincta est Ite censor fuluus cum ex Junonis lacrima templo mat moras tegulas abstulisset quibus eadem fortune equos qua Rome fecerat tegeret et mente captus est et amissis duobus filiis in Ilirico militibus summo cum merore susceptus est Prefectus etiam Marea Antoni Furulus cum apud eos euerso Antula per lucum classem fecisset eodem postea loco a militibus cesaris interfectus est Hys exemplis adiungitur Pyrrhus qui sublato ex thesauro proserpine laurensis pecunia naufragium fecit ac vicinis decem litonibus illis est ut nihil propter eam pecuniam itolunem reperiret Ceres quoque Milezia multum sibi apud hostes venerati omnes adierunt Nam cum ab alexandro capta esset ciuitas ac milites ad eam spolianda irrupisset oculos omnium repente obverti fulgor eius extinxit Reperunt etiam sopina quod vni deorum

vidant' ostendit' **L**iberio namq; animo hori plebeio p gete obu
 satius esse **J**upiter dicit' et pcepisse ut **C**onsulibus et **S**enatu
 nutaret ludis arrensibus pmissis psultore sibi duplicasse
 qd' **A**urimus manis quida vberati seruu sub furca medio cio
 ad suppliciu duxeat idoxp ludos instaurari oportet. **Q**uod ai ille
 neglexisset eodem die filiu pdidisse ipe aut gnu morbo ce corrept
 tus **E**t ai rursus eandem magime enerz querere satis ne penaz
 neglecto ipso pependisset lectica deportaty ad osules et oi re m
 tenatu exposita r'cepisse corpis firmitate suisq; pedibz domu
 redisse **I**llud quoq; sopmu no minois admiratiois fuit q' **C**esar
 augustus dr' ee seruaty **N**am ai bello seruli brutiano iplicitus
 g'ranu morbo abstine' prelio statuisset medico eis d'artorio mi
 nerne spes obusata e monces ne p corpis ibenllitate castris
 se cesar comeret **I**taq; in anie lectica platus et code die a bruto
 castra capta sut **M**ulta p'tra pnt silia exepia pferri s; vere
 or ne si fuero in p'poe reru d'uaru durtius imoraty a obliis
 esse ppositi videtur a r'ime loq'atatis taurra **E**t p mundiam
 dyaboli intravit mors et pullulavit radices erroru et q'
 deus ipe na est qui nam p'mordiale et oia sent ex nichilo
Repona igit' om' istoz r'one q' faalis res dis **C**am qm
 fiales et obscure intelligat' **E**t has omes simulati nu
 mms p'stigia r'liebabs quibz induci hoies a veritatis via lo
 gus recesserut s; epeta lege alio vt si quis ad lege du veri ex
 pers et ignary accesserit instruat' atq; intelligat q' tade sic
 caput horu et ca maloz et lumie accepto suos et tong g'ns
 huam p'spimat errores **S**icut n'r sine ex' genuit auctore
 suu sic ineffabile p'iem genuisse credendu e coctnu de m're
 natus est qui an ia fuit de p're qui aliqn no defuit hoc fides
 credat intelligetia no r'quiat ne a no tuetu p'itet t'redibile
 aut r'ptu no credu singulare **C**u aut deo ad excogitadu p'uiden
 tismis ad faciendu solertissimis anq; ordiret' hoc opus mundi
 qm plen et ofumati boni fontis in ip'o cat' sicut e semp vt ab
 eo bonu tanq; riuus oriret' longeq; pfluat' p'duxit silem sui
 spm qui est iuribz dei p'rie p'reditz qud aut id voluet in e
 lib' id docere conabit' **D**emid feat alterz mdoles d'ime sarpis no
 p'masit **I**taque suadente iudicia tanq; veneno infecto est et ex bo
 no ad malu transcendit suoz arbitrio qd' illi a deo fuerat datu
 liberu conrui sibi nome accreuit **Q**n' appaet r'ictoru maloru
 fonte ee luozit' **I**nuudit em illi antecessori suo qui deo p'ri p'seue
 rando tu p'batz tu ena deo rary esset **H**uc ergo ex bono p se
 malu effectum g'reca **D**iaaboloz appellant' nos em r'iminatoie

W

W

N. L. D. a. m. l. d. p. d.

vocamus q̄ r̄m̄a que dicit ip̄e ad d̄m̄ def̄at **C**roch̄ igit̄ deo fab̄
cā m̄di illū p̄m̄ū et mar̄m̄ filū p̄sent̄ op̄i v̄m̄iso Eoq̄ sm̄t
et cōaliatore vsq̄ est et ars artificie in cogitandis ornadis p̄f̄ic̄
disq̄ rebz qm̄ is et p̄videntia et p̄tate et r̄ōne p̄fecto est de quo
nūc p̄tius qm̄ alio loco et v̄t̄z eis et nom̄e et r̄ō enarrada nobis
c̄it̄ Nemo quēat ex quibz illa materijs tā in mirifica opa deus
fecit **O**īa em̄ fecit ex nichilo Nec audire sūt poete qui aut̄ chaos
in p̄ncipio fuisse idē ofusione rerū atq̄ elem̄torū postea v̄o d̄m̄
diremisse om̄em illā ogerie singulisp̄ rebz ex ḡfuso acervo sepat̄
in ordm̄e q̄ des̄p̄tus instuxisse m̄dū parit̄ et ornasse quibz tan
le est r̄ndē p̄tate dei non intelligētibz que credūt nichil effic̄
posse nisi ex mā subiacente ac p̄tata In quo errore eā p̄hi fue
rūt **N**ā Cicerō de nā deorū disputās ait si em̄ p̄ncipū ergo non
est p̄babile eā materiam rerū vnde oīa orta sūt eē diuina p̄vi
dentia effectā s̄z et habē et habuisse vim et naturā suā vt igit̄
faber n̄ quid edificaturz ē nō ip̄e facit materiā sed v̄t̄t̄ ea que
sūt p̄tata fitorzq̄ item cera sic isti diuine p̄videntie naturam
p̄fecto eē oportuit nō quā ip̄e facit si quā h̄ret p̄tata **E**t si ma
teria nō est a deo f̄ta nec tra q̄dē et aqua et aer et ignis a deo
factz est **Q**uā multa sūt vitia in hys decē vsbz p̄m̄ū q̄ h̄
is qui in alijs disputandis et libris fere oībz p̄vident̄ fuit asser
tor et qui acrimis argumētis ip̄ugnit̄ eos qui p̄videntiam non
esse dixerūt idē nūc quasi aliquis p̄ditor a h̄ssuga p̄videntia
conatus ē tollere in quo si cōdic̄ velis n̄ cogitandis op̄z ē nec
labore sua illi dicta r̄ntanda sūt **N**ec em̄ potuit ab ullo Cicerō
q̄ a Cicerone ip̄o vehemēnz refutari **S**z credamus h̄ mori et in
stituto academicorū vt liceat h̄ōibz valde lib̄is dic̄ ac senti
re que velint **S**entiamz ip̄m̄ et cōsideremz **N**on est m̄q̄t p̄babi
le mān̄ rerū a deo factā quibz hoc argumēto dicit̄ **N**ichil c̄
dixisti quare hoc nō sit p̄babile **I**taq̄ nichil cōtinuo ul̄ maxie
p̄babile videt̄ **N**ec t̄n̄ temere videtur cogitanti pl̄z eē aliquid
in deo que p̄fecto ad ibecillitate h̄ōis redigis cui nichil aliud q̄
opificū cōcedis **Q**uo igit̄ ab h̄ōie d̄ma illa vis differret si vt
homo sic eā deo ope indiget aliena **I**ndiget at̄ si nichil mo
liri p̄t̄ nisi ab altero illi mā m̄stret̄ quod si sit ip̄se v̄bz
v̄tutis est et c̄it̄ iā potentior iudicādz mat̄ie institutor quo
ḡ nom̄e appellabit̄ qui potentia deū vincit **S**iquidē magis
est p̄tata v̄tutē q̄ aliena disponē **E**t aut̄ fieri nō p̄t̄ vt sit po
tentior deo quip̄ que n̄tē est p̄f̄o eē v̄tutis p̄tatis r̄ōnis **I**de
ḡ mat̄ie fitor ē qui ē rerū ex mā v̄stantiū neq̄ em̄ deo nō
faciente et m̄nto esse aliquid a potuit a debuit **S**z p̄babile
est inquit mat̄iam rerū h̄re et h̄uisse vim et nām suā quam

No

vim potuit h're nullo dante quō nām nullo gnante **Si** habuit
 vim ab aliquo cā suscepit **A** quo aut sume n a deo potuit **Si**
 hūit nām que vtiq; a nascento di' nata est **A** quo aut n a dō
 potuit p'creat **Natura** em qua dicitis esse orta oīa si q'stū
 non habet effie nihil p' **Si** aut gnandi et faciendi potens
 est habz q' q'stū et p'terā deq; sit nōte est **N**eq; alio nōte p't ap
 pellari ea vis i qua i est et p'udentia ex cogitadi et solertia
 p'basq; faciendi **Melius** igit **Seneca** om **Stoicoz** acutissimus
 qui vidit nichil aliud eē nām q' dū **Ergo** mag' dū nō lau
 dabimz au nalis est virtz **Nec** illā em didicit et ullo ymolau
 dabimz quib em nalis illi sit sibi illā dedit qm deo ip'e nā
 est **Cur** igit oīm rerū tribuis ne ac detrahis deo in eodē luto
 hesitans versurā solius **A** quo em fieri negas ab eodē plane
 fieri mutato nōte q'stūis **Bequit'** ineptissima opatio vt faber
 mquit cū quid edificaturz est nō ip'e facit mām p'sto eē optuit
 non quā ip'e facit si quā habet patā ymo vero nō optuit
Erit em deo minoris potestatis si ex pato facit quod e hoīs
 faber sine ligno nichil edificabit quia lignū ipm facē nō p't
 nō posse aut ibeallitatis humane e deo vō facit sibi ipi ma
 teriam quia p't posse em dei **Nā** si nō p't deo nō est **N**on
 facit ex eo quod e quia p mortalitate ibeallit e p immortalita
 te/beallitate desinit ac modic p'tatis deus at facit ex eo qd'
 nō est quia p eternitate fortis e p fortitudine p'tatis imese
 que sine ac modo carcat sicut vita factois **Quid** ergo mū
 si factury mūdū deus p'uis mām de qua facit preparauit
 et p'pauit ex eo qd' nō cat quia nefas e dū aliud aliquid
 mutuari cā ex ipō ul' m ipō sint oīa **Nā** si e aliquid ante
 illū si factū e quicq; nō ab ipō iā et p'tate dei et nomē non
 admittit **At** em mā mūq; fca est sicut deo qui ex mā fecit
 hūc mūdū **Duo** igit q'stūit' etna et quidē mē se q'ratia
 qd' fieri sine discordia et p'mitio nō p't **Collidat** em nōte est
 ea quozū vis ac tō diuisa est **Sic** vtraq; etna esse nō po
 terūt si ipugnit quia supare alterā nōte est **Ergo** fieri nō
 p't quin etm nā sit simplex vt m oīa velut ex fonte descen
 derūt **Itaq;** aut deo ex mā orta e a mā ex deo quid horū sit
 veris faale est intelligi **Ex** hys em duobz alterū est sensi
 bile alterū carz sensu **Potestas** faciendi aliquid nō p't eē
 nisi in deo qd' sapit qd' cogitat qd' mouet **Nec** m'cipi nec
 rōsumari a fieri q'q; p't n fuerit rōne p'uisū quō fiat anq;
 sit et q'admodū q'stū postq' fuerit effectū **Demq;** is facit

*Seneca p'ncip
an. 11. p'ncip*

Handwritten mark

Handwritten mark

aliquid qui habet voluntate ad faciendū et magis ad id quod volu-
it implendū quod insensibile est mens et torpidū se iacet nichil
inde oriri potest ubi nullus est motus voluntarius. Nam si omne a-
nimal ratione operatur esse natura non potest ex eo quod ratione predictū non est
Nec aliunde accipi potest id quod ibi vultur peritū non est nisi in gromoue
at aliquē quod animalia quedam de terra natura videntur. Hec enim non
terra per se gignit si spiritus dei sine quo nichil gignit. Non ergo
deus et materia quia sensu predictū ex insensibili sapiens et bruto
impassibile de passibili. ex parte corporis de corpali. magis potest oriri si
materia potius ex deo est quiddam ex solido et gignibili corpore accipit
externa vni dissolubile est quod dissoluitur. mitebit quod mte
ritorū sit nate est. quod ortū est hūit fonte vni ouret. idē fo-
re aliquē sentiente puidū peritūq; faciendi. Is enim profecto
non vlls alius quam deus qui quā sensu ratione prudentia pstate vir-
tute predictus est et aiantia et maiāna creare et effere potest. quia
tenet quō sit quiddam faciendū. Materia si vō se fuisse non potest quia
mutatione non capet si fuisse quod enim se fuit se esse non desinit
et vni absit principū ab eē hūit eāā fine nate est. quēnā fa-
cilius est ut id quod hūit mīnū sine careat quam ut habeat fine
quod mīnū caruit. Materia igitur si facta non est nisi fieri ex ea quā
potest fieri ex ea non potest nisi materia quidē est. Nam est enim ex qua fit
aliquid. Omne autem ex quo fit quia rapit opificis manu
destruit et aliud esse incipit. Ergo quā fine hūit materia tū cum
factus est mūda ex ea et tūcū quoq; hūit. Nam quod destruitur di-
fucatiū est quod soluit alligatiū quod fine mceptū. Si ergo ex
comutatioe ac fine materia colligit hūisse principū a quo alio
fieri non a deo potuit. solus ergo deus est qui factus non est et idē
alia destrue potest ipse destrui non potest permanebit se in eo quod fu-
it quia non est aliunde gignatū nisi ortū nisi nātū eius ex aliqua
re altera pendet que illū mutata dissoluat. Ex seipso est ut i-
pno diximus libro et idē talis est quale se esse voluit impassibi-
lis immortalis incorruptus beatus eternus. Nam vō illa gdufio quā
smān tūmāuit multo absurdior quod si materia non est inquit
a deo facta nisi terra quidē et aqua et aer et ignis a deo factus est
quod callide pīculū pīuolauit sic enim supis illud assupit ta-
quod probatione non indiget tū id multo esset mīnū quam illud
quod assumptū est si non est māt a deo facta materia nisi mūda a deo
factus est. Ex falso maluit colligere quod est flūm quod ex vō quod vni
Et tū debeant mīta de cūis pībāi hī probatione supsit ex mīto
ad eū tendū quod eāt tū. Nam diuina prudentia effectū eē mūdu

ut taceat de trimegisto qui hoc pdicat taceat de carmibus sibilla
 ru que hoc ide anuntiant taceat de pphetis qui opa mundi et
 opificiu dei vno spu et pari voce testant? etia int phos dm
 uersos pene quet Id em pitagora stori pipatena q fut
 pnapales omni discipline Demoz a pmiss illis septē sapieti
 bz a socrate vsq ad platonē p gesso et indubitato habitu
 est con vng multis po sculis extitit delirus epicurus q au
 deret negae id qd est euidentissimu studio s iueiendi noua vt
 noie suo gstituet disciplinā Et quia nichil noui potuit repire
 vt tn dissentie a ceteris videt? vetera voluit eute m q illu
 frulatrates phi omes roarguerut Certeus igit e mudi pui
 dentia instructu q ma puidencia coglobata Quae no opor
 tuut putae idco no ce mudi diuina puidencia factu quia
 ma eis diuina puiden^a fra no sit s quia mudi diuina puiden^a
 sit effectus ena nam ee scam diuitus Credibilis e em mam
 potis a deo scam quia sme mēte rōne g silio nichil fieri pt.
 Veru hoc no Ciceronis est culpa sed secte cu suscepisset dispu
 tatione q deoru nam tollēt de qua phi gariuebant Oem di
 uinitate ignoratia veri putauit esse tollenda Itaq deos
 potuit tollere quia non erat Cu aut puidencia dīna que
 e m vno deo conaret? euerit quia contra veritate mti cepat
 deficiantibz argumētis m hac fouea nūro deandit vn se extri
 tari no possit Hic ergo illu teneo herente teneo de hru qm
 lucalius qui con^o differebat obmutuit Hic e em cardo reu
 hic vtiur oia Expluēt se costat si pt ex hac voragme pfeāt
 argumēta quibz docet q fuisse mam qua nulla puiden^a
 effectū Ostendat quō quibz ponderosū et graue a esse potuit
 sine auctore a imutai valueit ac desieit esse qd sp fuit vt
 impet esse qd nūq fuit quod si comēit tūc demū assentiā
 ne mudi quide diuina puiden^a gstitutu et tn sic assenti
 am vt alijs illu laqueis teneā Eodē igit quo nolet reuol
 uetur vt diat et mam de qua mudi mudi e et mudi ee q
 ma est nā extitisse Cu ego ipam nam deu ee contendā Nec
 em pt facē miabilia ide maxia ratioe gstan? nisi q habz
 mente puidencia pīate Ita fiet vt deo feat oia nē qui
 q possit esse omo qd non origme a deo traxēt At ide quo
 tiens Epicurus e ac no vlt a deo scam ee mudi quere solz
 quibz manibz quibz machinis quibz vectibz qua molu
 tione tm hoc opus ferit Vidēs fortasse si eo tpe potuis
 ses ee quo deus feat? ne pspueret hō dei opa noluit cu
 inducere m huc mudi nisi pfectis o mibz si nē mduā qdē

no

epicurus

no

no

no

poterat quō em̄ subsistēt cū fabricat̄. Desup̄ celū trā subtus
fundaret̄ cū fortassis hūda ul' nimis rigidibz corpata cōces
cerent ul' igneis caloribz mōta et solidata durefcent ā quō
viviēt non dū sole instituto nec fugibz aut aīalibz datis
taqz nūc fuit hōiem p̄postremo fieri cū iā mūdo cetisqz rebz
mansū sūma esset ip̄posita demqz scē trē docent hōiem fuisse
vlīm dei opus et sic inductū esse in hūc mūdū quasi mō
mū iā patā et instructā Illus em̄ cā scā sūt oīa Idem em̄
poete fatent̄. Quiduis p̄fctō iā mūdo et vniūsis aīalibus
figuratis hoc addidit sanctius hys aīal' mentisqz capan
us alte de eāt adhuc qd' dñari in cetēa possit Natus hō ē
Ideo nefas extimād' est ea scrutāi que deo voluit eē relata.
Verū ille nō audiēdi ā dycendi studio equirebat s̄ r̄felle
di quia ḡsidebat neminē id posse dicē quasi vō ex hoc puta
dū sit non eē h' diuinitz scā quia quō scā sūt nō p̄t p̄m
deri An si tu educatū in domo fabricata et ornata nullam
vniūqz fabricā vidisses domū illā putasses non eē ab ho
mine edificatā quia quō edificat̄ ignoāres Idē p̄fecto de
domo querēs qd' nūc de mūdo requiris quibz manibz q̄bz
ferramentis hō tanta eēt opa molitū maxie si saxa ingēna
imēsa cimenta vastas colūpnas opus totū sublimē et ex
celsū viderēs. Nōne h' tibi huānānū mūdū vidēt
excedē quia illa nō tā viribz q̄ rōne atqz artificio scā eē nes
ciēs Et si hō in quo nichil p̄fctō est tū plz effiat rōne q̄
vires eis exigue patiūt' quid ē cur incredibile tibi eē vi
deat' cū mūdus dicit' factz a deo i' quo quia p̄fectz ē n' sapi
entia p̄t h̄re timnū n' fortitudo mēsurā opa ip̄ius vidēt
omnis quō aut illa fecit ne mēte quidē videt' quia vt her
mes ait nichil mōile īmortali tpale p̄petuo corruptibile ī
corrupto p̄māre p̄t idē p̄ius accedē et intelligētia subscqz
Et idē tremū ad huc aīal' rerū celestū p̄sp̄ctionē nō capit
quia corpore quasi custodia septū tenet' quo mmo soluto ac li
bero sensu cernit oīa. Sciat igit' q̄ mēte faciat q̄ res tenē
rabiles q̄nt hoc ē em̄ modū ḡditionis sue trāsgredi n' in
tendē quousqz hōi liceat accedē. Demqz cū ap̄iret hōmī ve
ritatē deo ea sola scīe nos voluit que interfuit hōiem scīe
ad vitā ḡsequendā eēue vō ad curiosam et p̄fanā cupidi
tatē p̄tinebat retinuit vt arcana essent quid ergo queris
quid ne scīe potēs n' si scias beator fias. P̄fecta ē i' hōie
sapiā et si deū eē vniū et ab ip̄o scā vniūersa cognoscat.

Quod deus quatuor elementa distinxit et quatuor qualitates et quatuor tempora et quod ex calore et humore sit vita et quare homines igne celum vero aërialia magis vitantur aqua. *Ca. 10^m*

*Vlt^o bene
hor cap^m*

Nunc quoniam gustavimus eos qui de mundo et de fovea eius aliter sentiunt quam veritas habet nunc ad dominam mundi fabricam revertamur. De qua in archanis religionis sancte litteris traditur. fecit ergo deus primam omnium rerum et in sublime suspendit quod esset sedes ipsius conditoris. Deum terra fundavit ac subdidit celo quam homo cum ceteris animalibus incoleret eam voluit humore transfusa et terminis. Solum vero habitaculum distinxit et claris luminibus implevit. Sole scilicet et luna orbe fulgenti et astrorum micantium splendens tibus signis adornavit. Tenebras autem quod est contrarium constituit in terra. Nichil enim per se continet lumen nisi accipiat e celo in quo posuit lucem perpetuam et superos et vitam perpetuam. Continuum terra tenebras et inferos et mortem. Tanto enim hoc ab illis superioribus distans quantum mala a bonis vitia a virtutibus. Ipse solum quoque terre binas partes contrarias inter se divisas constituit orientem scilicet occidentem. Ex quibus oriens deo censetur quia ipsius luminis fons et illustrator rerum et qui oriri nos faciat ad vitam eternam. occidentem autem perturbat illi procerum mentis assidit quod lumen abscondat quod tenebras se inducat et quod homines faciat occidere atque interire perpetuis. Nam sicut lux orientis est in luce autem toto vitæ consumitur sic occidentis tenebre sunt in tenebris autem mors et interitus constituitur. Deum alteras partes eadem ratione dimensio est meridie ac septentrione que partes illis duabus sonitate iunguntur. Ea enim que est solis calore flagrantior prima est et coheret orienti. At illa que frigoribus et perpetuo gelu torpet eiusdem est cuius extremis occasus. Nam sicut contrarie sunt lumen tenebre ita frigus calori ut ignis calor luminis est proxius sic meridies orienti ut frigus tenebris. Ita plaga septentrionis occasui quibus singulis partibus suam temperatam attribuit verum scilicet orienti. Estate meridiane plage occidentis autem est septentrionis hibernus. In his quibus duabus partibus meridiana et septentrionali figura vite ac mortis constituitur quia vita in calore est mors in frigore. Sic autem calor ex igne est ita frigus ex aqua. Secundum harum partium dimensionem die quoque facit ac noctem que spatia et orbis temporum perpetuos ac volubiles quos vocamus annos.

Vlt^o

Vlt^o

om^o

aliena p[ro]p[ri]e successione g[er]at Dies que p[ri]mo om[n]es subm[er]it
 trat dei sit n[on] est ut o[mn]ia qu[od]q[ue] meliora s[un]t Nox aut[em] qua
 d[omi]nans extrem[us] inducit eis s[ed] que dei e[st] emulu[m] d[omi]n[us] que
 duo eti[am] i[n] hoc p[er]f[ec]tus futuroru[m] de[us] fecit ut ex h[is] et vere
 r[ati]o[n]is et falsaru[m] sup[er]stitionu[m] ymago qu[ed]a[m] o[n]det. Ma[gn]a sic
 sol qui orit[ur] i[n] die licet sit v[er]o v[er]o sole e[st] appellatu[m]. Cetero
 vult videri q[uo]d obscuratis siderib[us] sol[is] appareat s[ed] quia veru[m]
 ac p[er]f[ec]ta plenitudinis lum[en] est et calore potissim[us] et fulgore
 clarissim[us] illustrat o[mn]ia Ita i[n] deo licet sit v[er]o et maiestas et
 v[er]itas et claritudo p[er]f[ec]ta est Nox aut[em] qua[m] p[ri]mo illi Antheo dia
 m[us] attributa eis ip[s]is multas et varias religiones p[er] silitu
 d[omi]n[us] monstrat qu[od]uis e[st] stelle i[n]uicibiles mic[er]e ac radi[us]e
 uideant[ur] s[ed] quia non s[un]t plena et solida lum[en] n[on] caloris
 p[er]f[ec]t[us] q[ui]a n[on] tenebras multitudinis sua v[er]m[us]t. Quod ut
 illa p[er]p[et]ua iuuenit[ur] que diuisa et co[n]tra sibi h[ab]et p[ar]te[m] ca
 lor et humor[is] q[ui] mirabil[is] de[us] ad sustentada[m] et gigneda[m] o[mn]ia
 ex cogitauit. Ma[gn]a a[ut]e[m] v[er]itas dei sit i[n] calore et igne n[on] ardore v[er]o
 q[uo]d eis admixta humor[is] et frigid[us] n[on]a t[em]p[er]asset n[on] nasa
 qu[od] n[on] coherere potuisset quin statim g[er]atatione m[er]eret q[ui]p[ro]p[ter]
 esse tepisset. V[er]o et phi quida[m] et poete discordi g[er]ordia m[un]da
 constare dixeru[n]t s[ed] r[ati]o[n]e penitus no[n] uidebat. Heracitus ex ig
 ne dixit nata e[st] o[mn]ia. Thales ex aqua v[er]o vidit aliquid
 s[ed] exauit i[n] v[er]o. Sed alterutru[m] si solu[m] fuisset neq[ue] aq[ua] nasa
 posset ex igne neq[ue] rurs[us] ignis ex aqua. S[ed] est v[er]o s[ed] ex
 v[er]oq[ue] p[er]mixto c[on]stituta g[er]at[i]o. Ignis quide[m] p[er]mixeri cu[m] aqua
 no[n] p[otes]t q[ui]a s[un]t v[er]oq[ue] i[n]m[un]ita. Et si quo m[od]o ueniret alterutru[m]
 q[uo]d sup[er]auit g[er]at[i]o alteru[m] n[on] est. S[ed] eoru[m] s[ub]t[er]ne p[er]mixeri
 p[otes]t. Subna ignis calor est. Aquae humor. Recte igit[ur] ou
 dis quippe vbi t[em]p[er]ie s[ub]sere humor color[is] co[n]cipiunt et
 ab h[is] oriunt[ur] m[un]da duob[us]. C[um] sit ignis aq[ua] pugnax vapor
 h[um]idus om[n]es res creat et discordi g[er]ordia f[er]ib[us] apta e[st]. Al
 teru[m] e[st] q[ui] masculinu[m] elementu[m] e[st] alter[us] q[ui] femininu[m] alteru[m]
 actu[m] alteru[m] passibile. Ideoq[ue] a veterib[us] institutu[m] e[st] ut sacro
 ignis et aq[ua] nuptiaru[m] fedora sanctiat[ur] q[uo]d feto aiantu[m] calo
 re et humore corporet[ur] atq[ue] aient[ur] ad vitam. Cu[m] e[st] co[n]stet
 de aial[is] ex aia et corpe ma[gn]a corpi[us] i[n] humore est aie i[n] ca
 lore q[uo]d ex auiu[m] f[er]ib[us] dat[ur] s[ed] quos crassi h[um]oris p[er]c[us]os
 n[on] opifex calor foueit n[on] h[um]or[is] p[otes]t co[n]cipi n[on] corpi[us] aiau[m] ex
 v[er]oq[ue] quoq[ue] ignis et aqua m[un]da solebat. Adhuc e[st] nefas

C. 5

onduy

Vlo e
 v[er]oq[ue]

No 15

videbat quibus in malos homines supplicio capitis affice. **I**ntedito
 igitur usu carum rerum quibus vita hominum constat punde habebatur
 ac si esset qui ea suam excepit morte multatus. **A**deo illa
 duo elementa primo sunt habita ut non ortu hominis non vita sine his
 sediderunt posse consistere. **H**orum alterum nobis idem cum aetate aera
 liby est. Alterum soli hominum datum. **N**os enim quoniam celeste atque
 mortale aial sumus igne utimur. quod nobis argumentum immortali-
 tatis datum est quoniam ignis e celo est cuius natura quia mobilis
 est et sursum mittit vite gmet ratione. **C**etera vero aialia quoniam sunt
 tota mortalia in modo aqua utitur quod est elementum corpale at
 quod terrenum. **C**uius natura quia mobilis est ac deorsum vergens figuram
 mortis ostendit. **I**deo perituros neque in celum suspiciunt neque reli-
 gione sentiunt quoniam ab his usque ignis alienus est. **V**nde autem ul-
 que duo principalia ignem et aquam vel accendit vel e-
 liquet solum per se facit qui fecit. **Q**uod creato mundo facta sunt au-
 malia per hominem et tandem factus est homo ipse et quid sit quod
 poete finierunt de ualione homines ex parte et quod Aristoteles
 falso putauit mundum esse eternum et quod sunt 3° parte. **C**apitulum 11°

Consumato igitur mundo aialia varij generis dissilibus
 formis et magna et minora ut fuerint parauit et facta sunt
 bona idem diuisi seruis singula et quorum feribus et aer et terra et
 maria impleta sunt. **D**editque his omnibus numerum generatis deus ali-
 menta de terra ut usui esse homini possent. **A**lia numerum ad cibos
 alia vero ad vestimentum. **Q**uae autem magnarum sunt uirum ut et ex-
 colenda terra uiuaret. **V**nde sunt dea iumenta. **I**ta rebus omnibus mi-
 rabili despectu oppositis regnum sibi eternum parare constituit
 et immutabiles aias percreare quibus immortalitate dedit. **T**u se-
 rit ipse sibi simulacrum sensibile atque intelligens idem ad yma-
 gines sue formam qua nichil potest esse perfectius homine figurauit.
 ex limo terre unde homo nuncupatus est quod sit factus ex humo. **D**e
 magis plato humanam formam theoidem esse appellauit. **E**t bibu-
 la que dicit

ϕ οηι	ϕ υμαγο	Κ ουμιαν
Ε τι ανωπολλοτ	Ε homo	h omo ymago
τι Μητροσον	μ εα υβυ	μ εα ρονεμ
Ο ρσοη	ρ εττυ	ρ ετταμ
Ε ροϕτα	h abens	h abens

De hac hominis factione poete quoque quibus corrupte tamen non
 aliter tradiderunt. Namque hominem de luto a prometheo factum
 esse dixerunt. **R**es eos non fecellit sed nomen artificis. **N**ullas

em lras veitatis attigerat s. que ppharu vatiamo tradita
t faciano dei gmebat. eade fabulis et obscura opimione collec
ta et deprauata vt veitas a ulgo varijs sermoibz dissipata
corrupi nullo no addente aliquid ad qd' audierat carmibz suis
cōprehenderūt Et hoc quide mepte q tam miabile tāq diuinū
opificiū homi dederūt quid em opus hoīem de luto fingi cō
possi eade rōne gñari qua ipse pmetheus ex lapeto naty est
Q si fuit hō gñare hoīem potuit face nō potuit De dyo at
illū nō fuisse pena cis m caucaso mote dedarat s. neq pīs
eius lapetū pūlumq. Titana quisq. deos mīcipauit quia
regm sublimitas penes saturnū solū fuit p q diuios ho
nores nū oibz suis posteis gseruys ē Multis argumētis hō
figmētū poetarū coargui p factū ē diluuiū ad pēndā
tollendū ex orbe tē maliciā constat inter omō. Idē em et
pbi et poete sptoresq. rerū antiquarū loquūt. m coq. maxie
nū ppharū sermone consentūt. **H**i ergo catachismus ideo fac
tus est vt malicia q p nimeā multitudinē mēraicat pē
retur quō fictor homis pmetheus fuit cuius filiu deuca
leonē. ydem ipi ob iusticiā solū dicūt ē suatū. Quō vno
grady et vna p gemes orbē tē tam celerit. potuit hoībus
tēplere. s. v. hoc quoq. sic corrupūt vt illud supis nū ig
nozaret et quo tpe cathachismus sit facty m tix et quis ob
iusticiā mēraicit gñe huāno pēte saluai et quō ā ai qbz
saluaty sit q oīa ppheta tē docent. **A**pparet qd' ē flm qd'
de opificio pmethei narrat verū quia poetas dixerū non
ideo mentiri solere s. figuris tuolue et obscurare q dicāt. **N**ō
dico ē mentitos s. p mū omī pmetheū simulacū ho
mīs fuisse formasse de molli ac p mguū luto ab coq. pu
niā nata ē arte statutis et simulac. fingendi. **S**iquidē
Iouis tēpibz fuit quibz p m tēpla gstitui et noui deōū cul
tus ē ceperūt sic veitas fucata mēdatia ē. Et illud qd' a dō
fōm ferebat. homi qui opus diuinū mmitaty ē cepit ascri
bī. **C**eterū fictio veri ac vni hoīs e lino dei est qd' hermes s.
tradit qui nō tū hoīem ad ymaginē dei factū ē dixit a dō
s. etiā illud explanare ceptauit quō subtili rōne singula
queq. in vīpe hoīs mēbra formauit nū eozū nichil sit qd'
non tantū ad vsū nūte quātū ad pulchritudinē valeat.
Id vō etiā storiā cū de puiden. differūt face onāt. Et sciaty
cos. **T**uliy pluibz qd' loīs s. tū mām tā copiosa et vberē
strictim attingit quā ego idēo pteō quia nup pū de ca

No 3

ad hanc...

re libru ad demetanu auditoie meu scpsi ⁺ Illud hoc loco ptie
 non possu qd errates quida phi aiut hoies retasq aialia
 sine vilo artifice orta ee de tra pn illud virgilianu e Ter
 ra p gemes duris caput extulit aruis Et hi maxie in ea fu
 ere sma qui ee pudentia negat Na stoin aiantiu fabrica
 dine solerte tribuit Aristoteles at labore se ac molestia li
 beravit dicens semp fuisse mudu Itaq et huanu genus
 et retu q in eo sut riciu no hve s fuisse sp ac sp fore Sed cu
 videamg singula queq aialia que an no fuerut ee msipe
 et desme nre est totu gens aliqn cepisse et aliqn desituru
 esse quia cepit Oia em tribz tpbz gmeti nre est p tito pn
 ti et futuro pteiti e origo pntis sba futu dissolutio q
 oia in singulis hoibz apparet Et maxime em cu nasam
 et sumg cu vium et desimmg cu interimg On ena tres
 pteas ee voluerut vna qua vita hois ordmat Altera q
 gterat tra que rupat ac fimat In toto aut gne homi
 quia solu pns teps apparet ex eo tn et p tito ide origo
 colligit et futurum ide dissolutio Na qm est appaet ali
 qn cepisse Esse em nullares sine exordio pt et quia cepit
 appet aliqn desituru ee Nec em pt illud totu esse dmole
 qd ex mortalibz gstat Na sicut vniusi p singulos inte
 rimz fieri pt vt aliquo casu oms sil ul sterilitate fraru
 que accidere pculatim solet ul pestilentia vbiq diffusa
 que singulas vrbes a regiones pleriq populatur ul in
 tendio i orbe misso quale ia fuisse sub phetonte dr ul di
 luuio aquaru quale sub deucalione tradit cu pter vnu
 hoiem gens oms deletu e quod diluuii si quo casu accid
 pfecto potuit acide vt ille vns q supfueit mteivet Si at
 diuie pudentie nutu qd negai no pt ad xpandos hoies
 rseruaty e appet in dei pteate ee ul vita ul mteitu gms hu
 mani Quod si pt acide in totu quia p ptes occidit appet
 aliqn ee ortu et fragilitas vt mrcu sic declat et emnu.
 Que si va sut no potit defende Aristoteles quo ming ha
 bucit et mudg pnapiu Q si Aristoteli et platom Epicury
 extorquet et platom et Aristoteli qui sp mudu fore puta
 uerut licet sut eloquentes mgtatis tn ide Epicury eripiet
 q sequit vt heat et hme Sed h in vltio libro pluibz ne
 ad homis origine cauam? Q non de terra uel spo
 te nata sint aialia s dispoe diuina cuius ferisset nos

Virgilius

Imo aristoteli

f. que p hanc dicitur
 fabulose et obfusa
 a vltio vnaq
 aliq ad qd
 mpre q am
 ad em opus
 qe pncipal
 m potuit
 auale mot
 gna quibz
 aaturu p
 s fimez
 pt factu
 na rruat
 u aiqua
 m hnt
 mea mul
 ozmetu
 a solu
 t t t
 sic Cor
 d hnt
 me p
 lre do
 vru que
 tuale a
 dem p
 di ac p
 et f
 m t
 fua m
 vus dau
 hnt e
 ad p
 vntu
 la p
 v qu
 vntu
 si in

et folio 110.

iacē p multos mēses valuit ac nō et humōe illo tēe qui
 alimēti grām mīstrabat et sui corpis purgamentis i vnu
 mixtis obrutus corruptusq; mouret. Itaq; nullo mō fieri
 p̄t qui ab aliquo fuerit educatus nisi forte aialia oīa non
 teneā nata sūt si ex aetā qd̄ vt dicent nūq; illis veit m
 mētē Omnis igit̄ illa rō vana ē et ipossibilis si hī rō di
 a p̄t quā id agit vt nulla sit rō qui em̄ dicit oīa sua spō
 te ēē nata nichilq; diuīe puiden̄ tribuit Hic p̄fecto rō
 nē nō asserit si euerit Qd̄ si neq; quitp̄ fieri sine rōe ne
 q; nasci p̄t ap̄t ēē diuinā puidentiā cuius ē p̄ū q; diu
 ratio Qd̄ igit̄ rerū oīm machinator fecit hōiem quod
 Cuius q̄uis cep̄s celestiū leatū vidit hī qui p̄mo libro
 de legib; hoc idē tradidit qd̄ p̄p̄e auq; vba subieci Aiat
 hō puidū sagax multiplex acutū memor plenū rōnis
 et ḡslij qd̄ vocam; hōiem p̄clara quadā ḡditōne ge
 neratū esse a sumo deo sam; Est em̄ ex tot aiantū ge
 nerib; atq; natūis p̄ticeps rōnis et cogitatiois ai rētea
 sint oīno ceptia vides ne hōiem q̄uis tōge a veritatis
 notitia remotū hī qm̄ ymaginē sapie tuebat̄ intellex
 isse non nisi a deo potuisse hōiem generari s; hī diuīs
 op; est testimonijs ne nimis huāna sufficiat Tibilla ho
 minem dei esse testat̄

OC MOHOC	Qui solus	Pol; est de; Conditor
ECI OEOC	est deus	nullius
HPATE TOI	et ē acator	ipio
ITAPXOH	liber	subiacens
AYOC DA	Ipsē at	Ipsē autē
ESEPHZA	firmavit	et finem
TITTOH	vltimū	forme plidavit
MOPHYC	forme	et ipē oīm
MAYO	hominūq;	hōm naturam
AYOC	Ipsē	naturam
ENHZA	misit	misit
PIA	naturam	grā
ITAYTOH	oīm	tionis
SEHEHC	TPagmem	viteq;
BIOTOIO	vite	q;

Eadē scē trē ḡtinent deus origo veri p̄is officio furt; ē
 Ipsē corp; effixit ipē aīam qua sp̄iam; infudit Illius

est totū quicquid sumo quō id et fecit si nos oportet scire dicitur
 sicut docuit cetera que cognitione nobis et pristinis erro-
 ribus et veri luminis attulerunt. *Quare duo sunt sexus in*

di minoris id est hominis et quid sit mors eius prima ad

Omnis g^o mare p̄mū ad similitudine sua firmis tū cū
 am firmā ḡfiguravit ad ip̄is hōis effigie ut duo in se per-
 mixti sexus p̄pagat̄e p̄bole possent et oēm multitudinē f-
 rā op̄plere In ip̄ius aut̄ hōis fictione illarū duarū marū
 quas dixim⁹ inter se eē ḡtarias ignis et aq̄ ḡclusit p̄ferat
 q̄ cōne ficto em̄ corpe sp̄avit ei aīam de vitali fonte sp̄us
 sui qui est p̄hemis ut ip̄ius mūdi ex h̄is ḡtatis elemē-
 tis similitudinē geret Constat em̄ ex corpe et aīa id ē q̄ ex ce-
 lo et t̄ra q̄mquidē aīa qua vivim⁹ velut e celo orit̄ a dō
 Corp⁹ et terra eis e limo dixim⁹ eē formatū Empedocles
 quē nescias vtrū int̄ poetas an int̄ ph̄os numēs qua de
 rerū natā v̄sib⁹ s̄p̄sit Ne apud Romanos Lucanus et var-
 ro q̄tuor elemēta ḡstituit Ignē aerē aquā terram fortasse
 c̄imēḡsū sc̄auts qui mā corpa ex h̄is quatuor elemētis
 ḡstituta dixit eē a deo Habe nāq̄ in se aliquid ignis aliq̄
 aeris aliquid aquę et aliquid t̄re Et neq̄ ignē eē neq̄ a-
 erē neq̄ aquā neq̄ terrā que quidē flā nō sūt Mā t̄re
 ed̄ in carne est/huōris in sanguīe/aeris in sp̄u/ignis in
 calore vitali q̄ neq̄ sanguis a corpe sc̄m p̄ sūt huōr
 a t̄ra/neq̄ calor vitalis a sp̄u sic ignis ab aere/adeo re-
 rū omn̄ pla duo repiūt elemēta quorū om̄s rō in m̄u
 corpis fictione ḡclusa est Ex reb⁹ vō dūsis ac repuḡnti-
 bus homo factus sicut ip̄e mūdy ex luce et tenebris et
 vita et morte que duo inter se puḡre in homie p̄cepit ut
 si aīa sup̄avit que oritur ex deo sit immortalis et i p̄petu
 a luce versetur si aut̄ corpe v̄c̄it aīam ditionis subie-
 cerit sit in tenebris sep̄iternis et in morte eō nō ca vis eē
 est ut iustas aīas c̄tinguat om̄o s̄ ut puniat met̄nū
 Eā penā mortē sc̄dam noīam⁹ q̄ est et ip̄a p̄petua sicut
 immortalitas p̄mā sic diffim̄is. Mors est nē aīantū dis-
 solutio v̄l ita Mors ē corpis aīęq̄ dissolutio **P̄** vō sic
 Mors est et̄m doloris p̄cessio ul̄ ita Mors ē aīarū ad e-
 t̄na supplicia dāpnatio V̄t mutas pecudes nō attinḡt
 quatū aīe nō ex deo constantes s̄ ex cor̄ aere morte solui-
 tur In hac g^o societate celi atq̄ t̄re quorū effigies exp̄

107

108

109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

sa est in hōie superiore pte tenet ea q̄ sūt dei aīa s̄ q̄ dōmū
 corpis habet Inferiōre aut̄ ea q̄ sūt dyab^l Corp⁹ utiq; qd̄
 quia terrenū est aīe debz eē subiectū sicut tra celo Est em̄
 tīa q̄ vasculū quo tāq; domitio spali spūs hīc celestis
 utatur utriusq; ostia sūt ut hoc qd̄ est e celo et deo ipet Il
 lud vō qd̄ est ex tra et dyab^l seruat qd̄ quide non fugit ho
 minē neq; Salustiu qui ait s; oīs nra vis in aīo sita ē
 Amm ipio corpis seruitio magis vtm̄ pecte si ita vixi
 set ut locut⁹ est seruiuit em̄ fetidissimis voluptib⁹ suāq;
 ipē smān vite pūitate dissoluit s; si aīa pūitate ē ut ondi
 mo in celū debet em̄tī sicut ignis ne extinguat⁹ h̄ est ad imōli
 tate que in celo est Et sicut aīe ac vūc nō p̄ ignis n̄ aliqua
 pingui mā teneat⁹ in qua heat clemētū alimētū sic aīe mā
 et abus ē sola iustitia que tenet ad vitā Post h̄ de⁹ qua ex
 posui rōē gnātū posuit in paradys⁹ 1 in orto fetidissimo et
 ameno que in ptib⁹ orientis om̄i gne ligni arborūq; con
 sent vt ex carū varijs fructib⁹ aleret Ex p̄tib⁹ om̄i labo
 rū deo p̄tī sumā deuotione seruiret Tunc dedit ei cta mā
 afficētū Id aut̄ p̄ceptū sūt vt ex arbore vna que fuerat i
 medio paradisi non gustaret in q̄ posueat intelligentiam
 boni et mali Tūc amnator ille iudē opib⁹ dei om̄es sal
 latias et calliditates suas ad deīendū hōiem incendit
 vt ei adimēt imortalitātē Et p̄mo muliere dolo illexit
 vt vetitū cibū sumēt et p̄ eā ipi quoq; hōi psuasit vt tñ
 cendēt dei legem p̄cepta igit̄ scā boni et mali pudere cū
 nuditatis sue cepit absconditq; se a facie dei qd̄ antea non
 solebat Tūc deus smā in p̄tiores data hōiem de paradys⁹
 eiecit vt viciū sibi labore gquirat ipm̄q; paradysū illi cū
 uallant ne homo possi accede⁹ dñi sumū iuditiū fatiat i
 tra et iustos viros multos suos in eūdē locū reuocet sub
 lata sunt sacre vocis docuit Et Sibilla erithrea cū dicit

Oy	Qui at deū	Qui aut̄ deū
Δη	honorant	honorant
τιμοντε	verum	verum
καλη	et	eternam
νοηση	eternam	vitam
αοητε	vitam	hereditabūt
ζοη	hereditatio	petuo
κηλεπον	iure possident	seculo
ομοιων	seculi	ipsi
απονοτ		

ἔπορον	tempus	habi
αυτοῦ	ipsi	tantes
αὐτοῦ κτεο	habitantes	ἡδυσμ
ἡπαδισον	ad padysum	simul
ομο	similiter	amenis
επιτεαε	florentissim	simum
ακαλλον	ortum	ortum

Utū hec qm̄ extrema sūt tota in extrema huius opis p̄t
 tractabim̄. Nūc ea q̄ prima sūt explicitim̄. Nōs itaq̄ se
 cūta est hominem secūdu deī sententiam qd̄ etiam Sibilla
 in carmine suo docet dicens -

ἄνοπολλον	hominem	hominem
ἡλακοεητα	fictum	plasmatum
οεον	dei	dei ip̄us
ἡσacmaic	manibz	palmis
εεεεε	ἑανnos	quem
ἡνον hia	quē etiam	dolis
ἡsanni	seduxit	sefellit
ἡovic	vipera	serpens
δοσιoc	dolose	vt vim
ελιμοῦ παη	infatum	mortis
ἄνεσoeyh	mortis	incurēt
ἄoy oayatoῦ	ascendere	et saen
ἡnonoe	notionēz	tiam
ἡabai	accipere	accipēt
ἡsao wy	bon	bon
ἡai kaioy	ac mali	ac mali

Hic facta est vita hominis temporanea s̄ s̄ longa q̄ ἑ mille
 ānos p̄pagat̄ qd̄ diuini s̄is p̄ditū et p̄ oem̄ scientiam
 publicatū cū vultro nō ignorat̄ argumentā vsq̄ ē cur pu
 tarent̄ antiqui mille ānos vixitasse aut̄ em̄ apud egyptios
 p̄ ānis menses habēi vt nō solis p̄ duodecim signa cōtutus
 fatiat ānū s̄ luna q̄ orbē illū signiferū xxx dieū spatio
 iustrat quod argumētū p̄spicue flm̄ est. Nemo tūc millesi
 mū ānū trisgressus est. Nūc vero qui ad centesimū p̄uei
 unt qd̄ fit sepius mille ite ac ducentis mētibz viuūt et
 auctores p̄dnei tradūt ad centū viginti ānos p̄ueniū solere
 q̄ quia ignoabat Varro Cur aut̄ qn̄ ess̄ vita hoīs diminu
 ta ip̄e diminuit cū facēt mille et quadringentis mētibz
 post hoīem viuere. **Q** non liber pater fuerit muc̄
 tor vmi sed nec post diluuiū et que fuit origo ge
 tiū et qui primi scām habuerunt astrozum et ig
 norantiam di. Ca m̄ p̄m̄ ac̄ u u u u

Deus autē nū vidēt postea orbē tre malicia et sceleribus
 oppletū statuit huanū gens diluuiō p̄cē 3; tū ad
 multitudinē repandā delegit v̄nū q̄ corruptis orbē sin-
 gularē iustitiē superat argumētū **H**ic tū sexcentorū est āno
 iū fabricauit archam sicut em̄ p̄parat deus in qua ip̄e nū
 coniuge ac tribus filiis totidēq̄ nūibz reseruatq̄ ē cū aqua
 vniūsos altissimos mōtes op̄uiss̄ Deū orbē sicutato exeatq̄
 iustitiam p̄oris seculi deus ne cuiq̄ longitudo vite cā esset
 ex cogitandorū malorū paulatim p̄ singulas p̄genes dimi-
 nuit hōmīs etatem atq̄ in centū viginti ānis metā collo-
 cauit quā trāsgredi non licet **I**lle vō cū egressus eet ex arca
 sicut sc̄e l̄re docent fram studiosē coluit ac vinea suā mānū
 fecit v̄nū arguūt qui auctore v̄ni libeū putat **I**lle enim
 nō mō libeū s̄ etiā saturnū atq̄ v̄ranū multis ancessit
 etatibz qua ex vinea cū p̄mū fructū cepiss̄ letus factz bibit
 vsq̄ ad ebrietatē iacuitq̄ nudus **R**ē nū vidiss̄ vng ex filiis
 cui nomē lam nō texit p̄is nuditatē s̄ egresso etiā fabus
 m̄dicauit **A**t illi sup̄to pallio intrauerūt auersis v̄ltibus
 patremq̄ tererūt **Q**ue facta cū p̄r recognouiss̄ abdicauit
 atq̄ expulit filiū **A**t ille p̄fugus ī eius terre parte cōcedit
 que nūc arabia nōiat **E**aq̄ tra de nōie eis **C**hanaam dicta
 est et postei eis chananēi **H**ec fuit gens p̄ma q̄ deū ignōa
 uit et qm̄ p̄nceps eis et conditor cultū dei a p̄re nō accepit
 maledictq̄ ab eo fuit **I**taq̄ ignoratiā diuitatis m̄ioribz suis
 eliquit **A**b hac gente p̄ximi quiq̄ populi multitudinē tael-
 cente fluxerūt **I**p̄s aut̄ patris postei hebrei dicti penes
 quos religio dei resedit 3; et ab hys postea multiplicato ī
 timensū nūo cū eos augustie locorū cape nō possent tūc a
 dolentes ul' missi a p̄ntibz ul' sua sponte cū reū penū-
 ria cogēt p̄fugū ad querendas sibi nouas sedes **H**uc atq̄
 illuc disps̄i omēs insulas et orbē totū repleuerūt et a str̄-
 pe sc̄e radiaū auulsi nouos sibi mores atq̄ instituta p̄ ar-
 bitrio condiderūt **S**ed oīm p̄mi qui egiptū occupauerat
 celestia suspicē atq̄ adorāe ceperūt **E**t quia neq̄ domicalis
 gr̄ tegebāt p̄ aeris qualitatē neq̄ vllis in ea regione nu-
 bibz subteritur celū **C**ursz siderū et effectus notauerūt dū
 ea sepe venerantes nūosius ac liberiq̄ intuent **P**ostea
 demū portentificas aīalū figurās quas volent cōmentati
 sūt quibusdā p̄digijs inducti quorū mox auctores ap̄iemq̄
Ceti aut̄ q̄ p̄ trā disps̄i fuerūt admirātes elemēta mūdi
 celū solem tram mare sine vllis ymaginibz ac templis

Nō rē abūmōs rē

h̄c v̄nū dicit chanaam

etc

... d' non liber p̄ntē facte
 ... dicit diluuiū et qm̄ p̄cē
 ... h̄m̄ h̄m̄ h̄m̄ h̄m̄ h̄m̄

EΥΧΕΒΙΑ
 EΥΧΕΒΟΥΕ
 ΣΑΡ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
 ΟΥ ΔΑΙΜΟΝΑ
 ΚΑΚΟΥ ΟΥΤΕ
 ΕΥ ΜΑΡΜΟΝΕ
 ΚΡΑΤΕΙ
 ΘΕΟΥ ΣΑΡ
 ΠΥΝΤΑΥ ΝΟΝ
 ΕΥΧΕΒΕ
 ΕΚ ΚΑΥΤΟΥ
 ΚΑΚΟΥ ΟΥ
 ΣΑΡΑΥ ΚΑΙ
 ΜΟΝΟΥ
 ΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
 ΕΚΤΙΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
 ΕΥΧΕΒΕΙΑ
 Quid sit aut pietas ostendit alio loco
 ΣΑΡ ΕΥΧΕΒΕΙΑ
 ΣΥΝΕΙΕ
 ΕΚΤΙΝ
 ΘΕΟΥ

pietas
 piuum
 enim hominem
 hominem n' demoni
 malus n'
 fatum
 tenet
 nam deo
 liberat
 piuum
 ab omni
 malo
 qd est enim
 vnu solum
 in hominibus
 bonu est
 pietas
 pietas enim
 scientia
 est
 dei

pietas
 eternu pius
 homo
 neq demoni
 pessimo neq
 fato sub
 iacet
 deus enim
 liberat
 piuum
 ab omni
 malo
 naq vnicu
 atq solum
 est hominibus
 bonum
 pietas

Addepius quoq auditor eius candē smām latius explana
 ut in illo sermone p̄f̄o quē s̄p̄s̄ ad regē v̄terq̄ 9. d.
 mones esse affirmat inimicos et veratores homi quos id
 Crimēgysus angelos ul' malignos appellat qd' nō ignora
 ut ex celestibus deprauatos terrenos esse cepisse. *Et h̄y*
astrologiam aruspiciā et om̄es artes arphas tuener̄t
et psuaserūt cūctū ydolozū p̄ miracula et varias fallā
Quorū muēta sūt quoq̄ tiazum tendiculas. *Ca. m. 11.*
 Astrologia et aruspiciā et auguratio et ipsa que
 dicit̄ oracula et nigromātia et ars magica et q̄q̄ p̄ce
 rea malozū exercēt hōies ul' palā ul' occulte q̄ oīā p̄ se
 falsa sūt vt Sibilla erethea testat̄

ΗΤΙ ΤΙΛΑΝΑ
 ΤΑΥΤΑ
 ΤΑΔ ΕΚΤΙΝ
 ΑΙΤΕΡ ΑΘΡΩΠΕΤ
 ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Quia errores
 omnia
 hec sunt
 que stulti
 homines

Errabilia
 sunt omnia
 Ista
 quecuq̄ insipientes
 homines

pestilentia liberauit Epiduuro accersitis Nam illuc Demomachus
ipse in figura sua sine ulla dissimulatione placatus est Si quidem
legati ad eam rem missi draconem secum magnitudinis ad
duxerunt In oraculis autem vel maxime fallunt quorum prestigia
profani a veritate intelligere non possunt Ideoque ab ipsis attribu-
turi putant et impia et victorias et opes et cunctas res
denique ipsorum metu sepe rem publicam periculis imminentibus li-
beratam que pericula et insidias demeruerunt et sacrificijs placati
auerterunt Sed omnia ista fallacie sunt Nam cum dispones dei pre-
sentiant quippe qui ministri eius fuerint imponunt se in his
rebus ut quecumque a deo vel facta sunt vel facturi sunt potissimum faciant
aut fecisse videant Et quoniam aliam populo vel urbi secundum
deum dei statutum hominem quid impendat illi se id futurum vel prodigi-
is vel sompniis vel oraculis pollicentur si sibi templa si hono-
res si sacrificia tribuantur quibus datis cum id accidit quod
necesse est summa sibi parentur veneratione Hinc templa deuocione
tur et noue ymagines consecrantur mactantur greges hos-
tiarum sed cum his facta sunt nichilominus in vita et salute eorum que hec
fecit imolat quoniam autem pericula impendunt ab aliqua in-
ceptam et locum tam se prestantur hanc sicut Juno varro
et formosum et puerum mientesa iouis ad gemmas tenentibus
collocauit et ob hanc causam romanam nomine apud Can-
nas pene deleta est Quod si Juno alterum gamedem vereba-
tur cur iuuentus romana luit penas vel si dii temerario du-
ces erant multitudinem negligunt cur Varro solus euasit
qui hoc fecit et paulus qui nichil fecit occisus est vel tunc nichil
romani accidit satis iunonis inique cum Hamibal duos
exercitus populi romani astutia et virtute offecit Nam Juno
audere non poterat aut Carthaginem defendere ubi arma eius
et currus sunt a romanis nocere quia per gemas troyano a
sanguine dua Audiat tyrias olim que videret artes Sed
illorum sunt illi lusi qui sub nominibus mortuorum delitescetes vi-
uentibus hominibus plagas tendunt Itaque siue illud periculum
quod imminet vitari potest videri voluit id placati autem fuisse
sue non potest id agere ut per illos contempserit accidisse videat
Ita sibi apud homines qui eos nesciunt auctoritate parum ac-
timore Hac versutia et hys artibus notitia dei veri et
singularis apud omnes gentes tuecuerunt Suis enim vias

perditi semut et crassant vt pdant Idco ena huanas hosti
 as extogitauerut ipu hostes genis huam vt q multas
 deuorent aias. **Cur deus humano genai su patiatur**
illudi et q tribus de causis vna est deoru religio. Cap. 18.

Dicit g' aliquis Cur g' deo h' fieri patit' n' ta malis
 fuerit erroibz vt mala cu bonis pugnet vt vicia
 sint adusa vntutibz vt habeat alios quos puiat alios quos
 honoz vltimis em' t'pibz statuit de viuis ac mortuis iudi
 care de quo iudicio m' cit' in vltio libro disputa'. differt igit'
 don' veniat t'poru' fims quo effudat ira sua in p'tate ac vir
 tute celesti sicut natu' p'ceda' p'oru' terribili momtu honoi
 fiant. N'c aut' patit' hoies errae et adusu se quoz ipios
 ee ipe iusto et mitis et paties. Nec em' fieri vt no ei in
 quo p'fra sit virtus sit ena p'fra patetia. Vn' quida' putat
 ne nasci quide' deo omo q' effectibz qui sut p'turbatioes a
 nimu' subiectz non sit quia fragile e' de aiat qd' affintur
 et amouet' que p'suasio veitate ac r'ligione iuditus tol
 lit si seponat' interm' nobis hic loq' de ira dei dissendi
 qd' vbeior est m'ia et ope q' latius exqueda. Illos g' ne
 quissimos sp'us quisquis veneata' fuit ac scutu' neq' celo
 neq' luce ponet' que sut dei s' in illa modet' que indistibu
 tione reru' attributa ee ipi' maloru' p'ncipi disputaung
 in tenebras s' et inferos et sup'liciu' sepiternu'. Doau' re
 ligiones deoru' triplici modo vanas esse. Vno q' simula
 t'p'i illa que colutur effigies sut hoim' mortuoru' ac per
 uersu' et m'cognuens vt simularu' hois a simular' deo
 latur. Colit em' qd' est deterris et m'becillius cu' m'exp'abi
 le fanis sit deserel' v'uentu' ac defictoru' monumentis sei
 mas qui n' vita n' luce date auq' pnt' quia ipi' carent
 n' ee l' aliu' queq' deu' p'ter vni' auid' iudi' ac p'tati aia
 omis subiecta sit. Altero q' ipe ymagines sacre quibus
 homies v'antissimi seruiut omi' sensu careant qm' t'p'i s'
 quis aut' no' intelligat neq'bas ee rectu' aial' curuari vt
 adoret fram que idco p'cedibz m'is subiecta e' vt calanda
 nobis non adoranda sit qui sumus ideo exatati ex ca statu
 q' sublim'e p'eter ceteros aiantes accepim' vt no' reuol
 uamur deorsu' n' h'ut celestem vltu' p'icam' ad fram
 s' oculos eo dirigam' quo illos nature sue g'duio direxit
 nichilq' aliud adorem' nichilq' colam' nisi solius artific'

parentisq; nri vnicū nomē qui p̄tra hominē rectū figurant
vt sciāms ad supna et celestia nos puocari. **S** q; sp̄s qui p̄
sūt ip̄is religionib; adēmpnati et abiecti a deo p̄ trā volu
tent qui non tm̄ nichil p̄tate cultorib; suis p̄nt qm̄ rerū
p̄tas penes v̄m̄ est. **V**erū mortificis eos illecebris et errorib;
p̄dant qm̄ hoc illis cotidianū sit op̄s tenebras hominib; obdu
cere ne q̄rat ab hys verg de; **N**on igit; colendi sūt q; serui
tie dei subiacent. **E**st em̄ p̄iaculū maximū adire se p̄tati e
orū quib; si iusticiā sequare potentior esse possis et eos
admiracione diuini nois expelle ac fugae. **Q**uod si appet̄ religi
ones istas tot modis ee vanas quib; domū manifestū est
eos qui ul' mortuis supplicat ul' trā venerat; ul' sp̄itib; im
puriis aiās suas mācipat rōne homi no tenē eosq; ip̄i
etatis ac sceleris sui supplitū pensuros qui ebelles adūsus
p̄ntē ḡm̄e hūam̄ deū suscipis inēp̄riabilis sacris fas
omē violauerūt. **Q**uod in cultu simulacrorū nulla p̄tē

Religio Na a simulacoe .i. a fallacia dca st. Ca. 19.

Quicūq; igit; sacm̄ hōis tueri rōem q; ne sue m̄tē
optine et ip̄e se ab humo suscitet et erecta m̄tē oculos su
os tendat in celū. **N**on sub pedib; deū queat n; ab vestigijs
suis eruat qd' adoret quia quidq; homi subiacet infra ho
minē sit n̄tē est. **D**ed queat in sublimi q̄rat in sumo q;
nichil p̄t esse hominē magis n̄ qd' sup̄ hōiem deus aut ma
ius est hominē supra q; nō infra ē nec in vna potius si
in summa r̄gione querendū est. **Q**uare nō est dubiū quin
religio nulla sit vbiūq; simulacra est. **N**am si religio ex
diuinis reb; est diuini aut nichil est nisi in reb; celestib;
Carent q; religione simulacra quia nichil p̄t ee celeste i
ea re que fit ex trā q; quidē de noie ip̄o appare sapietē p̄t
ezuidq; em̄ simulat; id flm̄ sit n̄tē ē nec p̄t v̄m̄q; veri no
mē acipe q; veritate fudo imitacione m̄tē. **S**i aut; ois i
mitatio non res potissim̄ seria s; quasi ludū et iocū est nō
religio in simulacris s; m̄ng; r̄ligionis est. **P**refendū est
igitur falsis om̄ib; verū calcanda trena vt celestia ge
quam. **I**ta em̄ se res habz vt quisq; aiām suā cuius origo
de celo est ad inf̄na et t̄na prostrauit eo cadat quo se ip̄e
deiecit. **I**deoq; os rōnis sue ac statū sui memorem nisi
non ad supna m̄tē et sp̄ attende. **Q**uod qui fecerit hic plane
sapiens hic iustus homo hic demq; celo dignū iudicabit.

No 16

16

quem suus parens non huilem n' ad tram more quadrup
dis abiectū sed stante potius ac rectū sicut eū sent agnouit

**Breuis epilogus quo docet gentibus superatis sibi cum
philosophis grauius imminere discrimen / Ca. 20^m**

Peracta est em̄ nisi fallor magni et difficilis suscepti
opis portio et maiestate celesti suggerere nobis duendi
facultate in uictorios depulimus errores. Hinc vō maior no
bis ac difficilior cū phis pposita luctatio est quorū summa
doctrina et eloquētia quasi moles aliq̄ n̄ oppomt. Nam
vt illis multitudinē ac ppe assensu om̄ gentiū p̄mebam⁹
Ita hic aucte pstantū om̄i ḡne laudis vīdētū. Quis at
nesciat plū esse momenti in pauca dōctis q̄ in pluibz
tpeitis s̄z non ē despandū istos quos de s̄ma deo et v̄i
tate duabz posse depelli. Nec tā p̄tmares fore arbitror vt
clarissimū solem sanis ac patentibz oculis vidē se negēt
Modo illud verū sit qd̄ ip̄i solent p̄titeri studio muestigā
de veritatis se tenēi s̄ p̄fero vt quesita v̄itātē dū et a
liq̄n̄ muentā esse credant et ab huānis ingemys mueri
non potuisse veritatem nō.

116 675

Explicit liber secundus

Incipiunt capitula tertiū libri

Sil p̄mis cōmendatur v̄itas et oī p̄feret̄ elo
quētie et q̄re cā nō s̄nt assenti phis apit̄ et q̄re
philo simplicia s̄c̄ scribant̄ eloquia et q̄ phis m̄x
ime accendū ē cū suā ignorānā p̄tuentur. ¶

Ex ip̄o nom̄e phie quātur q̄ manū fuit ḡtiliū
philosophantiū occupatio. ¶

Ex quibz r̄ba phia cōstat et quis auctor fuit acadēmitice
secte que nichil rectis diffinit q̄ solā op̄mōnē ēē in phia
gentiliū qui ideo plū audet̄ quia errores eorū nō arguit
nisi deus. ¶

Quo Zeno et Socrates totā phiam susulerūt de medio
que q̄i quodā civili bello suis ḡfecta ē armis. ¶

Cōn acadēmiticos n̄lta sc̄ie et nā reū et vitē n̄ritas cog. ¶

Quo sapia in medio errātū fuit et acadēmia q̄ phos
phia q̄ acadēmiticos d̄m̄cauerit et q̄ sit assistatay exē. q̄o
nū et q̄ rōnes celestū siue n̄alū s̄c̄ie non p̄nt. ¶

De morali phia et quae sicut valor ita et ceteris phie pibis sit
saalior et que fuerit omni phoru sine de summo bono. **vij**

De vera sapia docet summu bonu hois no ee ai ul' corpis volup
tatem aut aliqd' coru que a phis pportia sut. **vij**

Quid sit vere sapie summu bonu et q' vitiosa fuit ratio Anax
agore et ad quid natus sit homo. **ix**

De ea que videntur hois esse ppria ceteris quoq' animalibz qdam
modo cora sut homi vero ppriu est deu no sic et cole. **x**

Deus fecit hoiem cupidu religionis et sapie quoz alteru
sine altero ostare no pot et q' nichil coru q' mortales appe
tunt summu bonu sit. **xi**

De duplici pugna corpis et aie et hostibz vtriusq' et q' vbi
non est p se appetenda s' p vita etia q' summu bonu est
et virtute natio sequitur et in pnti hui no pot. **xij**

De aia e immortalis et quare diuina traditio logica no desi
derat a phicam s' ethica sola in q' docteda sum phi erraue
runt et quae phia non sit duplex duz vite et virtutu partes
expultrixq' et vltix virtoru q' in Curo et alij astruere
conati sunt. **xij**

De Lucretius et alij errauerunt opinati sapiam iuenta
ee ab hoie et no data homibz a creatore Et quo Curo sus
vbiis guinatur q' phia n' veru docet n' ad rre viuendu
instiuit. **xij**

De in eode errore fuit Seneca et q' phia p ipm sit et q'
sicut deus vno est et veritas vna Ita vna est et simplex
sapia et quo phoru ord' pugnet in vita. **xv**

De rre doctes et male viuentes teste Cicerone no utilita
tem ex phia s' tanu papuit oblatione eo q' sapia se
ipam bonis actibz p exercet et quae non phie s' ipi
sapie iugit insistendu sit. **xvi**

Deue fuit doctrina Epicuri q' moribz homi oppositissia
loq' batur et quo leucapu et democritu hui auctores et
coris et fabros athomoru et assertores voluptas. **xvij**

De Pythagoria et stoia conuio epicuri errore desipiant
sic aiaiu immortalitate statuete vt cas in varia corpa bis
nie mentiuntur et voluetaiam morte psuaserut tamter
philosophantibz. **xviii**

De Curo et alij sapientissimi immortalitate aiaiu s' infideliter

docent et q̄ mala et bona mors p̄cedenda ē ex ante acta vita
et gratia dei. **ix**

Et socrates in eo fuit cordatior alijs q̄ a sautimo celestiu
et naliu causarū disputatione suspendit in q̄b̄s gsumūt
ingemū et tempus si in multis desipiūt quoru subia
untur exempla. **xx**

Quid plato didicerit a doctē q̄ obtinet si huam om̄s de
perwet sonetas. **xxi**

Et illud dogma platonis nō cat nisi om̄s fons et fomes
et virtutu om̄ exterminuū. **xxii**

De minoib̄ p̄bis et q̄ntū in vite tōe ex reu gtemptu
p̄ficiant. **xxiii**

De antipodibus quos ideo esse finxerūt quia opmati
sunt mūdū esse rotundum. **xxiiii**

Quot et q̄nta prediscenda sut et alia nccaria gentilitet
philosophantib̄ vt phiām nullg assequatur aut rary

Et doctrina celestis sapiām sola largitur qua nā cōs ap
petit et queres phiām non uenit et q̄ effray sit lex dei
et eate sacra. **xxv**

Et phi sepe recte p̄cipiūt et interdū vident vetū et q̄re
non sit eis aedendū. **xxvi**

In quo solo nitat? gdnio reatuē et vñ nature nome aut
fortune et quo phi suis muet gladyb̄ p̄rent. **xxvii**

Et fortuna nichil ē q̄ phi nō mō deaz sed deu metuitur
Et quo hūc errore demones imiserūt eis qui deu nos
ciebant a contepnebant. **xxviii**

Pylogus qui docet quo b̄sēndū sit a vanitate phiām
redentib̄ et ad vera sapiām aspirantib̄ s ad v̄bū dei
in quo solo veritas inuenitur et virtus et btitudo et ab
hys que d̄m sut ad dicenda t̄nsitū fant. **xxix**

Explicūt Capla tery libri.

In p̄mis cōmendat veritas et om̄ p̄fertur eloquentie
et quare eam non sūt assecuti phi apit? et quare sti
lo simplia sac sc̄ribāt? eloquia et q̄ phiis maxie aeden
dū est cū suā ignorānā p̄fiterentur. Caplm̄ p̄mum

Ulle michi qm̄ veritas in obscurō late existi
natur ul̄ errore atq̄ t̄pericia vlḡi varijs et
ineptis sup̄stinomb̄s fuentis ul̄ phiis prau
tate ingemoru turbatib̄ cā potiq̄ q̄ illustra

15
p̄m̄s cōm̄

deceptus huānis malit q̄ diuis crede que quide tradita sut
 breuiter ac nude Nec em̄ decebat alit vt tu deo ad hoīem lo
 quetur argumētis afferet suas voces tāq̄ fides ei nō ha
 betur si vt optuit locutus est q̄ rerū om̄ maximū iudex nūc
 est non argumētari si p̄nūtiare verū ip̄e vt deo Mos aut
 cū ad res singulas testimonia diuīe vobis habeant q̄ pro
 monstrabim̄ q̄nto certioribz argumētis possint vera de
 fendi cū etiā flā sit defendant? vt vca soleant videri q̄re
 non est q̄ p̄his tm̄ honois habeamz aut eorū eloquēci
 am p̄timestamo loqui em̄ bñ potuerūt vt hoīs eruditi
 Vere aut loqui nullo nō quia veritate nō didicerūt ab eo
 qui potens esset Nec sane magnū aliquid efficiem̄ q̄ il
 los ignorātie redarguem̄ quā ip̄i sepissime q̄sitent? In q̄
 solo qm̄ hys nō credit? in quo solo cedi debuit Conabor of
 tendere nūp̄ illos veiditos fuisse q̄ cū sm̄am de sua ignora
 tia dixerūt.

De ip̄o nomine phie conuicitur q̄ manib

N fuit philosophantium occupatio. Cam qm̄
 Vnc qm̄ duobz prioribz libris religionū falsitas
 demonstrata ē nō origo ip̄a totiq̄ erroris exposita huūli
 bri mungē phiam quoq̄ onde q̄ manib et flā sit vt om̄ er
 rore sublato veritas patefca clarescat Ordium itaq̄ a cori phie
 noie vt ip̄o capite destructo facilior nobis aditū pateat ad
 inuendū om̄e corpa si tñ p̄t corpa vocari nūq̄ p̄tes ac mēb̄
 discordent nō vlla inter se cōpage cohereat s̄ quasi disiun
 ta et dissipata palpitare potius videant? q̄ vniē Phia
 est vt nomē indicat ip̄iq̄ diffimūt studiu sapie On igit
 magis pbem phiam nō ee sapiam q̄ ex ip̄ius nois suffi
 carde Rem em̄ sapie studet vtiq̄ nondū sapit si vt sappos
 sit studet In cetis artibz studiu quid efficiat et quo tendat
 appaēt quas cū discendo aliquis assecutus est iā nō studiosus
 artificij s̄ artifex noīatur At em̄ vēndie causa studiosos se
 sapie nō sapientes vocauerūt Immo vō Pitagoras qui
 hoc p̄mo nomē inuenit cū paulo pl̄q̄ sapet q̄ illi puores
 qui se sapientes putauerūt Intellexit nullo huāno studio
 posse ad sapiam pueniri et id non oportē r̄prehense at
 q̄ impfecte rei p̄fectū nomen ip̄om Itaq̄ cū ab eo q̄rēt
 quēnā se p̄ficiēt? r̄ndit phm̄ q̄ inquisitore sapie Si ergo
 phia sapiam quēit nō ip̄a sapia est quia nūc ē aliud ce
 quod quēit aliud qd̄ quēit? M̄. questio ip̄a r̄ca est q̄ nō
 p̄t inueniē Ego vō nō studiosos quide sapie phos ee gresseri

Handwritten mark

Handwritten notes

Handwritten notes

quia illo studio ad sapiam non puenitur Nam si facultas ueniende veritatis hinc studio subiacet si eet id studiu taq uer ad sapiam aliqn esset muenta Cu vo tot tpbz tot mge njs in eig maquisitione contritis non sit oprehensa appaet nulla ibi ee sapiam Non go sapie stude qui phant si ipi stude se putat quia illud qd querit vbi a quale sit nescit

Sue igit sapiam student siue non student sapientes no sut quia nup rpiri pt qd a no rre qrit aut oio no queritur

Ex quibz rebus phia constat et quis auctor fuit Achade mce scde que nichil rectius diffinit q solam opmionem ee in phia gentiliu qui ideo plz audet qa errores eoru no arguit nisi deus. Caplm tertium :

Uideamus tn idipm possit ne hoc studio repiri aliq a nichil duabz rby videt phia gstaie sna et opmide Necol la realia sna venie ad igemo no pt n gphendi q i seipo hre ppam snaz no hois si dei est Mortalis aut na no capit snam n que veiat ex trisera Ad no em oculos et aures et ce teros sensz patefent in corpe dma solertia vt p eos aditus sna pueniet ad mce Nam tam natu reru disquirt aut sae velle sol vtu ne tantus qritus videt an multis ph bus maior sit q ois h tra Et luna globosa sit Antora na et stelle vtu ne adhercant celo an p aete libeo mrsu ferant Cetu ipm qua magnitudine q ma ghet vtu q tu sit et imobile et incredibili reletitate uoluat qnta sit tre latitudo aut quibz sudamctis librata et suspensa sit

Hec inqunt disputando seu gieturis velle oprehende ta le est pfecto quale si dice velimo qlem ee arbitrem augpia remotissime gentis vbe qua nup vidim augp nichil aliud q nome audiim Et nobis in ea re snam vmdice nus que no pt fari none misamre vidam qui affirma re id audeam in quo reuia possimo qnto magis qui na tuaha q ab hoie fari no pnt si sae se putat furiosi demc test fut iudicandi Rre go fortis et eu semiti achademis snam sustulerut que non disputantis est si diuinahis du Pest vt opmatio in phia sola sit Na vn abest sna ad to tu possidet opmatio Id phia om opmatur quisq ad nescit

Illi em qui derebz nalibz disputat opmatur ita esse vt di putant Nesciunt igit veritatem qm sna in opmatio me ti est Redeamus ad supus et illud exemplu Age opmem de statu et qualitate vrbis illig que nobis omibz rebus pt

*S. No p phia
gpa. suid et opmion*

S. d. r. r.

no

nomen ignota est visile est in plano sita lapideis membris
 edificijs sublimibus uisq; pluibus ornatissq; delubris describis
 si placet mores habitusq; cuius. **Et** in h' diceimus alio gra
 disputabit et cu hit quoz porauit surgit finis et alij dem
 cepe et opmabatur multo dispaia q; nos opmati sumus quid
 ergo ex oib; eit vera fortasse nichil. **At** oia dia sut que in na
 turā reū cadūt ut nate sit aliquid eorū ee verū. **At** nesciet
 quis verū dicit p' fieri ut omis ex pte aliqua errauerit
 ex pte attigerit ueritate stulti g' sumus si hoc disputatione
 queramus. **P'** em supue aliquis qui opmiones nias den
 deat nosq; p' infamis habeat qui uelinq; quod nescimus quale
 sit opmari verū nō opus est longe posita coquire. **Un** ne
 mo fortasse uemat qui nos redarguat. **Age** opmem quid
 nūc in foro gerat' quid in curia longū ē id quoz dicimus
 inposito vno pariete quid fiat. **Memo** id p' scie nisi q' au
 dierit ul' uideit. **Nully** igit' audet id dice quia statū non
 uerbis si ipā pnti reputabitur. **Atqui** non hoc idem faciūt
 phi qui disputat in celo quid agitur. **Et** cose ipune id facē
 arbitrant' quia nully existit qui errores eorū coarguat. **Et**
 si existimarent descensurū aliquē qui eos delirare ac mēti
 ri docēt nūq; quitq; de hys rebo quas scie nō pnt disputa
 rent. **Nec** tū ideo felicitior putanda ē eorū iprudencia a au
 dacia quia nō redarguūt. **Redarguit** em deo au sola uer
 tas nota est licet contia uideat' eāz homū sapiam p' su
 ma stultitia gputat. **Quo** **Zeno** et **Socrates** totam
phiam sustulerūt de medio que quasi quodā anili bello
Et igit' **Zeno** ac **Suis** affecta est armis. **Ca** em
 stoya opmationē repudiarūt opmā ei te face qd'
 nescias non ē sapientis s; temerarij potus ac stulti. **Ergo** si
 neq; sari quitq; p' ut **Socres** docuit neq; opmā oz ut **Ze**
 no dicit tota phia sublata est. **Quid** q' nō tū tm ab hys duo
 bus euerit' qui phie pncipes fuerūt s; ab oib; ut iā uide
 atur iam prudem suis armis ee affectā. **In** multas sectas phi
 losophia diuisa diuisa est et omies uaria sentiūt. **In** q' pomm'
 ueritate. **In** oib; certe nō p' designemus q'libet. **Nāpe** in
 ceteris oib; sapiā non ēit. **Tūscam** ad singulas. **Eodē** modō
 quitq; uen dabimus cōtis auferemus. **Una** queq; em secta o
 nes alias euerit ut se suaz cōfirmet nec ulli alij sapere
 concedit ne se desipe' fateatur. **Et** fuit alias sicut tollit sic
 ipā quoz ab alijs omib; tollit. **Nichilominus** em phi sut

id

uio 5 phis

60

uio 5

qui eam stulticie accusant quam laudaueris veras dixis a
phis vitupat' ut falsa cedens ne igit' vni se suam doctrinam
laudati an multis vniq' alicuius ignorantia culpantibus **Pectus**
sit nate est quod plimi sentiunt q' q' vniq' **Nemo** enim se se p' recte
iudicaz quod nobilis poeta testatur ita opata ee hoion natu
ra omi ut meli' aliena videant et diiudicet q' sua **Cu** ergo
oia mcta sint aut oibz accendū est a nemi Si nemi sapientes
g' non sut quia singuli sapientes ee se putant Si omibz eq
non sut sapientes quia singuli ab omibz negant' ee sapien
tes p'pereut ergo vniq' hoc mo' et tasi spariate illi se se i
mte iugulat ut nemo ex oibz restet qd' eo sit quia gladiu ha
bent scitu non hnt Si ergo singule sette multau' sectau'
iudicio stulticie conuicunt' omes vane atq' manes reputur
Ita sepam phia osumit et ofirit quod cu' intelligit **Arche**
las **Academi**e conditor rephensiones omi' se collegit co
fessioneq' ignorantie clarioru' phoia' armantq' se ad usus
omies **Ita** ofstituit noua no' philozophandi phiam **Eo** igitur
auctore duo gra' phie ee ceperut **Vnu** illud vetu' qd' sciam
sibi vmdicat **Alteru'** nouu' repugnab' q' ea' detrahit **Hys**
duobz g'ribus video dissidiu' et q' auile bellu' **Sapiam** que
distrahi non p't in qua p'te ponem' **Si** na' reu' sciri p't h'
tyronu' caterua interibit si non p't vetera ofinent' **Si** pa
res fuerint nichiloz p'ibit dux omi' phia' quia distruta e'
Nich em' p't sine interitu sibi ee conruu' **Si** aut' ut docui
nulla in homie p't ee mterna et p'pa scia ob fragilitatem
conditiois huane **Archealle** mans' vnat' **q'** n' ipa quidem
stabit quia non p't omo' nichil sciri. **Contra Academi**
cos multa scire et na' reu' et vite nntas cogitat. **Ca' n'**

Nont em' multa q' scie nos na' ipa et vsq' freques et
vite nntas cogit **Itaq'** p'udu' est nisi scias q' ad vi
tam vtilia ut appetas que p'iculosa ut fugias et vites **P**
terea multa sut que vsus inuenit **Nam** solis et lune et
varij curs' et meat' sideru' et eo' t'pou' deprehensa e' et na'
corporu' a medicis herbaruq' vices et ab agricolis na' ter
raiu' n' non ymbriu' futuroru' ac tepe statiu' signa collecta
sunt. **Nulla** demq' ars est que non scia ofset **Debit** ei
go **achesillas** si quid supet distingue' que sciri possent
que nesciri **Sed** si id feciss' ip'e se in populu' redegisset.
Nam vlgus interdū ply sapit quia tm' quatu' opus e'
sapit **A** quo si queas vtru' sciat aliquid aut mch' dnet
se scire que sciat fatebit' nescie que nesciat **Recte** g' alioz

Notes

h
ar

Archephilos academi
g' dicitur
Vto

Ho b' ta nra

Handwritten text on the right edge of the page, partially visible from the adjacent page.

sustulit disciplinā sed non rē sudavit suā Ignoratio em̄ reg
om̄ non p̄t ee sapiā Cuius est sc̄e pp̄m̄ Ita ai ph̄os expug
nauerit ac docuerit eos nichil scire ip̄e quoz nome phi per
didit quia doctrina eis est nichil sc̄e Nam qui alios reprehē
dit qd̄ nesciat ip̄e debet sciens ee Cū aut̄ nichil sciat que p̄
ūstas que insolentia est ob id ip̄m se ph̄m ostendit qd̄ ce
tes tollat Possut em̄ sic tūc Si nichil nos sc̄e conuictis
et id non ee sapientes quia nichil sciunt q̄ nec tu quidem
sapiens es quia te quoz ostendit n̄ sc̄e quid q̄pmouit Ar
cheallus n̄ q̄ ostendit oibz ph̄is se quoz ip̄m eodem muto
ne tr̄sistit Nulq̄ ne igitur sapia est Quod sapiā i medi
o errantiū fuit et academia con̄ ph̄icos ph̄i con̄ achade
micos d̄m̄cauerunt et que sint assistantiū exam̄ q̄onū
et q̄ rōnes celestiū sine n̄aliū scire nō p̄nt. Cam̄ 6 m̄

Yto h̄ h̄ h̄ h̄ rōnd

Immo v̄o m̄ter ip̄os fuit sed nemo vidit Alij putā
uerūt posse fieri oīa et h̄y sapientes vtiqz non fuerūt
Alij nichil n̄ h̄y quidē sapientes fuerūt Alii quia plus ho
mini dederūt Isti quia m̄ng vtr̄sqz in vtr̄aqz p̄te modus
defuit Obi ergo sapiā est vt neqz sc̄e oīa te putes quod est
dei neqz oīa nescie quod ē p̄cudis Est em̄ aliud mediū quod
sit homin̄ i sc̄a cū ignorantie conuicta et t̄pata Sc̄a no
bis ab aīo est qui dicitur e celo Ignorātia ex corp̄e qd̄ est ex t̄
ra Vn̄ nobis et cū deo et cū aīalibz est aliq̄ cōitas Ita ex h̄ys
qm̄ duobz constans elemētis quoz alterū luce p̄ditū est
alterū tenebris p̄ nobis data est sc̄e p̄ ignorātie p̄ h̄uc
quasi ponte tr̄sire sine cadendi p̄iculo licet Nā illi om̄s q̄
se in alterā p̄tem inclinauerūt a dextro a sinistro versu
caderūt Vtr̄aqz aut̄ p̄ quod errauerit dīa Academia
contra ph̄icos ex rebus obsuris argumētati sūt nullā ee
sciām et exēplis paucitū rerū inop̄rehensibilū contēti
ampleri sūt ignorātia tāqz sc̄am totā sustulissent q̄a in
p̄te sustulerūt Ph̄i con̄ ex h̄ys que apta sūt argumētū
tr̄ahēbat fieri posse contentiqz p̄spicuis retinebant sc̄iam
tanq̄ totā defendissent quia ex p̄te defenderat Ita neqz h̄y
dara neqz illi obscura viderūt s̄ vtr̄iqz dū solā sc̄am con
sertis manibz ul̄ retinent ul̄ eripiūt Non viderūt ī me
dio ostentā que illos ad sapiām tr̄smittēt Verū archetil
las ignorātie m̄gr̄ cū Zenonem obtractāet p̄ncipi Stoicorū
vt totā ph̄iam enerēt auctore socrate suscepit h̄āc sc̄iam
vt affirmatz fieri n̄ posse Itaqz coarguit existimāone ph̄oz

Yto h̄ h̄ h̄ h̄

achadem
S ph̄icos

No

uy

qui putassent ingenijs suis eructa esse atque mueta veritate et quae
moralis fuerit illa sapientia paucisq; annis ipse instituta ad su-
mum iam incrementum perveniat ut iam minus consensit ac preter-
eritit repente achademica tamq; senectus phis que illa consueti-
ia deflorescente. **H**ecetq; archellas vidit arrogantes ul potius
stultos esse qui putent suam veritatis coniectura posse apre-
hendi si tñ falsa dicitur redargue non potest nisi qui sciunt an-
quid sit verum q; archellas veritate non cognita facte conatus
introduxit genus phis assistatum qd latine instabile ul mo-
stans possumus dicitur ut enim nichil sciendum sit aliquid sine nite
est. Nam si nichil oio scias id ipsum sciri nil posse tollit. Itaq;
qui velit sine loco pmutiat nichil sine tamq; pceptu pphit?
et cognitu. Ergo aliquid sciri potest. **H**unc simile est illud qd in so-
lis pponit solet in assistati generis exemplum sompniasse queda-
ne sompnis crederet. **S**i enim crediderit tunc sequetur ut non sit ve-
dendum si aut non crediderit tunc sequetur ut non credendum sit.
Ita si nichil sciri potest nite est id ipsum sciri q; nichil sciri potest.
Si aut scitur non posse sciri sciri est igitur qd dicitur nichil sciri posse
sic inducit dogma sibi repugnans seque dissolvens. **H**omo
vsuta ceteris phis suam voluit eripe ut ea domi absconderet.
Nam sibi illa pfecto non admittit qui aliquid affirmat ut
ceteris admittat sed nichil agit. **A**pparet enim ac tunc suum pro-
dit quanto faceret sapientius ac verius si exceptione facta dicitur cas-
concessit duntaxat rerum celestium seu naturalium quia sunt abditae ne
sciri posse quia nullus debeat nec queri oportet quia tunc nu-
quendo non possunt qua exceptione interposita et phis
admonuisti ne quereret ea que modum excedunt cogitacionis
humane et seipsum calumpnie tuidia liberas et nobis ite de-
disset aliqd qd sequemur. **N**unc aut cum alijs sequendis nos re-
traxerit ne velimus plus scire qm possumus non minus a se quosq;
ipse retraxit quis enim velit laborare ne quicquam sciat aut e-
iusmodi suspente doctrina ut etiam rotem suam perdat que si
doctrina est suam constet nite est. **S**i non est quid tam stul-
tus ut discendum putet id in quo a nichil discitur a cel-
dediscatur quare si neq; oia sciri possunt ut phis putaverit
neq; nichil qd achademici phis omnis extincta est. **D**e
moralis phis et quare sicut utilior ita et ceteris phis p-
tibus sit subtilior et q fuerit omnium phis sine et de

Omnisciam nunc ad aliam phis p summo bono. **Ca. 11. m.**
tem quam ipse moralis vocant in q totius phis ratio to

tinet. Si quidem in illa phisica sola obligata est in hac ena ut
 litas. Et qm in disponedo vite statu formadisy moribz pi
 culo maiore peccat. maiore diligentia nite est adhiberi ut in
 ang quo nos oporteat vire. Ilic pt venia gradi squa sine
 aliquid dicit nihil psum sine delirant nihil nocet. Hic
 vò nullg dissidio nullg errori locs est. Vnu sentire omes o
 portet ipam phiam vno quasi ore pape. quia si quid fu
 erit erratu vita ois cuitur. In illa fore pte ut piri
 ming ita plg difficultatis est. q obscura rezu co cogit diuisa
 et varia sentire. Hic ut plus piali est ita ming difficultate
 quod ipse vsq rezu et cotidiana expmcta pnt docē q fit me
 lus et veris. Videamus qd vtru negsentiant a quid nobis
 asserant quo rectius vita degat. no nate e oia auue vnu eliga
 ms ac potissimu qd est sumu ac piapale in quo totis sapie
 cardo versat. Epicurus sumu bonu in voluptate ai ee cset
 Aristipus in voluptate corpis. Calliphon et dinomachus in
 renaiu honestate cu voluptate vixerut. Diodorus i pua
 none doloris sumu bonu posuit. Hieronimus i no dolendo
 peripatentia auu in bonis ai et corpis et fortue. Et illi su
 mu bonu est scia. Senonis cu na ogruet vnu quoruda
 stoicoru virtute sequi. Aristoteles in honestate ac vute sa
 mu bonu collocavit. Hec sut fere om sime in tanta du
 sitate que sequi. cu cedimus par e in oibz auitas. Si eli
 gere possums qd est melis ia no est phia nob nra qd
 sapientes ia sumy qui de sapientiu sime iudicamus. Cu vo
 discende sapie causa ueniamus quid possums iudicare qui
 nondū sape cepeimus. Maxie cu preste ad sit Achadem
 rus qui nos palio retrahat ac vetet auq cede. ne in
 mu bonu homis no esse animu ul corpis volup
 tate aut aliquid coru que a phis ppoita st. Ca. 8. m

Quid g' sup' est nisi ut omissis litigatoibz furiosis
 ac p'imanibz ueiamus ad iudicē illū. s. datore simplici
 tis et quiete sapie q no tm formae nos et iduce i via pos
 sit. Veru ena de controuersis istoru ferre smam h' nos docet
 q sit homis veru ac sumu bonu de quo priusq dice ma
 pio ille omes sime repellende sut ut appareat nemine il
 lorū fuisse sapiente. Cu de officio homis agat. oportet
 sumu sum aialis bonu in eo ostitu qd toe cu reteris
 aialis ee no possit. Sed ut feris dentes armētis cornua

Vlt. b. h. q. p. m.

apud me
de p. m. l. m.

de p. m.

volueribz peme ppia sut Sic oratus aliquid suu debz asse
bi sine quo rone sue gditionis amittat Na q vucendi aut
generadi ca datu est oibz est quide bonu nale sumu hi
no est nisi q e vniuqz gm pprii Sapies q no fuit qui
sumu bonu cecidit animi voluptate qm illa senitas
sue gaudiu est ronis est oibz Aristippo ne respedu qde
duco que m corpis voluptate rucnte nichilq aliud q ve
tri et venci fucnte Nem dubiu e hoem no fuisse
em vixit vt nichil mter eu perudmz distaret nisi vnu
qd loquebatur Et si azmo a sui aut tam facultas loque
di tubuat queraz ab hys quid sibi velint cu femas
ta tabide confectant vix duelli queat cibos ena potiqz
negligant cur alios mares violent abigat aut ne vita
quide absistat s a fortioribz sepe contriti eo magis Ter
tentur n imbres n frigura ptimescat labore susi
pian piau non recusent Quid aliud mdebut nisi su
mu bonu esse corpis uoluptate ca se appet vt affiaam
suauissimis sensibz cosq ee tanti vt assequedoru ca nec
labore sibi vlla n vlna n morte ipam recusada pu
tent Ab hys ne vnt pcepta vucendi petemz qui hoc
idem sentunt qd aie rons exptes Aut Cirenaii virtute
ipam ex eo esse laudanda q sit effines voluptatis Vex
mquit obscenus tam a sus ille lutulentus Na ideo m
adufario suma viu gentione depugno vt vir ty mea
pariat michi voluptatem cuius expe sm nre est si vir
tus abfessero Ab hys g sape discemz quos a perudibus
at beluis no sma sed lingua discernit Pruatione dolo
ris sumu bonu putare non plane parpatheticoz aut
storicoru s vnicoru phoru est Quis em no mtelligit
ad egrotis et m aliquo dolore positus ee hoc disputatu
Quid tam ridiculu q id hre p sumo bono quod quodiqz
possit dare dolendu est qd vt fruatur bono et quide gnt
at sepe vt sit postea no dolore iocundis Miserrim e igit
qui miqui coluit quia bono caret que nos felicissimu pu
tabamus quia malo caruit Ab hac vauate no longe qui
omo nichil colere sumu bonu dixit Na ppter q ome
uat doloris est fugies quis pt hy sibi hoc sumu bon
prestare qd nobis vt euerat nichil aliud possum q op
tare Sumu aut bonu non pt effice queq btm nisi
se fucit m ipis pteate Hor aut non virtus bonu no
doctrina non labor s natura ipa rucis auantibz pstat

Qui voluptate cum honestate iuxerunt communione hanc
 effugere voluerunt sed effecerunt repugnans bonum quoniam quod voluptati
 dedito est honestate carcat nec est qui honestati stu-
 det voluptate Peripatheticorum bonum innum multum
 exceptis aut bonis que ipsa que sunt magna contentio est
 totum in velus potest videri Nam corporis bona et incolumitas et
 dolentia ualitud non minus sunt mutis quam hominibus nam ac-
 nescio an magis quia homo et medellus et ministris sub-
 leuari potest multa non potest Ita que appellat fortune bona Nam
 sicut hominum opibus ad vitam tuendam sic illis preda et pabulis
 opus est Ita inducendo bonum quod non fit in hominis potestate to-
 tum hominem aliene ditioni subiugauerunt Audiamus etiam
 Terentium Nam in interdum virtute seipsum sumum inquit
 est bonum cum natura consentaneum viuere Veluazum igitur nobis mo-
 re viuendum est Nam que ab eis debent ab homine in hijs omnibus
 dependunt voluptates appetunt metunt fallunt insidiant
 occidunt et quod ad rem maxime attinet deum nesciunt Quid ergo
 me docet ut uiam suam naturam que ipsa in detentis prona et
 quibusdam blandimentis leuoribus in vita percipiat ut si
 aliam mutorem aliam hominis dicit esse naturam Quod homo ad vir-
 tute sit genitus non nichil dicit sed tamen non est differentia summi
 boni quia nullum est animal quod non secundum naturam suam uiuat Quod
 suam summi bonum ferat aliquid hominum proprium dedit sed suam
 alterius rei gratia homines appetunt non pro ipsam Quis enim sine
 contentis non expectet aliquem fructum sue Artes id dicitur
 ut creantur Exierunt autem ut ad subsidia vite ut ad volup-
 tem ut ad gloriam non est igitur summi bonum quod non pro se expecti
 Quid ergo interest Virtutem suam summi bonum putemus an illa
 ipsa que sua ex se patit id est virtutem gloriam voluptatem que non
 sunt hominum propria et ideo ne summa quidem bona Nam voluptas
 et victus appetent non hominum solum sed etiam mutis inest Quod
 cupiditas glorie nomine in equis deprehendit cum victores
 exultent victi dolent Tantis amor laudem fate victoria-
 ture Vt merito sumus poeta exponendum esse ait et quis
 cuius dolor uicto que gloria palme Et si ea que parit sua
 coram sunt cum alijs animalibus Non est ergo summi bonum sua pre-
 terea non mediocre huius differentia est virtutem que sua nuda
 ponit Incipient enim beatores videri qui ante aliquam
 fuerunt primo vero qui res etiam malas fuerunt ut tanta bestia
 sit qui venena didicerit temperare quam quod medici Rursum igitur ad
 quam rem sua referenda sit si ad causas rerum naturalium

que virtudo est michi pposita si sacro Dn Nilus oratur ul
 quitq; de celo phia delirant. Quid q; caru reru no est sna
 si opmatio que p mgems varia e. Restat vt sna bonoru ac
 maloru sumu bonu sit. Cur q; sna maluit q; ipam sapi
 entia sumu bonu dice. cu sit utriusq; significatio et vis e
 ade. Nemo tn vsq; ad huc sumu bonu dixit ee sapiam
 quod melius dicit potuit. Na sna pau est ad bonu susa
 piendu maluq; fugiendu nisi accedat et vtus. Multa em
 phoru cu de bonis malisq; differunt alit. tn q; loq;bat. na
 cogente uixerit quia virtute caruerit. Virtus aut cu sna co
 iuncta sapia est. sup est vt eos ena resellamus qui vtus ipam
 sumu bonu putauerit. In qua opmione ena. N. C. Julius
 fuit in quo multi inconsiderati fuerit. Non em vtus ipa
 sumu bonu est si effectrix et mte est sumi boni qm pueni
 ad aliud sine virtute non pt. utriusq; intellu est facile. Que
 ro em vtru ne ad pclaru illud bonu facile pueni patent
 an cu difficultate ac labore expediant acume suu errore
 q; defendat. Si facile ad illud ac sine ullo labore pueni
 pt sumu bonu non est. Quid em nos rucienis quid co
 ficiamus emendo dieb; ac noctib; quicquid tam in pmp
 tu id qd; querimus iacet vt illud quilibet sine vlla con
 tione cu ophendat. Si si coe quoq; ac mediore qd;libet
 bonu non nisi labore assequim; qm bonoru na in ardu
 o posita e. maloru in ppositi. Sumo igit; labore sumu
 bonu assequi nre est. Quod si verissimu e ergo alta v
 tute opus e vt pueni ad ea vtute que di sumu bonu
 eruod e incongrues et absurdu vt vtus psepam pueni
 ad sciam. Si non pt ad illu bonu nisi p vtute pueni
 appet virtute esse p qua pueni qm in suscipiendis ac
 pfendis laborib; ius officiuq; virtutis est. Ergo sumu bo
 nu non pt ee id qd; nre est ad aliud pueni. Sed il
 li cu ignoraret quid efficit virt; a quo tendet honestig
 aut nichil repiret subsisteret in ipis virtutis nome
 qua nullo pposito emolumento appetenda ee dixerit vt
 bonu sibi ostitueret quod bono indigeret. Aristoteles ab
 hys non longe recessit qui vtute cu honestate sumu bonu
 putauit quasi vlla vto possit esse in honesta ac no si qd;
 habueit turpitudinis virt; ee desinat. Sz vidit fieri pos
 se vt de vtute prauo iudicio male sentiat. Et id existia
 tiom homm seruiendu putauit quod q; faciat a eto bono
 q; discedit quia no est in nra pstate vt vtus p suis mris

Handwritten initials or mark.

Handwritten mark or initials.

Marginal notes on the right page, partially visible and illegible.

honestetur Nam quid e honestas nisi honor ppetuus ad aliq
 sedo populi rumore delato Ruid q fiet si errore ac puitate
 hom mala existatio subsequat Abiac mo ne v tute quia
 flagitiosa et turpis ab iudicibz iudicetur Que qm iui
 dia premi ac vexari pt vt sit ipm pprui ac ppetuu bonu
 nullo extrinsecz aduimeto indige diebz qui suis p se vtutibz
 nitatur et constet Itaqz n vltu ei ab homie bonu spandū
 est n vltu malu recusandū . **Quid sit vere sapie sūmū**
bonū et q̄ vinosa fuerit respoatio Anaxagore et ad quid

Uemo nūc ad sapie vere naty sit homo. **Cam gm**
 sūmū bonū aus nā hoc mō detimināda e primū vt
 solius homis sit n cadat i vltū aliud aīal Deim vt solig ai
 n comūicare possit cū corpe Postremo vt nō possit auq̄ si
 ne snā et v tute gtinge que cōspitio illas omēs smās ex
 cludit ac soluit corū em que dixerūt nichil tale est Dicam
 nūc quid sit vt dōcā qd mshitū p̄hos omēs aēros atqz in
 spientes fuisse qui quod off homi sūmū bonū cōstitutū n
 vide n intellige n suspicari aliqū potuerūt Anaxago
 ras cū ab eo quēret auq rei cā naty est Rndit celi ac solis
 videndi hāc vocē admirant omēs ac p̄ho dignā iudicant
 At ego hūc puto nō muemētē quid vidēt effudisse hoc pas
 sim ne tacēt quod quidē secū si sapiens fuisz cōmētātū me
 ditatūqz habē debuit quia si quis rōne sui resnat ne hō
 sit quidē s̄ putemz non ex dictū illud tpe effusu videamz
 in tribz verbis q̄ et q̄nta p̄caueit Pmū q̄ omē hōis
 offitū in solis oculis posuit nichil ad mētē referēs s̄ ad
 corpus oīa euid si tēz fuit offitū ne homis amittet qd
 fieri sine occasu aīe nō pt Quid cetē corpis ptes Nūc ca
 rebūt suisqz muneibz Quidqz plz est in auribz q̄ an ou
 lis situ qm̄ doctia et sapia p̄api auribz solis pt oculis
 solis non pt Celi ac solis videndi cā naty est euis te in
 hoc spectaculū induxit aut quid de celo rēū qz natūe visi
 o tua confert Nimirū vt v̄ imēsu et admirabile opus
 laudes Confirere igit̄ rēū om̄ ḡstitutorē deū eē qui te
 in hūc mūdū quasi testē laudatorēqz tanti sui opis indu
 xit Magnū esse credis vide' oculū relū atqz solē Cur q̄ nō
 agns grās ei qui hūc b̄nficij auctor est Cur nō ip̄ig v̄tu
 tem p̄uidētia p̄tātē metiris aīo auq opa mīaris nūc
 est em vt multo mīabilior sit q̄ mirabilia p̄fecit si te quis
 p̄iam vocasset ad cenā in eaqz optime acceptz esses Num
 sang uiderere si pluris facēs ip̄am voluptatē q̄ voluptis

quid sit honestas

quid sit bonum

quid sit sapientia

quid sit virtus

honestetur Nam quid e honestas nisi honor ppetuus ad aliq
 sedo populi rumore delato Ruid q fiet si errore ac puitate
 hom mala existatio subsequat Abiac mo ne v tute quia
 flagitiosa et turpis ab iudicibz iudicetur Que qm iui
 dia premi ac vexari pt vt sit ipm pprui ac ppetuu bonu
 nullo extrinsecz aduimeto indige diebz qui suis p se vtutibz
 nitatur et constet Itaqz n vltu ei ab homie bonu spandū
 est n vltu malu recusandū . **Quid sit vere sapie sūmū**
bonū et q̄ vinosa fuerit respoatio Anaxagore et ad quid
Uemo nūc ad sapie vere naty sit homo. **Cam gm**
 sūmū bonū aus nā hoc mō detimināda e primū vt
 solius homis sit n cadat i vltū aliud aīal Deim vt solig ai
 n comūicare possit cū corpe Postremo vt nō possit auq̄ si
 ne snā et v tute gtinge que cōspitio illas omēs smās ex
 cludit ac soluit corū em que dixerūt nichil tale est Dicam
 nūc quid sit vt dōcā qd mshitū p̄hos omēs aēros atqz in
 spientes fuisse qui quod off homi sūmū bonū cōstitutū n
 vide n intellige n suspicari aliqū potuerūt Anaxago
 ras cū ab eo quēret auq rei cā naty est Rndit celi ac solis
 videndi hāc vocē admirant omēs ac p̄ho dignā iudicant
 At ego hūc puto nō muemētē quid vidēt effudisse hoc pas
 sim ne tacēt quod quidē secū si sapiens fuisz cōmētātū me
 ditatūqz habē debuit quia si quis rōne sui resnat ne hō
 sit quidē s̄ putemz non ex dictū illud tpe effusu videamz
 in tribz verbis q̄ et q̄nta p̄caueit Pmū q̄ omē hōis
 offitū in solis oculis posuit nichil ad mētē referēs s̄ ad
 corpus oīa euid si tēz fuit offitū ne homis amittet qd
 fieri sine occasu aīe nō pt Quid cetē corpis ptes Nūc ca
 rebūt suisqz muneibz Quidqz plz est in auribz q̄ an ou
 lis situ qm̄ doctia et sapia p̄api auribz solis pt oculis
 solis non pt Celi ac solis videndi cā naty est euis te in
 hoc spectaculū induxit aut quid de celo rēū qz natūe visi
 o tua confert Nimirū vt v̄ imēsu et admirabile opus
 laudes Confirere igit̄ rēū om̄ ḡstitutorē deū eē qui te
 in hūc mūdū quasi testē laudatorēqz tanti sui opis indu
 xit Magnū esse credis vide' oculū relū atqz solē Cur q̄ nō
 agns grās ei qui hūc b̄nficij auctor est Cur nō ip̄ig v̄tu
 tem p̄uidētia p̄tātē metiris aīo auq opa mīaris nūc
 est em vt multo mīabilior sit q̄ mirabilia p̄fecit si te quis
 p̄iam vocasset ad cenā in eaqz optime acceptz esses Num
 sang uiderere si pluris facēs ip̄am voluptatē q̄ voluptis

aiabiq data ee rōnem s mutis tm modo ad vitā tuendam
 homi enam ad pagandā Et quia in homine id ipa ptra est sa
 pia noiat que in hoc eximiu fant homiez q soli data e in
 tellige diuina q de re Liceromē vā smā est Ex tot inquit
 gmbz nullū est aial preter hoīem qd habeat notinā a
 liquā dei ipibz in homibz nulla gens est neq tā man
 fecta neq tam fera q non enā si ignoret quale habeat deū
 deat tū habendū snt Ex quo effiat vt is agnoscat deū q
 vñ orō sit quasi recordetur Qui g° phi voluit aios oi me
 tu libeare tollit enā religionē et orbant hoīem suo pūo
 et singulari bono qd est a recte vuento atq ab oi hūamitate
 disintū quia res vt cūta vuetia subient homi sic ipm hoī
 nem sibi Nam quid e cur ydem ipi disputet eo dirigendā e
 mente quo vltus creatus est si nobis in celū spectandū est
 il vñq aliud q ob religionē si religio tollitur nulla nobis
 rō cū celo est itaq aut eo spectandū est a in trā pūbendū
 in trā pūbere nisi velims quidē nō possums quorū status
 rectus est In celū igitur spectandū est quo nā corpis puocat
 q si constat esse fanendū a ideo fanendū est vt religionem
 suamz aut ideo vt rōne reū celestū cognoscē nullo mō pos
 sumz quia nichil eiusmodi pō cogitādo inueniri sicut supra
 totū Religionem ergo seruendū est quā qui nō suscipit ipē
 se pstermit in terrā et vitā penudā seruā hūamitati se abdi
 cat Sapientiores igit impiti q enā si errāt in religionē de
 ligenda tū nature sue conditiōis q meminerūt

*Deus fecit hoīem cupidū religionis esse et sapie quorū
 alterū sine altero constare nō pōt et q nichil corū que*

Omortales appetunt sumū bonum sit. Cam 1111
 Onstat igit: totū hūam genēis ofensu religionē sus
 cipi oportere si quō in ea creetur explicandū est Natūā ho
 minis deo hanc ee voluit vt duarū rerū cupidus et appetēs
 est: religionis et sapie. et hoīes ideo fallūt q aut religionem
 suscipiūt omīssa sapia. aut sapie soli student omīssa religi
 one cū alterū sine altero verū ee non possit. Cadūt g° ad mlt
 tiplices religiones si ideo fallas quia sapiam reliquerūt q
 illos dōre poterūt. deos multos ee non posse. aut student
 sapie sed ideo false. quia religionē sumi dei omiserūt qui
 eos ad veri scām potuit erudire. Sic homīes qui alteru
 trū suscipiūt vitā deuā maximisqz erroribz plenā se
 quūtur. qm in hys duobz inseparabilitōnexis et officū
 homīis et vēitas oīs inclusa est. Miror itaqz nullū oīd
 phōrū extitisse qui sedem ac domiciliū sumi boni exiret.
 potuerūt em sic querē Quodcuqz a sumū bonū nō ē oībz

voluptas esse positum. voluptas et appetit a cunctis si h' et comius e' in be
 luis et honesti uim no' habet et satietate affert et nimia noz
 et processu minuit' etatis et multis no' attingit. Na' q' opibus
 carent quoru' maior e' nris eaa' uoluptate carere nra' est. Non
 est igitur summu' bonu' sed ne bonu' quide' uoluptas. Quid diu
 tie multo magis na' et pauoribus et plerumq' cau' et merobz
 sepe et no' nuq' cele' contingit et optant'. ab his qui eas ia
 tenet. Quid regnu' ipm ne id quide' no' auti hoies regnare
 possunt et nra' est vniu'sos summi boni capaces esse. Quenam
 igitur aliquid qd' positu' sit oibz. Num uirtu' negari no' potest
 et bonu' sit et omni recte bonu'. Si uita esse no' potest quia uis
 et na' eius in maloru' perferentia posita est no' est pfecto su
 mu' bonu'. Quenam aliud at nil uirtute pulchius nichil sa
 pia dignius inueniri potest. Si em' uita ob turpitudinem fugie
 da sit: alius igitur appetenda est ob decore' ciuicis qd' ne fieri
 ut quod bonu' qd' honestu' esse constat mercede ac p' mo' car
 at sitq' tam sterile ut nichil ex se comodi pareat. labor ille
 magnus et difficultas eluctatio aduersus mala quibz uita
 plena est. Aliquid magni boni pariat nra' est. Id uo' quod e'
 dicemus. Na' uoluptate at nichil tupe tucepe ex honesto nasci
 potest. Na' diuitias na' potates. ac ea quide' fragilia sut et ca
 duca. Na' gloria' na' honore' na' memoria' no'is. At h' omnia
 non sut in ipa uirtute si in alioru' existimatione. atq' ac
 bituo posita. nam sepe uirtus et inuisa est et malo affiat'.
 debet aut id bonu' qd' ex canasie' ua coherere' ut diuellat
 q' abstrahi nequeat. nec aliter summu' bonu' uideri potest q'
 si et p' priu' sit uirtutis et tale ut neq' adia' quitq' neq' de
 hi possit. Quid qd' in hys omnibz contempnedis uirtutis of
 ficia consistit. Na' uoluptates opes. potentias. honores eaz
 oia que p' bonis habent'. no' gaupiscit no' appetit no' ama
 re qd' ceteri fatiunt uicti cupiditate. q' p'fecto uirtu' Alud
 ergo sublimis atq' p'claris efficit n' frustra hys p'ribz bo
 nis reluctat' nisi q' maiora et ueriosa desideat. Non despe
 remus inueniri posse nro uerget se cogitatio in oia neq' ei
 leuia aut ludicia petunt' premia. De duplici pugna co
 poris et aie et hostibz utriusq' et q' uirtu' no' est p' se appe
 tenda sed p' uita' etna' qd' summu' bonu' est et uirtute ne
 cessario sequit' et in p'ntia haberi no' potest. Ca' p'm'

virtu'

no' ten'

Quid sit qd' qd' nra' uirtutis

no' ten'

Sed querit' quid sit p' qd' nascim'. quid efficiat uirtu'
 possumus sic inuestigare. Duo sut ex q'bz ho' consistat anima
 et corpus. Multa sut p'p'e ai' multa p'p'e corpis. multa uita
 q' oia sicut e' ipa uirtu' q' quoties ad corpus i'fert. discedit

gra fortitudo noiat. **Q**m igit' utriq' subiacet fortitudo utriq'
 pposita dmnatio est et utriq' ex dmnatione victoria. corpus quia
 solidu est et apprehensibile cu solidis ophensibilibz gfligat ne
 resse est. **A**nimo aut quia tenuis et inuisibilis cu hys agredi
 hostibz qui videri tagq' non pnt qui sut tu hostes ai nisi
 cupiditates nisi pna. **Q**ue si vivit virtz ac fugaverit ima
 culatz est animz et purg. **V**n igit' colligi pt quid effiaat ai
 fortitudo mimitu ex gucto et pari. hoc est ex corpis fortitu
 quod ai in aliqua congressione certameq' venit quid aliud
 ex victoria q' vitam petit. sue em ai homne sue ai bestia
 dmnat p salute certat. g^o vt corpus vincendo id assequi
 tur vt non intereat. sic et animz vt pmaneat. et sicut cor
 pus ab hostibz suis virti morte mulatatur. ita supatis vi
 tuz animz moriat' nre est. **Q**uid interit m' ai et corpis
 dmnatione n q' corpus tpale vitam expetit. animz sepiteri
 na. si g^o virtz p seipam bta non est qm in pferendis vt
 dixi malis tota vis eius est. **N**ota que pboms dmpis
 cunt' negligit. **S**i sumus eig gradus ad morte patz qn
 quide vita que optat' a cetis sepe respuit. mortiq' qua
 ceti timet forte suscipit si nre est. vt aliquid ex se m'g
 in boni pariat. quia sustentati et supati vsq' ad morte. la
 bores sine pmo ee no pnt. **S**i nullu qd' ea dignu sit re
 pitur in tra qnquide mta que fragilia et caduca sut sp
 mt. quid aliud restat nisi vt celeste aliquid effiaat. quia
 trena vniusa gtempit et ad aliora mtat' quia huili
 a despiat. **I**d vo nichil pt esse aliud q' imortitas. **M**eitog.
 phoru no obscurz. **E**uclides q' fuit megaricoru conditor dy
 cipline dissentiens a cetis id ee bonu sumu dixit q' simile
 sit et id' sp. **I**ntellexit pfecto q' sit na sumi boni licet id
 non explicauit quid sit. **I**d e aut' imortalitas. n' aliud
 omo quidq' quia sola n' immui n' augeri n' imutari
 pt. **S**eneca quoq' ipudens incidit vt fatet' nullu ee
 aliud virtutis premiu q' imortalitate. **L**audans em
 virtute in eo libro quem de in natura morte ascripsit
 vna inquit res est virtz que nos imortalitate donare
 possit et pares q' dyb facere. **S**z stou quos scrutz est ne
 gant sine vtute effia posse quocq' btm. g^o virtutis pmi
 um bta vita e si virtz vt an dictu est btaim vita fac'
 no est igit' vt aiut p seipam vltus expetendi s' p' vita
 btaim que vtute nro sequit'. quod argumetu eos docere

non eē mortalem q̄ dū q̄ est immortalis et desideat et agnoscat
 Igitur ex om̄ibz phis qui aut sapiam̄ suam p̄ sumo bono
 aut v̄tute suā amplexi tenuerūt quide veritatis viā s̄ nō
 puenerūt ad sūmū. **Hec em̄ sūt duo que simul efficiant**
illud qd̄ querit̄: scā id̄ prestat ut quō et quō p̄uēndū sit
nouerimz virtūz ut p̄uēiamz alterū sine altero nichil va-
let. Ex scā em̄ virtus ex v̄tute bonū nascatur. Vtā igitur
 vita quā phī quiesierūt s̄ et querūt siue in cultu deorū si
 ue in phiā nulla est et id̄ non potuit ab hys r̄p̄m̄ quia
 sūmū bonū nō in sūmo q̄sierūt s̄ in ymo. **Sūmū at̄ quid**
est n̄ celū et deus. Dū aīms̄ oritur̄ in mū quid n̄ terra. Vn̄
corpus est. Itaqz licet quidā phī sūmū bonū nō corpi sed
anime dederūt. tñ qm̄ ad illud hanc vitā retulerūt q̄ n̄
corpe r̄minat̄. ad corpus reuoluti sūt. cuiqz e om̄e hoc te-
p̄e qd̄ t̄nsigitur in t̄ra. Quare nō im̄ito sūmū bonū nō
cōprehenderūt quia quidqz ad corpus spectat et im̄ortita-
tis est exp̄s vnū sit n̄c̄ est. Non cadit q̄. in hoīem b̄tū
do illo modo quo phī putauerūt s̄ ita cadit nō vt tūc beatoz
fit tūc aīa p̄rietate corpis liberata in solo spū̄ v̄uit. hoc
si fugietes illecebras voluptatū. soliqz v̄tuti p̄uēntes. i oī-
bz miserijs laboribusqz viuamz que sūt exercitia et corro-
boramēta virtutis. si deniqz asperā illā viā difficilēz tene-
amz que nobis ad beatitudinē patef̄a est. Sūmū igitur
bonū quod sūt beatos nō p̄ esse nisi in ea religione atqz
doctrina cui spes im̄ortalitatis adiūta est. Q̄ aīa est
mortalis et quare diuina traditio logicā non desiderat
aut phiā sed ethicā solā in qua docendi sūm phī erra-
uerūt et quare phiā non sit dux vitē et virtutū parens
expl̄itrixqz et v̄l̄trix viarū qd̄ in Cūco et alijs astruē rona-

Res exigē videtur hoc loco vt qui **It̄ sunt. Ca^m 13^m**
 donūm̄ im̄ortitate eē sūmū bonū idipm̄ eē imor-
 talem aīam cōp̄bemā crua de re m̄gens int̄ phōs discip-
 tatio est n̄. quicqz tñ expl̄icare aut p̄bare potuerūt h̄y q̄
 verū de aīa sentiebant. Exptes em̄ diuie h̄yqz eruditiois
 n̄. argumenta vera quibz v̄m̄cent attulerūt n̄. testid̄
 ma quibz p̄barent s̄ oportumz hanc q̄onē titabimz
 in vltimo libro cū de vita b̄tā nobis erit dist̄ diffendū su-
 p̄ est pars illa phiē 3ª quā vocant logicā in qua lo-
 ta dyalectica et oīs loquendi r̄ō continet̄. Hanc diuina
 euiditio non desiderat quia non in lingua s̄ in corde sapiā

It̄ q̄ diuina euiditio
 nō d̄p̄t̄ d̄t̄r̄ p̄b̄t̄nd̄

volunt urge' ad confessionemq; pducere tam q' dicit responderi q'z
 proxi' nichil posse quo minus phi'a eet m'gra virtutis qd'
 quide' in tusculanis disputationibus apte p'fess' est. ad ea ipaz
 conu'sa orone tamq; se de clamatorio dicendi g'ne iactaret. **C**
 phi'a dux inquit vite o' v'utis indagatrix expultrixq; vin
 oru' quid non mo' nos s; o'mo vita ho'm sine te ee potuiss'
 tu inuentrix legu' tu m'gra moru' et discipline fuisti. quasi
 vero aliquid p' se ipa' sentiret ac no' potius ille laudandus ess'
 qui ea tribuit potuit eode' mo' q'uis agere cibo et potui q'
 sine h'is rebus constare vita non possit in quibus vt sensus
 ita b'nficij nichil est. At qui vt illa corp'is alim'eta sut sic au'
 sapia. **Q** Lucretius et alij errauerunt opmati sapiam'
 tincta esse ab hoie et no' data hoibz a creatore. Et q' Cicero
 suis v'bis q' quidat' q' phi'a n' veru' docet n' ad recte viuere.

Cicero

Lucretius

Retius itaq; lucretius n' eu' du' instruit. Ca'm 1e'm
 laudat qui sapiam' p'mo' inuenit. s; hoc mepte q' ab
 homine mueta' putauit. q' v'd' alla' aliaubi iactete. ho' ille
 que' laudabat inuenit. tamq; tibi vas ad fonte' vt poete' aiunt
 q' si r'p'toie' sapie' vt de'u' laudauit. Ita em' dicit. Nemo vt
 opmor' eit mortali corp'e actus. Na' si vt ipa' petit maies
 tas cogita' rem' dicendu' est deus ille fut' des' inelute mem
 tu' non eat' sic laudandus deus q' sapiam' inuenit s; q' hoies
 fent' qui posset capere sapiam'. Minuit em' laude' qui p' laudat
 ex toto s; ille vt ho'iem laudauit qui t' ob id ipm' debet
 p' deo' haberi. qd' sepe inuenit na' sit aut' **N**one' decebit huc
 ho'iem dignatore' esse v'n' apparet a' pitagora' voluisse la
 udare qui se p'mus vt dixi p'hm' no'iauit aut' Milesiu'
 Thale' qui de reru' na' p'mus tradit' disputasse. s; du' ita ho
 mine' querit extolle' rem' ipaz rep'ssit. Non e' em' magna
 si ab homine' potuit inueniri veru' p't vt poete' dari vema'.
 At ille id' p'fecto' orator id' sum' p'hus ne grecos reph'en
 dam quoru' leuitate' s; accusat. et t'n' sequit' ipam' sapiam'
 qua' alias donu' alias inuentu' deoru' vocat. poetice' figu
 ratu' laudat in faac'. Grauit' eam' queit' exatisse aliquos
 qui ea' vituparent. Quisq; ne inquit vitupare uile pa
 rente' et hoc paradiio se inquinae' audeat et tam ipie
 tigraty' esse. **N**os g' m' tulli' paride' sumo' et inuendi te
 iudic' in auleu' qui phi'am' negam' parente' esse vite. An
 tu qui adu'ss' de'u' fam' ipie' in graty' es no' huc' tuis effigie'
 vena'dus in capitolio sedente' s; illu' qui mudu' fent' ho'iem
 q' g'nauit sapiam' q' quoq; ipam' m' cetera' celestia' sua b'nfic'

No

Andrey

Quis em̄ verā viā tenet errate **Cicero vita. Ca. 11.**
 ne. **Phia** inquit nichil aliud est q̄ rā rō viuēdi uel
 honeste viuēdi scā ul' ars rā vite agenda. **Nō** errabim̄
 si dixerim̄ **phia** eē legē bñ honeste viuēdi et qui dixerit
 illā rēgulā vite suū illi reddidit. **Hic** plane nō respexit ad
 cōmūē **phia** nomē que tū sit in plures sectas disciplināsq̄
 diffusa nichilq̄ habeat eti nichil demq̄ de quo vniūsi v
 na mēte ac voce consentiat. **Quid** p̄t esse tā s̄m q̄ rēgulā
 vite **phia** notari in qua diūstas p̄ceptōū rectū iter i
 pediat et turbet a legem bñ viuēdi cuius capita longe dis
 sonant aut s̄m vite agēde in qua nichil aliud efficitur
 cōnua sepe dicēdo q̄ vt nemo q̄q̄ sciat. **Quero** em̄ vtrū ne
Achedemā **phia** putet eē aut non negaturū nō arbi
 tri. **Et** si ē nichil ḡ illorū cadit in **phia** q̄ vt oīa reddat
 incerta legē abrogat. arē nullā putat. rōnē subūtit. rēgu
 lam deprauat. scām funditq̄ tollit. falsa igit̄ oīa illa quia
 in rem s̄mp mētā et adhuc nichil explicante cadē nō p̄nt.
Nulla itaq̄ rō ul' scā ul' lex bñ viuēdi nisi in hac v̄mca
 et v̄cā et celesti sapia cōstituta ē que **phis** fuerat ignota. **Nā**
 illa terrena qm̄ falsa est. sit varia et multiplex. **phis** tota
 contraia est. et sicut v̄ng ē huius m̄tūdi constitutor et rector
 et deus vna veritas. ita vna ē ac simplia sapiām n̄re
 est quia quidq̄ est verū ac bonū id p̄fōm eē nō p̄t n̄ fuit
 singularē. **Et** si **phia** vitā posset instrūe nulli alij nisi **phi**
 essent boni et qui eā non didicissent essent om̄s s̄p mali. **Cū**
 v̄o inuābiles existant et s̄p exciterint qui sint aut fuerint
 sine ulla doctrina boni. **Et** **phis** aut̄ p̄taro q̄ aliquid i vita
 ferit laude dignū. **Quis** est tandē quin videat eos hōies v̄
 tutis qua ipi egent nō eē doctores. **Nam** si quis in mores
 eorū diligent̄ inquirat inueniat iracūdos cupidos libidi
 nosos arrogātes proteruos et sub obtentu sapie sua vitia
 celātes domi facientes ea q̄ in scolis arguissent. **Mentior**
 fortasse accusandi grā nōnē id ipm̄ **Tullius** et fatet̄ et que
 utur. **Quoty** quisq̄ inq̄t **phorū** inuenit̄ qui sit ita moratq̄
 ita aīo ac vita constituto vt rō postulat qui disciplinam
 verā non ostentationē scā s̄ legem vite putet qui obtyet
 ipē sibi et decretis suis pareat. **Videre** licet alios tāta leu
 tate ac iactatione vt h̄ys fuit non didicisse melis. **Alios** pe
 cunie cupidos alios glorie multos libidmū seruos vt ai
 eorū vita vitis mirabilit̄ pugnet oīo. **Ne**pos quoq̄ **Corneli**
 us ad eundem **Ciceronē** ita scribit. **Tantū** abest vt ego in gram

q̄ sit phia s̄m rōnē

q̄

q̄

q̄

q̄

q̄

Verū em̄ tū se p̄petue desidie tradat nullāq̄ **Cam 16m**
virtutē capessat et oēm suā vitā nichil aliud q̄ melo
quendo pagant quid aliud q̄ m̄heres debet p̄ncipi **Sapīa**
em̄ nisi ī aliquo actu fuit quo vim suā exteat tamē et falsa
Pecte q̄ **Tulio** auiles viros qui tempu gubernēt q̄ vides ā
nouas constituat ā ostitutas equitate tueant^r qui salute lib
tatemq̄ ciuū ul' bonis legibus ul' salubribus oisilijs uel iuditi
is grauibz oseruet **Phīe** doctōibz p̄fereū **Honos** em̄ factē q̄
potius q̄ melius in angulis faciēda **Papē** que ne ipi q̄
dem faciūt qui loquūt^r et q̄m se a veris actibz remouerūt
appaēt exēde **Imgue** trusa ul' aduocandi **grā** artē istā **phī**
losophiē recepisse. **Qui** aut̄ docent tū n̄ faciūt. ipi p̄ceptis
suis detrahūt pondus **Quis** em̄ obtpet tū ipi p̄ceptores do
ceāt nō obtpate. bonū ē aut̄ rē et honesta p̄cepte s̄ nisi
et fasas mendatū est et ē ingruēs atq̄ ineptū nō in pec
tore s̄ in labris habere bonitātē **Non** g^o utilitatē ex **phīa**
s̄ oblectationē petūt ex uod quidē **Cicero** testatō ē p̄fecto iqt
om̄s istōrū disputatio quāq̄ vbrimos fontes v̄tutis et
sac̄ contineat tū collata cū horū actis p̄fectis q̄ cebus ve
rorū ne nō tū videatur attulisse negotijs hoīm quidā ob
lectationē ori vereri quidē non debuit cū verū aūsq̄ confi
denter p̄nūtiare qd̄ fuit verū illos nō ideo disputare ut
docerent sed ut oblectent motio qui q̄m auctores sūt rerū ge
rendarū n̄ ipi quāq̄ gerūt p̄ loquacibz sūt habendi s̄ p̄
fecto quia nichil ad vitā boni afferēbat. n̄ ipi decretis suis
obtpauerūt. n̄ quisq̄ p̄ tot sēla inuenta est qui corū legi
bus viuēt. **Abiciēda** ē igit̄ om̄s **phīa** quia non studendū
sapīe q̄ sine ac mō caret s̄ sapiendū est et quidē mature
Non em̄ nobis alteā vitā gredit^r ut cū in hac sapiām que
rāms in illa sape possim^o in hac utiq̄ felī m̄te est n̄ to
tuemū diebz ut cito suscipi posset ne quid pereat ex vita
nus s̄ms incertis est **Cicero** **horatius** cū **phīam** disse
rens cōuenit arguta oclusiōe **Q̄** cū dicit̄ **phīandū** nō ēē
nichilois **philozophai** videbatur q̄m **phī** ē quid ī vitā
faciendū ul' nō faciendū sit disputate **Uos** ab hac calūp
nia immunes ac liberi sumo qui **phīam** tollim^o qz hūa
ne cogitationis inuentio est **sophīa** defendim^o quia diui
na traditio est **Eāq̄** ab oibus suscipi oportet **testam^o**. **Ille**
cū **phīam** tollēt n̄ melius aliquid afferret. sapiām tolle
putabatur. eo q̄ factius de s̄mā pulsus est quia cōstat
hoiēm non ad stultitiā s̄ ad sapiētā nasci. **Preterea** illud
quodq̄ argumētū cōn **phīam** ualet plimū quo idē est vsus
horatius ex eo posse mtelligi **phīam** nō ēē sapiām quod

16. 6

Cicero

Cicero
horatius

p̄ncipū et origo eiq̄ appareat. Q̄n̄ inquit phi cē reperū Tha-
 les ut opinor p̄mo recens h̄ quidē etas vbi q̄ apud Athēōs
 latuit amor iſt̄ inuestigandē v̄tatis. Idē lucanus ait de
 m̄s natura h̄ nā rerū rōq̄ reptā ē. Nūq̄ et hanc p̄mū cū
 p̄m̄s ip̄e reptus. Nūc ego sū patrias qui possim v̄tere v̄ores
 et venca. Nōdū sūt mille ām̄ inquit ex quo m̄tia sapie
 mota sūt. Multis igit̄ seculis humanū gēnūs sine rōne iux-
 it. Quod iridens Persius postq̄ inquit sape urbi cū pipē et
 palmis venit tāq̄ sapia cū sapōis meritis fuit inueta.
 erue si scdm̄ hom̄is naturā est cū hom̄e ip̄o rept̄ nāc cē est
 si vero nō est n̄ cape quidē posset huāna nā. q̄ quia ven-
 pit a p̄ncipio igit̄ fuisse sapiam̄ nāc est. Ergo phiā quia
 nō a p̄ncipio fuit nō est eadē nā sapia. q̄ quia recipit a p̄nci-
 pio videlicet greci quia sacras vitatis l̄as nō amiserat. que
 admodū deprauata esset sapia nescerūt. et idē cū vacatē sapia
 huāna vitā putaret phiām cōmentū sūt. q̄ latente atq̄ ig-
 notam sibi vitatē dissēdo erue voluerūt. quod studū p̄ vno
 tantū veri sapiam̄ putauerūt. **Que fuit doctrina ē**
piari qui moribz hom̄i oppositissima loquebat̄. et quō
lenappū et democritū habuēt auctōes erroris et fabros
achomēū et assertores voluptatis. Cam. 11^m.

Ep̄m̄ d̄ d̄ d̄ d̄

Dixi de phiā ip̄a q̄ breuiter potui nūc ad phos v̄tam
 non ut cū iſdem c̄temz qui stare nō p̄nt s̄ ut eos fugientes atq̄
 deictos n̄o capō n̄scām̄. Ep̄m̄ d̄ d̄ d̄ d̄. Ep̄m̄ d̄ d̄ d̄ d̄. Ep̄m̄ d̄ d̄ d̄ d̄.
 s̄ p̄ fuit q̄ ceterū non quia veri aliquid assert̄ s̄ quia multos
 populares nomē voluptatis mutat. Nemo nō iuria p̄nus ē
 p̄terea ut ad se multitudinē contrahat apposta singulis q̄bus
 q̄ moribz loquitur. Desidiosū vetat l̄as disre. auarū pepula
 cū largitione libeat. ignauū p̄hibet accēdē ad tempū pigri
 ceteri timidū militare. irreligiosū audat deos nichil curare
 i huānis et suis cōmodis seruiens iubetur nichil auḡ tibi
 cre. Oīa em̄ sua cū fac̄ sapientē fugienti turbā solitudo lau-
 dat̄ qui nimū patens est disat aqua et polenta vitā posse
 tollerare qui odit vxorē. Huic onumerāt̄ celibatū bona ha-
 bent̄ malos libros orbitas p̄dicatur adūsus m̄pios paritēs
 nullū vinculū esse nature ip̄atienti ac delicato colorē esse o-
 m̄ū malorū. maximū dicit̄ forti etiā in tormentis b̄m̄ cē
 sapientē qui claritati ac potentie studet. Huic p̄cipit reges
 colere qui molestiā ferre non p̄t. Huic regia fugē. Ita hō
 astutus ex variis diūsisq̄ moribz circūlā cogit. Et dū studet
 placē om̄ibz maiōe discordia sc̄m̄ ip̄e pugnant̄ q̄ int̄ se

vniuersi non aut disciplina eius tota descendat qua originem ha-
 beat explicandum est Videbat Epicurus bonis adusa. s. p. accidere
 paupertatem labores. curia. carorum amissiones. malos non bonos
 esse potentia honoribus affici. Videbat innocentiam minus tutam
 scelera impune committi. Videbat sine delectu morum sine ordine
 ac discrimine amorem seuerum mortem si alios ad senectutem pue-
 mie alios infantes capi. alios iam robustos interire. Alios
 primo adulescentie flore. in maturis fenebris extinguere bel-
 lis meliores potius et vicia et vitia. Maxime aut commouebat
 homines in primis religiosos grauioribus malis affici. Hys aut qui
 aut deos omnino negligent a non pie valent ul' inuiciora comodi-
 cuemre ul' nulla. Ipsa etiam sepe templa fulminibus flagrare
 quod lucretius querit. cu' dicit deo Tum fulmina mittat et
 edes ipse suas disturbet et in desertis recedens. Peuiat exiens
 telum quod sepe nocentes preterit. Exammaty indignos magis me-
 ritos. Et si ul' exigua veritatis auram colligere potuisset. Numquam
 dicit edes illi suas disturbare cu' ideo disturbet quia non sunt
 sue Capitolium quod est romane vrbis et religionis caput su-
 mum non semel si sepius fulmine ictu flagrauit. Homines at
 ingeniosi quid de hoc existimauerint ex dicto Lucretio apparet
 quia aut diuinitus extitisse illam flammam. non que terrestre il-
 lud domitium Iouis deleteret si que sublimius magnificenti-
 usque deposceret. Quia de re etiam in libris consulatus sui eadem
 dixit Lucanum. Nam per altitonas stellanti mixus olimpo
 Ipse suas artes atque incluta templa petiuit Et capitolium ue-
 nit sedibus ignes. Perpetua enim stulticia non modo vni maiestate
 et veri dei non intellexerunt si etiam impietate sui erroris auerunt
 qui templum celesti iudicio sepe dampnatum non fas esse ostenderunt
 Cu' hoc igitur cogitaret. Epicurus earum rerum velut iniquitate in-
 ductus sic enim tam rationem ignoranti videbat. existimauit
 nullam esse prudentiam. Quod cum sibi persuasisset suscepit etiam
 defendendum sic in errores inextinguibiles se ipse incidit. Si et
 prudentia nulla est quod tam ordinate tam disposito mundus ef-
 factus est. Nulla inquit dispositio est. Multa enim facta sunt
 aliter quam fieri debuerunt et inuenit homo diuinum quod reprehenderet
 que singula si vacaret resellere facile ostenderem non sapi-
 entem hunc fuisse nec sanum. Item si nulla prudentia est quod
 animalia corpora tam prudente ordinata sunt ut singula quae me-
 bra mirabili ratione disposita sua officia conseruent. Nichil
 inquit in precandis animalibus prudentie ratione molita est. Na-
 neque oculi ad videndum facti sunt. neque aures ad audiendum. neque

No. l. p. 22

lingua ad loquendū neq; pedes ad ambulandū q̄ prius h̄ nata
 sūt q̄ cēt loqui vidēre audire ambulare Itaq; nō h̄ ad vsū nata
 sunt s; vsū ex illis naty est **S**i nulla puidētia ē cur imbrēs
 cadūt fruges oriūtur arbuta frondescūt Non inquit sp̄ am
 mantū cā ista sūt qm̄ puidētie nichil p̄sunt **S**ed oīa sua
 sponte fieri n̄c est vñ ḡ nascitur aut quō sūt oīa que ge
 runt? non est inquit puidētie opus sūt em̄ semina p̄ mane
 uolūtāia quibz mter se temere cōglobatis v̄māsa ḡgunt
 atq; concrescūt **C**ur igit; illa nō sentimz a cermis quia n̄
 colorem habent inquit n̄ calorem vllū n̄ odorem **S**aporis q̄
 et humoris exp̄na sūt et tam minuta vt secari ac diuidi
 nequeant sic eū qui in p̄ncipio falsū suscepit cōsequentū
 rerū necessitas ad deliramenta p̄duxit **V**bi sūt aut vñ ista co
 puscula **C**ur nemo illa p̄ter vñū leuap̄pū sop̄mauit a quo
 demoratus eruditus hereditate stultitiae reliquit **E**picuro q̄
 si sūt corpuscula et quidē solida vt dicūt sub oculis certe venie
 possūt si eadem ē nā om̄ qm̄ res varias efficiūt vario inquit
 ordine ac positione quēmiūt sicut l̄e que n̄ sūt pauce varie
 tū collocatē t̄m̄abilia v̄ba efficiūt **A**t l̄e varias formas
 h̄nt ita inquit et h̄ ip̄a p̄mordia **N**am sicut asp̄cia sunt ha
 mata sūt leuia secari ḡ ac diuidi p̄nt **S**i aliquid m̄est illis
 qd̄ emineat **S**i aut leuia sūt et humoris indigent obherere
 nō p̄nt hamata igit; cē oportet vt possint inuicē conactari
Cū vō tā minuta esse dicant; vt nulla ferri arie disia valeat
 quō hamos aut angulos hēnt quos quia extant n̄c ē posse
 diuelli **D**em̄de quo federe mter se qua mente quēmiūt vt ex
 hys aliquid constituat; **S**i sensu carent n̄ corie tam dispōit
 p̄nt quia non p̄t q̄q; rōnale p̄ficē nisi rō q̄ multis coar
 qui **H**ec vanitas p̄t s; p̄p̄at oīo **H**ic est ille qui genz hūa
 nū ingenio sup̄auit et om̄s extinxit stellas exortus vt ethe
 reus sol quos equidē nāq; sine usu legē possū **N**ō em̄ d̄ so
 crate aut platone aut **T**halete dicebat qui velut reges ha
 bent; p̄horū s; d̄ hoīe quo sano ac vigente nulla eger m̄p
 eius delirauit Itaq; poeta manifestis leonis laudibz mu
 rem nō ornauit s; obuiit et obtinuit **A**t idē nos lib̄at me
 tu mortis de qua h̄ ip̄ius v̄ba exp̄ssa sūt **Q**uādo nos sum;
 mors nō est qm̄ mors ē nos nō sumz **M**ors ḡ nichil ad nos
 q̄ argute nos fessellit quasi vō t̄nsacta mors timeat; qua
 iam sensus creptus est **M**ors misera nō est aditq; ad moitē
 ē miser **H**oc ē morbo tabescē utū p̄p̄ta ferrū corpe cōripere

arde igitur dentibus bestiarum lamam heri sunt que timet non quia
 morte affertur sed quia dolore magnu. Rurum potius efficit ne
 dolor malu sit. Primum inquit maloru maximu sit e. Cuius
 non possu non time si id qd morte antecedit a efficit malu
 est. Quid qd totu illud argumetu falsu est quia non intere
 unt aie vere inquit Nam qd cu corpe nascat cu corpe me
 reat nre est. Nam supius dixit differre melis huc locu et opi
 ultimo reservae ut hanc Epicuri psuasionem suo illa de
 mortu sunt dicaribi fuit et argumetis et duum testionis
 redargua. Veru ille fortasse oportunitate vicis suis pponde
 fuit em turpissime voluptatis assertor. Cuius sapiente cu nasa
 hoem putavit. Quis cu hoc affirmari audiat vicis et celei
 bus abstineat. Nam si periture sut aie appetamus divitias ut
 omis suavitates cape possim que si nobis desut ab hys q
 habent auferamus clam dolo in eo magis si huanas res nul
 lus deus curit qnqz spes ipunitatis aruseit rapiam. ne
 cesse est. Sapientis em est male face si et utile sit et tutum
 qm huius in celo deus est non irasat q auqz eque stulti et
 bnface quia sicut ira no comouet ita n gra tangit volupta
 tibus igit possimus seruiamus. Breui em tpe nulli erim oio
 q nullu die nullu deniq tepois puctu flue nobis sine volu
 ptate patiam. ne quia ipi qnqz pituri sumo id ipm quod
 vivim pereat. Hoc ille tametsi non dicit vbo re tn ipa co
 ret. Nam cu disputat oia sapiente sua causa facere ad v
 tilitate suam refert oia que agit ita qui audit h flagi
 tia nec bonu quidq faciendu putabit qm bnface ad v
 tilitate spectat aliena. Nec a secl abstimendu quia ma
 lesino preda quitta est. Archipirata quisq ul latronu
 ductor si suos ad grassandu cohortet quo alio pmone
 vti pt que ut eande dicat q dicit Epicurus. Vos nichil
 curare non ira non gra tangi inferoru penas no esse
 metuendas q aie pa morte oridant n vlli dmo sint i
 feyri voluptatem ee maximu bonu nulla esse hua
 na societatem sibi quemq osule nemine esse q alteru
 diligit n sua cu morte non ee metuenda. forti viro nec
 vlla dolore quin ena si torqueat si urat nichil curare se
 dicat. Est plane cur quisq putet hanc morte esse viri
 sapientis q pt latronibus aptissime comodari.

Et Pythagoria Et styrii gatio Epicuri errore desipiant

no

lyja

ml

*sic animam immortalitate statuentes ut eas in uaria corpora transire
mentiantur et uoluntaria morte persuaserunt tamen phantibus*

Hij aut contra hys differunt fuisse animas per *Ca. 18. m.*
morte et hys sunt maxime pitagorici ac stoici quibus et si
ignoscendum est quia unum sentiunt non possunt tamen non reprehendere
eos qui non scientia sed casu incedunt in ueritate Itaque in corpore
quod recte sentiebant aliquid errant Nam cum timent argu
mentum illud quo colligitur nature esse ut occidant animam in corpo
ribus quia cum corporibus nascuntur Dixerunt non nasci animas si nisi
in uaria partibus in corpora et de alijs in alia migrare Non puta
uerunt aliter fieri posse ut suspensum animam per corpora nisi insidiantur
fuisse autem corpora post igitur ac prope simul error est pariter
utrumque si hoc in preterito falsa est illa in futuro nemo uidit
quod est uerissimum et nasci animas et non occidere quia cum ita fi
eret aut que ratio esset homines nescerunt Multi ergo ex hys qui
eternas esse animas suspicabant tanquam in celum migraturi essent si
biuipis manus intulerunt ut Cleanthes et Crisippus ut Xenocritus
Et Empedocles qui se in audentis ethere spenis insepeliano
te dixerit ut cum repente non apparuisset abuisse ad deos creditur
Ut et Romanis Cato qui fuit in omni uita sua fortissime uer
tatis imitator Nam democritus in alia fuit persuasione sed
tamen sponte sua leto caput obuius obtulit ipse quo nichil se
lertius fieri potest Nam si homicidia nefaria est quia hominum
extremum est eidem sceleris obstrictus est quia se necat quia
hominem necat primo uero magis esse id fatuus estimandum est
Cuius uoluo soli deo subiacet Nam sicut in hanc uita non nostra
sponte uenimus Ita rursus a hoc domicalio corporis quod tuendum
nobis assignatum est eiusdem iussu recedendum est qui nos in
hoc corpus induxit tam diu habituros donum iubeat emitti
et si vis aliquid inferat equa mente patiendum est cum extrin
ta innocentis animam multa esse non possit Habemusque iudicem
magnam cui soli uindicta integra se est Homicide igitur d
illi omnes philosophi et ipse romane sapientie princeps Cato qui an
quam se occideret plegerit platoni libro de qui est scriptus de eter
nitate animarum et ad summum nefas philosophi auctore impulsus est Et hic
tamen aliquam moriendi causam uidetur habuisse odium fructibus ad
Ambrachyotes ille qui cum eodem libro plegerit prope se
dedit nullam aliam obitum nisi quod platonem credidit exentabil
prioribus ac fugienda doctrina si abigit homines a uita quod
si scisset plato atque docuisset a quo et quibus et quod ob
facta et quo ipse immortalitas tribuatur ut theoretum ipse

No ipse
cruentus

Handwritten mark

Ambrachyotes

Handwritten text on the right edge of the page, partially cut off.

fisset in mortem voluntaria n. Catone si eos ad vita et iusti
 nam potius erudissi. Na mihi Cato videt? Cam quesisse
 moriendi non ta ut cesare fuget q. ut stoicoru deventis ob
 teparet quos sectabat. suuq. nome. gradi aliquo fatinore
 clausuaret. Cui quid mali potueit accide. si uiuet no. iue mo
 Caius em. cesar ut eat demes nichil al. aliud effice. uolebat
 eoa. in ipo bello auilis ardore q. ut bn. meret. x. repu. uidet.
 duobz optimis ciuibz. Cicerone et catone fuatis. *¶* redamz
 ad eos qui morte p. bono laudant. de vita queris q. vixis aut
 vnaq. tibi ro. q. stiteit. Cur omo. se nats. Nome igit. tibi ve
 rus ille et ois oim. pr. terentianu. illud iure increpauit.
 Prius disc. quid sit viu. Si displicebit vita. tu. istat. utior
 indignate. malis esse subiectu. quasi. q. q. meaus. bom. Qui
 prem. qui dnm. qui regem. tuu. nosas. qui quauis. clarissi.
 ma. luce. mtueis. oculis. erue. ignoratia. essent. ut quosdam
 die. non pudet. idico. nos. ee. natos. ut. sceleru. penas. lueret.
 mus. quo. quid. delirius. dici. possit. non. video. vbi. ul. q. sceleru.
 ra. potuimus. admitt. qui. omo. non. fuimus. nisi. forte. acedz.
 mepto. illi. sem. qui. se. in. puore. vita. Euphorbu. fuisse. me.
 hitz. est. Hic. cedo. q. cat. ignobili. gne. nats. familia. sibi. ex. ho.
 meri. carmbz. adoptauit. Omnia. et. singulare. pytagore.
 memoria. et. o. misera. obluone. mam. nrm. om. q. nesci.
 amz. qui. au. fuerimz. *¶* fortasse. ul. errore. aliq. ul. gratia.
 sit. effectu. ut. ille. solus. letheu. gurgite. non. attingit. nec. ob.
 liuionis. aqua. gustauit. Videlicet. senex. rang. sicut. onose.
 amule. solent. fabula. tanq. infantibz. credulis. finxit. Qui.
 si. bn. sensisset. de. hys. quibz. h. locutz. est. si. homies. eos. exi.
 timass. nuq. sibi. tam. petulanter. mentiendi. licentia. ve.
 duasset. *¶* de. uenda. homies. leuissim. paitas. Quid. Cice.
 ro. in. faciemz. qui. au. in. pncipio. consolatiois. sue. dixiss. luen.
 dou. sceleru. causa. nasa. homies. iteaut. idipm. postea. *¶*
 oburgans. eu. qui. vita. non. ee. pena. malis. putet. Recte. g.
 p. fess. est. errore. ac. misera. ueritatis. ignoratia. se. teneri.
¶ Cicero et alij sapientissimi immortalitate animi si. nisi.
 deliter. dicunt. et. q. mala. ul. bona. morte. ponderanda. est.
¶ Ex. antea. vita. et. gratia. dei. Cam. 19m. m.
¶ Illi. qui. de. mortis. bono. disputat. quia. nichil. uel. sci.
 unt. sic. argumetant. *¶* Si. nichil. e. post. morte. no. est. malu.
 mors. aufert. em. sensu. mali. *¶* Si. aut. supsul. aie. ena. bom.
 e. quia. imortalitas. sequit. Quia. smiam. Cice. ro. de. legibus. sic.
 expliauit. Gratulem. q. nobis. qm. mors. a. leuore. q. que.

Causa in fine

no

ant

No

in vita aut certe non detiore allatura est statu. Nam sine corpore
animam vigente diuina vita est sensu carente nihil profecto est ma-
li argute ut sibi videntur quasi nihil esse aliud possit. At
qui utrumque hoc falsum est. Docent enim diuine legis non extingu-
antur sed aut per iustitiam premio affici a pena per scelera se puni-
na. nec fas est eum qui sceleratus in vita feliciter fuit effugere
quod meretur. aut eum qui ob iustitiam miserimus fuit suam mer-
cedem fraudari quod adeo verum est ut idem tullius in consolatione
non casum sedes inuolens iustos atque impios predicauit. Nec
enim omnibus inquit eandem illi sapientes arbitrati sunt eandem
cursum in rebus patere. Nam viuis et sceleribus contaminatisque
deprimi in tenebras atque in ceno iace docuerunt. Castos autem
atque puros integros incorruptos bonis etiam studiis atque arti-
bus expolitos. leui quodam et facili lapsu ad eos idem ad na-
turam similem sui puolac. que summa superiori illi argumento re-
pugnat. Illud enim sic assumptum est tamquam nunc sit omnium hominum na-
tura immortalitate donari. Quod igitur esse discimus virtutis ac se-
leris si nihil interest. Vtrum ne iustitiam sit aliquis in pha-
laris. Vtrum Cato an Catilina. Sed hanc repugnantiam rerum
summarum non sunt nisi qui tenet veritatem. Si quis igitur
nos roget vtrum ne hominum sit mors an malum. Certe debemus
litate eius ex vite ratione pendere. Nam sicut vita ipsa bonum est
si cum virtute iuuatur. Malum si cum seculo. Sic et mors ex ple-
tis vite actibus ponderanda est. Ita fit ut si vita in dei religi-
one transacta sit mors malum non sit. quia translatio est ad im-
mortalitatem. si aliter malum sit nunc est. quoniam ut dixi ad eterna
supplicia transmittit. Quod quod dicimus non errare illos qui aut
mortem appetunt tamquam bonum aut vitam fugiunt tamquam malum nisi
quod sunt iniquissimi qui pauiores mala non operantur bo-
nis plurimis. Nam cum omnem vitam per exquestas et varias
traducant voluptates. mori cupiunt. si quid forte hijs a
magnitudinis superuenit et sic habent tamquam alios vixisse fu-
erit bene si aliquid fuerit male dampnat igitur vitam omnem bonis
plena que nihil aliud quam malis operantur. Hinc nata est me-
ta ulla summa hanc esse mortem quam nos vitam putamus. Illam
vitam quam per mortem timeamus. Ita primum bonum esse non nasci
sed in casus mori que ut maioris sit auctoris silentio attribu-
itur. Certe in consolatione non nasci magis longe optimi non
in hos scopulos macti videri. Primum autem si natus sis quam primum

tāq̄ ex incendio effugē fortune credidisse illū vanissimo dō
 exinde apparet q̄ adierit de suo aliquid vt ornaret **Quōd** igit̄
 cui esse optimū putet non nasa cū sit nullḡ oīno qui sen
 tiat Nam vt bonū sit aliquid aut malū sensus effiat **Dem**
 aur omēm vitā cū nichil aliud esse q̄ siopulos et mendi
 n̄ putauit quasi aut in nra fuit ptate ne nascēnt̄ aut
 vitā nobis fortuna tribuat non deus aut viuendi rō q̄tq̄
 simile incendio h̄c videatur Non dissile **Platō** illud
 qd̄ aiebat se grās agere nē p̄m q̄ hō natus est q̄ mutū
 potis aiat deinde q̄ mas potis q̄ femina q̄ grecy q̄ bar
 barus **Postremo** q̄ athemensis et q̄ tēpōibz **Socris** dia nō
 p̄t q̄ntā mētis ceitate q̄ntos pariat errores ignoatio vita
 tis **Ego** plane stenderim nūq̄ q̄tq̄ in rebz hūanis dcm̄
 esse delirius quasi vō si ā barbarz ā mulier ā asianus
 demy natus est **Hec** ip̄e **plato** nō est ac nō illud ip̄m q̄
 natus fuisse s; videlicet **pytagore** credidit qui vt vetaēt ho
 mines aīalibz vesi dicit aīas de corpōibz in aliorū aīalū
 corpa gmeare qd̄ et vanū et ipossib̄ est Vanū quia nūc nō
 fuit vetēs aīas in noua corpa inducē cū idem aīas q̄ pri
 mas aliq̄n fecerit potuit p̄ nouas facē **Impossibile** quia
 rā rōmō aīa tam imutare naturā staty sui non p̄t q̄ ig
 mē aut deorsū mti aut in tnsūsu flumīs mō flāmā suam
 frūd̄ **Existimauit** igit̄ hō sapiens potuisse fieri vt aīa q̄ aut
 eāt in **plato**ne in aliq̄d̄ aīal mutū includēt̄ est q̄ hūano
 sensu p̄dita et intelligēt ac dolet in gguētū se corpe o
 neratā **Quato** famis facēt si grās agē se dicit q̄ mgem
 ofus q̄ donis natus esset q̄ m hys opibz vt lib̄alū erudi
 ret **Nam** q̄ athens natus est quid in eo beneficia fuit an
 non plurimi extiterūt in alijs ciuitatibz excellenti in
 gemo atq̄ doctrina viri qui meliores singuli q̄ atheme
 ses omēs fuerūt **Quanta** hōm̄ milia fuisse credamus
 qui et athens nati et t̄pibz **Socratis** indocti t̄n et stul
 ti fuerūt Non em̄ parietes et locy in quo quisq̄ est effu
 sus ce v̄tēs gahat hōm̄ sapiām **Quid** vero attinuit **Soc**
 ratis se t̄pibz natū gratulāi **Nū** p̄ctes mgema dicit̄
 tibz potuit gmodāe Non venit in mentē **plato**ni al
 nbiadē quoq̄ et critica eiusdē **Socratis** assiduos audito
 res fuisse quorū alter hostis p̄me acerrimo fuit alter
 crudelissimus omnium tyrannorum

questio

plato

*¶ Socrates in eo fuit cordiator alyis q̄ a scrutatio celestiu
et naturaliu causaru disputatione suspēdit in quibz gsumit
et tēpō s̄ t̄ mltis desipiūt quoz subiuūt. Exempla. Ca. 10.*

A Idem nūc quid in socrate ip̄o tā maymū fuerit
natiū Non infuor fuisse illū paulo cordiatore q̄ ceteros qui
naturā rerū putauerūt ingemo posse oprehendi in quo
illos nō exorides tm̄ fuisse arbitror sed etiā impios q̄ in se
acta celestis illius prudentie curiosos oculos uoluerūt imi-
tere Rome et in plebsq̄ vrbibz sams eē queda facta q̄ aspi-
ci a viris nephas habet. Abstinet igit. aspici quibz illa o-
tamināe nō licet et si forte ul' errore ul' casu quopā vir
aspexit p̄mo pena eis de m̄ instauratioe sacrificij scelus
expiat. Quid his facias qui in q̄ cōcessa scrutari volūt
Nimiu multo sceleratiores qui arcana mūdi et h̄ celeste
templū p̄phanāe impijs disputationibz querūt q̄ quide
veste aut bone dee aut ceteris intrauit que penetralia
q̄uis adire viris non liceat tm̄ a viris fabricata sūt. Hy-
vero non tm̄ impietatis crimē effugiūt s̄ qd' est multo in-
dignus eloquēcie samā et ingenij glām osequit. Quid
si aliquid inuestigāe possent. Sūt em̄ tam stulti in asse-
uerando q̄ impbi t̄ querendo cū neq̄ inueniē quicq̄ pos-
sint n̄ defende etiā si inuenerint. Nam si verū uel for-
tuito viderint qd' sepius gtingit gmittūt vt ab alyis id
p̄ falso refellatur non em̄ descendit aliquis e celo qui sen-
tentia de singulorū opinioibz ferat etiā p̄ nemo dubi-
tauit eos qui ista conquirāt stultos ineptos et insanos
esse. Aliquid gō socrates habuit cordis h̄uam qui cū intel-
ligeret h̄ non posse fieri inueniri ab eiusmodi q̄ombz
se remouēt. Vereorq̄ ne in eo solo multa em̄ sūt eius
nō mō laude indigna s̄ etiā reprobatione dignissima t̄
quibz sūt suoru similitim. Et hys vnū eligā quod ab
oibz sit p̄batū celebre hoc p̄uerbiū socrates habuit qd'
supra nos nichil ad nos p̄o cūbamz igit' in terrā et ma-
nus ad p̄clara opa nobis dataz conūtamus in pedes.
Nichil ad nos celū ad auz contemplationē sumz exatati n̄.
deniq̄ lux ip̄a p̄tineat certe uictis nisi causa de celo est.
quod si hoc sensu non esse de rebus celestibz disputandū

115

116

Socrates

publ. p̄t.

*¶ Socrates in eo fuit cordiator alyis q̄ a scrutatio celestiu
et naturaliu causaru disputatione suspēdit in quibz gsumit
et tēpō s̄ t̄ mltis desipiūt quoz subiuūt. Exempla. Ca. 10.*

ne illera quide rone potat gprehende que sub pedibz habe
 bat erud ergo nu erravit in vbiis veisimile no est si in mi
 ru id fessit quod lonus est religioni minime puiendu **¶**
 si apte dicit nemo pateret. Quib em no sentiat huc mudu
 tam mirabili rone pfectu aliqua pudentia gubnai qu
 quide nichil e qd possit sine vilo modatore giste. Sic do
 mus ab habitatoe deserta dilabit. navis sine gubnatore
 abit pessu et corpy relictu ab aia defluit. Ne du putemz
 tanta ista mole aut construi sine artifice aut stare ta diu
 sine rectore potuisse. **¶** si publicas illas religionis voluit e
 uertere non iprobo quincha laudabo si ipse quod e melio
 inuenit. **¶** Peru idem ptane et anferem deicrabat. **¶** hoiuz
 factu vt ait Zeno epyareus reptu pditu deppatu. si ca
 uillari voluit religionē dementē si hō serio fent vt aial e
 pillmu p deo habet. Quis iā suspitiones egyptioū aude
 at reprehende. quas socrates athens aucte confirmant
 sua. Illud vero none sume vamtatis q an morte familiaes
 suos rogitant. **¶** Et esaiapio gallū que noueat q se facta
 rent. timuit vis ne apud radematu receptoie reus voti
 fiet ab esaiapio clemētissimū hoim putare si morbo af
 fetus perisset. Cū vōo sang hoc feat e ipse msang q cū
 putat esse sapientē. En cuius tpi bz natū eē se hō sapiens
 gratuletur. **¶** Quid plato didicit a Socrate quid si obli
 neret huam genis deperiret soneta. **¶** Cam. **¶** am.

Quidam in quid illu socrates docuit qui in tota phisi
 tam epudiasset eo se contulit vt de otute atqz officio q
 reret. Itaqz no dubito quin auditores suos iustine pceptis
 erudierit. Potente igit. forte no fugit platone iusticie vni
 mequitate consistē. siquid omes pari gditione nascut. qd nichil
 inquit puati ac ppiuz habeat si vt pares eē possint quod iusti
 tie rō desideat oia in cōe possideat. ferri hoc pt q diu de pe
 cūa dia videt. erud ipm q ipossibile sit et q inuisti pote
 ram multis rebz onde. **¶** Concedamz tū vt possit fieri omes
 em sapientes erūt et pecunā gtempnēt. **¶** Quo gō illu cor
 tas illa pduxit matrimonoma inquit queqz oia eē debent
 f vt ad eandē mulherē multi viri tāqz canes consuat et is
 vtiqz obtimeat qui uiribz fecerit a si sapientes sui vt phi
 expectent vt vici bz tāqz lupanar habeant. **¶** Mirū plato
 nis equitate vbi est vitur vtius castitatis vbi fides o
 iugalis que si tollas omis iusticia sublata est. **¶** At idē dixit

no

Uo hanc nupte
qpe

subvertat. Tulit autem plato an omnia singularitate que utique
 nulla est ubi primum nihil habeat. tulit abstinentiam siquidem nichil
 si fuerit quod abstinere alicui. tulit temperantiam tulit castitatem
 que virtutes in utroque sexu maxime sunt. Tulit verandiam pudorem
 modestiam si honesta et legitima esse incipit que solent et
 flagitiosa et turpia iudicari sic virtute cum vult omnibus dare om-
 nibus ademit. Nam rem peritiam et vitiorum et virtutum materiam
 continet civitas autem nichil aliud quam vitiorum licentiam. Nam viri
 qui multas mulieres habent nichil aliud dicitur quam luxuri-
 osi et nepotes. Item mulieres que a viris multis habentur non utique
 adultere quia certum matrimonium nullum est sed prostitute ac
 meretrices sunt nate est. Redegit ergo humanam vitam ad similitudi-
 nem non dicitur minorum sed pecudum ac beluarum. Nam volucres
 pene omnes faciunt imperia et parva iungunt et modos suos
 tamquam gemales theros concorditer defendunt et fetus suos
 quia sunt certi amant et si alienos obiectis abigunt. At homo
 sapiens contra morem hominum contraque naturam stultiora sibi
 quam imitatur. elegit et quam vicebat in ceteris animalibus officina ma-
 trimonium non esse diuisa. Existimavit oportere mulieres
 militare et civilibus publicis interesse et magistratus gerere
 imperia suscipere. Itaque hijs arma et equos assignavit con-
 sequensque est ut lanam et telam iuris et infantium gestatio-
 nes non vidit impossibilia esse que dicit et causa ex eo quod ad-
 huc in orbe terre neque tam stulta neque tam vana ulla gens
 extiterit que hoc modo vivet. **De minoribus partibus et
 quantum in vna ratione ex rerum contemptu proficiant. Cap. 23.**

765 d. ad huc

Quoniam igitur in tanta vanitate ipsi philosophorum principes dep-
 hendant quod illos minores putabimus quam muscipula sibi tam
 sapientes videri solent quam cum pecunie contemptu gloriuntur fortis-
 amingus si expecto quid faciant et quo ille contemptus euadat
 tradita sibi a principibus patrimonium tamquam malum faciunt ac dese-
 runt et ne in tempestate naufragium faciant in tranquillum se
 vltro precipitant non virtute sed perverso metu fortes sicut illi
 qui timent ne ab hoste iugulentur ipsi se iugulant ut mor-
 tem morte decurrant sic isti vni possent gloriam liberalitatis
 acquire sine honore sine gloria perdit laudat. democritus
 quod agros suos reliquit eosque pascorum publica fieri passus
 sit ad hanc si donasset nichil autem sapienter sit quod si
 ab omnibus fiat inutile est ac malum sed hoc negligentia tollibilis

ad

16° b^o

Quid ille qui patrimonium in nummos redactum effudit in mare ego dubito vitium ne sanus an demens fuerit. Abite inquit in ipsi dum male cupiditates ego vos mergam ne ipse mergar a vobis si tanta pecunie contemptus est fac illa beneficium fac humanitate largire pauperibus propter hoc quod perditurus es multis succurre ne fame aut siti aut nuditate moriantur. Inuitare infamam saltem furoremque tuditam spargo populo diripienda potes pecuniam effugere et tamen bene collocare quia saluum est quiddam pluibus

3° 4°

Proferunt Xenomachus autem patria patria quis probat. Sed omittere id quod est ab omnibus semper irrisum. Illud satis est ad coherendum suum osi hominis errore quod inter vicia et morbos misericordiam ponit admittit nobis effectum quo ratio humane vite pene omnis continetur.

No^o

Cum enim natura hominis imbecillior sit quam ceterorum animalium que vel ad profendam vitam temporum vel ad mansiones a suis corporibus arandas naturalibus munimentis prudentia celestis armavit hominum autem quia nichil istorum datum est accepit propter istos dies misericordiam affectum qui plane vocatur humanitas qua nos met invicem tuemur. Nam si homo ad conspectum alterius hominis alteraretur quod facere videmus animantes quarum natura soluta est nulla esset hominum societas nulla vitium condendarum vel cura vel ratio sic ne vita quidem satis tuta cum ceteris animalibus exposita esset imbecillitas hominum et ipsi inter se semetipsos beluarum more sequerentur. Non minor in aliis demetia. Quid enim dicitur pro de illo qui in gratia dixit esse murem qui consequens erat ut etiam pro alba esse diceret. Hic est ille qui se idcirco natum esse dixit ut et lunam et solem videret qui in terra nichil videbat sole lucente. Xenophanes dicens mathematicis orbem lune duo de viginti partibus maiorem esse quam terra stultissime credidit. et quod huic leuitati fuit consentaneum dixit inter contrarium lune sensum esse aliam formam et aliud ibi genus hominum simili modo vivere quo nos in hac terra vivimus. Habent igitur illi lunatici homines alteram lunam quam illis nocturnum lumen exhibeat sicut haec exhibet nobis et fortasse nostros. Hic orbis alterius inferioris terre luna sit fuisse senecta inter stoicos aut qui deliberaret vitium ne soli quoque suos populos dabunt daretur inerte. sed qui dubitavit quid enim periret si dedisset credo calor detrahebat ne tanta multitudine domine periculo committeret ne si estu nimio perissent ipsius culpa euemisse tanta calamitas diceretur.

de lunaticis hominibus

De antipodibus quos ideo esse fingunt quia opinati sunt mundum esse rotundum. Cam. rem.

Quid illi qui esse contrarios vestigijs nris antipodes putant
 Num aliquid loquuntur aut est quisquam tam ineptus qui credat
 esse homines quorum vestigia sunt superiora quam capita. Aut ibi
 que apud nos iacent vniuersa pendere fruges et arbores deorsum
 versus caesam pluuias et niues et grandinem sursum versus cadere
 in terram. Et miratur aliquis ortos pensiles inter septem mira
 narrari cum phis et agros et vrbes et maria et montes pensiles
 faciant. Huius quoque erroris aperienda a nobis origo est. Nam
 se eodem modo falluntur. Cum enim falsum aliquid in principio sup-
 seruit uerisimilitudine induci nunc est eos in ea que sequuntur
 currere. Sic incidunt in multa ridicula quia nunc est falsa esse
 que rebus falsis congruit. Cum autem primis habuerint fidem quam
 a sunt ea que sequuntur non circumspecti sed defendunt omnino cum de-
 beant prima illa utrum ne vera sunt an falsa ex consequentibus in-
 dicare que igitur illos ad antipodas id perduxit. Videbat siderum
 in occasu meantium solem atque lunam in eandem partem semper
 occidere et oriri semper ab eadem. Cum autem non perspiciant que incho-
 atio cursus eorum temperet nisi quo ortu ad orientem remeant ce-
 lum aut ipsum in omnes fere partes putarent esse deuersum quod sic
 videri per immensam latitudinem nunc est estauerunt rotundum esse
 mundum sicut pilam et ex motu siderum opinati sunt celum volui si
 astra solemque cum occiderent volubilitate ipsa mundi ad ortum re-
 ferri. Itaque et creos orbis fabricati sunt quasi ad figuram mundi
 eosque relatiuam portentosius quibusdam simulacris que astra esse
 dicunt. Hanc igitur celi rotunditatem illud sequebatur ut tra-
 in medio sinu eius esset inclusa. Quod si ita esset etiam ipsam
 tra globo simile. Neque enim fieri posset ut non esset rotundum quod
 rotundo gestu teneret. Si autem rotunda etiam tra esset nunc
 esse ut in omnes celi partes eandem faciem gerat idem montes erigat
 ramos tendat maria gsterinat. Quod si esset etiam sequebatur. Illud
 extremum ut nulla sit pars terre que non ab hominibus certis aut
 malibus incolatur sic pendulos istos antipodas celi rotunditas
 adiuuent quod si queras ab his qui hec portenta defendunt quo
 non cadunt omnia in inferiori celi parte. Hanc respondentem rem
 esse naturam ut pondera in medium ferantur et ad medium con-
 nexa sunt omnia sicut radios videmus in rota. Et que aut leuia sunt
 ut nebula fumus ignis a medio deferantur ut celum petant.
 Cuius diuina de his nescio qui cum semel ab errauerint constanti
 in stulticia perseverant et vana defendunt nisi quod eos in-
 terdum puto aut iocari cum phari aut prudentes et suos medatia

in diem victi labore querenda est ob ea tam tulus ait abhorre
 a multitudine phiam At em rudes epicurus accipiet quo
 ergo accipiet illa que de pnapys reu dicuntur intelligent
 q pplexa et inuoluta vix ena politi homines assequunt In
 rebo ipse obscuritate ipliatis et ingemoru vanetate confu
 sis aut eloquentiu viroru exquisito sermone fueratis quis
 iperito ac rudi loq est demq nullas omq mulies pharu
 docuerut ppter vna ex omi memoria Themiskn neq ser
 uos pter vnu pythagora que male seruiente redemisse
 ac docuisse traduntur Enumerat ena platone ac dyogenē
 qui hi serui non fuerut s hys seruis eueneat sut em cap
 ti Platone quide redemisse amteris quida tradit sexter
 rijo otto Itaq mfectats est conuicis huc ipm redemptore
 Seneca q platone puo estimauit fuuosus vt michi vide
 tur qui homi fuerit itaty q no multa pecunia poidit
 s autu appendere debuit taq p mortuo Hectore aut bn
 mgero mimoru quatu venditor no pposat Ex barbaris
 vero nullu ppter vnu anacharsim slytam qui phiam
 ne sopmasset quidem nisi et lingua et tras an didiciss

Non p multibus

Q doctrina celestis sapiam sola largitur qua nam
 comus appetit et querens phiam non inuenit et q
 effuax sit lex dei et eclesie sacramenta. Cam. 26

Quid q illi posente na faciendu ee senserut si hi
 neq ipi face potuerut neq a phis fieri posse uide
 runt sola her effiat doctrina s celestis que sola sapia est il
 li sq psuadere augi potuerut qui nichil psuadent ena sibi
 a augi cupiditates oppinat ira tepcabut libidine coher
 rebut ai ipi et cedant vicijs et fateant plq vale natura
 Dei aut pcepta quia et simplicia et vera sunt qntu valeat
 m ais homi cotidiana expmentta demonstrat Da michi
 vitu qui sit iracundus maledicus effrenatus pauissimus
 dei v bis ta plaadu q ouem redda. da cupidu auaru te
 narem iam tibi liberalem eu dabo et pecuniam sua ple
 ms mambz largiente. Da timidu doloris ac moros. ia
 cruce et ignes et picula et tauru gtepnet. Da libid mo
 su adultriu gancone. ia sobriu castu videbis Da tande
 lo et sanguis appetente. ia m uera clemena furor ille
 mutabitur. Da mustu sapiente pcore. continuo et equi
 et prudens. et innocens cit. Vno em lauatio malicia
 hominis abolebitur. tanta diuine sapie vis est vt ihois

Non pro se obest

ad no b

pectus infusa mrem delictoru stulticia vno semel impetu
expellat ad qd efficiendu non mercede non libris no luru
banionibz opus est gratis ista fuit facile nro parvat mo
aures et pectus sapiam suat nemo vereat nos aqua no
vendimz n^e sole mercede prestamz dei fons uberrimz at
qz plenissimz patz auctis et hoc celeste lume vniuers oritur
quicunqz oculos habet. Nu quis y phoru aut vniqz presbit
aut presbrie si velit pt qui cu etates suas in studio phie co
terant neqz aliu queqz neqz seipos si na paululu obstat
pnt face meliores. Itaqz sapia illoru a plurimu efficiat no
exaudit vitia sed abscondit. Pauca vero dei prepta sic totu ho
mine imutat et exposito veteru nouu reddut vt no cog
nascas eundem esse. **Qz phi sepe recte papuit et mter
dum vident veru et quae no su eis credenda. Ca^m 2^m**

Quid ergo nichil ne illi simile papuit. Immo per
multa et ad veru frequent accedut si nichil ponderis
habent illa prepta quia sut huana et aucte maiore i diu
na carent. Memo igitur credit quia tam se hoiem putat
et qui audit qd est ille qui papit preta nichil apud eos t^e
nichil quod a sua veiat. Sed cu oia coniecturis agant mt
ta caa diuisa et vaia pferant stultissimi z homis pcep
tis coru uelle pare que vtu sint vera ul falsa dubitant.
Et id nemo parer quia nemo vlt ad mctu laborae vtu
tem esse stoyi auit que sola efficiat vitam beatam nichil pe
veris dia. **z** quid si auctabitur aut dolore efficiet potea
ne quisqz mter camfires beaty esse ymo vo illatz corpo do
lor ma vtutis est. Itaqz ne intormetis quidem miser e Epy
aurz multo fortius sapiens inquit sp beaty e et velut mdu
sus in phalaridis tauro hanc voce emittit suau e et n
turo Quis em non irriserit. maxie qz homo voluptauz
psona viri sibi fortis iposuit et quide sup modu. Non ei
fieri pt vt quisqz auctatz corpois p voluptatibz ducat
cu satis sit ad officiu virtutis iplendu. Perferre ac susti
nere. Quid dicitis stoyi. Quid tu Epyaur. Beaty e sapiens
eaa cu torquet si p glam patria non suat. In tormen
tis em fortasse moriet si p memoria aut non sentiet si
omniduie apt si sentiet nichil ex ea gsequet. Quis qd aliis
in vtute fructy est que bfitudo vite vt equo aro moriant
honu mchi afferis vniqz hoie aut fortasse momenti p
qd non expediat in tota vita miseris et laboribz confiri.

No p^o p^o
lunadiaz

Epyaur

Proyous

Quantū autē tempore moris occupat que cū uenit utrum
 equo an iniquo aīo cam subieris iā nihil refert Ita sit
 ut nichil aliud ex virtute capiet nisi glā si hec a sapia et
 breuis est a p̄uuis homi iudicij non sequet. Nullus igit
 ex virtute fructus est ubi virtus moralis est et raduca. Ita qui
 hoc locuti sūt umbrā quidā virtutis uidebat ipam virtu
 tē non uidebat deseri fuerūt in terrā n̄ uirtus suos in aliu e
 ugebant ut eam possent intueri que sese reli regionibz osten
 tabat. Hec tā ē cur p̄ceptis corū nulli obtyet qm̄ a ad uitia
 erudiūt si uoluptate descendūt. a si uirtute asserūt neqz p
 rito penā immanē nisi solius turpitudinis neqz uirtuti ulli
 p̄miū pollicentur nisi solius honestatis et laudis cū dicūt
 nō p̄ aliud si p̄ seipam̄ expectendā esse uirtute. Beatus est
 igit sapiens in tormentis si cū torquetur p̄ fide p̄ iusticia p̄
 deo illa pacā dolore beatissimū faciet. Est em̄ deus qui solus
 p̄t honorāre uirtute eis merces immortalitas sola est. quā
 qui nō appetūt n̄ religione tenet cui etna subiaceret uita
 p̄fecto neqz uirtutis vni sciunt cuius p̄miū ignorat neqz
 in celū spectant qd̄ ipi se facē putant cū res non uestigabi
 les querūt quia rō in celū spectandi nulla est alia nisi re
 ligione suscipe aut aiām suā imortale esse necē. Quisqz
 em̄ aut colendū deū esse intelligit a imortalitatis spem p̄
 positam sibi habz mens eis in celo est et licet id non aspici
 at oculis at tñ lumē aspiciat. Qui autē religione nō suscipi
 unt terrem sūt quia religio de celo est. Et qui aiām putant
 cū corpore intēre eque in terram spectant quia ultra corp9
 qd̄ est tra nichil amplius uident qd̄ sit imortale. Nichil igit
 p̄dest ita fictū ē hōiem ut recto corpore spectet in celū n̄
 erecta mente deū cernat et cogitā. eis in spe uite p̄tue
 tota uersatur.

**In quo solo nitatur conditio creature et
 vni nature et nomē aut fortune et quō phi suis iuue**
Ca. 28. 11
Qua p̄ nichil ē aliud ubi gladius pierūt. **Ca. 28. 11**
 ta quo rō quo ḡdino nrā nitatur n̄ dei q̄ nos ge
 nunt agm̄ho et religio et pius cultus. Vn qm̄ phi ab aca
 uerūt sapientes utiqz nō fuerūt. Quiesuerūt illi quidē sa
 piam si qm̄ non uite querebāt p̄lapsi sūt longiqz et i ta
 tos errores inciderūt ut enā eam sapiām nō tenerent.
 Non em̄ tm̄ religione asserē noluerūt uerū enā sustu
 lerūt dū spē false uirtutis induci conāt. aīos oī metu
 libēdare que religionis eūsiō natūe nomē inuenit. Illi ei
 cū aut ignoraret a quo esset effectus mūdus a p̄suadere

2

164. 15

3 d et debet
et vni et g dno nra

alij dixerunt magis
sed

Non est ad hunc

M. vid

Democritus

uellent nihil esse diuina mente perfectum Naturam esse dixerunt
 rerum omnium mater quasi dicent omnia sua sponte esse nata quod
 uerbo plane imprudentiam suam ostendit. Natura enim remota per
 uidentia et potestate diuina prorsus nihil est. Quod si deum naturam
 uocant quam prorsus est naturam potius quam deum notare. Si autem natura
 est uel uoluntas uel condicio nascendi non est per se ipsa sensibilis
 si natura est mente esse diuina que sua prudentia nascendi prorsus
 cupit rebus omnibus prebeat aut si natura non est celum atque terra et omne
 quod natum est non est deus natura si dei opus. Non dissimulo erro
 re credunt esse fortunam quasi deam quandam res humanas va
 rias casibus illudentem quia nesciunt unde sibi bona et mala
 ueniant. Cum hac se compositos ad pluriandum putant non uillam
 in ratione reddunt a quo et quam ob causam si tamen cum fortuna se
 digladiari momentis omnibus stant. Jam quicumque consolati
 sunt aliquos ob iditeritum amissionemque carorum fortune nomine
 acererrimis acerbissimis psaderunt non omnino nulla eorum dispu
 tatio de uirtute est in qua non fortuna ueretur. M. tulius in
 sua consolatione pugnas se se contra fortunam loquitur causa
 se esse separata cum fortiter inimicorum iratus retulisset nemi
 quidem se ab ea fractum cum domo pulsus prius exierat. Cum autem
 cum amiserit carissimam filiam uictum se a fortuna turpiter
 confitetur. Cecidit inquit et manum tollo quid hoc hominem misere
 rium qui sic iaceat. Quid ergo sibi uult assumptio nominis quid
 est contemptus ille rerum qui magnificas uerbis pretendit quid
 dispar cetis habitus aut cur omnino precepta sapientie dat si nemo
 ad huc qui sapiat inuentus est et quisque nobis inuidiam facit
 quia philosophos negamus esse sapientes cum ipsi nec scire quicquam non
 scire fateantur. Nam si quoniam ita defecerunt ut ne affingere qui
 deum quidquam possint quod faciunt in rebus ceteris tunc uere ad
 monentur ignorantie et quasi turbidum exiliunt et exclamant
 rectos esse se et extorces Anaxagoras pronuntiat ac accusate
 nebris esse omnia Empedocles angustas esse sensum semitas
 querit. tamquam illi ad cogitandum rheda et quadrigis opus
 esset Democritus quasi in puteo quodam sic alto ut fundus
 nullus sit ueritate iaceat immersa nimirum stultie ut cetra. Non
 enim tamquam in puteo demersa ueritas est quo uel descendere uel e
 cetera cetera illi uidebat si tamquam in summo montis excelsi uenire
 uel potius in celo quod est uerissimum. Quid est enim cur ea po
 tius in immo depressam dicet quam in summo leuata nisi for
 te mentem quam in pedibus a in immo calceis constituit male
 bat potius quam in pectore aut in capite adeo remotissimi
 fuerunt ab ipsa ueritate ut eos ne statim quidem sui cor

... hinc esse que
 ... natura est
 ... non est
 ... deum
 ... natura
 ... sensibile
 ... prudentia
 ... cupit
 ... omnia
 ... deus
 ... error
 ... fortuna
 ... deam
 ... humanas
 ... casibus
 ... illudentem
 ... nesciunt
 ... unde
 ... sibi
 ... bona
 ... mala
 ... ueniant
 ... cum
 ... hac
 ... se
 ... compositos
 ... ad
 ... pluriandum
 ... putant
 ... non
 ... uillam
 ... in
 ... ratione
 ... reddunt
 ... a
 ... quo
 ... et
 ... quam
 ... ob
 ... causam
 ... si
 ... tamen
 ... cum
 ... fortuna
 ... se
 ... digladiari
 ... momentis
 ... omnibus
 ... stant
 ... Jam
 ... quicumque
 ... consolati
 ... sunt
 ... aliquos
 ... ob
 ... iditeritum
 ... amissionem
 ... que
 ... carorum
 ... fortune
 ... nomine
 ... acererrimis
 ... acerbissimis
 ... psaderunt
 ... non
 ... omnino
 ... nulla
 ... eorum
 ... dispu
 ... tatio
 ... de
 ... uirtute
 ... est
 ... in
 ... qua
 ... non
 ... fortuna
 ... ueretur
 ... M. tulius
 ... in
 ... sua
 ... consolatione
 ... pugnas
 ... se
 ... se
 ... contra
 ... fortunam
 ... loquitur
 ... causa
 ... se
 ... esse
 ... separata
 ... cum
 ... fortiter
 ... inimicorum
 ... iratus
 ... retulisset
 ... nemi
 ... quidem
 ... se
 ... ab
 ... ea
 ... fractum
 ... cum
 ... domo
 ... pulsus
 ... prius
 ... exierat
 ... Cum
 ... autem
 ... cum
 ... amiserit
 ... carissimam
 ... filiam
 ... uictum
 ... se
 ... a
 ... fortuna
 ... turpiter
 ... confitetur
 ... Cecidit
 ... inquit
 ... et
 ... manum
 ... tollo
 ... quid
 ... hoc
 ... hominem
 ... misere
 ... rium
 ... qui
 ... sic
 ... iaceat
 ... Quid
 ... ergo
 ... sibi
 ... uult
 ... assumptio
 ... nominis
 ... quid
 ... est
 ... contemptus
 ... ille
 ... rerum
 ... qui
 ... magnificas
 ... uerbis
 ... pretendit
 ... quid
 ... dispar
 ... cetis
 ... habitus
 ... aut
 ... cur
 ... omnino
 ... precepta
 ... sapientie
 ... dat
 ... si
 ... nemo
 ... ad
 ... huc
 ... qui
 ... sapiat
 ... inuentus
 ... est
 ... et
 ... quisque
 ... nobis
 ... inuidiam
 ... facit
 ... quia
 ... philosophos
 ... negamus
 ... esse
 ... sapientes
 ... cum
 ... ipsi
 ... nec
 ... scire
 ... quicquam
 ... non
 ... scire
 ... fateantur
 ... Nam
 ... si
 ... quoniam
 ... ita
 ... defecerunt
 ... ut
 ... ne
 ... affingere
 ... qui
 ... deum
 ... quidquam
 ... possint
 ... quod
 ... faciunt
 ... in
 ... rebus
 ... ceteris
 ... tunc
 ... uere
 ... ad
 ... monentur
 ... ignorantie
 ... et
 ... quasi
 ... turbidum
 ... exiliunt
 ... et
 ... exclamant
 ... rectos
 ... esse
 ... se
 ... et
 ... extorces
 ... Anaxagoras
 ... pronuntiat
 ... ac
 ... accusate
 ... nebris
 ... esse
 ... omnia
 ... Empedocles
 ... angustas
 ... esse
 ... sensum
 ... semitas
 ... querit
 ... tamquam
 ... illi
 ... ad
 ... cogitandum
 ... rheda
 ... et
 ... quadrigis
 ... opus
 ... esset
 ... Democritus
 ... quasi
 ... in
 ... puteo
 ... quodam
 ... sic
 ... alto
 ... ut
 ... fundus
 ... nullus
 ... sit
 ... ueritate
 ... iaceat
 ... immersa
 ... nimirum
 ... stultie
 ... ut
 ... cetra
 ... Non
 ... enim
 ... tamquam
 ... in
 ... puteo
 ... demersa
 ... ueritas
 ... est
 ... quo
 ... uel
 ... descendere
 ... uel
 ... e
 ... cetera
 ... cetera
 ... illi
 ... uidebat
 ... si
 ... tamquam
 ... in
 ... summo
 ... montis
 ... excelsi
 ... uenire
 ... uel
 ... potius
 ... in
 ... celo
 ... quod
 ... est
 ... uerissimum
 ... Quid
 ... est
 ... enim
 ... cur
 ... ea
 ... po
 ... tius
 ... in
 ... immo
 ... depressam
 ... dicet
 ... quam
 ... in
 ... summo
 ... leuata
 ... nisi
 ... for
 ... te
 ... mentem
 ... quam
 ... in
 ... pedibus
 ... a
 ... in
 ... immo
 ... calceis
 ... constituit
 ... male
 ... bat
 ... potius
 ... quam
 ... in
 ... pectore
 ... aut
 ... in
 ... capite
 ... adeo
 ... remotissimi
 ... fuerunt
 ... ab
 ... ipsa
 ... ueritate
 ... ut
 ... eos
 ... ne
 ... statim
 ... quidem
 ... sui
 ... cor

pie admonet veritate illis in summo esse querenda **Ex** hac
 despectione q̄fessio illa **potans** nata est qua se nichil sine
 dixit n̄ h̄ vnu q̄ nichil sciat **Hinc** archademe discipula
 manavit si tñ discipula p̄t̄ diu in qua ignoratio et dicit̄
 et docetur d̄z ne illi quidem qui sciam sibi assupserunt idip̄
 su quo sine se putabant ostanter defendere potuerunt qui
 qm̄ ratio illis non quadribat p̄ ignorat̄a rerū dūiarū tā
 varij tam in eti fuerūt sibiq̄ sepe cōtra differentes ut quid
 sentirent quid velint satis statue ac diudicāle non posses
Quid igitur pugnes adūsus eos hoīes qui suo sibi gladio pe
 rent cū laboras ut eos destruas quos sua ip̄os destruit at
 q̄ affiat oīo **Aristoteles** inquit **Cicero** veteres p̄hos accusans
 ait eos a stultissimos a glorioyissimos fuisse qui existāus
 sent p̄hiam suis ingenijs eē p̄fectā s̄ se videre pavas q̄
 āms magna accessio f̄a est breui tpe p̄hiam plane abso
 lutā fore **Quod** igit̄ fuit id illud temp̄a quo in ore qm̄ est ut
 a quibz absolutā **Nam** q̄ ait stultissimos fuisse qui putasset
 ingenijs suis p̄fectā esse sapiām uerū est si ne ip̄o quidē sa
 tis prudent̄ qui aut a ueteribz cepta aut a nobis auctā aut
 mox a posterioribz profectū iri putavit **Ilūq̄** em̄ p̄t̄
 uestigari q̄ non p̄uam suā queat̄ **Ex fortuna nichil**
est quā mō phi nō mō deā s̄ deū mentiūt̄ et quō hūc
errore demones dimiserūt eis qui deū nesciebant et con
Ed epetamq̄ id qd̄ omisimus temp̄nebant / **Ca^m 29^a**
Fortuna igit̄ nichil p̄ se ē n̄ sic habendū est tamq̄
 sit in aliquo serū sensu siquidē fortuna est accidētū n̄m̄ st
 itus atq̄ inopinati euentz **Verū** phi ne aliqñ nō errēt in
 re stulta nolūt eē sapientes qui fortune serū mutant eaq̄
 non deā sicut vlḡ s̄ deū esse dicūt eūde tñ m̄terdū natura
 m̄terdū fortunā vocat q̄ multa inq̄t idem **Cicero** efficiat i
 opmata nobis p̄ obscuritate ignoat̄ionēq̄ causam **Cū**
 igit̄ causas ignorēt p̄ quas fiat aliquid et ip̄m q̄ faciat
 ignorēt n̄c est idem in ope valde seruo in quo p̄cepta vite
 deprompta ex p̄hā filio dabat **Magnā** inquit esse fortune
 vim in vtrāq̄ p̄te quis nesciat **Nam** et cū p̄p̄eo eius fla
 tu v̄imur ad exitus p̄uehimi² optatos et cū reflaunt affli
 gim² **P̄mū** qui negat sciri posse quitq̄ sic hoc dixit tāq̄ et
 ip̄e et omēs sciant denide qui etiā que clara sūt dubia co
 nat̄ efficē **Hoc** putauit esse clarū q̄ illi debuit ut maxie
 dubiū **Nam** sapienti oīmo falsū est **Quis** inquit nescit
Ego vō nescio doceat me si p̄t̄ que sit illa vis qui status
 ip̄e et q̄ reflaunt **Turpe** igit̄ hominē ingenio sū id dicē quod

ip̄o nichil

no

Vlo de fortuna

o

si neq[ue] p[ro]ph[et]ia non possit **P**ostremo q[ui] is qui dicit assensus e[st] re-
timendos q[ui] stulti su[nt] homin[um] rebus incognitis temere assensu
is plane vlti et impitioru[m] opinioib[us] cecidit qui fortuna[m] pu-
tant e[ss]e que tribuit hoib[us] bona et mala **N**am simulacru[m] eius
cu[m] copia et gubernacula fringit t[ame]n h[ic] et opes tribuat et h[ic]
naz[us] reru[m] regim[en] optineat cui opinio et vigilus assensit
qui fortuna[m] omnipotentem uocat et historic[us] qui ait **H**ic p[ro]fero for-
tuna in di[um] re d[omi]natur quid g[er]o ceteris dy[ab]ol[is] loca superest cur no[n]
a ip[s]a regnare de[beat] si pl[ur] p[er]t[inet] aut sola colitur si o[mn]ia ul[tra] si tm[en]
mala trinitat[em] aliquid cause p[ro]ferant cur si dea sit hoib[us]
mudeat cosq[ue] p[er]ditos cupiat cu[m] ab h[is] religiose colat[ur] cur e-
quor sit malis reb[us] iniquor[um] aut bonis cur insidietur af-
fligat deapiat et ex terminet **Q**uis illa gen[er]i homin[um] vera-
tate p[er]petua constituit **C**ur demq[ue] ta[m] mala sortita sit p[ar]ta
tem ut res n[atu]ras ex libidine magis q[ua]m ex vero relectet obsu-
retq[ue] **H**ec inq[ui] p[ro]ph[et]os inquit oportuit potiusq[ue] temere in-
nocente[m] accu[s]are fortuna[m] que etia[m] si sit aliqua nichil tm[en]
afferri ab h[is] p[er]t[inet] **L**ucorib[us] ta[m] mimica sit q[ua]m putatur **I**taq[ue]
ille o[mn]es orones quib[us] iniquitate[m] fortune lacerat se suasp[er]
vtutes con[tra] fortuna[m] sup[er]bissime iactant nichil su[m] aliud q[ua]m
deliramenta inconsiderate leuitatis **E**unde no[n] mudeant no-
bis quib[us] ap[er]t[us] veritate[m] de[us] qui sicut scim[us] nichil esse for-
tuna[m] ita scim[us] ita scim[us] e[ss]e prauu[m] ac subdolu[m] spirit[u] qui
sit mimica bonis hostisq[ue] iusticie qui con[tra] faciat q[ua]m de[us]
cuius inuidie tam in sc[ri]pto libro explicauimus h[ic] g[er]o insidi-
atur omni[um] f[er] eos qui deu[m] nesciunt errore ipedit stulticia
obruit tenebris arcu[s]udat ne quis possit ad diuini nomis
noticiam puenire in quo vno et sapia g[er]metur et vita p[er]-
tate et libidine irrenat aut p[er]tis blandientib[us] deprauatos
ipellat ad mortu[m] ul[tra] si dolo nichil p[ro]ferit vi et violentia
deuere conatur **I**deo em[en] in p[ri]mordis t[ri]ngressio[n]is no[n] sta-
tim ad pena[m] detruss[us] a deo est ut homine[m] malicia sua ex-
eruat ad virtutem que nisi agitur nisi vexatione assi-
dua roboretur non p[er]t[inet] esse p[er]fecta **S**iquid[em] virtus e[st] p[er]-
fectoru[m] maloru[m] foris atq[ue] inuita p[ar]tia ex quo fit ut v[er]ty
nulla sit si adu[s]arij desit **H**uis itaq[ue] p[ro]p[ri]e p[er]tatis cu[m] vi-
sentient virtuti repugnate[n]t nome[n] ignorate[n]t fortune sibi
vocabulu[m] mane frixeru[n]t quod q[ui] longe a sapia sit remotu[m]
declarat Iuuenalis h[ic] v[er]sib[us] **N**ullu[m] nume[n] abest si sit pal-
dentia nos te **M**os facim[us] fortuna[m] dea[m] colaq[ue] locam[us] Stul-
ticia igi[ter] error et contas et ut Cicero ait **I**gnoratio reru[m] atq[ue]

causay natue ac fortune noia induit s vt aduſariū ſui
neſciat ſic nec virtute quide ſunt cuius ſcā ab aduſarij no
tione deſcendit que ſi conuicta eſt in ſapia ul vt ipi dicunt
eadē ipā ſapia eſt ignoret nō eſt in quibz rebz ſita ſit.
Nemo em p̄t veris animis inſtrui ſi hoſtem cont̄ que fuerit
amandz ignorat nec aduſariū vnicū qui in diuincando non
hoſtem verū ſ vmbream petit proſter netur em qui alio mte
to vemente vitalibz ſuis utū nec preuidat an nec cauerit

**Epylogus qui docet quō trāſcendū ſit a vanitate phorū
recedentibz et ad verā ſapiām aſpirantibz. ſ. ad verbū
dei in quo ſolo veritas inuenit̄ et virtz et bñtudo et
Ab hys que dicta ſunt ad dicenda trāſitu facit. Ca. 30.**

Docui quātū mea mediocritas tulit loge demū
phos uter a veritate tenuiſſe ſentio in q̄ mltā p̄teri
cum quia non eāt michi gr̄a con phos diſputatio
huc nūto dūctendū fuit vt ondere tot ac tanta ingeni
a in rebz falſis eē gſupta ne quis forte a falſis religio
bz exclusis ad eos ſe conſre vellet tāq̄ certi aliquid re
phuz **Vna igitur ſpes honor vna ſalg in hac doctrina
quā defendimz poſita e** **Diſ ſapia hoīs in hoc vno eſt
vt deū cognoscat et colat. hoc nīm dogma hec ſmā e. cū
ta itaq̄ vocē poſſū teſtificari p̄clamo denūtio hoc e illud
quod phi omēs in tota ſua vita queſierūt. n. vniq̄ in
mueſtigare gprehendere ſenē valuerūt. quia religionem
aut prauā retinuerūt aut totā penitg ſuſtulērūt. faceſſat
igitur uli omēs hoīes qui huām vitam nō inſtruit ſ
turbat **Quid em docent aut que inſtruit qui ſeipos nondū
inſtruxerūt. Que ſanare egroti que regem cū pnt. huc
g. nos omēs quibz eſt cura ſapie gferamz an expectabimz
donec ſoites aliquid ſoat. Aut Anaxagoras in tenebruſ lu
men inueniat. Aut democritz veritate de puteo extrahat. a
Empedocles delatet anīm ſui ſemita. aut Archeſilas et
Carneades videant ſentiant p̄cipiat. Vox ecce de celo veri
tate docens et nobis ſole ipō clarus lumē ondens **Quid
nobis iniqui ſumz et ſapiām ſuſcipe auctam q̄ docti ho
imnes contritis in querendo etatibz ſuis nūq̄ repire po
tuerūt. Qui vlt ſapiens ac bñs eſſe audiat dei vocē diſ
cat iuſticiā ſacr̄m natiuitatis ſue nouit. huāna gtep
nat diuina ſuſcipiat. vt ſūmū illud bonū ad quod na
tus e poſſit adipiſci. **Difſolutis religioibz vniūſis et
oibz quecuq̄ in carū deſentionē diri ul ſolebat ul poterat********

Mo. tū. hor
et. re. m. m.

Mo. tū. d. v. o.
p. p. d. h. o. i. s.

Mo.

Mo.

refutatis demum conuictis phie disciplinis ad veram nobis religio-
nem sapiamq; veniendum est qm est vt docebo vtrinq; qmctū vt
cam ul' argumentis uel exemplis uel ydoneis testib; assera-
mo et stulticia qua nobis isti deoru cultores obiectare non desi-
nunt vt nulla penes nos sic tota penes ipos ee doceamus Et
q; priorib; libris cu falsas arguerim religiones hoc nō fal-
sam sapiam tollere vbi veritas sit oñderim plamq; in que
religio et que sapia verat sit liber proximus iudicabit

Explicit liber tertius

Incipit Capta quarti libri :

Quomodo vnus seculi et totus in oem sit trāsusus e-
tate et orbe occupauit et gretia post glām septe
sapiētū studio pquirende veritatis exarsit et studi-
osi eius se maluerunt phos q; sapiētes appellari. 1
Et ibi quenda e sapia vbi gentib; e stulticie titulu et q;
re pitagoras et plato licet psecutores nō accesserint ad
Iudeos. 2
Et sapia et religio inseparabiliter coherent et q; mē e cose
non diuisos ee secretarios sapie et numinis sacerdotes et
quae sit contra natura colere plures deos et quare neces-
sitate ne optet dñm esse vnu vnicuiq; sicut et ptem vnu.
Et sapia spectat ad filios religio ad seruos et vtriusq; sōs
deus vng solus et verus qui ingratiū abdicat filij et fugi-
tiuū punit seruu. 3
Et oracula pphāū sollicitate inspicienda sunt quos diuini-
tus esse lonios reū multo an p dātū quāt euel; et quo
tpe ppha venit moyses quot ānis Josue rexit pplm qd
ānis p p fuerut iudices q; diu regnauerūt iudeoru re-
ges quo tempore dominaty sit Cyrus q; m prophetis e
sapientie fundamentū. 4
Et deus creator oim cōmpotentē genuit filiū et p eum
creauit vniūsa testes sūt Cumegisty et sibilla oracula
cōsona pphis et sapiētissimo salomoni. 5
Et nomē filij et angelis et homib; sit ignotū licet no-
men habeat quod vtriusq; adoratur et vñ dicitur Ihesus et
vñ cristus. 6
Et filius vis natus est eternaliter de pte teporaliter de
vime mēe s; natiuitate terrogitabili et ineffabili et quae
dicatur vbu et in quo ab alijs angelis differat et quare illi
non dicant vbu dei ul' vba et quare homis spūs dissolubi-
lis et quid dauid et salomon pphauerint de hoc verbo et

quantū Salomon precessit Troianū bellū et quid Iohes
evangelista de eodem verbo. 8

Et melius dicitur agricus logos q̄ vbu a latinis et qd
de eo senserūt phi gentiles Reno et Tamegisty. 9

De secūda nativitate filij quā p̄he multū an̄ predixerat
et quō eductus sit Israhel de egipto et quibz ingratis vñ
ficijs caput bouis in memoriam apis dei et egiptiorū fi
guraverit et quis ordo publicanū fuerit potestati vsq; ad
dm̄ passionem. 10

Huc fuerit causa miraculois Cisti. 11
De conceptu et partu virginis a p̄his predicto de passi
one et ascentione resurrectione et iudicio. 12

Et filius a p̄re est p̄m̄ deitate et q̄ gemine sube ce conuincit
tur tu ex opibz p̄his tu ex oraculis p̄harū et etiā Milesij
Apollinis testimonio et quare n̄ ad Salomonē n̄ ad aliū
quē ad Cistū referri possint vaticinia p̄harū. 13

De eterno xpi sacerdotio quod p̄he sicut et cetā p̄dixerūt sit
exp̄mentes Ihm̄ xpm̄ vt oracula n̄ ad filiū naue n̄ ad fili
um Iosedei valeat retorqueri et de vñs quas docuit xpus q̄
nūq; suū honore quesuit s̄ p̄ris. 14

De baptismo xpi et miraculis q̄ gessit in carne an̄ passione
que nō mō a p̄his p̄nūciata sūt sed etiā vaticinio sibillarū
sic Cico et vāris testant. s̄ oracula an̄ aduentū xpi nō po
tuerunt intelligi. 15

De passione xpi que Iudeis est scandalo et stulticie gentibus
quō sumā v̄tutem continet et verā et singulāre sapiām et
veritate sicut p̄he fuerat p̄locuti. 16

Qui culpamati sūt eū quasi legis destructore et quid p̄fi
guraverit oraculo et quare in illo fieri iussa sit mēbro et q̄re
inhibiti sūt suilla carne uesti. 17

Huc etiā et quis ordo fuerit dñice passionis et quibz sit p̄e
m̄nata oraculo. 18

De miraculis que in passione dñi gigerūt de sepultura
resurrectione et a quibz testimonijs p̄harū fides roboretur
istorum. 19

Et profecto in galilea dño post resurrectionē discipulis
scripturā reseruit archana et quare lex vetis dicat̄ testa
mentū n̄ potuerit intelligi an̄ mortē dñi et q̄ nouū tes
tamentū vetis adimpletio ē et quibz hoc an̄ p̄dictū sit tes
timonijs. 20

De ascentioe dñi et diuisione discipulorū ad nascētis cr̄ne
fundamentū iaciendū et roborādū et de miracul̄ et quō petry

et paulus roma uenientes prophauerunt regem in diem uen-
turum qui ierosolima destrueret et iudeos deleret eo modo quo
postea contigit. 21

¶ Argumentis reuicendi sunt qui diuina detrahunt factis
et quibus argumentis utantur infideles ut dicitur iternam
omnis fidem euacuent. 22

¶ Precipitoris motum vacillat auctus si non fiat ipse quod docet
sicut in prophetis patet qui contra sua precepta uiebant si christus
primus fecit et docuit. 23

¶ Celestem uocem profectum esse oporteat et quare profectus
esse non possit sine corporis assumptione mortalis. 24

¶ Christus licet mortalitatem naturam assumpsit non tamen ut alii
homines natus est sed ex carne uirginea et quare cum immundus esset
a culpa sponte subiecit pena. 25

¶ De mysterio dominice crucis et uirtute et significacione eorum que christus
gessit aut protulit et quod prefiguratus sit in uoluntate agni
in legalis. 26

¶ De potentia signi crucis et quare efficaciter sit inuocatio no-
minis crucifixi et quantum a demoniis timeatur signum crucis.

¶ De uera et singulari religione et ubi dicatur religio uel
secundum Ciceronem uel secundum alios. 27

¶ De unitate patris et filii ut liquet quod unus dei possit
esse uultores que duos uoluit alterum patrem alterum filium patremque
immortalem filium mortuum de quo superius dictum est. 28

¶ De heresibus quas non modo prophete sed etiam christus et apostoli perdidit
erunt emerfuras esse uitandis et que illa sola ecclesia catholica
est et uera in qua est confessio et medicina peccatorum et penitentiam
et fidei sacramenta. 29

Explicat capitulum et libri secundi capitulum primum.

¶ Quod unus seculi error in omnem sit transusus etatem
et orbem occupauit et grecia post gloriam septem sapi-
entium studio perquirende ueritatis exarserit et stu-
diosius eum se maluerint philosophos quam sapientes nominari.

Ogitanti michi et cum animo meo sepe reputati
puore illius generis humani statum et mirum et in-
dignum uideri solet quod unus seculi stulticia re-
ligiones varias suscipientis deosque multos ce-
credentis in tanta subito ignoratione sui uetu-
rentum est ut ablata ex oculis ueritate neque religio dei
ueri neque humanitatis ratione teneretur hominibus non in celo sumum be-
quentibus sed in terra. Quare ob eam profecto seculorum ueterum mutata se-

latus est **C**eperunt em̄ relicto parente et constitutore om̄m
 deo insensibilia digitorū suorū figmēta venerari **E**tue p̄ntas
 quid esserit aut quid malorū attulerit res ip̄a declarat.
Nisi nāq̄ a sumo bono qd̄ deo b̄m ac sepiternū est quia vi
 dei tangi ap̄rehendi non p̄t et aūtutib⁹ ei bono oḡuctib⁹
 que sūt eque imortales ad hos corruptos et fragiles deos lay
 si et studentes hys reb⁹ quib⁹ solū corp⁹ ornat⁹. **A**ut dēlar̄
 morte sibi p̄etua n̄ d̄ys et n̄ hom̄s corpib⁹ quesierūt quia
 morti corp⁹ om̄e subiectū est **I**nscuta ē igit̄ h̄mōi religio
 nes stulticia et impietas sicut fuerat n̄cē deserūt em̄ et vltus
 suos in celū tollē s̄ deorsū mētēs hom̄s depresso terrenis vt
 religioib⁹ sic etiā bonis inhēbant scūtū est distidiū gr̄is
 huām et stans et nephas om̄e quia sp̄ritib⁹ et m̄s atq̄ in
 corruptis bonis que sola debent ab hom̄e ḡcipisci tēpora
 lia et breuia maluerūt maior⁹ hōib⁹ ad malū fides fu
 it qui prauū recto quia p̄ntius pretulerūt sic huānā vi
 tam priorib⁹ s̄lis in clarissima luce vsatā caligo ac tenebre
 cōprehenderūt et qd̄ h̄mōi prauitati oḡuens cāt p̄q̄ sub
 lata sapia est tūc demū sibi hōies sapientū nomē vendi
 care ceperūt **I**n aut̄ nemo sapiēs vocabit̄ n̄ om̄es cōtāt
Ptmāq̄ nomen illud aliq̄n publicū q̄uis ad paucos redac
 tū tū v̄m suā retinet **P**ossent em̄ fortasse pauci illi uel
 ingenio ul̄ aūctē ul̄ assiduis hortamētis liberāre populū
 vicijs et errorib⁹ s̄ ad eo in totū sapia reciderāt vt ex ip̄a no
 nimis arrogancia nullū corū qui vocarent̄ appareat fu
 isse sapientē s̄ tū priusq̄ h̄c phia que dī cē m̄ue m̄retur
 septē fuisse tradūtur qui p̄mū om̄m qui de reb⁹ n̄alib⁹
 q̄rē ac disputāe sūt ausi sapientes habei appellāq̄ meruerūt
Q miserū calamitosūq̄ sc̄m quo p̄orbē totū septē soli
 fuerūt qui hom̄m vocabulo fac̄ curent̄ **N**emo em̄ p̄t uue
 dia homo nisi qui sapiens s̄ si ceti om̄es p̄ret ip̄os stultū
 fuerūt n̄ illi quidem sapientes quia nemo sapiens cē v̄
 iudicio stultorū p̄t **A**deo ab hys absuit sapia vt ne postea
 quidem m̄tesante doctrina et multis magnis ingenijs t̄
 idip̄m s̄ intentis non potuerit p̄fia veritas ac oḡphendi
Nam post ulocū septē sapientū glām maedibile ē q̄nto stu
 dio inquirēde veritatis gr̄a oīs exarsit ac p̄mū nomē
 ip̄m sapie arrogans putauit seq̄ non sapientes s̄ studi
 osos sapie vocauerūt / quo facto et illos qui teme sapiam
 sibi nomē asauerant erroris stulticiaq̄ dapnarūt et se
 quoq̄ ip̄os ignorācie quā quidē non diffitebant̄ **N**am v
 bicūq̄ rerū nā ingenijs eorū quasi manḡ opposueāt ne

110
ionem possent aliquā reddere testificari solebant nihil scire
se nihil cernere vñ multo sapientiores inueniunt qui se aliq̄
ex pte viderūt q̄ illi qui se sapē accididerunt. **Q**uāquā
da est sapiā vbi gentibus est stulticie tytulz et quare
pythagoras et plato vñ psecutores nō accesserūt ad

Obare si neq̄ illi fuere sapientes q̄ iudeos. **Ca. 2^m**
sunt appellati neq̄ postuores q̄ nō dubitauerūt i
sapientia confiteri quid superest nisi vt alibi sit querēda sa
pientia qua nō est vbi querebat̄ multa. **Q**uid aut̄ putem̄
fuisse cause cur tot ingenys totq̄ t̄pibz sūmo studio ac labō
quesita non repereret̄ nisi q̄ eam p̄i extra fines suos q̄
serūt qui qm̄ paganus et exploratis omnibz nūq̄ ulla sa
pientia oprehenderūt et alibi ēē illa nāc est appet̄ ibi po
tissimū esse querēda vbi stulticie tytulz appet̄ auḡ delame
to deus ne aramū sui diuini opis in p̄atulo esset thesaurū
sapie ac veritatis abscondit. **Q**uāquā equidē soleo mirari q̄ nō
pythagoras et postea plato amore indaganda veritatis in
censi ad egyptios et psas et magos usq̄ penetrassent vt
earū gentū ritus et sacra cognoscent̄ suspirabant̄ em̄ sa
piam in religione versari ad iudeos t̄m nō accesserūt pe
nes quos tū solz eāt et quo facilius ire potuissent s̄ ad iudeos
esse arbitror̄ diuina prouidentia ne scire possent veritatem
qua nondū fas erat alienigenis homibz religione dei ve
ri iusticiaq̄ notescē. **S**tatuērat em̄ deus appropinquāte vltimo
t̄pe ducem magnū celitus mittē q̄ eā p̄fido ingratorq̄ p̄to
ablatam cetis nationibz reuelaret̄ quare de re in hoc libro ag
grediatur disputare si prius ostendero sapiam in religione sic
cohere vt diuelli vtrūq̄ non possit. **Q** sapiā et religio
insepabiliter coherent̄ et q̄ nāc est eodē non diuisos
esse secretarios sapiē et numis sacerdotes et quare sit cōi
naturā colere plures deos et quare nāc aē oportet do

67 07
Ominū esse vñ vnicūq̄ sicut et p̄m vñ. **Ca. 3^m**
Eorū cultus vt in p̄ore libro donū nō habuisse sapiā
non mō quia diuinū aial̄ hōiem tremis fragilibzq̄ sub
sternit̄ s̄ quia nihil ibi differit̄ quod p̄ficiat ad mores et
colendo vitāq̄ formandā nō habet inquisitionē aliqua
veritatis s̄ t̄m mō ritū colendi qui non officio mētis s̄ mi
nisterio corpis constat et iō non est illa vca religio iudican
da quia nullis iusticie virtutis q̄ p̄ceptis erudit̄ Efficit̄
meliores ita p̄tia quia nullis religione p̄c sumā p̄cta
tem habet nō est vā sapiā Nam si diuitas que gubernat

hunc mundū incredibili bñficientia genū hominū sustentat
 et quasi indulgent p̄na fouet vlt p̄fecto grām sibi refri
 et honorem dari n̄ ostare homi grā pietatis p̄t si celestibz
 bñficijs exerceat in gratias qđ non est vtiqz sapiens **Rm** igit
 vt dixi phia et religio deorū diuisa sūt longe qz disiecta si qđ
 alij sūt professores sapie p̄ quos vtiqz ad deos non adit. **Alij** ce
 ligationis antistites q̄ quos sapie non discurit appet n̄ illa esse
 vorā esse sapiam nec hāc religionē **Idē** n̄ phia potuit ve
 ritate cōprehendē nec religio deorū rōnē sui qua caret reddē
Obi aut sapiā cū religione inseparabili nexu coheret vtiqz
 cē verū n̄cē est quia et molendo sapie debemz **Idē** scie quid
 nobis et quō sit colendū et insapiendo colere idē re et actu
 quod scierimz implere **Obi** gō sapiā cū religioe conuēgitur
 vbi s̄z deus colitur vnus vbi vita et actus oīs ad vnā cap
 et ad vnā sūmā refert. **Demqz** ydem sūt doctores sapie qui
 et dei sacerdotes n̄ tñ moueat p̄p̄ quia et sepe factū ē et
 fieri p̄t ut phus aliquis deorū suscipiat sacerdotiū quod n̄
 fit nō tñ gūgit phia cū religione s̄ et phia inter sacra
 cessabit et religio qm̄ phia tractabit. **Illā** em̄ religio mu
 ta est non tñ quia mutōū est s̄ quia utus eiqz in manu
 et in dignis ē non in corde à lingua sicut n̄cā que vera ē
Idē et in sapia religio et in religioe sapia est **Ergo** quia nō
 p̄t segregari quia non sapie nichil aliud est nisi deū verū
 iustis et pijs cultibz honorē **Multorū** aut deorū cultū
 non esse fidm̄ naturā etiā hoc argū mēto colligi et com
 prehendi p̄t **Oem** deū qui ab hoīe colit n̄cē est int̄ solep
 nes ritus et preces p̄m̄ nūcupari non tñ hono
 ris grā verū etiā rōnis et q̄ antiquior est homīe et q̄
 vitā salutē viciū prestat vt p̄ **Itaqz** et iupiter a p̄can
 tibz p̄t vocatur et saturnus et janus et liber et ceteri dei
 cepti quod lualis in deorū concilio irridet vt nemo sit
 n̄m̄ quin à p̄t optimz diuum aut neptunz pater li
 bet saturnus pater mars janus quirinus pater sic et
 hoc dicat ad vnū **Et** si n̄cā nō patitur vt sint vnus ho
 minis multa p̄ces ex vno em̄ procreatur ergo etiā deos
 multos colere contra n̄cā est cōn̄qz pietatē **Onz** igit
 colendus est qui p̄t vere p̄t noīari **Idē** etiā doming
 sit n̄cē est quia sicut p̄t indulgere sic et coherere p̄t ideo
 appelladus ē quia nobis multa et magna largit. **Dñs**
 ideo q̄a castigadi et puniēdi mariam habz p̄tatē deū

vero eundem esse qui sit per eam iuris aulis id demonstrat. Quis
em filios poterat educare nisi in eos habeat dominum potestatem
Nec merito per familias dicitur licet tamen filios habeat ut non
me patris complectitur eam suos quia familia sequitur et non
familie complectitur eam filios quia per antecedit. Per appet e
undem ipsum et patrem esse servorum et dominum filiorum. Denique et
filius manu mittit. tam servus et servus liberatus pro
nomen accipit tanquam filius. Et si propter per familias nominat
ut apparat cum duplici potestate predicta quia et indulgere debet
qua per est et coherere qua dominus qui et per sicut igitur ne ne
cessitate non potest esse nisi unus per via nisi dominus nisi unus eundem
facit puer si multi dominum diversa imperaverunt. Ergo omnem rationem
contingit nam sui religiones multorum deorum siquidem non patris
multi potest esse nisi dominum deos autem et patres et dominos nuncupari
nunc est. Teneri ergo vitas non potest. Vbi homo item multis viribus
dominisque subiectus est ubi animus in multa dispersus huc atque
illuc diuagatur non habet ullam firmitatem per quam cito et stabili
dominio caret religio. Cultus igitur deorum veri esse non potest eodem
modo quo in rationem dicitur non potest ubi mulier una multos vi
ros habet si habet aut meretricis aut adultera nominabitur. A qua
pudor castitas fides abest virtute caret nunc est dicitur et re
ligio deorum impudica est et inconstans quia fides caret quia ho
mos ille instabilis et inconstans caput atque originem non habet.

**Et sapientia spectat ad filios religio ad servos et utique
fons deus unus et solus et verus qui in gratiam abdicat**

O filium et fugitivum punit servum. **Cam. em.**
Vbi res appet quod inter se quicquam sit sapientia et reli
gio sapientia spectat ad filios quod exigit amoris religio ad ser
vos quod exigit timoris. Nam sicut illi patrem diligere debent et ho
norem sic huius dominum colere ac vereri deus autem qui unus est qui
divinam personam sustinet et patris et dominum et amare eum debemus
quia filii sumus et timere quia pater. Non potest igitur nisi religio
a sapientia separari nisi sapientia a religione scirem quia idem deus
est qui et intelligi debet quod est sapientia et honorari quod est religio
si sapientia precedit religio sequitur quia pater est deum scire quod est
colere. Ita ut duobus nominibus una vis est quibus diversa esse videt
ur. Alterum enim positum est in sensu alterum in actu si in silva
sunt duobus rivis ex uno fonte manantibus fons autem sapientie
et religionis deus est a quo huius duo rivus si aberraverint arefcant
nunc est que qui nesciunt nisi sapientes esse potest nisi religiosi. Sic

No. 10. p. 1. p. 1. p. 1.

No. 10.

No. 10.

No. 10.

... deus est...
... sapientia...
... religio...
... fons...
... rivus...
... manantibus...
... arefcant...
... nesciunt...
... sapientes...
... religiosi...
... sic

fit ut et phi et qui deos colunt similes sint aut filijs abdicatis
aut seruis fugitiuis quia neq illi pccm querunt neq hydo
minu et sicut abdicati hereditate patris non assequuntur et fu
gitiui ipumitate Ita neq phi imortalitate accipient q e reg
m celestis hereditas. i sumu bonu qd ali maxie querunt
neq cultores deoru pena sempitne mortis effugiet q in
aduerso veni dm aduersus fugitiuos sue maiestatis ac nois
Deu vero ee pccm eadeq dnm utiq ignorauerunt ta multo
res deoru q ipi qui sapie p fessores qui a nichil omo tole
du putauerunt aut religiones falsas appbauerunt a etiam
si vni pstatemq sumi dei intellexerunt vt plato q ait Dm
esse fabricatore mundi dea Et M tulius qui fateetur hoiem
pdanti quada conditione a sumo deo esse gnatu An ei de
bitu cultu tanq sumo pri non reddiderunt qd cat gsequis
ac nctariu Deos aut neq ptes neq dnos esse posse non
tm multitudo vt sup ondi si ena ro declat q neq futu
esse a dno hoiem tradit neq deos ipos antecedere originem
homs inuenit siquidem fuisse in tra hoies anq vul
canus et liber et apolo et ipe iupiter nascenti apparet
Et neq batno pntio homis neq Celio patri eius assignu
solet Sed si nulla eoru qui colunt formasse a pncipio atq
instituisse hoiem tradit Nullo igit ex his pr hois nu
cupari pt Ita ne deos quito go fas est venari eos a qbus
no sit ho gnatis quia neq a multis gnari pt Unus igit
ac sola coli debet qui ioue qui saturnu qui celu ipm tra
q antecessit is em nct est hoiem figurauit qui an hoiem
celu tramq pferit solus pr vocando e qui creauit solus
dno nupandus qui regit qui habz vite ac nctis ptate
vera atq ppetua que qui non adorat et insipies seruus
est qui dnm suu aut fugiat aut nesciat et ipius filius q
suu veru pccm ul oderit ul ignoret. *Q* oracula pro
phetaru sollicito inspicienda sut quos diuinitas ee lo
cutos ceru multo an pcedaru couiat euentus et q tpe
pphetauit moyses quot ans rexit ioseph p m quot
ans presierunt iudices q dm iudeoru regnauerunt
Reges quo tpe dnato sit Cyrus et q i pphis fudametu
Nunc qm doctri sapiam et eligio sapie est. Cam qm
nem no posse deduci supest vt de ipa eligione ac sa
pientia differamq Sento quide q difficultas de rebz celestibz

disputatio & tñ audiendū est vt illustrata veritas pateat nulli
 q̄ ab errore atq; mteitu libent̄ qui eā sub velamine stultitie
 latēte aspiciant̄ ac respiciūt & p̄uisq; insipia de deo et opib; a
 eis dicit̄ pauca in d̄ p̄his audienda sūt quoz; testimonia nūc
 vñ nūc est q̄ in priorib; libris ne facere tēpēam An oīa q̄
 qui vitate iudet̄ cōprehendē non mō talis intelligendis pro
 phatū vōnb; am̄ debet intendē s; etiā t̄pa p̄ que quisp̄ il
 lorū fuerit diligentissime requirē vt sciat et que futūa p̄dy
 erūt et post quot ānos p̄cedā apleta sūt n̄ difficultas
 h̄is colligendis inest ulla Testati sūt em̄ sub quo quisp̄ re
 ge dūi sp̄is fuerit passō instrūctū multiq; sc̄ptores libros
 de t̄pib; edidit̄ inuicē facientes a p̄pha Moysē q̄ Troianū
 bellū non̄gentos fere ānos antecessit 10 aut̄ tū p̄ ānos xl po
 pulū cecisset successorē h̄uit et Jesū qui septē et vīginti ānis
 tenuit p̄ncipatū Ex m̄ sub iudicib; fuerūt p̄ ānos trecentos
 septuaginta tū mutato statu reges habē ceperūt quib; ipe
 rūt tenentib; p̄ ānos quadringentos quinquaginta usq; ad
 sedechie regnū oppugnati a rege babilonio capti q; iudei di
 uturnū seruitiū p̄tulerūt donec septuagesimo p̄ āno Cy
 rus maior captiuos iudeos t̄ris ac sedib; suis redderet cui
 p̄ idē tēpus in p̄las suscepit imp̄iū quo romē Terq̄mus
 sup̄bus cūuāc tū om̄io t̄porū series et ex iudaicis et ex grecis
 romanisq; hystorijs colligat̄ etiā singulorū p̄phatū t̄pa col
 ligi p̄nt quorū sane vltimū Zacharias fuit quē constat sub
 dario rege sc̄dō anno regni eius octauo mēse cecisse Ado a
 ti quores cōā grecis sc̄ptorib; p̄phē rep̄iūt̄ que oīa eo p̄fēo
 vt errore suū sentiant qui sc̄pturā factā coarctat̄ int̄t̄
 tamq̄ nouā et recens futam ignorātes ex quo fonte religio
 nis s̄c̄ origo manauit q̄ si quis collectis p̄p̄eticisq; t̄pib;
 fidamētū doctrine salubrit̄ ierit et veritate p̄mit̄ ophēn
 det et errore cogita vitate deponet *Q̄ deus creator oī
 um omnipotētē genuit filiū et p̄ eū creauit vni
 uersa Testes sūt ermiegist̄ et Sibillarū oracula cōsona
 p̄phētis et sapientissimo salomoni. Cam̄ Gm̄*

216 cccc

Deus igit̄ machinator constitutorq; rerū sūt in cōli
 dixim; anq̄ p̄clarū h̄ opus mūdi adoret̄ s̄m̄ et
 incorruptibile sp̄m̄ genuit quē filiū nūcipat̄ et quīs a
 hos postea p̄ ip̄m̄ innumēabiles creauisset quos āgelos di
 ctimus hūc tñ solū p̄mogenitū diuini nōis appellacione
 dignat̄ ē p̄r̄na s; virtute et maiestate pollentē Esse aut̄

sum dei filium qui sit p̄tate maxima p̄dicitur non t̄m ḡḡue
tes in v̄nū voces p̄phazū s̄ etiā. Trimegisti p̄dicatio et
sybillarū vaticinia demonstrat. Hermes in eo libro qui ser
mo p̄fectus inscribit̄ hys vsus ē verbis

Okypioc kai

ton stanton

noynoeon

deon

kastin

onepomi

kimehnyon on anyoe pon

estioitec

deon

opaton kai

dic oe ton

dic oe ton

deonme

loy diato

dic oec eai

auton

tepi sap ton ton

noynpon

ayoc

dic oecai

astia on

tic autoc

titottin

teiet hoy

oti oy no oy

ton esto iere

itpooon kai

monon kai

yna kastoc

du aytoy

eoayc kai

pucoawc

itayton

to asa eon

Estacencia

itay ye

Oflece

Dns et

om̄

creator que

deum

vocare

ense

mus q̄ scdm̄

fecit

deum

visibilem &

sensibilem

Sensibilem

autem

nō ideo q̄a

centit ip̄e

ipse

De h̄o em̄ nō ē

vtū ip̄e

ip̄e

sentiat

Sed oti

in sensu

submittit

et mente

Quid ergo

cū fecit

p̄mū et

v̄nū et

solū bonū

aut ei

visus ē et

plem̄ssim̄g

om̄

honorū

sc̄ificavitq̄

et valde

amavit

Dns

om̄

factor que

deū

nom̄are

vide

mut q̄ scdm̄

deum

fecit

visibile atq̄

sensibilem

sc̄ibilem

autē dico

non quia

ipse

sentit

Sed quid ad

sensum

mentem

tem

suggerat

gerat

Quia

igitur

hūc fecit

p̄mū et

solū et v̄nū

bonū autē

ei

visus est et

plem̄ssim̄g

om̄

honorū

gausq̄

et nimis

dilexit

Н Wcti	quasi	quasi
yaioh	suum	suum
ookoh	filium	partum
Sibilla erithrea in carminis sui principio quod a summo deo		
exorsa est filii dei ducē et ipatore om̄ hys verbis p̄dicat		
Παηιοη	om̄	om̄u
oρoooh	nutritore	nutritore
lz ucoe hoc	creatorē	conditoray
tic naya	qui dulce	qui dulcem
itn eyaia	spiritum	spiritum
Atta ceyn	om̄ibus	om̄ibus
kacneo	apposuit	deposuit
hanse oopa	et p̄ncipem	et ducem
oноh	decorum	deum
Παηooη	om̄	om̄
ettoicuh	fecit	fecit
Et rursus in fine		
Aπla oh	Alterū	z quem
h aōte	dedit	dedit
oноc	deus	deus
tticoic	fidelibus	fidelibus
Axapaic	viris	viris
etisa paitteyn	honore	honore
Et alia sibilla p̄cipit hunc oportet cognosca		
Aytoh	ipsum	ipsum
coy	tuum	tuum
hooche	cognosce	cognosce
Deon ctroy	deum qui	deū qui
pioh	dei	dei
cohta	filio est tibi	filio est tibi
videlicet ip̄e est dei filius qui p̄ balomone sapientissimū regē di-		
vino spū plenū locutus est ea que subiecit deus condidit me		
tūcū viarū suarū in opa sua an̄ sc̄m fūdavit me In p̄nc̄o		
an̄q̄ t̄rā facit an̄q̄ abyssos ostendit p̄nc̄ip̄ p̄cederet solis		
aquarū at̄e om̄es colles genuit me dñs fecit regiones et fi-		
nes inhabitabiles sub celo cū paret celū aderā illi et an̄ se		
cernerz suā sedem cū sup̄ventos facit validas nubes et an̄		
cōfirmatos ponebat montes sub celo qm̄ fortia fūebat su-		
damēta t̄re erā penes illū disponēs ego erā an̄ adgaude		

bat condie aut iocabor an facie eius cu letaret. oibe pfecto.
 pto aut illu Trimegistus DnMi oypoon toi deoy id e
 creator dei et sibilla epiboyson id e consiliariu ap
 pellat q tanta sapia et vltute sit instructo a deo pre vt
 consilio eius et manibz vteret in fabricandoe mundi.

*Et nomen filij et angelus et hoibz sit ignotū lig non
 habebat quod ab vesp adorat et vn dicit ihesq et*

Fortasse aliquis queat h loco vñ Custus. Ca^m Am^m
 quis sit iste tā potens tā deo carz et qd nome ha
 beat au pma natitas nō mō ancessit mūdū venientiam
 prudentia disposuit vltute ostendit p^m fac nos tūct no
 me eius ne angelis quide notū esse qui morat in celo s ipi
 soli ac deo pri n. an id publicabit vt e frus lris tradi
 tū q dispositō dei fuerit impleta dem n. enutiaui posse
 homis ore sicut hermes docet hec dicens

Udilie dn	Causa at	Ca autem
toy Dnri oy utoy	huius cause	huius cause
toy dease toy	diuini	voluntas
Asa o ei	boni	boni que
boysac	voluntas	deū puxit
ytoy	aus	cuius
to onoma	nomen	nomen
oy Dinatai	non pt	non
anepotton	huano	potest
Oreo Maac	ore	ore
appa	di	hom
non hay	a	fari
Et paulo post ad filium		
uoyiy sap	Est enim	Est enim
dicoc ekhon	Aliqd o fili	filius
Itoppheoc	secretum	secretus
Isoc	vbum	quidā sermo
cofiac	sapientie	sapientie
Oyoc	sanctum	et
ttepi	de	presentie
toy Monoy	solo	solo oia
ki pioy	dnō	deo
ttantoy	om	
liai lpoen	et q an	
hoy Maoy	mete capi	

Deoy
Θη εἴτε ἰη
υἱεπ
Αηοπολλου
εἰτη

Deo
que
dic' supra
hommem
est

Deo
quem
dic' supra
hommem
est

¶ Sed quāuis nomen eius qd' ei a principio p' sumo ipso
fuit nullis alio p' ipm sciat h' tū et int' angelos aliud vo
cabulū et inter homines aliud. Iheso quippe int' homines
noiat'. Nā xpūs nō p' nōmē est s' nūcipa'. p' tatis 2 reg
m sic em' iudei reges suos appellabat sed exponeda ē h' q
nomis rō p' ignoratū errore qui eū in mutata lra
chrestū solent dic' Erat iudeis an' p'ceptū ut sacru' osh
cerent unguentū quo fūgi possent h' qui vocabat' ad
sacerdotū ul' ad regnū et sicut Romā mō in dūmētū pur
pure insigne est regie dignitatis assūpte sic illis unctio
sacri unguentū nomen ac p' tatem regū confēbat. Per
qm' greci vetēs xpc' d' ai dicebant uncti qd' nūc ad eis
erroai sicut indicat homeriq' vsus ille quos p'iebat
vixerūt oleo τοῦτ Δεῖτοῦ οὔ οηααωυ ροιδαυ λαι
xp'ial' ηc' Αηιοη. Ob hanc rōnem nos cū xp'm nūcipa
mus 1 unctū qui hebrayc' Messia dicit'. Vn' in quibusdā
grecis scriptūis que male de hebraicis interpretate sūt. Vn
tus Elimenos sp' tū inueniē'. ab in unctō apotu Aluf
che 33 tū utolibet nōie rex significat'. nō q' ille regnū h'
tēnū fuit adeptus aua capuendi nondū tēp' aduenit
s' quo celeste ac sepitū de quo differemus i ultimo libro.

*¶ Filius vis natus est etnaliter de p' p' alit' de v'
gine m' rē s' natuitate i excogitabili et ineffabili
et q'ie dicit' v' bā et in quo ab alijs angelis differat
et quāe illi non dicant' verbū dei ul' v'ba et q'ie ho
minis spūs dissolubilis et quid dauid et salomō p' p' ha
uerūt de h' v'bo et q'ntū salomon p'cessit tioranā bel
lū et q' ioh' ewantū de eodē v'bo dixerit. Cam' ym*

Nunc vō de p' ma eis natuitate dicam' In p' mis
tem testificam' illū bonis natū p' mū in spū pos
tea in carne. Vn' apud Jeremiā ita dicit' p' rug q' te forma
rem in v' tēd noui te et i' tē apud ipm beatus qui eat an
q' nascetur quod nulli alij cōtingit p' tēter xp'm qui cū esset
a principio filius dei regnatus est denuo scdm' carnē que
duplex natuitas eius magnū intulit hūmāns errorē per

coribus circumfudit et tenebras etiam hys qui vere religionis sacra re-
 tinebat si nos id plane deludendi monstrabimus ut amatores sa-
 pie facilius ac diligentius instruantur cui audit dei filii dicit
 non debet tamen neque metere conape ut existimet ex omnibus ac
 promixione femine alicuius deum precesse quod non facit nisi aial
 corpore motuque subiectu Deus autem cum solus sit cum promiscuo se
 potuit aut cum esset tante preteritis aut quidquam vellet efficeret ut
 quod ad creandum potestate alteris non indigebat nisi forte ex-
 istimabimus deum sicut orpheus putavit et matrem esse et feminam
 quod alii acare non quiverit nisi hinc vim sexus utriusque quod aut
 ipse se cum coierit aut sine totum non potuerit parere si et her-
 mes in cavea fuit opinione cum dicit eum Ayso Thadoopa et Ay-
 tomecopa et si ita esset ut a prophetis per dicitur sic etiam mirum dicitur
 retur Quod igitur paravit primum nisi fieri a quoque prout nisi narra-
 ti opera divina si tamen se hinc dicent in quibus tantum est illud dei si-
 lum dei esse finem itaque ceteros angelos dei spiritus esse Nam ser-
 mo est spiritus cum voce aliquid significare prolatus et tamen quoniam
 spiritus et sermo divinis precibus preteritur siquidem spiritus naribus ore
 sermo preterit magna enim hinc dei plura ceterosque angelos disse-
 rentia est Illi enim ex deo tantum spiritus exierunt quia non ad doc-
 tinam dei tradenda sed ad misterium creabantur Ille vero cum sit et ip-
 se spiritus tamen cum voce ac sono ex dei ore preterit sicut omnibus ea si-
 ratione quia voce eis ad plura fuerat usus Idemque ille magister
 futurus esset doctrine dei et celestis arcam ad homines preterendi quod
 ipsum primo locutus est ut per eum ad nos loqueretur et ille vocem
 dei ac voluntatem nobis revelaret Merito igitur sermo ac
 verbum dei dicitur quia deus precedente de ore suo vocalem spiritum
 quem non videro sed mente concepat incognitabili quadam mentis
 sue virtute ac potentia in effigiem que proprio sensu et sapientia vi-
 geat comprehendit Et alios item spiritus suos in angelos fi-
 guravit Nostri spiritus dissolubiles sunt quia mortales sumus
 dei autem spiritus et vivunt et manent et sensunt quia ipse immor-
 talis est et sensus ac vite dator Nostre voces licet auri mis-
 ceantur atque varrescant tamen plerumque permanet veris apprehensione
 quanto magis dei vocem credendum est et manere metum et se-
 su ac veritate comitari quam de deo preterit tamen eius de fonte tradue-
 rit et si quis miratur quod deo deum platione veris ac spiritus
 potuisse generari si factus veris prophetam cognoverit desinet per-
 fecto mirari Salomone preterit David potentissimos re-
 ges fuisse et eosque prophetas etiam ipse fortasse sit notum qui divi-
 nas litteras attigerunt quorum alteri qui posteris regnabit

troyane urbis erodū centū et q̄draginta an̄ cessit ams̄ Hu
ius p̄r̄ diuinorū sp̄torū hymnōrū in ps̄ xxxij sic ait verbo
dei celi solidati sūt et sp̄s̄ oris eius oīs virtū corū Itē rursus
in ps̄ xlvi sic ait Fructant cor meū v̄bū bonū dico ego o
pera mea regi Contestans videlicet nulli alij opa dei nota ce
nisi solo soli qui est v̄bū dei et quē regnāe in p̄ctū nāt̄ e
Itē Salomon ip̄m verbū dei demonstrat aus̄ manibz opa
ista mūdi fabricata sūt. Ego inquit ex ore altissimi prodii an̄
om̄em creaturā ego in celis feci ut oriet̄ lūmē ostēdēns
et nebula teri oēm t̄m̄. Ego in altis habitauī et trons̄ mens
in colupna nubis. Iohānes quoq̄ ita tradidit In p̄ncipio cāt
verbū et v̄bū cāt apud deū et deus cāt v̄bū Hoc fuit i p̄ncip̄
apud deū Oīa p̄ ip̄m f̄a sūt et sine ip̄o f̄m̄ est nichil.

*Et melius dicit a grecis logos q̄ v̄bū a latinis et quid deo
senserint gentes phi zeno et Ermegeistus. Cam̄ qm̄*

Sed melius greca Λογος dicit nos v̄bū siue sermone
Λογος em̄ et sermone significat et rōem quia ille est
et vox et sapiā dei hunc sermone diuinū ne phi quidē igno
rauerūt Siquidē zeno rerū natūe dispositōe atq̄ opificē
vniūsitatis Λογος predicat quē et fatū et nātē rerū et deū
et aīm Iouis nūcipat ea s̄z̄ consuetudine quia solent Ioue p̄
deo accipere si nichil obstant v̄ba cū s̄mā d̄gnit̄ v̄ritati Est
em̄ sp̄s̄ dei quē ille aīm Iouis nōiauit Itā Ermegeistus q̄
v̄ritate pene vniūsa nescio quō m̄uestigauit v̄ritatē max
latemq̄ verbi sepe despsit sicut dēclāt sup̄ius illud exēplū
quo fatē esse ineffabile quēdā s̄māq̄ sermone aus̄ enarrā
modū hoīs excedat Dixi de natūitate p̄mā breuit̄ vt potū
nūc de s̄dā qm̄ contrariū est in ea maxia latius differēda
est vt v̄ritatem s̄cē cupiētibz lūmē intelligēcie p̄feramz

*De s̄dā natūitate filij quā p̄phē multū an̄ predixerant
Et quō eductus sit isrl̄ de egipto et quibz migratus v̄n̄sa
is̄ apud bonis in memoriam Apis dei egiptiorū figurauit
et quō ordo publicatū sūt p̄tātū vsq̄ ad d̄m passionem*

Ill p̄mus igit̄ s̄cē hoīs oportet su a p̄r̄. *Cam̄ Iam*
p̄cessisse s̄ dispōnē s̄m̄i dei vt esset nātē appm̄ quātē
s̄cī timino dei filii descendē in terrā vt constituet̄ deo t̄plū
dōctiq̄ iusticiā. Deūtm̄ nō in v̄ritate angeli aut p̄tate celesti
si in figura hoīs et conditōe mortali et cū magisterio factū
fuisse traderet̄ in manū p̄iorū mortēq̄ suscipet vt ea quo
q̄ p̄ v̄ritatē dormita resurget̄ et homi quē inducāt quē gre
bat et sp̄em v̄māde mortis offerret et ad p̄mā imōilitatē
admittet. Hanc q̄ dispōnē ne quibz ignoret̄ docēbimz p̄c

dicta esse oia que in cristo videmus esse opleta Nemo assue
 ratione me fidem comodet nisi oñdero pphas an multa te
 poru seriem predicasse fore ut aliqui filius dei nasceret sicut
 homo et mirabilia faceret et cultu dei p tota tra semaret et
 postremo pambulo figeret et tñio die resurgere Que oia tu
 pbauco coru iporu lris qui deu sumu mortali tpe vtentem
 violauerut Quid aliud obstabit quo nung sapiam vera da
 cu sit in hac sola religionē vsau Vlt a pñcipio totis sacri
 ougo nauada e Maiores nri qui erant pñcipes hebreoru
 cu sterilitate atqz mopia laboraret trāsierut in egyptu rei
 frumentarie gra ibiqz diutius comorates intollecabili serui
 tutis iugo premebant su misertu coru deus eduxit eos ac
 liberauit de manu regis egyptioru p 400. et xxx. du
 ce moyses p quem postea lex ista a deo data est In qua edu
 cione oñdit virtute maiestatis sue deus traient em plm
 medio mari rubro pcedente angelo et scindente aqua vt
 populu p sicu gradi possit que verius vt ait poeta Cur
 uata in montis faae aruissetit vnda Quare audita Tyra
 na egyptioru cu magna suoru manu insecutus est et mare
 adhuc patens teme ingressu cocuntibz aquis cu oi exatu de
 leuis est Hebrei vo cgressi in solitudine multa mirabilia vi
 derut Namqz cu sitim patent ictu virge rupe pmissa p
 siluit fons aque plimqz recreant quo rursu esuriete celestis
 alimenti pluuia descendit Quicna coturmes in castra eo
 ru uentis induit vt no mo pane celesti si ena instructio
 bz epulis saturarent p his tñ diuino bnficijs honore deo
 non reddiderut si depulsa ia seruitute ia sui fameqz depoi
 ta in luxuria plapsi ad pphanos egyptioru ritz atos trās
 tulerut Cu enim moyses eoru dux ascendisset in monte
 atqz ibide xl. diebz moraret autem capud bouis qua vo
 cant apm qd' eos signo pcederet figurauit Quo pñto ac
 scelere offensa deus ipu et ingrati plm p mto pems
 grambs asert Et legi qua p moysen dederat subiugauit
 Postea cu in deserta quada pte syrie confedissent amiserit
 veta nome hebrei et qm pñceps exammis eoru Judas cat
 Iudei sui appellati et terra qua incolue iudea Et pmo qdem
 non dommo regu regu subiecti fuerut si pto ac legi cui
 les iudices psidebant no tñ iam cu constituti sui sicut ro
 mam ofides si ppetua iurisdictione submxi Cum sublato
 iudicu noie pfas egalie inducta est Veru iudicibz regmen
 eoru tenentibz prauas religiones sepe susceperat atqz offensa
 ab hys deus tonens alienigenis subiugabat don rursus

penitentia populi mitigata liberat eos seruitute. Itē sub regi-
bus finitimorum bellis ob delicta uerati postremo capti obduc-
tiq; babilonē penas impietatis sue graui seruitio pependerunt
donec Syrus ueniret in regnū qui statim Iudeos restituit eorū
to. Exinde tetrarchas habuerunt usq; ad herodē qui fuit sub im-
perio Tiberij cesaris. Anus āno xv. idē duob; gemis consulibus
an die x. kal. apulis. Iudei xpm x. cruci affixerunt. Hic uerū
textus hic ordo in arcibus scilicet leuati ostenditur sed p̄mo onda
qua de causa in t̄ra uenit xpus ut fundamentū diuine religi-
onis ac rō daretur. **Que fuit cā incarnationis xpi. Ca. xi.**

Qum sepe Iudei p̄ceptis salutarijs repugnauerunt atq; ad
uina lege desisteret ab erratē ad ipsos cultu deorū tū
deus iustos et electos uiros spū s̄cō implebat p̄phas in media
plebe constituens p̄ quos p̄cā migrati p̄li uerbis minantijs
mārepāz et nichilōis horraēt. ad p̄mā sceleris agenda qua
nisi egissent atq; abiectis uamitatib; ad deū redissent fore ut
testamentū suū mutaret idē hēditatē uite īmortalis ad eter-
nas conuēter nationes aliq; sibi p̄lm fideliorē ex alieno ge-
ne congregaret. Illi autē a p̄phis mācep̄ti non mō uerba co-
rū respuerunt si q; sibi p̄cā exprobraret. offensi eosip̄os exqui
suis cruciatib; necauerunt q; oīa diuine l̄re signata consuāt di-
em p̄pha Jeremias. **Alis ad uos seruos meos p̄phetas an lu-
cem mittebam et nō obaudiebatis me neq; m̄tēdebatis au-
dib; v̄s n̄ dicere uobis. Conuētat. v̄nusquisq; a uia sua ma-
la et a nequissimis affectationib; uestris et habitabit in
terra ista quā dedi uobis et p̄rib; v̄s a solō usq; in sc̄m. No-
lite ambulare post deos alienos ut seruiatis eis et ne m̄tē-
tis me in opib; manū v̄rāz ad dispēdēdos uos. Edras
cā p̄phā qui fuit eiusdem Cyri ip̄ib; a quo Iudei sūt restitu-
ti sic loquit. Desauerunt a te et abiecerunt legē tuā post corp̄
suū et p̄phetas tuos interfecerunt qui obtestabant eos ut r̄uer-
terentur ad te. Item Helias in libro basilion t̄no emulandū
emulatus sūt d̄no deo oīpotenti quia dereliquerunt te filij isrl̄
et altaria tua demolierunt et p̄phas tuos interfecerunt gladio
et r̄mās ego solitatus et querunt aiām meā referre a me
p̄ has illorū impietates abdicauit eos īpetuū. Itaq; desit p̄-
phetas mitte ad eos si filiū suū illū p̄mogenitū illū op̄i-
cem rerū et consolatorē suū labi iussit e celo ut religione
sc̄m dei hisseret ad gentes. q; ad eos qui deū ignorabant
doerēt iustitiam quā p̄fidus populus abiecerat et quod iā
p̄idem se denūtauerat esse facturū sicut Malachias p̄pha
indicat dicens. Non est michi voluptas cā uos dicit d̄ns**

Jeremias

Edras

Helias

Malachias

Salomon

Isaia

Daniel

futura an secula multa pphie tenuissent **Salomon** i ps
undeugesimo ita dicit **Infirmatus est uterus virginis et ac
cepit fetu et grauata e et facta e in multa misericordie mat
vgo** **Itē** ppha ysaias cuius hē verba sūt pphēa dabit vobis
deus ipē signū **Ece** vgo concipiet in utero et pariet filiū et
vocabitis nomen eius **emmanuel** **Quid** hoc manifestus p
dici legebant ista iudei qui eū negauerūt **Si** quis nos fingit
arbitrat? ab hys potissimā sumat satis firmā testimoniū
ad pbandā veritatē qd ab hys ipis phibet **Emmanuel** em
manuel aut nūq̄ vocatus est s̄ ihesus qui latine dicit saluta
ris siue saluator qui cūctis gentibz saluifer venit s̄ ppha
dedarauit hoc nōmē q̄ deus ad hōiēs in carne venturus
esset **Emmanuel** aut significat nobiscū deus s̄s̄ quia illo p
virginē nato q̄fici hōiēs oportebat deū s̄cū esse **Idē** in tra
ct in carne mortali **Quē** et dauid in ps lxxvij **Quis** t
quit de tra orta est quia deus in quo vitas e hōmū corpus
accepit vt terrenis viā salutis aperiret **Itē** ysaias ipē **Ipī**
aut non crediderūt et exarbauerūt spm s̄cū et cōuersus
e eis ad immitiā et ipē expugnauit et recordatus e dierū
seculi qui suscitauit de tra pastore ouū **Quis** aut futurū
ess̄ ille pastor dedarauit alio loco dicens **Exultet** celi desup
et nubes induat iusticiā **aperiatur** tra et pullulet saluator
Ego enī dñs deus creauī eū **saluator** vō est vt sup̄ dym̄
Ihesus **Et** et alio loco idē ppha sic predicauit **Ece** natus
est nobis puer et datus est nobis filius cuius ipū sup̄ hūeros
eis et vocatū e nōmē eius magni consily nūtiū **Idē**
miss̄ est a deo p̄re vt vniūsis gentibz que sub celo sūt s̄m
gulais et veri dei s̄cū m̄steriū reuelaret **ablatū** p̄fido po
pulo qui adūsus deū deliquit **Daniel** quoz filia p̄locutus
est **Videbam** inquit in visu noctis et ecce in nubibz celi
vt filius hōmīs veniens et vsq̄ ad vetustū dierū puen
et qui assistebant obtulerūt eū et datū ei regnū et honor
et ipū et omēs populi tribz lingue seruiēt ei et p̄as
eius etna que nūq̄ t̄nsibit et regnū eius qd nō corrupet
Quid igit? iudei et confitent? et sperat̄ cristu qui hūc id
cō ipbauerūt quia ex hōmē natus est **Nā** cū ita sit
a deo constitutū vt idē cr̄stus bis aduerat **i tra** semel
vt vnū deū gentibz nūtiat **dem** cursa vt regnet quō i
secūdu eius aduentū credat qui in p̄mū nō crediderūt **At**
qui ppha vtrōsq̄ aduentū eius pauas v̄bis q̄prehendit

Ecce inquit in nubibus celi ut filius hoīs veniens non
 dixit ut filius dei sicut filius hoīs ut oñdet q̄ carne m̄dū
 debet in terra ut suscepta hoīs figura et conditioe mor
 tali docet hoīs iusticiā et cū mandatis dei functus ve
 ritatem gentibz reuelasset multaret eā morte ut in se
 ros quoq; vincēt ac resignaret atq; ita demū resurgens ad
 patrem p̄fiscetur in nube sublatus adiecit em̄ p̄p̄ha et ait
 et usq; ad antiquū diem p̄uenit et oblatus est ei Antiquū di
 em appellavit deū sumū aūg etas et origo nō p̄t ḡphendi q̄
 plus a sctis fuit et eī s̄p̄ in s̄cā Crīstū aut post passiōe
 et resurrexiōe ascensurū ad deū patrem Dauid in ps̄. cix.
 contestatus est hīs verbis Dixit dñs dño meo sede a dextris
 meis quoad usq; ponā inimicos tuos suppedaneū pedum
 tuorū Qui p̄p̄ha cū rex esset quē appellare dñm suū posset
 qui sederet ad dextrā dei nisi Crīstū filiū dei qui ē rex regū
 et dñs dñorū qd' ap̄tius ysaias oñdit dicens Sic dī dñs
 deus xp̄o dño aūg tenū dextera obaudire aū eū gentes
 et fortitudinē regū dirupam Aperiam aū illū portas et ci
 uitates non claudentur Ego aū te ibo et montes deplana
 bo et fores ereas conterā et feras feras ofringā et dabo tibi
 thesauros absconditos et inuisibiles ut scias quia ego su
 dñs deus qui voco nomē tuū deus isrl demq; ob v̄tutē ac fi
 dem quā deo exhibuit de ita datū ē ei regnū et honor et
 xp̄m et omēs populi tribus lingue seruiant ei et p̄tas
 eius eternal que nūq; trāsbūt et regnū eius nō corrupetur
 Quod quidē duobz modis intelligit quia et nūc habet p
 petuā p̄tatem cū omēs gentes et omēs lingue nomen
 eius venerant Maiestate ofitent doctrina sequūt v̄t
 tutem imitant habet imp̄m habet honore cū omēs
 tribus lingue t̄re p̄ceptis eius obtpant et idē postea cum
 rursus aduenit in p̄tate et claritate ut oēm aīam iudi
 cet et iustos restituat ad vitam Tunc v̄o totus t̄re regi
 men optinebit tūc sublato de rebz hūanis oī malo au
 reū seculū ut poete vocat. i. iustu ac pacifiū tēp̄s oriet.
 s̄ h̄ vberius in vlt̄o libro dissema cū de s̄cō aduētū loq
 mur Nūc de p̄mo ut cep̄m̄ explicem̄ Q̄ filius a patre
 est p̄m̄ deitate et q̄ genit̄e substantie conuāt cū ex o
 p̄ibz p̄p̄is tū ex oraculis p̄pharū et eā m̄lesy Apol
 līnis testimonio et quāc n̄ ad salomonē nec ad aliu
 q̄ ad xp̄m deferri p̄nt vaticina p̄pharū. Ca^m 13^m

Sed sumus igitur deus ac parens omni in religione sua in-
 ferre voluisset dicitur iustine misit e celo ut nouis aucto-
 ribus noua legem in eo et p. cu daret no sicut an fecerat p ho-
 mine s. in nasa cu voluit tanq. hoim et p oia sumo pu-
 simlis existet Ipe em deo pr origo et pnapu aeru qm
 parentibz caret Assat p atq. Aytoaletopa a trimetisto de
 uisime noiatu q ex nullo sit pcreatus idco ena filiu bis
 nasa oportuit vt ipe apator atq. ametor In pma em na-
 tuitate spitali ametor fuit quia sme offi. matris a solo
 deo gnato est In sda vero carnali Apator fuit qm sme pa-
 tris offio virginali vtero procreatus est vt meda mt deu
 hoimq. sham gerens nram hac fragile mbealleq. na-
 tura q. manu ad imortitate poss. educ. factz est et dei filiz
 p spm et homis p carne id e. deq. et homo dei q. tus in eo
 ex opibz que fecit appuit flagitias homis ex passione qua
 p. ulit qua cur suscepit paulo post dorebo Anterim et deu
 fuisse et hoim ex vtroq. hne p. mixtu p. phis vationatibz
 diximo Ysaas deu fuisse testat. hys v. bis fatigata e. egip-
 tus et negotatio ethiopu et saba viri alti a te t. ingrediet
 et tui erut serui et po te ambulabunt iuncti q. pedibz et a-
 dorabunt te et te precabunt. qm in te deus est et no est alius
 deus p. ter te Tu em deus es et nos nesciebamus deus isrl sal-
 uator confudent. et ruebunt. omis qui adusant. tibi et a-
 dent in confusione Ite p. pha Jeremias sic ait Hic degnr
 est et no deputabit. alius absq. illo qui inuenit oem via
 prudentie et dedit ea iacob puero suo et isrl dilecto sibi po-
 her in tris visz est et inter hoies vsatz est Ite dauid i ps.
 xliij. thronus tuus deus in sda seldu vga equitatis vga
 regm tui deus dilexisti iusticia et odisti iniquitate p. p. a
 vixit te deus tuus oleo exultationis et duo vbo ena nome ofe-
 dit. liquide vt sup. domu ab unctione appellatz est Custus
 demde hoim fuisse eudem Ihermias docuit dicens Et ho-
 est et quis cognouit eu Item ysaas Emittere eis deus ho-
 mine qui saluabit eos iudicans sanabit eos s. et moyses
 in mus ita loquit. Oriet. stella ex iacob et exurget homo
 ex israhel propter ea Milesius Apollo gultus Otru ne
 deus An homo fuit hoc modo andit
 Omyetoc nakhata mortalis eat
 capta roeor corpe sapiens
 de pato de aneprou signis opm atq.

ysaas
 Jeremias
 dauid
 moyses

monitus pul
 abue calyde
 h. r. s. f. b. i. h. e.
 ama tu f. m. e.
 compleu.

Αλλιγο λαβδαι
 οιναικαρ τολεσιν
 αποδοσ ποσειδ
 κροστοθεα φιλιπεναν
 ηγαρεσε ηελεπτη

monstus sub iudi
 ribus calceis copre
 hensus trisstrus
 amarū finem
 compleunt

Primo versu verū quidem dixit s̄ argute ḡsultore fe
 fellit sacramentū veritatis pemto nesciente videt em
 negasse illū deū s̄ illū fatet s̄ m̄ carne fuisse mortale qd̄
 enam nos predicamus ḡsequens est ut s̄ m̄ sp̄m̄ deus fu
 erit quod nos affirmamus ciud em̄ fuerat n̄te carnis face
 mentionē aī satis essi die fuisse mortale s̄ veritate p̄so
 negare non potuit quēadmodū se res habet sicut illud qd̄
 ait sapientē fuisse quid ad hoc Apollo cūdēns si sapiens
 est ḡ doctrina eis sapia est n̄ vlla alia et sapientes qui
 sequūt n̄ ulli alij Cur igit̄ vlgō p̄ stultis et vams et in
 optis habem̄ qui sectam̄ m̄grm̄ etiā iporū deorū ḡfes
 sione sapientē Nā q̄ ait portentifica illū opa fecisse q̄
 maxime diuinitatis fidē meruit assentiri nobis iā videt̄
 aī dicit eadē quibz nos glām̄ s̄ colligit tū se et ad demoi
 acad fraudes redit Cū em̄ verū n̄te dixisset iā deorū ac
 sui p̄ditor videbatur nisi q̄ ab eo vitas expresseāt mēda
 fallente relasset At ḡ illū fecisse quidē opa mirāda verū
 non diuina virtute s̄ magica quid mirū si hoc Apollo
 vitas ignorātibz p̄suasit aī Iudei quoqz auctores vt vide
 bant sum̄ dei h̄ idē putauerint aī an̄ oculos eorū co
 tidie fieri illa miracula Nec tū tantarū virtutū ḡtepla
 tione ipelli potuerūt vt deū cederent quem videbant p̄tra
 dauid que p̄ter ceteros p̄phas ul̄ maxie legit̄ in ps̄
 xxvij̄ sic eos dāpnat Redde illis retributionē eorū qm̄ nō
 intellexerūt opa d̄m̄ Ex huius ipius domo cristū gnātū
 iri s̄m̄ carne et ipe dauid et alij p̄phe annūciauerūt apud
 ysaiam ita s̄ptū est et c̄it in illa die radix yesse et qui ex
 urget p̄n̄pari in nationes in cū gentes sp̄cābūt et c̄it
 requies eis in honore et alio loco Exiet v̄ga de radice yesse
 et flos de radice eius ascendet et requiescet sup̄ eū sp̄us
 dei sp̄us sapie et intellecty sp̄us consilij et fortitudinis
 sp̄us s̄c̄e et pietatis et impleunt eū sp̄us timoris dei Ies
 se aut̄ fuit p̄r dauid ex tūg radice assensurū esse flore
 prolorty est cū s̄tz de quo p̄billa dicit
 Αηδει δε florescet autem
 ηθοορ λαδαποη flos putus

Nathan

Item in basilean libro secundo propheta nathan missus ad dauid vo-
 lentem deo templum edificare et fuit verbum domini ad Nathan dicens
 Vade et dic seruo meo dauid Hec dicit dominus deus omnipotens
 Non tu edificabis michi domum ad inhabitandum sed cum impleti
 fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis suscitabo semen
 tuum post te et parabo regnum eius hic edificabit michi dignum in
 nomine meo et erigam thronum eius usque in seculum et ego ero ei in
 patre et ipse erit michi in filio et fidem consequetur dominus eius et reg-
 num eius usque in seculum sed hec ut iudei non intelligerent Illa fu-
 it causa quod salomon filius dauid templum deo edificauit et au-
 tate quam de suo nomine iherosolimam mutauit Itaque ad ipsum
 que a propheta dauid fuerat retulerunt Salomon autem ab ipso patre sui
 imperij regimine accepit propheta vero deo loquebatur qui cum
 nasceretur postquam dauid cum patribus suis requiesisset postquam
 Salomons ipsum perpetuum non fuit annis enim quadraginta
 regnauit Item qui nunquam filius dei dicitur sed filius dauid et
 domus quam edificauit non est fidem consequuta sicut ecclesia que est
 vera templum dei quod non in parietibus est sed in corde ac fide hominum
 qui credunt in eum ac vocantur fideles Illud vero Salomonium
 templum quia manufactum est manu cecidit Demque per eius
 in psalmo cxxvii de opibus filij sui prophetauit hoc modo Si dominus non
 edificauerit domum inuani laborauerunt qui edificauerunt
 eam Si dominus non custodierit ciuitatem inuani laborauerunt qui eam
 custodiunt De cetero christi sacerdotio quod propheta sicut et cetera
 predixerunt sic experientes ihesu christum ut oracula non ad
 filium naue nec ad filium ioseph valeat retorqueri et de vobis
 quas docuit cristus qui nunquam suum honorem quesierunt sed patris

Omnibus ex rebus apparet omnes prophetas **Ca. 12^m**
 denuntiasse de cristo fore aliquem ut ex genere dauid corporali-
 tatis constituet eternum templum deo quod appellat ecclesia et vniuersas
 gentes ad religionem dei veram constituet huius est domus fidelis huius
 in mortale templum in quo si quis non sacrificauerit in mortalita-
 tis primu non habebit auge templi et magni et eterni quoniam christus
 fabricator fuit ite necesse est habeat in eo sacerdotium septimum
 nisi potest nisi per eum qui constituit templum et ad aditum templi et ad con-
 spectum dei perueniri Dauid in psalmo cix idipsum docet dicens ante
 luciferum genui te Iurauit dominus et non penitebit cum tu es sa-
 cerdos eternum secundum ordinem melchisedech Item basileon
 in libro primo Et suscitabo michi sacerdotem fidelem qui omnia que sunt
 in corde meo faciet et edificabo ei domum fidelem et transibit
 in conspectum meo omnibus fidelis Quis autem futurus est cui deus

basileon

Zacharias

etiam sacerdotum pollicebat. Zacharias enim nomine posito a
 ptissime docuit sic enim dixit et ostendit michi dominus deus Iesu
 sacerdote magnam stante ante faciem angeli domini et dyabolus
 stabat ad dexteram ipsius ut conderet ei et dixit dominus ad dya-
 bolis impet tibi dominus in te qui elegit Iherusalem et ecce tunc
 eiecisti ab igne et Ihesus inductus erat vestimenta sordida
 ab eo et induite cum tunica talari et imponite Cydarium mu-
 dam super caput eius et cooperuerunt eum vestimento et imposuerunt
 cydarium mudam super caput eius et angelus domini stabat et testifica-
 bat ad Iesu dicens hec dicit dominus omnipotens si in vestris meis a-
 bulauis et precepta mea seruaueris tu iudicabis domum meam
 et dabo tibi qui gubernet in medio horum constantium Audi itaque
 Ihesu sacerdos magne Quis non igitur aptos mentibus tuis fuisse Iu-
 deos arbitretur qui cum hec et legent et audiret nephasias man-
 deo intulerunt Atqui ab eo tempore quo Zacharias fuit usque ad an-
 num xv imperij Tiberij Cesaris quo Ihesus crucifixus est ipse qui
 genti anni numerat. Siquidem Dary et Alexandri adoleuit
 etate qui fuerunt non multo postquam Tarquinius superbus exarsit
 est et illi rursus eodem modo falsi deceptique sunt putantes hunc
 Ihesu esse dicta filio name qui successor fuit moysi Aut de sac-
 dote Ihesu filio Iosedei in quos nichil agunt eorum que propheta
 narravit Non enim sordidati unquam illi fuerunt cum alii eorum
 potentissimus princeps fuerit aliter sacerdos aut peccati sunt
 aliquid aduersi ut tamquam tunc ex igne pietatis putarent aut
 aliqui in conspectu dei et angelorum steterunt aut propheta de peccatis
 loquebatur potius quam de futuris Locutus est igitur de Ihu filio
 dei ut ostenderet eum primo in humilitate et carne venturum hec
 est enim vestis sordida ut pararet templum deo et sicut tunc
 ignem abueret Id est ab hominibus cuiusmodi perferret et
 adulterium extingueret tunc enim vulgus appellat extrac-
 tum foro torrem seminum extinctum Quod autem et cum quibus
 mandatis a deo mittebatur in terram declarauit spiritus dei per
 prophetam docens futurum ut cum voluntate summi patris fide-
 liter et constanter impleisset acciperet iudicium ac imperium se-
 piternum si in vestris meis ambulaueris imput et precepta
 mea seruaueris tu iudicabis domum meam que fuerint via
 domini et que precepta eius nec abigunt nec obscurum est deus
 enim cum videret malitiam et falsorum deorum cultus per orbem
 terre ita inualuisse ut iam nomen eius ex hominum memoria
 fuisset pene sublatum ut siquidem Iudei quoque quibus solus
 archanum dei creditum fuerat relicto deo viuis ad colenda fig-
 menta necitati demonum fraudibus aberrassent nec intercepti

710

p pphas reuerti ad dnm uellent filii sui pncipe angeley
 legauit ad hoies ut eos conuiteret ab impijs et uanis cultibz
 ad cognoscendu et colendu deu ueru Item ut eoru mentes
 a stulticia ad sapiam ab iniquitate ad iusticie opa traduceret
 Hec sunt uie dei in quibz eu ambulare pcepit Hec pcepta q
 seruanda mandauit Iuc vò exhibuit deo fidem docuit em q
 deus vns sit euq solū colū oportet ne vniq seipe deū dixit q
 non seruasset fidem si missi ut deos tollet et vnu affereret
 inducet aliu preter vnu h^o erat nō de vno deo face pcedmū
 n^o eius qui mīscat si suū ppiū negotiū gereve ac se ab eo q
 illustratur ueneat separet ppter ea quia tam fidelis extitit
 quia sibi nichil proisus assupsit ut mandata mittentis im
 pleret et sacerdotis ppetui dignitate ac regis sumi honore
 et iudicis pstatem et dei nomen accepit **De baptismo xpi**
et miraculis que gessit in carne an passionē que non
modo a pphis pnuatiata sūt s; etiā uaticinio sibillarum
sic Cicero et varro testant^r s; oracula an aduētū xpi nō

Quonia de 24^a natitate diximus potuerit intelligi. Ca^m. 14.
 qua se hoibz in carne monstrauit ueniā ad opa illa
 imitanda p que tū essent ea celestis iudicia vtilis magu Ju
 di putauerūt Cū pmiū cepit adolescē tūctz ē ab ioanne ppha
 i iordane flumie ut lauaret spitali pta non sua q vtiq nō
 habebat s; amms quā gerebat aboleret ut queadmodū Ju
 deos suscepta cōfusione sic etiā gentes baptismo i pūha
 rozis p fusione saluaret tū vox de celo audita ē filius
 meo es tu ego hodie genui te que vox apud dauid pda
 inuocit^r et descendit sup eū spūs dei formatz in spē co
 lūbe candidē Exinde cepit multas vtilis face non pres
 tigijs magicis que nichil veni ac solidi ostentant s; vi ac
 ptate celesti que iā pridā pphis nūtiantibz canebantur
 et ue opa tam multa sūt ut vnus libet ad splenda oia
 sans non sit Eniābo igit illa breuit atq; gūatim sine vl
 la psonarū ac locorū designatione ut ad exponendā passi
 omē eis cuiusq; rationē puenire possim quo iā dudū ses
 timat oio virtutes eis fuerūt quas apollo portentificas
 appellauit q quarūq; iter faciebat egros ac debiles et om
 morborū gene laborantes vno verbo vnoq; momento red
 debat incolumes adeo ut mēbus oibz capti receptis repe
 te viribz roborati ipi lectulos suos reportarēt in quibz
 fuerant paulo an dilati Claudis vò ac pedū vitio af
 flictis nō mō gradiendi s; etiā cūendi dabat facultatem

Tum quorum ceca lumina in altissimis tenebris erant eorum omnia
 los in pristinum restituebat aspersione mutorum quoque linguas in
 eloquia sermonemque soluebat Item surdorum patefactis
 auribus insinuabat auditum polutos et aspsos maculis re
 purgabat et hanc omnia non manibus aut aliqua medela sed verbo
 ac iussione faciebat sicut etiam tribilla prodiret
 HANOA IOSW Oia vbo
 IIPACON IIPACAN agens omemq; i
 DECON TEPAIIEION firmitatem curas

Nec mirum vtiq; quod verbo faceret mirabilia cum ipse esset dei verbum
 celesti virtute ac potestate submixtum Nec satis fuit quod visus i
 benignis redderet quod debilibus integritatem quod egros et languen
 tibus sanitatem nisi etiam mortuos suscitaret et velut e somno
 solutos ad vitam reuocaret que videntes tamen iudei demo
 niaca potentia fieri arguebant cum omnia sunt futura ut facta
 sunt arcane illorum littere gerunt legere quippe etiam cum aliorum
 prophetarum tum ysaie verba verba dicentes Confortamini manus
 resolute et genua debilia consolamini qui estis pusilli animo
 nolite timere nolite metum deus enim iudicium retribuet ipse
 veniet et saluum faciet nos tunc aperientur oculi eorum et aures
 surdorum audient Tum saliet claudus velut cervus et pla
 na erit lingua mutorum quia rupta est in deserto aqua et vi
 uis in terra siccanti et tribilla eadem tenuit hys versibus

HEKPOH AC	Mortuorum at	Mortuorum vo
ANACTANE	resurrexio	resurrectio
ECTAI KAI KPODON	erit et claudorum	erit et claudorum
APOMOCO KUTATOC	cursum velocissimum	cursum velocem
KAI KOOC	et surdorum	et surdorum
AHO KOYCEI	audiet	audiet
KAI TONOI	et tenebrae	et tenebrae
HNOCYANNA	videbit	videbit
HECOIA OYNA	loquentes non	et muti
NEONOC	loquentes	loquentur

Ob has eius virtutes et opera divina cum magna illi multitudo
 sequeretur vel debiliu vel egroiu vel eorum qui curandos suos
 offerre cupiebant ascendit in monte quendam desertu
 ubi adoraret ubi cum duduo moratus esset ac fame plus la
 boraret vocauit discipulos suos querens quantum fecerit
 vos gestaret At illi quicquid panes et duos pisces in perca
 se hinc dixerunt afferri ea iussit ac multitudinem per quinqua
 genos distributa distribuere quod cum discipuli fatiunt scagebat

ip̄e panē mmutatim carneaꝝ piſcū cōmmebat et utraqꝫ
 in manibꝫ eiꝫ augebat et cū appom̄ illa p̄to diſcipulis
 paſſet ſaturata ſūt quinqꝫ milia hoīm et in ſup̄ xij. cophi
 ny de reſiduo ſingulis impleti quid aut dia aut fieri
 p̄t mirabilis At id futurū ſibilla cernat olim cuiꝫ v̄ſus
 tales ferunt?

kaī ek̄ apocōn
 it̄hoc̄ omo
 kaī uoic̄
 iyahou
 Anapōn
 xij. a. dac
 en̄ upemo
 it̄hoc̄
 kopem
 kaī tā illep̄
 cepon
 oasabo
 Metā kahta
 dū o. d. u. ba
 it̄anpoa
 hoō i. y. ou
 ēic̄ e. p̄. l. i.
 da. n. o. n.

Et de panibꝫ
 quinqꝫ ſimul
 et piſcibꝫ
 marinis
 hoīm
 milia
 in heremo
 quinqꝫ
 ſatiavit
 et que ſup̄
 fuerunt
 fruſta
 tollens
 duodecim
 impleuit
 cophinos
 in ſpe
 p̄torum

Ex panibꝫ
 aut quinqꝫ
 et piſcibꝫ
 marinis
 viroium
 milia
 quinqꝫ
 in loco deſerto
 ſatiabit
 et que ſup̄
 fuerunt
 fruſta
 tollens
 duodecim
 qualos
 impleuit
 in ſpem
 p̄torum

Quero igitꝫ quid hic potuit ars magica moliri nūqꝫ
 utia nichil aliud qꝫ ad cū ſcribendos oculos valet Itē ſc̄as
 ſurus orandi tā ſicut ſolebat in monte p̄cepit diſcipulis ut
 nauicula ſumeret ſeqꝫ p̄cepent atqꝫ illi vegete iā veſpe
 p̄fecti cōnuo vento laborare ceperunt Cūqꝫ iā mediū ſe
 cū tenent cū pedibꝫ mare ingreſſo conſecutus eſt eos tāqꝫ
 in ſolito gradieus non vt poete ouone mentiūtꝫ in pela
 go incedentem qui demerſa corpis p̄te humero ſup̄ emi
 net nudas et rursꝫ cū obdormiſſis in nauē et ventꝫ v̄ſis
 ad extremū p̄iculū ſeuire cepiſſet excitatus a ſom̄no ſi
 ventū p̄tino uidiſſit et fluctꝫ qui maxie ferebantꝫ cōquieſce
 ſtatimqꝫ ſub v̄bo eiꝫ t̄iquillitas inſeruta ē M̄c̄nūt forſas
 ſe l̄re ſc̄e dōctes tāta fuiſſe in cō p̄tatem vt ip̄io ſuo cogēt
 ventos obſequi manū ſuūe morbos redē inferos obedire
 Quid qꝫ cadē ſibille carminibus ſuis an̄ domerūt qꝫ v
 na cuiꝫ ſup̄ta ferimꝫ mentionem ſic ait
 toyt̄ An̄emoyc̄ Ventos Ventos

llayceye
 ϩofo ϩoρoα An
 ϩaϩaτaη
 Meηomeη
 eη llateyc
 teilluηic
 llutuioe
 llatac

cōpescet
 nec vō m̄sanū
 mare
 pedibꝫ
 p̄ansqꝫ
 fide
 calca
 tum

statuet
 v̄bo sternet at
 maria
 furentia
 pedibus
 pacis
 et fidei
 calcans

Et rursus Alia que dicit

lly mata
 llzeic
 p̄hocoy
 aηopolloη
 attollicic
 deeci
 de t̄uηo oac
 Allo m̄tausa
 llea thopla
 nli An alic
 ll̄sec apoy
 hopocet
 Ettaio
 aηapoy

sup v̄ndis
 ābulabit
 m̄firmitate
 hom̄
 soluet aefurget
 faciet
 mortuos
 repellet multos
 dolores
 et de v̄mꝫ
 p̄ans peruom̄s
 saturatio
 erit
 v̄vorum

fluitꝫ
 p̄ambulabit
 languore
 hom̄m̄
 mirabit
 viuificabit
 mortuos
 arcebit
 dolores mltos
 Ex vno at
 fonte p̄ans
 satietas
 erit
 v̄vris

Hys testimonijs quidā reuicti solent eo ofugē vt auant nō
 esse illa carmina sibyllina si a nr̄is ficta atqꝫ op̄osita qd̄
 p̄fecto non putabit qui Cicerone varroneqꝫ legēit aliosqꝫ
 vetēs qui Erithicā sibillā et ceteras om̄memorat quaru ex
 libris ista exēpla p̄ferimus qui auctores an̄ obierūt q̄ Cui
 tus p̄m̄ carne nascēt. Verū non dubito quin illa carmina
 p̄uocibꝫ tempibꝫ p̄ deliramentis habita sint cū ea nemo
 intelligēt Denūtiabant em̄ monstruosa qdā miracula q̄
 tū n̄ rō n̄ tempꝫ n̄ auctoz̄ designabat. Demꝫ erithrea
 fore aut vt diceretur m̄sana et mendax ait em̄.

De roya
 abyllam
 Maio Meηen
 cet sp̄iaηe
 llan An seneta
 ia t̄aηoa

Dicent
 sibillam
 m̄sanam
 mendacē
 Cū v̄eo f̄a
 fuerint dia

Dicent
 sibillam
 furiosam
 mendacem
 Cū autē f̄a
 fuerint om̄nia

Eni ha
mormehameh
lloiectatai
hai oy
he ti moy seic
Maiaaeha
Ohyoyten
Oetoy
Mesapo
Itpoohoen

tuc demu
remmiserent
mei
et nullu
postea
mfsana me
dicit
sed dei
magn
p ham

tuc mei
memoriam
facetis
et nemo
me adhuc
mfsanam ul huosa
dicit
dei
magn
p ham

Inuenerunt igitur multas seculis postea uo uadusa sut q nat
uitas xpi et passio patefuit arcana sicut ena uoces pphadu
q ai p anos mille quingentos et eo aplius lecte fuisent a pto
Iudeoru n tm intellectu sut nisi postq illas xpūs et vbo et
opibz interpretatq est Illu em pphē anūtauerat nec vilo mō
poterant que illi loquebant intelligi n fuisent vniūsa gpleta

*De passione xpi que iudis est scandalū et stulticia ven
tibz quō sumā ueritate gtimeat et uerā et singulārē sa
pientiā et ueritatem sicut pphē fuerat p̄locuti. Ca. 16.*

Umo nūc ad ipam passionē que uelut opprobriū nobis
obiectā solet q et hoīem et ab hoībz insigni supplicio
affectū et exuatiū colamq ut docēā cā ipam passionē ad
cū magna et diuina ratione susceptā et in ea sola et uerū
et ueritate et sapiam gtimei neq em si beatissimū mēta ful
set et p oēm uita in sumā felicitate regnasset quissq illu sa
piens a deū credididiss aut honore diuino dignū iudicasset
qd faciūt uē diuinitatis exptes qui caducas opes et fragilem
potentiā et aliam bñfij bona non tm suscipiūt uerū ca
am consecrāt et scientes memoriē mortuorū deseruiūt for
tunā rā extinctā colentes quā ne uinā quidē p̄ntēq sapi
entes colendā sibi vniū putauerūt Nec em p̄t aliquid i
rebus tremis esse uenēabile uel q dignū si sola ē uirtū so
la iustitia que p̄t uerū bonū et celeste et p̄t uerū iudiciū q
n dat cuiq n aufert quia uirtute ac iustitia qm iustia in
fructu uenit in tiam Immo uero qm et ipē uirtus et iustitia
est ipē Descendit ut eā doceret hoīmqz formatz quo ma
giste uo ac dei legatōe p̄fectū ob eā ipam uirtutē quā sunt
et dormit et fent et omibz gentibz meruit et potuit deus
credi Ergo cū magnū populū ad eū ut ob iustitia quā
docēbat ut ob miracula q̄ faciebat subinde gfluēt et p̄cepta

eius audiret et a deo ipm missu deiq filiu redit in pmoiu
 iudoru ac sacerdotes ira stimulat q ab eo taq piores increpa
 bantur Inuidia deprauati q osfluent ad eu multitudme
 ptepm se ac deserti uidebant et q caput sceleris illoru fuit
 stulticia et errore ceati et imemores pceptoru celestiu atq
 phetaz conerut aduersus eu impuq osflui de eo tollendo cu
 nando q reperit qd pthe multo an desipserat Na dauid in
 pncipio psalmoru suoru puidens in spu qntu facins admis
 suri essent btm ee ait qui non abierit in galio ipionu Et
 salomon i libro sapie hys vobis vsus est Circuueiamq us
 tu qm in suauis e nobis et exprobat pna legis pmittit
 snam se dei hre et filiu se dei noiat facta est nob mtraductio
 nem cogitationu nraiu grauis e nobis ena ad uicendu qm
 dissimilis est alijs uita illis taq nugares estimati sumq ab
 eo Contmet se a uiris nris vns quasi ab imudicijs et pfert
 nouissima iustoz et glatur ptem se hre deu **Quidamq** ergo
 si sermones illi veri smt et tpeims que euentura sut illi
 Contumelia et tormetis mrogemq cu vt sciamq reuenna
 illius et pbemq sapiam illius **Morte** turpissima gdpnemus
 eu h cogitauerut et errauerut **Exerant** illos iusticia ipou
 et nefecerut sicra dei **None** ita desipit nephariu illud qnlu
 ab ipis mitu cont deu vt plane mterfuisse uideat **At** qui
 a salomone qui h termit usq ad hsd tepus que gesta res e
 mille ac deu am fuerut nichil nos affmgimq nichil addi
 mg habebat h qui fecerut legebat in quos h dia sut **sed**
 et nuc heredes nomis ac sceleris illoru **Habent** et dapnati
 one sua ppharu voce predicta et cotidians lnomibq psonat
 her aliq in cor sui que ps est et ipa dapnatioms adnntut
Inrepti ergo sepe a tristo iudei expbrante illis pta et iust
 ticias et a pto pene deserti conntati sut ad eu necandu cy
 rei audaciam dedit illis huilitas eius **Na** cu legent cu qui
 ta vntate et claitate filis dei ventury esset e celo **Ihesu** aut ar
 nerent huilem quietu sordidu informo non recebat filiu
 dei esse ignorates duos eis aducts a pphetis esse pdictos p
 mu in huilitate carnis obscuru scdm in fortitudine ma
 restatis manifestu de pmo dauid in ps. lxxi su ait **Desen**
 dit sicut pluuia in uellg et oriet in diebq eig iusticia et
 habudantia pangs con extollatur luna **Picut** em pluuia
 q descendat in uellg aiaduti non pt quia strepitu non
 faat **Ita** xpm i tra sme vlla suspitioe vcturu ee dixit

ut iustitia doceat et pace **I**saías quoque ita tradidit **D**ñe quis re-
 dit auditu mro et brachiu dei mi reuelatu est ammaham hora
 ipso sicut pueri et sicut radix in tra scienti Non e figura eius
 neq daltas et vidimus illu et non habuit figura neq deore
 s; figura eius sine honore et deficiens pter retos hoies Ho i
 plaga posita et sciens fre iherilitate quia aduise et no e in
 putata hic pta nra portat et p nob dolet et putauim nos
 ipm e in dole et in plaga et vexatione **I**pe aut vincat e
 p facinora nra doctna pacis nre sup illu luore eig nos sa-
 nati sumy **O**mnes nos sicut oues errauy et deo tradidit illu
 p pms nris **E**t sibilla codē mō locuta e

Orhopor	miserabilis	Dilis
Amopoe	in honestus	ignominiosy
Amopel	informis	informis
Epitida	vt miserie	vilibus
Awter	spem pbeat	spem dabit

propter hanc humilitate deu sui non agnoscentes meruit goli-
 um detestandu vt puaret eu vita qui iudeos vniuersale adue-
 nerat **E**t calumpnati sunt eu quasi legis destructore et q
 pfigurauit arcaisio et quae in illo iusta sit fieri mebro

Sed qre phibuit suilla carne uesti **Ca^m 11^m**

Sed ire ad iudic sue qua in cordibus suis gerebant mto
 inclusa alias causas pfebat q lege dei p moysen tradita
 soluerz id e q sabbans no vacaret opans in salute homi
 q cūmione vacue facer q abstinentia suille carnis auferz
 In qbs rebo iudee religionis sacra gstitut **O**b hac itaq tam
 retea ps populi q nondū a xpo secessat a sacerdotibz mota
 bat vt impu iudicet eu q lege dei soluet cu h ille non
 suo iudicio s; ex dei voluntate et sedm pdicta facer qpharu
Mithias em noua lege data vi denūtauit h mō lex de
Syon pfaceret et sermo dm ex iherlm et iudicabit int plu-
 mos populos et ruitet et religet validas nationes **I**lla cū
 prior que p moysē data e non in monte syon s; i mote
 choreb data e qd sibilla fore vt a filio solueretur ondit

Asho stantayta	sed cu hec	s; cu h
Hayoa	omnia	omnia
Seley Woean	fuerit pfecta	phoenit
Tepeytone	que dixi	que dixi
Eyc Ayoon	in ipm	in ipsum

solle	omnis	tota
atacitar	resoluetur	desmet
nomoc	lex	lex

Sed et ipse moyses p[ro] que sibi data lege d[omi]ni p[er]tinant tunc
 exanderit a deo et deum no[n] agnouerunt p[ro]dixit fore ut p[ro]pheta
 magis mittet[ur] a deo qui sit sup[er] lege qui voluntate dei ad ho[m]i-
 nes p[ro]ferat In deuteronomio ita scriptu[m] reliquit Et dixit d[omi]n[us]
 ad me p[ro]pheta exorabo eis de s[er]u[ti]o coru[m] sicut te et dabo v[er]bu[m]
 meum in os e[or]u[m] et loquetur ad eos ea que p[re]cep[er]o ei et quisq[ue]
 non audiet ea que loquet[ur] p[ro]pheta ille in no[m]i[n]e meo ego v[er]u[m]
 dicabo in eu[m] Denunciat s[er]uus dei p[ro] ip[s]u[m] legiseru[m] q[uo]d filiu[m] suu[m]
 id e[st] vniu[er]sa[m] p[ar]te[m]q[ue] legem missura[m] est et illa veteris p[er] mortu-
 le data soluitur ut denuo p[er] eu[m] qui est et[er]n[us] lego sanare et
 na[m] It[em] de t[ra]nsm[ut]atione solueda ysaias ua p[ro]phavit Hec dicit d[omi]n[us]
 v[er]bis iuda qui habitant iher[os]ol[im] Renouate int[er] vos nouitate[m]
 et ne seminaueritis in sp[irit]u[m] Et audite uos d[omi]n[us] deo v[er]o et i[n]
 audite p[ro]p[ri]u[m] cordis v[er]i no[n] exeat ira mea sicut ignis et no[n]
 sit qui extinguit It[em] moyses ip[s]e in nouissimis diebus t[ra]n-
 sidit coru[m] ad d[omi]n[um] deum amandu[m] It[em] Ihesu[m] naue successore[m]
 eius et dixit d[omi]n[us] ad ihm fac tibi o[m]tellos petrinos m[er]itis
 autos et sede et t[ra]n[si] de sec[un]do filios isrl Sedam t[ra]nsm[ut]atione
 futura[m] esse dixit no[n] carnis sicut fuit p[ri]ma qua etia[m] nunc iu-
 dei v[er]it[as] s[er]u[ti]o ac sp[irit]us qua[m] tradidit xp[istu]s qui verus
 fuit Ihesu[s] No[n] e[st] e[ss]e p[ro]pheta sicut ait et dixit d[omi]n[us] ad me s[er]u[ti]o ad Ihesu[m]
 ut onderet q[uo]d no[n] de se loquet[ur] s[er]u[ti]o de xpo ad que[m] t[ra]n[si] de g[ra]t[ia] loq[ui]t[ur]
 tur Crisi e[ss]e figura[m] gerchat ille ih[esu]s qui cu[m] p[ri]ma[m] d[omi]n[us]es
 vocaret[ur] Moyses futura p[ro]pheta s[er]u[ti]o Ihesu[m] vocari ut
 q[ui]m dux matine milite dilect[us] est ad usq[ue] Amalech q[ui] oppug-
 nabat filios isrl et ad usq[ue] debellaret p[ro] nom[ine] figura[m] et
 populu[m] in t[ra]m p[ro]missionis inducet Et id[em] etia[m] moysi
 cessura que data p[ro] moysen fuit Nam illa carnis t[ra]nsm[ut]ati-
 o caret v[er]o r[ati]one q[uo]d si deo id velle[re] sic a p[ri]ncipio formasset ho-
 mine[m] ut p[re]cipua[m] no[n] haberet s[er]u[ti]o huius s[er]u[ti]o t[ra]nsm[ut]ationis figu-
 rat sustinens nudandu[m] esse p[er]t[ur]a id e[st] apto et simpli corde
 oportet nos v[er]u[m] q[ui]m pars illa corp[or]is que circundit[ur] habet
 quida[m] similitudine[m] cordis et est pudenda Ob hac ca[us]a deus nu-
 dari ea iussit ut hoc argum[en]to nos admonet ne inuolu-
 tu p[er]t[ur]a habeam[us] id e[st] ne quod pudendu[m] intra famig[ur] int[er]
 osne serreta uelem[us] h[oc] e[st] cordis t[ra]nsm[ut]atio de q[ui] p[ro]pheta loqui-
 tur qua[m] de g[ra]t[ia] a carne mo[r]t[is] ad ai[er]am t[ra]nsm[ut]ulit que sola masua

est volens em vite ac saluti nre p etna sua pietate q sule
penitentiā nobis in illa cūctioe pposuit vt si cor nudaueri
mg id e si pta nra ofessi satis deo fecerim vema ofeqm q
otumantibz et admissa sua celantibz denegat. ab eo qui nō fa
cie sicut hō s intima et arcana pectoibz intuet. Eode spectat
etia carnis fuisse interdictio a qua ai eos abstine nssu deo
id potissimū voluit intelligi vt se a pntis atq imūdijs ab
stinent est enī luculentū hoc aial et imūda n vniqz celu
aspirat s in trā toto et corpe et ore pietū ventri s et pabu
lo seruit n vllū alū ai vuit pstate vsu pē sicut ceti anim
tes que ul sedendi uehiculū pbent ul in altibz agrorū iu
uant ul plaustra collo trahūt ul onea tergo gestat ul in
dumentū ex uuis suis exhibent ul copia lactis exuberat
ul custodiendis domibz inuigilant. Indixit q ne porcum
carne vtent. i ne vita porcorū imitent. qui ad solam
mortē nutriūt. ne ventri ac voluptatibz deseruientes ad
faciendā iusticiā nūtilēs essent ac morte afficent. Itē ne
se fedis libidimbz imergent sicut sus que se impurgit ce
no ul ne fremis fiant simulacris ac se luto inqnet lu
to em se obliuūt qui deos i lutū trāp venerat. Sic vni
ūsa pcepta iudaice legis ad exhibendā iusticiā spectant qm
p ambagem data sūt vt p carnaliū figurā spitalia nosce
rent. *Que cū et quis ordo fuit dicitur passionis et quibz*

Quit prenunciata oraculis. *Capitulum 18^m*
Vni igit ca que fieri voluit queqz p pphas suos mltis
seculis an̄ predixit xpūs implet. Ob ca inritati et diuinas lras
nescientes tolerūt vt dū sūt cōdēpnaret quod ai factū futu
rū ac subm̄ ai dicit opte se pati atqz inētia p salute mul
torū secessit tū cū discipulis suis nō vitaret qd nō eāt p
peti ac sustine s vt oñdet q ita fieri oportet in dī p seculū
ne sua quis culpa incidisse videt. ac denūtiavit fore vt ab v
no eorū pderet. Itaqz iudas pmo electz tradidit eū iudeis
At illū qphensū ac pontio pylato qui tūc legatus syriā ce
tebat oblatū cruci affigi postulauerūt obicientes ei nichil
aliud n q dicit se filiū dei ee regē iudeorū. Itē quia dixit
si solueritis hoc templū qd edificatū ē ānis xlvi. ego illud
in triduo sine manibz resuscitabo significās futurū breui
passionē suā et se a iudeis inēfortū tūa die resurrecturū
Ipe em cāt dei verū templū has eius voces tāqz insanas et
impias insecabant. Que cū pylato audiss et ille in defen
sionē sui nichil dicit p nūtiavit nichil in eo dāpnatione

dignū uideri At illi multissimū accusatores n̄ p̄bo que in
 citauerāt damāe ceperūt et crucē eis uolentibz uocibz fla
 gitare Tum pontius et illorū clamoribz et herodis tetra
 che instigatione metuentis ne regno pelleretur victus est
 nec tñ ip̄e sm̄am ptulit s̄ tradidit eū iudeis ut ip̄i de illo
 scdm̄ legem suā iudicarent Duxerūt igit̄ tū flagellis v̄
 beratū et priusq̄ oculi affigent̄ alluserūt Indutū em̄ colo
 ris punice veste ac spinis coronatū q̄i regē saluauerūt
 et dederūt ei abū fellis et misauerūt ei acetū porione post
 hec ossuerāt in fanē eis et palmas tenderūt Cūq̄ ip̄i car
 nifices de vestimentis eis ostenderet sortiti sūt m̄ se de tu
 nica et pallio et tū hec oīa fient nulla uocē ex ore suo tā
 q̄ si maty esset emisit tūc suspenderūt eū m̄ duos noxios
 medū qui ob latrocinia dāpnati erāt cuiq̄ affixiūt
 cruid ego h̄ in tanto facinōe deplorē aut quibz v̄bis tantū
 nephas conquerar Non em̄ cauana cruce describim̄ qm̄
 in tulius vnūsis eloquentie sue neruus ac viribz uelut
 effusis tonis ingenij fontibz p̄sentis est farinḡ indignū p̄
 clamās esse auēro cont̄ om̄es leges in cruce esse sublatū
 Qui q̄uis mortens fuit et illo supplicio indignus mortis tñ
 et ab homie seleso qui iusticiā ignoraret affecty ē cruid
 de huius crucis indignitate dicem̄ in qua deus a cultoribz
 dei suspensy est atq̄ suffixus cruid tā faciūdg et tanta rerū
 et v̄borū copia instructy existet que oīo tāte affluētie vber
 tate deueniens ut illā cruce deplorēt m̄ito quā mūdū ip̄e et
 tota elemēta luxerūt Hec aut̄ sic futūra fuisse et p̄phāiū vo
 cibz et sibyllis carmibus denūtiatū est Apud ysaiā ita sp̄
 tū nō sū cōtumax neq̄ cont̄ dico dorsū meū pono ad fla
 gella et maxillas meas ad palmas fac̄ aut̄ meā nō a
 uerti a feditate sputorū **S̄it̄ dauid** i ps̄. 38. Congregata
 sūt sup̄ me flagella et ignorauerūt dissoluti sūt n̄ q̄p̄u
 ti sūt tentauerūt me et deriserūt me et striderūt sup̄ me
 dentibz suis **Sibylla** quoq̄ eadē futura monstrauit
 hic anomoic **Et in manus** **In manus**
 x̄ipac kai **ipietas** **iniquas**
 m̄icoñ **infidelū** **infidelū**
 Ec̄epon **postea** **postea**
 H̄zei **venet** **venet**
 Doian **dabunt** **dabūt**
 An̄ deo **aut̄ deo** **aut̄ deo**
 p̄atic maōa **Alapas** **palmas**

repanaha	mamba mcestis	mamba mcestis
shoic kai	et i purato	et oribus
coomacq	ore	pdignosis
Miapoucen	expuent	expuent
llimada	venenatos	saluas
Dap make noa	sputy	venenatos
dorei An eu	Dabit vo ad	Dabit aut tunc
Mareisatoc	vbena	m verbera
allawc	smplicit	innocens
ashon	schu	dorsum
tt tomhoson	dorsum	

Item de silentio eius quod usq; ad mortem p̄tinant tenuit
ysayas uerū sic locutus est sicut ovis ad imolandum sic ad
ductus est et sicut agnus coram tondentibus sine voce sic
non aperuit os suū **Et Sibilla supradicta.**

hai hola qirw	Et calaphos
Menoretz	ampiens
serci Metic nlli	ne quis agnos
shoac sosoc	cat quod vbu
Ettoe nesloen	vel vn uent
inaderi Menon	ut sens
came rey kai	loquat
cooqoanon	et corona
Qo peici	spinea
ton Alkantiyon	coronabit

De cibo vero et potu quem amiq; figent ei obtulerunt dauid
I ps̄. lxxvii. sic ait **Et dederunt in esca mea fel et in siti me**
a potu michi dederunt acetu Idem hoc futurū etiā Sibilla
concionata est

Et de tos	In esca	Ad abū
ttoma xoslen	fel et	aut fel
hai eu dicanoxo	in siti ace	et ad sumi
ce Awkante	tum dederunt	acetu dederunt
aqisoz eni	inhūanitas	Mhospualitay
ncdasey	hanc	hanc
Anzoia	mensam	monstrabit
tpasth eay	ostendunt	mensam
Et alia silla iudeam tram hys mcepat versibus		
Hyte sap	Ipsa em	Tu enim

ϩηρονη
 τον θεον
 ου κενοντα
 τη ρητα
 θεου δου
 τον απλα
 ηραπλα
 Ακαχοε
 ερονπα
 τη φανο
 οβερηοε
 ροσηη
 ηεληπατα

insipiens
 tuum deū
 non intellexisti
 ludentem
 mortalium
 mentibus
 sed
 spiritus
 coronasti
 et
 horridum
 fel
 misausti

stulta
 deum tuum
 non cognovisti
 illudentem
 humanis
 mentibus
 sed spiritus
 coronasti
 corone
 horrende
 et
 fel
 misausti

fore aut ut uideri mans inferret de suo cuiq; interfiant testi
 monia ppharu h' antecesserunt apud eptia ita scriptu est et dix
 it **E**dras ad populū **H**oc pascha saluator nr est et refu
 giū nrū cogitate et ascendat in cor vrm qm habemus hu
 miliare cū in signo et post h' speābimus in eū ne desera
 tur hic locū inctū tēpus dicit dñs deū virtutū **S**i nō
 credidistis ei neq; exaudietis amūtiationē eiq; citis deu
 so in gentib; **N**ō appet iudeos nulla aliā spem habere
 se nisi abluerint a sanguine ac speauerint in eū ipm q
 nerauerūt **Y**saias quoq; facino corū designat et dicit **I**n
 hūilitate iudiciū eiq; sublatū est **N**atiuitate eiq; quib;
 enauabit **Q**m auferet a tra vita eiq; a facinorib; pph
 mei abducts e ad mortē et dabo malos p sepultura eiq; quia
 facino non fecit neq; iuentis e dolg in ore eiq; ppta ipe hie
 ditabit multos et forū diuidet spolia propria q traditū
 est ad mortē et int' facinorosos deputatū est et ipe pta
 multorū ptulit et p facinora illorū traditū est **D**avid
 q; in ps' **X**cij. **C**aptiuit in aiām iusti et sanguine in
 nocente odepnabit et factū est in dñs in refugium **I**tem
Ieremias **D**ñe significa m et cognosca **T**ūc vidi cogitatio
 nes corū ego sicut agnus sine macula adducts sū aducti
 mā in me cogitauerūt cogitationes dicentes **V**enite mita
 mus lignū in panē eiq; et eradam; a tra vita eiq; et
 nomic eiq; non cit in memoria aplius **L**ignū aut tūc
 significat et panē corp; eius quia ipe est tūc ac vita ho
 minū qui cedunt in carne quā portauit et in cruce qua
 pependit **D**e qua tñ aptius ipe **M**oyse in deut' nomio ita

Mecto h13	die nox
ερωαυ	erit
ho do era	tenebrosa
Πεποπιω	omnis
εη επι	in tribus
in wpauc	hous

Cū hī frā essent ne p̄dixiss quidē celestibz facingsm̄ in
 telligere quiverūt s̄ qm̄ p̄dixerāt se t̄na die ab inferis
 resurrecturū metuentes ne a discipulis subrepto et ama
 to corpe resurrexisse eū crederēt et fiet in plebē multo
 maior ofusio detraxerūt eū cruci et gelusu finter i mo
 numeto militai custodia t̄tūderūt Perū t̄na die an
 lucē tremotu repente patefactū est sepulcrū et custodibz
 quos attonitos obstupescereāt pauor nichil videntibz in
 teget ex sepulcro ac viug cgressz in galileā p̄fectus est
 ut discipulos suos querēt In sepulcro v̄o nichil reptū est
 nisi exuue quibz inuolutū corpus incluserat Illud aut
 apud inf̄os nō remasurū s̄ die t̄na resurrecturū p̄phe
 rennerūt David in ps̄o xvi° Non derelinques aīam meā
 apud inf̄os neqz sanctū tuū dabis v̄ide interitū Item
 in 3° Ego dormiui et sopnū accepi et exurrexi qm̄ dñs
 auxiliat̄ est m̄ Ozeo quoqz p̄mus xij p̄pharū de resurrec
 tione testificatqz est Hic filius meus sapiens p̄ quod nūc
 non resistet in ḡtribulatione filiorū suorū et de manu
 inferorū erua eū ubi est iudiciū tuū morib̄ aut ubi est a
 culens tug Itē alio loco viuificabit nos post bidnū die
 t̄na Et iō Sibilla ipositurū esse mortū timnū dixit p̄
 tudm̄ sompnum

h̄ai d̄an̄atoy
 Mipay
 t̄s̄leui
 Ep̄uoyē
 Map̄t̄eocac
 h̄ai tot
 attoy iōem̄hon
 Āh̄alucac
 fic ooc
 Ezei
 H̄p̄ooc
 Āh̄ar̄oac̄eoc
 h̄an̄cou

Et morte
 monetur
 tribus diebus
 sompno
 suscepto
 et tunc
 ab inferis
 regressus
 ad lucem
 venet
 p̄mus
 resurrections
 principio

29

voicem sua id e' smas adusus me mortis cuiusq; dixert
 Na quod supius ait gsumaturu se domui iuda testame
 tu nouu ondit vetus illud testametu qd p moysen da
 tu no fuisse pfectu id aut qd p xpm dari hret gsuma
 tu fore domui aut iuda et ite isrl no utiq; iudeos sig
 nificat quos abdicauit si nos qui ab eo conuocati ex gentibz
 in illoru locu adoptione successimus et appellamur filij iude
 orum quod sibilla declarat cu dicit

loy dauon	Iudeorum
Alkapiou	beatum
seyon	diuinum
senor	genus
Oypa nio non	celestium

Quod aut facturu esset id gens ysaias dicit apud que
 pr sumus ad filiu loquit dicens Ego dñs deus vocaui te
 ad iusticia et tenebo manu tua et confirmabo te et dedi te
 in testametu gentis mee in luce gētū apire oculos eoru
 pducere ex vinculis alligatos et de domo tenebris sedentes i
 tenebris Cu igit nos a tea taq; tēti et taq; tēti stulticie in
 clusi sederemus in tenebris ignorantes deū et vitate illuina
 ti ab eo sumus qui nos testameto suo adoptauit et liberatos
 malis vinculis atq; in luce sapie pducit in hereditatem
 regni celestis asuuit. *De ascensione dñi et diuisione
 discipuloru ad nascentis ecclie fundametu iaciendu et
 laborandu et de miraculis eoru Et quo petrus et pau
 lus romam uerentes pphauerunt Regē in breui esse
 venturu qui h' ierusalima destruet et iudeos delēt como*

Ordinata vero dis. *quo postea gigit. Cam. 21^m*
 apulis suis euangelia ac nois sui pdicatione tūde
 dit se repente nubes cūq; in celu sustulit qdragesimo p
 passionē die sicut daniel fore onderat dices Et ecce i nubi
 bus celi ut filius homis ueniens usq; ad vetusta dieru
 puenit Discipuli vō p pūnas dissi fundamēta ecclie v
 bias posuerūt facientes et ipi in noie magri dei magna
 et pene incredibilia miracula q; discedens instruxerūt
 eos v̄tute ac p̄tate qua possi noue amūtiatiōis rō fundā
 ac gsmari si et futura illis apuit oia que petrus et pau
 lus rome predicauerūt et ea pdicatio in memoria scripta
 p̄māsit in qua n̄ multa alia mira tū etiā hoc futurū
 esse dixerūt ut p̄ breue tēps immittet deus regē q; expugnet

Judeos et civitates eorum solo adquaret ipos aut fame sitiq;
gestos obsidet tu fore ut corpora suorum vellent et asumeret
seminuē postremo ut capti veniret in mano hostiu et in to
spectu suo verati acerbissime gurges suas cernent violai ac
pstratu vigines diripi pueros alios puulos oia demq; igni
ferroq; vastari captivos in ppetuu tris suis extirari eo q
exultauerunt sup amantissimu et pbatissimu dei filiu Itaq;
post illoru obitu cu eos nero interemisset Iudeoru nomen
et gente vespasianus extiruit fenitq; oia q illi futu pdixerit
**¶ Argumentis reuincendi sut qui diuis detrahut sacris
et quib; argumentis vtant infideles vt dicitur incarnatio
me fidem euacuent Captiu 22 m**

Confirmata sut et opmor que falsa et incredibilia pu
tant ab his quos vera celestiu lraia doctrina no ibu
it si in no refellat a nobis ena illi q mimu no sine malo
suo sapuit rebusq; diuinis fide detrahut argumētis q illo
ru coarguamus errore vt tandē aliqui cedat ita fieri oportu
isse sicut nos ondem; factu et qd apud bonos iudices sa
tis habeat firmitatis ul testimoia sine argumētis ul argu
mēta sine testimonys nos tu no oteni alterutro sum; ai
suspetat nobis vtēq; ne cu Puerse ingemiso a intellige
di aut con dissentid locu relinquam; v legant fieri potius
se vt natue imortali quitq; decedet v legat demq; deo dig
nu ut ho fieri vellet seq; vellet infirmitate carnis onera
re vt passionib; vt doloris vt mortis seipe subiēt q non
facile illi est vt it corpus ibealitate se homib; ondet colq;
iusticia doceret siquidē id volebat maiore aucte vt p fessi di
tuc em auctos fuisse pceptis celestib; parituros si ad ea vti
ac pfas dei pipientis accedet **Cur igit; aut ad docendos ho
mnes non vt deus venit Cur se tam huilem ibeale q to
stuit vt ab hoib; et otepm et pena affici possi Cur em ab
ibealis et mortalib; passa est Cur no mang homi a vntu
repulit aut diuinitate uitauit Cur no maiestate sua sb
ipam salte morte patefent si vt inualidus in iudiciu du
tus est vt noxus dapnatus vt mortalis occisi Refutabo h
diligent; ne qd patiar arcae Illa em magna et mira
bili rone sut fra qua qcuq; pcepit non tm mirari desm;
deu ab homib; ee ruciatu **Veru ena facile pvidebit ne de
u quide potuisse se credi si ca ipa q arguit fra no essent**
**¶ Pceptoris moru uacillat auctas si non facit ipc qd
docet sicut in phis patet qui contra sua pcepta uiuebat****

Quod ipse xpus primus fecit et docuit. *Cam 23^m*

Vicius pcepta dat hominibus ad vitam moresque sicut ali
 om qm debeat ne ipse faciat q pcepit an non debeat si non
 fecit soluta pcepta sut si em bona sut que picipiunt si vita
 homin in optimo statu collocat Non se debet ipse pceptor a
 numero cuiusq homin segregare int quos habitet ipse et ipi
 eode mo viuendu est quo docet ipse esse viuendu Ne si aliter
 vixit ipse pceptis suis fidem detrahat leuoreq doctrina su
 am faciat si reipa resoluat qd verbis nitat astringe Vng
 quisq em cu audit pipientem no vlt ipom sibi nante paren
 di taci us sibi libertatis admittat Respondet itaq doctori hoc
 mo No possu facere quod iubet qm sut impossibilia uetas
 ul morte timere h hoc adeo con natura est vt hys affecti
 bus aialia omnia subiecta sut Vel si adeo putas ipugri
 posse nature tuu ipse qui papis fac vt sua fieri posse cu at
 ipse non facias que insolentia est vt homin libero impo
 nere velis leges quibus ipse non pareas Prius dise q doces
 et anq mores alioru corrigas tuos corrige Quis neget us
 ta esse hanc reprehensione quin eam in contemptu veni et
 hmoi doctor et deludetur vicissim quia videbit et ipse delude
 Quid g faciet ille pceptor si hec em fuerint opposita quo
 admittet excusatione contumaciaq n vt pntibus factis doceat
 se possibilis fac Vn euent vt phoru pceptis nullis ob
 tempet Hoies em malat exempla q verba quia loqui fa
 cile est prestare difficile Vtina quida tam multi bn face
 rent q multi loquunt bene h qui picipiunt nec faciunt ab
 est ab eis fides et si homines fuerint gtepnent vt leues si
 deus opponet ei excusatio fragilitatis humane supest vt
 factis vba firment qd phi facere nequeunt Itaq cu ipi pre
 ceptores vncat affectibus quos vinci pdicant oportere ne
 mine pnt ad vtu quia falso pdicat erudire Ob eaq tam
 putat nemine ad huc pfectu esse sapiente q m quo sume
 doctrine ac sua summa vtu et pfecta iustitia gfensoit eid
 quide veru fuit Nemo em post mudu conditu talis exi
 tit nisi cristus qui et vbo sapiam tradidit et doctrinam
 pnti virtute firmavit *Q celestem doctore pfectu esse*
oportuit et qre pfecto ee no possit sine corpis assumptione

26

26

Age nunc si scirem an doctor e a mortalis *Cam 24^m*

lo missus possit no ee pfecto Kondu de hoc loquor
 quem venisse a deo negant fingamus aliquem de celo ee mitte

Al
B
dū qui vitam hominū iudicantis virtutis instituat et ad ius-
ticiam formet. Nemo dubiū potest esse quin is doctor qui celsus
mittitur tā sanā sit rerū omni quā virtute perfectus ne nihil in
celesti tremens differat. Nam in homine minima et propria doctrina
esse nullo pacto potest. Nec enim mens tremens visceribus inclusa
et tabe corporis impedita aut apprehensio per se potest aut capere ve-
ritate nisi aliunde doceat? et si maxime possit summa in virtute
capere nequeat et omnibus vitiis resistere quorum materia visceri-
bus continetur? Et sic ut tremens doctor perfectus esse non possit. At
vero celestis cui diuinitas suam virtute immortalitas tribuit
In docendo quoque sicut in ceteris perfectis et consumatis sit nō
est. At id fieri omnino nō potest nisi mortale corpus sibi assumat. Cur
autem fieri nō potuit ratio clara est. Nam si veniat ad homines
ut deus ut omittat quod mortales oculi claritate maiestatis eius
aspicere ac sustinere non possunt. Ipse quoque deus virtute docere non po-
terit quia corpus corporis nō facit que doceret ac per hoc doctrina eius
perfecta non est. Alioquin si summa virtus est dolore patientis pul-
sata officioque proferre si virtus est morte ipsam et intentam non
metuere et illata fortiter sustinere. Debet ergo doctor ille perfectus
et docere ista precipiendo et confirmare sciendo quia qui dat pre-
cepta viuendi aputare debet omnem excusationū vias ut ipo-
nant hominibus parendi nō esse non vi aliqua si pudore et in-
libertate relinquat ut et primum sit institutum parentibus quia
poterant non parere si vellent eundem vitium potest excusatio aputa-
tari nisi ut qui docet faciat que docet et sit quas primum et ma-
ximū persequat secundo. Quocumque autem potest facere quod docet si nō
sit filius eius que docet. Nam si nulli subiectus sit passioni potest ei
docenti homo sit rōdere. Volo equidem non peccare si omnia. In-
duty suam enim carne fragili et imbecili. Hec est quae occupat quae uis-
ritur que dolet que mori timet. Itaque duos modos et peccato nō
quia volo si quia cogor sentio me ipse peccare si necessitas fra-
gilitatis impellit cui repugnare non possit. Quid ad hoc res-
pondebit proptor ille iusticie eius excusabit et redarguet
hominem qui delictis suis excusatione carnis obtendit et
ipse carnis fuit induty et ondat etiam carnem posse capere vir-
tutem. Contumacia enim redargui nō potest nisi exemplo. Nam si huius
non possunt que doceas firmitate nisi ea potest fieri quia nā homi-
nū primum in vicia videtur vult non modo cum venia si etiam
cum ratione peccare. Oportet magis doctorisque virtutis hominū sibi
nū fieri ut viuendo primum doceat hominem vici ab eo patrem

29

posse si vo sit immortalis exemplū pponē homi nullo mō p̄
 existet em̄ gstantis aliquis et dicit tu quidē non peccas q̄
 liber es ab hoc corpore non g cupisat quia Immortali nichil
 est n̄tūm michi vero multis rebus opus ē vt tuear hanc
 vitā morte non times quia in te vale nō p̄t dolere gtempnis
 quia nullā vni pati potes At ego mortalis vtiq; timeo q̄
 ruanaty michi grauiissimos inferūt quos tolleraē carnis
 infirmitas non p̄t doctor itaq; v̄tutis etiā hanc excusatio
 nē debuit hominibus aufere ne quis q̄ peccat necessitati po
 tuus ascribat q̄ culpe sue Ergo vt p̄fecty esset possit Nich
 il ei debet oppom ab eo qui docendus est vt si forte dixerit
 impossibilia p̄cipis respondat ecce ip̄e fano Ego carne mdu
 tus sū cuius est peccare p̄p̄m Et ego tanē carne gero et tñ
 p̄tmi in me nō dnatur Michi opes gtepnē difficile est q̄
 vni alit non p̄t in hoc corpore Ecce et michi corp̄s est et tñ
 pugno cōm oem cupiditatē Non possū p̄ iustitia n̄ dolo
 re ferre n̄ morte quia fragilis sū Ecce et in me dolor ac
 mors h̄z p̄tate et culpā que times v̄mco victore te facia
 dolois ac mortis puor vade p̄ ea que sustineri posse p̄ten
 dis si p̄cipiente sequi non potes sequē aūcedente dubla
 ta ois h̄ mō excusatio est et fateri hoīem n̄tē est sua cul
 pa iniustu esse qui doctore v̄tutis et eūde ducem nō se
 quat Vides ergo quāto p̄fior sit mortalis doctor qui
 dux esse mortali p̄t q̄ immortalis quia panēnā dōcē nō
 potest qui subiectus passionib; non ē Nec hoc tñ eo p̄tinet
 vt hoīem deo p̄ferā s̄ enā ondā Neq; hoīem p̄fē doctrie
 esse posse nisi sit idem de; vt aūcte celesti n̄tē p̄cedi
 hominib; imponat neq; deū nisi mōrli corpore mduat vt
 p̄cepta sua factis adimplendo ceteros parendi n̄tē cō
 stringat. Liquidū it̄i apparet eū qui vite dux et iustine sit
 mōr corpore esse oportere n̄ aliter fieri posse vt sit illius
 plena et p̄fecta doctria nisi heat iudice et sudamētū sta
 biliss; apud hoīes ac fixa p̄maneat Ip̄m aut subire
 carnis iberalitatē et corp̄is v̄tutēq; in se recipere cuius doc
 tor est vt cā sil et v̄bis doceat et factis Itē subiectū eē
 morti et passionib; ructis qm̄ et in passione tollerāda
 et in morte subēnda v̄tutis officia versant que oīa vt
 dixi gsumaty doctor p̄ferre debet vt doceat posse p̄feri
 Q̄ xp̄us licet mortalitate m̄am assupserit nō tñ
 vt alij hoīes naty est s̄ ex carne v̄ginea et quare cum

Quoniam est a culpa sponte subierit penam. Ca. 24.

stant igitur homines et intelligat quare deo sumus in
legatu ac nutu suu mittet ad erudienda preceptis iustia
e sue mortalitate mortali voluit eu carne indui et rui
atu affia et morte militari Nam cu iustia nulla est in
tra doctore misit quasi vna lege vt nome ac tepla nouu
conderet vt veru ac puu cultu p oem tra et uerbis et ex
plo semaret s tn vt etu esset a deo missu no ita illu nas
ti oportuit sicut homo nascit: ex mortali vtriusq contrarij
s vt appaeret ena i hoie illud esse celeste creaty est sine
opa genitois habent em spuale prem deu et sicut pr
spus eig deus sine mre ita nr corpus eig vgo sine patre
fuit igit et deus et homo int deu hoiemq medij consti
tuta vn ulu gen Messien vocant vt hoiem pduere
ad deu posset id e ad imortalitate quia si deo tm fuisi vt
supdictu est exepia vtutis homi prebere non posset si
ho tm non possi hois ad iustia cogere n auctoitas et
virtu hoie maior accidet Etem cu vstet homo ex carne ac
spu et oporteat iustine opibz emeri vt fiat etnus caro
qm terrena e ideoq mortalis copulatu spm sibi trahit
seru et ab imortalitate duat ad morte Ergo spus exps car
nis dux ce hoie ad imortalitate nullo pacto potest qa
caro ipedit spm quo mmq deu sequat Est em fragilis
et subiecta pto ptem aut pabulu mortis est Itaq id
fio mediator aduent id deus in carne vt caro cu sequi pos
set et eripet hoiem morti cuius est dnatio in carne Ideo
carne induit se vt desiderijs carnis edmitis docet non
necitatis esse peccae s ppositi ac volutatis Una em nob
et magna et papua cu carne luctatio est cuius infmiti
cupiditates premut aiām n deu retine patiut s ena
voluptatibz et illecebris suauibz māapata morte affi
cunt sempitna Quibz vt repugre possumz deo nob via
supande carnis et aperuit et ondit que vty pfa et oibz
numeis absoluta corona vincentibz et mercede imor
talitatis ipartit De misterio dnice Crucis et virtute
et significandoe eoru que xpūs gessit a ptulit et quo pa

Dignatus sit in imolatione agni paschalis. Ca. 25.
Ixi de huilitate et fragilitate et passione nre h deus
subire maluerit Nūc ipius crucis rō reddenda ē et vis
enarranda quid sumus p a pncipio disposuit et quead

modū cūcta que gesta sūt ordinauit nō tm diuinitio ppha
 rā que in cristū vera pcessit s̄ etiā rō ipius passio m̄s do
 cet **R**uerūq; em̄ passa est non fuerūt m̄ma s̄ h̄uerūt
 figurā et significantiā magnā sicut etiā diuina illa o
 pa que fecit quorū vis et potentia valebat quidē i p
 sens s̄ dēclābat aliquid in futurū **A**peruit cōrū lumina
 celestis virtus et lucē non videntibz reddidit s̄ hoc s̄cō
 significabat fore ut q̄s cōsūs ad gentes que deū nesciebat
 insipientiū pectora illuaret luce sapie et ad v̄ritatē ḡr
 plandā oculos cordis apiret **V**ere em̄ cōi sūt qui celestia
 non videntes et tenebris ignoratē cūcūsi t̄ena et fragi
 lia venerunt. patefent aures surdora nō vtiq; hactenq;
 vis illa celestis opata est s̄ dēclābat breui fore vt qui erat
 vitatis exptes et audirent et intelligēt diuinas dei voces
Vere em̄ surdos dix̄is qui celestia et vera et faciēda nō
 audiūt **M**utōrū l̄nguas in eloquiū soluit admirabilis
 etiā cū fiet potentia s̄ meruit h̄ic v̄tuti alia significatio
 q̄ondēt mox futurū ut rerū celestia nup̄ ignari p̄cepta
 sapie disciplina de deo et v̄ritatē differēt **N**ā qui cōnem
 diuinitatis ignorat is vero elinguis et mutus est h̄at om̄
 disertissimū sit **I**mgua em̄ cū verū cū verū loqui ceperit
 id ē v̄tute maiestatiq; dei singulis interpretari tū demū
 officio nature sue fungitur **Q**ui aut̄ falsa loquit̄ in
 vsu suo non est et ideo infans sit n̄c̄ est quia diuina
 ploqui non p̄t **P**edes quippe claudorū ad officinū gradi
 endi reformauit laudabilis diuinū op̄is fortitudo s̄ fi
 gura id ḡtmebat q̄ cōhibitis erroribz vite sc̄laris ac de
 ue iter vitatis apiret p̄ qd' gradēt̄. hōies ad dei gr̄az
 ḡsequendā **I**s em̄ vere claudq; existimādū est qui cali
 gine ac tenebris insipientie implicat̄ et quo tendat igna
 rus offensibilibus et caducis gressibz p̄ viā mortis ince
 dit **I**tē labe et maculas inq̄natorū corp̄m repurgauit
Nō exigua immortalis potentie opa verū id p̄tendebat
 h̄ vis q̄ p̄corū labibz ac vitiorū maculis inq̄natos di
 trina cis inq̄natura p̄uiscatiā ess̄ eruditioē iustitie.
Lepi em̄ v̄e atq; elephantiaci dēt̄ haberi quos ul' infim
 te cupiditates ad sc̄lā ul' insatiabiles voluptes ad fla
 gitia p̄pellūt et dēcorū macul' t̄ustos labe afficiūt se
 pitina **I**acencia mortuoz corpa cecit̄ eosq; nōibz suis
 t̄clamatos a morte r̄uorauit **Q**uid cōgruetius deo ciuid
 m̄aculodignū om̄ sc̄lorū q̄ dēruisā vitā resignasse cō

plenasq; hominū temporibus adiecit tunc perpetua archana mortis re-
uelasse. **H**ec in enarrabilis pietas ymago virtutis maioris
fuit que demonstrabat tantū vim habiturā esse doctrinā suā
ut gentes in toto orbe que aliene a deo subiecte morti fuerūt
cognitione veri luminis aīate ad immortalitatis p̄ma puen-
rent. **E**os em̄ recte mortuos existimauit qui datore vite deū
nescientes atq; aīas suas a celo in terrā depūctes in laqueos
eterne mortis incurrūt. **H**uc igit. tūc sanctus in p̄nti y-
magines erat futurū q̄ in lesis affectisq; corpibus exhi-
bebat ea spūaliū figurā gerebat ut et in p̄nti virtutis no-
bis nō terrena opa monstraret et in futurū p̄tate celestis
sue maiestatis oñderet. **E**rgo sicut opa eius significāna quo-
q; maioris p̄tatis habuerūt ita etiā passio nō simplex
n̄ sup̄uacua n̄ fortuita p̄cessit s; ut illa que fecit magna
virtute ac p̄tate doctrine eius significabant sic ea q̄ passus
est odio futurā esse sapiam nūtiabant. **A**cti em̄ potus ac
fellis abus acerbitates et amaritudines in hac vita secta-
toribus pollicebant et quāq; passio ip̄a p̄ se acerba et a-
niata specimē nobis futurū tormentū dabat que morā-
tibus in h̄ s̄cū virtus ip̄a p̄mittit. **T**amē illiusmodi abus et
potus in os doctoris n̄r̄i veniens pressurātū nobis et la-
borū et miseriarū p̄bebat exēplū que oīa tollere ac p̄eti-
nere est eos qui vitatē sequuntur qm̄ vitas acerba est
et iniusta oībus qui virtutis exptes vitā suā mortificis volup-
tatibus dēdunt. **N**am corona sp̄m̄ca capiti eius ip̄osita id de-
clarabat fore ut diuinā sibi plebe de nocentibus aggregaret.
Corona em̄ dicit. argens in orbe populus. **N**os aut qui
an̄ cognitione dei sumus iusti sp̄m̄e id ē mali ac nocentes
eramus ignorantes quid esset bonū et a iustitie notione atq;
opibus alieni. **O**īa scelere ac libidine polluebam; plecti
vero ex dumis et sentibus s̄m̄m̄ dei caput cingim; quā
uocati ab ip̄o cūfusi vndiq; ad eū m̄ḡro et doctore deo as-
sistim; **R**egem; illū mūdi et om̄m̄ vuentū d̄m̄m̄ corona
m; quod v̄d ad crucē spectat magna in eo vis ac rō est
quā nūc conabor oñde. **D**eus nāq; sicut sup̄ius exposui
nūc q̄stituit hōiem liberare m̄ḡm̄ virtutis legauit i t̄r̄a qui
et p̄ceptis salutibus formaret hōies ad inocētiā et opibus
factisq; p̄ntibus iustitie uia p̄dēt qua gradiens hō docto-
rem suū sequens ad vitā etnā pueniret. **I**s igit. corpis
est et veste carnis indutus ut hominē ad quē docendū ueneat
virtutis exēpla et incitamenta p̄beret. **S**; tūc iōmb; vite

officijs iusticie specamen p̄buss̄ ut dolois quoq; pauciam
 mortisq; ḡtemp̄u quib; p̄fecta et ḡsumata fuit v̄tus tradet
 homi venit in manus ip̄ie nationis tū et vitare potuisset
 sua futuri quā gerebat et eade v̄tute r̄pelle qua mirabili
 a faciebat **S**ustinuit ḡo cruciat; et v̄bea ac sp̄mas post
 mo etiā morte suspitē nō recusavit ut homo illo dūc st̄
 actā et catenatā morte tū suis errorib; triumpharet **C**ur
 aut̄ sumo p̄ id potissimū gens mortis elegerit quo affi
 ci eū smēt h̄. r̄o est **D**icat em̄ fortasse aliquis **C**ur si deus
 fuit et mori voluit non salte honesto aliquo mortis ḡne
 affect; est **C**ur potissimū a v̄ce **C**ur infamī ḡne supplicij
 qd̄ etiā homi libeō quib; nocenti videat̄ indignū **P**̄mū
 q̄ id qui hūilis adueniat ut hūilib; et infir̄mis op̄e fer
 ret et omib; sp̄em salutis oñderet eo ḡne affiniend; fuit
 quo hūiles et infir̄mi solent ne quis est om̄io qui eū nō
 posset imitari **D**em̄ ut integrū corp; eius consuet̄ que
 die t̄na resurgē ab infir̄is oportebat **N**ec hoc em̄ cuiq; igno
 randū est q̄ ip̄e an̄ de sua passione p̄dicens etiā id notū
 fecit **H**abē se p̄tatem tū vellet deponedi sp̄m et r̄sumē
 di **S**uffragus itaq; tū sp̄m deposueat n̄m carnifices non
 putauerūt ossa eius suffringere sicut mos corū ferebat
 s̄ t̄mmod̄ lato eis p̄forauerūt **S**ic integrū corp; patibu
 lo deditū est et sepulch̄o diligent̄ inclusū que oīa id̄o
 facta sūt ne lesū ac d̄m̄i nutū corp; ad resurgēdū tha
 bile redderet **I**lla quoq; Papua fuit tū cur de; cruce ma
 lucit q̄ illa exaltari eū fuit n̄m omnib; gentib; pas
 sione dei noteste **N**am qm̄ id qui patibulo suspenditur
 et aspiciat̄ oīb; et ceteris altior **C**ru; potius electa ē q̄ signi
 ficaret illū tū aspiciat̄ tāq; sublimē futurū ut ad eū cog
 noscendū p̄t̄ et colendū t̄ct̄e nationes ex oī orbe ḡt̄eret
Dem̄q; nulla gens tū m̄huana est nulla religio tā remo
 ta tū aut passio eius ā sublimitas maiestatis ignota sit
Extendit ḡo in passione manus suas orbē; d̄m̄es; ē ut iam
 tū oñdet ab ortu solis vsq; ad occasū **M**agnū p̄p̄m ex oī
 bus linguis et tribub; cōgregatū esse sub alas suas ven
 turū signūq; illud max̄m atq; sublimē frontib; suis sus
 cepturū **C**ui; rei figura iudei etiā nūc exhibent tū limi
 na sua de t̄uore agm̄ notant **D**eus em̄ p̄ussurās egip
 tiōs ut ab ea plaga imunes faceret iudeos p̄cepit h̄is
 ut agm̄ candidū sine macula t̄molaret ac signū limi
 mbus suis de sanguie eis ip̄onēt **I**taq; tū egyptiorum

8
ut

primogenita vna nocte interissent Hebrei solo signo san-
guis tui fuerunt non quia cruor pendis tm in se vni ge-
rebat vt homibz saluti esset s; ymago fuerat actu futuoru
Agnus em candidus sine macula castus fuit id e innocens et
iustus et sanctus et qui ab ysdē iudeis imolatus saluti e oibz
qui signū sanguis id e crucis quia sanguine fudit in sua
fronte aspserunt fronte aut sumū line est homis et lignū
sanguine delibutū crucis significatio Deniq; imolatio pen-
dis ab hys ipis qui faciūt pascha notat. Alitoy Na ex em
quia passionis figura e quā deus p̄sous futuoru tradidit
p̄ moysen iplo suo celebrāda s; tm figura valuit in p̄nti ad
depellendū piculū vt appareat q̄ntū veritas ipa valitura sit
ad plebe dei p̄tegendā in extrema tonus orbis m̄ite Quo
aut ul' in qua plaga tui om̄s sint futuri qui signū hoc
veri et diuini sanguis in sumo corpis sui notauerūt in no-
uissimo libro docebo. *De potentia huius signi et quare ef-*
ficacie sit inuocatio nois crucifixi et q̄ntū a demonibus

Hunc satis e huiusmodi signū crucis. *Ca. 1. 1.*
Signi potentia q̄ntū valeat exponē q̄nto fieri sit
demonibz h' signū sicut qui videt quatenus admirati p̄ xpm
de corpibz que obsederunt fugiūt. Na sicut ip̄e n̄ mē hōies
agēt vniūsos demones vbo fugabat hōm̄q; mētes emotos
et malis m̄ursibz furias infens; pristinos reponēbat
ita nūc sectatores eius eosdē sp̄us inquinatos de hōibz et no-
magr̄i sui et signo passionis excludūt. Cuius rei nō distat
est p̄latio nam ai d̄s suis imolant si assistat aliquis sig-
nata fronte gerens sacra nullo mō licant n̄. respōsa p̄
consulez reddē vates. Et h' sepe in papua iusticia p̄sequedi
malis r̄gibus fuit. Cū em quidā m̄storū nr̄i sacrificiū
bus domnis assisterit iposito frontibz signo deos illorū
fugauerūt ne possent in visceribz hostiarū futura depm-
gere quod ai intelligēt. Aruspices instigantibz ysdē de-
monibz quibz p̄secrāt q̄querētes prophanos hōies sa-
tris interesse adeterūt p̄ncipes ipos in furibz vt expug-
naret dei tēplū seque vō sacrilegio contaminaret q̄ quibz
simis p̄sequētū penis expiaret. Nec tm ex hoc ip̄o cea-
hōies intelligē p̄nt aut hanc eē verā religionē cui ad-
vinctendū tanta vis m̄est a illā falsam que subsistē aut
cōgredi nō p̄t. s; aut hoc deos nō metu. Verū odio fac-
q̄ quisq; possit odisse n̄ eū q̄ aut nocet a possit nocē ymo

vero congruens maiestatis fuit ut eos quos oderat pntibus
 peius afficeret potius q̄ fugarent **S** qm̄ neq̄ accedat ad
 eos possit in quibz celeste nota uiderint nec hys nocere
 quos signū imōrle numerit tāq̄ inexpugnabilis murg
 lacessit eos p̄ hoies et maibz psequit̄. alienis q̄s p̄fecto
 si cōstitent̄ uiciniis. **U**ter est em̄ uera esse **H**ac religio
 ne que et cōne demonū nouit et astutia intelligit et vim
 retundit et eos sp̄italibz armis domitos ac subactos cede si
 bi cogit si negant testimonijs poetarū ac phouū reselletur
 q̄ si cō et malos esse inficias nō eūt quid superest nisi ne ali
 os esse dicat deos alios demonas **E**xponat igit̄ nobis dif
 fentiā gnis utiq̄ ut sciamz quid colendū quid exortan
 dū sit **H**abeant ne int̄ se aliquod gsortū an uero imia sit
Si sūt aliqua nāte copulati quatinz eos discernemz aut
 quō utriusq̄ gnis honore cultūq̄ miscebimz **S**i aut̄ sūt i
 mia cur aut demones deos nō timēt a dij demones fugare
 non pnt̄ **E**cce aliquis institutu demonis p̄ata demet effert̄
 insanit ducamz hūc in Iouis optimi maxim̄ templū uel
 quia sanāe hoies Iupiter nescit in Esculapij ul̄ Apollinis sa
 nū **I**ubeat utriuslibet sacerdos dei sui nōie ut nocens ille
 spūs excedat ex homie nullo id pacto fieri p̄t̄ que igit̄ vis
 deorū est si subiectos sibi demonas nō hnt̄ **A**t uero ydē demo
 nes aduicati p̄ nomē dei ueri protinus fugiūt cūe est rō
 ut spm̄ timeat Iouē aut̄ nō timeat nisi q̄ ydem sūt demones
 quos uigues deos esse opinatur̄ **D**emq̄ gstituant̄ in medio
 et is que gstat in cursū demōis p̄eti et delphia Apollinis
 uates eodem mō nomē dei horrebūt et tā celest̄ exadet de va
 te suo **A**pollo q̄ ex hoie spūs ille demoniaz et aduicato fuga
 toz deo suo uates in p̄fecto cōtactat **E**rgo ydē sūt demones
 quos fatent̄ exortandos esse ydē dij quibz supplicat̄ si nobis
 credendū esse non putant **C**redat̄ Homero qui sumū illū
 Iouē demombz aggregauit s̄ et alijs poetis ac phis qui e
 ostem mō demonas mō deos nūcupant quorū alterū uerz
 alterū fīm est **I**lli em̄ nequissimū spūs ubi aduicat̄ ubi
 se demonas esse ostent̄ ubi colūt̄ ubi se deos mentiūtur
 ut erroies hoibus imittat̄ et auorent a ueru dei religione
 notione **P** quā sola p̄t̄ mors etna uitari **Y**dem sūt qui de
 inendi hois tā uarios sibi nultus p̄ diuisa regionū con
 diderūt mentitis tñ assuptisq̄ noibus ut fallent̄ **G**lam
 quia diuinitatē p̄ seipos assertare nō poterant asruerūt
 sibi noia potentū regū sub quorū tytilis honores
 sibi deorū uendicauer̄ qm̄ error discuti p̄t̄ et in lucem

veritas pertrahi Nam si quis studet altius inq̄re d̄greget eos
quibus p̄t̄a est sc̄e ab inferis aīas euocet Ioue Neptunū
Vulcanū Marciū Apollinē p̄t̄m̄ om̄ Saturnū ac
pondebūt ab inferis om̄es et interrogati loquet̄ et de se ac
deo fatebūt post hec vocent xpm̄ non aderit nō app̄eabit
qua nō amplis q̄ biduo apud inferos fuit Quid hac p̄ba
tione certius p̄ferri p̄t̄ Ego vero nō dubito quin aduentu
tem Timoḡst̄ hac aliqua rōne puenit qui de deo p̄t̄ o
ma et de filio locutus est multa que diuino cōtinet̄ ar
tams . De vera et singulari religione et vñ dicatur re
ligio ul' s̄dm̄ Cicerone uel s̄dm̄ alios. Cam. 27^m

Ope tū ita se habeant vt ostendimus appiet nullam
aliā spem vite homi esse p̄positā nisi vt abiectis
vilitatibus et errore miserabili deū cognoscat et deo ser
uiat nisi hūc t̄pali renūtiat vite ac se iudicetis iusti
tie ad cultū vere religionis instituit Hac em̄ yd̄tione
ḡḡm̄ vt gn̄ati nos deo iusta et debita obsequia p̄be
amus Hūc solū nouēim̄ hūc sequam̄ hoc v̄mulo pi
etatis obstricti deo relictati sum̄s Vñ ip̄a religio no
accepit Non vt Cicerō int̄pretat̄ ē a relegendo q̄ in libro
de natura deoz̄ s̄d̄o ita dixit Non em̄ p̄t̄i solū verūca
am maiores n̄ri sup̄stitionē ac r̄ligionē sepauerūt
Nam qui totos dies precabāt̄ et imolabāt vt sui lib̄i
sup̄stites essent sup̄stinosi sūt appellati Qui aut̄ oīa q̄
ad culturā deoz̄ p̄tinet retractaret et tāq̄ relegend̄ h̄y
sūt d̄cti religiosi ex religendo tāq̄ ex eligendo eligentes
et diligendo diligentes et intelligendo intelligentes. h̄y
em̄ v̄bis om̄ib̄ m̄est vis legendi eadēq̄ in religioso ita
factū est in sup̄stioso et religioso alterū vitij nome
alterū laudis h̄ int̄pretat̄ q̄ incepta sūt ex re ip̄a licet
nosce Nā s̄ in iisdē d̄ȳs colendis et sup̄stio et r̄ligio v̄
satur̄ exigua ul' potius nulla distantia est Quid em̄
michi affert cause Cur p̄cau p̄ salute filiorū semel re
ligiosi et id̄ detes face sup̄stinosi ēē hoīs arbitret̄ Si
em̄ set face optim̄ est q̄nto magis sepius si boā p̄ma
ḡ et tota die si vna hostia placabilis placabiliores vñ
q̄ hostie plūme quia multiplicata obsequia deū mere
tur potius q̄ offendit Non em̄ nob̄ odiosi vident̄ h̄y
famuli qui assidui et frequētes ad obsequiū fuerit s̄d̄
magis cari Cur igit̄ sit culpe et noⁿ reprehensibile suscipiat

Ms. ad p. m. n. n.
P. m. n.

qui aut filios suos magis diligit a deos satis honorat
 laudet aut qui minus **Quid** argumētū etiā ex gōo valet
 si em̄ totos dies p̄ari et imolari r̄m̄s est gō et set s̄ su
 p̄stites filios sub m̄de obtare inuosiū est **Supstitiosus** igit̄
 ē et ille qui etiā r̄t̄o id optauit aut **Cur** v̄iij nomē sit ex
 eo tr̄atū quo nichil honestis nichil iustis optari p̄t **Nā** q̄
 ait religiosos a f̄ legendo appellatos qui r̄t̄taret ea di
 ligenter que ad cultū deorū p̄tmeat **Cur** gō et illi qui sepe
 hoc in die faciāt religiosorū nomē amittat **Cū** multo
 utiq̄ diligentius ex assiduitate ip̄a relegat ea quibus
 dij colūtur **Quid** gō est nimirū religio ueri cultus sup
 stitio falsi et om̄o quid colas inter est nō q̄admodū co
 las aut quid p̄cis quia cultores deorū religiosos se pu
 tant cū sint supstitiosi hic religione possunt a supstitiōe
 discernē nec significantiā nom̄s exp̄mē dixim̄ dicim̄
 nomē religionis a vinculo pietatis esse deductū q̄ hōiē
 sibi deus religauit et pietate ostrinxit quia nos fuisse
 ei ut d̄no et obsequi ut p̄u n̄re est **Et** melis ergo v̄t no
 men lucretius interpretatus est q̄ ait religionū se nodos sol
 uere **Supstitiosi** aut̄ vocant̄ non qui filios supstitites op
 tant om̄es em̄ optamus s̄ aut̄ h̄j qui supstitū memori
 am defūctorū colūt aut̄ qui p̄ntibz suis supstitites colebat
 ymagines eorū dom̄ tāq̄ deos penates **Nā** qui nouos si
 bi ritus assumebat ut in deorū vices mortuos honoraret
 quos ex homibz in celū receptos putabat hos supstitiosos
 q̄ vocabant eos v̄o qui publicos et antiquos deos colēt re
 ligiosos norābat **Ūn** v̄gilius **Vana** supstitio veterūq̄ ig
 nara deorū **Ūn** vetēs quoq̄ deos inueniam̄ eodē mō cō
 secratos esse p̄o obitū supstitiosi gō qui multos ac falsos de
 os colūt nos aut̄ religiosi qui v̄m et vero deo supplicam̄
**De virtute p̄ris et filij ut liqueat quō v̄m̄ dei possint ef
 se cultores qui duos colūt alterū p̄rē alterū filiū pa
 trēq̄ imortale filiū mortuū de quo d̄m̄ est. Ca. 19.**

*Ubi aḡ st̄ d̄m̄
 nam religio*

Hortasse q̄rat aliquis quō tū deū v̄nū colē dicim̄
 nos duos t̄n̄ asseuerem̄ deū p̄rē et deū filiū q̄as
 seueratio plerisq̄ i maxm̄ inuegit errore **Quibz** n̄ pro
 babilia videant̄ esse q̄ dicim̄ in h̄o v̄no labore nos arbi
 trant̄ q̄ et alterū et mortale deū fateant̄ **De mortalitate**
 n̄ dixim̄ nūc de unitate doceam̄ **Cū** dicim̄ deū p̄rē
 et deū filiū nō diuisū dicim̄ n̄ v̄trūq̄ se c̄m̄ q̄ n̄ p̄t

ē sine filio nec filius p̄t sine p̄re ḡnari Cū igit̄ et p̄r filii
faciat et filius p̄rem vna utq̄ mens vna sp̄s vna substantia
est s̄ ille quasi exuberans fons est hic tāq̄ defluens ex co
riuis Ille tāq̄ sol hic tāq̄ radius a sole porrectus cui qm̄ sum
mo p̄ri et fidelis et carus est nō sepat̄ sicut nec riuus a fonte
nec radius a sole quia et aqua fontis in riuo est et solis lumē
in radio eque nec vox ab ore ip̄e iūgi n̄. virtus a manu a cor
pore diuelli p̄t Cū igit̄ a p̄phis manū dei p̄t et v̄ty et sermo
dicat̄ v̄ty nulla discretio est quia et lingua sermōnis mimis
tra est et manū in qua v̄tus est indiuidue sūt corp̄is p̄ones
p̄riore v̄tī exēplo libet in quib̄ habet filiiū quē v̄tice diligit
qui in sit in domo et in manu p̄ris licet ei nomē dñi p̄tate
q̄ concedat auidi tñ auz et domo vna et dñs vno notatur
Sic hic mūdus vna dei domo est et filii ac p̄r qui vnamines
molūt mūdū deus vno quia vno est tāq̄ duo et duo tāq̄ v
nus Neq̄ id mirū n̄ et filius sit in p̄re quia p̄r diligit filiiū
et p̄r in filio quia voluntati patris fidelit̄ paret n̄. v̄mā fa
ciat aut fecit nisi q̄ p̄r a voluit a iussit demq̄ vno deū cē
tā p̄rem q̄ filiiū ysaiab̄ alio exēplo qd̄ sup̄ius posuim̄ ostē
dit in diceret Ad iabūt te et in te p̄cabūt qm̄ in te deus est
et nō est alius deus p̄ter te s̄ et alio loco s̄tr ait iudicat deus
rex israel et qui eruit eū deus c̄nḡ ego p̄m̄ a ego nouissi
mus et p̄ter me non est deus Cū duas p̄sonas p̄posuiss̄ dei
regis p̄t̄ tristi et dei p̄ris qui eū p̄ passionē ab inf̄is era
tauit sicut ostēdisse dixim̄ osce p̄pham quauit Et de manu
inferorū erua eū in ad v̄trāq̄ p̄sonā referens intulit et p̄
ter me non est deus Cū posset dic̄ p̄ter nos s̄ fas nō erat
pluāli nūō separationē tante n̄m̄tudinis fieri vno em̄ solo
liber deus sumus carens origine quia ip̄e est origo rerū et
in eo sil̄ et filius et oīa continent̄ **Qua** propt̄ in mens
alterius et voluntas in altero sit ul̄ potius vna in v̄trāq̄ me
rito vno deus v̄ty appellat̄ quia quicqd̄ est in p̄re ad filiiū
tr̄sfluit et quicqd̄ est in filio a p̄re descendit Non p̄t igit̄
sum̄ ille ac singularis deus insup̄ filiiū coli qui solū se p̄rem
colere putat sicut filiiū non colit ita n̄ p̄rem quidē colit **Q̄**
aut̄ filiiū suscipit et nomē eius h̄et is vero in filio simul
et p̄rem colit qm̄ legatus et nūtius et sacerdos sum̄ p̄ris est
filius hic tēpli m̄ari ianua est hic lucis via hic dux salu
tis hic hostiū vite **De** heresibus quas nō modo p̄phe
s̄ xp̄us et Apostoli p̄dixerūt emer suras esse vitandis

*Et q̄ illa sola cōm̄ catholica est et vera in qua est confessio
et medicina p̄torū p̄ p̄m̄am et fidei sacramētū. Ca. 30.*

Sed qm̄ multae hereses exierunt et instinctibus demonū
populu dei sasso est detrimēda ē nobis vitas breui
et in suo p̄o domalio collocanda ut si quis aquā vite et
p̄iet haurire nō ad detritos lacus deferat: qui nō habent
venā s̄ vberimū dei nouit fontē quo irrigatus p̄hen
in luce potiat. An̄ oīa sc̄e nos quēit et ip̄m et legatū
eū p̄dixisse q̄ plūme secte et hēses h̄rent exstē q̄ gordi
am s̄a corp̄is rūpent ac nouissime ut sūma prudentia
tancerem̄ ne qm̄ in laqueos et fraudes illius adūsarij
nr̄i cū quo nos deo luctari voluit incidere. Quorū
pleriq̄ imemores deserto itine celesti vias sibi diuinas p̄
austractis et p̄cipicia condiderūt p̄ quā p̄te plebis incau
tā et simplice ad tenebras mortēq̄ deducēt quos q̄teq̄
amdit exponā fuerūt quidā nr̄orū ul̄ nr̄m̄ stabilita
s̄ fide ul̄ nr̄m̄ docti ul̄ nr̄m̄ auti qui disidiū faciēt
vntatis et cōm̄ disparēt s̄ h̄y quorū fides sūt lubrica
cū deū nosse se et colē simulazēt augendis opibus et
honorū studentes affectabūt maximū sacerdotū et a po
tionibz secedē cū suffragatoribz suis maluerāt q̄ eos f̄c
p̄positos quibz concupiscat ip̄i an̄ p̄p̄m̄. Quidā vero nō
satis celestibz l̄ris eruditi cū veritatis accusatoribz cōde
non possent obiacētibz ul̄ ip̄ossibile ul̄ ingruēs esse
ut deū in utrū mulieris se includēt n̄ celestē illā ma
iestate ad tantā infirmitate potuisse dedua ut hōibz con
tēptu derisui contuelie ludibrio esset postremo cāa rati
amenta p̄stet atq̄ execrabili patibulo figeret. Quē oīa
cū neq̄ ingenio neq̄ doct̄na defendē ac refutāe possent
n̄ em̄ vim rōneq̄ penitē p̄uidebat. Deprauati sūt ab
itine r̄cto et celestes l̄ras coruperūt ut nouā sibi doct̄nā
sine vlla radice ac stabilitate opponēt. Nonnulli aut̄ fal
sora p̄ph̄arū vānimo illecti de quibz et veri p̄ph̄e et ip̄e
p̄dixerat exiderūt a doct̄na dei et traditiōne verā rel̄q̄
rūt s̄ ali om̄es demoniacis fraudibz nr̄enti quas p̄p̄i
rē et cauē debuerāt diuinū nomē et cultū p̄ ip̄rudēn
am p̄diderūt. Cū em̄ phryges aut nouatiam a Aniam

seu quilibet alij noiant: **C**ristiani ee desinerunt q xpi nome
amisso humana et cetna vocabula induerunt **S**ola usq ca
tholica ecclia est q veru cultu retinet huc est fons vitatis ho
domicalu fidei hoc teplu dei quod si quis ul no intravit
ul a quo si quis exierit a spe vne ul salutis etne aliene est
Nemine sibi oz pmaia conitacione blandiu **A**git em de vi
ta ac salute cui nisi caute ac diligent consulat amissa et
extincta oit si in quia singuli quoqz ito heritoru se poss
simu xpianos et sua ee catholica eccliam putant **S**ciendu
est ee illa vera in qua e gressio et pma que pma et vl
nera quibz sticta est tbealitas carnis salubriter curat **H**e
interim paucis admonendi gra retuli ne quis errore
fuge cupiens maiore implicet errore du penetrare veritat
ignorat postea plenus et verus con omes medationu
sectas ppo sepaatoqz ope pugnabimus **S**equit vt qm satis
de religione veru et sapia locuti sumo **I**n pmo libro de
Iusticia differam 4

Explicit liber quartus

Incipit capta qnti libri

Quod iniquu et ipu est an dapnae ul psona ul
causa q demerito eis agnosca et que sapia iugeda
sit cu religioe et quae sapia huius mundi lras snt
contempserit et q eloquentia solo seruit et plerumq vt aplos
elucescat ex industa ipugnat vitate que fere p psonis as
sectoribz indiget. 1

Quod ex defectu doctoru data e temerarijs hoibz audacia i
pugnadi vitate ignorata et h pbat exeplo duoru phoru
quos in bithyma uiderat. 2

Quod a discipul xpi voluntas metendi affuit qui vita ete
bant gra vitis et quid indendu fuit blasphemie eoru q
xpm magu fuisse meti sut et sibup gna docuerit. 3

Quod h opus icepu sit et con qb et ad ad profut. 4

De iustina qua no mo phi sed etia poete qui eos p resserut
tantis quesierut viribz et quo p vero hu debeat no hgne
to poetico q iustina tras molebat regnate **S**at no et au
rea fuisse stia s ioue regnate iusticia fugata esse. 5

Quod cupiditas fons maloru om expulsa iusticias suas i
uiquissimas pmulgauit leges et quo sub ioue nature co
sordes seruituti subiecit audax auara abinosa supba et

crudelis impietas hominum et aureum expulit scilicet quod sola sancta
puritas vere religionis et servat. 6

De adventu christi aureum scilicet restituentis in electis id est vera
reformatis religionem et quod virtus innotescit et probat ex quo vi
tiosum et liquidum sit quare deus mala esse permittit. 7

Quia iustitia que in pectore est non videat ab hominibus et quod homo
templum dei est non aureum vel lapideum et deus virtutibus tolere
dus est non corruptibilibus domus et quod omnia mala ex eo proveni
unt quod plures dei colunt quia si unus solus vere coleretur omnes
iura firmitatis agnoscerent et exercent officia caritatis. 8

Quia iniqui iustitiam quam sibi abesse sentiunt omnibus abesse putant
et in eos qui iustiores et innocentissimi sunt sentiunt seculum id
est in furores christi mensuram primum imponentes qui caput omnium ius
torum omiserunt eo quod difficultas vite admittunt sicut sangu
inem innocentem. 9

De impia iniquorum qui deum nesciunt pietate et quid et ubi
sit vera pietas quam deorum cultores assequi nequeunt prop
ter subiectas causas. 10

Quia persecutores christianorum non modo bestie fuerunt sed ipsi bes
tias brutiores et truces quibus et quare tormentis martires
afficiant. 11

Quia ipsi carnis fructibus grati sunt facti qui diligunt inimicos
et quod expugnabile est esse bonum et malum putari quod malum esse
et videri bonum. 12

Quia ex eo patet patet iustitia christiane religionis et virtus fidei quod
de deorum cultoribus cessat eadem sed de causa non minus non tormen
tis compelli possunt ad cultum deorum licet quidam sacrificasse et in
firmitate legantur multi qui tamen postea per penitentiam in qua Novati
tiani confutantur surrexerunt fortiores et quod parati martiri
plurimum christiane religionis fundamentum est. 13

De vera virtute christianorum qui in nihilum patientie consistunt
philosophos laudatores pacis antedunt virtute pacem et quod vanum et
stultum est imaginata frater ut deum colere. 14

Quia sapientes habent per stultos et quod in duabus principue vir
tutibus pietate scilicet et equitate iustitia constet et quod pietas
secundum Timotheum et quid equitas secundum Ciceronem quarum neu
tiam assequi potuerunt romani vel greci vel aliqui nisi
christiani. 15

De equitate christianorum quam philosophi non habentes nec
invenire nec defendere potuerunt. 16

Quo carneades et iura p utilitate sancta et vera in hoib
iusticia nisi forte stultis collegerit me mri no posse et au
lis iusticia sapiam quida habeat si iniusta nalis aut iusta
sit ut q licet sapiam omo non habeat . . . 11

Cont: Carneadem q n stultis pt ee iustis n sapiens iustis
et q innocentiis et iustis deus semp optime consulit et necesse
saria puidet que patent ex diffinitioe iusticie et sapie et
que sit ogmitio hominis et dei . . . 18

Q ignotio immortalitatis et veri dei pdicatoru ta erroru
est et morte met: etna et q ho no sit hois genitor sed
mister gnationis et quae deus vera sapiam voluit se
spe stulticie occultari . . . 19

De infamia eoru qui deos colunt et non audent rone con
tende cu fidelibus et quae sacroru suis silentiu indicat
et q religio p paciam defendenda est et rone potius q
seuicia fro ul' igne et qntu et in quibus differunt religiois
vere cultu et false . . . 20

Q hostes suos adorant stulta gentilitas quoru cultu no
mo xpianu si eis phi et domestica deoru cultu destruit.

Quare maligni spūs instigēt cultores suos ipsecutione
fidelium et quare vera religio uideat: manis . . . 21

Quae deus electos suos tradita ipiis pteate vexat pariat.

Q bonoz tortores torquebūt: et malas bestias de terra
auferet deus . . . 22. **Explicit Capla qnti libri . . .**

Q iniquu et impiu est an dampnare psona ul' am
q de merito eius cognosce et quae sapia iugenda sit cu
religione et quae sapia huius mundi lias sacis gteple
rit et q eloquentia seculo seruit et plerumq ut am
plius elucescat et ex industria ipugnat veritate que
fore sup ydoneis assertoribus indiget. **Ca m p m**

Non est apud me dubiu Constantine ipeator
maxime qui hoc opus nrm quo singularis
ille reru conditor et huius imensor rector as
serit: si quis attigerit ex hys inepte religio
nis ut fut nimia suspitione ipatientes
infectet: etia maledictis et vix lecto fortasse pnapio af
fligat piciat exeretur seq inexpiabili scelere cōsa
mmari atq astrigi putet si herc aut legat patient aut
audiat Ob hoc tu si fieri pt huamitatis iure postulas

ut non prius dāpnēt q̄ vniūsa cognouit. Nā si facti
 legis et p̄dicatoribz et beneficiis p̄tas defendendi sui dūt
 n̄ p̄cedāpnari q̄ q̄ incognita tā licet non iuste petē
 uideat. ut si quis eēt ille qui mādēt in hoc si leget p̄
 legat si audiat sm̄am disseāt in extremū sed noui ho
 minū p̄tinatā nūq̄ impetrabimz. Timet em̄ ne a no
 bis reuerti manz dare aliquē clamante ipā vitate co
 gant. Obstrepuūt igit̄ et mtercedūt ne audiat et oculos suos
 ne oppmūt ne lumē videat quod offerimz quo plane ip̄
 si diffimūt n̄ diffidentia sue p̄dite rōnis ondūt cū ne
 q̄ cognosce neq̄ congredi audent quia sciūt se facile supā
 u. Et idcirco disceptatione sublata pellit̄ emedio sapia
 ut ait Ermius. Et quia student dāpnāe tāq̄ nocentes q̄
 vtiq̄ sūt innocentes ostare de ipā innocentia nolūt q̄ si
 vero maior iniquitas sit p̄batā innocentia dāpnasse q̄
 m̄audita. Et ut dixi verent̄ ne si audierūt dāpnāe nō
 possint. Et ideo auctores sumi dei hoc est iustos hoīes
 torquent m̄f̄mūt exēminat n̄ causas odiorū reddere
 ip̄i possūt qui tam vehement̄ oderūt. Qui ip̄i errat i
 iustit̄. ijs qui verā viā sequūt̄ et cū corrigē possint et
 rores suos insup̄ crudelibus factis coaceruat. Innocentiū
 cruore maculant̄ et dicatas deo mētes euiseratis corpi
 bus extorquent. Cū talibz nūc congredi aut disputare
 ḡtendimz. Nos ad ueritate ad inepta p̄suasione traduce
 qui sāguine facilius hauserūt q̄ v̄ba iustorū quid ergo
 Opera ne p̄demz. Minime. Nam et si lucrari hos a moe
 te ad quā conatitissime tendūt ne poteimz. Si ab i.
 itine deuo ad vitam lucūq̄ reuocare qm̄ ip̄i salui sue
 spugnit n̄os tñ ḡfinabimz qm̄ nō est stabilis ac solidis
 radicibz fūdaca et fixa sm̄a. Mutat em̄ pluuiū et maxie
 qui l̄arū aliquid attigerūt. Nā et in hoc phi et orato
 res et poete p̄mtiosi sūt q̄ incautos aīos facile irretit
 p̄nt suauitate sm̄onis et carminū dula modulatione
 curētū. Ob eamz cām volui sapiam cū religione q̄
 iūge ne quid studiosis manū illa doctna possit effice ut
 tā sūa l̄arū non mō nichil noceat religioni atq̄ ius
 tiae si etiā p̄sit q̄ pl̄imū si is qui eas didicit sit v̄tuti
 bus m̄structor in veritate sapientior. p̄terea etiā si n̄
 li alij nob̄ eēt p̄dicit̄ delectabit se ḡsna gaudebit mēns

in veritatis se luce versari quod e aut pabulu incedibili q
da uniditate pfusu Veru no est despandu fortasse no tam
mud surdis Nec em tam in malo statu res est vt desint sa
ne mentes quibz et vitas placeat et monstratu sibi rectu it
et vident et sequant. Cur ulimiat stratu sibi res mo plm
populu celestis melle sapie vt possint ab imprudentibz ama
ra remedia sine offensione potari du illiciens pma dulce
do acerbitate saporis asperi sub ptextu suavitatis occultat
Non h. in pms ca est Cur apud sapientes et doctos et pi
apes huius scli septima sca fide scireat q pthe ad ac sm
plia sermone vt ad plm sut locuti Contempnit itaqz ab
hys qui nichil audire al lege n expolitu ac disertu vo
lunt Nec quidqz here nis eoru pt n q aure blandiore so
no mulcet Illa vero que sordida vident annilia inepta
vulgaria existimat. Adeo nichil veru putat n qd auditu
suave est nichil credibile nisi qd pt maute voluptatem
Nemo rem veritate ponderat s ornatu Non credit q dum
ms quia suo carent s nec al quide qui ea interpretat
quia sut et ipi a omo rudes aut ete paru docti Na vt
plene sint eloquentes q raro gtingit Cuiqz rei m in apto est
Eloquētia em sdo seruit pto se iactare et in rebz mal
place gesat siquide veritate sepius expugne conatur
vt vim sua monstret opes expetit honores garrisat
q her quasi hūilia despuit arcana taqz conra sibi
fugit erumpere q pubo gaudeat et multitudine alebita
temqz desideret Eo fit vt sapia et veritas ydoneis pre
conibus indigeat et si qui forte latoru se ad ea contu
lerut defensionem eis non suffecerut ex hys qui michi
noti sut Minutus rex no ignobilis ml' caudatus lo
ci fuit huius liber cu octavo tybulo e dehat q ydoneus
veritatis assertor ce potuisset si se totu ad id studiu co
tuliss Septimo quoqz Teruliano fuit or gne vray
pita s in eloquendo paru facilis et mmo opctq et
multu obscurus fuit Ergo ne hic quidem celebritatis
tuent Dng isti papius et dars extitit Cypari qm et
machia sibi glam exerts oratorie possessione qseat et ad mo
du multa gspit in suo gne miracula Erat em mgemo fa
ali copioso suavi et que sermombz maxia e vey apto vt dis
cerne non queas vtru ne ornatioz in eloquendo an facioz

in expliando an potentior in psuadendo fuit hic in placē
 vltia vbi sacm ignorātibz nō p̄t qm̄ m̄stia sūt que lo
 cuta est et ad id p̄ata vt a solis fidelibz audiat. Demqz a
 doctis huius sc̄i quibz forte sc̄pta eis innotuerūt dū dēi solet
 Audiu ego quēdā hōiem sanc discretū qui cū in mutata
 vna hā Copnam vocaret quasi q̄ elegans ingenū et
 melioribz rebz aptū ad amiles fabulas stuliss̄. Quod
 si accidit her ei cuius her eloquentia non insuavis est qd̄
 tandē p̄uenis accidē quorū sermo reuung est et migratq̄
 qui neqz vim psuadendi neqz subtilitate argumētandi ne
 que vllā prozq̄ acerbitate ad reuincendū h̄re potuerūt

**Et ex defectu doctorū data est temerarijs hōibz au
 data ipugnādi vitatē ignētā et h̄o p̄bat exēplo**

Aduora phōrū quos i bythimia uideat. Ca. 2^m
 Ego quia d̄ fuerūt apud nos ydonei p̄ctiqz doctores
 qui uehement̄ q̄ acrit̄ errores publicos redarguerēt qui ta
 sū omem vitatis ornate copioseqz defendēt puocant q̄
 dā h̄ penuria ip̄a vt aueret scribē cōn̄ ignōtā sibi vita
 tem. Om̄tō eos qui puoibz cā t̄pibz ne quāq̄ lacessierit
 Ego cū in bythimia oratorias lras acutus docere stigisset
 vt eodē t̄pē dei tēplū cūct̄. Duo exaterūt ibidē qui iacēt
 ut abente ueritati nesno vtrū sup̄is an ip̄ortunqz insulta
 rent quorū alter antip̄tē se phie p̄fitebat. Verū ita vitio
 s̄ vt continentie migr̄ non ming auaricia q̄ libidimbz
 ardēt in vutu tā sup̄tuoqz vt in scola stultis assertor p̄i
 monie paupertatisqz laudator in palatio peius tenaret
 q̄ domi. In vitia sua capillis et pallio et qd̄ e maxmū
 velamentū diuicijs p̄tegebat quas vt augēt ad am
 nias iudiciū m̄to ambitu penetrabat cosqz sibi rep̄tē
 aucte falsi noīs obligabat nō mō vt eorū sm̄am v̄dēt
 veniētiā vt confmes suos quos sedibz agrisqz pellebat a
 suo repetendo hac p̄o retardat. Hic vō qui suas dispu
 tationes moribz destruebat ul̄ mores suos disputaōibz
 arguebat. Ip̄e adūsu se grauis tensor et accusator acri
 ms eodem ip̄o t̄pē quo iustqz populqz nephāie lateābit.
 Ves libros euomunt cōn̄ religionē nomē xp̄ianū p̄fess̄
 an̄ oīa offiū phie esse hōim̄ erroibz subuenire atqz illos
 ad verū viam reuocare. Id ē ad vltqz deū quorū maies
 tate vt ille dicebat mūdus gubernet. n̄ pati homines

Ho 59
 pag 2

offendit

ipitos quorūda fraudibz illia ne simplicitas eorū p̄de ac pa
bulo sit homibz astutis Itaq; se suscepisse hoc munus phia
dignū vt p̄ferret nō videntibz lumine sapie nō mō vt suscep
tis eorū cultibz cesanescant s̄ enā vt p̄tman obstinatione
deposita corpis autiamēta deuent n̄. seuas mebroz late
rationes fust. p̄eti uelint vt aut apperet aug rei grā op̄
illud elaborasset effusq; est in p̄ncipū laudes quorū pietas
et p̄uidencia vt quidē ip̄e dicebat tū in retis rebz tū p̄
pue in defendendis deorū eligibz clauisset consultū esse
tandē rebz hūanis cōhibita impia et mali sup̄stitione v
niūsi homines legitimis sacris vacarē ac p̄cios s̄bide
os experirent. Vbi aut religionis eius cont. quā porabat
firmāe voluit rōne tēpta vana ridinily apparuit q̄ ip̄is
ille cōsultor vtilitatis aliene nō mō quid oppugnarz s̄ enā
quid loquet. nesciebat Nam si quis nōrū affuerit quibz
ip̄is grā conticeret aīo tū derisere vt pote n̄ vident ho
mine p̄fuerit se illuaturū alios cū ip̄e scius ess̄ reduc
turū alios ab errore cū ip̄e ignoraret vbi pedes suos po
nēt eruditurū alios ad veritate aug ille n̄. simillā quidē
vna iudisset aliqui quippe cū sapie p̄fessor p̄fligae sapi
entiam mitet. Omēs tū id arguebat quod illo potissim
tpe id opis ess̄ aggressus quo furebat odiosa mendacitas o
p̄m adulterū et ip̄i seruiente verū hu p̄ sua iamita
te p̄ceptū est qui et glām quā sperit non adeptū ē et glām
quā captauit in culpā reprehēsiōne gūsa est Alius eadē
mām mordacius sp̄st qui cāt in mō iudiciū et q̄ aucto
in p̄mis faciendā p̄secutionis fuit quo seclē nō contentū
enā sp̄tis eos quos affliccat m̄secutū est Cōposuit em
libellos duos non cōn xp̄ianos ne inimice sectari uideat
s̄ ad xp̄ianos vt humane ac benignē ofule putaret. in
quibz ita falsitate sp̄ture sacre argue conatū est tāq; si
bi ess̄ tota cōnra r̄lā quedā capita que repugnā sibi
videbāt. exposuit adeo multa adeo mitima emittus vt
aliqui ex eadē disciplina fuisse videat. Et si fuit cū de
mostenes potuit ab impietate defendē q̄ religionis cuius
fuerat accensū et fidei aug nomē induent et factū quod
arcepat p̄ditor factū est nisi forte cū in manu eius di
uine lr̄e maderūt eius iust. temeritas cāt id audire
dissolue quod illi nemo interpretatū est. Bene q̄ autē

nihil intelligit tñ abest em a diuinis lris repugnacia
 qñtu ille abfuit a fide et vitate **Preapue** tñ **Paulu** petru
 p̄ laceauit **Strosq** discipulos tãq̄ fallacie fermatores q̄
 eodẽ tñ rudes et indotos fuisse testato est Nam quosda p̄sa
 torio offino fuisse questu egre fiet q̄ illa rem nõ austofa
 nes aliquis a **Austro** comentato sit. **Q̄ a discipulis**
xpi volũtas mentiendi abfuit qui vitã exercebat quã
 uicis et qui cõdendũ fuit blasphemie eorũ qui xpm ma

Agu fuisse menti fuit et sibi q̄iã douert. **Ca. 3. m.**
 abfuit q̄ ab hys mentiendi volũtas et astutia qm̄ en
 dos fuerit Aut quis possit indoctus apta int̄ et coherẽtia
 fr̄ge et phorũ doctissimi **Plato** et **Aristoteles** et **Epycurus** et
Zeno ip̄i sibi repugnãtia et cõtra dixerint **Hec** est em̄ me
 dandũ nã vt coherẽ non possint **Illorũ** aut̄ traditio quia
 vera est quadra vndiq̄ et sibi tota ḡsentit **Et** nõ psuadet q̄
 ostanti rone sustulta est **Non** igit̄ questu et cõmodi grã reli
 gione istã ḡmentati sũt quippe qui et p̄ceptis et ip̄a re cã
 vitã secuti sũt que et voluptatibz caret et oĩa que habet
 in bonis spernit et qui non tñ q̄ fide morte subierit sed
 etiã morituros esse se et scierint et p̄dixerint et postea v
 m̄sios qui eorũ disciplinã senti essent acerba et nephãda
 passuros **Ip̄m** aut̄ xpm affirmãuit a **Iudeis** fugatũ tol
 lecta nongentorũ hom̄ manu latrocinia fuisse **Quis** tãte
 aũtãt̄ audeat repugre **Credam** hoc plane nã fortasse illi
 h̄ in s̄p̄ms **Apollõ** aliquis nũtiauit **Tot** s̄ latrones pe
 uerũt vtiq̄ et multos ip̄e dapnasti **Quis** eorũ p̄y crucem
 suã nõ dicã deus si homo appellat̄ est **Deũ** tu forsitan ex
 eo credidisti quia vos homicidã martẽ consecrastis vt de
 um q̄ tu non fecissetis si illũ **Anopagite** in caue sustulisti
 sent **Hic** cũ facta eis mirabilũ destruet n̄ tñ negaret vo
 luit ondẽ **Apollõ** ul̄ paria ul̄ eãã maiora fuisse nãũ
 q̄ **Apuleũ** p̄t̄misit cuius solent et multa et mira memo
 ria **Cur** igit̄ o delirũ caput nemo **Apolloneũ** p̄ deo colit n̄
 forte tu sola illo s̄ deo dignus cũ quo te i sempitũũ verus
 deus p̄met **Si** magis xpus quia mirabilia feat pe
 tior vtiq̄ **Apollõ** magis qui vt describis cũ dominans cũ pu
 m̄x vellet repente in iudicio non sparuit q̄ ille q̄ et cõ
 phens est et trua affixus **At** em̄ ex hoc ip̄o fortasse m̄fo
 lennã xpi voluit argue q̄ deũ se constituet vt illi vex
 tior fuisse videat̄ qui cũ maiora facit vt hic putat

cū id sibi non arrogauit Omitto nūc ip̄a opa quia i s̄dō
et superiore libro de fraude ac prestigijs artis magicæ dixi Ne
go em̄ quāq̄ qui non optet in p̄mis sed sibi p̄ morte con
finge q̄ etiā reges maximi gaupiscūt Cur em̄ sibi homines
sepultra magnifica aut statuas aut p̄magines cōparat aut
aliquibz factis claris aut etiā morte q̄ cuius suscepta stu
dent opiniones hom̄m p̄mereri Cur demq̄ ip̄e ingenij sui
monumentū hoc detestabili stulticia tāq̄ ceno edificatū cō
statue voluisti nisi q̄ immortalitate de memoria nōis speras
stultū igit̄ id putare Apolloniū nouisse qd̄ optat vtiq̄ si
posset quia nemo est qui immortalitate recuset et maxime
cū eū dicas et adoratū esse a quibusdā sicut deū et simula
crā eū sub fr̄ herculis Alexian nomine ḡstitutū ab ephesijs
etiā nūc honorari Non potuit ergo p̄ morte deo credi quia
hoiēm et magnū fuisse ḡstabat Et id̄ alieni nom̄is titulo
affectauit diuinitatē q̄ suo n̄ poterat n̄ audebat Noster vō
et potuit deus credi quia magnus non fuit et credit̄ q̄ quia
vere fuit Non inquit h̄ dico id̄cō Apolloniū non haberi
deū quia noluerint si vt apparet nos sapientiōres esse qui
mirabilibz factis non statim fidem diuinitatis admisim̄
q̄ vos qui exigua portenta deū credidistis Non em̄ mirū
si tu qui a dei sapia longe remotus es nichil prius intelligis
eorū que legisti cū Iudei qui a p̄ncipio p̄phas locitauerāt
quibusq̄ sac̄mentū dei fuerat assignatū h̄i quid legerint
ignorauerint disse igit̄ si quid tibi cordis ē nō id̄cō a nobis
deū creditū xpm̄ quia mirabilia fecit si quia vidim̄ in eo
fca esse oīa q̄ nobis annūtiata sūt vānimo p̄pharū fecit mi
rabilia Magū putassem̄ vt et vos nūcupatis et Iudei et
putauerūt si non illa ip̄a fūerūt xpm̄ p̄phē omēs vno sp̄u
predicaret Itaq̄ deū credim̄ non magis eo factis opibzq̄
mirandis qui ex illa ip̄a cruce quā vos sicut canes labitis
qm̄ simul et illa p̄dā est non igit̄ suo testimo cū cū se diuī
p̄t credi si p̄pharū testimo qui oīa que fecit ac pass̄ ē mt
to an̄ canerūt fidē diuinitatis accepit q̄ neq̄ appollo mo
Neq̄ Apulio neq̄ cuiq̄ magorū potuit aut p̄t aliq̄ ḡtūte
Cū igit̄ talia ignorātie sue deliramenta fudisti cū veritate po
tius excede conuersus est aus̄ est libros suos nepharios ac dei
hostes Disla hoc̄c̄ anotare Q̄ cōtū p̄ctis ō mētē cūmerij
vt aut̄ tenebris atriozē discipulis huc fortasse Anaxagore
fueit cui mices atramentū fuerūt At qui eadem tentis
est Et verū falsitatis et mendatio veritatis nomē impone

Videlicet hō subdolos voluit lupū sub ovis pelle celari ut fal-
 lacia titulo posset irretire lectore. Verū esto inscia her nō ma-
 licia fecis eua tandē nobis attulisti veritate nisi q̄ asser-
 tor deorū eos ipōs ad vltimū pdidisti. Prosecutus em̄ sumi
 dei laudes quē rege q̄ maximū quē opificē rerū quē fonte
 bonorū quē parentē om̄ quē factore alitorūq; vultū cō-
 fesso Ademisti Ioui tuo regnū eūq; summa p̄tate depulsi im-
 mistorū mim redigisti. Ep̄ylogus itaq; te tuus arguit stul-
 tiae vanitatis erroris affirmās em̄ deos ee et illos in sbias et
 mānias ei deo aus religionē tonaris euertere. **Quare**
hoc opus inceptum sit et cont. qd̄ et ad quid p̄sit. Ca^m 1^m.

Sed ego de quib; dixi tū p̄ite me ac dolente sacrilegas
 tuas et vitatis ipius ḡsna et vt ego arbitror suscepi hoc opa
 vt oib; ingem; mei vibus refutare non vt cōn hos scribe-
 rem qui paucis verbis obiter poterat s̄ vt om̄s qui vbiq;
 idem op̄is efficiūt aut effecerūt vno semel ip̄etu p̄stigare.
 Non dubito em̄ qm̄ et alij plurimi et multis in locis et nō
 mō grecis s̄ enā latinis libris monumentū iusticie sue stux-
 erūt. Quib; singulis qm̄ videre non poterā sic agēda. m̄h
 i hāc tam p̄tavi vt et pueros in oib; suis s̄ptis p̄tere
 et futuris omnem facultate subendi aut respondendi apu-
 tare p̄bebat mō aures a efficiā p̄fecto vt quicūq; ista cogno-
 uerit aut suscipiat qd̄ an̄ dāpnant a qd̄ est pximū deide
 aliq̄i desistat. Quāq; taratilian; eadē tam plene porauit
 in eo libro Cui Apologeticon nomē est tū qm̄ aliud ē accusa-
 tibus inde qd̄ in defensione a negatione sola positū ē aliud
 institue qd̄ nos fatim; in quo nō ē doctrine totiq; s̄tam cō-
 tineri nō desugi hūc labore vt implere mat̄ia quā Cyprianus
 non est exegit. In ea orōne que demetriānu sicut ip̄e ait
 oblatrātem atq; obstrepente veritati redargue tonat qua
 mat̄ia nō est vsq; vt debuit. Non em̄ s̄pture testimonia quā ē
 vtiq; vanā fictam cōmenticiā putabat s̄ arguētis et doc-
 fuerat refellend; Nā cū agēt cōn hōiem veritatis ignaz
 dilatis pauliss; diuis inōmb; formare hūc hōiem a p̄n-
 apio tāq; rudem debuit eiq; paulatī lucis p̄ncipia mon-
 strare ne toto lumine obiecto caligat. Nam sicut ifans
 solidi ac fortis albi cape um nō p̄t ob stomacū teneritudi-
 nē s̄ liquore lactis ac molitudine algit. don̄ firmatis vi-
 ribus possit itaq; et hūc hūc optebat quia nondū potiat
 rapē diuina p̄uis huana testimonia afferri id ē phorū
 et hystorū vt suis potissimū refutaret. auctorib; Quod;

ille non fecit raptus eximia eruditione librari ut hys solis co-
 tentus esset quibus fides constat accessi deo inspirate ut ego fac-
 rem et simul ut via cetis ad imitandum parui. At si hortat
 tu mo docti hoies ac disertu huc se gserre sepnt et ingem-
 a sua vinqz dicendi in hoc vitatis cipo iactae maluerit
 euamtuas breui religiones falsas et onasura ee oem phi-
 am nemo dubitauit si fuit oibz psuasit tu hac sola religio-
 ne tu caa et sola vera esse sapiam. Sed euagata su longius
 q volebam. De iustitia qua non mo phi s ena poete q
 eos pesserut tantis quesierut viribz et quo p veo hri
 debeat non figmento poetico q iustitia tras molebas
 regnate saturno et aurea fuisse sola s; loue regnate iust-

Nam fugatam esse. Caplm qntu. : 7
 Vnc reddenda e de iustitia pposita disputa que aut
 ipa suma est virtus a fons est ipa vtutis. Quia no mo phi
 quesierut si poete quoqz qui puores multo fuerut et an na-
 tu phie nome q sapientibz habebant? Hy plane intellex-
 erut ab ee hanc a rebz huams caqz finierut vicijs ho-
 ni cessisse e tra reliaqz migrasse atqz vt doceat quid sit ius-
 te viue scirent em pcepta p ambages dare a fatm ipe
 bus que vocant aurea cepetut exempla iustitie. Vnde qm i
 quo statu fuit vita huana du illa in tra moraret. Quod
 quide no p pocha fictione si p vero habedu est fatno
 em regnate nundu deoru cultibz institutis. Nec adhuc
 illa gente ad diuinitatis opmonem consecrata deus vtique co-
 lebat. et id non erat neqz dissentiones neqz immitane
 neqz bella nondu vesanos rabies mundaueat enses vt ger-
 manis cesar loquitur in archano carmine. Nec ofangneis
 fueat discordia nota. pmo n. alienigenis quide neqz illi
 omo gladij qui nudarent. fuerut. eius em pnte ac u-
 gente iustitia de tutela sui cu nemo insidiaret. Aut de p-
 mitie altius cogitaret. Cu nemo quitqz concupiscet. Male-
 bant tenui gtrati viue cultu vt cetero in suo narrat quod
 e ppri nre religionis. Ne signae quide aut pteri limite
 capu fas erat in mediu quebat quippe cu deo oem coem
 omnibus tra dedist vt coem degeret vita non vt rabida et
 furiens aucta sibi oia vmdicaret n. vili de ess qd oibz
 nascet. Quod poete dicunt sic accipi oportet no vt estime-
 mo nichil omo tuc fuisse priuati si more poetico figura-
 tu vt intelligamus tam liberales fuisse hoies vt natas
 fruges non includerent nec soli absconditis mabarut sed

No q poete fuerit
 an phoe

paupes ad ratione proprii laboris admittent flumina in lactis
 iam flumina nectaris ibant Nec mirum aut promptuarum
 iustorum benigne parent omnibus nec auaritia metentes in
 sua diurna fame sitimque vulgo faceret si omnes equaliter
 habundaret ac habentes non habentibus large copioseque
 donaret Sed postquam Saturnus a filio pulsus in latius de
 latus est Arma Iouis fugiens et regnum exul ademptis
 cum iam populus vel non regis metu vel sua sponte deprauatus
 deum colere desisset regem pro deo habere cepisset In ipse pro
 modum paucis exemplo ceteris est ad violandum pietatem
 deseruit prope terras iustissimas vago Non ut ait Ci
 cero Et Iouis in regno reliquum prope resedit Quod enim po
 terat in eius regno residere aut commorari qui prorem reg
 no expulit bello presentis est exule toto orbe iactavit Il
 le malum iura serpentibus addidit atque predarique lu
 pos iussit et odium et inuidiam et colorem hominibus inseruit
 ut tam essent quam serpentes venenati tam rapaces quam lupi
 Quod quidem vere faciunt hi qui iustos et fideles perse
 quuntur Tantumque iudicibus sciendi aduersus innoxios potest
 fortasse aliquid cuiusmodi iupiter fecit ad expugnanda
 tollendamque iniustitiam et id efferasse serpentes ac lupos
 acuisse tradat Tum belli rabies et amor successit
 habendi Neque incerto sublata enim dei religione boni
 ac mali suam perdidit Sic hominibus interdidit civitas
 vite et directam fedus societatis humane Tum inter
 se manus gerere ceperunt et insidiam et gloriam sibi ex hu
 mano sanguine compere . . . *Quod cupido fons malorum om
 nium expulsa iustitias suas id est iniquissimas promulga
 uit leges Et quod sub Ioue nature quosque seruituti sub
 iecit audax auara abinsona superba et crudelis impietas
 hominum et aureum expulsi sunt quod sola sunt pulchritudo ve
 religio et seruat. Capitulum 6^m*
Oporum omnium malorum fons cupiditas erat que superbia ex
 contemptu vere maiestatis erupit Non tamen cum non partia
 pabant alijs in quibus aliquid affluebat sed aliena quo
 que rapiebant in priuatum lucrum trahentes omnia et que
 antea in usum hominum etiam singuli laborabant in pauco
 rum domos conferebant ut enim ceteros seruitio subiu
 garent in primis natura vite subduce et colligere cepe

rūt **S**aq; firmiter gelusa seruae vt bñficia celestia faceret su
a non p̄ huāntate que nulla in hys eāt s; vt oīa cupidi
tatis et auaricie instrumeta corraderet leges enā sibi ius
ticie sibi nomie munitas iniquissimas iustissimasq; ser
erūt quibz rapina et auaricia sua cont̄ vni multitudi
nis tueret. **T**m̄ igit̄ aucte qñtū viribz à opibz à auar
tia p̄ualebant **E**t qm̄ nullū in hys vestigiū iusticie fu
it cuius officia sūt huāntatis equitas misericordia iā sup
ba aut tumida meq̄litate gaudebat aliores cetis hoibus
satellitū comitatu et f̄ro et insigni veste faciebat hinc ho
nores sibi et purpuras et fasces inuenere vt securūq;
gladiū t̄rore subire quasi iure dñorū p̄ussis ac pau
cibz ip̄eraret **I**n hac oditione huāna vitā rex ale gñi
tuit qui debellato ac fugato p̄ate non regnū sed ip̄ia
tyrānidē in et homibz armatis occupauit et aureū silm̄
iustūq; silm̄ substulit cogit q; hoies malos et ip̄ios fieri
ut ex h̄o p̄o q; eos eūtit adeo ad se adorandū q; t̄p̄r̄ m̄so
lentissime p̄tatis expresseat **Q**uis nō metueret eū que
arma ringebat que f̄erri et gladiū fulgor insuetus
circūdabat aut qui p̄t̄ alieno qui nec p̄ri suo q; p̄t̄at
Que vō metueret qui tyrān̄ robusta et excellentē iuribz
gentē bello uicerat occasione delectat **Q**uid m̄m̄ s; oīs
multitudo insolito metu p̄essa iūmis adulationē gñi
serat hūc venerabat **H**uic honore maximū debebant
Et qm̄ mores et vitia regis imitari gens obsequi vide
atur Abiecerat om̄s pietate ne exprobat̄ regi scelus vi
derent s; pie uiueret sic assidua imitatione corrupti
diuinū fas reliquerūt et paulatim male viuendi cōsue
tudo mos factz est **N**ec iā quitq; ex antecedentis sili p̄o at
q; optimo statu mansit s; explosa iusticia et ueritate sc̄m̄
trahens reliquit homibz errore ignoratiā tentatē **I**m
prudentes igit̄ poete qui eā ad celū ofugisse ceinerūt ad
ionis regnū **S**i em̄ s̄dō qd̄ uocant aureū silm̄ cōmutauit
Sili aut̄ gmutatio et expulsio iusticie nichil aliud vt dixi
q; deserto dñe religionis putanda est que sola efficit vt
homo homem carū habeat cūq; sibi frat̄nitatis vinculo
sciat esse ostructū **S**iquide p̄r̄ idem deus oibz ē vt dixi
p̄ris om̄is bñficia cū hys qui non habent pariat
nulli nocent nullū p̄mat non fores claudat hospiti nō

No. 70

non autē precant si sit largus bñficijs libealis Quas
regias esse laudes tulio existimavit **Hoc est pfecto iustia**
et hoc aureū scdm quod Ioue rogante primū corruptū
mox et ipō et oī eis p̄peme consecrata deozūq; multozū cul
tu suscepto fuerat omē sublātū. **De aduentu xpi aureū**
seculū restituentis in electis id ē verā reformātis reli
gionē et q̄ virtū mōtesat qd̄ p̄bat̄ exercitio vinorū ut
liquidū sit quare deus mala esse p̄miserit. Cam Am
Sed deus ut pat̄ indulgentissimū app̄inquāte ultimo
tpe vniū misit qui veta illud scdm fugatāq; iusticiā
reducēt ne huānū gens maxims et p̄tuis agitāet. er
roribus **Redit ḡ spenes illis aurei t̄pis et reddita quidē ē**
re si pauas assignata iusticia est que nichil aliud ē q̄ dei
vniū pia et religiosa cultura Sed moneat aliquē fortis
se aut si her sit iusticia nō oī huāno ḡm sit data n̄ in
cā multitudo vniūsa consensit **Magne hos disputatiōis**
est aut a deo n̄ iusticiā terre daret sit retenta diūsitās Quod
et alio loco declarauit et vbiūq; oportune mādēt explicabi
tur **Ulc designāe id breuissimē satis est virtutē a term nō**
posse nisi habeat vitia cōtūa a non esse p̄fectā nisi ex̄rat̄
adūse Hanc em̄ deus b̄torū ac malozū voluit esse distan
tiam ut qualitātē boni ac malo sciam̄ **Itē mali ex bono**
n̄ alterū cō intelligi sublato altero p̄t **Deo ḡ non excludit**
malū ut iō virtutis ḡstare posset **Quo ḡ non excludit ma**
lū em̄ posset vim suā nomēq; retinē si nichil ess qd̄ pan co
gerem̄ **Quo laudē mereret̄ deuota deo suo fides nisi esset**
aliquis qui a deo vellet eūte Nam et ideo potiores esse in
iustos p̄miserit ut cogē ad malū possent **Ideo plures ut v̄tus**
esset p̄iosa qd̄ rara est erud quidē ipm̄ c̄ntiliang egregie
ac breuē ondit in capite obuoluto Nam que v̄ty inquit es
set innocētia nisi laudē caritas reddisset **Verū quia nā su**
gpatū est ut odiū cupiditas ira in id quod incubuerint a
gant ceos sup̄ hōiem vidē culpa vacare Alioquin si nā par
tus omnibus affectis cedisset pietas nichil eāt **Hoc q̄ verū**
su docet n̄itas ipā rōnis **si em̄ v̄tus est malis ac v̄tūis**
fortiter repugnare appar̄ sine malo ac vitio nullā esse vir
tute Quā deus ut absolutā p̄fām̄q; reddēt retinuit id qd̄
erat ei cōtūū n̄ quo depugnāe posset **Agitata ei malis**
quantentibus stabilitate capit et q̄nto frequēt̄ impellit̄ tā
to firmiter roborat̄ **Hoc nimis causa essent ut q̄uis sit**

hominibus missa iustitia in aureum scultu non esse dicat quia ma-
lu non sustulit ut retinet diuinitate que sacramentu diuine celigi
omne continet sola. Quare iustitia que in pbatone non
videat ab hoibz et q homo templu dei e no auru ul lapidey
et deas virtutibz colendy e non corruptibilibz domo et q
oia ex eo puenerint q plures dy colut. quia si vng solus
vere coleret. Sed iura fermitatis agnosceret et exeret offi-

Qui ergo iustu putat ee nemi- *na caritatis. Can 8m*
ne an oculos hnt iustitia s ea volut ene. Quid em q
illam ul in carmitibz ul i omi sermone describat agrentes eis
absentia cu sit facillimu bonos ee si velint. Quid vobis tunc ius-
tiaa depingitis et optatis adde de celo taq in aliquo simulac-
figuratū esse in ospai vero est suscipue si potestis eas in cordialio
vri pectois constituite n. difficile a alienu a tpiibz existimet.
Estote equi ac boni et sequetur vos sponte sua iustitia quam
queitis. Depomite oem malicia cogitandne de cordibz vris et
stati vobis illud teps aureu reuter. qd alit gsequi no potestis
q si deu veru cole repitis. Vos aut manete cultu deoru iusti-
tiaa desideratis in tra qd fieri nullo pacto pt sed ne tu quide po-
tuit cu putatis quia nondū natis dieb istis quos ipie colitis
natē e vng dei cultu fuisse p tra eis s qui exerat. malicia
exigitz bonitate eius templū est non lapides a lutu s hō ipse
qui figura dei gestat qd templū non aurū et gemaru domo cor-
ruptibilibz s etims virtutu muneibz ornat. Disite igni si q
vobis relique mēis est. Hoies ideo malos et iniustos esse q
dy colut. et ideo mala oia rebz huānis condie ingrauescūt
quia deo huius mudi effector et gubernator relictz est quis
suscepte sūt con q fas est impie religiones postremo quia ne
celi quide ul a pauas deu smitis. Quod si solz deo colēt non
essent dissensioes et bella cu sareēt hoies se vng dei filios ee
ideoq diuine necessitudinis sacro et inuolabili vnculo copu-
latis mille fierent insidie cu faceret eiusmodi penas deo aiam
interfectoibz pararet clandestina scēla et ipas enā cogitan-
ones puidet. Non essent fraudes n. rapine si deo papiante
didisset et suo pauas ee contenti. lutragulibz et caduas so-
lida et etna pffent non cent adulteria stupra et mulierū
pstitudoes si est oibz notū dāpnari a deo quicqd appeti. vlt
ignādi cupiditate n. femina nūctas cogēt pudore suū
pphanare ut vutu sibi obscensim qrat cu et mares libidine
otnēt et habētū pia et rliuosa colatiofa colatio nō habētū

subuenirent Non essent igitur ut dixi her oia in tris mala
 si ab omibz in legem dei conuaretur si ab vniuersis fierent q
 vna in plus opat. **Et** beatus est qd aures humanam re
 tu statz si p totu orbē mansuetudo et pietas et pax et inor
 tia et equitas et tyantia et fides moraret. Demiqz ad regen
 dos hoies non opus est tā multis et tā varijs legibz cū ad
 pfrām innocentia dei lex vna sufficet. Neqz carceribz neqz
 p gladijs pfidū neqz tōre penarū cū pceptorū celestia sa
 lubritas humane pectoribz infusa ultro ad iniuste opa
 homines erudiret. **Hic** autē mali sūt ignorantia veri ac
 boni quod quidē Cicero vidit disputans em de legibz sicut
 vna inquit eadeqz oia mūdū oibz ptibz in se congruētibz
 coheret ac intitur. **Hic** omēs homines in se natura gēsi
 cōfusi piraute dissentiat neqz se intelligit esse cōsanguine
 os et subiectos omēs sub vna eandēqz tātela erud p tenēt.
 deorū pfecto vitā homis viment. **Omnia** igit mala qbz
 humanū genz scipm gēsiat iustis atqz ipius deorū multz in
 duxit. **Hic** em poterat retine pietate qui cōem omi ptem
 dū tāqz pdigni ac rebelles liberi ab negassent. **Quin**
 iustitiam quam sibi abesse sentiūt oibz abesse putant
 et in eos qui iustiores et innocentissimi sūt atrocis seu
 unt. **Idē** in seruos xpi mensurā pīm ipientes qui
 caput omi iustoz xpm occiderūt. **Idē** q silicudo vite cu
Nimiose siciant sanguine innocentū. **Ca**m qm
 Omniūqz cū sentiūt se malos esse et veterū scōrū lau
 dant statu et de suis moribz meritissz gietant abesse iust
 nam quā obūfante oculis suis non sū nō suscipiūt nec
 agnoscat verū etiā violenter oderūt et psequūt. et extimare
 contendūt. **frangam** hanc iterū esse iusticiā quā nos seq
 mur. **Quo** si illa venit quā vere putat eā recipient qui
 lamiat et occidūt eos quos et ipi fatent. imitatores esse
 iustoz qui bona opent. et iusta cū si in modo malos om
 dent digni essent ad qbz iusticia nō ueniret cū illa fuit ali
 a causa. **In**quedi tiam q huam atqz ois effusio qnto mag
 cū pios interficiāt et ipos iusticie pccatores p hostibz du
 rant. **p**mo vero plqz p hostibz quibz vtiqz cū aias eorū
 et opes et liberos ferro et igni appetat tū pnt. **qu**ta et e
 locus in arma domenne. **Aut** si adeo securi placuit
 nichil in eos plq fit qd vt occidant. aut in seruitute abdi
 cantur. **Hoc** vero in honorabile est qd fit adūfz eos q male

facē nesciūt et nulli nocentiores habent. q̄ qui sūt ex oībꝫ
īnocentes. **I**udent igit̄ homines īprobilissimi iusticie facē me-
tionē qui seras īmāitate uincūt qui placidissimū dei gre-
gem vastant lupi seu captiores atra in nebula quos īpba
ventris excēit cecos rabies verū hos nō uentus sed cordis
rabies efferauit nec atra in nebula s̄ apta p̄dicatione ul' p̄
dicationē grassantur. **N** vniq̄ q̄sna scelerū rudoat ne s̄m
ac p̄uī nomē iusticie ore illo uolent quod cruore īnocen-
tū tāq̄ ritus bestiarū madet. **H**uius tanti ac p̄tmaīs o-
dij q̄ potissimū dicamus esse. **V**tū ne ueritas odiū parit ut
ait poeta quasi diuino spū instructꝫ an erubescat corā iust̄
et bonis esse neq̄. **A**n potius utriq̄. **N**ā et uitas uero s̄ tū
sa est q̄ is qui peccat uult liberi peccandi locū nec aliter se
putat malefactorū voluptate securꝫ p̄sui posse q̄ si nemo
sit cui delicta non placeant. **E**rgo tāq̄ scelerū et malicie sue
testes extirpare fūditꝫ mitū et tolle grauesq̄ sibi putat
tamq̄ uita corū coariguatur. **C**ū em̄ sint aliqui ītempesti-
ue boni q̄ corrupti moribꝫ publicis quicūq̄ b̄nuuendo fa-
ciūt. **C**ur nō om̄s sint eque mali rapaces impuditi adul-
teri p̄uiri cupidi fraudolenti quin potius auferantꝫ quibꝫ
corā male uiuē pudet qui p̄tīm fronte et si non oībis q̄a
tacent t̄n ip̄o uite ḡne dissili ferunt et verberat. **C**astiga-
re em̄ uidetꝫ quicūq̄ dissentit n̄ est magnope mirādū si
adūsa hoīes ista fiat fuit n̄ adūsa ip̄m deū. **P** eadē cām
in surrexerit enā p̄tius in spe ḡstutꝫ nec dei nesciūt.
Sequitꝫ q̄ iustos eadē n̄tās que ip̄m iusticie uolant
auctorem. **V**erant ḡ et exquisitis penaz ḡmbꝫ excruciat
parūq̄ hēnt īnt̄icē quod oderūt nisi enā crudelitas cor-
poribꝫ illudat. **S**i qui aut̄ dolens ul' mortis metu uel
suapte p̄fidia celeste sacramentū dex̄ destruxerūt et ad fu-
nesta sacrificia ḡsenserūt eos laudat et honoribꝫ mactant
ut eoz̄ exēplo cecos illiciant. **C**ui aut̄ magni extimaue-
rūt fidem cultoresq̄ se dei non abnegauerūt in eos uo-
tatis carnis sine sue uiribꝫ ueluti sanguine suāt in-
būt et despatos uocat quia corpi suo minime percutit quasi
quitq̄ despatius esse possit q̄ torquere et dilamare eum
quem sacis moerēt. **A**deo uero pudet nullꝫ apud eos
sup̄est a quibꝫ est oīs huāmitas et retorquent ī hoīes
iustos quia sibi ḡgruentia. **I**mpios em̄ uocant ip̄i s̄z

impij et ab huano sanguine abhorrentes tū si et acty su
 os aspiciant et illoz quos tāq̄ impios dāpnat iā intelli
 gant q̄ mendaces sint et hys oibz que adūsz bonos ā
 dicūt aut faciūt digniores Non em̄ de mōs s̄ de illoz nu
 mero s̄ exstūt qui nos obfideat armati maria pcedent.
 uel si palā grassari non licuit venena clam tepent q̄ vro
 ces necent vt dotes earū lucrent: aut mātos ul' adultēis
 nudant qui natos ex se pueros aut strāgulat ā si inimicū
 p̄j fuerint exponat qui libidines incestat n̄ a filia nec
 a sorores n̄ a m̄re n̄ a sacerdote contineat q̄ adūsz tuos
 suos p̄riamq̄ gūrent qui nec cultū metuat q̄ demiq̄ sa
 crilegia gmittat et deoz quos colūt tepla despolient et vt
 que leuia sūt atq̄ vsitata diuina qui hereditates capta
 testamenta supponat iustos heredes ul' auferat ul' exclu
 dat qui corpora sua libidimbz p̄stiat qui demiq̄ dnc
 mores q̄ nati sūt tū semis pacia tēnt qui sūssimā quoz
 corpis parce sui cori fas oē polluat ac p̄phanet qui virili
 a sua s̄ro metat et qd' est sceleratius et sit religiois aris
 tites qui ne quēdē vite sue p̄cat sed extinguendis publice
 aias suas vendat qui si iudices sēdeat aut imeritos pdat
 mercede corupti aut notios ipane dimittat qui telū q̄
 ipm̄ veneficijs appatant tamq̄ illoz malicia tra nō
 capiat **V**erū in qua et hys plura ex vniq̄ ab hys fuit q̄ de
 os colūt eius int' hec tot et tanta iusticie locus est et ego
 de multis pauca collegi non vt arguere s̄ vt oñdere qui
 volet fac̄ oia **F**enere libros in manu sumat qui morū
 vniūq̄ publicoz et desptor veissimq̄ et accusator acrim
 fuit s̄ et lucalis tenebrosam istam vitā arānsip̄ā bre
 uiterq̄ depm̄it hys vbiis **H**uc vero a mane ad nocte sel
 to atq̄ p̄festo **T**ota itē palterq̄ dies plusq̄ parētesq̄ facta
 re m̄de foro se omēs dēde' nūq̄ Vni se atq̄ idē studio dēs
 dedere et arti verba dare vt rante possint pugnāe dolose blā
 dia itāe bonū silare urū se **I**nsidias facē vt si hostes
 sint oibz omēs **P**ro aut p̄to quid horū p̄t obici cō omīs
 religio est sine scelerē ā sine macula cōiū **C**ū igit vident
 esse ac suos ea que diximq̄ gerē n̄os aut nichil aliud o
 pari nisi equū et bonū poterat **S**i quid sapent ex hoc
 intelligē et illos qui bonū faciūt p̄os esse et se ipios
 qui nephanda gmittūt Neq̄ em̄ fieri p̄t vt qui t oibue
 lute sue actibz non errant in ipa sūma errant hoc est in

religione qui rerū om̄ caput ē **I**mpietas em̄ suscepta ī eo
quod est sūmū p̄ cetera v̄ m̄sa sequēt̄ eorū fieri nō p̄t vt ip̄i
qui errant in oī vita non et in religione fallant̄ qm̄ pie
tas in sūmo regulā tenēs tenore suaret in ceteris Ita fit vt
in vitāq̄ p̄te de ordinone rerū que gerūt̄ qualis sit ip̄a su
ma noscat̄. **De impia iniquorū qui deū nesciūt pie
tate et quid et vbi sit vera pietas quā deorū cultores as
sequi nequeunt propter subiectas causas. Ca^m 10^m**

Quere p̄uū est cognoscere illorū impietate vt ex hys q̄ de
meter ac pie faciūt possit intelligi qualia sūt que
ab hys rōn̄ iura pietatis gerūt̄ ac ne q̄ videat̄ inclemen
ter m̄cessare aliquā michi poetā sūmā q̄ sit al̄ maximā
pietatis exemplū Apud maronē rex ille quo iustior alter n̄
pietate fuit nec bella maior et armis q̄ nobis documēta ius
titiē p̄tulit **U**mxerit et post terga manus quos mittet vmb
ris infernas ex sparsuros sanguine flāmas Quid p̄t ee hac
pietate dementis q̄ mortuis humanas victimas imola
re et igne truoce hōm̄ tāq̄ oleo pasce si fortasse non ip̄ius
viciū fuit si poete qui insignē pietate virū insigni scelere
fedaueat **V**bi ē igit̄ poeta pietas illa quā sēpissime laudis
Ere pius Eneas sulmone reatos quatuor hū iuuenes to
tidem quos educat useus. vinctes rapit infernas quos in
molet vmbra Captiuosq̄ regi p̄fundat sanguine flāmas.
Cur ḡ dicebat eodem ip̄o tpe quo luctos hoies ad imolanos
mittebat equidē et viuis ḡcede velle cū viuos quoq̄ habebat
in p̄tate vice penidū iubēt occidi **S** hoc vt dixi culpa nō
illis fuit qui lūis forte non didicēat s̄ tua qui n̄ esses c
auditis ignorasti tū quid esset pietas et illud ip̄m qd̄ nefa
cie quod detestabiliter fecit pietatis esse officinū credidisti
videlicet ob hoc vnū pius vocat̄ q̄ patrem dilexit Quid
q̄ bono Eneas haud asp̄nada precantes t̄nuadavit Ad iū
ratū em̄ q̄ eūdē p̄m̄ et sp̄m̄ surgētis Iulij nequaq̄ pe
p̄nt furis accensū et ira cuiq̄ ne igit̄ putet hūc aliq̄
in se virtutis habuisse qui et furore tamq̄ stipula erat
serit et manū p̄ris p̄ quā rogabat̄ oblitū p̄ra fierare
nequieit nullo igit̄ nō pius qui nō tū non repugnēs
si enā p̄cantes interemit **D**icit hūc aliquis **Q**ue ḡ aut
vbi aut qualis est pietas nimirū apud eos qui bella nes
ciūt qui ḡordia cū om̄ibz inservāt **A**mmā sūt enā imi
tis qui omēs homines p̄ fr̄ibz diligūt qui cohibere iram

90

scunt omnesq; ai furiores iniquilla moderatioe lenire Qnta
 igit taligo qnta tenebray et erroru nubes homi pectora ob
 duxit qui cu se maxie pios putat in maxie sunt ipi qnto
 em religiosi terrens qns simulacris miserunt tato magi
 scelerati adusy nome vere diuinitatis existu Itaq; p mto i
 pietatis sue grauioribus malis sepe vexant quoru tam quia
 nescunt fortune culpa ois asseribit et locu inuenit ppyari
 phia nichil ad deos ptine consentis n. gra eos tangi n. uita
 moueri quia et gtempiores coru sepe videat btos et cultores
 spe miseros Quod eo fit qui cu religiosi videant et na hom n.
 tale credut mereri quale sepe patiut Consolat se in accusa
 tione fortune n. sentiat q si ille ee ulla cultoribus suis magi
 nocet merito igit hmoi pietate pena gsequit et offensa di
 uinitatis scelere homi sue religiosoru graui eos ifortuno
 martat cui licet sas moribus uiuat in sama fide atq; inoe
 tia in quia deos colut quoru rita ipios ac pphanos deo vera
 odio h; a iusticia et a noie vere pietatis alieni sut Nec est
 difficile dice Cur deoru cultores boni et iusti esse no pnt Quo
 em sanguie abstinebut qui colut reuentes deos morte atq;
 bellona Quo aut parentibus pcent qui expulsores pas sui Jo
 uem a natis ex se infantibus qui satur nu Quo pudicia
 tuebut qui colut dea nuda et adultera et q; apud deu pro
 situta cuo se rapinis et fraudibus abstinebut qui mercurij
 furta nouerut dorentis no fraudis esse deape fausticie
 Quo libidines cohercebant qui iouem hercule Liberu Apo
 linc ceterosq; venerat quoz adulteria et stup i mares et fe
 minas no tm doctis nota sut p expmunt etia in theatris
 atq; cantant ut sint oib; notiora Pnt ne iter hoc ius
 ti esse hoies qui etia si na sint boni ab hys in dys eu
 diut ad iniusticia Ad placandu em deu que colas hys
 rebus opus est quibus illu gaudere ac delari suas Sic fit
 ut vita colentium deos p qualitate nominis sui formet qm
 religiosissim; est cultus imitari. Q; psecutores ppiano

ru non mo bestie fuerut s; ipi bestiis brutiores et tru
 niores quibus et quae tormentis martures efficiat. Ca. xi.
Hys igit hominibus qui deoru suoru moribus grrunt
 qua gius est et a rba iusticia eandē impietate esse sua
 qua in ceteris reb; utunt adusy iustos violent exient.
 Nec imerito a pphis bestie noiant predare itaq; in tu
 luis etem si nemo e inquit qui no mori malit q; iduti
 in figura bestie quis hois mente habiturus sit quanto est

Handwritten marginal note

miserius in homine figura aīo esse efferato. **M**ichi quidē tāto
videt quāto p̄stabilior est aīo corpi. **A**pp̄nat itaq; corpa bellu
arū quib; sūt ip̄i seniores sibi; adeo placet q̄ hoīes nati sūt
quorū nichil nisi linamēta et sumā figurā gerūt. **N**ā quis
caucas; que india que hircania tam imanes q̄ sāgu
narios vniq; belluas aluit. **R**uomā ferarū om̄n rabies us
q; ad ventris satietatē fūrit fameq; sedata p̄ t̄m̄g; ḡquiescit.
Illa em̄ v̄cā bestia q; vna iussione fūdīt: ater vbiq; ruor
crudelis vbiq; luct; vbiq; pauor et pl̄ima mortis ymago.
Nemo hui; tāte bellue imāntatē p̄t p̄ meito describē q̄ v
no loco recubās t̄m̄ p̄ totū orbē ferreis dentib; seuit et non
t̄m̄ artus hōm̄ dissipat s; et ossa ip̄a cōminuit et in cinēs
fūdīt ne quis extet sepulchre loc; q̄ v̄cō id affectet qui
deū confitent̄ vt ad corū sepulturā veniat ad nō vt ip̄i ad
deū pueniāt. **R**uēnā illa feritas que rabies q̄ m̄sama est
lucē viuis trā mortuis denegasse. **D**ico igit̄ nichil esse im
serius h̄i; hoīb; quos ministros furoris aliem quos sa
tellites impie iussione necessitas ā m̄uēt aut fent. **N**o
em̄ honor ille aut p̄uēctio dignitatis sūt s; hoīs dāpnā.
ad carnisficiā d̄i vero ad penā sep̄thā. **C**ūe at̄ p̄ totū
orbem singuli gesserint enarrare impossibile est cuius c̄
voluminū nūs capiet tā m̄smita tā varia ḡnā crudelita
tis. **A**cepta em̄ p̄tate p̄ suis morib; quib; seuit. **A**ly pre
m̄mā timiditate pl̄q; ausi sūt q̄ videbant. **A**ly suo p̄uio
adūsu iustos odio quidā nātis mentis ferite nō nulli vt
placēt et hoc offusio v̄cā sibi ad aliozā tuemiet. **A**liqui
ad occidēdū p̄cipites exiterūt sicut vng; in fugia qui v̄
m̄isu populū ā ip̄o; p̄iter conuētulo concemant.
S; hic quāto senior tanto dementior inuenit. **I**llud vero
pessimū gens est cui elemētie sp̄es falsa blandit̄ ille ḡ
uioz ille senior est carnisfex qui nemine statuit occidē. **I**ta
q; d̄ia nō p̄t h̄m̄o; iudices quāta et q̄ graua tormētōz
ḡnā exco;trauerūt vt ad effectū p̄positi sui p̄uērent. **H**;
aut non t̄m̄ ideo faciūt vt gl̄ari possint nullū se inor
tiū p̄misse. **N**am et ip̄e audim; aliquos gl̄antes q̄ ad
m̄strano sua in hac p̄te fūit m̄trūeta s; et iudicē causa
ne aut ip̄i v̄m̄cāt̄ aut illi v̄tutis sue gl̄am; ḡsequāt̄.
Itaq; in exco;gitandis penaz; ḡm̄b; nichil aliud q̄ v̄cto
riā cogitant sicut em̄ t̄tamē esse illud et pugnā. **V**idi
ego in bithyma p̄sudem gaudio mirabilē electū tāq;
barbarozū gente aliquā suberisset q̄ vng; q̄ p̄ biennū

magna virtute resisterat postremo cedere iussus esset. Contem-
 dunt igni ut vincat et exquisitos dolores corporibus immittunt
 et nichil aliud evitant ut ne torti moriantur. quasi vero
 mors timore bios faciat ac non etiam tormenta quanto fue-
 rint graviora tanto maiore virtutis gloriam pariunt. Illi aut
 ad alios cruciatis membra renouent et reparent. nouus
 sanguis ad penam. Quid tam piū tam bñfici fieri potest tā
 hūanū fieri potest non curassent tam sollicitē quos amaret
 Hec est domini disciplina ad hec opa cultores suos erudiunt
 hec sacra desiderat. Qui etiam sceleratissimi hominū die con-
 pios ipia iura condiderunt. Nam et constitutiones sacre lege
 et disputaciones iurisperitorū leguntur. in iuste Dominus
 de officio p. consulis libro vii. rescripta principū nepharia colle-
 git ut docet quibus penis affici oportet eos qui se dei culto-
 res profiterentur. *Ex ipis carnisibus gratisunt frī
 qui diligunt inimicos et q̄ expectabilis est esse bo-
 nū et malū putari q̄ malū esse et videri bonum*

Quid his facias qui ius vocat carnisfici. *Cam. p. m.*
 Quas veterum tyrānoꝝ adūs innocentes rabide seu-
 entur et cū sint iniusticie crudelitatisq̄ doctores iustos esse
 se sibi ac prudentes volūt. rea et hebetes ac rerū ac vitatis
 ignari. adeo ne vobis p̄dite mentes. iusta iustitia ē ut cā
 sumus sceleribus adequetis. Adeo ne apud vos perit inoꝛti-
 a ut ne morte quide simplicia digna iudicetis si sup̄ oīa fa-
 timora habeat. nullū facinus admittē pectusq̄ purū ab oī
 sceleris contagione prestare et qm̄ cōter cū deozū cultoribus
 loquimur licet p̄ uos bñfici uobiscū. Hec est em̄ lex nr̄a
 hoc op̄s h̄. religio si nobis sapientes si videm̄. in tantum
 si stulti oꝛp̄mte aut etiā videte si libet. Vobis em̄ stulti-
 tia vr̄a p̄dest quid laceratis quid affligitis an stultitiam
 malumq̄ hanc aplectimur. nō inuidemq̄ sapie vr̄e hec
 nobis credimq̄ expedire ut nos diligamq̄ et in uosipos q̄
 odistis oīa oꝛferamq̄. Est apud Licione nō abhorres si du-
 o sint quozū alī optimq̄ vir equissimq̄ sūma iustitia si
 gulari fide alī insignis scelere et audacia et si in eo siter-
 core ciuitas ut bonū illū virū sceleratū facinorosū nefa-
 riū p̄net con̄ aut qui sit ip̄bissimq̄ esse existimet sūma
 p̄bitate ac fide p̄q̄ hac op̄mone oīm ciuū bonq̄ iur
 ille vexet. rapiat. manq̄ ei demq̄ auferat. Effodiant
 oculi dāpnet. vincat. vrat. exterminet. cgeat postmo

uue etiā optimo oibus miserimū esse videat. **C**ont aut
ille impbus laudet colatur ab oibz diligit omēs ad eū
honores oīa imperia omēs opes omēs demqz copie cōseru
tur vir demqz optimū omī existimatioe et dignissimus
omī fortuna iudicet quis tandē eit tam demēs q̄ dubi
tet vtrū se esse malit profecto q̄ diuinatū q̄ nobis mala
et quō euentura esset p̄ iusticiā hoc posuit exēplū h̄ em
populū n̄r patit oīa ex ratiū p̄uitate. **E**re in eo ē errore
cauitas p̄sequat̄ extruciet dapnet occidet. **N**am q̄ ait ne
minē esse tam demētē qui dubitet vtrū se eē malit ille
quidē vt is qui cōn iusticiā discrebat hoc sensu malle sa
pientē malū esse cū bona existimatione q̄ bonū cū ma
la. **A** nobis aut̄ absit h̄ amentia vt falsū vero anponas
An boni n̄r qualitas ex p̄p̄i pendebit erroribz q̄ ex ḡna
n̄r et iudicio dei aut aliqua nos felicitas illuciet vniqz vt
non potius verā bonitate cū oī malo q̄ falsā cū oī p̄spe
ritate malimū. **D**ua sibi habeat regna reges suas diui
nas diuites vt loquit̄. **P**lantus suā vō prudentiā prude
tes relinquat nobis stulticiā quā vel ex hoc apparet esse sa
pientiam qua cā nobis inuident. **Q**uis em̄ stulto iude
at nisi qui ip̄e sit stultissimū. **I**lli aut̄ nō sūt adeo stulti vt
stultis inuideat. **P**ed ex eo q̄ acurate q̄ solite p̄sequuntur
stultos non esse concedit. **C**ur em̄ tam crudeliter seruant
nisi quia metunt ne in dies mualescente iusticia cū dīs
suis quos varios appellauit q̄ odoribz thuris colant̄
variosis relinquat̄. **S**i ḡ cultores deorū sapientes sūt et
uos stulti quid metunt n̄ sapientes illuciat̄ a stultis.
Quod ex eo p̄ iusticia xpiane religionis et v̄tus fidei et
q̄ de deorū cultoribz crescit etiā s̄ de emā n̄r m̄m̄
n̄r tormentis compelli p̄nt ad cultū deorū h̄z quidā
sacrificasse ex infirmitate legant̄. **I**uici qui t̄n post
a p̄ p̄m̄am in qua nouatiam cōfutant̄. **S**urseret
fortiores et q̄ parā martiriū solidissimū xpiane reli
Rgionis fundamentum est. **C**am̄ 13^m.
Quoniam aut̄ n̄r n̄s s̄ de deorū cultoribz auget̄ n̄qz
vero ne i ip̄a quidē p̄sentioe minuat̄. **Q**uin̄ penitē hoīs
et inquinaū sacrificio possunt aut̄ aut̄ a deo nō p̄nt valet
em̄ vi sua veritas quis ē tā excors tāqz cecus q̄ videt
in vtra sit p̄te sapia. **S**z illi malitia et furore cecant̄ ne
videat stultosqz arbitrant̄. **E**c̄ qui cū habeat in sua p̄tate

supplina uitare cruciari tñ emori maluit cū possint ex eo
 ipso pūde non esse stultitia in qua tāta hōm milia p orbe
 totū vna et pari mētē ofentūnt si em femine sexus infirm
 fatē labūt nā interdū isti muliebri et amle supstitionē vocāt
 uū certe sapūt si pueri si adolescentes ipūdi sūt p etate
 maturi certe ac senes hēt stabile iudiciū si vna ciuitas desi
 pit cetē vtiqz inuabiles stulte esse nō pnt si vna pūna vna
 natio prudētia caret cetras cōmē habe intelligentiā certi
 nite est Cur vero ab ortu solis vsqz ad occasū lex diuina suscip
 ta sit et oīs sexus oīs etas et gens et regio imis ac paubus
 aū deo suat Eadē sit vbiqz pacia idē gtempy mortis itelli
 ge debuerat aliqz in ea re esse ratiois quod nō sine cā vsqz ad
 mortē defendat aliquid fūdamenti ac soliditatis q cā rligi
 onē nō tñ iurijs et vexatione nō soluat s augetat se et faciat
 firmiorē Nam et in hoc quoqz illoū malitia corūnat qui
 euertisse se funditis religionē dei opināt si hoies iquina
 uerint tū et deū satisfacere liceat Et nullū sit tam malū dei cul
 tor quin data familiaritate ad placandū deū reūtat et quidē de
 uotione maiore pā em cōfua et meto pene religiosiore
 faat et se multo firmior est fides quā reponit pma si g
 ipi cū deos arbitrant sibi matos tū domo et sacrificijs et odo
 ribz placari eos credūt quidē tandē q deū nrm cā imte
 tam iplacabile pūct vt videat is iā xpianis esse nō posse
 qui dijs corū coartqz inuultusqz libauit nisi forte cōtamma
 tos semel putant am trislatiros vt sua sponte iā facē m
 apiant qd p tormenta fecerūt Quis id officiū libens sub
 eat quod ob iniuria cepit Quis cū videat laterū suū cya
 tuces non magis oderit deos p quos etna penam insigma
 et ipressa visceribz suis natas gestet Ita fit vt data diuina
 pacē et qui fecerūt vniūi redeat et alijs p miraculū vi
 tutis nouis plus accedat Nam cū videat vltis dilacerari
 homēs varijs tormentorū gimbz et intē fatigatos carmities
 iuncta tenē paciam existimant id quod res est n ofensa
 tam multorū n pseueraciā morientū vana esse n ipaz
 panam sine deo cruciatis tantos posse supare latrones et ro
 busti corpis uiri hmoi lacerationes pferre nequent excla
 mat et gemitz edūt Vmēt em dolore quia deest illis in
 spiratio patientie Nū aut de uis tarta pueri et mulier
 aile tortores suos tacti vncūt et expmē illis gemitū n ignis

pt *Canit romani e nuno gloriēt. aut Regulo quorū alter
necandū se ab hostibz tradidit q captiuū puduit viuē. Alter
ab hostibz deprehensū ai videt mortē se vitāe nō posse ma
nū fore mient vt p facinē suo satissarēt hosti quē voluit om
dere. Ea q pena veniam quā non meruerāt accepit. Eae sexus
femines et fragilis etas dilacerari se toto corpe vmp ppetē
nō nūte quia licet vitare si velint s voluntate quia gfidūt in
deo. De vera virtute xpianorū qui in calumnie pane gstiti
ti p hos laudatores paac amardūt vtiue paciendi et q va
nū et stultū est ymaginataā terram vt dēu colē. Ca^m 11^m.*

Hec est vera vltus quā phi quoqz glābūdi nō re s verbis
māmbz iactāt differentes nichil eē tā ggrues viri sapi
entis grauitati atqz gstantie quā nullis terroribz de smā et
pposito posse depelli s tanti eē cūnati et mori ne fidē pdit ne
metu mortis aut dolore acerbō subacty aliquid faciat mīstū
n forte delirare illis videt. flaccus est in lyris ai dicit Iustū et
tenacē ppositū virū non cuiu ardor praua iuventū nō vltz
nstantis tyrām mentet quatit solida. Quō nichil verus dia
pt si hoc ad eos referatur qui nullū cruciaty nullā mortem
recusant ne a fidē iustiniāqz dedimēt qui nō tyānicas iustias
non psidū gladios tremūt. Quō nūqz verā et solidā libēali
tate gstanti mente defendat que in hoc sola tuenda sapia est
quis em tam insolens tā elata est qui me vetet oculos in celū
tolle qui iponat michi nūte ul colendi qd nolim ul qd ve
lim nō colendi. Quid nobis iā veteris relinquet. si etiā hoc
qd volūate fieri oportet libido extorquet aliena. Nemo quid
efficiet si quid nobis ad gtempnendā mortē dolorēqz uirtu
tis est. Quā gstantiā si tenu tenemo cur stulti iudicamur
faciētes ea que phi laudant. Recte igit seneca in ggruetiam
hoibz obiectas ait. Sūma vity illis videt. magnū aū et i
dem eū qui gtepmē mortē p furioso habent qd est vity
sūme pueritatis. s; hū vanarū religionū cultores eadem
stulticiā id obiciūt quia verū deū non intelligūt quos sibil
la Erithrea. Et vocat surdos s; exordes qui nec
audiant diuina nē sentiant s certā dignitatis suae ymagi
nata metuat et adorent. *Q sapientes habent. pro stul
tis et quomō in duabz pncipue virtutibus pietata sci
et equitate iusticia consistet et quid pietas s^m crime
gstitum et quid equitas s^m Cicconē quārū neutriā asseq
potuerūt Romani ul greca nē aliqui nisi xpianū. Ca^m 11^m.*

Que vero tam sit ut eos qui sapientes sunt stultos putent magna ratio est nec enim frustra fallunt que nobis diligentem est explicanda ut errores suos tandem si fieri potest agnoscat iusticia suapte natura spem quamdam stulticie habet quod ego diuino et humani testimonio confirmare possu. Et nichil fortasse apud istos agnam nisi eos de suis dicamus auctoribus non posse iustum quicquam esse quod est iustum cum vera sapientia nisi idem stultus esse uideat. Carneades achademice secte philosophus cuius indiscernendo que vis fuit que eloquentia quod acumen qui nescit ipsum ex predicacione Ciceronis intelliget aut Lucilius apud quem discimus Neptunus de re diffinita ostendit non posse id explicare nisi. Carneadem si ipsum orare immitat. Is cum legatus ab Atheniensibus Romam missus esset disputauit de iustitia copiose audiente Gallia et Catone sensoribus maioribus tunc oratoribus si idem disputatione sua postmodum gratia disputatione subiecit et iusticia quam prudenter laudauerat substituit. Non quidem philosophi grauitate cuius prudentie firma et stabilis debet esse firma si quasi oratorio eximio que in utraque partem disserendi quod ille facere solebat ut alios quid libet asserentes possit refutare. Cum disputatione qua iusticia substituitur apud Cicerone Lucilius furis reor datur. Credo quoniam de re differamus ut defensione laudationemque eius inducet sine qua putabat regi non posse rem. Carneades autem ut Aristotelem refelleret ac Platone iusticie pronos prima illa disputatione collegit ea omnia que per iusticia dicebat ut posset illa sicut fecit cedere. Erat enim facillimum iusticia radices non habente labefactae ut dicit anhelante laborare quia cum nulla in terra fuit ut quid esset aut qualis a philosophis cerneret. Atque utinam tot et tales viri quantum eloquentie quantum animi tantum ena facere ad implendam defensione summe virtutis huissent. Cuius origo in religione ratio iequitate est. Et hi qui prima illa parte nescierunt nec secundam quidem tenere potuerunt. Holo autem primam et cunctas ac breuiter quid sit ostendere ut intelligat philosophos ignorasse iusticia nec id quod minime nouerant potuisse defendere. Iusticia quibus omnes sunt uirtutes amplectatur. tunc due sunt omnium principales que ab illa diuelli separararique non possunt pietas et equitas. Nam fides iusticia pietas innocencia integritas etc. huiusmodi uel natura uel status partem possunt esse in hisdem hominibus qui iusticia nesciunt sicut si fuerunt. Nam Romani veteres qui iusticia gloriari solebant huiusmodi uirtutibus gloriabantur que ut dixi philosopha a uirtutibus possunt et ab ipso fonte ferri pietas uero et equitas que uene sunt eis et origo in illo primo est in fide uis uis et ratio sicut. *Tumegista*

verissime diffinit ut alio loco diximus **si** q^o pietas e^t cog
noscere deū aut cognitiōis h^{ic} sūma e^t ut colas ignorat **utiq;**
No 6ta iusticiā qui relictione dei non tenet. **Quo** em p^{er} cā ip^se nos
c^{og}it qui vnde oriatur ignorat. **Plato** quidē multa de vno deo
locutus est a quo ait o^{mn}ipotētū esse mūdū si nichil de religione
Compmauerat em deū nō cognouerat. **Et** si iusticie defenso
nem ul' ip^se ul' quilibet alius imple voluiss^{et}. in p^{ri}mis deoim
religionis cūtere debuit. quia cōiūc^{er} sūt pietati. **Quo**d quidē
Portares quia fac^{er}ē tēptauit in carcere quiesc^{er}ē. ut iā tūc appa
reret quid ess^{et} futurū. **H**is oibz qui iusticiā verā defendē deoq;
singulā p^{er} uice cepissent. Alterā est igit^{ur} iusticie p^{er} equitas equi
tate dico. nō utiq; bñ iudicandi qd' et ipm laudabile est i ho
mine iusto si se cū ceteris cōequandi quā **C**icero cōsilitate vocat
Deus em qui hominem generat et inspiciat omēs equos idē pares
esse voluit. eandē g^{er}minōne viuendi oibz posuit. **Q**uis ad sapi
entiā genuit. oibz imortalitate p^{ro}spōndit. **N**emo abūsi
is eis celestibus segregat. **N**am sicut oibz vniū suū lumen
equaliter diuidit. emittit oibz fontes uirtū subministrat que
e^t sūmū dulcissimā tribuit. sic oibz equitate uirtutē largi
tur. **N**emo apud eū **p**eruos est. nemo dñs. **Et** em cūctis idē
p^{er} est. equo uice omēs liberi sum^{us}. **N**emo deo paup^{er} e^t nisi qui
iusticia indiget. **N**emo dices nisi qui uirtutibus plenus e^t. **N**emo
deiq; egregius n^{isi} qui bonus et inoies fuerit. **N**emo dāssim^{us}
nisi qui opa m^{er}e largiter fecit. **N**emo p^{ro}fissim^{us} n^{isi} omēs gra
dus uirtutis impleuit. **Qu**are neq; romani neq; greci iusticiā
am tēre potuerūt. quia dispares multis gradibus hoies ha
buerūt a^d paup^{er}ibus ad diuites ab huilibz ad potentes ubi
em non sūt vniū pares. equitas non est. et excludit me
q^{ui}tas ipā iusticiā cuius vis omnis in eo est ut pares faciat
eos qui ad huius uite g^{er}minōne pari forte uenerūt. **De equi
tate xpianorū quam phi non habentes nec inuenire
nec defendere potuerunt. sequit^{ur}. Cam 16^m.**
Dobus igit^{ur} illis iusticie fontibus imutatis ois v^{er}get
omnis uitas tollit. et ipā iusticia remittat in celū. **I**deo nō
est uerū illud bonū a phis xpianū quia ignorabat ul' vñ ou
ret. ul' quid efficeret quod nullis alijs p^{ro}ter nō p^{ro}lo reuelatū
est. **D**icit aliquis. **N**omine sūt apud nos alij paupes alij di
uites alij serui alij domini. **N**omine aliquid m^{er}e singulos in
terest. **N**ichil nec alia cā e^t cur nobis inuicem s^{er}uim^{us} nō
xpianis nisi quia pares esse non credim^{us}. **N**am cū oibz
hūana nō corpe s^{ed} spū metiam^{us} tametsi corpm sit diuisa

conditio nobis in serui non sit si eos et habemus et diamus
 spu scis religione seruos diuine quoq no faciunt insignes
 nisi q pnt bonis opibz facie dariores diuites sut em non
 quia diuitias hent s quia vtunt illis ad opa iusticie et
 qui paupes vident eo in diuites sut quia et eget et nichil
 occupant Cu igit et liberi seruis et diuites paupibz huili
 tate ai pares simus apud deu in virtute discerni Tan
 to quisq sublimior est qnto iustior Si em iusticia e pare
 se caa minoribz facit qm hoc ipo pcellat q se inferibus
 coequauit in si non tm quasi pare s caa quasi minore
 se gessit vtiq multo altiore dignitatis gradu deo iudi
 ca sequet Nam pfecto in hac vita sciam qm breuia et
 caduca sut oia et pferunt se alteris hoibz et de dignitate
 ostendit quo nichil seduis nichil arrogatq nichil a sa
 pientis rone semotus Rebus em celestibz conua sut ista
 vniusa trena Sicut em sapia homi summa stulticia est
 apud deu stulticia vt docu summa sapia est sicut deo hu
 lis et abiecta est qui fuit ospicius et sublimis in tra
 Nam vt tacuam q h pntia tre bona quibz magni hor
 tubuit virtuti conua sut et vitorie metis enaruat que
 tandem pt esse firma nobilitas que opes que potentia ai
 possit deus rege quoq ipos inferiores caa infimos facit
 Et id opulens nobis deo inter diuina pcepta illud papu
 e posuit s qui se exollit huiliabit et qui se huiliat exal
 tabit Cui pcepti salubritas docet q s qui se apud hoies
 planu ferit huilemq pbucit hic apud deu pcelles et in
 signis habeat Neq em falsa e illa sma que apud futi
 pedem fert fertur in huc modu Que hic mala puta
 tur hec sut in celo bona **Quo Carneades et iura**
p vtilitate sancta et vera in hoibus iusticia nisi forte
stultis collegerit inuenire non posse et cuius iustia
a sapiam quide habeat s iniusta Nalis aut iusta su
vtiq hec sapiam omnino non habeat. Ca. 11.
Qui posui tam cur phi n. tuere iusticia n. defende
 potuerut Nunc redeo ad id qd intendera Carneades
 ergo qm erat infina que a phis asseribat supsit audi
 tia resellendi quia reselli posse intellexit Cuius dispu
 tatione summa hec fuit Iura sibi hoies p vtilitate sane
 esse s vaia p moribz et apud cosce p tpiq sepe mutata

stulticie venerat h illa auile defendisse iusticia qua furius
 sapiam quid e esse consenserat s muustam. **Contra Car**
neadem q n^o stultus pt esse iustq nec sapiens iustq
et q innocentibz et iustis deo sp optime consulit et omnia
quidet que patent ex diffinitioe iusticie et sapie et que

Qua sit agnitio dei et hominis. **Capitulum .18^m**
 Quod ad pntē disputacionē ptinebat ondi quō iusticia
 similitudine stulticie gerat ut appareat nō sine tā dēpi
 eos qui putant nrē religionis hoies stultos esse q talia
 vident. facē qualia ipē pposuit. **U**t manus a me exigi
 sentio ut onda quae iusticiam deus stulticie spē quoluta
 ex oculis hōm voluit auferē si pūb fūno respondero quia
 parū plene rōdit. **I**elūb quā pfecto licet sapiens fuit ut
 vocabat. p rōtinā tū vere iusticie nullo mō potēat quia
 caput ipm fontēq iusticie non tenebat. **V**obis aut facti
 or est ista defensio quibz celesti bnficio familiaris ē ac
 pempta nota iusticia quāq illū non noie s re nouing.
 Nam plato et Aristoteles honesta qdā volūate iusticiā de
 fendere cupierūt effecissentq aliquid si conatq eoz bonos
 si eloquētiā si virtutem ingenij diuinaz quoqz reū docti
 na iuuiss. Itaq opus illoz mane atq mutile iacuit nec
 cuiq hōm psuade potuerūt ut eoz pscptio viuēt quia
 fūdamētū a celo disciplina illa non hūit. **V**ostrū opus cer
 tus sit nūc est qd deus docuit. **I**lli em dēp m gebat vbi
 et imaginabant. iusticiā que in ospcū non eāt n. pnti
 bus exēplis confirmare poterant que asserēbat. **R**esponderi
 em posset ab audientibz non posse ita viuī sicut illi sua
 disputacōe prescribent. **A**deo ut nulli ad huc ex titerint q
 id gēns vite sequent. **V**os aut non vbi mō s enā ex
 plus ex vero petitis vera esse que a nob dicūt. ostendim⁹
 sensit igr. **C**arneades quid sit nā iusticie nisi q paz alte
 pspexit stulticiā non esse quāq intelligē michi videtur
 quia mēte id esset. **N**ō em vere existimauit eū stultū esse q
 iustq est s nō sciret nō esse et rōem tū cur ita videret. nō
 cōprehenderet voluit latere in abdito veritate ut decretū
 discipline sue tueret. cuiq summa smā est nichil papi pos
 se. **V**ideam⁹ q vtrū ne iusticia fēdus aliquod hēc cum
 stulticia possit. **I**ustq inquit si a equū sanctio aut tabula
 naufragio nō ademerit ut ipē aiām suā liberet stultus
 est. **P**rimū om nego villo mō fieri posse ut homini
 qui quidē vere iustq sit cuiusmodi casq euemet qz iustus

neq; omo appetit quitq; alienū Cur em nauiget aut quid
petat ex aliena tra cui sufficiat sua Cur aut belliget ac se a
lienis furorib; misceat in q; aīo pax tū hoib; ppetua verse
tur s; peregrinis meritis à hūano sanguīe delābit; qui n
lucru faciat appetē cui sufficiat vitā et nō mō ipē redem facere
s; interesse facientib; ac spēare ducat nephas s; o mīto ista
qm fieri pōt vt ul' inuit; ad hec subeūda cogat; Ideo ne eigo
iusticiā o furi ul' potius o carneades cui; est illa oīs oīo
tā manē tā supuantiā tamq; oīēptā deo putas vt nihil
possit nichilq; habeat in se se qd' ad sui custodiā valeat sed
videlicet qui sacm ignorat Ideoq; ad hāc vitā tpale refe
rūt oīa qnta sit ius iusticie facie non pnt vlā et tū de vir
tute disputat qmuis intelligant Cūpmis ac miseris esse ple
nissimā tū expectandā esse aiūt sua tū Cui; em pnia q
sūt etna et imortalia nullo mō vident Sic reb; oib; ad
hanc pntē vitā relatis vtute plane redigūt ad stulticiā
am. **F**iquide tantos hui; vite labores frustra et mani
suscepit s; h' alio loco interi de iusticia vt cepim; tuus
tanta vis est vt tū oculos in celū sustulit a deo mereat oīa
Recte igit; **Fl**achus tantā esse dixit mocontie vni vt ad tu
telam sua non egeat n. armis n. virib; **S**uanūq; iter sent
integer vite celerisq; purus non eget maunib; iaculis nec
arai nec venenantis grauda sagittis fusc. faretra siue
P p'tes iter estuofas siue factus **P** inhospitalē caucsu
uel q' loca fabulos; ambit **Hy**daspes **N**on pōt q' fieri quin
hoīem iustū inter discrimina tempestati atq; bellouū et
lestis tutela custodiat ac nō enā si tū pauidis et nocētib;
nauiget aut malis quoq; pcat; vt vna iusta et inoēs aīa
liberet; aut certe pētib; retēis sola seruetur s; credamus
posse fieri qd' p'pōit **P** plus quid q' iusto faciet si nactus
fucit a' in equo sanctū aut in tabula naufragū **N**on vic
tus confiteor moriet; potius q' occidet **N**ec ideo tm iustū
que in singulare homis bonū stulticie nome accipiet.
Quid est melius quid darius esse homi deb; q' inoentia
q' vtiq; tanto p'fior sit nō est qnto illā p'duceis ad exte
mū moriq; malueis ne quid de rōne inoentie minuat;
Inultina est inquit aliene aīe p'cē tū sua p'mie **N**ū enā
p' aīa p'ie stultū iudicabit **Q**uid g' familiares illi pi
tagorei laudat; a nob; quorū alē se tyzāno uadem mortis
p' altero dedit alter ad p'stitutū tempus tū iā sponsor eū

duceret pñtiam sui fecit eūq; interuētū suo libeāuit R.
 rū virtū in tanta glā nō haberet cū alt p amico alter ea
 am p fide mori voluit si stulti putaret Demq; ob hāc ipam
 vātem tyrannū hys grām retulit vtrūq; seruādo et hoīs
 crudelissimū nā mutata est crūenā deprecātz eē dī vt se ter
 cū in aīanā reāpent nō vñq; tāq; stultos sed tāq; sapie
 tes et bñs viros Itaq; non video q̄i eū p aīanā et fide mori
 sūma glā opūter non et p innocētia pūe sit homī glorio
 sū Ergo stultissimi sūt qui nobis cūm dant mori velle pro
 deo cū ipi eū qui p hoīe voluit mori in celū sūmis laudib; q
 tollat Demq; vt gēludā disputatiōne non posse eādē iustu
 esse ac stultū eūdem sapientē et iustu Docet ipa rō Qui et
 stultū est quid sit bonū ac iustu nescit et id ip̄ peccat Quā
 em quasi captiu; a vicis n̄ resistit vllō mō p̄t quia caret
 virtute quā nescit Iustus aut ab oī p̄cto se abstinet quod
 aliter facē non p̄t q̄ si habeat p̄raui viciq; noticiā Peccū
 aut discernē a p̄rauo quis p̄t nisi sapiens Itā fit vt vñq;
 possit iustū esse qui stultū est sū neq; sapiēs qui fuerit iniustu
 cid; si essi verissimū manifestū est eū qui aut naufragō tabu
 lā aut equū sautio non ademerit stultū nō esse quia her
 facē p̄tū est a quo se sapiens abstinet Videri tñ et ip̄e con
 fitor p̄ hoīm errore ignorātiū cui; q; rei p̄p̄tate Itaq; oīs
 h̄ questio non tam argumētis q̄ diffinitio ne dissoluit *Stul*
 tia igit̄ est in factis dicitur p̄ ignorātiā recti ac boni erra
 tio Ergo stultus nō est qui ne quidē sibi p̄nt dūmō nō no
 ceat alteri qd̄ est malū quod quidē nob et rō et vitas ipa
 p̄scribit In oībz em videm; aīalib; quia sapiā carent
 conciliatiue sui esse nām Vocant igit̄ alij vt sibi p̄smt Neq;
 rūt em quia malū est nocē No vō quia sciam boni ac ma
 li habet abstinet se a nocendo et cū cōmodo suo quod aī
 mal irōnale facē nō p̄t Et id̄ int̄ sūmas hoīs vtutes
 innocētia nuātur quib; reb; appet sapientissimū esse qui
 manūit p̄te q̄ nocēat vt id̄ officū quo a mutis disc̄m
 tur seruet Nam qui vendentis errore nō redarguit vt au
 rū puo emat ā qui non p̄fitet fugitiuū seruū ul' pestile
 tem domū se vendere lucro et cōmodo suo q̄sūens nō ē
 ille sapiens vt Carneades vidē uolebat sed callidus et as
 tutus Calliditas aut et astutia in mutis quoq; aīalibus
 sūt ul' cū m̄sdeant aly; et dolo capiūt vt deuoret ul' cū
 m̄sdiā; aliorū uāzio generū deludūt Sapia vō in hoīez
 solū radit Sapia est enim intelligētia ul' ad bonū rectū

Diff. Stult.

offendit hō vici

q̄ faciendū ul' abstinentia delictorū factorūq; ip̄borū luca at
nūq̄ sapiens studet quia bona h̄ terrena ḡtēp̄nt. Nec que
q̄ falli patit' quia boni vici officū est errores hōm corrigē
cosq; in vnam cedua' siquidē sonalis est hōm̄ ac bñfīa
nā que s̄lo cogitationē aī deo habet. **I**gnoratio īmor
talitatis et veri dei predictorū tā errorū est et mortē mē
tur etnā et q̄ hō non sit hōm̄ genitor si mister gnatio
mō et q̄ie deo verā sapiam voluit sub spē stultitiae occultari

SED nimirū her cā efficit ut stultus esse videat' **Ca^m 19^m**
at' qui egere a mori malit q̄ noceat uel eripiat ali
quid alteri q̄ hōiem morte deleri putat. Ex qua psuasione
omēs tā vlti tā etiā p̄horū nascūt' errores. Si em p̄a mor
tem nichil sumus p̄fecto stultissimi est hōis nō hūit vite
ḡfulere ut sit q̄ dūitina et cōmodis oib; plena. Quod qui
faciet a iustitiae regula distēdat nāe est. Si aut' sup̄est hōi
vita melior et longior qd' et p̄horū magnorū argumētis
et vatu r̄nsis. Et p̄pharū diuinis voab; distāng hām p̄
fente aī suis bonis ḡtēp̄ne sapientis est. Aug oīs iactura ī
mortalitate pensat. Apud Ciceronē idē ip̄e defensor iustitiae
Ieluis vlt' inquit plane v̄tus honorem n̄ est v̄tus vl
la alia merces. Est plane et quidē virtute dignissima qm̄
tu lēly nūq̄ potēas suspicari. Nichil em noueris diuinay
l̄tācū quā tū illa inquit accipit facile exigit nō acerbe. Er
ras vehement' si putas ab hōie p̄mū solui posse v̄tute aī
ip̄e alio loco verissime dixeris. Huic tu v̄tus quas diuicias
obicias que m̄pia que regna. Quis ista putat huāna sua
bona diuina iudicat. Quis q̄ sapientē te lēly putat aī
ip̄e tibi loqueis. Quia et paulo post v̄tuti adimas q̄ dediti.
Sz videlicet Ignorātia veri fat' m̄cā labātemq; f̄mām
Qem quid aduigis si si aut' migrati v̄mūsi a m̄uidi m̄lti
aī īm̄m̄ potentes suis v̄tute p̄m̄is spoliānt. Q̄ q̄ fagi
lem q̄ manē virtute induxisti si spoliari suo p̄m̄io p̄t
Que si bona sua dīna iudicat ut aiebas qui p̄nt exisē tā
migrati tam m̄uidi tam potentes qui v̄tutes spoliare va
leant. Hys bonis que fuerint in eam collata diuinitq;
ne illa se inquit multas s̄m̄is oblectat. Maximoq; suo
deore se p̄a sustentat. Cuius solatus quo deore aī in ri
mine s̄epe demat et in pena deor' ille vertat'. Quod em
sit ut f̄uūis dicebat rapia tur vexetur exterminetur
egat auferat' ei mang' effodiant' oculi dāpnet' v̄m̄at'
v̄ratur' miseris etiā modis necetur p̄det ne suū p̄m̄ium

virtus an potius pibit ipa Minime si et mercede sua deo
iudice accipiet et viget ac sp vigebit Que si tollas nihil
pl in vita hoim ta inutile ta stultu uidei esse q virtus
cuq nalis bonitas et honestas docē nō pōt aiām nō eē mor
tale Diuinūq illi a deo pmiū gstitutu s; idēo vntē ip
sam deq sub psona iusticie voluit esse relatu vt misteriu de
ritatis ac religionis sue offi archanu vt has religioēs sa
piām q trēnā extollente se altius subiq multū placēte
vanitatis erroris q dāp naret vt pposita demiq difficul
tate angustissimos tramites ad imōrtitay pmiū subli
me pduēt Doctū vt opinor cur populq nō apud stultos
stultū haberet? Nā crunari atq mētia male q tura tibi
dignis gphensa in foū iactare tū mēptū videt. q in pe
riculo vite alteriq aiām magis curare q sua Nesciūt e
nim qntū sit nephas addare aliqd preter q deū qui cō
didit relū atq terrā qui huānū genū finxit inspiciūt
luc donauit q si seruorū nequissimū habet. qui deū su
um fuga deserit Nōq vberibz et vntulis et argastulo et
cruc et oī malo dignissimū videat. et si filiq eodē mō p
ditū atq ipius existimat. qui pēm suū dereliquit ne il
li obsequatur qb camp iam dignū putat. qui se exheres
et aug nomē ipeitū de familia delect. qntomagis qui
deū deserit in quem duo vocabula dīm et pūs eā veneti
di cōueniūt. Nam ille qui seruū pno gpat quid in eū
bñficiū conferet preter alimēta que illi vtilitatis sue gra
submstrat. et qui filiū gnāt non h; in pstate vt cōpia
tur vt nascat. vt uiuat. Dn nō appet esse illū pēm sed
tātūmō gnāndi mstrū Quibz g^o supplicijs dignū est
deserit eis qui dñs verū et p^r est mhi que deq ipē cōsti
tuit qui spitibz mūstis eternū parauit ignē q ipē p
uates suos ipis ac rebellibz gmnat. *De insanae
oū qui deos colūt et non audent rōne gtenē cū fideli
bus et quāc sacerdotū suis silentiū indicat Et q religio
p paciam defendenda est et rōe potius q sua frō uel
igne et quātū et in quibz differūt religionis vē cultū*
Oscant igr et suaz et alienaz mter et false. Ca^m 20^m
sectores aiāz q inexplabile fatiq ad mittat pmiū
q seipos uigulat pditissimis demombz fuendo quos
deus in etna suppli^o dāpnauit Dem q nō ab alijs deū
coli patiūt. s; adūte hoies ad mortifcā sac. gtenūt mit

mittuntur q̄ summa diligencia ne q̄ sit aīa i columbis mētra q̄
saluo statu suo sp̄tet in celu Quid aliud dūā q̄ miseros qui
predonū suozū m̄stigationibz parent quos deos esse op̄māz
quozū neq̄ odicione neq̄ origine neq̄ noīa neq̄ cōne sūt
s̄ inhēte p̄suasione vlgari libent̄ errat et stulticie sue fa
uent **A** quibz si p̄suasiones eis cōne req̄ras nulla p̄nt red
dere s̄ ad maiorū iudicia ofugiūt q̄ illi sapientes fuerūt illi
p̄bauerūt illi scierūt quid esset opt̄m̄ seq̄ ip̄os sensibz spo
liant cōne abdicat dū aliens erroabz cedūt **tū** ipluca
ti verū om̄ ignorātia n̄ se n̄ deos suos norūt atq̄ vīna
soli errare soli desipere vellent **A**lios etiā in q̄sōm̄ sui
mali capūt q̄si habituri solatiū de p̄dione multozū
¶ **H** ip̄a ignorātia efficit vt in p̄sequēdis sapientibz tā
mali sūt s̄mgūt se illis consule illos ad bonā mente
velle reuocare **Nū** usq̄ h̄ sermōe ā aliqua ratione reddi
ta face m̄tūt̄ mimime s̄ vi atq̄ tormentis **O** mira et
ceca clementia in hys putat̄ mala mēs esse q̄ s̄de ser
uare conant̄ in iarm̄sibz at̄ bona in hys em̄ mala mēs
est qui cont̄ vis huānitatis cōn̄ fas om̄e laterat̄ **A**npo
tius in hys qui ea fatiūt in corporibz innocentū q̄ nec
seuissimū latrones n̄ n̄ratissimū hostes n̄ imamissimū
barbari aliquādo fecerūt **A**deo **N**e etiā sibi metiūt̄ vt
viciissimū bonū ac malū noīa trāsserāt et imutent eīud
ergo nō die nocte vocat solem tenebras **A**lioquin eadē im
prudencia ē bonis malozū nomē ip̄one sapientibz stul
torū iustis ip̄ozū **A**uimmo si qua illis fiducia ē ul̄ in
prophāia ul̄ in eloquētia armet̄ se ac resellant h̄ mā si
possūt congregiant̄ communis et s̄mgula queq̄ disantat̄
docet eos susape defensione deozū suozū ne si n̄ra iualu
erint vt cotidie mualesant̄ cū delubris suis ac ludibz
differant̄ et q̄m̄ vi nichil p̄nt **A**ugēt̄ em̄ religio dei q̄nto
magis p̄mit̄ cōne potius et hortamētis agant̄ **P**ro
cedant in mediū pontifices seu immores seu maximi fla
mines augures **I**te reges sacupicoli quiq̄ sūt sacerdotes
et antistes religionū quocent nos ad conuione horte
tur nos ad suscipiēdos cultus deozū p̄suadent̄ multos
esse quozū numine ac p̄uidencia regant̄ **O**ndat̄ origi
nē et mitia sacozū ac deozū quō sūt mōrlibz tradita q̄
fons q̄ cō sit explicent̄ **P**ferat̄ q̄ merces in cultu q̄ pena
in cōtemptu maneat quare ab hominibz colir se velint
quid illis si vti sūt humana pietas oferat̄ **Q**ue om̄ia

non assuecutione p̄a Nec em̄ valet quicq̄ mōris hōis auc-
 toritas s̄ diuina aliquibz testimonijs q̄firmet̄ sicuti nos fa-
 cimus Non ē opus vi et iniuria qui religio cogi nō p̄t ver-
 bis potius q̄ v̄beribz res agenda ē vt sit voluntas dis-
 tingat̄ anē ingemōrū suorū si rō eorū vera ē asserat̄
 Pati sum̄s audire si doceat̄ tacentibz certe nichil credunt̄
 sicut n̄ seuentibz quidē credimus Im̄tent̄ nos vt rōne
 totius rei exponat̄ Nos em̄ nō vlassim̄ vt ipi obiectat̄
 s̄ docem̄ pbam̄ ond̄m̄ Itaqz nemo a nobis cecmetur
 tuit̄ Inutilis est em̄ deo qui fide ac deuotione caret et in
 nemo discedit ip̄a veritate cecmetē Doceat̄ isti hoc modo
 si q̄ illis fiducia est veritatis loquat̄ discat̄ audeat̄ inq̄
 disputare nobis s̄ aliquid eiusmōi s̄ p̄fecto ab amia-
 libz quos q̄tempnūt et a p̄uicis nostratibz error illoz
 ac stulticia rideb̄ s̄ em̄ sint patissim̄ deorūqz p̄gem
 em̄ et res gestas et ip̄ia et interitus et sepultura de lib̄
 nouerunt iposqz ritus quibz sūt m̄tia ul' ex rebus gest̄
 hōim̄ ul' ex cambz ul' etiā moribz natos sciunt
 incredibilis dementia est deos putare quos fuisse mōles
 negare nō audeat̄ ul' si tam ip̄udentes fuerint vt neget
 que illos ac suorū l̄e coarguet̄ Ip̄a dem̄qz illos sacrorū m̄-
 tia quicent̄ sciunt̄ igni ex hoc ip̄o q̄ntū interit̄ int̄ verū
 et f̄m̄ q̄n̄ ipi qui sūt eloquentes p̄suade' nō p̄nt̄ ip̄iti ac
 rudes p̄nt̄ qz res ip̄a et veritas loquit̄ Cuius q̄ seunt̄ vt
 stulticia sua dū minūe voluit̄ augeat̄ longe diuisa sūt car-
 nificina et pietas n̄ p̄t̄ a vitas tū vi a iusticia tū aude-
 litate quicent̄ Sed m̄ito nō audent de rebus quicq̄ dicē diui-
 nis ne et a nr̄is deudeant̄ et a suis deserantur Ilā fere
 vltigus cui fere simplex it̄corruptūqz iudiciū est si misteria
 illa cognoscat in memoria mortuorū q̄stituta dāpnabit̄
 aliudqz verius qd̄ relata querat̄ queret̄ Hinc fida s̄ylēna
 sp̄aris instituta sūt ab hōibz callidis ne sciat̄ p̄tus quid
 colat̄ tū aut̄ nos in eorū doctrinis v̄sem̄ n̄r̄ nob̄ aut̄
 non credūt qui vtrūqz nouimus aut̄ m̄uident qz falsis
 vera p̄tulimus s̄ defendenda sūt inquit̄ publice sus-
 apta sacra Q̄q̄ inhonestā voluntate miser̄ errat̄ sen-
 tūt em̄ nichil esse in rebus huānis religione p̄stant̄
 eā sūma vi oportet̄ defendi s̄ vt in ip̄a religione su-
 in defensionis q̄ne fallūt̄ Defendēda em̄ religio ē nō
 om̄dendo s̄ moriendo nō seuitia s̄ patia nō scelē s̄ fide

No

No

ad sacrificiū non integra ofāa venit audit q̄ illi deo cōmi-
 netur ille qui latebras cordis videt quia peccatis sp̄ m̄fel-
 tus est q̄ exigit iusticiā qui fidem posuit Quis hic male
 menti aut male p̄a locutus est At illi m̄felices n̄ ex se-
 leribz suis intelligūt q̄ malū sit qd̄ colūt quōdquidem
 om̄bz flagitijs inquinati veniūt ad p̄randū et se pie
 sacrificare opinant si autem lauerint tāq̄ libidines m̄-
 peccus inclusas illi amnes abluant a vlla manū puri-
 ficent Quāto sanctius est mente potius cluē q̄ malis in-
 pudicitibz sordidat et virtus ac fidei lanano vniūsa vit-
 a depelle Quod qui sentit quēlibet m̄q̄natiū ac sordidū cor-
 pus terat satis purus est.

Q hostes suos adorat stulta
 gentilitas quorū cultū non mō xp̄iam s̄ et p̄bi et domes-
 tici sūt qui nesciūt ut cultores deoz destruit. Ca. 21.

Quid ul' quō sit colendū cedi et imprudentes īgriū ca-
 dunt Adorat itaq̄ hostes suos latrones et interfectores suos
 victimis placat et aīas suas in thure suo tremadas aris
 detestabilibus ponit trahūt. eāā miseri q̄ nō siles aliq̄
 pereant m̄credibili mētū cecitate Quidem videat qui so-
 lem non vident q̄si vō sidi essent indigent hōm auxilio
 adūs ōceptores suos destruit de quorū p̄tate diffidit ma-
 gis viri religiosi q̄ qui om̄o non colūt Cicero in suis le-
 gibus cū caste ad sacrificia p̄cipet accede pietate m̄q̄t
 adhibeto opes amoueto Qui semis faxit deus ip̄e v̄m-
 dex erit recte hoc quidem v̄leg cū fas ē dep̄are de deo que
 ideo colas quia potente puris Nam quō vindicare volen-
 tis se iniuriā p̄t qui suā non p̄t libet igit̄ ex hys q̄re
 cui potissimū p̄stare se putent cogendo multos ad sacri-
 ficiū Ip̄is ne quos cogit At nō est v̄nificiū qd̄ n̄gerit
 recusanti s̄z cōsulendū ē eāā nolentibz q̄n quid sit bo-
 nū nesciūt Cur ḡ tam crudelit̄ vexant curiat debilitat
 si saluos uolūt aut v̄n pietas tā ip̄a ut eos miseris mo-
 dis ā p̄dant ā mutiles faciāt quibz velint esse consul-
 tū An vero d̄ys p̄stant At non est sacrificiū qd̄ exp̄mit
 multo nisi em̄ sponte atq̄ ex aīo fiat execratio est cum
 hōies p̄s̄p̄tōe iniurijs r̄are tormētis adacti faciūt s̄i
 d̄y sūt isti qui sic colūt ul' p̄ hoc solū colendi nō sūt q̄
 sic coli volūt digni s̄z detestatione hōm quibz tā lacri-
 mis n̄ gemitu n̄ sanguine de membris oībus fluēte
 libat At nos cōn nō exp̄tim⁹ ut deū nr̄m q̄ ē om̄ ve-

Imit nolunt colant multo nec si nō colucit irasam? Con-
fidimus in maiestate eius qui tam gēptū sui posuit ulasa
q̄ enā seruoū suozū labores et mūnas et idē tā nephada
p̄petim? ne v̄bo quidē reluctam? si ideo remittim? v̄lione
non vt hy faciūt qui defensores se eē deozū suozū volūt et se
uūt efferate adūsō non colentes Ex quo intelligi dat? q̄ nō
sit bonū deos colē qm̄ bono adducendi potius hoīes ad bo-
nū fuerūt non malo ⁊; quia illud malū est enā offitū
eiz bono car; At em̄ puniendi sūt qui destruiūt religiones
Nū peis nos destruiū q̄ natio egyptioū qui turpissimas
bestiarū ac pecudū figuris colūt Quedā enā pudenda dic-
tu tāq̄ deos adorant Nū peius tā idemipi qui in deos se co-
lere dicāt tñ eos publice turpitq̄ derident De q̄bz enā num-
mos agi cū iū et voluptate patiūt? Qualis h̄ religio aut
quāta maiestas putanda ē que adorat? in seplis illudic? in
theatris Et qui hec non fecerit penas violati nummis nō
pendūt si honoati enā atq̄ laudati discedūt Nū peis nos
destruiū q̄ quidā phi qui oīno nullos deos esse aut sed
oīa sua sponte nata oīa fortutu fieri que gerūt? Nū peis
q̄ Epyrari qui esse quidē deos s̄ curare quitq̄ negant neq̄
irasū eos neq̄ oīa gmoūeri cūbz dicitis vtiq̄ psuadent
colendos vtiq̄ oīno non esse diquidē n̄ colentes respin-
unt neq̄ non colentibz irascūt? p̄tea cū cont̄ metus dy-
erūt nichil aliud effice conant? q̄ nemo deos timeat Et h̄
tū ab homibz et audūt libent? et discūntur impune. :

*Quare maligni spūs instigent cultores suos p̄secutio-
nem fidelū et quare vera religio videat? manib. Ca. 22.*

Non ergo ideo adūsū nos insamūt quia dy nō colū-
tur a nob a mlis em̄ nō colūt? si qz vitas penes nos
est que vt est verissime dicitm̄ odiū parit Quid igit̄ existi-
mabim? n̄ nescie illos qui patiunt? Pergit? em̄ ceto et
irōnabili furore quō nos videm? illi nesciūt Nō eī ipi ho-
mines p̄sequūt qui cām cur irascant? inocentibz nō heūt
sed illi spūs contaminati ac pditi quibz vitas et nota est
et mūsa insinuat se mētibz eozū et instigant nesciōs in
furore hy em̄ q̄ diu pax ē in populo dei fugitat iustos ac
pauet et cū corpa hoīm onipāt aīasq̄ diu vexāt aduīat
abhyō et nomic dei veri fugāt? quo audito tremūt et ex-
clamat et va se vberariq̄ testant? et interrogati qui sint
qñ venerūt quō di hoīm confitent? Sic extorri et exru-

nati virtute diuini nominis excolantur per hanc verba et minas sanctos
 et iustos viros sepe oderunt Et quia pro se nocere hijs nihil potest
 publicis eos odys persequuntur quos sibi graues sentiunt ex-
 ercentur seueram quam uolentissime potest ut aut eorum fide minu-
 ant pro dolore aut si id efficit non quincrimt auferat omo-
 de terra ne sint qui possint eorum nequicia coherere Non
 me fugit quid responderi eorum ratio possit Cur ergo deus ille singu-
 laris ille magnus qui rerum potente quem dominum omnium conspice-
 ris hanc fieri patitur nisi cultores suos aut vindicat a tunc
 Curdemque qui cum non colunt et opulenti et potentes et beati sunt
 et honoribus regnoque potuntur eosque ipsos diuini sue ac potestatis
 subiectos habent Reddenda et huius rei ratio est. Ne quid rema-
 neat erroris Nam in primis hec causa est cur existimet. re-
 ligio dei vim non habere quam inducit homines pro spes terrenorum
 ac potentium honorum que ad curam mentis nullo modo pertinet quibus
 carere iustos vident et affluere iniustos et dei cultum manentem
 arbitrantur in quo inter illa non tenent et eorum ratio extimat
 veros quam cultores eorum et diuinis et honoribus in regnis fru-
 ant Verum hi qui sunt in hac existimatione non respiciunt
 altius vim rationemque hominis que tota non in corpore sed in me-
 te est Nichil enim vident apertius quam videtur corpus si quod quia
 oculis manuumque tractabile est ibi cille fragile mortale est
 cuius sunt omnia illa bona que cupiditati ac miraculo sunt opes
 honores imperia quam corpori afferunt voluptates et id tam ca-
 ducia sunt quam corpus ipsum Anima vero in quo solo est homo quam
 subiectis oculis non est nisi bona eis aspirari non potest quam in sola
 virtute sunt posita et ideo tam stabilis et constantis et perpetuus
 sit inter est sicuti ipsa virtus in qua est animi bonum **Quare**
deus electos suos tradita ipsis potestate verari patitur. Cap. 23.

Ungu est vniuersas virtutum species promere ut de singulis
 doctore quam inter sit sapienter ac iustu virum longe ab illis bo-
 nis abhorret quibus que fruuntur iniusti deorum cultus vere et effi-
 caces esse credunt quod ad potentem pertinet questione satis est si ex
 vna virtute id probemus quod intendimus Nempe magna et prin-
 cipua virtus est patientia quam perit et vulgi publice voces et phi-
 et oratores sumis laudibus celebrat Quod si negari non
 potest quin summa sit virtus inter est iustu et sapienter virum in
 potestate esse hominis iniusti ut capiat patientiam Patientia est enim
 malorum que aut inferuntur a cadunt cum eorum committente pro-
 latio Ergo iustu et sapienter quia virtute capit habet in se
 patientiam qua carebit omo si nihil patientur aduersi Cont.

No

No

effo

qui in rebus prosperis agit impatientis est et virtute maxima car;
Impatientem dico quia nichil patitur. Innocentiam quoque servare
non potest que et ipsa iusto et sapienti vix propria virtus est si et
nocet sepe et concupiscit aliena et rapit que cupiscit per in-
iuriam quia virtutis ex parte vicio proprio quod subiectus est et fragili-
tatis oblitus animo insolenter elato tumet. Inde iniusti ac de-
um nescientes et divitiis et potentia et honoribus florent. Huius-
modi autem iniustitie prima sunt quia et perpetua esse non
possunt et per cupiditatem violentiam querunt. Iustus vero ac sapiens
quia illa omnia humana sunt ut est a lecho dictum sua bona divi-
na iudicat non alienum quicquam concupiscit ne que contra ius hu-
manitatis ledat omnino nec ullam potentiam honorem vel desiderat
ne cui faciat iniuriam. Sicut enim iustos ab eodem deo et eadem
condicione generatos iure fraternitatis esse quoslibet sed et suo
contento et pro quo quia fragilitatis sue memor non amplius querit
quam vni vitam sustentaret et ex corpore quod habuerit ipse. Cuius
non habet quia pius est. Pietas autem summa virtus est et at-
redit ex eo quod voluptates caducas vitiosasque contemnit quarum
causa opes appetunt. Quoniam gignens est ac libidinum victor quia non
tumoris atque insolentie gerens non extollit se aliud non er-
igit superbum caput si plaudus et contors et plangit et torrens est
quia condicione sua voluit. Cum ergo iniuria nulli faciat non aliena
cupiat non sua quousque si vi auferat defendat cum faciat enim il-
latam iniuriam moderate ferre quia virtuti perditus est. Hinc est ius-
tu hominem subiectum esse iniusto et humiliter affinis ab insipienti
sapientem ut et ille peccet quia iniustus est. Et hic in se virtutem ha-
beat quia iustus est. Siquis autem volet scire plenius cur malos
et iniustos deo potentes videtur divites fieri sicut pius contem-
tuos miseros mores patiatur. Sumat cum tenere librum
cuius titulus est quare bonis viciis multa mala accidant cum
sit prudentia in quo ille multa non plane imperitia scilicet
ut si sapienter ac pene divinitus bonis est deus inquit homines
per liberos habet si corruptos et vitiosos luxuriosos ac delictos
patitur. Vnde quia non putat emendatione sua dignos bonos
aut quos diligit castigat et assiduis laboribus ad usum vir-
tutis exercet nec eos caducis ac mortalibus bonis corrum-
pi ac depravari sinit. Vnde nemini debet iniuriam videri si pro
nostris sepe delictis castigamur a deo. Vnde vero cum veram
ac primam tuam maximam gratiam agimus indulgentissimo pro-
pter corruptelam nostram non patitur longius procedere sed plagis ac ver-
beribus emendat. Ex quo intelligimus nos deo esse curae quibus

No. 2.

qm̄ ai peccam⁹ irasat. **V**a n̄ possi p̄lo suo et opes et regna
 largiri sicut dederat an̄ iudeis quorū nos successores et pos-
 teri sum⁹. **I**deo cū voluit sub aliena ditione et ip̄io degere
 ne rerū prosperitate felicitate corruptus in luxuria labetur
 ac dei p̄cepta ḡtēpnet sicut illi maiores n̄ri qui sepe tremis
 ac fragilib⁹ h̄is homib⁹ enaruant ab errauerūt a disciplina
 legis v̄m̄ailaq; auerunt. **P**reuidit ḡ quaten⁹ auctorib⁹ suis
 prestaret quiete si mādata seruasset et in eos emedaet si p̄-
 ceptis nō obtpassent. Itaq; ne tā corūperet? onō q̄ pares eoz
 licentia p̄mi eos uoluit ab h̄is in quorū manib⁹ eos collo-
 cauit ut et labantes of̄met et corruptos ad fortitudinē re-
 parēt et fides experiat? et tēpēt. **Q**uō p̄ ip̄ator militū su-
 orū p̄bare virtute n̄ habuēt hoste et illi t̄n̄ adūsari⁹ exu-
 gēt multo quia mortalis est et v̄na p̄t. **I**p̄e adūsarios nōi
 suo exatit. **N**on qui cōi q̄m̄ d̄m̄ pugnent si cōi milites
 eoz v̄ deuotionē ac fidē suoz ul' p̄bet ul' corroboret donec
 pressure v̄berib⁹ difflicite corrigat disciplina. **E**t cū alia tā-
 tur adūsū nos p̄secutiones fieri sm̄at ut p̄plus dei augeat.
Nec est difficile monstrare cur aut quō id fiat p̄mū iuga-
 tur a auctorib⁹ deoz plurimū odio crudelitatis. **C**ui em̄ tā-
 lia sacrificia nō horreat. **D**em̄ placet quibusdā v̄tus ac
 fides ip̄a. **N**on nulli suspiciant? deoz auctū nō sine tā-
 malū putari a tam multis homib⁹ ut emou malmt
 qui id faciē qd' alij faciūt ut viuant. **A**liquis cupit scire
 quidnā sit illud bonū qd' ad morte vsq; defendit qd' oib⁹
 q̄ in hac vita m̄ūda et t̄ra s̄nt p̄fertur a quo n̄ bonoz
 n̄ lucis amissio n̄ dolor corpis n̄ v̄sicerū r̄namēta de-
 terrent valent n̄ plurimū si ille maxime cause m̄ozū
 m̄nerū s̄p̄ auerūt. **A**udit ar̄ustans p̄plus int' ip̄ator
 m̄ta dicentes nō sacrificare se lapidib⁹ h̄ūana māu-
 factis s̄ deo v̄uo qui sit in celo. **M**ulti v̄o hoc esse intel-
 ligūt et in peccā admittūt d̄m̄ ut fieri solet in rebus i-
 certis dū inter se v̄m̄e querūt que sit h̄ūq; p̄seuerāte
 causa. **M**ulta que ad religionē p̄tinent diuulgata ac p̄-
 timore v̄iassim aucupata disrūtū que quia bona s̄t
 placeant n̄c est p̄terea v̄tro senta sicut s̄p̄ accidit
 ad recedendū vehement' impellit. **N**e s̄ quidē leuis tāc
 q̄ immūdi demonū sp̄s accepta licentia multozū se
 corpib⁹ imergūt quibus postea eictis om̄es qui resa-
 nati fuerint adhereant religioni aū potentia sense-
 rūt. **N**ec tot cause i v̄nū collate magnā deo multitudiez

mirabiliter exquirunt. *Et honorum tortores torq̄buntur
et malas bestias de terra auferret deus. Cam 22^m.*

Quidquid ergo aduersus nos mali principes molunt fieri ipse
permittit et tamen iniustissimi persecutores quibus dei no-
men contumelie ac ludibrio fuit non se putent impune laturos
quia indignationis aduersus nos eis quasi ministri fuerit
pument. enim iudicio dei qui accepta potestate super humanum
modum fuerunt abusi et insultarunt etiam deo superbius eis
quod nomen eternum vestigijs suis subicerent ipse nequamie
quod calcandum propterea vindiaturum se in eos celebrat pol-
licetur et exterminaturum bestias malas de terra. Sed id quod
populi sui vexationes et hic in presenti soleat vendicare tamen
iubet nos expectare patienter illum celestem iudicij diem per
quo ipse pro suis queque meritis aut honoret aut puniat.
Quapropter non spernet sacrilege anime contemptos et mit-
tos fore quos sic opterunt. Vement rabiosis ac vorantibus
lupis merces sua qui iustas et simplices animas nullis fa-
noribus admissis extruciauerunt. Nos in laboremque vtab
hominibus nichil aliud in nobis nisi sola iustitia priuatur.
Demus operam totis viribus ut mereamur a deo simul et vi-
tionem passionis et penitentiam.

Explicit liber quintus firmiani lactantij de Iustitia

Incipiunt capitula sexti libri de vero cultu.

Quod innocentia verissima dei cultus est quam car-
nalis homo corporis de dibus nescit. 1

Re deus non esurit non sitit non in tenebris est ut
ei oporteat hostias immolari a vana offitio vel lu-

na et quare hec offerantur dijs getum quod fide recta et vera
innocentia offere nesciunt in quibus consistit dei cultus et qui-
ter omnia que ad cultum dei pertinent prestatissimum est homines ad verita-

tem et iustitiam erudire et que nolunt ab elementis impedi. 2

De duabus vijs que ad alteram virtutem alteram vitiorum est que in terra per
tagorica figurantur et fidelius tractantur a christiano quam philosophis
et de duobus duabus viarum. 3

De via virtutis que ad milesios campos ducit dei et vitioy
que ad ipia tartara ducit et duabus vtiunq; . 4

De falsa diffinitione philosophi qua auctore lucilio posuerit phi-
et vera diffentia facte et virtutis. 5

Q phi nesciunt quid bonū a malū quia fonte boni lūi
dū nesciunt nec intellexerūt quis debeat rem ac opē
fins esse et quō oset lūaliū falso diffinisse vntū offe. 6

In via erroris ē spes sapiē et vntus et q vntatē a sapiē est
simplex et angusta et ardua et deū h̄ ducē. **A**

Quare a phi vntas inueniri nō possit n̄ ab h̄is q̄ tremis
dediti sūt s̄ ab electis inuenit̄ p̄ legem dei cui p̄t̄ lue
roms diffinūo adaptāi.

In caput et via vntatis est deū fidelit̄ nosse et duluter
role et q̄e diuise leges sūt a gētibz institute et q̄ sensū vi
deat integritate q̄ grā largū potiq̄ q̄ nā. **9**

In religio deo misericordia debetur hōi et q̄s rās edificadi
auitatis et conueniēdi socialit̄ et inueniēdis v̄boz flo
nenti sūt. 10

In quos p̄pue sūt vitas hūanitatis exēnda et in q̄bus
liberalitatibz ymaginarijs peat opa et ipensa p̄stantis. 11

A quo sūt speranda et exsp̄anda et q̄ et q̄nta sūt vā libe
ralitatis merces q̄ mans et nulla false et quid sit gra
dus hūamantatis. 12

De p̄mo et q̄ i m̄ite et p̄abz pauperū quibz sp̄at̄ a
deo et tribz gradibz virtutis. 13

Q phi vera cauerūt hūamitate qui cū stoyis cam
iter morbos aie posuerūt. 14

Quō paripatetici v̄m̄tant stoyos et dicūt affectuū
nāliū stimulos euelli nō posse s̄ mitigari et ea q̄ q̄ viu
tis aialibz data sūt singula hōm̄i m̄ita sūt v̄m̄isa et
quō stoya m̄tis affectiones diffinat. 17

Quō paripatetici errauerūt et q̄ bonz vsz affm̄ v̄tus
ē malz v̄m̄ū et q̄ vsz ip̄e ex tā pensandz est. 16

Quā q̄ phi v̄tia putāt v̄tutes sūt si t̄n referūt ad f̄m̄e
debitū id ead deū et q̄ m̄sam sūt q̄ hūanā naturā iget
affectibz spoliare intunt. 18

Quō p̄cepta dei quibz m̄istendū est a p̄phetis d̄s̄idēt
m̄stitutis et q̄ntz sūt p̄m̄e tytulz. 18

Quō paripatetici stoyos obuiant i d̄s̄chōe affectuū et q̄ s̄m̄t
t̄es furie q̄s poete s̄m̄ert et quibz eoz vsz sūt ul̄ abuz. 19

De q̄nq̄ sensuū voluptatibz et q̄e plz voluptis sūt datū hōi
a nā q̄ c̄tis uiantibz et p̄m̄ de volupte vsz et de specta
cul et de ludoriū et spectaculo in auctoribz. 20

De voluptate aurium et quid sibi velit diuinorum eloquium simplicitas que omnibus uerbis et floribus pompis uerbis preferenda est. 21

De voluptate olfactus et gustus quam uir prudens euitare debet ut laqueos et tendinas mortis. 22

De voluptate tactus et quae in homine sit uehementior quam in animalibus et quantas per eum dyaboli cupidines ingerat et pericula gehenne et de huiusmodi et illiis et quae in cetera uantia sola mulier post gressum sit patet uiri et quae sit continentie uel continentie fructus. 23

De prima et fructu eius et huiusmodi stimulus et de struto iudicio dei et quibus sacrificijs et in qua ara possit placari. 24

De diuina domo et sacrificijs diuinis et forma laudandi dei et orationis forma et fructu. 25

Explicit capitulum sexti libri firmitati de uero cultu

De innocentia uerissima dei cultus est quam carnalis homo corpori deditus nescit. Cap. primum:

Quod erat officium suscepti muneris diuino spiritu fruente ac suffragante ipsa ueritate opteumque cuius assensu atque illustrato tam michi et suam et fide ipse dominus in ipso

me quo nec fieri quicquam potest nisi explicari. Vemo nunc ad id quod est summum opus huius et maximum ut docet quo actu quo uel sacrificio deum coli opteat. Id enim est hominis officium in ceteris solo summa rerum et deus uero uita et consistit quicquid per se facti et inspirati ab eo sumus non ut celum uideremus et solem quod Anaxagoras putauit sed ut artificem solis et ceteri deum pura et integra mente coleremus. Quauis autem praecedentibus libris per ingenij mediocritate defendimus ueritatem in ex ritu quoque ipso et luce uel maxime per nichil enim sancta et singularis illa maiestas aliud ab homine desiderat quam sola innocentiam quam si quis obtulit deo satis pie satis deuote litauit. Homines autem neglecta iustitiam sunt omnibus flagitijs a ceteris iniquitati religiofos reputant si templa et aras hostiarum sanguine uiuentauerunt si foros odorati ac uetis uini perfusione madefecerunt. Quinctiam factas dapes apparatus et exquisitas epulas quasi aliquid inde libaturum offerunt quicquid aspectu rerum quicquid ope aut odore periosum et huiusmodi gratia esse deis suis non ex

e)

aliqua diuinitatis ratione quam nesciunt sed ex suis cupiditatibus
 iudicant nec intelligunt terrenis operibus deum non indigere
 Nichil enim sapienter nisi tria bonaque et mala solius corporis sen-
 su ac voluptate pendunt Vniq; arbitrio ut religione po-
 derat sic totius vite sue acta disponunt Et quoniam se semel a ce-
 li contemplatione auerterunt sensuque alium celestem corpori man-
 ipauerunt libidinis frenata permittunt tanquam seculi ablaturi
 uoluptate quam momentis oculis capere festinat ac animam
 ministerio corporis non corpus misterio ac uti debet Videm
 maximam bonum iudicant opes quas si bonis artibus asse-
 ant insidiantur abiciunt Nichil de magno moderati aut pe-
 si hinc diuino auro consistunt argento gemmis vestibus
 fulgeant Auidissimo venturi opes suggerat shipati fati-
 liarum gregibus per dimotum ipsum se mcedat Sic ad dicti et
 seruientes voluptatibus vni vigorem mentis extinguunt
 et cum viuere se maxime putant ad mortem conatissime per-
 perant Nam sicut in secundo libro domini celi in animo
 fruunt in corpore est qui bona negligunt animi corporis ap-
 petunt in tenebris ac morte videntur que sunt tre atque cor-
 poris quia vita et lumen de celo est Cuius quoniam ex parte sunt
 corpori fruendo longe absunt ab intellectu rerum diuinarum
 eadem miseris ubique tentas premit dicit enim sit qui verum
 deo ita qui sit verum cultus ignorant. Quod deo non est
 nec sitit nec in tenebris est ut ei oporteat hostias imo-
 lari aut viua offerri vel luna et que hec offerantur
 diis gentium que fidem rationem et veram innocentiam offerre
 nesciunt in quibus consistit dei cultus et quod in omnia que ad
 cultum dei pertinet prestantissimum est homines ad veritatem et
 iustitiam erudire et que voluit ab elementis incipere. Ca. 1. 2.

Mstant igitur opimas ac pingues bestias deo qui esurienti
 profudit vna tanquam facenti accendunt lumina uelut
 in tenebris agenti Quod si suspicari a parte non posset
 que sint bona illa celestia quorum magnitudinem tre-
 no ad huc corpore obuoluti sensu capere non possunt Iam se-
 cum hys officiis Tandem stultissimos esse cognoscant vel si
 celeste lumen quod diuini solem contemplari velint iam
 sentiant quod non indigeat lucernis eorum deo qui ipse in
 usu hominis tam clarum tam candidam lucem dedit Et
 cum in tam puro circulo qui per longinquitatem non am-

plus q̄ humani capitis videri videt̄ h̄c mēsurā t̄m̄ sit ful-
goris ut eū mortaliū luminū aces nō queat cōtueri et
si paulisp̄ intendis hebetatos oculos caligo ac tenebrę
oseq̄nt̄ quid tandē luminis quid claritatis apud ip̄m de-
ū penes quē nulla nox ē esse arbitrem̄ qui h̄c lucē si
moderat̄ ē ut neq̄ nimio fulgore ne calore vehemētī no-
reret animātibz tamq̄ istarū rerū dedit q̄ntū a mortua
corpa pati possent a frugū maturitas postularet **Nū**
iḡi mentis sue compos putanda est qui et auctori et da-
tori luminis candelarū a terrarū lumē offert p̄ munē.
Aliud vō illud a nobis erigit lumē et quidē nō sumdū
s̄ ut ait poeta liquidū ac clarū mentis s̄ p̄ qd̄ a po-
ctis fetos nūcupat̄ qd̄ exhibē non p̄t nisi q̄ deū agno-
ueit **Ilorū** aut̄ d̄y qui trem̄ sūt egent iuibus q̄ in
tenebris f̄t̄ sūt **Quorū** cultores quia celeste nichil
sapunt et religiones quibz deserunt ad trā reuocāt **In**
ea em̄ lumine opus est quia rō ei et nā tenebrosa ē
Itaq̄ d̄ys non celestem sensū s̄ h̄manū potius attribu-
unt **Deoq̄** illis n̄taria et grata cedūt esse que nob̄ q̄bz
aut esurientibz opus est cibo aut s̄cientibz potu a
veste argentibz aut cū sol recessit lumē ut vidē possit
nullis iḡi ex rebus tā p̄bari et intelligi p̄t deos istos
cū aliqui vixerint mortuos esse q̄ ex ip̄o ritu q̄ cōtue-
e trā **Quid** em̄ celestis in se boni p̄t habē peridū san-
guis effusus quo aras inquinant nisi forte deos existi-
māt eo uesti quod hoies aff̄nant̄ attingē **Et** quisq̄
illis hanc sagmā p̄stiterit quāuis ille grassator adul-
ter veneficus paricida sit beatus ac felix erit **Hūc** di-
ligūt hūc tuent̄ hūc oīa que optauit prestant
Plerito ḡ p̄sus h̄mōi suo mōre sup̄stitiones deudet
Qua tu inquit mercede deorū emeris auricular̄ pul-
mone et lactibz vinctis **Sentiebāt** videlicet nō carne
opus esse ad placandā celestū maiestātē s̄ mēte s̄cā
et iusto aīo et pectore ut ip̄e ait qd̄ nali sit honestate
gēnēd̄su **Hec** ē religio celestis nō que constat ex r̄bz
corruptis s̄ q̄ v̄tutibz animi qui oritur e celo h̄c ve-
rus est cultus in quo mēs colentis seipam deo ima-
culatam victimā sistit **Ad** aut̄ ip̄m quō ḡsequendū
quō prestandū sit docebit h̄ius libri disputatio **Nichil**
em̄ tam p̄clarū hoīqz quēmētus p̄t eē q̄ erudire hoēs

ad iustitiam Apud Ciceronem Catulus in hortensio phiaz rebus
 omnibus presens malle se dicit ul' vnu quu de officio libel
 lu q' longam orone p sediaese homie conelio. Sue sma
 no vltus Catuli qui illud fortasse non dixit s' Ciceronis e
 putanda qui sepsit Credo vt libros quos de offiajs erat
 spturus amendaret in q'q' ipis nichil esse testat' i omi
 phia et fructuosiq' q' pcepta vite dare. Et si h' illi facit
 quib' non e' vitas cogita q'nto magis nos face' debem'
 qui adeo eruditi et illuati possum' vera pcepte. Nec
 tu sic docem' vt quasi pma vtutis elementa tradam'
 qd' est m'p'mu' si taq' docendu' susceperim' eu' qui apud
 illos ia pfecta ee videat. Manentib' em' pceptis eoru'
 que solent ad pb'itate recte dare ignota illis sup' stuem'
 ad p'ficienda' c'osumendaq' iustitia' qua' no' tenet ea vo'
 q' possunt cu' illis esse coia p'termittam ne quid ab
 h'is videat mutuari quoru' errores conarguere at atq' a
 perire detreuerim. *De duabus v'is quaru' altera vi
 tutu' altera vitioru' est que in tra' pitagorica figu
 rant' et fidelis tractat' a cristianis q' phis et de duob'*

De sut vie p' quas huana' vita duab' viaru' ca' 2^m
 p'gredi nae e' vna q' in celu' ferat altera ad mfe
 ros depumat quas et poete in carmib' et phi' idispu
 tanonib' suis induxerut. Et q'de phi' altera vtutu' esse
 uoluerut. Altera vitioru' eaq' que sit assignata vtutib'
 p'mo aditu' esse ardua et c'osagosa in q' si quis difficul
 tate supata in sumu' eis euasit habet cu' de cetero pla
 nu' iter lucidu' amenu'q' apu' et omes laboru' suoru'
 cape fructu' vberes atq' iucidos. Quos aut' p'mi aditu'
 difficultas deterruet eos in illa' vitioru' viam labi at
 q' deplect' q' p'mo ingressu' sit q' amena multoq' tu
 nos. Dem' cu' in ea paulo vltieriq' p'cesserint amenitat'
 eis spem repente subdua exoriri aut' via' p'p'ite' ne
 faris affam nuc' obducta' scutib' nuc' guttib' interasa' ut
 terrenab' rabida' vt laborie heret labi cade' sit nae. Sue oia
 eo p'p'ru' vt appareat in vtutib' capienendis labores ee' max
 imos. In p'ceptis aut' maxios fructus et solidos atq' icorup
 tal' voluptates vitia vera quib' deliniametis nalib' illis
 aios homi' et manu' mauditatu' spe' captos ad acerbis
 amantudines miseriasq' p'duce' sapus p'fus disputatio
 s' vtutu' iparu' formas atq' timnos farent. Non em' didi

cerant uel qui sint uel qui eas mercedis a deo maneat q
nos hys duobz libris docebimus **H**y vò quia ignorabam a
dubitabant aias homi mortales esse et vltres et vna
vno honoribz a pems extimauerunt **O**mne g^o h^o de dua
bus vno disputatio ad fugalitate ad luxuria spectat **D**i
cunt em humane vite cursu y tre ptem q vnusquisqz ho
minu cu pme adolescentie lme attigit et in eu loau ve
nerit vbi se via sondit in ambas hereat mutabudo ac
nesciat in qua se pte potio mdmât si duce nacti fuerit q
dirigat ad meliora titubante hoc est si a phiam diducit a
eloquentia aut aliquid honeste artis quo euadat ad bona su
gem quod fieri sine labore maxio non pt honesta et copi
osam vita disputat pacturâ **S**i em doctore fugalitate
non inuenit in sinistra viam q meliois spem mentiat
nude idē despic meruo luxurie se tradē que suaua qd
vident ad tepus vera bona ignorati post aut amissa o
dignitate ac re familiari in oibz miseris ignominiaqz
victurâ **A**d corpus g^o et ad hac vita qua in tra dummqz
sines eam viam retulerut poete fortasse melio qui hoc
vniu apud inferos esse voluerut si in eo fallut q eas
vias mortuis pposuerut vtiqz g^o vere si in vtiqz non
recte q oportuit vias ipas ad vita fines eam ad morte
referri **C**os igit melio et verig quia duas istas vias reli
et inferorū esse dicimz quia iustis immortalitas iustis
pena etna pposita est **Q**uo aut hec vie ul in relū tollat
ul ad inferna pparitent explicabo et apiam q sint vir
tutes quas phi nescerut in eaz q sint pnia ul autē
que sint vicia que ac eozū supplia monstrabo **I**am
fortasse aliquis expectet vt sepali vicijs ac vtiutibz diam
a de bono a de malo dissentibz nobis ead quod e coniu
possit intelligi siue em vtiutes inferas vicia sua spon
te decedent siue vicia eximias vtiutes vltro subibut sic bo
norū ac malorū constituta nā est vt semper p oppugnet
p expellant ita fit vt neqz vicia retrahi sine vtiutibz pos
sint n^o vtiutes inferi sine detractione vtiutū **N**as i
git vias longe alt mduamz q mdua a phis solent
Primaqz vtiutis ppositū est dicimz dua vtiutis imortale
si altera honoratū qui vtiutibz ac bonis prept alterū
dāpnatū qui vicijs ac malis **I**lli aut inextenore tm
via duce ponit neqz vnu neqz ppetuū **S**iquide quelibz

doctorū bone artis inducūt qui ad desidia reuocet homines
 et fugi esse doceat. Neq; ingredi faciūt in eā viā pueros
 et adoleſcentes videlicet q; artes discant in hys etatib; Nos
 aut̄ oīs sexus et generis et etatis in hoc celeste iter induci
 mo quā deū qui ei; via dux est immortalitate nulli homi na
 to negat forma quoq; iparū viarū nō ita ē vt illi putauerit
 Quid em opus ē y liris in rebus rōn rīs atq; diuisis sed
 altā illa melior gūsa ē ad solis ortū altā illa ad occasū
 qm̄ qui vitatō et iusticiā sequit̄. Is accepto imōritatis p
 no p̄hem luce ponet. Qui aut̄ ab illo malo dūe illatq;
 p̄chuleit vicia virtutib; mendatū v̄itati nō est ad oca
 sū et tenebras deferat. Describā igit̄ viciā et eaz p̄tates
 habitū monstrabo. *De via virtutis que ad milesios tā
 pos duat̄ dicit̄ et viciōrū q̄ ad ipia tartara duat̄ et dualy*

Quia ē itaq; virtutis ac bonorū via virtutis. Ca. 2^m
 q̄ fert nō in elysios campos vt poete loquit̄ sed
 ad ipam mundi arcē. At leua malorū exercet penas et ad
 ipia tartara mittit. Est em̄ imnatorū illiq; qui p̄uis reli
 giomb; institutis autit hoīes ab itinē celesti et iūia p̄din
 om̄e induat. Cui; vie spēs et figura sic est op̄posita i asp̄u
 vt plana et patens di gūe florū atq; fructū delcabilis ce
 videat̄. In ea em̄ posuit deū oīa q̄ p̄ bonis habet̄. ita opu
 lenā dicit̄ honore quiete voluptates allecebras om̄es h̄cū
 hys p̄iter iusticiā crudelitātē supbia p̄fidia libidine au
 piditate discordiā ignorātiā mēdaniū stultū cotāq; vicia. Ex
 itus aut̄ hui; uite talis est cū ventū fuerit ad extremū v̄
 iam rēgredi nō licet n̄ oī sua pulcritudine tam subito
 p̄sedit̄ vt non an̄ quis saude p̄spice possit q̄ p̄cipitatq;
 in altitudine p̄fundā cadat. Quisquis em̄ p̄ntiū bonorū
 spēs captus et in ḡsequediis ac fruendi; occupatq; nō pre
 uideit ea que p̄ morte secutura sūt seq; a deo auertit. Is
 vero ad inferos deictq; in etiā dāpnabit̄ penā. Via ḡ
 illa celestis difficilis et iluosa p̄posita est ul' sp̄m̄is hor
 rentib; asp̄ca ul' fuyis extantib; ipedita vt etiā dam
 nabit̄ penā. sūmo tū labore ac pedū tutū atq; mag
 na cadenti solitudine sit atq; gradiendū. In hac posuit
 iusticiam rēpantiā paciam fidē castitate abstinentiam
 concordiam sciām vitatē sapiām ceterasq; virtutes sed
 simul tū hys om̄es paupertate ignominia labore dolore
 amaritudines om̄es. Quisquis em̄ spem suā porrexit

Mo. bar. v. d.

Mo. d.

longius et meliora maluerit carebit hys tre bonis et expe
ditus ac leuis difficultate vie super. **N**ec em̄ p̄i qui se ap
paratu regio irruerit aut diuini ornauent angustias il
las ul' ingredi ul' tene. **N**on intelligi ad ito malis et mu
tis faalis puenire que cupiat quia pna et de diuis e coru
via bonis aut que optinet difficile pcedi quia difficili et ar
duo itine graduat. **I**usto ḡo qm̄ duru asperuq̄ iter ingre
sus ē contemptui deisui odio sit nra est. **O**mes em̄ quos cupi
ditas aut voluptas papites trahit inuident ei qui vtutem
cape poterit et inique ferui id hre aliq̄ qd̄ ipi nō habent
Erit itaq̄ paup̄ huius ignobilis subiects iurue et hi oia
que amara sut p̄sens. **E**t si paciam iugem ad sumu illu
gradu p̄ducat ac sine dabit ei corona vtutis et adeo pro
sui vie quas deo huane vita assignauit. **I**n quibz singit
et bona ondit et mala si ordine preposteru atq̄ ḡis. **I**n
vna monstrauit spalia prius mala cū etnis bonis que e
ordo melior in altera spalia prius bona cū etnis malis q̄
est ordo detior vt quicunq̄ p̄ntia mala cū iusticia delegit ma
iora et tiora bona gsequat q̄ fuerat illa q̄ spreuit. **C**uius
quis aut bona p̄ntia iusticie preposucit ī maiora et longi
ora incedit mala que fuerat illa q̄ fugit. **I**t̄ em̄ vita cor
pulis quia breuis est id ito et mala eis et bona breuia sit
nra est. **I**lla v̄ spualis que hinc frene conzia est qm̄ sepi
tina ē id ito et bona eis et mala sempitna sut. **I**ta sit vt et
bonis breuibz mala etna et malis breuibz bona etna
succedat. **I**taq̄ cū semel p̄posita sut homi bona et mala
considerare vn̄quicq̄ sem̄ decet quito sanus sit p̄petuis bo
nis mala breuia pensare q̄ pro breuibz et raduatis bonis
mala p̄petua sustine. **C**lam sicut in hoc sc̄lo cū ē p̄posi
tu cū hoste certame prius laborandu est vt sis postmodu i
otio esuriendu sciendu estz fragura p̄ferenda humi q̄
escendu vigilandu p̄dicandu est vt saluis pignorbz et
domo et re familiari et oibz paas ac victorie bonis per
sui posas. **C**ū aū p̄sens onu malueris q̄ labore malu
tibi maximu facias nra est. **P**rocurabit em̄ adu'saribz
non resistente nastubut̄ agri diripiet̄ domo i predam
vxo ac liberi vement ip̄e interficere aut capiere. **C**ur
oia ne accidat p̄ns comodū diffendū est vt maig lon
gusq̄ pariat. **S**ic in om̄ hac vita quia nob̄ adu'sariu
deo c̄seruauit vt possena cape vtute obmitteda ē p̄sens

voluptas ne hostis opprimat vigilandum stationes agende
 militares expeditiones obeunde sandendg ad ultimū cūc
 Oīa demq; amara et grauiā patient' ferenda cō quidem
 promptius q' nob' ipator n'r deq' premia p' laboribz et
 na g'ntuat Et tū m hac trena militia tm homines la
 boris exhauriat vt ea sibi pariat que pnt eodē mō p're
 quo pata sūt certe nob' nullg labor recusandg ē quibz id
 acquirit qd' nullo mō p't amitti Voluit em' deq' q' hōiem
 ad hac austria gemut expeditos m atie stare et intentus
 arriter armis ad vniq' uel missibilib' hostis insidias ul'
 apertos ipet' vigilae qui nos sicuti piti et exātati duces
 solent varijs artibz captant p' cuiusq; nā et moribz seues
 Alijs em' cupiditate īfacibile imittit vt opibz suis taq; cō
 pedibz illigatos a uia vitāis excuriat Alios inflammat
 ire stimulis vt ad nocendū potius intentos a dei g'teplan
 one detorqueat Alios imoderatis libidumbz imergit vt vo
 luptati et corpori fuentes ad veritate respicē nō possint
 Alijs vō inspirat inuidiā vt suis ipi tormētis occupati
 nichil cogitent aliād nisi eorū quos oderint felicitatem
 Alios inflat ambitioibz h'j sūt qui ad gerendos magis
 tratus oem vie sue opam curāq; conūtat et fastos signēt
 et animis nomē iponat Quorūda' cupiditas tendit aliq'
 non vt g'ntias spali gaudio regat s' vt infanta et p'petu
 a p'tate d'nōs se dia velint Pmūsi g'ms huām cruos aut
 p'ios uideit vanis iplicat religioibz vt ipios fariat h'j
 vero qui sapiam querūt p'ham in onulos ipingit vt
 spē lucis exeret ne quis oprehendat ā teneat vitate h'j
 homibz obstruxit aditg omēs q' et obsessit vias public'
 latens erroribz quos vt disautē possems ipmāq; auctore
 malozū vnic' illuāuit nos deq' et armauit v'ca celestiq;
 v'tute de qua nūc' michi differendū est **De falsa diffini**
tiōe phi quā auctore Lucilio posuerit phi et vera d'ina
Ed' p'iusp' singulas vir' suē et virtutis. Ca'm v'm'
Vtutes exponē m'cipiā d'firmāda ē ipa v'tus quā
 non rā phi diffiniēnt quid esset aut in quibz rebz quid
 operis aut heat officij Nōmē itaq; solū retinuerūt vi
 verū et affectū et rōnē pdiderūt Erucūq; aut m diffini
 tiōne virtutis solent dicere paucis v'sibz collegit et
 narrat Lucilius quos malo equidē ponē ne dū mul
 torū smās refello sm longior q' n'ce est Virtū all me

115

3

per contraio firmavit ut si dicit bonū est qd malū nō est
 Cū em quid sit virtus nescio ne vitium quidē quid sit nescio
 utiq; igitur indiget diffinitione quia nā rei talis est ut v
 lūq; a intelligi a non intelligi sit nōte Verū nos facia
 qd ille debuit Virtus ē vā cohibē cupiditate opesē libidine
 cōfrenāe Id ē em vitium fugē Nā fere oīa que sūt iniuste
 atq; mēbe ab hys oriūt affectib; Si em cōmotiois huius
 q̄ira dicit ipety retūdat omēs hoīes cōtentiones hoīm ma
 le sopient nemo insidiabit nemo p̄siliet ad noīendū Itē
 si cupiditas tēperet nemo tra mariz grassabit nemo ex
 eratu dūet ut rapiet et vasiet aliena Itē si ardet libidmū
 opprimat oīs etas et sexus retinebit suā salate Nemo q̄t
 q̄ pudendū aut patiet aut faciet Ergo vniūsa sc̄la et fla
 gicia hys cōmōtioniū v̄tute sedatis ex hoīm vitam o
 iūbusq; tollent Que sedatio cōmōtioniū et affectū hāc hēt
 rōne ut oīa vā faciam; Omē igit v̄tutis officū ē non
 peccare Quo p̄fecto fungi nō p̄t qui deū nescit qm̄ igno
 ratio eis a quo bona oriūt ipudentē ip̄m̄gat i vniā nōte
 est Itaq; ut breuē et significatiū v̄tutisq; rei sumā officia
 detimē hāc ē deū nosce virtū colē In illo sapia i hō iusti
 tia continet Et p̄hi nescierūt quid bonū a malū q̄a
 fonte boni luadū nesciebat n̄ intellexerūt quis debeat
 reū et opēz finis eē et quō ḡstet luculū flo diffinuisse
Dixi quod erat p̄mū sc̄iam v̄tutis officia Ca^m 6^m
 bonū nō eē v̄tute dem quid sit v̄tū et i q̄ sit sequit
 ut id quoq; ip̄m quid sit bonū et malū nescuisse p̄hos b̄
 uiter on̄dā qd̄ pene delatū est in libro 3° cū de sumo
 bono disputare Qui aut quid eēt sumū nescieūt et in
 ceteris bonis malisq; que sumā nō sūt errauerūt ne
 cesse est q̄ non p̄t vō iudicio examāre qui fonte ip̄m nō
 tenet vñ illa descendit fons aut bonorū deū ē malorū
 vero ille s; diuini noīs sp̄ m̄m̄itq; de quo sepe dixim;
 ab hys duob; p̄ncipib; bona malaq; oriūt; cūe ve
 niūt a deo hanc hnt rōne ut immortalitate parent qd̄
 ē sumū bonū Que aut ab illo altero id habet officū
 ut a celestib; aduocātū terrenisq; demersū ad penā m̄t
 faciat sep̄iternā qd̄ est sumū malū Non igit; dūm
 est quin illi omēs quid esset bonū et malū ignorauē
 unt qui n̄ deū nec adūfarū dei sc̄erint Itaq; fine

Non illa b̄ q̄ ager v̄t

Itē

honorū ad corpus et ad hanc vitā breuē retulerūt quā solum
et omdere nre est Non sūt Pygrii vltius s̄ oīa eorū pcepta
et oīa que inducūt bona terre inherēt et humi iacent qm̄
simul n̄ corpe qd̄ est tra moriūt. **P**tenent em̄ nō ad vitā
hōmīs opandā s̄ ad querendas vel augendas opes hono
res glām potētiā q̄ sūt vniūsa i mōrta tā s̄ q̄ ille qui
vt ea sibi ḡtinent laborant. **H**inc est illud v̄ty querēde si
nē rei s̄re modūq̄ p̄cipit em̄ quibz modis et quibus
res familiaris querenda sit quia vident male queri solere.
¶ h̄mōi v̄ty nō est p̄posita sapienti n̄ em̄ v̄ty est opes quere
quarū neq̄ inuentio neq̄ possessio in nra p̄tate ē. Itaq̄ et
questu et obtentu faciliores sūt malis q̄ bonis. Non p̄t v̄
tus esse in h̄is rebus querendis in quarū ḡtemptu vis
ac rō virtutis apparet n̄ ad ea ip̄a fr̄ssugiet q̄ magno et
excelso aīo calcāe ac p̄tege' gestit. Neq̄ fas ē aīam celesti
bus intentā bonis vt h̄ fragilia sibi oparet ab imōrli
tatibz suis opibz aduocā s̄ potissimū in rebz opandis v̄
tutis rō ḡsistat quas nobis nec hō vllz n̄ mors ip̄a pos
sit auferre. Cū h̄ ita se habeat illud qd̄ sequit̄ verū est
virtz diuitijs p̄cipi p̄solue' posse. Qui v̄ty fere idē signifi
cat qd̄ p̄rimi duo s̄ neq̄ ip̄e neq̄ quisq̄ p̄horū s̄cē potu
it p̄ceniū ip̄m ul' quale ul' qd̄ sit. **A**d em̄ poeta et illi o
nes quos secuta est putauerūt recte opibz vti hoc est p̄
gi esse non instrue' quūia sup̄tuoſe nec largiri temē
non effunde' in res sup̄ua tuas a turpes rem familiare
Dicit aliquis fortasse quid tu. **N**egas ne h̄c v̄tute Non
equidē nego cōtra em̄ videar p̄bare si negē si vera ne
go quia nō sit illa celestis s̄ tota trena quicquid̄ nichil
efficit n̄ q̄ remanet in tra. **Q**uid aut̄ sit recte opibus v
ti et quis sit ex diuitijs fructz p̄tendz declarabo aptiq̄
cū de pietatis officio cepero loqui. **N**ā cet̄a que sequit̄
nullo mō vā sūt. **N**ā impijs immortas idē aut bo
norū defensione suscipe p̄t cū malis eē comue' eruda
em̄ p̄bitate futa vitā sibi ad potētiā munit facit
q̄ multa q̄ boni solent cogz quidē p̄mptius q̄ fallendi
tra faciūt. **V**tinā q̄ tā facile est prestāe q̄ facile ē si
m̄ilare bonitate. **¶** s̄ cū eē ceperint s̄ vero silācie
deposita mores suos detegunt rapiūt oīa et violat et
verant eosq̄ ip̄es bonos quorū tam susceperant isequit̄

Not.

et gradus per quos ascenderit amputat ne quis illos contra
 ipsos possit imitari verum in putemus hoc officium non nisi
 boni esse ut bonos defendat Et id suscipere facile est imple-
 difficile quia cum te certaminum congressionumque omnium
 arbitrio dei non tuo posita victoria est Et plerumque ipsi
 et modo et aspersione sunt potentiores quam boni ut ad eos
 superandos non tam virtus sit quam felicitas nostra An aliquis
 ignorat quod ueniens melior iustiorque per uicta sit Hinc sunt
 dominationes acerbæ in uices extiterunt plena est exemplis omni-
 historia sed nos contenti erimus uno Cneus poppeus bono-
 rum uoluit esse defensor siquidem pro reipublica pro senatu pro liber-
 tate arma suscepit Idem tamen uictus cum ipsa libertate occidit
 et a spaciombus ægyptiis detruncatus insepultus abiectus est **N**o-
 est igitur uirtus aut hostis malorum esse aut defensorum bonorum
 quia uirtus in certis casibus non potest esse subiecta Comoda
 præterea præter prima putare sublata hominum concordia nihil
 est omnino **Q**ue sunt præter modum nisi alterius ciuitatis aut
 gentis incommoda Idem finis præpagare alijs uolentem exceptum au-
 gere imperium uertigalia facere maiora **Q**ue omnia non uirtus
 uirtutes sed uirtutum sunt eusiones An primis enim tollit huius-
 ne societatis coniunctio tollit innocentiam tollit aliam absti-
 nentiam tollit denique ipsam iustitiam que dissidium generis huius
 inferre non potest et ubique arma fulserint hinc ea fu-
 gauit et extirpauit nunc est **U**erum et Ciceronis illud **Q**ui
 autem animi ratione dicunt habendam externorum negant di-
 uinitatem in **C**oem huiusmodi societate qua sublata benefi-
 centia liberalitas bonitas iustitia funditur tollitur **N**am
 quod potest esse iustus qui nocet qui odit qui spoliat qui occidit
Que omnia faciunt qui prædesse præter intuentur Idem apertum prædes-
 se quid sit ignorant qui nihil putant utile nihil modum
 dum nisi quod tenent manu potest **H**ec itaque ut ipsi appellat bo-
 na quisquis præter adquisierit **H**ec est qui eiusdem ciuitatibus
 gentibusque deletis eorum pecunia referretur agros cepit
 uices suos locupleiores fecit hic laudibus fertur in re-
 m huiusmodi putat summa et perfecta esse uirtus **Q**ui error non modo
 populi et imperitorum sed etiam perhorum est qui præcepta quoque
 dant ad iniustitiam ne stultitiae ac malicie disciplina quam
 auctoritas resistit **I**taque cum de officijs ad rem militarem parti-
 uentibus disputat neque ad iustitiam neque ad ueram uirtutem
 accomodat **I**lla omnis ordo sed ad hanc uitam moreque uilem

quā non esse iustitia res indicat. Et ipse Cicerus testatq̄ q̄ uos
inquit veri iuris germanicq̄ iusticie solida et expressa effugi
em nullā tenemus Umbra et magnibz vitiis casq̄ ipas
vitiā sequeremur ferūt em ab optimis ne et veritatis ex
emplis Umbra est igit̄ et mago iusticie quā illi iusticiam
putauerūt eīud sapiam nōne idē q̄rit̄. in phis ee nulla
Aut cū fabricius inquit aut Aristides iustis nōtat̄ ā ab illis
fortitudinis ā ab hoc iusticie taq̄ a sapie petūt̄ exēpli Ne
mo em horū sic sapit ut sapiente nolimus intelligi. Nec q̄
qui sapientes habiti et nōtati. M. Cicerō et Catulq̄ leuius sa
pientes fuerūt ne illi quidē septe s̄ ex mediocri officiorū
frequentia similitudine quāda gerebant spemq̄ sapientū. Si q̄
ex phis ipōri gressione adempta iusticia est Omnes igit̄ ille
virtutis despectiones false sūt nōne est quia q̄ sit vā virtū
sire non p̄t n̄ iustis ac sapiens Iustis aut ac sapiēs nemo
est nisi quē deq̄ p̄ceptis celestibus erudiuit. *Q̄ in via erro
ris est spes sapie et virtutis et q̄ via veritatis et sapie
est simplex et angusta et ardua et deū h̄z duā. Ca. m. Am.*

Nam illi omēs qui p̄ aliorū gressa stulticiā sapiēs
existimāt̄ spē virtutis inducti Umbrae et magnas
apprehendūt nichil verū quod ea sit rōne qm̄ via illa me
dax que fert ad omniū multos tramites habet p̄ studiū
et disciplināz veritate que sūt in vita homīs distiles at
q̄ diuerse Nam sicut via illa sapie h̄z aliquid site stulti
ne h̄z aliquid site sapie qd̄ arripiat̄ i. qui stulticiā pub
licā intelligūt Et ut habz vicia manifesta sic habz aliqd̄
qd̄ simile videat̄ esse virtuti ut h̄z aptū scelus sic p̄ma
gine quāda spem q̄ iusticie Quo em p̄ursor eig uē eius
vis et p̄tas oīs in fallendo d̄ vniūso in fraudem posset i
duā nisi verisimilia hoībz ostentaret Deus em ut imōrle
illud archanū eig in apto esse posuit in via sua q̄ hoies
p̄ malis et turpibz assuānt̄ vt aūsi a sapia et vūate
quā sine ullo duce requirebat in idipm̄ mādret̄ qd̄ vi
tute ac fugē cupiebat Itaq̄ illa p̄diciōnis ac mortis viā
multiplicē ondit ul̄ q̄ multa sūt gna vite ul̄ q̄ dy m̄t
ti qui colūt̄. Huius die p̄uator ac subdoly vt videat̄
esse aliqd̄ disimēn falsi et veri mali et boni Alia duat
luxuosos alia eos qui frugi appellant̄ Alia ipētos Alia
doctos alia m̄heures alia stēnuos alia stultos alia phos
et eos quidē nō vno tramite Illos em qui aut voluptēs ā
diuicias nō refugūt ab hac pub. et celebri via modice

segregat eos at qui a virtute sequi voluit a gressu reru con-
 stent p 9stragosa queda precipina trahit q; in illa oia ibinea
 que spem bonoru ontant no sut alie vie s diuertacula et se-
 mite q vident quide ab illa coi dextera usu separi ad eade
 in et ad vnu omes exitu sub vno sine referunt. Ibi em dux
 ille coniugit omes ubi opus fuerat bonos a malis sortes
 ab inertibus sapientes a stultis separi iudeorum s cultu i
 quo ille vniuersos quia sine ullo discrimine stulti fuerunt
 vno mucrone iugulat et precipitat in morte. Hec aut via
 q est vitatus et sapie et virtutis et iusticie quoru omi fons
 vna est vna vis vna sedes et simplex est q paribus animis
 sumas concordia vna sequi ardua qm ad id bonu quod
 sumu atq sublime est nisi cu summa difficultate ac labore
 no pt pueni. *Quare a phis vitas inueni no possit n
 ab hys q tremis rediti sut s ab electis inuenit p legem
 dei cui pt Ciceronis diffinitio adoptari. Cam 8m.*

Hec est via qua phi querunt s id no inueniunt quia in
 terris potius s ubi appare no pt querunt. Erat ergo
 velut in mari magno n quo ferat intelligit quia n via
 cernit n duc sequit vllu. Eade naq rone hat aute vi-
 am queri oportet quia in alto iter nauibus queritur q
 nisi aliqd teli lume obseruet in celsis cursibus vagat. Quis
 q aut rectu iter vite tene nitit no debz tra aspice s celu
 et vt apertus loquat no hoiem sequi debz s deu no hys
 fressibus simulacris s deo seruire celesti. Non ad corpus
 referre oia s ad mente. Non hui vite dare opam s etne
 Itaq si oculos in celu sp r mtendas et solem q orit ob-
 serues euy habeas vite quasi nauigij duc sua sponte
 in viam pedes dirigent et illud celeste lume qd sanis
 metibus multo danor sol est q hic que carne mortali ui-
 dems sic reget sic gubnabit vt ad sumu sapie vtutisq
 portu sine villo errore pducatur. *Insuspienda igit dei lex
 est q nos ad hoc iter erugat illa scia illa celestis quam
 M. tulig in libro de repu tno pena diuina voce depmuit
 Luig ego ne plura dicem vba subiecta est quide vera lex
 recta id no agrues diffusa in omes gstant sempitna q
 vocet ad officiu iubendo vetando a fraude deterreat eue-
 tu neq p bos frustra iubet aut vetat n mpbos iuben-
 do aut vetando mouet huic legi net ppagan fas est
 neq derogari ex hac aliquid licet neq tota abrogari pt
 Nec vero aut p senatu aut p populu solui hac lege*

possunt neque querenda explanator a interpretis eius her-
cit alia lex romae alia athenis alia nunc alia per hanc sed
et omnes gentes et omni tempore una lex et sempiterna et immuta-
bilis continebit unusquisque eorum quod magister et imperator omni-
deus ille legis huius inventor disceptator fator cuius non
parebit ipse se fugiet ac nam hominis appnatus hoc ipso licet
maximas penas et si cetera supplicia que putat effuge-
rit deus sacramentum dei sciens tam significanter enarrare le-
gem dei posset quam ille homo longe a veritate notitia motus
excessit Ego vero eos qui verum imprudentes loquuntur sic habere
puto tamquam diuinitatem spiritu aliquo instructi Quod si ut legis
sicut deum rationem peruenit ita illud quoque scisset a explicasset
in quibus preceptis lex ipsa consistet non prohi functus fuisset of-
ficio si propheta eundem quia facit ille non poterat nobis sane
dum est quibus ipsa lex tradita est ab illo uno magistro et imperatore
omni deo

**Capitulum et via veritatis est deum fideliter nosse et
dulciter colere et quare diuise leges sunt gentibus institute
et quid sensum vigeat integritate quam gratia largiri potest**

Huius legis caput primum est ipsum quod natura. Caput quod
deum nosse solum obtemperare solum colere Non potest enim ratione ho-
minis obtinere qui penitentiam anime sue deum nescit quod est summa ne-
phas eum ignoratio facta ut diis alienis seruiat quo nihil
sceleratius committi potest Hinc iam peruenimus est ad malitiam
gradus per ignorantiam veri ac singularis boni quia deo quem
nosse refugit sensus est ipse bonitatis uel si iustitiam sequi uolet
dei diuini in uicibus ignorantia gentis sue legis tamquam uerum uis
aperit quae non uicibus iustitiae sed utilitas recepit Cur enim per
omnes populos diuisa et varia iura sunt condita nisi quia una
queque gens id sibi sanxit quod putauit rebus suis utile esse
tamen aut a iustitia recedat utilitas plus ipse romanus docet
qui proficua bella inducendo et legitime iniurias faciendo
seque aliena rapiendo atque rapiendo possessione sibi totius
orbis operauit Verum in iustos se putat si contra leges suas
nihil faciat eundem etiam timori ascribi potest si praesentiarum peccata
in metu sceleribus abstinere debet quaedam sane ut id nam
ul' ut ait philosophus sua sponte faciat per legibus factis cogitur
Iam idcirco iusti erunt quia pariter institutis hominum qui ipse
aut errare a iniusti esse potuerunt sicut illi xij tabula-
rum conditores a certe a publice utilitati per odium temporum
seruierunt Aliud est igitur civile ius quod per moribus ubique vari-

Ubi ipse probet
fieri per leges

at. Aliud est va iusticia qua vni forme ac simplice prosuit
 oibz deus qua qui ignorat et ipam iusticia ignoret nate est
 et putans fieri posse vt aliquis nali et ingenio bono veras
 vtutes capiat quale fuisse Thymone athemis accepim qui
 et ceteribz stupem dedit et paupes mutauit et nudos in
 duit Tame in illud vnu qd est maxime deest agnitio dei in
 bona illa oia supuana sut et mania vt frustra i hys asse
 quendis laborauit Omnis em iusticia eis simul e huano co
 poru caput no habenti in quo tamenq mebra oia et loas su
 is ois et figura et habitudme in quoma de est id qd est
 om pnapale et vta et oi sensu caret Itaqz mebra illa for
 ma tantum membroru habent vsu no hnt ta sz qd ca
 put sine corpe au simlis est qui in deu non ignoret vi
 ut misse Is em soltu habet qd est sumu sz frustra qm
 vtutibz tamq mebris caret Itaqz vt sit viuū ac sensibile
 corpus et agnitio dei nra est qd caput et vtutes omes qd
 corpus Ita fiet ho pfecty ac viuū sz in summa oib i capite
 est qd qius constare non possit sine oib sine quibusda
 in pt et cit quide aut vno su ac debile sz in vniēt sicut is
 qui et deu nouit et in aliq re peccat dat em vena pitus de
 itaqz sine mebris aliquibz vnu pt sine capite nullo modo
 h. res effiat vt pbi etia si na sint boni in nichil sciāt n
 sapiāt Omnis doctna et vtus eoru sine capite est quia deu
 nesciūt qui est vtutis ac doctme caput que qui no agnos
 ut licet videat res est hz audiat surdy hz loquat elin
 guis est Cu vō conditore deu pariterq cognouit fur et
 videbit et audiet et loquet hz em caput cepit i quo sut
 sensy omes collocati hoc est oculi aures et lingua Ita pro
 fecty is videt qui vitate in qua res e uel deu in quo veri
 tas est oculis iordis aspereit Is audit qui diuinas voces
 ac pcepta vitaha pectori suo effigit Is loquit qui celestia
 dissens vtute ac maiestate dei singularis enarrat Qua
 re non est dubiu quim ipius sit quisquis deu no agno
 ueit omesq vtutes eis quas hie aut tene se putat in
 illa mortifera via reperunt que est tota tenebraru
 Quapp nichil e q sibi aliquis gratulet si has ranes
 vtutes adepty est quia non tm miser qui bonis par
 tibz careat sz ena stultus su nate est qui labores i vita
 sua maxioe suscipiat incassu Ita derupta spe imozli
 tatis qua deus pollicet in sua religione versantibz cuiq

assequende gra vltas appetenda e et quicqd maloꝝ accidit
 pferendu maxia e pfero vauitas obsequi velle vltatibus
 que frustra homi calamitates afferu et labores vlt si virtus
 est egestate exiliu dolore morte que timet. a cetis pati for
 titer ac subire quid tandem in se bonu habet cur ea phi p se
 ipam dicat expectenda Nummū supuacub et manibꝝ pems
 delectant quibꝝ licet age friquille si em mortales fut me
 si virtus dissolutu corpe nichil futura e Quid fugimꝝ attribu
 ta nobis bona quasi aut ingratu a indignu qui diuinis
 numeribꝝ pferant Pue bona vt habeamꝝ seleat ipieꝝ
 viuendu est quia virtute id e iusticia paupertas sequit. Sa
 no igit no est qui nulla spe maiore pposita hys bonis qbz
 ceti vtut in vita labores cunctatꝝ et miseriaꝝ anponant
 si aut virtus vt ab hys rectissime dicit capescenda e q ad
 ea constet nasa hoem subesse debet spes aliq maior q ma
 loꝝ et laboꝝ quos pferre vtutis est magnu affectu pre
 claruq solatu n alit cu p se dura su habeat p bono pt q
 si acerbitate sua maxio bono penset Eque non aliter hys
 bonis pntibus abstinendu est q si sint alia maiora p que
 facti sit et voluptates obmittit et mala oia susine capio nul
 la sunt bona alia vt in tuo dnu nisi ppetua vite hanc
 aut prestat que pt nisi deo qui vtute ipam pposuit Ergo
 in dei agnitione et cultu res summa vltatur In hoc e spes
 omnis ac salus hois huc e sapie grada pms vt suamus
 qui sit nobis vey pr eucꝝ solu pietate debita psequam
 hunc parcat huc deuotissime seruiamꝝ teo pmerendo ac
 tue omis et cura et opa collocet. **Et religio deo ma
 debetur homi et quas cas edificandi ciuitates et
 conuenedi socialiter et inuentionis verboy flo carme**
Qui quid debeat deo dicit nunc ti sunt. Ca. 10. m
Quid hoꝝ tribuedu sit qd id ipm qd hoꝝ tribuerit
 deo tribuit quia ho dei simulacu e si in p m iustias of
 ficiu est coniungi cu deo sedm ai hoie sz illud p m religio
 o de ho sedm na ul huamitas noiat. Erue vto ppa et ius
 ticiu et cultoru dei q ea sola vite cois in se gmet eodem deo
 em qui cetis animalibꝝ sapiam dedit. nalibꝝ ea numime
 tis obmanis et pncula tunoꝝa gnauit. Hoem vco quia
 nudu fragileq formauit vt eu sapia potis instruet de
 dit ei pter cetia huc pietatis affectu vt ho hoem tueat
 diligit foueat con oia pncula et accipiat et prestet aux
 illu Nummū igit m hoem vincula est huamitas quod

pms pms g dms

q pms pms

No

11

assequende gra vltas appetenda e et quicqd maloꝝ accidit
 pferendu maxia e pfero vauitas obsequi velle vltatibus
 que frustra homi calamitates afferu et labores vlt si virtus
 est egestate exiliu dolore morte que timet. a cetis pati for
 titer ac subire quid tandem in se bonu habet cur ea phi p se
 ipam dicat expectenda Nummū supuacub et manibꝝ pems
 delectant quibꝝ licet age friquille si em mortales fut me
 si virtus dissolutu corpe nichil futura e Quid fugimꝝ attribu
 ta nobis bona quasi aut ingratu a indignu qui diuinis
 numeribꝝ pferant Pue bona vt habeamꝝ seleat ipieꝝ
 viuendu est quia virtute id e iusticia paupertas sequit. Sa
 no igit no est qui nulla spe maiore pposita hys bonis qbz
 ceti vtut in vita labores cunctatꝝ et miseriaꝝ anponant
 si aut virtus vt ab hys rectissime dicit capescenda e q ad
 ea constet nasa hoem subesse debet spes aliq maior q ma
 loꝝ et laboꝝ quos pferre vtutis est magnu affectu pre
 claruq solatu n alit cu p se dura su habeat p bono pt q
 si acerbitate sua maxio bono penset Eque non aliter hys
 bonis pntibus abstinendu est q si sint alia maiora p que
 facti sit et voluptates obmittit et mala oia susine capio nul
 la sunt bona alia vt in tuo dnu nisi ppetua vite hanc
 aut prestat que pt nisi deo qui vtute ipam pposuit Ergo
 in dei agnitione et cultu res summa vltatur In hoc e spes
 omnis ac salus hois huc e sapie grada pms vt suamus
 qui sit nobis vey pr eucꝝ solu pietate debita psequam
 hunc parcat huc deuotissime seruiamꝝ teo pmerendo ac
 tue omis et cura et opa collocet. **Et religio deo ma
 debetur homi et quas cas edificandi ciuitates et
 conuenedi socialiter et inuentionis verboy flo carme**
Qui quid debeat deo dicit nunc ti sunt. Ca. 10. m
Quid hoꝝ tribuedu sit qd id ipm qd hoꝝ tribuerit
 deo tribuit quia ho dei simulacu e si in p m iustias of
 ficiu est coniungi cu deo sedm ai hoie sz illud p m religio
 o de ho sedm na ul huamitas noiat. Erue vto ppa et ius
 ticiu et cultoru dei q ea sola vite cois in se gmet eodem deo
 em qui cetis animalibꝝ sapiam dedit. nalibꝝ ea numime
 tis obmanis et pncula tunoꝝa gnauit. Hoem vco quia
 nudu fragileq formauit vt eu sapia potis instruet de
 dit ei pter cetia huc pietatis affectu vt ho hoem tueat
 diligit foueat con oia pncula et accipiat et prestet aux
 illu Nummū igit m hoem vincula est huamitas quod

qui dirupit nepharius et paranda existimadg e **N**la hab
vno homine que deus fixit omes oim' certe ofanguinei
sums et io maximu scelas putandu e odisse hoem uel
nocente ppterica deo precepit immittas p nos nuq' fra
cudas sz vt eos qui snt nobis mimici necessitudinis ad
monitos mitigemo **I**tem si ab vno deo inspicati omes
et aiati sumg quid aliud q' fecer sumg et quide guctio
res ais q' qui corporibz **I**taq; no errat lucretius cu dicit
Temq; celesti sumg omes semine oriudi oibus ille idem
pe est g' p bellus i manibz sut habendi qui con' uis
huamitatis et fas omne spoliant tuncat oridut ex tinnat
ob hac necessitudine germanitatis docet nos deo malu nu
q' face sz bonu **I**d aut ipm hntate quid sit **I**de ipe pre
sabit prestare auxiliu depressis et laboratibz ipartia vit
tu no habentibz **D**es em qm pius est aia nos voluit ce
sonales **I**taq; in alijs homibz nos ipos cogitae debemg
non mem' in pualo liberari si no securrim' **N**o mere
m' auxiliu si negamus **A**d hanc pte phocu nulla prep
ta sut quippe qui fle vtutis spe capti miam de homine
sustulerut et du volut sanare uinauerut **E**t cu yde ple
ruq; fateant' societatis humane comunone esse retine
da ab ea plane seipos non humane virtutis que rigore
dissociat **C**onuicendus g' caa hic error illoiu qui nichil
cuq' iparrendu putat urbis condende origme atq; cam
no vna mtulerut s' alijs eos hoies qui snt ex tra pri
mitg nati cu psiluas et capos erraticas degeret vitam
net vilo me se sermone a uicis vinculo coherent s' fon
des et herbas p cubilibz spelucas et antea p domibz hrent
bestijs et fornorubz aialibz prede fuisse comemorat **T**um
eos qui aut lamia effugarant a lamia p rinos vide
rant admomitos pualu sui ad alios hoies decurrisse pre
sidiu implorasse et pmo nutibz uoluntate sua significasse
demte sermone vitia teptasse ac singulis quibusq; rebz
noia iprimendo pal paulatim loquendi pferisse rone
cu aut multitudine ipam viderent con' bestias ee tuta
opida ena cepisse mumece ul' vt quiete noctis vita sibi
facient vt vt incursiones atq; impety bestiaru no pugni
do s' obiectis a gregibz arceret **O**mgema homibz in
digna que has ineptas ptulerut miseros atq; miscabi
les qui stulticia sua tris memorieq; madauerut qui cu

16

vident mutis quoque animalibus ingenita esse ratione ul' conue-
niendi ul' inuicem appetendi ul' periculi fugiendi ul' mali
cauendi ul' cubilia sibi ul' latibula parandi. **H**omines autem
ipso existimauerunt non nisi exemplis admoneri ac discere po-
tuisse quid metuerent quid cauerent quid facere debent a magis quen-
turos inter se fuisse non loquendi ratione ceperunt non eos ves-
tic quomediissent. **H**ec alijs delecta visa sunt ut fuerunt dixerunt
quod non ferarum laniatorum tam fuisse coeundi sed ipsam potius
humanitatem itaque inter se congregatos quod natura hominum solitudinis
fugiens et communione ac societatis appetens esset non mag-
na inter eos disputatio est. **S**iquidem cause dispares sunt res
eade est. **P**otuit igitur utrumque quia non repugnat si in vno
quod nullo modo verum est quia non per omnem terram nati sunt homines
extra tamen esse dicitur alios dentibus perfermati ut poete fert
si vnus homo a deo factus est ab eorum vna terra omnis humano genere
impleta est eadem salus ratione qua rursus post diluuium quod dicitur
negare non potest. **N**ulla igitur in principio facta est eiusmodi
congregatio non vniquam fuisse homines in terra qui per infantiam non
loquentur intelligunt aut eorum non dicitur. **S**imiliter tamen illa verum
esse que otiosi et inepti senes fabulantur ut eos potissimum
sensibus et suis rationibus refellamus. **S**i haec de terra sunt homines
congregati ut mutuis auxilijs liberalitate sua tueren-
tur succurrendum est inter hominum qui egeat auxilio. **C**um enim
perfidij causa homines societate cum hominibus inierint et sanxerint
illud fedus a principio sui ortus inter homines tutum aut violare
aut non conseruare summum nequissimum putandum est. **N**am qui se
a prestando auxilio remouet etiam ab accipiendo remouet
at magis est quia nullus opera indiget se putat qui alteri
sua denegat. **H**inc videtur quod qui sepe dissotiat ac fecerunt a
corpore non ratum hominis sed ferarum more viuendum est. **Q**uod si fieri
non potest retinendum est igitur omnimodum vinculum societatis
humane quia homo sine homine nullo modo viuere potest. **P**ete-
tio autem societatis est caritas id est auxilium prestare ut pos-
sumus accipere. **I**n vno ut illi alij disputat humanitatis ip-
sius causa facta est hominum congregatio homo certe hominem debet
agnoscere eorum si fecerunt illi rudes et ad huc fieri homines
et fecerunt nondum constituta loquendi ratione quid pute-
mus hominibus ex politis et sermonis reuerentia omnem conuertio
inter se conuulsi esse faciendum quod assueti hominibus solitudinem

ferre non pnt In quos pncipue sit veitas huamitatis exer-
 cenda et in quibz liberalitatibz imaginarijs pereat opa et i-
Conservanda e igit huam' p'ensa p'stantis. Ca^m xi^m
 tas si hoies recte dia velint id aut ipm q'servare hu-
 manitate quid aliud est q' dilige hoem quia ho sit et id qd'
 nos sumus discordia igit atq' dissencio no est scdm homis
 roem Veru quia e illud Ciceronis qd' aut hoem ne obedie
 tem ho' noce no posse ergo si noce homi cont' nam est pro
 desse igit homi scdm natura sit nate e Quod qui no sunt
 homis se appellatione dispoliat quia huamitatis officiu e
 m'iti homis ac p'culo subueire. Ervero igit ab hys q' flet
 ti ac misereri non putat esse sapientis si ho ab aliqua bes-
 tia oprehensz auxiliu sibi armati homis impleret utz
 ne succurrendu putent an minime Non sut tam ipruce-
 tes ut neget p'ci oportu qd' flagitat quod exposat hua-
 mitas. It' si aliquis irruentiat igit ruina opp'imat'
 mergat' mari flumine rapiat. Qu putent hoies esse
 non auxiliari Non sint ipi homies si putent Nemo
 em p' eiusmoi p'culis non esse subiectus Immo vco
 et homis et fortis viri esse dicent seruare p'ituru. Si
 ergo in eiusmoi casibz qui p'culu vite homi afferunt suc-
 curre huamitatis esse concedit quid cause e cur si ho esu-
 riat suat algeat succurrendu esse no putet Que tu sint
 paria na cu illis casibus fortuitis et vna ead'q' huamita-
 te desideret In illa discernit quia no re ipa na si utili-
 tate p'nti oia metuit. Illos em quos p'culo subrupit
 sperant sibi gram relatuos egentes aut quia no sperat
 petire arbitrant' quitquid eiusmoi homibus iparti-
 ant. Hinc est illa Plauti detestanda sma Male metur
 qui mendis dat quod edit na et illud qd' dat perit et
 p'duit vita ad miseria. At em poeta fortasse p' p'sona
 lomtz e Erud' m. tullius in suis officialibz libris no
 ne hoc idem suadet non esse omo largiendu Sic em
 dixit largitio que fit ex re familiaru fonte ipm largi-
 tatis exhaurit Ita bonitate benignitatis tollit. Quia
 quo in plures vsus sis eo magis in multos vti possis Et
 id paulo post Quid aut et stultius q' quid libent' faci-
 ad curare ut id diutius face no possis videlicet p'fessor

no. tu. a. fac

ad

no

Sapienter refrenat homines ab humanitate monentque ut se familiare
diligenter custodiant malitiamque archam quam iustitiam conservare
cuius non intelligeret inhumanam esse ac nephariam ex alio
capite quam acuta prima sit aut **Alonnius** tamen est largiendum non
hoc benignitatis genus omnino repudiandum et sepe ydoneis
hominibus egentibus de re familiari impartendum **Quid** est ydo-
neis nempe hijs qui restitue ac referre gratiam possunt **Si** nunc
Cicero vult exclamare profecto **Hic** hic non tulli **Abercraha**
vera iustitia eamque vno verbo sustulisti cum pietatis et humani-
tatis officia utilitate metaris **Non** ydoneis enim hominibus lar-
gendum est si quantum potest non ydoneis **Id** enim iuste id pie id
humane fit quod sine spe recipiendi facis **Hec** est vera illa
et germana iustitia cuius solida et expressa essentia nulla te-
ne nos dias ipse plumbis laus clamans mercenariam non esse
virtute faterique in libris legum tuarum liberalitate constituta esse
hijs verbis **Non** est dubium quin is qui liberalis benignusque di-
officium non factum sequatur **Cum** ergo ydoneis potius largiris nisi
ut postea mercedem recipias **Te** igitur auctore ac preceptore iusti-
tie quisquis ydoneis non est nuditate siti ac fame afficiet
non homines copiosi non usque ad delicias habundantes subiciunt ut
tunc nati **Si** virtus mercedem non exigit si pro se ut dicitur ex-
petenda est ergo iustitiam matrem principemque virtutum suo proprio non tuo
comodo extima et potissimum tubue a quo nichil speres quam
personas eligis quid mirum insipiens pro homine tibi habendum
est quisquis procat **Id**eo quia te hominem putet **Ab** hac umbra
illas magnasque iustitie atque ipsam veram et expressam tene
largire reas debilibus claudis desitutis quibus nisi largiatur
moriendum est **In** viles sunt homines si viles deo qui eos accipiet
in vita qui spiritu donat qui luce dignat **foue** quantum in te
est et animas hominum ne extinguantur humanitate sustentata **Et**
succurre pituro prope si non succurret omdit **venit** isti quia
neque nam retinet neque premium in eo quod sit sciat dum perdere
timent prodiit et id quod maxime cavet maduit ut quicquid lat-
etiam aut pereat omnino aut ad tempus brevissimum prosit **Nam**
qui exigua stipe miseris negat qui conservare humanitate
sine dampno noluit patrimonium sua effundit ut a pitura
et fragilia sibi oparet a tre maxis suis dampnis nichil
consequantur **Quid** enim discendum est de hijs qui populam
levitate ducti vel magnis verbis suscepturas opes exhib-
endis muneibus impediunt nisi eos dementes atque furio-

5. no

sos qui prestat id populo qd et ipsi pdant Et nemo eorum quibus
 prestat amparat Itaq; ut est ois voluptas caduca et brevis
 oculorum maxie et aurium aut obliuiscuntur homines et alterius
 dapna p migratis habent a ena offendunt si no malo co
 paauerunt a si adeo placuerunt nichil aply q; mane fauo
 rem paucorumq; dieru fabulas assequantur Sic cotidie leuissio
 ru homi puoma in res supuacuas pdigunt. Quia g' illi sa
 pientis qui ultra vltiora et diutiora amib; suis exhi
 bent muncia hys sc; qui publicis opib; extractis memo
 ria nomi suo querunt Ne isti quide recte bona sua in terra
 sepeliunt quia n' memoria quitq; mortuis confert n' opca
 eoru sepitha sut. Siquidem aut vno remore tre dissipant
 aut inuit aut fortuito consumunt incendio a hostili aliquo
 ipetu dirunt. a cte vetustate ipa dissoluta labunt. Nichil e
 em vt ait orator ope et manu factu qd no cofinat vetus
 tas. Ad h' iusticia et leuitas florescit cotidie magis. Illi g'
 melis qui tributa suis a clientibus largiunt. Aliquid em
 prestant homib; et profut si no est illa vca et iusta largi
 tio Beneficentia em nulla e vbiq; necessitas no e qe
 rit g' quicquid gr'e ra tubuit non indigentibus a cu se
 noze redit et bnfuentia non erit. Quod et si g'ratu e hys
 quib; datur iustu tame no est quia si no fiat nichil ma
 li sequitur. Vni igit certu a veru liberalitatis officiu e
 egentibus atq; mutiles alere. **A quo sit speranda et expecta
 da et que et quia sit vca liberalitatis merces q' manis
 et nulla falsc et quid sit gradus huamitatis. Ca. m. p. m.**
Hec e illa pfecta iusticia q custodit de q pbi loquuntur
 honestate. Hic diuiciaru maxis ac verissimq; fructus
 est non vti opib; adppria vniq; voluptate s; ad multozu
 salute no ad pnte suu fructu s; ad iusticia q sola no mte
 rit. Tenendu est igit omo vt ab officio mte spes recipiedi
 absit omo. Huius em opis et officij merces a deo exspian
 da est solo. Nam si ab homine expectes ia no huamitatis
 eit illa si bnficij fencatio. Nec pt videri bn meruisse q qd
 faat non alteri s; sibi prestat et tu no redit vt qd alteri
 quisq; pstitit nichil ab eo qmodi speras ve sibi pstat qa
 mercede capit a deo. Sic deo pcepit vt si qn tena paraue
 rimq; eos in conuictu adhibeam; qui reuocari no possunt
 et vte reddere vt omis acty vnt nre no careat mte mu
 nere. Nec tu quisq; interdictu sibi putet a conuocnem
 in amas aut caritatem cu pximis s; notu nobis deus

No

No

No

No

No

No

No

No

leg. de fidei
 m. b. al. g. h. d.

inquit etiam reip reip est utilis reddim e seruitute captos
 complectare tenuiores hanc g^o consuetudine benignitatis
 largitioni munera longe anpono hec e grauiū atq magno
 rā propriū igit iustoriū opus est alere paupes ac redimē
 captiuos at apud iustos si qui hoc faciunt graues et
 magni appellent^r Hys em maxie laudib e bn facē quos
 nemo sperat esse facturos Nam qui bonū facit ul gsa
 gineo uel amico aut nullā a nō cte magnā laudem
 mētū quia facē debet sitq impig ac detestabilis nisi fe
 ceit id qd ab eo et nā ipa et necessitudo exigit et si facit
 non tā glē assequende q̄ reprehensiois vitande grā fa
 cit Qui aut facit alieno et ignoto is vō dignū e laude
 qm vt faciet sola ducty est huāntate Ibi g^o iustitia est
 vbi ad bnfaciendū nōtis vinculu nullū e Hoc igit
 officiu benignitatis n anponē quidē largitioni munera
 debuit quod est spanoms et e duobus bonis id qd sit
 melius eligentis Illa em largitio hōm p̄dona sua i
 mare abientiu manu et leuis et ab oi iustitia remio
 tissima Itaq ne dia quidē munera oportet in quibz ne
 mo accipit nisi qui accipe nō meret Non nisi magnū
 iusticie opus est pupillos et viduas et desitutos et auri
 lio indigentes tueri atq defendē quod adeo vniūsof di
 uina lex ipa p̄scribit q̄ quidē boni quiq iudicis ad
 officiu sui iudicant p̄tinere vt eos nāli huāntate
 foueat ac isdem p̄desse m̄tant^r verū hec opēa p̄prie
 m̄a sut qui legem qui vba ipig dei p̄picientis accipi
 mus Nam illi sentiūt quidē nā esse iustū tueri eos
 qui tutela carent s̄ aut ita sit nō p̄spiciūt Deū em q̄
 p̄petua clementia est id cō viduas pupillosq̄ defen
 di ac tueri iubet ne quis resp̄m ac m̄seratione p̄p̄
 noū suozū retardet^r quom̄no morte p̄ iusticia fideq̄
 suscipiat s̄ m̄constant^r ac fortit^r subeat cū snat se caros
 suos deo relinquit Nec hys vniq̄ p̄sidū defuturū e
 gros quoq̄ quibz defuerit qui assistant curandos fouē
 dosq̄ suscipe sūme huāntatis et magne opationis e
 quod qui fecerit hic vniū hostia deo acquirat et qd altē
 ri dedit ad tēp̄ ipē adeo accipiet in eternū Ultimū
 illud et maximū pietatis officiu e p̄ganorū et pau
 perū sepultura qd illi v̄tutis iusticie q̄ doctores p̄p̄sue
 non attigerūt Nec em poterūt id videre qui v̄litate
 oia officia sua metuebant^r In reteris em q̄ sup̄ dā sut

pp̄d hanc op̄

quis verū limite nō tenuerit tū qm̄ cōmodi aliquid in
hys deprehenderit quasi odore quodā vitatis retenti p̄mas
obertant hoc aut quia nihil vidē in eo cōmodi poterat re
liquerit cū uenā nō defuerit qui sup̄uacanea faceret se
pultura nihil q̄ esse dicent mali iacē i hūmānū atq̄ ab
rectū Quorū impiam sapiam tū om̄e hūm̄ gens res
puit tū diuine voces que id fieri iubent verū illi non
audent dicē id nō esse faciendū s̄ si forte nō fiat nihil ce
tōmodi Itaq̄ in ea re nō tam precipientū q̄ consola
tū fungit officio ut si forte id sapienti euenire n̄ se ob
hoc miserū putet Nos aut nūquid sapienti ferendū
sit dicim̄ s̄ quid facē ip̄e debeat Itaq̄ non querim̄ nū
quid ne tota sepeliendi ratio sit vtilis nec ne s̄ hec est
si sit inanis ut illi existimat tū faciendū ē ul' ob h̄o so
lū qd' apud homines bñ et hūane fieri videt' Amm̄ cū
querit' et p̄positū ponderat' non ḡo patiem' figurā uel
figmentū dei feris ac volucibus in predā iacere s̄ redda
m̄ id t̄re vñ oīū est Et quis in homine ignoto nec
sanorū sepultura nulli negādā munḡ ipelebim̄ i quo
iū locū quia desūt succedet hūanitas et vbiq̄q̄ homo
desiderabit' ibi exigi officiū m̄m̄ putabim̄ In quo aut
magis iustit̄e rō consistit q̄ in eo q̄ ut prestamus m̄is p̄
affectū prestamus alijs alijs p̄ humanitate q̄ est multo
certior iustorūq̄ tū iā nō homī prestat' qui nihil fen
tit s̄ deo soli cui caussimū sacrificiū est opus iustu' Dicit
aliquis fortasse si hec oīa fecerō nihil habebō Quid cū
si magnus hom̄ numerus egebit' algebit' capiet' moriet'
ut hoc facientē ul' vno die p̄uio mo exui sit nate p̄dā
ut eem familiare in eo d' maiora labore quesitū ut iā ip̄i
michi aliena m̄ia viuendū sit Quid tu tā pusillo aīo
paupertate times quā etiā n̄r̄ phi laudat' nichilq̄
hac tutus nichil q̄ t̄quillus esse testant' hoc qd' time
o solitudinū portus est An ignoras qd' quot p̄iculis q̄
casibus cū hys malis opibz subiaceas que tenē bene
agent' si sine tuo cūore triserunt Tu vero predā omisso
incedās et spolia gregis que uident aīos etiā tuorū
cūid ḡo dubitas bñ collocāe id qd' tibi forsitan eripiet
ā vnu latiocimū aut existens repente p̄sceptio aut hos
tilis aliqua direptio cūid verē fluxū et fragile bonū
facē sempiternū aut thaurus tuos custodi deo cede' vbi
non furē predonēq̄ timeas nō rubigine nō v̄ranum

No

Qui apud deū dices ē paup nūq̄ esse p̄t. Si iusticia tantū
 esse putas sequē abiectis oneribus qui te premū libera te ipe
 cōpedibz et cathenis vt expeditz ad deū curcas. Magnū et ex
 celsi animi et despicit et calcāe mortalia. Si hāc v̄tute nō
 capis et diuitias tuas in archam dei conferas vt fragilibz
 tibi opares firmiora libēabo te metu. Oīa ista p̄cepta non
 tibi soli dant̄ s̄ oī p̄to qui tibi quītus est et cohercet sibi
 vng homo. Si solus magnis opibz nō suffinis p̄ virili
 p̄te opare iusticia sic tū vt q̄ntū diuitijs mē ceteros tātū
 ope p̄cellas. Neq̄ nūc suaderi sibi putes vt rem familia
 remitiā minuas ul' exhauias s̄ q̄ in sup̄uacua fueras
 ipensuū ad meliora gūtas. Vn bestias emis. Hinc capti
 uos redime. Vn seras p̄stis. mēc paupes ale. Vn hoies
 ad gladiū oparas. Hinc moentes mortuos sepeli. Quid
 p̄dest p̄dite nequie bestias facē. lompleses. et mstruere
 ad flagitia. Transser ad magnū sacrificiū male p̄tura vt
 p̄ hys veis muneribz habeas a deo mung elnū. Magna
 ē mēc merces cui deo pollitet̄ p̄ta se oīa remissurū si
 audieris inquit p̄ces supplicis tui. et ego in tuo labore
 audia tuas. Si misertz laboratiū fueris et ego in tuo la
 bore miserabor tuasq̄ te legibz iudicabo. De p̄mo et

Quibus gradibus virtutis. Capitū 13^m

Veniens igit cogitans septan te a deo acce angis dignū
 audiri. Circūspice ḡnam tuā et q̄ntū p̄t medere v̄lneri
 bus. Nec tū quia p̄ta largiat̄ none tollit̄. Dare tibi uicā
 petandi putes. Abolent̄ em si deo largiare quia petā
 ueris. Nam si fiducia largiendi petes nō abolent̄. Deus
 em p̄tate hoem a p̄tis maxie cupit. Ideoq̄ agi p̄mam
 iubet. Agē aut p̄mam nichil aliud est q̄ p̄fiteri et affir
 mare se v̄lteriq̄ nō petaturū. Ignoscat̄ itaq̄ hys qui ad p̄
 tātū ipudent̄ miranteq̄ labūtur. Veram nō hz qui sci
 ens petat. Nec tū si aliquis fuerit puificata ab oī labe
 p̄ti t̄pandū sibi ab ope largitionis existimet quia nō
 habeat p̄ta que debeat. P̄mo vero tū magis iusticia dz
 opau tū factz est iustz vt qd̄ an in medela v̄lnerū fecit
 postmodū facit in glām laudēq̄ v̄tutis. Et accedit q̄ ne
 mo esse sine debito p̄t q̄ diu indumēto carnis oneratz
 est. Cuius infinitas triplia mō subiacet dno p̄m fac
 tis dicitis cogitacōibz p̄ hos gradz ad sumū culmē ius
 tina p̄cedit p̄mā est virtutis gradus malis operibus

abstine. Secundus etiam malis verbis. Tertius etiam cogitatione
rerum malam. Qui primo gradu ascendit satis iustus et qui
secundum iam perfecte virtutis est. Siquidem non factis neque sermone
delinquit qui tunc est vero similitudine dei assecutus videtur. Est
enim pene super humanum modum ne in cogitatione quidem admittit
quod sit uel factum malum uel improbum dicitur et itaque etiam
iusti homines qui sciunt se posse ab omni opere iniusto nonnunquam in
ipsa fragilitate videntur ut uel in uia malum dicant uel in as-
pectu rerum delatibilium cogitatione tanta non committunt. Quod si
mortalis conditio non patitur et hominem ab omni macula purum
debent ergo largitione perpetua propria carnis aboleri. Unum est enim
sapientis et iusti et vitalis uiri opus diuitias suas in sola
iustitia collocare quo profecto qui eget licet ille. Crassus aut
crasso diuitibus superet. Hic pauper hic medicus hic nudus pu-
tandus est. Danda igitur opera ut indumento iusticie pietatisque
uelemur quo nos exuat nemo quod nobis sempiternum prebet or-
natum. Nam si deorum cultores simulacra insensibilia excolunt
et quidquid precioso habent in ea conferunt quibus non uti possunt non
gratias agunt quod acceperunt quanto iustius est et uerius inuenta dei si-
mulacra excolere ut promerere mercedem inuenire. Que sicut
usu habent quicquid acceperunt et gratias agunt ita deus in aug-
mentum bonum faceret et probabit et mercedem pietatis excoluit.

*Quod philosophi uera cauerunt humanitate qui cum stoyas eam in-
moribus anime posuerunt. Cap. 11. Item.*

Sed ergo in homine est preclarum et excellens bonum inquam id
quod diuinis testimoniis et bonorum malorumque consensu opti-
mum indicatur appetit philosophos longe abfuisse ab humano bono
quod neque pepererunt eiusmodi quicquam neque fecerunt si uirtute que
in homine proprie modum singularis est pro uicio proprie habuerunt.
Licet hic interponere unum de philosophia uocari ut illorum plerumque co-
arctamque errores qui inquam cupiditate metu moribus a-
nimam appellant. Conantur illi quidem uirtutes a uitiis distin-
guere quod est sane sanum. Quis enim non possit liberale
a proteruo separare ut illi sanum aut parum a sordido a que-
tu ab inerti a cautum a timido quod hec que sunt bona fines
suos habeant quos si excesserint in uicia labuntur. Ita ut co-
stantia nisi pro ueritate suscepta sit fit impudentia. Item
fortitudo si nulla ratione cogente a non pro causa honesta
certum periculum subiecit in temeritate conuertitur. Liber-
tas quoque si alios insectetur potiusque insectantibus re-
sistat et tumantia est. Scruentia etiam non semper congruentibus

160 b

nocentium penas coherereat. sit seua crudelitas. Itaq; dicitur
 eos qui male uideant. non sua sponte peccare n. potius
 mala elige. s. bonorum spe lapsos maderi in mala dum
 bonorum ac malorum discrimine ignorat. Hec quidem falsano
 sut s. ad corpus cuncta referunt. Nam parum esse a gstante
 aut tantu aut quietu aut forte aut seueru virtutes sut
 quide sed huius tpanie vite. Nos aut qui hanc vita con
 tepnims alias nobis virtutes ppositas habemus de qib;
 phi ne suspitari quide ulla rone potuerunt. Itaq; et vir
 tutes quada p vicijs et vitia queda p virtutib; habuerunt
 Nam stoya affectu omes quoru impulsu anim; gmoctur
 et homie tollit cupiditate leticia metu tristitia Quoru
 duo pira co bonis sut aut futuis a pntib; postuora ex
 malis. Eode mo h. e. morbos ut dixi vocant no ta na
 insitos q; puaa opinione susceptos. Et idico censent eos
 extirpari posse radicit; si bonoru maloruq; opinio falsa
 tollatur. Si em nichil censeat sapiens bonu nichil ma
 lu n. cupiditate ardeset nec leticia gestiet n. metu trebi
 n. multitudine trahet. *Nos videbim; An effinat quod ve
 lunt aut quid efficiant. Interim ppositu arrogas ac pene su
 rosu qui se putent mederi et empti posse cont. omi rati
 oneq; nature. Quod peripatetia vincant stoycos et doc
 ant affectuu naliu stimulos euelli non posse sed mi
 tigari et ea q; que brutis animalib; data sunt singula
 hori insitu sut vniusa et quo stoya metis affectioes*
Nem videntiu ro demonstrat q; hsdē oib; quatit
 affectib; peripatetia ergo recte q; hec oia negat detrahi
 posse quia nobiscu simul nata sunt et conat. onde q;
 pudent. et q; nmo des sine na sut em dicit hys nos
 amant affectib; quos in quia vitiosi plerumq; sint si
 mmij sint posse ab homie adhibito mo salubrit. teparu
 ut in homi qntu nature satis est relinquat. Nam isti
 picns disputatio si ut dixi non ad hanc vita oia refera
 t. *Stoy n. g. furiosi qui ea no tpanit s. absindut rebusq;
 naturi insitis castrare hoiem quodamo volut cruod
 tale est quale si velint aut metu detrahe. teruis aut
 venenu anguib; aut ua feris aut planditate peccidi
 bus. Nam que singula mutis animalib; dia sut ea vers
 vniusa homini simul. Quod si ut media affirmant le*

opus peripatetia

Y15 in d. m. d. aff. 7

tuae affectus in splene est ut in felle / libidine in icore timo
ris in corde facilis est interitus aial ipm q̄ ex corpore aliq̄
euelle quod est aiantis natura velle mutare s; hoies
prudentes non intelligunt cu vitia ex homine tollut etia
virtute se tolle au locu solu faciut Nam si vtus e in me
dio ut impetu se ipm cohibere ac acipime qd negare no
pnt Caret g^o virtute quisq; irasceret s; virtus e libidine
corpis contine virtute careat nax est qui libidine qua te
peret non habet sed vtus est cupiditate ab alieui appeti
tione frenare nulla ite vtute pt habere qui caret eo ad
qd cohibendu virtutis vsus adhibet. Vbi ergo vitia
non sut ne virtuti quide locus e sicut n victorie quide
vbi adusarij nullus est ita fit vt bonu sine malo esse in
hac vita non possit Affectus igit quasi vbertas e nalis a
nimozu Nam sicut in sautes ager qui est na fenidus
exuberat su aig incultis vnijs sua sponte inualescenti
bus velut spmis obduatur sed cu veru cultor acce
rit statim cedentibus vnijs fruges vtutis oriut. Deq
itaq; cu hoie m pmu fringeret mirabili puidencia m
generauit ei prius istas ai omotiones vt possit cape
virtute sicut fra cultura possintq; materia vitiozu i
affectib; virtutis in vnijs. Que pfecto aut nulla e
aut in vsu esse non potest si desint ea p que vis eus
aut apparet a constat. Videamus nuc idem illi qui vitia
penit; exndut quid esserent e quatuor illos effectus
quos ex opinione bonozu malozuq; nasci putant qb; e
cuulsis sanandu esse am sapientis existimat. qm m
telligit et na insitos esse et sine hys nihil moueri
nihil agi posse alia quedā in eozu locu vicemq; suppo
nit p cupiditate substituut volutate q̄si vō nō multo
sit prestabilis bonu cape q̄ malu velle. Itē p leticia
gandiu p metu cautione. At in illo quarto imutadi
ois eius rō desiat itaq; egritudinem penit; idē mesi
tia doloremq; ei sustulerūt qua fieri nequaq; pt. Quis
em possit non dolere si priam aut pestilentia exhau
serit aut hostis euepiterit aut tyrans oppresserit pt
aliquis non dolere si sublatam viderit libertate si
pymos si amicos si bonos viros aut extmminatos n
aug mens ita obstupueit vt sit ei sensu ois creptus
quare aut oia tollere debuerūt aut iplenda fuerat ita

hoc ac debilis disputatio id e' ena p' egritudine aliquid
 reponendu qm' supioribz ita ordmatis hoc gsequens
 erat ut eis pntibz letamur bonis sic malis angim' ac
 dolemz. **¶** i g' leticie qm' vitiosam putabant no' aliud
 indiderut **¶** i egritudin qm' et ipam vitiosa putabat
 aliud vocabulu' tubu congruebat **¶** n' appaet no' illis
 rem defuisse. s' verbu' cuius indigentia tu totu' affectu
 qui est ul' maximos con qua' na' patent' auferre volu
 erut Nam illas nom' gmutationes poterat coargue
 pluibz et onde aut sermone ornandi augendeqz topie
 gra' multa noia isdem rebuz imposita a cte no' mul
 tu inter se illa distare Nam et cupiditas a volutate m
 apit et cautio a metu oritur et leticia nihil aliud est q'
 p'fessu' gaudiu' si putemus ut ipi volut esse diuisa **¶** ne
 pe igit' cupiditate esse dicent pseuerate ac p'etua vo
 lutate leticia vero insolent' se affens gaudiu' metu at
 nimia et excedente modu' cautione Ita fit ut ea q' tol
 lenda esse cessent no' tollant sed tepent **¶** siquide' noia
 tinnu' imutat res ipse manet eo igit' imprudentes Quol
 uunt quo paripatetici cone pueniut ut vitia qm'
 tolli no' pnt medie spanda sint. Errat ergo quia non
 effinut qd' volut et longo asperozqz circuitu in eande
 viam redeunt. **¶** Quomodo paripatetici errauerut etqz
 bono vsus affectuu' virtus est malus vitium **¶** Et q' vsus

Ape ex causa pensandus est. **¶** Cam' 16m' **¶**
 Ego ne paripateticos qd' accessisse puto qa' vitia
 esse concedut s' ea mediocrit' spant **¶** Carendu' e' em' vitijs
 etiam mediocribz quin potiqz afficiendu' fuit pmu' ne
 vicia essent **¶** Nec em' quitqz vitio su' nasci pt s' vitia fieri
 si male vtam' affectibz. **¶** Vitutes si bn' dem monstrandu'
 est no' ipos affectz sed eozu' causas esse moderadas **¶** Non e'
 inquit nimia leticia gestiendu' s' modice ac t'pate. **¶** Hoc
 vero tale est quale si dicent non esse currendu' cona
 tare s' gradiendu' moderate. **¶** At pt et qui gradit' errae
 et qui currit recta via tene' **¶** Quid si ondo esse aliquid
 vbi no' fm' modicu' s' ut puctu' gaudet vitiosu' sit et a
 liud cont' in quo ut exultare leticia minime euipnosu'
¶ Quid tande' nob' ista mediocritas prodeit **¶** Quero vtru'
 ne sapienti letandu' putent si quid inimico suo ma
 li videat amdere aut vtru' ne leticiam refrenare de

no

geliu

vsus paripateticus

no

late sunt enim spectantur quod ad hunc per orbem pene ultorum dei
 quibus exstruendis noua multata tormeta exrogitata
 sunt Nam de mortis generibus horret animus recordari cum in
 manu bestiarum ultra ipsam mortem carnis humana sauerit
 has in excrabilibus corporum lacerationes felix atque inuicta
 patientia sine ullo gemitu prelium hec virtus omnibus populis ac
 puinnis et in ipsis doctoribus maximum miraculum prebuit
 cum patientia crudelitas vinceret. At qui hanc virtute nihil
 aliud quam metus dei fecit Itaque ut dicebat non euellendus
 ut stoyci neque tepandus timor ut parapatetia uoluit. sed
 ut uera uiam dirigendus est auferendi metus sed ita ut huius
 solus relinquantur qui quoniam legitimum ac uerum est solus
 efficit ut possint cetera omnia non timere. Cupiditas quoque
 ter uinum numerat. sed si hec que trena sunt concupiscat
 uinum est. Virtus autem si celestia. Cui enim iustitia qui deum qui
 uita perpetuam qui lucem sempiternam cetera omnia que deus ho
 mini pollicetur concupiscit opes istas et honores et po
 tentato et regna ipsa contempnat. Dicit fortasse stoyci uolu
 tate opus esse ad huius consequenda non cupiditate primo uero pa
 rum est uelle multum enim uoluit sed cum dolor uisceribus accesserit
 uoluntas cedit cupiditas perseuerat. Huc si efficit ut temp
 tu sint omnia que a ceteris appetuntur summa uirtus est siquidem con
 tinentie nunc est Ideoque illud potius effuere debemus ut af
 fectus quibus prauae uti uinum est dirigamus in rectum nam iste
 conatanoes uiciorum uincto curam similes sunt in quo recte
 moderando summum rectoris officium. ut uiam nouit. Quam
 si tenebit qualibet conatate uerit non offendet si autem
 aberrauerit licet plande ac leuiter eat a per confragosa vex
 abitur aut per precipitia labet aut certe quo non opus
 est deseret. Hic uersa ille uite qui affectibus uelut equis
 pernicibus ducit. si recta uia teneat fungetur officio. Metus
 igitur et cupiditas si perueniant in terram uitia fient. uirtutes aut
 si ad diuina referantur. Paramountia contra uirtutis loco
 habent que si studium est habendi non potest esse uirtus quia
 in agendis uel tuendis terrestribus bonis tota uisat. Nos
 aut summum bonum non referimus ad corpus sed omne officium
 um solius aut gustatione intum. Quod si ut super deum per
 momo minime parcendum est ut humanitate iustitiamque tene
 am non est uirtus fugi esse quod nomen spe uirtutis fallit ac
 decipit Est enim fugalitas abstinentia quidem voluptatum
 sed eo uicium quia ex habendi amore descendit cum sit et volup

Vlt. Tm

Stoyci

tatibus abstinentiū et pecunie minime tepandū. **N**ā parca
id ē mediocrit' pecunia uti quasi qdā pusilitas n̄ est a
p̄tinentis ne sibi desit aut despantis posse se illa reparare
aut otēptū terrestriū non capientis. **S**ed illi rursus eū
qui rei familiaris sue non parcat p̄digiu vocat. **N**am ita
liberalem distinguit a p̄digo q̄ is liberalis sit qui et bñ
meritis et n̄ optet et q̄ntū satis est largiat. **P**roditus
vero qui et non meritis et n̄ opus non est et sine res
spectu rei familiaris effūdāt. **Q**uid ḡo p̄ditū ne dicam
eū qui mēcā tribuat egentibus victū. **A**tqui multū refert ut
ne scitis p̄ libidine largiāe an miseris p̄ huānitatē
utū pecuniam tuā q̄ ductores alea tores lenonesq̄ diage
ras an in thesauro iustitie reponas ut ḡo dicitū et ē effun
dē ī malā parte sic in bonā virtū. **S**i virtū nō parat o
pibz q̄ p̄nt reparari ut hoīs vitam sustentēs que reparari nō
p̄t vitiū igit' p̄timuma est eūdem nichil aliud dixerit q̄
misanos qui hoīem mte ac sonale aiat orbāt suo noīe
qui euulsis affectibus quibus oīs constat huānitās ad imo
bile stuporem mentis p̄duce volūt dū studet aīnū p̄uz
bationibz libere et ut ipi dicitū quietū t̄nquillūq̄ red
dere. **Q**uod fieri non t̄m nō p̄t quia vis et rō eī ī motu
est s̄ ne oportet quidē quia sicut aqua p̄ iates et queta
ī salubris et magis turbida est sic aīnū ī motū ac torpens
mutilis est eā sibi n̄ vitam ipam tuē potēit quia n̄
faciet quicq̄ n̄ cogitabit cū cogitatio ipa nichil aliud sit
q̄ mentis agitatio. **D**emq̄ qui hāc īmobilitatē aī asserūt
p̄nuare aīnū vita volūt quia vita actiuosa est mors qui
eta. **Q**uedā eā certe p̄ virtutibz h̄nt s̄ eazū modū non
tenent. **V**irtū ē ostentia nō ut inferentibus iniuriā resis
tam. **H**is em̄ cedendū est qd' aut fieri debeat mox dolebo
s̄ ut iubentibus face' nos cōn legem dei cōtq̄ iustitiam
nullis minis at supplicijs t̄ream. quo n̄m̄q̄ dei iussio
n̄ iussioni homīs p̄feram. **I**tem virtū ē mortē ḡtepnē
non ut appetam eā que nob̄ vltro inferam sicut pho
rū plūm et māxi sepe fecerūt qd' est sceleratū ac nepha
riū s̄ ut coacti deū relinque' ac fidem p̄de' mortē susape
malimz libertateq̄ defendamz adūsz ipotentia' stul
tamue cordeq̄ violentia' et omēs scli minas atq̄ ter
rores fortitudinē aī quoremz. **S**ic ea q̄ alij t̄met ex
celsi et insuperabili mēte dolore morteq̄ calcamz. **H**ec
est virtū h̄ vca ḡstantia in hoc tuenda et cōseruāda solo

1065

no

si afficiet ut sine ullo suo dampno idipm qd gmodat me bona
opa numeret. **N**unq vero accipiat a paupe ut si quis ipse
prestiterit eo bonu sit quo fuerit gratuitu maledicenti bndic
tio rñdat. **N**uq ipse maledicat ne vbu malu pcedat ex o
re homis qui colit vbu bonu. **C**um ena caueat diligenti
ne qn inimicu sua culpa faciat. **E**t si quis pstitit ta pro
terius qui bono et iusto faciat iniuria clement ac modica
te ferat et vltione sua non sibi assumat s iudicio dei rese
uet. **I**nnocentia sp et vbiq custodiat. **Q**uod pceptu no ad h
tm valet ut ipse iniuria non inferat s vt illata sibi non
vindictet. **S**ed etem maxima et equissima iudex speculator
ac testis om huc homi preferat huc malit de causa sua
pnuariare auq smam nemo effugere pt n' defensione cui
q n' gra ita sit vt ho iustis contemptu sit oibz et quia pu
tabit semetipm non posse defende. **H**abebit p sepm et mer
te. **Q**ui aut fuerit ultus imini. **H**ic fortis hic strenuus iu
dicat. **H**uc omes verent. **H**uc colut. **B**ona vo ille tamesi p
desse pluibz possit. **I**llu tm suscipiunt qui noie q qui pdesse
possit. **S**ed iustu prauitas homi deprauat no poterit. **Q**uo
minus deo studeat obtpare. **M**alitiy grem dūmo sp boni fi
gat. **O**ffitio mali nuq. **C**icero in ysdem illis officialib. **A**t
vero si quis voluit ai sui oplicita rone euoluē. **I**a sepe
doceat eu vitiū bonū esse. **Q**ui pfit quibz possit. **N**em no
ceat. **I**n laressita iuria. **Q**si simplicem vera smam duoz
vborū adiectione corrūpit. **Q**uid em opus fuerat adiun
gere nisi laressita iniuria et vitiū bono viro quasi cauda
turpissima apponet. **P**atentiaq que om virtutu maxia
est facit experte. **N**on tura esse dixit bonū virū si fuerit
laressita. **I**a ex hoc ipo boni viri nome amittat. **N**ice est
si nocebit. **N**on minus em mali referre iniuria q inferre.
Nam vn sepe conatit tempestates. **E**t si paciam q virtu
te nil veris nichil homi dignis inueniri pt ipbitati
opposucis extinguet. **P**ting tāq igni aqua supfundis. **I**n
nauē puoratrix illa ipbitas ipaciam sibi opacē nada
t. **T**amq p fusa oleo tm exatabit mandiu vt id no flume
aliquod p offenso cuoris extinguat. **M**agna itaq pane
ratio est. **Q**uā sapiēs ho ademit. **B**ono viro vt em maloz
fiat. **H** sola efficit. **Q**ue si detur oibz nullū scelus nulla
fraus in rebus huams erit. **Q**uid igit bono viro pt
esse tam calamitosū tāq conūū q vt frenā pmittere

que illu non mo bom s ena homis appellatione despoliet
 siquidem nocet alteri ut ipe verissime ait no est scdm hois
 natura Nam et pecudes si lacessas aut talce a cornu repug
 nant et serpentes ac fere vbi psequare ut omidas nego
 tuu non erubent et ut ad homi exempla cedeant iperiti
 quoq; et insipientes si qn accipiunt iniuria celo et irona
 bili furore duant et hys qui sibi nocent vne tubue roma
 tur In quo igit sapiens ac bonus vir a malis et insipicu
 bus differt n q habet munda paciam qua stulti rarent
 nisi q rege se ac mitigare ira sua nouit qua illi qui
 virtute indigent frenae non pnt. **H** videlicet h illu ces
 sefellit quia cu de vntute queit m qm qm gentione vntu
 putant esse virtutis nec vide villo mo potuit hoiem colo
 ri et ve succubente et hys affectib; indulgente quibus
 debet pong reluctari et vntute quacumq; ipbitas puorant
 vntus officiu non tene. **Q**ui em referte iniuria mititur
 cu ipm a quo lesa est gestit imitari. Ita qui malu imitat
 bono esse nullo pacto pt. **D**uob; igit vbis duas vtutes mo
 imas bono et sapienti vico morentia pacienaq; detrahit
Hed qua ipe camina illa facidia **H**unt salustia ab Ap
 pio dictu refert exercuit voluit homine campo modo
 viuere ut emordeat lacessita **H**uc retributio stuelie q pm
 noia sit et quas edere soleat strages **H**u oportuno pete
 tur exempli q ex ipius pceptoris tristissimo casu qui
 du hys phoru pceptis obipare gestit ipe se pdidit **E**t
 si lacessita iniuria pacienam tenuisset si dissimulae si fre
 otumelia boni viri esse didisset nec illas nobiles orones
 alieno tytulo insiptas ipana et leuitas et insama psu
 disse nup rapite suo rostra in quib; ante florueat tuc
 tasset n tempu fundita pscripito illa delesset **S**apientis
 g ac boni viri est velle certae ac se piculo gmitte qm et
 vntu non est in ma ptate et e anceps omne certame s
 e sapientis atq; optimi viri non aduicium velle tolle qd
 fieri sine sceler ac piculo non pt si certame ipm qd fieri
 et utile et iuste pt **S**uma igit vty habenda pana e qua
 vt rapet homo iustq; uoluit illu deus vt sup dictu p mer
 te otempm **N**isi em stuelis fuerit affectu quatu hacat
 fortitudinis in seipo rohibendo ignorabit. **S**i aut lacessi
 tus iniuria ledente pcepti copit psequi victa est. **S**i deo
 motu illu rone opresseit hic plane ipat sibi **H**ic rege se

impium Impium q̄ violatur huāntas p̄mitiosū q̄ illi repug-
 nātibz aut p̄dere nāe est aut p̄ire Hanc aut quā dixi rō-
 nem cur homi sit iū affectz datz ex ipius dei p̄ceptis in-
 telligi p̄t qui iubet vti maledictis et ledentibz nō iūscā-
 muti Nāq̄ aut mās supra mores s̄p̄ habeamz hoc
 est vt petantes eos assiduis verberibz corrigamz ne amo-
 re miti et indulgentia nimia educent̄ ad malū et
 ad vicia nutriant̄. Sed rēu iperiti et rōms ignari et
 eos affectz qui sūt homi ad vsus bonos dati extimna-
 uerūt et latiq̄ q̄ rō postulat euagant̄. Unde miuste ac im-
 pie vniut̄ vtiut̄. ira cont̄ pares hinc dissidia hū expul-
 siones hinc bella rōn iustitiā nata sūt vtiut̄. cupiditate
 ad congerendas opes hinc fraudes hinc latrocinia hinc
 om̄i scelerū gnā exorta sūt vtiut̄. libidine ad rapiendās
 tm̄ voluptates hinc supra hinc adulteria hinc corruptele
 om̄es extiterūt Quicūq̄ igit̄ illos affectz intra fines su-
 os t̄degeit qd̄ ignorātes deū fatē nō p̄nt hinc patēs hinc
 fortis hic iustus est. **De q̄nq̄ sensuū voluptatibz et
 quāe plz voluptatis datū sit homi q̄ aiāntibz cetis et
 p̄mū de voluptate visus et de spectaculis et de ludicri**

Restat vt rōn q̄nq̄et spectaculoz auctoribz. **Ca^m. 20^m**
 sensuū voluptates dicā breuit̄. nā et ipius libri
 mensura iā modū flagitat que om̄es qm̄ vitiose ac mor-
 titere sūt virtute supari atq̄ opp̄m̄ debent ul̄ q̄ paulo
 an̄ dicebā de affectibz et suā rōnē deuocari. Ceterū aiāntes
 p̄ter vna voluptatē que ad gnāndū p̄tinet nullā sen-
 tiūt vtiut̄. q̄ sensibz ad nature sue nāte videt̄ vt appe-
 tant ea quibz opus est ad vitā tuendā audiūt iūce
 seq̄ d̄mosnū vt possint aggregari q̄ vtilia sūt ad vitā
 aut ex odore mueniūt ā ex sapore p̄cipiūt matilia res-
 p̄ciūt ac recusant̄ edendi ac bibendi officū ventris ple-
 nitudine metuūt. Homi vero solertissim̄ artificis
 p̄uidencia dedit voluptatē in p̄mitā et in vitū cadente
 quia p̄posuit ei vtiutē que in voluptate s̄p̄ tāq̄ in do-
 mestico hoste pugnat̄. Cūdo in catone maiore supra
 vero inquit et adulteria et om̄e flagitiū nullis exita-
 ti alijs illecebris nisi voluptatis māq̄ om̄i sine nā
 sine quis deo nihil mēte prestabilis dedisset. Hinc di-
 uino muneri ac dono nihil tam minimū q̄ volupta-
 tem. Nec em̄ libidine dominante t̄pantie locū ēe neq̄

in voluptatis regno virtutem posse consistere. Sed e contrario
deus idcirco virtutem dedit ut expugnetur ac vincat voluptatem
cuius egredientem finem sibi datos intra prescriptum coherent
ne hominem suavitatibus delinquentem atque captum diuini sui
iuret ac septima morte mulctaret. Voluptas oculorum varia
est et multiplex que capit ex aspectu rerum que sunt in visu homi-
num. vel natura. vel opere deliciales. Hanc philosophi rectissime suspulerunt
Aut enim multo esse periculis et homine dignius celum potius
quod celata tueri. Et hoc pulcherrimum opus imitantibus affe-
rum lumbis tanquam floribus adstantibus quod picta et fida et gemis
distincta mirari. Sed cum diserte ad contemptum terrestrium nos
exhortati sunt et ad celi spectaculum extiterunt tamen specta-
cula hec publica non contempnunt. Itaque hijs et delectantur
et libentius intus. Que quoniam maxima sunt vitiorum
et ad corumpendos animos potissimum valent tollenda sunt nobis
quia non modo ad vitam vitam nihil conferunt sed etiam nocent plu-
rimam. Nam qui hominem quibus obmota dampnatum in specta-
tu suo iugulat pro voluptate operatur quam suam voluit
tamquam qui hominibus quod sit occulte spectator et princeps
fiat hos tamen ludos vocant in quibus humani sanguinis infun-
dit. Adeo longe ab hominibus recessit humanitas ut cum animas
hominum interficiant ludum se operantur. Quere nunc an possint
perire et iusti homines esse qui ostentatos sub ictu mortis ac manum
deprecantes non tamen patiuntur. occidi sed et flagitant feruntque ad
mortem audelia et inhumana suffragia non. vlnerebus fan-
ati nec cruore contenti quin etiam passos iactantes repeti-
iubent et cadavera ictibus dissipari ne quis illos simulata
morte deludat. Insunt etiam pugnantibus nisi celeriter duo-
bus alteri omnis est et tanquam humani sanguinem suam ode-
runt moras. Alios alios operes dari possunt recentiores
ut quod primis oculos suos fatient. Hanc consuetudinem imbuti
humanitate perdidit. Itaque non parit etiam morantibus sed ex-
terrent in omnes quod in malorum fundamentum didicerunt
Huius igitur publica hominibus sonas et princeps esse non
dumt eos qui iustine via tenent intus. Non enim cum oc-
cedere vetat. latronum nos tamen prohibet. quod ne per leges
quidem publicitas licet sic ea quod ne fiat monent quod
homines pro licitis habent. Ita ne militari iusto licet cu-
ius militaria est ipsa iustitia. Neque vero accusare quamquam imice
capitali quia nihil distat. Virum ne ferro an verbo potius

omdas erm omho ipa p libet. Itaq; in hoc dei precepto mil
 lam prsus exceptione fieri oportet qui omide hoicem sit sep
 nephus que deus scdm aial esse voluit Ergo ne illud quide
 concedi aliquis existimet et retens natos luceat oblidere q
 maxia est impietas ad vita dey inspirat aias no ad morte
 veru hoies vt qd fit facinus quo manus suas no polluat
 audibq; adhuc simplibq; aiabus abnegat luce no a se data
 Exspectet vo aliquis vt alieno sanguie pariat qui no pau
 suo s; hy sine vlla contraiusia scelerati et iniusti. Quid
 illi quos q falsa pietas cogit exponē no pnt innocētes
 existimari qui viscera scia in preda cambq; obinut et
 qntu in ipos est crudelius necat q si stragulasset Quid
 dubitat quin ipuis sit qui aliene mēe locu non tribuit
 Qui etiā si contingat ei qd voluit vt alatur adduxit e
 te sanguine suū ul' ad seruitute ul' ad lupanar. Que
 aut possint ul' soleant accidē in vtiq; sexu p errore quis
 non intelligit quis ignorat Quod ul' vng edipodis de
 clarat exēplū duplia scle' g'fusu tā igit' nepharius
 est exponē q' necare. At em parandē facultatū angus
 tias coquerūt. Ne se pluribq; libeis educandis sufficē
 posse p'endūt q' vā aut facultates in p'fate sint pos
 sidentū aut no condie dey ex diuitibq; paupes et ex pau
 peribq; diuites sanat. Quare si quis libeōs ob paupio
 rem non potēt educāe satius est vs vt se ab vxoris con
 gressione contineat q' sceleratis manibq; dei opa corrupat
 Ergo si homicidū facē nullo mō licet n. inter est omo
 comedit ne g'snam p'fundat ulla reuoz. Siquidē p'ptus
 sanguis ille prestatut in seuis quoq; nefis an sit viciū
 p'fela vitiosior. Nam et comice fabule de stupris vir
 gina loquūt' aut a moribq; meretricū et quo magi
 sut eloquentes qui flagitia illa s'p'ecūt eo magis s'mā
 rū elegantia p'suadent et sanlis inherēt audietū
 memorie vsq; nūosi et ornati. Item tragie historie
 subinūt oculis paranda et incesta regū malozū et co
 rruata scelera demonstrant. Hystriōnū quoq; ipu
 diassimi motz quid aliud nisi libidines et dōrent et i
 shigant quozū eneruata corpa et imulicrū mēssum
 habitūq; molita ipudicas scias i honestis gestibus
 metunt. Quid de nimis loquat' corruptelazū p'fere
 tibq; disciplinam qui dōrent adulteria dū s'p'icūt et si

Y10

Y11

Y12

mulatis erudunt ad vera quid iuvenes a virgines faciant
 tu hoc et fieri sine pudore et spectari ab oibz libent' ceunt.
Admonent utiqz quid facere possint et inflamat' libi
 dme que aspectu maxie conat' ac se quisqz p sexu m
 illis magnibz pfigurat pbantqz illa du' vident a ad
 herentibz vnijs corruptiores ad cubacula ceunt n' pui
 mo quos p'maturis vnijs mibz no oportet sed etiam
 senes quos peccare ia non dicit **Circensu** quoqz ludoru
 ratio quid aliud habet nisi leuitate uanitate infama
Tanto naqz ipetu conatant' ai in furore qnto illic m
 petu currit' vt ia plz spectaculi exhibeat qui spectandi
 est' veniunt tu exclamare et efferr' et exilire cepernt
Quanda q' spectacula oia non solu ne quid vitioru p
 toibz insidiat' sedata et pacifica esse debent si ne auus
 nos voluptatis consuetudo delineat et a deo atqz bonis
 opibz auertat Nam ludoru celebrationes deoru festa sut
 siquide ob natales eoru ut teplozu nouoru aduatioces
 sut instituti **Et** p'mitqz quide uenationes q' vocat' munca
Satno sut attribute **Iudi** aut' senen libeo **Circenses** vero
Neptuno paulatim in et cetis dijs ide' honos tabu cep'
 singuliqz ludi noibz eoru gserati sut sicut **Sisimusa**
 pito in libris spectaculoru docet **Si** quis isti spectant
 interest ad que religionis gra conuenit' decessit a dei cul
 tu et ad deos se contulit quoru natales et festa celebrant

**De voluptate aurium et quid sibi velit diuinorum eloqui
 oru simplicitas que omnibz rariis et floribz pompis
 qz verborum preferenda est** *Ca. 21.*

Aurium voluptas ex voru et tantu suauitate papit
 que hz ta viciosa e q' oblectatio illa de qua dixim' om
 lozu **Quis** em non luxuriosu ac neqz putet eu q' seuas
 artes domi hacat **At** qui nichil refert vtru ne luxuriam
 solus domi an tu pto exeret in theatro **sz** ia de specta
 culis dictu e restat vnu qd' est nob expugnandu ne rapia
 mur hys que ad sensu integru penetrat **Nam** illa ou
 q' vbiis tarent p'e aeris et neruoru suaves scem possut
 facile gtepmi quia no adherent n' scribi pnt **Carmen**
 aut' compositu et oro tu suauitate desipiens caput me
 tes quo volueit impellit **In** hoies lrati tu ad religioz
 dei accesserint ab aliquo ipito doctore fundati minus
 credut **Assueti** em dulcibz et politis sine orombz sine car
 mimbo diuinaru lraru simplici coemqz sermonem

No

p sordido aspnant? Id em querut quod sensu demulcat
 presuadet aut quitqd suave est Et aio permtz du delectat
 mfdit Nū igit: deus et mētis et voas et lingue artifex
 discrete loqui nō pt Immo vō sumā prudentia carē suo
 voluit ea que diuina sūt vt omēs intelligēt q̄ ip̄e orbz
 loquebat? Ergo qui v̄tuti studet qui nō vlt seipe deſe
 abinat imitas ac noxias voluptates q̄ aiām sibi v̄m
 niant vt corpus sibi dulces p̄ferant: vera falsis etna
 breuibz utilia iocūdis Nichil asp̄cū gratū sit nisi quod
 iuste qd̄ pie fieri v̄deas. nichil auditu suauē nisi qd̄ alit
 aiām meliorēq; te reddit. Maxiq; hic sensz nō est ad ui
 tū detorquendz qui nob̄ uō datz est vt diciturā de ip̄i
 pe possemz. Itaq; si voluptas est audire cantz et car
 mina d̄i laudes canē et audire iocūda pt. Hec est vo
 luptas vā que comes est et sotia virtutis Hec ē nō ca
 duca et breuis vt ille quas appetūt qui corpora vt penides
 seruiūt sed p̄petua et sine vlla intermissione delectans
 Cuius timos si quis excessit nichilq; aliud ex volupte
 petierit nisi ip̄am voluptatē hic mortē meditat: quā
 sicut vita p̄petua in v̄tute est ita mors in voluptate. A
 em tp̄alia maluerit carebit eternis etui eterna p̄tulerit
 celestia habebit. *De voluptate olfatus et gustus qua
 vir prudens cuitac̄ debet vt laqueos et tendiculas mortz*

aud

Ad voluptates aut sapois et odoris qui duo *Ca^m 22^m*
 sensz ad solū corpz p̄tinet nichil ē qd̄ a nob̄ dispu
 tetur nisi quis forte exigit vt dicamz turpe esse sapienti
 ac bono si ventri et gule seruiat si vnguentis oblitz vt
 floribz coronatq; iocēdat Que q̄ sūt vtiq; insipies et teptz et nich
 ileq; et q̄ vt odor quidē v̄tutis attigit quis fortasse q̄sp̄ia
 dixerit Cui g^o illa facta sūt n̄ vt hys suam? At em sepe
 iā dictū est v̄tutē nullā futurā fuisse nisi habent: que
 oppimet Itaq; sent orā d̄i ad instruendū certamē zēru
 duarū Ergo illecebre iste voluptatū arma sūt illiq; cuiq;
 opus v̄m est expugnāe v̄tutē iustitiāq; ab homibz ex
 cludē His blandimentis et suauitatibz titillat aiās. sat
 em quia mortis est fabricatrix voluptas Nam sicut d̄i
 hoīem ad vitam non nisi p̄ virtutē ac laborē vocat
 ta ille ad mortē p̄ delicias ac voluptates Et sicut ad ve
 rū bonū p̄ fallana mala sic ad verū malū p̄ falla
 tia bona p̄uenit: Cauenda sūt igit̄ oblectamenta ista
 tamq; laquei et plage ne suauitatū molitie capti subdi

3

no

No. 2

tionem mortis in ipso corpore dedignamur au nos manpau
**De voluptate tactu et quare hōie sit vehemetior q̄ in ce
teris animalibus et quare p̄ eū dyabolus turpitudines inge
rat et p̄cula sehemie et de licito coitu et illicito et quare
m̄ oīa animalia sola mulier p̄ conceptū sit patiens
viri et quis sit continentie uel incontinentie locus. Ca. 3^m**

Vero nūc ad eā qua p̄cipitur ex tactu uoluptate qui
sensu ē quidē totus corporis sed ego non de ornamentiis
aut vestibus s̄ de sola libidine dicēdū mihi puto q̄ maxie
coherenda ē quia maxie nocet Cū excoGITasset deo duoz
sexuū rōne attribuit Hys ut se inuice appetent et con
iunctione gauderet Itaq; ardentissima cupiditate nūtorū
animalium corporibus admiscuit ut in hos affectus audissime
mererent eaq; rōne p̄pagari et multiplicari gr̄a possent
**Sue cupiditas et appetentia i hōie vehemetior et actior
inuenit̄ ul' quia hōim multitudinē uoluit ēē maiore
ul' qm̄ virtute soli hōim dedit ut esset laus et gl̄a in co
herendis voluptatibus et abstinentia sui. Sicut ḡ adusa
ria n̄r q̄nta sit vis huius cupiditatis Quā quidē n̄ra
te dūc maluerūt eaq; a recto et bono ad prauū et ad ma
lū trāfert Illūta em̄ desideria imittit ut aliena gra
minet quibus h̄re p̄p̄a sine delicto licet Obicit quippe o
culis irriabiles formas suggestitq; fometa et vitij pabu
lū subministrat. tū i intus uisceribus stimulos omēs q̄
turbat et cōmouet et n̄ale illū tātāt atq; inflāmat ar
dore donec uicēditū hōim r̄plicatūq; decipiat. Ne ne
quis esset qui penarū metu abstinet̄ alieno Lupanaria
quoq; constituit et pudore infelicitū mulierū publicauit
ut ludibrio haberet tam eos qui fatiūt q̄ quas pati ne
cesse est Hys obscenitatibus aīas ad s̄tate gemitas velut
in cem gurgite demersū pudore extinxit. Pudiciānam
flagitauit Idē enā mares maribus admiscuit et nephan
dos coitus cont̄ nām cōnq; institutū dei machinatq; est
**Hic imbuunt hōies et armanit̄ ad nephas oc. Quid em̄
p̄t ēē sc̄m hys qui etate imbecile et p̄sidio indigentem
libidini sue depopulanda sedandāq; substrauerunt. Nō
p̄t hoc eos p̄ magnitudine sceleris enarrari. Nihil am
plius istos appellare possū q̄ impios et p̄uidas quib;
nō sufficiat serus a deo datus nisi enā sint seruū p̄phane
ac petulantē illudant. Nec tñ apud illos leuia et q̄si
honestā sūt. Quid dicam de hys qui abhominada non****

Libidine s̄ infamā potius erant piget dic̄ siquid hys
 facti credam⁹ quos non piget facti. Et tñ dicendū est quia
 fit de istis loquor quorū teterrima libido et erenabilis
 furor nō capiti quidē parit. Quib⁹ hoc v̄bis aut qua
 indignatioē tātū nephas p̄sequat. P̄iat ostinū lingue
 sceleris magnitudo. Cū igitur libido h̄ edat opa et h̄ facti
 noia d̄signet ad ūsus eam virtute maxia sum⁹ quisq̄
 affect⁹ illos frenāre nō p̄t cohibeat eos. m̄t̄ p̄s̄ptū legit
 h̄m̄i thori vt et illud qd̄ auide assequat̄ et tñ m̄
 p̄t̄m non inadat. Nam quid sibi homines p̄diti volunt
 Nempe honesta opa voluptas sequitur si ipam p̄ se appe
 tit iusta et legitima sibi p̄ se licet. Et si aliqua n̄ritas
 prohibebit tñ vero maxia adhibenda virt⁹ est vt cupidita
 ti om̄nia reluctetur. Nec tñ alienis thoris q̄ attinge
 nō licet. vera enā publicis vlgatiss̄ non licet. Abstinedū
 de⁹ p̄cipit. Docet⁹ nos cū duo m̄ se corpa fuerint copula
 ta vnū corpa effice. Ita qui se ceno immerseit ceno sit obli
 tus m̄te est. Et corpa quidē cito abluū p̄t. Mens aut̄ tota
 gione t̄pudm̄ corpa inquinata non p̄t nisi et longo t̄pe
 et multis bonis opib⁹ ab ea que m̄hesit colluione pur
 gari. Oportet q̄ sibi q̄q̄ p̄pone duorū feruū quictione
 figuendi cā data esse homib⁹ eāq̄ legem h̄is affectib⁹
 posita vt successione patet. sicut aut̄ nob̄ dedit deus nō
 vt sp̄tem⁹ voluptateq̄ capiem⁹ s̄ vt videam⁹. p̄ eos act⁹
 qui p̄met ad vitē n̄rite. Ita gentib⁹ corpa parte qd̄ no
 men ipm̄ docet nulla alia cā nisi effigende sobolis ante
 p̄m⁹ h̄uc diuina legi sumā deuotione paredū est. Sic
 om̄es qui se disciplinas dei p̄fitebūt̄ ita morati et m̄sti
 tuti vt ipare sibi possint. Nam qui voluptatib⁹ indulget
 qui libidm̄ obsequit̄ h̄ animā suā corpa m̄mpat ad
 mortēq̄ ḡdempnat quia se corpa addixerūt in quo h̄z
 mors p̄tatem. Vnusquisq̄ q̄ q̄ritū p̄t formet se ad vere
 cūdiā pudoreq̄ colat castitate consuā et m̄te tueatur.
 Nec tñ legib⁹ publicis pareat s̄ sit supra om̄es leges q̄
 lege dei sequit̄. Quib⁹ bonis si assueuerit tā pudebit cū
 in detiora descende. Modo placeant recta et honesta q̄
 meliorib⁹ iocūdiora sūt q̄ praua et inhonesta p̄iorib⁹.
 Mondū oia castitas offitua exeruit sū quā nō mō deus
 intra priuatos parietes s̄ etiam p̄s̄pno lectuli timō
 fidem seruet. Non em̄ sicut iuris publici rō est sola
 mulier adultera est que habet alia. marit⁹ aut̄ etiam si

plures habeat a crimine adulterij solutus est s̄ diuina lex
ita duos in membra qd̄ est in corpore vnu pari iure co
uigat vt adulter habeatur & quisquis copagem corporis in
diuisa distareit. Nec ob aliam iam deo in rebus aiantes
suscepto fetu maribus repugnare voluisset sola om̄ mu
lierē patiente viri fecit s̄ ne femis repugnans libido
coegeret viros aliud appetere coq̄ facto castitatis glam non
tenent. Sed neq̄ mulierē virtute pudicitie capet si peccare
non posset. Nam quis mutuū aial pudiciū esse dixerit qd̄
suscepto fetu mari repugnat. Quod ideo facit quia nūc e
in dolore atq̄ piculū ueniat si admiserit. Nulla igit laus
est nō facere qd̄ facere non possis. Ideo aut pudicitia in hōie
laudat̄ quia nō nalis est sed voluntaria. Teruada igit fides
ab utroq̄ alteri est vno exemplo gmentie docenda vxor
vt se caste geat. Iniquū est em̄ vt id exigias qd̄ prestare
ip̄e non possis. Que iniquitas id efficit p̄fecto vt essent ad
ulteria femis egre ferentibus prestare se fide nō exhibe
tibz mutuā caritate. Deniq̄ nulla est tam p̄diti p̄do
ris adultera que non hanc tam vitis suis p̄tendit
iuria se peccando non facere s̄ referre. Quod optie qui
tilianz expressit. Homo inquit neq̄ aliam inuonij absti
nes neq̄ sui castos q̄ m̄ se nā gnera es sūt. Nā neq̄
maritū ita corumpendas aliorū iuges occupatq̄ p̄ ua
rare domestice sanctitati et vxorē cū in tale incidit inu
mū exeplo ip̄o conuitata aut imitari se putat a vin
dicari. Cauendū ne igit om̄asione vitis m̄a i spanha
demz s̄ assuescat iuue mores duorum et iugū paribus
animis ferat. Nos ip̄os in altero cogitemz. Nā fere
in hoc iustine summa consistit vt non facias alteri quicqd̄
ip̄e ab altero pati nolis. Nec sūt q̄ ad gmentia p̄api
ūtur a deo s̄ in ne quis diuina p̄cepta inscribere
se putet posse addant̄ illa vt ois calupnia vt orta
sio fraudis rimoueat̄ adultera esse qui a marito di
missam duxerit et cū qui p̄ter crimen adulterij vxore
duxerit vt altera ducat. Dissolari em̄ corpus et dista
hi deo nolit. Preterea et aio gupisat. Adultera em̄
fieri mēte si ul' imagine voluptatis sibi ip̄a depix
erit. Mens est em̄ q̄ peccat q̄ immoderate libidinis seu
tū cogitatione gpletitur. In hac crimen i hac om̄e deli
tū. Nam et si corpus nulla sit labe maculatu nō gstat

In pudicitie rō si amnis mēstris est n̄ illibata castitas vi
 deri p̄t vt constantia cupiditatis inq̄nauit **U**t vō aliq̄s
 existimet difficile esse fenos ipone voluptati eaq̄ vaga
 et errate castitatis pudicitieq̄ limitibz includē n̄ po
 sibi sit homibz enā vince ac plimi btam atq̄ corrup
 tā corpis integritate retinuerut multiq̄ sint qui hoc
 calesci vite genē felicissime p̄suant. **Q**uidē deq̄ non
 ita fieri p̄cepit tāq̄ astingat quia gnati hoies oportet
 s̄ tāq̄ smat s̄nt em̄ q̄ntā hys affectibz iposueit n̄n
 tem si quis h̄ inquit face potueit habebit ex iniam
 igpabilem̄q̄ mercedem quod otmentie genz quasi fasti
 giū ē om̄ gsumatioq̄ vtutu ad quā si quis em̄i atq̄
 eluctari potuit hūc seruu deq̄ hūc discipulu mgr ag
 nosat hūc trā triumphant hūc cit ḡstis deo q̄ vtutem
 dei capis hūc quidē difficilia vident s̄ de eo loquimur
 ni calcatis oibus tremis iter in celu parat. **N**ā q̄
 virtz in dei agmtione ḡstis om̄ia grama sūt dū
 que ignores ubi cognoueris facilia p̄ ipas difficulta
 tes nobis exuendū qui ad sumū bonū tendimus.

*De p̄ma et factu eiq̄ et ḡsue similibz et de strato
 iudicio dei et ex q̄bz sacrificijs et i q̄ ara posat placari.*

Quod in deponat aliquis vt de se despet si aut in *Ca. 22. m.*
 cupiditate vitz a libidine ipulsa a errore deceptz aut
 vi coactz ad iusticie viā lapsz est p̄t em̄ redm̄ ac liberari si
 eū peniteat actorū et ad meliora ḡstz satis deofatiaz qd
 fieri posse **C**icero nō putauit **C**uius h̄ m̄ adhademmo v̄ba
 sūt q̄ si licet vt hys qui in t̄m̄e deerrauissent sic vitam
 deuam secutos corunge errore in penitendo fauioz esset me
 datio temeritatis licet plane **N**am si liberos n̄ros in deli
 torū suoz in m̄ penite correctos esse arbitrem̄ et ab di
 catos abiectosq̄ n̄sq̄ t̄n sustentamz vitendo posse placari
 Ergo idē deus ac pares indulgentissimz remissurū se
 penitentibz p̄ta p̄mittit et oblitteaturū om̄es inq̄
 tates eiq̄ qui iusticiā denuo cepit opari **S**icut em̄ nichil
 p̄dest male viuenti antea vite p̄bitas quia supue
 niens neq̄tia iusticie opa deleuit **I**ta nichil officuit
 p̄ta recta correcto quia supuenies iusticia labem vite
 p̄ociis aboleuit **R**uem em̄ facti sui penitet errore
 suū pristmū intelligit **D**eozq̄ meliq̄ ceteri et signifi

gpluo

115. 67

tantius Metanocam dicit quā nos latine possum⁹ resi-
piscencia dicit. Resipiscat em̄ ac mēte sua quasi ab insa-
ma recipit q̄ errati piget Castigatq; seipm demētie
et confinat anm suū ad rectius viuendū. Tum illud ip-
sū maxie cauet ne rursus in eisdē laqos inducāt. De
mag; multa quoq; aīalia n̄ fraude capuit si aliquo se
modo in fugā extrinuerit fuit postmodū cautiora vi-
tantq; se oīa in quib; dolos insidiasq; senserūt. Sic ho-
mine p̄mā cautū ac diligētē facit ad euitanda p̄ta-
r̄ que semel fraude deuideit. Nemo em̄ p̄t ee tā prudēs
tam circūspect⁹ ut nō aliqñ labatur. Et idcirco deq; ibe-
ralitate nr̄am sciens p̄ sua pietate apuit hōi portū
salutis ut huic n̄nti cui fragilitas nr̄a subiecta ē me-
diuina p̄mē subueniret. Ergo quicūq; aberrauerit rese-
rat pedē seq; q̄ p̄mū respiciat ac reformet. ⁊; reuo-
cradū supasq; euadere ad auias hoc opus hu labor-
est. Degustatis em̄ male iocūde voluptatib; p̄ diuel-
li ab hīs possūt. faulius recta sequerēt si eazū suau-
tates nō attigissent. ⁊; si cupiat se male fuituti cō-
dēpnabit. hīs error oīs si errore suū vita meliore ex-
reuerit. Nec lucra se quisq; putet si delicti cōsuū non
habeat. P̄t ille oīa in tuō aspectu viuim⁹ n̄ si vni-
ūsos hōies celare possum⁹. Deū possum⁹. Cui nichil absco-
ditū nichil p̄t esse secretū. Et hortatiōes suas Seneca
mirabili smā t̄māuit. Magnū inquit nescio qd ma-
iusq; q̄ cogitari p̄t. nūmē ē nū viuendo opam dam⁹
huic nos apphem⁹. Nichil p̄dest inlusa ē oīam pa-
tem⁹ deo. Quid veriq; dici potuit ab eo qui deū nosat q̄
dictū est ab hōie vere religionis ignaro. Oīa et maiestate
dei expresat maiore ē dicendo q̄ ut eā cogitatio ment⁹
huanc rape possit et ipm vitatis attigit fonte sentiendū
vitā hōmū supua tuā nō ee. Ut Epycuri volū si deo
ab hīs operā viuendo dari siquidē iuste ac pie vye-
runt. Potuit esse vera dei cultor si quis monstrasset
aut otempiss⁹ p̄fecto re nonē et m̄grm suū cōhōne
si vere sapie ducē nact⁹ esset. Huic nos inquit appbe-
mus celestis p̄sus oīo nisi antecedēt ignoratiē gressio.
Nichil p̄dest inlusa esse oīam patem⁹ deo. Nullus

Summa

ergo mendatio nulla dissimulationi long est quia parietibus
 omni homini submouet. Dei aut diuinitas non visceribus
 submoueri potest quo minus totum hominem penetrat et noceat
 Item in eiusdem operis primo cuncta agas inquit quid machi-
 nas quid abscondis Custos te tuus sequitur. Alium tibi peregrina-
 tio subduxit alium mors alium valetudo. Heret huius quod nunc
 quod care potest cuncta locum abditum legis et arbitrium remoues qui-
 ta tibi contigisse ut oculos omnino effugias. Demos quid est
 potest non hinc consuetudinem hinc consuetudinem non minus mirabiliter
 de consuetudine et deo. Eulius meminerit inquit deum se hinc teste idem
 ut ego arbitror mente sua qua nihil homini dedit deus ipse
 diuinitas. Item aut de iusto ac bono viro loquetur. Itaque talis vir
 inquit non modo facit sed ne cogitare quidem quicquam audebit
 quod non audeat predicare. Purgemur inquit consuetudinem quod oculis
 dei pura est et ut ait idem per ita diuinitas ut ratione nobis red-
 denda arbitremur. Pute musque nos momentibus omnibus non in
 aliquo ut ille dixit omnibus tre theatro ab hominibus sed desuper spec-
 tari ab eo qui et iudex et testis ipse futurus est. Cui conueni-
 vite repositenti actus suos non infirmari licebit. Quod satius est
 a effugere consuetudinem a nosipsum ultro aperire animi et puritate
 rearsis videribus effugere quibus nemo alius mederi potest nisi
 solus ille qui gressu claudis visum ceteris reddidit macu-
 lata membra purgavit mortuos exuitavit. Ille ardorem
 cupiditatis extinguet extirpabit libidines inuidiam
 distrahent iram mitigabit ille cedere veram et perpetuam sanctita-
 tem. Appetenda est omnibus medicina huius quam maiore periculo
 veratur anima quam corpus et quam primum latentibus morbis adhi-
 benda curatio est. Neque enim si veat aliquis oculorum ane-
 clare membris omnibus integris firmissima totius corporis
 valetudine tunc cum dixerim sanum si esset ira superbia tu-
 midus infletur libidini peruat cupiditatis inardescat
 si potius cum qui ad alienam felicitatem non attollat oculos
 opes non admiret. Alienam mulierem sancte videat nihil
 omnino appetat non contempnat alienum non inuidat vlli non
 fastidiat quem sit humilis misericors benignus mitis humanus
 pax in animo eius perpetua visetur. Ille homo sanus ille iustus
 ille perfectus est. Quisquis inquit huius omnibus preceptis celestibus
 optemperauit hic cultor est veri dei cuius sacrificia sunt
 mansuetudo animi et vita innocens et actus boni. Que omnia

Vle bi

Julius

B

no qd de profana

vat: intellectu facile ē. Si em̄ iusto fuit hō accepta imor-
 talitate metū deo seruet. **H**ōies aut nō nisi ad iustitiā
 nasci tū p̄bi veteres tū enā Cicero suspiciat. differēs em̄
 de legibz. Sed in om̄ inquit que in hōm̄ doctorū disputa-
 none versant. nichil ē p̄fecto p̄estabilis q̄ plane intelli-
 gi nos ad iustitiā esse natos. Id ḡ solū deo exhibē atq; offere-
 debem⁹ ad qd̄ capiendū nos ip̄e gn̄avit. **H**oc aut duplex
 sacrificij gen⁹ q̄ sit verissimū. **T**rimegista hermes ydone⁹
 testis est qui nobiscū id ē cū p̄bis quos sequim⁹. tā re q̄ v̄b̄
 congruit. de iustitiā sic locut⁹ est. **H**oc v̄b̄ o fili adora et
 cole. **C**ult⁹ aut dei vnḡ est malū nō esse. **I**c̄ in nullo ser-
 mone p̄fecto cū claudisset **A**sclepiū querentū a filio suo
Utrū placet patri eius p̄ferri thur̄ et alios odores ad sacri-
 ficiū dei exclamavit. **B**ene v̄n̄ o my nate o Asclepi. **E**st ei
 maxia impietas tale quid de illo vno ac singulari bono i-
 am̄ inducē. **H**ec et hys filia hui⁹ nō queunt. **O**m̄ em̄
 quicūq; sit plenus est et om̄ m̄ime indiges. **N**os vō gra-
 tias agentes adorem⁹. **H**ui⁹ em̄ sacrificiū sola b̄ndictio et
 recte v̄bo em̄ sacrificari oportet deo. **S**i quidē de⁹ v̄b̄ ē vt
 ip̄e ḡfess⁹ est. **S**ūm⁹ igit̄ colendi dei ritus ē ex ore iusti
 hōis ad deū dicta laudatio. **Q**ue tū ip̄a vt deo sit accep-
 ta. et hūilitate et timore et deuotione maxia opus ē. **N**e
 quis forte integritatis atq; innocētie fidutiā gerēs timo-
 ris et arrogantie crime incuriat. eoq; facto gr̄am v̄tutis
 amittit. **S**ed vt sit deo raris or̄q; macula ureat. m̄iam
 dei sp̄ impleret. **N**ichilq; aliud p̄cet. nisi p̄tis suis
 veniā licet nulla sint. **S**i quid aliud desiderauit. nō ē
 opus dūto scienti quid velim⁹. **S**i quid em̄ boni euene-
 rit. gr̄as agat. si quid mali satisfariat. et id sibi ob p̄ta
 sua euamisse fateat. **E**t nichilōiq; etiā in malis gr̄as
 agat et in bonis satisfariat. vt idē sit sp̄ et stabilis et im-
 mutabilis et iconuuls⁹. **N**ec em̄ hoc in tēplo putet sibi
 esse faciendū s; et domi et in ip̄o etiā cubili suo. **S**eq; de
Secū deniq; habeat deū sp̄ in corde suo consecratū qm̄
 ip̄e est dei templū. **E**uod si deo p̄u ac dno hac assiduita-
 te hō obsequio h̄ deuotione serueis cōsumata et p̄fecta
 iustitiā est. **Q**uam qui timeit huc vt an̄ attestati sum⁹
 deo parauit huc religioni atq; offitio suo satis fecit.

Dicitur p̄f̄m
 ḡm̄s

h̄m̄ḡm̄

Dicitur v̄b̄m̄ v̄m̄

Explicit liber sextus. Deo gratias.
Inapuntq; Capla septimi libri.

Quid dictū in p̄cedentibz libris et d̄ restat dicendū in
ultimo q̄ sit credituri vitati et q̄ nō et q̄re. 1

Quare scilicet id ē felicissimū statū futūz ē post
iudiciū et q̄re rō mūdi nō p̄t ab hōie p̄prehēdi et q̄ verā sa
pientia nō assequit̄ quis b̄nficio nē p̄ grē. 2

Quare errauerit stōyā de ratiōe mūdi et auctōe om̄i dō
et hōie p̄ quē factus ē mūduz et q̄ manifestis contra
Epycurū cōmibz docetur mūduz et oīa q̄ meo sūt s̄ dei p̄
uidētia gubernari. 3

Quare cōs ad aliqūē vsū facta est etiā aliqua illa que
om̄o videtur esse mala q̄re hō creatz sit corpōe fragilis
et capax cōm̄is. 4

Quare hō creatz sit et q̄re ex cōm̄is constet et q̄ ei dōiciliū
constitutū est in medio et vita duplex p̄pōm̄t̄ quazū al
tera ministrat nā et alia largit̄ grā et quid significet
q̄ homo p̄mū quadrupedibz conformatur et postea eu
gitur et t̄m̄ vtit̄ p̄ctio cōm̄is. 5

Item quare mūduz creatus sit quare homo et q̄ mans
sit cultz deozum. 6

Quare p̄hi nequuerūt op̄prehēdi vitatē integre qm̄
t̄n̄ sicut exēpla declarant particula op̄prehēderūt totam
s̄ defendere nequuerūt. 7

De immortalitate aīe et quibz eam argumētis plato sit co
natus astruere. 8

Que sit dei immortalitatis aīe fidelis assertio et q̄ laborz
virtutūqz fr̄ms beata eternitas est. 9

Ite de immortalitate aīe et q̄ virtūz semel habita p̄petuat̄
et amitti nō p̄t et q̄ vita duplex est et de mortē hōi
due p̄pōm̄ntur. 10

De resurrectione corporū mortis et morte aīaz p̄petuitate.
Ite de immortalitate aīe cōn̄ lucetū et Epycurū et de dīna
mētis et aīe et de corporū resurrectione. 11

Quibus testimōiis immortalitas aīe app̄bat̄ et futūz
iudiciū dei et q̄ntū d̄ystorens alios vicit̄ i errore. 12

De fine mūdi et errore caldeoꝝ de etate mūdi et q̄ post
sex etates id ē sex milia ānoꝝ statū mūdi mutabit̄ et re
nouabit̄ et q̄ mille ām̄ sūt vnus dies dei et q̄ p̄q̄ iudiciū
mille ām̄s regnabūt electi dei in t̄ra. 13

Quare submersio pharaonis et egyptioꝝ et liberatio hebre
oꝝ de seruitute egypti p̄figurant liberatiōē electoꝝ
et rephoꝝ dāpnatiōē que futūa et q̄ romanoꝝ ip̄iū

an' delectat' et in aham suma p'as r'uerter' Et q'bus etatu
gradibus roma creuet et definet. **12**

Quo iperij ventura sit destructio et q' illa signa p'cessura
sint scdm vaticinia p'haru' et sibille. **14**

De aduentu magni p'phe qui Elyas ab alyis dicit' et quo in
terficiet' ab anticristo et resurget die 3^a et ascendet in ce
lu' et de p'secutione ecclesie quam inferet antec'ps et de
miraculis eia. **16**

Quo hec p'nu'ntiata sint et vaticinijs p'haru' et ora
culis gentiliu' vatu' et vsibz sibillimis. **17**

Quo xp'us et quibz p'cedentibz signis descendet de celo
vt interficiat antic'pm et tyranos et ipios delect de tra et
q' vigiliis nocturne xpianoru' ideo institute sut q' xp'us
de nocte venturus e' et q' dii et cultores eoru' dabunt' ma
dio sicut sibilla p'edixit. **18**

Quo aperietur inferi et resurget mortui et qui iudicandi
sunt et qui non Et quo h' sibilla p'dixit et qua r'one o
mia cu' imortalis sit patibilis ee possit. **19**

De pot'na dei que p' merito auu'p' p't angelos et hoies
punire de carnis imortalitate post resurrectione de dra
ignis iehemialis et ignis cois et quid in electis uel
reprobis operetur. **20**

Et hec a quibusda' dicit' ee poetica et vn' ad notione
uenerunt poetaru' et quibz de caus' coru'perunt v'itate et
letheu' amne et alia fatastica r'duxerunt. **21**

De resurrectione et q' putagoras et alij phi in epte locuti st
de Anastasio m'ch'eres aias i'uaia tr'sire corpa. **22**

Et fm vaticinia sibille post iudiciu' p' mille anos reg
nabit in tra filius dei cu' electis suis in sca ciuitate quam
constituet et q' dyaboloz mille am' v'ntetur et ois cre
atura mansuetet et ad iocunditatem seruet hoi' Et xp'us
ab homibz colet' vt de' et d'ns. **23**

Quo no' restant ex quau'nda' s'pturaru' assertionone n' duce
ti am' usq' ad v'ctu' muocatione' et q' fm's no' aderit n'
roma destructa. **24**

De elaps' mille am' aurei s'ci p' iudiciu' soluet' ite dy
abolo et contabit g'etes vt scam expugnet citate et obsidebt
ea et quo ea deo oio destruet et p'cis etnis cadet elias hoibz
h'islay ad glam agelo' p' r'surrectione scam. **25**

Exhortatio vt omes p'peret ad suscipieda' cu' r'ligioe sapiuz
p' qua' ad b'issima p'ueit' et'ne vice b'itudme. **26**

Quid dictū in precedentibus libris, quid restat dicendū in
ultimo q̄ sunt cedituri veritati et qui nō et q̄re. Ca. p̄m

Bene habet iacta sūt fundamenta solū ieiunij
ut ait sūm̄ orator. Verū nos nō fundamenta
solū ieiunij q̄ firma et p̄dona essent opi p̄se
tendo si magnis robustisq̄ molibus edificau
totū pene vsq̄ ad sūma p̄duximus. Restat
id qd̄ est multo facilius ul' tegē ul' ornāe sme q̄ tū p̄ora
opa et mutua sunt et ingrata. Nā quid p̄dest ā sanlis
religionibz liberari aut intelligē verū quid ā vanitate
false sapie p̄uide' aut que sit verā cognoscē. quid mō
p̄dest celestā illā iustitiā defendē. quid tū magnis diffi
cultatibz cultū dei tenē que est sūma v̄tus nisi tū diu
nū p̄m̄iū b̄ntudinis p̄etue subsequat'. de qua nob̄ est
in hoc libro differendū. ne p̄iora oīa irrita et infruc
tuosa videant'. si hoc cuiq̄ tā illa suscepta sūt in iertū
r̄linquamz. Ne quis forte arbitret' tantos labores itas
sū suscipi. dū eorū celesti mercede diffidit quā deo statu
it ei qui h̄ suauia t̄re bona p̄ sola m̄diaz virtute
gtempserit. Satis et huic parti fatiamus tū testimo
nys diuinariū l̄rariū tū enā p̄babilibus argumētis
vt eoz clarū sit et futura p̄nibz et diuina et̄nis et
p̄etua breuibz esse anteponenda qm̄ sūt t̄palia p̄
mia vitiorū sempiterna virtutū. Exponenda igit'
cōne m̄di ut facile possit intelligi et qm̄ et quare ef
fectus sit et a deo est plato qui de m̄di fabricatione
differuit n̄. s̄are docente discat. ignorabat. Ideoz m̄pe
tū dixit esse fabricatū. c̄nod longe scius est qm̄ q̄
quid est solidū et graui corpe vt m̄nū cepit aliq̄n ita
fme rapiat n̄re est. Nam Aristoteles tū nō vidēt que
admodū posset tāta verū magnitudo intēire et hanc
p̄s̄ptionē vellet effugē. s̄ aut fuisse m̄dū ac s̄ futuz
p̄rois nichil vidit quia quitqd̄ ē aliq̄n habuēt p̄nā
p̄nū n̄. omo quitqd̄ p̄t esse nisi cepit. Nā tū t̄rā et a
quā et ignē disp̄re consumm̄ d̄stinguūz videamz que
sūt v̄tiqz m̄di p̄tes intelligitur id totū esse m̄ile et
sūt m̄bra m̄ilia. Ita sit vt natū sit quitqd̄ p̄t m̄te
r̄re sed et omē qd̄ sub visu oculorū venit et corpale
vt ait plato et solubile sit n̄re est. P̄nq̄ igit'. Epycurus

Remo

110

auctore demerito veridicus in hac re fuit qui ait et ortu ali
 quā et aliquā esse putari. **N**ec tū rōne vlla reddē potuit a
 quibus decausis tantū hoc opus a quo tpe resoluat. **Q**d
 qm̄ deū nobis reuelant n̄. cōiecturis id assequi. s̄ tradi
 tione celesti docēbim̄ sedulo vt eandē studiosis veritatis
 appeat non vidisse neq; ophēdisse p̄hos vitatē s̄ ita le
 uiter odiatos vt tū vn̄ eos odit ille sapiē tā suauis tā
 vicūdus afflaucit nullo mō senserunt. **I**nter m̄ n̄c̄rū
 pato admonē lectores q; h̄ m̄a que tradim̄ p̄ue vitio
 seq; mētes a oīno non intelligent. **H**ebetat̄ em̄ aties
 eam̄ trem̄s cupiditatib; que sensū omēs grauāt i beal
 lesq; reddūt a eam̄ si intelliget dissimulabūt tū vt h̄
 vera esse nolēt quia trahūt a vitijs et scientes malis
 suis fauent quoz suauitate capiūt et vitutes viā dese
 rūt mig acerbitate offendūt. **N**am qui auācia et opū
 inexplebili quadā sibi flagrant quia non p̄nt vedit̄
 aut dilargitis que amat tenui cultu vitam dege s̄
 dubio malūt id esse fictū quo desiderijs suis renūtia
 re cogūt. **I**te qui libidm̄ stimūl m̄itati vt ait po
 eta m̄urias ignēq; ruit vitijz incredibilia nos dicit
 auferre quia vlnēat aures eoz p̄cepta otimētie que
 illos a voluptatib; suis p̄hibent quib; aīam suam
 nū corpe abudicauerūt. **R**ui vero ambūioē inflati a
 amore potētie inflamati omē studiū ad honores ac
 quirendos contulerūt n̄. si solem quidē ipm̄ gestem̄
 in manib; fidem comodabūt ei doctrine. qui illos in
 bet oīpotentia et honore ḡcepto huiles viue atq; ita
 huiles vt et accipe iniuria possint et restere nolunt si
 accepint. **H**ij sūt hōies qui cont̄ veritatē clausis om̄t
 quoquo mō latraunt. **R**ui aut̄ sanerūt. **I**de non ita
 vitijz imersi vt insanabiles non sint et credent hīs et
 libent̄ accedent et quemq; dicim̄ opta et plana et si
 plina et quid maxie opus est et vera et inextingua
 bilia illi videbūt. **N**emo v̄tuti fauet nisi qui sequi p̄t
 f̄ sequi at̄ non facile est oībz hīs p̄nt quos paup̄tas
 et rerū indigentia exerant et rapaces v̄tutib; efficit
Nam si virtūz ē tollerantia malozū non capiūt ergo
 virtute qui s̄ in bonis fuerūt quia mala neq; expti

sunt neque ferre possunt assuetudine ac desiderio honorum quae sola
nouerunt eo fit ut pauperes et humiles deo cedat facilis qui
sunt expediti quam diuites qui sunt impedimentis pluribus impli-
cati primo vero catherinati et expediti seruiunt ad nutum domini
cupiditatis quam illos in exterrabilibus vinctis irretiuit
nec possunt in celum aspice quam mens eorum in terra prona hu-
mily deserta est virtutibus autem via non capit magna onera
gestantes Augustus admodum trames est pro qua iustitia ho-
mine deducit in celum Huc tenet non potest nisi qui sunt expe-
ditus et nudus Nam isti locupletes multis et ingenibus
sarcinis onerati per viam mortis incedunt que tutissima est
quam late perditio dominat. Hijs acerba sunt venena quae deus
ad iustitiam praecipit quaeque nos dei magisterio de virtute ac ve-
ritate discernimus cibus si repugnare audebunt hostes se-
nerae nostrae est virtutis iustitiaeque fateant. Aggrediar nunc
quod superest ut finis operum possit imponi. Ad autem superest ut
de iudicio dei differamus quod tamen constituetur cum dominus in redie-
rit in terram ut vinctusque per merito a primo per soluat a pena
Itaque ut in primo libro de primo aduentu eius diximus sic in hoc secundum
reddemus aduentum quem iudei quoque et sperant sed
fustra quam nostrae est ad eos consolandos fuerat ad quos
conuocandos prius veniat Nam qui violauerunt iuramentum huius-
modi sentient in praesentia victore. Eaque omnia quae legunt et non
intelligunt deo repensante patient. quippe qui primis om-
nibus inquinati et insuper sacro cruore perfusi ab illo ipso cui
nequandis manus intulerunt sunt ad aeterna supplicia destina-
ti. Sed est nobis contra iudeos scripta materia in qua illos
erroris et sceleris reuicemus. Nunc ignaros veritatis instru-
amus. *Quod autem secundum de felicitatis statu futurum est pro-
iudicium et quare ratio mundi non potest ab homine apprehendi
et quod vera sapientiam non assequitur quis beneficio naturae*
Dispositione summum dei sic ordi sed gratia. *Ca. 1. 1.*
natum ut iustum hoc secundum deuersio temporum spatio tim-
mum sumat extinctaque pertingit omnia malitia et priorum animarum
ad beatam vitam reuocatis quietum tranquillum pacificum aere
ut denique ut poete vocant secundum deo ipso regnante floreat
In primis causa errorum omnium perhorum. Hec fuit quod rationem
mundi que tota sapientiam continet non apprehenderunt. Ea
vero sensu proprio et aeterna intelligere non potest apprehendi quod illi si-

doctore p[ro]p[ri]os facit voluerunt Itaq[ue] inuarias sibi q[ue] sp[irit]u conuarias
 smas maderunt ex quib[us] exitu non h[ab]ent et in eode[m] loco si
 aut Comit[us] ait hesitauerunt s[ed] assuptionib[us] eoru[m] non in
 dente r[ati]one cu[m] assu[er]issent quide[m] na[m] s[ed] que affirmari pro
 bariq[ue] non possent sine sua ueritate reru[m]q[ue] celestiu[m] que
 ut sepe ia[m] dixi non p[otes]t esse in homine nisi deo doct[us]e per
 cepta Nam si p[otes]t homo intellige[re] e[st] quasi euestigatio sub
 sequi no[n] p[otes]t aut facit que de[us] quia mortali corpe induct[us]
 est Ergo ne intellige[re] quide[m] p[otes]t que facit de[us] quod aut fieri
 no[n] possit ex imensitate reru[m] atq[ue] operu[m] diuinaru[m] facile
 est vniu[er]s[us] metiri Nam si mundu[m] cu[m] oib[us] que su[n]t in eo
 gteplari uelis intelliges p[er]fecto q[ua]ntu[m] dei opus hu[m]anis o
 pib[us] an[te]stet Ita q[ua]ntu[m] opa diuina et hu[m]ana interest tm
 distare int[er] dei homin[is]q[ue] sapiam n[on] est. Na[m] quia deus
 incorrupt[us] atq[ue] immortalis est et id[em] p[er]fect[us] quia sempit[er]nus e[st]
 sapia quoq[ue] eius p[er] inde ut ip[s]e p[er]fecta est. Nec obstare illi
 quib[us] p[otes]t quia nulli rei de[us] ip[s]e subiect[us] est Homo at
 qua subiect[us] est passioni subiecta e[st] et eius sapia et r[ati]o
 Et sicut hominis vita multe res impediunt quo min[us] possit
 esse p[er]petua Ita sapiam quoq[ue] eius multis reb[us] impedi ne
 cesse est quo min[us] in p[er]spicienda p[er]mit[us] uitate p[er]f[ec]ta sit
 Ergo nulla est hu[m]ana sapia si p[er] se ad notionem ueri sci
 entiamq[ue] intantur q[ui] mens hominis cu[m] fragili corpe
 alligata et in tenebroso domulio inclusa neq[ue] liberius
 euagari neq[ue] clari[us] p[er]spice[re] uitate p[otes]t. Cui[us] notio diuine
 conditionis est Deo em[en] soli opa sua nota su[n]t Homo at
 no[n] cogitando a disputando assequi ea p[otes]t s[ed] discendo et au
 diendo ab eo qui scit sola p[otes]t et docet. Ideo M. lulius S[en]ec[us]
 socratic[us] de platone tr[an]sferens dicentis uenisse t[em]p[us] ut ip[s]e
 se migraret euita Illos aut[em] apud quos tam sua po
 rabat age[re] uita[m] utru[m] meli[us] sit inquit dii immortales
 su[n]t Ho[mo]m arbitror scire ne min[us] quae n[on] e[st] omnes
 phie sectas alienas esse a ueritate quia ho[m]ines errat qui
 eas constituerunt n[on] vllu[m] fundamentu[m] a firmitate p[otes]t
 habere que nullis diuinaru[m] uocu[m] fulcunt[ur] oraculis
 Q[ua]ntu[m] errauerint supra de r[ati]one mundi et auctore o
 mu[n]i deo et ho[m]i[n]e p[er] que fact[us] est mund[us] et q[ui] manifest[us]
 ront epy[sc]opu[m] r[ati]o[n]ibus doceatur mundu[m] et o[mn]ia que
 i[n] eo sunt dei prouidentia gubernari. Ca[m] 3^m

p[er] p[er] p[er]

Et qm de phorū erroribz loqm. stori natura i duas
ptes diuidit vna que efficiat altera q se ad facie
dam tractabile prebeat in illa pma esse vim senhe
di in hac materiam n. altera sine altero posse. Quo
idē pt esse qd tractat et tractat. si quis dicat idē esse figu
lū qd lutū et a lutū eē idem qd figulū. Nonne apte i
samre videat. It ist vno nē noie duas diuisissimas cō
prehendit deū et mūdū artificē et opus. Dualt q alterū
sine altero nichil posse tāq nā sit deus mūdū termina
tus Nam interdū sic opūdūt vt sit deus ipē mēs mūdū
et mūdū sit corpū dei quasi vero sit esse repmt mūdū
et deus ac nō ipē mūdū fecit quod et ipi fatent. alias
nō hoim causa predicant esse fabricatū et esse sine mū
do si velit possit. siquidē deū est diuina et etna mens a
corpore soluta et libera cuiq vim maiestatemq qm m
telligē non poterant misauerūt cū mūdū id opū suo
Vn est illud vrgilianū. Totāq infusa p artus mens a
titat molem et magno se corpe miscet. Vbi est g. illud
qd idem ipi aiūt et factū esse diuina puidētia et regi
si em fecit mūdū fuit g. sine mūdū. si regit nō vtiq
sicut mens corpe regit si tāq domū dñs nauē gubernator
auriga curū n. in mixti sūt hys rebus quas regit.
Nā si hēt oia que videmz dei mēbra sūt iā insensibi
lis ad hys ostituit. deus qm mēbra sensu carent et mor
talis qm indigemz mēbra esse mortalia possu enūa
re quoniens repentinis quassate motibz ut hauerūt
tre ul' descenderūt in abruptū quoties demerse fluc
tibz et insule et vbes abierūt in pfundū. fugise
ros capos paludes mundauerūt flumina et stagna sic
cauerūt. Montes etiā ul' cenderūt abrupti uel planis
fuerūt adequati pluimas regiones et multorū fūda
mēta mōtū lates et mtnus ignis ab sūt. Et h. parū
ē si mēbris suis nō pat deū n. etiā hoim liceat aliqd
in dei corpus. Maria extuūt. mōtes exadūt et ad eu
endas opes interiora tre viscera effodūt. quid q ne ara
u quidē sine laceatioē diuini corpis pt vt iā scelerata
ti atqz ipi sūmz qui dei mēbra violēm. Patit. ne
g. verari corpus suū deus et debile se ut ipē facē ut
ab hoim sūmz. nisi forte diuinus ille sensus qui mūdū
et oibz ptiqz mixtus est pma tre faciem reliquit ac

semina dimer sit ne quid doloris & assidua lateatione sen-
 tiret. Et si hoc vanū et absurdū est tam igit̃ id ipi cogit
 q̃ h̃ indiget sensu qui nō p̃spexerūt diuinū quidem spm̃
 esse ubiq; diffusū coq; oīa continēi non tñ ut deus ip̃e qui
 est incorruptis grauib; et corruptibilib; elemētis miscat.
Illud g̃o rectius qd̃ a platone sup̃serūt a deo f̃m̃ esse mudū
 et eiusdem p̃uidentia gub̃nari. **O**portebat igit̃ et platone
 et eos qui id̃ senserūt cor̃ et explicāe que tā q̃ rō f̃ueit tā
 ti op̃is fabricandi quare hoc a rō gr̃a fecit. **A**t id̃ stoya inq̃
 ut causa mud̃ effect̃ est. **A**udio s̃ epytū ignozat ip̃os
 hōis quāe aut quis effect̃. **N**am lucretius cū mudū duc-
 ret non esse a dys constitutū sic ait. **D**uc̃ port̃ hōm̃ tā uo-
 luisse parare p̃clara mud̃i natura. **D**em̃ intulit de s̃pe
 e. **Q**uid em̃ imortalib; atq; ṽis. **S**ia ñra queat largiū
 emolumentis ut ñra quitq; tā ag̃ aggrediāt. **M**elito il-
 li em̃ nullā rōem asserēbat. **C**ur h̃ua^m geñ ul̃ creatū
 ut op̃itū esset a deo. **N**am hoc officū est fact̃m̃ mud̃i
 et hōm̃s exponē cuius illi exptes fact̃arū veritatis nec
 attingē ñ. **V**idē potuerūt. **E**rgo ut paulo añ dicebā tū
 assup̃sissent id̃ qd̃ erat verū q̃ mudū a deo factū et hōi-
 nū tā esse f̃m̃ in qm̃ in g̃sequētib; rō defecit nō potu-
 erūt defendē id̃ qd̃ assup̃serat. **D**em̃q; plato ne dei op̃g
 thealū et cuiosū facēt metnū dixit eē m̃surū. **S**i
 hōm̃ tā fact̃ est ut eter̃nq; esset. **C**ur g̃o ipi quorū tā fac-
 tus est non sūt sempit̃m̃. **S**i mortales p̃ quos factus
 est ergo et ip̃e mortalis atq; solubilis. **N**eq; em̃ plures
 e ip̃e q̃ ij quorū gr̃a fact̃ est. **E**t si ei rō quadret
 intelligēt pituētū esse quia fact̃ est ñ. posse metnū
 manē nisi q̃ tangi non p̃t. **Q**ui aut negat hōm̃ tā
 factū hic nullā rōem tenet. **S**i em̃ diat ip̃m̃ fabri-
 catorē sua tā tm̃ h̃ opa esse molitū. **C**ur g̃o nos nati
 ceterorūq; aiantū fatio. **C**ur aliena cōmoda int̃p̃m̃q;
Cur dem̃q; augem̃. immūm̃. interm̃q;. **Q**uid habz rō
 m̃ ip̃a g̃riatio quid p̃etua successio. **A**liminū vidē
 deus voluit et suis varijs ymaginib; tāq; sigilla con-
 fuge quib; se oblectaret. **E**t nichilōq; tñ si ita esset cu-
 re h̃ret aiantes. **P**apueq; hōiem. **C**uius ip̃is nicta sub-
 ierit. **Q**ui at dicūt s̃p̃ mudū fuisse. **O**mitto illud qd̃ eē ip̃m̃

sine aliquo principio non potest unum se extricare non queunt sed hoc
dico si mundus si fuit nulla potest habere rationem. Quid enim potuit
in eo moliri quod nunquam super sit exordium. Nam prius quam fiat a
liquid aut struatur opus est consilio ut disponi possit que
admodum fiat non magis quidquam potest sine provisione rationis. Itaque
omne opus ratione precipit non habet ergo rationem quod factum non est
Atque mundus habet rationem quia et constat et regit ergo et fac
tum est si factum est et resolvetur reddat ergo istam rationem si potest. Cur
aut factum in principio sit aut postea resolvetur. Quod quia
deum non potest. Epycurus siue democritus sua sponte natum
esse dixit semibus inter se passim coeuntibus quibus iterum re
solutis dissidui atque interitum seculorum corruptit ergo quod recte
viderat et totam rationem penitus ignorantia rationis eunt redierit
quod mundum et omnia que in eo gerunt ad similitudinem cuiusdam va
nissimi somnii si quidem rebus humanis ratione nulla subsis
tat. Cum vero mundum omnesque partes eius ut videmus mirabilis
ratione gubernet ac celi tyantia et caelis in ipsa anxietate cursu
astroborum luminumque celestium temporum constant ac mirra desip
tione traxerit varia semiditas plana caporum innumera et ag
geres montium viriditas ubertasque silvarum fontium salub
rima eruptio fluminum oportuna inundatio maris opu
lentia et copiosa interfusio ventorum diuisa et vtili aspersione
lectaque omnia ratione summa consentiant. Quis tam secum ut existi
met sine ratione esse facta in quibus mira dispositio prudentis
sine ratione elucet. Si ergo sine ratione non est non sit quicquam ois
si et prudentia summi dei et dispone rerum et vix ex mag
nitudine et partibus ex gubernatione manifesta est hebetes ergo
et insani qui prudentia non esse dixerunt non ipse barere si deos
idcirco non esse dicunt ut unum dicunt. Cum autem ideo ut nullum
qui eos diluisset non putat ipse delirat. **Quod omnis res
ad aliquem usum facta est etiam illa que ois videt esse ma
la que homo creatus sit corpore fragilibus et capax rationis. Cap. 6^m**

Sed de prudentia satis in primo libro diximus quia et si
est ut apparet ex mirabilitate operum suorum nunc est
homines ceterosque animales eadem prudentia creavit. Videmus
ergo que ratio fuerit fingendi hominis tyantiam quam constat id quod
stoya ait hominem in mundum fabricatum quaque in hoc ipso
mediocriter non peccent quod non hominis ratione diuina fuerit
hominum vniuersam enim singularem appellatio totum comprehendit hu
manum genus si hoc id quod ignorat unum hominem a deo esse

formatū putantq; hōies in oībus tēp; et agris tāq; fun-
 gos ee gnatos. **Et** Hermes non ignorauit hōiem et a
 deo et ad similitudinē dei factū. s; recto ad ppositū. Nichil est
 opmor qd sit p seipm sōm s; quicqd oīmo sit ad vsū ali-
 que frei nōe est. **Quis** est em tam del meptq; ul tā otio-
 sus vt aggrediat; aliquid face frustra ex quo nulla utili-
 tate nullū cōmodū speret. **Qui** domū edificat nō idēto edi-
 ficat vt oīmo domū sit s; vt in ea possit habitari. **Qui** nauē
 fabricat non ideo insumit opam vt tm nauis appareat s;
 vt in ea nauiget. **Item** qui vas aliquod instituit a format
 non p trā id facit vt tm fuisse videat; s; vt vas illud effec-
 tū capiat aliquid nūcū. **Itē** cetē q; aūq; sūt nō vtup
 in supuanū s; ad vsus aliquos vtilēs laborant. **Plūd** q;
 igitur a deo factū est nō vtiq; p ipm mūdū neq; em a
 calore solis aut lumine a sapie aspiratōe uentōrū a humo-
 re mbrūū aut alimonia frugū cū sensu careat indiget
sed nō illud quidem dicit p q; deo p seipm fecit mūdū
 qm p esse sine mūdo sūt sūt antea et hys oībz q; m eo
 sūt quoq; et gnantur deus ipē non vtatur. **Appet** q; aīan-
 nū causa mūdū esse constructū qm rebz hys quibus
 constat aīantes sūt que vt uiuē et constare possint
 oīa hys nūcāia tēporibz certis submstrat. **Rursus**
 cetēbz aīantes hōis tā esse putas ex eo clarū ē q; hōi
 seruiūt et tutelē eig atq; vsibz data sūt qm sūt tēne
 sūt sūt aquatiles non sentiūt mūdi cōne sūt hōi s; es
 pondendū est hoc loco phos maxieq; Lucretiōe qui ait
Cur deus oīa mī tā cū facit tanta vim patruū r uipe-
 rarūq; ferit. **Cur** tā multa pestifera tta marieq; disp-
 seit iudens ad disputandū locq; s; vt in tūsurfa breuit
 ostīgenda est. **Qm** hō ex rebz diuisis ac repugnātibz
 gfigurata est aīa et corpe id ē relo itaq; tenui et rōp hē-
 sibili et hō ac tpali sensibili atq; bruto luce pōito at
 q; tenebroso ipā rō ac nūctas exiebat et bona homi-
 pōm et mala bona quibz vfat; mala q; vitet et ca-
 ueat. **Idē** em data ē illi sapia vt cognita bonoū ma-
 loūq; natura et in appetendis bonis et in malis de-
 dmandis vim sue cōmō exieat. **Nā** cetis aīalibus
 quia sapia non data est et munita mdumctis nūli-
 bus et armata sunt hōm aut p hys rebz oībz qd
 erat pāpūū cōnem solā dedit. Itaq; nudū format

et mer mem vt cu sapia munit et tegit munita
 et ornatu eius non foris s mto no in coipe s in corde
 stituit nisi qo essent mala que cauēt que a homo vili
 busqz distinguēt non esset sapia necessaria Sicut et
 ni tulio Aut ideo homi data esse rone vt et pures ca
 peret vsus sui gra et naturas vperas vitaret salutē
 sue causa aut idcirco ei bona malaqz pposita quia sapiaz
 accipat cuiusvis ois in discernendis homo malis qz
 vsauē magna usi et vca et admirabilis est vis et ro
 et ptas homis p que mudu ipm et vniusa quiqz su
 deus fecit tantuqz illi honois habuit vt eu presueret
 vniuis qm solus poteat dei opa mirari Optime igit
 Eslepiades nu de puidencia dei sumi differes in eo
 libro quem scripsit ad me atqz ideo inquit merito quis
 arbitretur proxima sibi locu diuina puidencia pui
 disse ei qui potuit intellige ordinatione sua Ma sol
 iste est et qntu gre affectat celis institutis hoc celu quis
 id suscipit hoc pelagus quis in conauigat hic ignis est
 quis eo vtit Instituit qo sumo deo non p se quia nihil
 eget s p hoiem qui hys congruent vteret. **Quare**
homo reatus sit et qre ex conuio gisset et q ci diuiliu
constitutu est in medio et vita duplex pponit quaru
altera mstrat na et altera largit gra et quid significat
q ho pmu quadrupedibz gformatur et postea erigit

Quare tamen legitur exortio exi rationis Ca^m 4^m
 Addam qo rone quae ipm hoiem fecit ord si phi
 fecissent aut defendissent illa q vera inueniat a t mari
 mos eriores non mredissent H em summa hic tardore
 ru est qua qui no tenuerit veritas illi ois elabit hoc
 e demqz qd effinat illis non qdiaz rone Que illis si
 affluisset si sciam homis ome cognouisset nuqz dis
 putationes eoru et oem phiam de trisuso academia
 uigulasset Sicut q mudu non p se deus fecit quia
 comodis eius no indiget s p hoiem qui eo vtit Ita
 ipm hoiem p se Que utilitas deo in hoie inquit e
 pcurus vt eu p se facit s vt esset qui opa eiq m
 telliget qui puidencia disponedi rone facendi veri
 tate consumadi et sensu admirari et voce ploqz posset
Quaru omi summa e est h vt deu colat Is em colit quib

intelligit **I**saiaem reuerti omni **I**s verum preem suum debita ve-
 neratione psequitur qui virtute maiestatis eius de suorum opm
 uentione pfectione metitur quod plamq; argumetu p
 ferri potest et mundum hominis et hominem sua ratione deum sentisse quod
 ex omnibus animantibus solus ita formatus est ut oculi eius ad ce-
 lum creati faceret ad deum spectans vultus cum suo pante
 totus sit ut videatur hominem deus qua si porrecta manu al-
 leuatum ex humo ad contemplationem sui exiitasse **Q**uid ergo
 inquit deo nihil hominis offert **H**oc et nulla re indiget vel
 si tantum honoris hominum habuit ut ipse cum mundum fabricaret
 ut instrueret eum sapientia ut deum inuentum faceret cuius diligenter
 tanquam filium aut fragile mortalium constituit **C**ur omnibus malis quod
 diligebat obicit cum oportet et vultum esse hominem tanquam gradum
 ac proximum deo et perpetuum sicut est ipse ad quem colendum et co-
 templandum figuratur quod huc fere in prioribus libris spar-
 sum dominum in quantum proprie id maius nunc exigit quia de beata
 vita disserere oportet **E**xplicanda sunt ista diligentius et ple-
 nius ut dispositio dei et opus voluntasque nascatur **C**um posset
 spiritibus suis immortalibus inuicibiles animas parare sicut a-
 gelos genuit quibus immortalitas sine villo malorum periculo
 aut metu constat ex cogitavit tamen tenaxabile opus quod amo-
 dum infinita multitudinem crearet animarum quod primo scibili-
 bus et thecalibus corporibus alligatas constitueret inter bo-
 num malumque medias ut constantibus ex utrisque non virtutem
 proponeret ne immortalitate delicate assequerentur ac mollite-
 re ad illud vite meloquibile premitur tamen summa difficul-
 tate ac magis laboribus puenirent **E**rgo ut eas grauius
 et uexalibus moribus induceret quantum consistere in medio
 non poterat ponderibus et gravitate corporis deorsum premete
 sedem illis ac dominum primo condendum esse decreuit **I**-
 tanquam ineffabili virtute ac potentia pericula mundi opera mo-
 lito est suspensus in altitudine leuibus elementis et quibus
 in ima depressis et celestia firmavit et terna constituit non
 est nunc nunc exequi singula quam exequi in secundo libro v-
 miosa exequi sumus **I**una igitur posuit in celo quorum mo-
 deratio et claritas et motus aptissime ad utilitates viuendi-
 um temperatus est **T**erre autem quam sedem voluit esse fertilita-
 tem varia gignendi ac proferendi dedit ut virtute fru-
 gum et herbarum viuentium pro natura et usu cuiusque generis ali-
 mentum administraret **T**um profectis omnibus que ad con-

ditione mundi pertinebat hominem finxit ex ipsa terra quam
illi a principio in habitaculum preparavit Id est spiritum suum
treno corpore induit et involuit ut compactis ex rebus di-
versis ac repugnantibus bonum ac malum caperet ac sicut terra
ipsa fecunda est ad fruges parandas ita corpus hominis
quod assumptum est e terra gignendi copia facultateque paratam
sobolis accipit ut quoniam fragili materia formataque metrum manere
non poterat Peracto temporalis vite spatium cedet et illud quod
fragile atque iberrillu gererat perpetua successione renova-
ret **Cum** igitur mortalem finxit et fragile cum illis cum mundum
edificasset primum ut infinita vis aeternum gigneret omnemque
terram multitudinem replet Deinde ut proponeret homini virtute
Id est tolerantiam malorum et laborum per quam possit primum in
mortalitatis adipisci Nam quia homo ex duabus rebus constat
aerem atque corpore quorum alterum terrenum est alterum celeste due
vires homini attribuit sunt una temporalis que corpori assignatur Alte-
ra sempiterna que aere subiacet Illa nascendo accipimus
hanc assequimur laborando ne immortalitas homini ut ante
diximus sine ulla difficultate constaret Illa terrena est sicut
corpus et ideo finitur hanc vero celestis sicut aerem et ideo finem
non habet Illa prima nascentes accipimus hanc secundam scien-
tes virtuti enim non nature dat quia voluit nos deo vitam
nobis in vita comparare Idcirco a virtute meamur In hac cor-
porali non est summum bonum quoniam sicut nature divina nobis est
data ita rursum divina nature solvet ita quod finem habet su-
mum bonum non habet In illa vero spirituali quam per nos ipsi ac-
quirimus summum bonum continet quia malum non potest habere non
finem Cui rei argumentum natura et ratio corporis prebet Cetera namque
aerialia in humanum degunt quia terrena sunt non capiunt immor-
talitatem que de celo est homo autem rectus in celum spectat quia propo-
rita est illi immortalitas non tamen venit nisi tribuat homini a
deo Nam nichil inter esset inter iustum et iniustum si quidem
omnis homo natus immortalis foret quod immortalitas non sequi-
la nature sed merces primum quod virtutis est Deinde homo non
statim quoniam natus est rectus ingreditur sed quadrupes primo
quia ratio corporis et huius partis vite corpus est nobis cum muti
aerialibus post deum confirmans viribus erigitur et lingua
eis in eloquium solvit et mutum animal esse desinit Que-
ratio docet mortalem nasci hominem postea vero immortalem
fieri cum cepit ex deo vivere Id est iustitiam sequi quam gignit

in dei cultu ai exultavit hoem deus ad aspectu celi ac sui
 quod tu fit ai homo celesti laurato purificatus expomit msa
 na ai oi labe vite prioris et inaccessibili diuini vigoris ac
 cepto fit ho pfectus ac plenus Ergo quia virtute pposuit ho deus
 licet aia et corpus consonata sut in contraria sut et ipugnat
 iure ai bona mala corporis sut Ideo opu fuga voluptatu
 q interdutio doloris mortisq otempty sic corpus bona ma
 la sut ai hoc e cupiditas et libido quibz et opes appetunt
 et suauitatis variaru voluptatu quibz enatuaty aim q
 tingunt Ideo nate est iustu et sapiente in oibz malis esse qm
 malozu virtus est fortitudo Inuistos aut in diuinis in
 honore in platee hec em bona corporalia et terrena sut Illiat
 terrena vita agut n assequi immortalitate querut quia se
 voluptatibz dederunt que sut virtus imite Itaq vitali
 spalis illi etne debet esse subiecta sunt corpus aie Quisquis
 q aie vita malueit vita corpus otemptat nate est Herasit
 emti ad sumu potest nisi q sut ma desperit Qui aut
 corpus vitam fuit aplerus et cupiditates suas in tram
 deretit illa superiore vita consequi no pt sed qui vlt
 bn uiuere meternu male vuet ad tepus et affinetur o
 nibus molestis et laboribz q diu fuit in tra vt habeat
 diuinu et celeste solatiu Et qui malueit bn vne ad tepg
 male vuet meternu Pappabit em sma dei ad etnam
 pena quia celestibz bonis terrena pposuit ppterca igitur
 coli se deq expetit et honoari ab homie taq pr vt virtute
 et sapiam teneat q sola immortalitate parit Na quia nil
 lus aliis pter ipm donae ea pt quia sola possidet pieta
 tem homie qui deu honoauit hoc asuit pmo vt sit in
 etnu beatus sitq apud deu et cu deo sp **Item quare ma
 dus creatus sit quare ho q mamis sit culty deoru. ca. 6. m**

Nunc tota rone breui arcauptione signem? Idco
 mundus facty e vt nascam? ideo nascim? vt agnos
 camq factore mundi ac nri deu ideo agnoscamq vt colam
 ideo colimq vt imortitate pro laboru mercede capiamq
 qm maximis laboribus cultus dei constat ideo pmo i
 mortalitatis affiam? vt similes angelis effia sumo pri
 ar dno ppetuu et smq etnu dei regnu Ne sumarez
 est hoc arduum dei hoc misteriu dei a quo sut alie m
 qui sequetes pntem voluptate terrestribz et fragilibus se
 bonis addixerut et aias ad celestia gemitas suauitatis?

Ne by
 p. m. p. m.

10
indiferis taq̄ luto cenno ue demeretur **Quaeramus** nūc bi
tissim an in cultu deorū id ulla subsistat qui simulati sūt
Si ideo tm̄ ab hominibz colūt̄ vt prestent illis opes victori
as honores queq; alia q̄ non nisi ad p̄ns valent si sine
cā dignim̄ si in hominibz p̄randis p̄uidencia nulla
vsatur si casu nobismetipsis ac voluptatis n̄re gr̄a nasci
mur si nichil p̄ mortē sumus quid p̄t ee tā sup̄uacua
tā mane tam vanū q̄ humana res et q̄ mūd̄ ip̄e qui
cū sit incredibili magnitudine tam mirabili rōne con
structa h̄i rebus ineptis uacet. **Cur** em̄ ventorū sp̄us nu
bes citent cur emittet fulgura tonitrua mugiat imbes
cadant vt fuges tr̄a p̄ducat vt varios fetus alat **Cur**
deniq; om̄s natura rerū laboret ne quid desit eazū rez
quibz vita hom̄ sustinet̄ si est inanis si ad nichilū in
teamus nichil ē in nobis maioris emolumenti deo. **Cur**
si est dictū nephas nec putandū est fieri posse vt non
ob aliquam maximā rōnem fuit constitutū quod vide
amus maximā rōnem constare que p̄t esse rō in hys erro
ribz p̄uarū religionū et in hac p̄suasione phorū q̄
putant homines interire aīas profecto nulla **Quid** ei
habent dicē cū d̄i hominibus tam diligenter suis quo
q; t̄p̄ibus exhibeantur **An** vt illis fur et merū demus
et odorem thuris et sanguinē peridū que neq; imorta
libz grata esse p̄nt quia sūt fragilia neq; vsu esse exp
tibz corporū quia hec ad vsū corporū data sūt **Et** tm̄ si
ca desideraret sibi ip̄i possent exhibere cū vellent siue
igitur interire aīe siue in eternū manent quā con
giment cultū deorū aut a quo mūd̄ factū est **Cur** aut
quādo aut quousq; **Quatenus** hoīes aut quēob̄re p̄re
ati cur nascūt̄ interire succedūt renouat̄ eūd̄ d̄q; ex
nilitibz corū assequūt̄ qui p̄ mortē nichil futuri sūt eūd̄
prestant quid pollicentur quid minant̄ aut hominibus aut
dijs dignū vel si manet aīe post obitū quid de hys fa
ciūt̄ facturi ve sūt eūd̄ illi opus est thaurō aīarū **Ap̄i**
illi ex quo fonte oriūtur **Quid** aut quare aut v̄n̄ mul
ti sūt **Ita** fit vt si ab illa rerū summa qua sup̄ius op̄e
hendim̄q; aberraueris om̄s rō intereat ad nichilū
oīa reuoluant̄. **Quare** phi nequiuert̄ veritate
comprehendē integre quā tm̄ sicut̄ exēpla declarat̄ phi
culati ophenderūt totā s̄ defendē nequiuert̄. **Ca. m. A. m.**

Quam summa quia phi non apprehenderunt n. vitate q. p
 hende potuerunt quibus ea facte quibus summa ipa constat
 et viderint et explauerint sed diuersi ac diuise oia illa p
 tulerunt non anectes n. casu reru n. gsequens n. rones
 ut summa illa qua que gmet vniuersa et gpmgent et imple
 rent facile est aut docere pene vniuersa virtute p phos et sec
 tas esse diuisa Non em sic phi iam nos euntmq ut adha
 demia solent quibus ad oia runde ppositu est qd est potius
 calupniari et illude sed docemq nulla secta fuisse ta deu
 am nec phoru queq tam iane qui no viderit aliquid ex
 vero sz du contradicendi studio insamut du sua ena sta
 defendunt alioru etiam vera subuertunt Non tm a elap
 sa illis vitas est qua si quere simulabunt si ipi etiam
 potissimu suo vitio pderunt sz si extitisset aliquis qui
 vitate pferam p singulos p sectasq diffusa colligeret
 in vnu ac redigeret in corpus is pfecto non dissentiret a
 nobis sed hoc nemo facere nisi veri perito ac sciens pt pt
 Veru aut scire non nisi eis est qui sit docto a deo Ne
 mo em pt aliter repudiare que falsa sut elige ac pbac
 que vera sed si vel casu id efficeret? ctissime philosopha
 rentur Et quamvis non posset diuis testimonijs illa defen
 dere tm seipam illustraret veritas lumine suo Quare in
 credibilis est error eoru qui cu aliqua secta pbauerunt
 eis se addixerunt ceteras dapnat tanq falsas et manes
 armatas se ad pliandu nec quid defendere debeant sac
 tes nec quid refutare incursantq passim sine delectu o
 mia q asserunt qcuq dissentunt ob hos eoru p tmatissimas
 gentiones nulla extitit phi que ad veru ppris accedet
 Na pncipalim vitas ab hys tota gphensa e factu esse
 mundu a deo dixit plato id ppho loquit? idemq ex si
 bile carmbz apparet Errat igit? qui uel oia sponte na
 ta esse dixerunt nl inuicis semmibz coglobatis qm ta
 ta res tam ornata tam magna neq fieri neq dispo
 et ordinar sine aliquo prudentissimo auctore potuit
 et ea ipa ro qua constare ac regi oia sentiunt? solertissime
 mentis artificie continet? homi ta mundu et oia q in eo
 sut esse fa? toia loquit? Idem nos diuie tre docent.
 Errant g? democritu qui vniculoru mo putauit ef
 fuses esse de tra nullo auctore nullaq rone Cur em
 formatu sit homo diuini sacramenti est quod quia illi sac

non poterat humana vita deducit ad nichilum ad virtutem
capescendam nasci homines Ariston differunt Idem nos mouem
et disamus a phis Igitur falsus Aristipus qui hominem volunta
ti hoc est malo tamquam penam subiugauit immortales et ai
mas ferendas et plato disputauerunt Hec vero pars est in
religione doctrina Ergo dicarachus cum democrito errauit
qui perire cum coepe ac dissolui argumētum esse inferos
Zeno stoyanus docuit et sedes priorem ab ipys esse discretas
et illas quidem quietas ac delēbiles in colore regiones
Hos vero luere penas in tenebrosis locis atque vicia hora
tribus horrendis Idem nobis prophete palam faciunt Ergo
Epycurus Ermut qui poetarum id esse figmentum putauit
et illas inferorum penas que feruntur in hac esse vita inter
pretatus est Tota igitur virtute et omne diuine religionis ac
chamū phi attigerunt sed alijs resistentibus id quod inue
nerat nequuerunt quia singulis rationem non quadrauit nec
ea que vera senserat in summa redigere potuerunt sicut
nos superius fecimus . *De immortalitate anime et quibus
eam argumentis plato sit conatus asserere. Cap. 8m.*

Vltimum est igitur summum bonum immortalitatis ad quam capi
endam et formatam a principio nati sumus Ad hanc
tendimus ad hanc spectat humana natura ad hanc nos pue
hit virtus quod bonum quia deprehendimus superest ut en
a de ipsa immortalitate dicamus Platonis argumenta quibus
ad rem multum conferant tamen parum habent firmitatis
ad probandam et implendam vitam quam nec ratione totius mis
terij magni consumauerunt in vniuersis collegerunt nec summum
bonum apprehendeant Nam licet verum de immortalitate anime sen
tiant tamen non ita de illa tamquam de summo bono differerebat Nos
igitur certioribus signis elige possumus veritatem qui eam
non anticipati suspitione collegimus si diuina traditione cog
nouimus Plato autem sic argumentatus immortalitatem esse quit
quid pro se ipsum et sentit et se mouet Quod enim principium
motus non habet nec finem habiturum quia deserui a semet
ipso non potest et quod argumentum etiam multis animalibus eternitatem
daret nisi adiectione sapientie deseruisset Addidit ergo ut effunde
ret hanc certitatem fieri non posse quin sit immortalis anima
humana aut miranda solertia Tuemendi et celestas co
gitandi facultas Faciendi atque discernendi et memoria
preuitorum et prudentia futurorum et artium plerumque inuabi

In sua qua cetera careant auctores diuina et celestia appa-
 reat quia et origo ai qui tanta capiat tanta contineat nlla
 reat in tra siquid ex concretionem trena nichil hancat
 admittit si necesse e in tra resolu qd est in hoie ponderosa
 et dissolubile quod aut tenue atqz subtile id vero ee mdiu
 duu ac domalio corpis velut carce libeatu ad celu et ad
 natura sua puolare Hec fere platonis collocata breuit
 q apud ipm late copiose et pliant. In eade sma fuit caa
 pitagoras antea eiusceqz pceptor ferendes qua credo tra
 didit pmu de emitate aiaa disputasse cui omes licet
 eloquentia exelleit tn in hac dutaxat conetioe no m
 no auctoitatibz habuerut qui con hanc smam differebat
 Ptoarchus pmo deinde Democritus postremo Epycurus
 adeo ut res ipa de qua inter se pugnabant in dubiu vo
 caretur Demqz et tulius expositis horu om de imorta
 litate ac morte sententijs nesce se quid sit veru pnuu
 aut Haru inquit smaru que vea sit deq aliquid videt
 Et iurisy alibi qm vtraz inquit caa smaru doctissimos
 habuit auctores nec quid certi sit diuinai pt Veru opz
 nobis m diuinatione non est quibz veritate diuinitas ip
 sa patefeat. *Quae sit dei immortalitatis aie fidelis asser
 tio et q laboru virtutuqz fims beata emitas e Ca. 9. m*

His itaqz argumētis q n. platon nullius alius in
 uenit auctoitas et emitas pbatu ac pspici pt que
 nos breuiter pt collegimus qm parat oio ad enauadu
 iudiciu dei maxm qud in tra p inquate sctoru femie
 celebrabit. An oia qm deq ab hoie videri no pt ne quis
 tn ex eo ipo putaret deu non esse quia mortalibz oia
 non videret inter cetera institutoz miracula ferit eaa
 multa quoru vis quide apparetet sba tn non videt sic
 est vox odor ventz vt haru veru argumeto et exeplo eq
 deu licet sub oculos non veniret de sua tn vi et effu
 et opibz cernere mg Quid voce clarus a vento fortis
 aut odore violentius Hec tn cu p aerem feruntur ad
 sensusqz nros venut et eos potentia sua ipellut No
 cernunt acie lumu s alys corpis ptibz sentiut. Pili
 deus non aspui nobis alio ne fragili sensu qprehende
 dus est sed mentis oculis intueendus ai corpa eius
 p dera et miranda videamus Nam illos qui nullu
 omo deu esse dixerunt non mo phos sed ne hoies

Epycurus

quidem fuisse dixerim qui multis similibi ex solo corpore consistunt nihil certius a se et ad sensum corporis contra resentes qui nihil putabat esse nisi quod oculis contuebantur. Et quia videbant aut bonis amittere aduersa a malis propter fortunam gerenda crederunt et nam mundum non prudentia constitutum hinc iam lapsi sunt ad deliberamenta que tale finem non sequuntur. Quod si est deus et incorporeus et immensibilis et eternus ergo non idcirco interire aiam credibile est quia non videtur. Postquam recessit a corpore quoniam constat aliquid esse sentiens ac vivens quod non veniat sub aspectum. At enim difficile est a se corpore habere quodammodo possit aia retinere sensum sine his partibus corporis in quibus inest officium sentiendi. Quod de eo Num facile est comprehendere quodammodo viveat sine corpore. Quod si deos esse credunt qui si sunt utique aia sunt expertes corporum nature est humanas aias eadem ratione subsistere quoniam ex ipsa ratione ac prudentia intelligitur esse quedam in homine ac deo similitudo. Denique illud Argumentum quod etiam M. Valerius vidit factis firmum est ex eo firmitate aie eternitate posse dignoscitur quia nullum hominem discernat a multis. Que cum in hominem solum cadit profecto testatur id affectare nos id desiderare id colere quod nobis familiare quod proximum sit futurum. In aliis autem certarum aiantium natura confidendum quas partibus corporibus abiectas in terram prostratas summi dei prudentia essent ut ex hoc intelligi possit nihil eas rationes habere cum celestibus non intelligi solum ex omnibus celestibus ac diuinis aial esse hominem cuius corpus ex humo excitatum vultus sublimis status recte origine sua querit. Et quasi contempta humilitate terre ad altum mittitur quia sentit summum bonum in summo sibi esse querendum memorque ordinis sue que deus illum fecit existimant ad artificem suum spectat. Quam exspectatione Tristime rectissime nominavit que in multis animalibus gignitur. Cum autem sapientia solum homini data est nihil aliud sit que notitia dei apparet aiam non interire neque dissolui si manent in sempiternum quia deum qui sempiternus est et querit et diligit ipsa cogente natura sentiens ut unde orta sit uel que reuersura. Preterea non exiguum immortalitatis est argumentum quod homo solum celestis elemento vitatur. Nam cum rerum natura his duobus elementis que repugnata sibi et inimica sunt constat ignem et aqua quorum alterum solo alterum terre associatur. cetera aiantes quia retine

mortalesq; sunt terreno et graui vtuntur elemēto hō solq;
 ignē in vsu habet quod est elemētū leue sublime celeste
 Ea vō que ponderosa sūt ad mortē depmūt et q̄ leuia sūt
 ad vitā subleuant quia vita in summo ē mors ī ima
 et vt lux esse sine igne nō p̄t sic vita sine luce **I**gnis igit̄
 elemētū est lucis ac vite **P**n̄ appaēt hōiēm qui eo vtit̄
 īmortalem sortitū esse conditionē quā illi familiāe esset
 qd̄ facit vitam **V**irtū quoq; soli hōm̄ data magno ar
 gumento ē īmortales aīas esse quod non cīt scdm̄ nām
 si aīa extinguit̄ huc p̄nti vite nocet Nam vita ista
 tēna quā cōm̄ cū multis aīalib; duamq; et voluptate
 expetit aūq; fructib; varijs ac suauib; delectat̄ et dolōre
 fugit aūq; appetas nām viuētū acerbis sensib; ledit
 et ad mortē p̄ducē m̄titū q̄ dissoluit animāte **S**i ergo
 virtū et p̄hibet hys bonis que nālīe appetūt et ad sus
 tinenda mala īpellit que nālīter fugiūt ergo ma
 lū esse virtus et m̄mūta nē stultūq; iudicāi necesse
 est qui cū sequit̄ qm̄ se ip̄e ledit et fugiendo bona p̄n
 tia et appetenda cū mala sine spe fructū apliois Nam
 cū liceat nobis iocūdissimis frui voluptatibus non ne
 sensu carere videam̄ si malim; in hūilitate ī egesta
 te in ḡtemptu in ignominia viuē a ne viuē quidem
 sed dolere cruciari et mori ex quib; malis nichil asse
 quam̄ quo possit voluptas om̄issa pensari **S**i autē
 virtū malū non est factūq; honeste q̄ voluptates vitio
 sas turpesq; ḡtēp̄nt et fortiter q̄ n̄ dolōre n̄ morte
 timet vt officū seruet ḡ seruet maig aliquod bonū
 assequat̄ n̄tē ess est q̄ sunt illa q̄ spernit **A**t vō mor
 te suscepta q̄ vltērig bonū spēari p̄t nisi eternitas

Item de īmortalitate aīe et q̄ virtū semel habita p̄p̄
 tuat̄ et amitti non p̄t et q̄ vita duplex est et utē mor

Otes due hominū p̄ponuntur. **C**a^m 10^m r
 Transcāmus nūc vicissim ad ea que v̄tuti repugnt
 vt etiā ex hys īmōr̄litas aīe colligatur. vitia om̄ia te
 palia sūt ad p̄ns em̄ cōmouent̄. Ire īpetus r̄cepta
 vltione sedatur. libidinis voluptas corp̄is fm̄s ē. Cu
 piditate aut satietas earū ceū quas expetit ā alioq;
 affectū cōmōtiones interimūt. Ambitio postq̄ ho
 nores quos voluit adeptā ē consensit. Itē cetera vitia
 ḡsistere ac p̄manē non p̄nt sed ip̄o fructu que expe

sunt firmunt. **R**eadunt g^o redunt **V**irtus aut sine ulla mis-
 sione perpetua est n^o discedit ab eo p^o qui ea semel cepit
 Nam si habeat interuallu si aliqui care ea possunt **R**edi-
 bunt p^oting vitia que virtutem p^o impugnat **N**on igit est
 g^oprehensa si desierit si aliqui recedit a vero sibi donnali
 um stabile collocavit. in o^o actu vsari eam n^o est **N**ec p^o
 fidelit^o depelle vitia et fugare nisi p^o pectis qd^o m^osedid^o p^opetu-
 a statione muneit. **I**psa g^o virtutis p^opetuitas indicat hu-
 manu a^oim si virtutem cepit p^omanet quia et virtus p^ope-
 tua e^o et sola animus humanus virtute cepit. **C**um igit co-
 traria sut vitia virtuti. **D**is ratio diuisa et conu^oia sit ne-
 cesse est quia vitia g^omotiones et p^oturbationes a^o sut
 virtus e^o contrario leuitudo et tranquillitas a^o est. **Q**uia vitia
 a^o temporalia et breuia sut. virtus p^opetua g^ostans et par si-
 bi p^o. **Q**uia vitioru^o facty id e^o voluptates eque ut ipsa
 breues tpalesq^o sunt. virtutis g^o facty ac p^omiu^o sepiu^o
 e^o quia vitioru^o comodum in p^onti est. virtutis g^o in futio.
Ita sit vt in hac vita virtutis p^omiu^o nullu^o sit quia v^og
 adhuc ipa^o est. Nam sicut vitia a^o in actu suo firmuntur
 voluptas et p^oma coru^o sequuntur. Ita virtus a^o finita est
 m^ores eig m^osequitur. **V**irtus aut nuq^o nisi morte firmi-
 qm^o et in morte suscipienda sumu^o eig officiu^o est. **E**rgo p^o
 miu^o virtutis post morte e^o. **D**emq^o **C**irco in iusalams
 q^ouis dubitant^o tamen sensit sumu^o homi^o bonu^o non
 nisi post morte contige^o. **F**identi a^oo inquit si ita res fiet
 gradiet^o ad morte in qua a^o sumu^o bonu^o a^o nullu^o malu^o
 esse cognouim^o **M**ors igit no^o ex t^ongunt ho^oiem s^o ad p^ope-
 miu^o virtutis admittit qui aut se aut id^o vitijs ac sale-
 rib^o contaminauit voluptatib^o seruieit **I**s v^o dapna-
 tus etna^o luet pena qua^o diuine lre s^odam morte no^oia
 in q^o est et p^opetua et g^ouissimis aruatiob^o plena **N**am
 sicuti due vite p^oposite sut ho^oi qua^o altera e^o a^oie altera corpis
Ita et mortes due p^oposite sut vna p^otiues ad corp^o q^o tuc
 tos s^odm nam^o fungi n^oie est altera p^otiues ad a^oiam q^o
 scelere acquiritur virtute vitat^o vt vita h^o tpalis relos
 q^o firmos habet quia corp^o est sic et mors eque tpal^o
 e^o etna^o habz^o fine^o quia corp^o attingit. **D**e resurrechoe

Corp^o mort^o et morte et a^oiaz p^opetuitate **Ca^o xi^o**
Completis igit tpib^o q^o deus morti statuit t^ominabit^o

ipa mors Et quia ipate vita tpalis mors sequit. gseques
 est ut referuat aie ad vita phene quia sine mors ipat
 accepit Kusu sicut vita ai sempitna est in qua diuinos
 et inloqubiles imortalitatis sue fructu capit ita et mors
 eis ppetua sit nate est in qua phenes penas et infirmita
 tormenta p pccis tendit Ergo in ea conditioe res poi
 ta est et quibeat fut in hac vita corpali atqz trena sp
 miseri smt futuri quia iam bonis q maluerut potiti
 fut Quod hys euemt qui deos adorant et deu negligut
 De m qui iustitia sequetes in hac vita miseri fuerunt
 et gtempiti et mopes et ob ipam iustitia gtumelijs et i
 iurijs sepe verati quia n. aliter vto tenet pt sp beati st
 futuri vt quia mala ia ptulerat ena bonis fruatur
 sed hys vtiqz gtingit qui gtempiti trestribz dijs et fragilibz
 bonis celeste religione dei sequunt. aug bona sicut ipse
 qui tubuit sepiterna fut Quid opa corpis atqz ai nonne
 iudicat ai am esse mortis experte Na corp9 quia ipm fa
 gile est atqz mortale quecuqz opa molitur eq caduca st
 Nihil em tulius ait esse qd' sit manibz huams labora
 tu qd non aliqn ad interitu redigat. ul' iniuria homi
 uel ipa confectioe om vetustate At vero ai opa videm
 eterna Nam quicuqz gtempitu pntu studentes i meori
 am mommenta ingemoru factoruqz magnoru zliquert
 hys plane mehis ac virtutis sue non indelibile qstent
 Ergo si opa corpis ideo morlia fut quia ipm mortale e
 sequit. vt aia ex co imortal' appeat quia videm9 opa eis
 non mortalia Eode mo desideria quoqz corpis ai miqz de
 clarat ai m esse tpale alteru sepitnu Corp9 em nichil n
 morle desiderat id e libu potu mdumctu quiete voluptate
 et tn h' ipa sine metu et ad mimulo ai n. aipe n. asse
 qui pt. Animi aut p se multa desiderat q ad officiu fuc
 tuue corpis redudent eaqz no fragilia s' etna fut vt fa
 ma vtutis vt memoria nomis Nam cultu dei qui co
 stat abstinetia cupiditatu ac libidinu patientia dolo
 ris gtempiti mortis. Eia con corp9 aia concupiscit Un
 n'edibile est interue ai am sed dissociari a corpoe quia
 corpus sine aio nichil pt Animi at pt multa et magna
 sine corpe Quid q ea q visibilia fut ocul et tangibilia
 manu quia etna vim pati pnt etna esse no possunt
 Ea vero q neq sub tactu neq sub visu venut s' tnmio

Cogitatio

Vlo

Philosophus

vis eorum et ratio et effectus apparet eterna sunt quia nulla vim patiuntur existeret corpus aut si ideo mortale est quia vi sui patitur et tactui subiacet quod et anima ideo immortalis est quia non tangi potest nec videri. *Item de immortalitate anime contra Lucretium et Epicurum et de differentia mentis et anime et de corpore resurrectione*

opinio Lucretii

Omnino argumeta eorum qui contra dixerunt re. *Ca. 1. 1.*
fellamus que Lucretius in libro excelsus est. *Ca. 1. 1.*
anima nascitur inquit cum corpore interit nate est. At non est pars vni
usque ratio solidum enim et apprehensibile corpus est et oculis et manibus
nimia vero tenuis et tactu visusque fugiens. Corpus anima factum
atque solidatum est anima in se nichil concreti nichil ponderis trem
habet ut Plato dicebat. Nec enim tanta posset huius solertia
tanta vim tanta celeritate nisi origine traheret e celo. Corpus
igitur quoniam factum ex ponderoso et corruptibili archimetro et tangi
bile est et visibile corrumpitur atque omittit non vim repellere potest
quia sub aspectu et sub tactu venit. Anima autem quia tenui
tate sua omnem tactum fugit nullo actu dissolui potest. Ergo quibus
inter se coniuncta et sonata nascuntur et altera quod est de tre
na confectione formatum quasi vasculum fit altera quod est a
celesti subtilitate deductum in vis aliqua utriusque discernunt que
discernio mors vocatur. Utriusque in naturam suam redit. Cuius ex
tra fuit id in terra resoluitur quod ex celesti spiritu id constat ac viget
semper quoniam diuinus spiritus sempiternus. Denique ideo Lucretius obli
tus quid assereret et quod dogma defenderet huius hos usus posu
it. Credit utem retro in terram quod iam fuit ante. Eterna si quis missu
est ex aetheris orbis. Id rursum reli fulgentia templa receperant.
Quod ei non erat dice qui perie animas in corporibus dicebat si
victus est veritate et impudenti gussa subrepsit. Preterea id
ipsum quod colligit dissolui ante hoc est simul cum corpore interire quoniam
simul nascantur et falsum est non et contrarium quoniam potest. Non
enim simul interit sed anima descendente integram per multos di
ces manet et plerumque medicatum durissime durat. Nam si
aut simul nascuntur simul interiret. Non discederet repetere
anima corpusque desereret sed vno tempore puncto utriusque pariter
dissiparetur. Et tamen celeriter etiam corpus adhuc spiritum in eo ma
nente deliquesceret ac periret quod scelerum anima desereret vno
vero dissoluto corpore anima vaneferet velut humor fracto vase
diffusus. Nam si tenuem et fragile corpus post recessum anime non
statim diffluit in terramque tabescit ex qua illi origo est ergo
anima que fragilis non est in eternum manet quoniam origo eius
eterna est. *Quoniam crescit inquit sensus in pueris et in iuuenibus*

viget et in senibus diminiunt. apparet esse mortale **P**ri-
 mu non idem e aia et mens aliud e aia et mes aliud e
 em qd' vivimus aliud quod cogitamus Nam dormientiu
 mens non aia sopitur et in furiosis mens extinguit aia
 manet et id non exanimis s; dementes vocat. **M**ens g^o
 id e intelligentia uel auget uel minuit p' etate aia sta-
 tu suo sp' est et ex quo tpe spirandi cepit facultate eade usq;
 ad ultimū durat donec emissa corpis clausio ad sede sua re-
 uolet. **P**em q' aia sp'us a deo sit inspiata h' quia tenebroso
 domalio t'rene carnis inclusa est sciam non habet q' est
 diuinitatis. **A**udit igit' et discit oia et sapiam discendo et au-
 diendo capit et senectū nō minuit sapiam s; auget sed h' in
 iuuenilis etas v'itute decursa e et si nimia senectū fregit
 membra non est aie v'itū si v'itū euamut si lingua torquet
 si auditū obscurat sed corpis. **A**t em memoria deficit ex m-
 rū si labentis domalij ruina. **P**rimē mens et preterita
 obliuiscit non aliter futura diuina q' si carere quo cohi-
 betur effugerit. **V**erū eade inquit dolor et luctu obnoxia
 est et ebrietate dementit. **P**ri fragilis et mortalis apparet
 id eo igit' v'itū et sapiā nōia est vt meror quo contrahit
 indigna patiēdo ac videndo fortitudine repellatur et vo-
 luptas non amō potandi s; etiā rerū cetāū abstīnētia su-
 pet. Nam si careat v'itute si voluptatib; dedita moliat mor-
 ti fiet obnoxia qm et v'itū vt doctūm immortalitatis est
 fabricatur et voluptas mortis v'itū aut sicut nō fundit
 p'uit ac delet s; ceteris affiat t'uitatib; Nam interire
 p'ius aia non p't qm ex dei spū qui eternū e origine ce-
 pit. **A**mma inquit et morib; corpis sentit et obliuione sui
 patit. **E**t sicut egressit ita etiā sepe sanat. **H**oc e g^o cur
 maxie v'itū adhibenda sit ne illo corpis dolore frangat
 et obliuione sui patiat non aia sed mens. **Q**ue qm ita
 corpis regione consistit cū eā p'tem vis aliqua morbi in-
 trauerit mouetur loco et quasi conq'stata de sede sua e-
 migrat creditura saz cū medela et sanitas domitū su-
 um reformauerit. **N**am quia m'ita est aia cū corp'e si v'itu-
 te careat contagio eius egressit et ibenitas de societate fra-
 gilitatis redundat ad metem. **C**ū aut dissociata fuit a
 corpoe vigeat ipa p se nec ulla iam fragilitatis con-
 ditione tēptabitur quia indimetū fragile p'ient. **S**icut o-
 culus euulsus inquit a corpore ac sepatū nō p't vide ita
 et aia sepata nichil sentire quia in ipa p's est corpis falsū

hoc et dissile est. Anima em non p̄ corp̄s si in corp̄e est sic
id qd̄ vase continet. vasis p̄ non est nec ea que in domo s̄
partes dom̄g esse dicunt. ita n̄. aia p̄ est corp̄s quia corp̄g
uel vas est aie ul receptaculū. Ita illud argumētū nullo magis
mane est qd̄ aut aiam quia non citius emittat. ex corp̄e mor
talem videri sed paulatim se ex oibz explicat a sumis pedibz
incipiens cāq̄ si etia esset vno t̄p̄is momento cūperet quod
fit in hys qui ferro intereūt quos aut moribz intermit sp̄m
diutis exalant ut paulatim frugescentibz mēbris aia efflet.
Vive tū mā sanguis contineat. sicut lumē oleo ea materia
febriū caloric assupta n̄e est mēbrozū sūma queq̄ fugesce
qm̄ vene in exiliores in extrema corp̄is porrigūt et ex hēmi ac
tenuiores aui deficiente vena fontis arescūt. Nec tū quia
sensū corp̄is defiat aie sensū extingui et om̄de putādū est. Nō
em aia corp̄e deficiente s̄ corp̄g aia decedente putescit quia
sensū om̄em trahit serū. Cū aut p̄ns aia sensū tribuat cor
pori et vive id efficit fieri non p̄t ut non ip̄a p̄ se vivat
et sentiat qm̄ ip̄a est et sensū et vita. Nam qd̄ aut q̄ si imoz
talis mā foret mens. Non tā se mores dissolu cōqueret. s̄
magis ire foras vestemq̄ relinque. ut anguis equidē m̄
q̄ vidi p̄ se quēretur in morte dissolui. Sed ille forasse
Epycurū aliqū viderat enā dū morit. phante ac de sua
dissolutione in extremo sp̄u differente. Erud sciū p̄t vtrū
dissolui se sentiat an corp̄e liberari tū in exitu lingua
mutescat. Nam dū sentit et loqui p̄t nondū insoluit. est v
bi dissolutus est nec sentire iā nec eloqui p̄t. Ita qm̄ de dis
solutione aut mudū p̄t aut iā non p̄t. At em prius q̄ dis
soluatur intelligit se dissolutū iri. Erud quod videmz ple
rosq̄ morientū non dissolui conquētes ut ait s̄ exire se
et p̄fisci et ambulare testantes idq̄ aut gestu significat
aut si adhuc p̄nt et voce p̄nūntiant. Vn̄ appet non dissolu
tione fieri sed sepationē que declarat aiam p̄manē. Cetia
Epycuri dogmatis argumēta putagore repugnt disse
renti migrare aias de corp̄ibz uelustate ac morte ofectis
et insinuare se nouis ac recens natis et easdē sp̄ renasi
mō in penidē mō in bestia mō in volucre et hac rōne
mortales esse qd̄ sepe variorū ac dissimilū corp̄m dom
cilia cōmutent. Erud sūmā deliri hom̄is qm̄ ridicula
et nuūno dignior q̄ scolastico fuit ne refelli quidē seruo
debuit. Quod qui facit videt. vereri ne quis id credat p̄ce
tereunda sunt igitur nobis ea que p̄ falso contra falsum

Discerebantur satis e ea refutasse q conu veru disputa sut
 Quibus testimonijs imortalitas aie appbat et futurum in
 diu dei et qntu Austereng alios viserit in errore. Ca. 17.

Osculari ut opinor animam no esse solubile dup est cita
 re testes quoru aucte argumeta firment. Neq nuc
 pphas in testimoniu vocabo quoru ratio et diuinitio in hoc
 solo posita est vt ad cultu dei et imortalitate ab eo accipien
 dam creari hoiem doceant sed eos potius quibz istos qui ce
 cipit virtute crede sit necesse Hermes nam hominis desc
 bens vt doceret queadmodu esset a deo factus hoc intulit

hau auto
 eth easteron
 phison
 athanani
 lia testenes
 Nuan epopi
 phism ten
 to antropu
 ton auton pomen
 athanaton
 phe de tene
 ton puefas te auton
 feron en meso
 testhelis
 hau testenetes
 lia metabletes
 idusen in apanta
 men oron apanta
 ymauze

Et eadem
 ex utraq
 natura
 imortali
 et mortali
 vna facebat
 naturam
 hominis
 eudem aq quide
 imortalem
 i aliquo a mor
 talem facies et istu
 mens i medio
 diuine
 imortalisp
 natie et mortis
 mutabilisp cohi
 fuit vt oia vides
 oia mizerur

Et h quidem
 ex utraq
 natura
 tam mortali
 q est imortli
 vna essent
 naturam
 hominis
 eadem tam
 mortali q
 imortali q
 facta et huc
 ferens i meo
 diuine
 atq imortat
 nature mortis
 atq mutabil col
 locant vt oia vi
 des oia mizer

Sed hunc fortasse aliquis in nuo phoru gputet quis in
 deos relaty marcury noie ab egyptys honoret nec plz ei
 auctoritatis tribuat q platoni aut pitagore magis igit
 testimoniu regreng polites quida gfulunt appellme in
 Milesiu vtu ne maneat ana post morte an dissoluat
 et audit hys versibus

Sithe men
 Meopicoyder
 meospros
 somaera
 hiepthartan
 vsapate

Oia quidem
 dum
 vniculis ad
 corpus tenet
 corruptibiles sen
 tiens passiones

Oia quide
 qm diu
 vniculis
 i corpore tenet
 corruptibiles
 passioes sentiens

teneche
algedos
m ei chadan
lism broten
En methasoma
maraten
osthes
tenepture
te esathe
rupasa
forita ea
migeras sus
amemdes
pampa natyres
pethogonos
gazethea dicta
epionw can

mortalis dolo
ribus subiacet
Cū autem
absolucione
humana
in agnū corpū
raptū habita
nem inuenit
i ethere tota
fertur q̄ est
sp̄ sine senec
tute manz at
sp̄ mēssa
hoc enim
p̄mū diu
na ordinauit
prudentia.

mortalibus cedit
doloribus
Cum vero
huanam
solucionem
velocissimam
post corruptum
corpū inuenit
ōis e terra
fertur qui ē
sp̄ sine senec
tute et manet i
ternū sū pena
p̄mogenita
eternū hoc diu
na disposuit
prudentia

Quid carmina subtilia nōne hoc ita ē declarauit cū so
re aliqui denūtiat ut a deo de uinis ac mortuis iudicet
quorū exempla post miserem. falsa est ergo democriti
et epicuri et dicearchi de aīe dissolutione sīna qui p̄fecto
non audent de intētu aīarū mago aliquo p̄te discere
qui sciret t̄tis carminibz aeri ab inferis aīas et adesse et
prebere se huānis oculis uidentas et loqui et futura p̄
dicere et si audent se ip̄a et documētis p̄ntibz uident
h̄z quia non p̄uidebant aīe cōnem que tam subtilis
est ut oculos huāne mentis effugiat interire dixerūt Quid
aristoxeny qui negat ōmō vllā esse aīam cū in uiuit
in corpore s̄ sicut insidibz ex intentione neruorū efficiō
cordem p̄mū atq̄ cautū que musica armonia uocat ita
in corpibz ex cōpage uiscerū ac vigore mēbroiū vim se
tiendi existere quo nichil dia deling p̄t Verū ille oculos
quidem habuit incolumes totū tēū quo uiuē se et
habē mentē qua idēp̄m cogitauerat non uidebat si ple
risq̄ hec p̄his accidit ut putaret ōmō nō esse quidquid
oculis non appaēt cū mentis aīes multo clarior esse d̄
bebat q̄ corpis ad ea p̄spicienda quoz vis ac rō sentit
potius q̄ uidet. *De sine mūdi et errore caldeorū et eta
te mundi et q̄ p̄ sex etates .i. sex milia ānoz status
mūdi mutabit. 2. r̄nouabit. et q̄ mille ām s̄ vnus
dies dei et q̄ p̄ iudiciū mille āmō r̄nabit electi d̄ iūū*

Omnia de immobilitate diximus autem deest **Ca^m 1^m**
 ut docemus quatenus bonum et quod subuenit ut in hoc
 quocumque prauitatis ac stulticie sue prospiciat errores que mor-
 tales quosdam deestis placitissimis mortalium deos esse factos o-
 pinantur ut quod artes inuenerat uel quod usu quarumque fructu
 docuerat uel quod utilia uice hominum prodiderat ut quod manes besti-
 as interemerat. Huc merita que longe ab immobilitate semota
 sunt et docimus in prioribus libris et nunc docemus ut appa-
 reat sola esse iusticia que uitam homini pariat eternam et sola
 deum que eterne uice premium largiatur. Nam illi qui suis me-
 ritis immortales facti esse dicuntur quia in iusticia non ulla
 in his non uirtus fuit non immobilitate sibi sibi mouere potest
 ac libidinis queherunt neque celestis premium sibi infusa suppli-
 tia meruerunt que pendunt simul cum his omnibus qui eos
 coluerunt. Cuius iudicij propinquam tempus ostendam ut et ius-
 tis merces digna soluat et pena meritis ipsius irroget.
 Plato et multi alij phoenicum cum ignoraret originem rerum su-
 premum illud tempus quo mundus esset effectus multa milia
 scilicet fluxisse dixerunt. Ex quo huius pulcherrima mundi extiterit
 ornata sicuti fortasse caldeos qui ut Lucretius tradidit in libro
 de diuinatione primo quadraginta septuaginta milia anno-
 rum monumentis comprehensa se habere delictat. In quo se quia
 posse argui non putabant liberum sibi crediderunt esse omnem terram.
 Nos autem quos diuine uere ad scientiam ueritatis erudiunt prin-
 cipium mundi sineque cognouimus de quo nunc in fine operis di-
 ceremus quam de principio in secundo libro explicauimus. Sciunt
 igitur philosophi qui ab exordio mundi scilicet annis emittant non
 dum sextum millesimum annum esse conclusum. Quo numero comple-
 to consumatione fieri nature est et humanam rerum statum time-
 lus reformari. Cuius rei argumentum prius enarrandum est ut
 non eluceat. Nihil enim deus et hoc rerum nature admirabile opus
 sicut arcibus sacre scripture continetur sex dierum spatio consum-
 maui dieque septimum quo ab operibus suis recrearetur sanxit
 ita. Huius est autem dies sabbati qui lingua hebreorum a numero
 nomine accepit. Unde septenarius numerus legitimus ac plenus
 est. Nam et dies septe sunt quibus reuolutis orbis consumantur
 annorum et septe stelle que non occidunt et septe sidera que
 uocantur errantia quorum disparis cursus et inaequales mo-
 tus rerum ac temporum uarietates efficiuntur creduntur. Ergo quam sex
 diebus cuncta dei opera perfecta sunt per secula sex id est annorum sex

110

111

112

milia manē in hoc statu mūdū nūc est Dies em magis dei
 mille ānoū tirulo tinnat sicut indicat ppha qui dicit
 Ante oculos tuos dñe mille ām tāq̄ dies vng Et sicut deo
 sex illos dies in tantis rebus fabricandis laborant ita
 et religio eis et vitas in hys sex millibz ānoū laborent
 nūc est malicia pualente atq; dñante Et rursū qm pfer
 tis opibus requieuit die septimo ruz bndixit nūc ē vt
 sine sexti millesim ām malicia omīs aboleat e tra et
 regnet p ānos mille iustitia sitq; tranquillitas et reges a
 laboribz quos mūdū nūc diu p fert Verū q̄tens id euemat
 ordine suo explicabo Depe diuina minorā et exigua mag
 norū figurat et pmonstratiōes esse vt hūc diem nūc qui
 ortu solis occasusq; finitur dei magis spem gerē que cir
 cuitz ānoū mille determinat Eodē mō etiā significatio ē
 in hoīs celestis p̄ti preferēbat in posterū fictionē Nam
 sicut pfectis dōbz que in vsū hoīs molitū est deo ipm
 hoīm vltim fecit cuiq; induxit in hūc mūdū tāq; i do
 mū iā diligent̄ instructa ita nūc sexto die magis vry
 homo vbo dei fingit Idē sūb p̄tus dōtia et p̄ceptis dei
 ad iustitiā figurat Et sicut tūc mortalis atq; ip̄fecto e tra
 finitū est vt mille ām i hoc mūdū viuet ita nūc ex h̄ ter
 restri sōlo p̄fecto homo fingitur vt vniuersatq; a deo i hoc
 eodē mūdū p ānos mille dñet Cū aut gsumatio futūa
 sit et qualis exitus hūans rebus impendat si quis diu
 nas lras fuerit scrutatus inueniet Sed et scārum p̄phaz
 agruētes cū celestibz vocēs sine rerū et occasū post breue
 tēpus annūtiānt describentes quasi fatigati et dilabētis
 mūdū vltimā fenestrate Cūc vō a p̄phib vt vāibz futūa
 esse dicāt pruisq; sup̄ueniat extrema illa oclusio collecta
 ex oibus et coarctata subnectam . *¶ Submersio pha
 raonis et egyptiorū et liberatio hebreorū de seruitute egip
 ti p̄figurauit liberationē electorū et ip̄borū dāpnatiōez
 que futūa et p̄ romanū ip̄erū an̄ delebit et in asia
 summa p̄tas euertet et quibz etatū gradibz Roma ce
 fuerit et desinet . Caplm 14^m*
Quod in arcans sārū lraū descendisse iūscēdisse i e
 gyp̄tū cogente iopia rei sumētarie p̄ncipe hebreorū cū
 di domo et cognatiōe cuiq; posterū cū diutius in egypto iō
 morātes i magnā gentē renisset et gūi atq; intollerādū
 seruitutis iugo p̄merent Paussit egyptū deus i sanabili
 plaga et p̄tm suū liberāuit traductū medio mari cū disc̄ss̄

fluctibus et in vicibus pte dimotis p factu plus exaceretur
Conatusq; rex egyptioru pfugos msequi coeunte i statum
 suu pelago cu oib; copiis interemptis est cruod famis ta
 claru atq; mirabile quis ad qns vntu dei homib; onde
 ret tr pfiguratio et figura maioris rei fuit qua deg ide m
 extrema tepoz qsumatioe factuz e **L**iberabit em plebe sua
 de qru seruitute mudi qm tuc vna plebs dei et apud vna
 gente fuit egypto sola paissa fuit **N**uc aut quia populus
 dei ex oibus linguis gregata apud omes gentes gmoza
 tus et ab hys qui domnat pmit. nate est vniusas nati
 ones id e orbem totu celestib; plagis verbeari vt iustus
 et cultor dei populo liberet. **E**t sicut tuc signa fra fut qbz
 futi clades egypti onderet. **I**ta in vltimo fient pdigia
 miranda p oia demota mudi quib; imunes erit om
 nise gentib; intelligat. **P**ropinquite igit scilc imino hu
 manaz reru statu gmutari nate est et m deteriq; neqn
 a tualescente plabi vt ia nra h. tpa quib; iqtas et ma
 licia vsq; ad sumu gradu aruit m illig insanabilis ma
 li gparatione felicia et ppe aurea possint iudicari **I**ta et
 em iustitia rarefret **I**ta impietas et audacia et cupiditas
 et libido crebrescet vt si qui forte su fuerint boni pde sint
 sceleratis ac diuerant. **V**ndiq; ab iustis soli aut mali
 opulenti sint **B**oni vero m oib; gtumelys atq; m egesta
 te iactent. **C**onfident. omne ius et leges interibut **N**ichil
 tuc quisq; habebit ubi a quesitu aut defensu manu au
 datia et vi oia possidebut **N**on fides m hoibus no pax no
 huamitas no pudor non veritas eit atq; ita neq; securitas
 neq; regimē neq; reges a malis vlla ois em tra tumul
 tuabit. **f**erment vbiq; bella **O**mnis gens m armis erit
 et semuere opugnabut **C**uitates int se fmitime plia
 bat. **E**t pma om egypto stultazu supstionu luet pe
 nas et sanguine uelut flue opetur **F**unc pagrabit
 gladius orbe vrens oia et taqi messem oia psterneb
Cuius vastitatis et gfusionis h. eit causa q romanu no
 quo nuc regit orbis horret annus dicit si dicit quia futu
 ru e tollet de tra et iperuu m asia reuertet. **A**c cursus o
 tiens dnabit atq; omdens seruiet **N**ec miru auqi debz
 videri si regna tm mole tata fudatu ac tam diu p tot et
 tales vres auctu tantis demiq; opibus gsumatu aliqui
 tu corruet **N**ichil e huams viuis laboratu quod no ab
 huams eq; viuis destrui possit qm mortua sut opa mortu

No bn

pariter existant qui orbem terre non ad regendum sed ad con-
 sumendum partiant. **H**is exercitiis immensum auctis
 et agrorum cultibus destitutis quod est principum celsioris
 et cladis diffident omnia et gemit et vorabit. **T**unc epete
 aduersus eos hostis potentissimus ab extremis finibus pla-
 ne septentrionalis orientur qui tubis ex eo nunc delectis qui
 hinc asiam obtinebat assumet in societate a ceteris et pri-
 ceps omnium constituet hic in sustentabili dominatione vera-
 bit orbem diuina et humana miscebit in fanda deum et
 execrabilia moliet nona galia in pectore suo uoluta
 bit ut spiritus sibi constituat imperium **L**eges commutabit et
 suas sauciet contaminabit diripiet spoliabit occidet
 demum immutato nomine atque imperii sede translata usus acp-
 turbano humani generis consequetur. **T**am vero detestabile
 atque abhominandum tempus existet quod nulli hominum sit uita
 uiuanda **C**uerentur funditus **C**uitates atque intribunt no-
 mine ferro atque igitur uerum etiam tremotibus assiduis et elu-
 uie aquarum in moribus frequentibus et fame uebia **A**er
 enim uitiabitur et corruptus ac pestilens fiet et nunc ipor-
 tibus nubibus nunc inuolabitur siccitate nunc frigidibus nunc
 estibus nimis nunc terra hominum dabit fructum non seges quod
 quod non arbor non uitis foret sed cum in flore spem man-
 nam dederint in fruge decipient **F**ontes quoque cum flui-
 nibus arescent ut ne potius quidem suspetat et aque
 in sanguine aut amaritudine mutabunt **P**ropter hec de-
 ficient etiam in terra quadrupes et in aere uolucres et in
 mari pisces **P**rodigia quoque in celo mirabilia metes
 hominum maximo timore confundent et cives cometarum et so-
 lis tenebre et color lune et candidum siderum lapsus **N**ec
 tamen hoc uisitato modo sicut si existent subito ignota et in-
 uisa oculis astra **S**ol in aspectum frustrabitur ut uix inter die
 noctemque discernat **L**una iam non tubis deficiet horis sed pro-
 tuo sanguine obsusa meatu ex ordine maris paget ut
 non sit et hominum promptum aut siderum cursum a ratione temporis
 agnoscat fiet enim ut estas in hyeme ut hyemps in esta-
 te **T**unc annus breuiabitur et mensis minuetur et dies
 et augustus uariabitur **S**telle uero uebrime cadent ut retu-
 omne terro sine ullis nubibus appareat **M**ontes
 quoque altissimi decident et planis equabuntur **M**are ina-
 uigabile constituetur **A**er ne quid malis hominum terrore de-
 sit audiet e celo tuba quod homo sibilla dederat.

Salpitr.
corano
tensonen
politrenon
asferet

tuba
de celo
voam
luctuosam
emittet

tuba
de celo
lancabit
et ululatu
dabit

Itaqz trepidabunt omnes et ad luctuosu illu somitu gremies
sent tuc vero p na dei adusu homines qui usina dei non
agnouerunt seuet ferru ignis fames morbus et sup omnia
mets sp impendens Tunc orabunt deu et no exaudiet opta
bitur mors et non veniet Ne nox quide requie timori dabit
nec ad oculos supns accedet s auas homi sollicitudo ac vigilia
macerabit plorabit et gemit et dentibz stridet Exultabu
tur mortuis et viuos planget Hys et alijs pluibz mal so
litude fiet in tra et eis deserta orbis atqz deserta quod i raz
nimibz v. billimis ita dicitur .

Este
cosmos
acosmos
apollunenon
antixpon

Erit
mundus
imundus
pereuntibus
hominibus

Ita enim ofiaetur huani gens vt vix decima ps homi
relinquatur et vn mille presserit vix pducent centu de
cultoribz etiam dei due ptes interibunt et tra q fuerit
pbata remanebit De aduentu magni pphie qui he
lyas ab alijs dicitur et quo interficietur ab antixpo
et resurget die tra et ascendet in celu et de pscun
dne eme quam miseret antixpus et de mactis eig

Sed planius quo id euaiat expona hinc **Ca. m. m.**
nele ia teporu odulsioc ppha magna mittet a d
qui couertat hoies ad dei ognitione et accipiet ptafe m
rabilia facendi vbiuqz hoies no audierit eu claudet re
lu et abstinebit ymbres aqua gutet i saque et reuertit
illos su et fame et quicuqz conabit eu ledet pcedet ignis de
ore eig atqz amburet illu Hys pdiuis atqz vtutibz co
uertet multos ad dei cultu pactisqz opibz ipis alter rex ori
etur ex Syria malo spu genito eufor ac pditor gms hu
mam qui reliquias illis poris mali cu ipo simul delect
Hic pugnabit adusu ppham dei et vincet et interficiet eu
et insepultu iace patiet s post diem sciu reuiuifcet
atqz in spectantibz et mirantibz auctis rapiet in celu
Rex vo ille teterrimo eit quide et ipe s mendanoz ppheta

et seipm constituet ac vocabit deū se soli iubebit vt de si
 lui et dabit ei p̄as vt faciat signa et p̄digia q̄b̄o visis
 irrenat hōies vt adret eū iubebit igne descendē de celo
 et solē a suis cursibz stare et maxime loqui et fiet h̄ sub
 vbo eius Quibz miraculis etiā sapientū plūmū alliaet
 ab eo tūc eruere dei tēplū conabit et iustū p̄tm p̄sequē
 et eū pressura et contritio quat nūq̄ fuit a p̄ncipio mū
 di Quicūq̄ crediderint atq̄ accesserint ei signabūt ab eo
 tāq̄ pecudes qui aut r̄cauerint nota eius q̄ in montes
 fugient aut ap̄rehensi exq̄sitis r̄citatibz necabūt Idē ius
 tos hōies euoluet libus p̄pharū atq̄ ita uenabit Et dabi
 tur ei desol orbē tre mensibz .xli. id eū tēp̄ quo ius
 tiaa p̄ciat et inocentia odio eū quo mali bonis hostili
 ter p̄redabūt Non lex aut odio aut militie disciplina ser
 uabitur Non canos quisq̄ reuerbit nō offitū pietatis
 agnoscet non sexus a infancie miserebit Confident oīa
 et miscebunt cont̄ fas con iura nature Ita q̄si vno tōi
 q̄ latronimo tra vniūsa vastabitur Cū h̄ ita eēt tūc
 iusti et scitatores veritatis segregabūt se a mal et fugi
 ent in solitudines Quo audito impij iſlāmatūs ira ue
 met tū exātū magno et admotis oībz topis r̄ndabit
 montes i quibz iusti morabūt vt eos ap̄rehendat Illi
 vō vbi se clausos vndiq̄ atq̄ obsessos viderint exdama
 bunt ad deū voce magna et auxiliū relesse implorabunt
 et exaudiet eos deq̄ et mittet rege magnū de celo q̄ eos eu
 p̄iat ac libēt om̄esq̄ ferro ac igni dypdat. **Quomō h̄**
p̄nūtiata sūt et vaticinijs p̄pharū et oraculis gen
tiliū vatiū et versibz sibillim̄s. Cam. 13^m
Hic ita futura esse tū p̄ h̄c om̄es ex dei spū tū etiā
 vates ex instinatu demonū ceanerūt Hydaspes em q̄
 sup̄ius noīam desipta iniquitate s̄li huius extremi p̄ios
 ac fideles a nocentibz segregatos a tū fletu et gemitu ex
 tensutos esse ad celū manq̄ et ip̄lorantes fidem Iouis ho
 uem respecturū ad trā et auditurū voces hōim atq̄ i
 p̄ios extrinaturū Que oīa vera sūt p̄ter vnu q̄ Iouem
 dixit illa facturū que deus faciet sed et illud nō sine de
 monū fraude subtractū est missū iri a p̄re tūc filiū dei
 qui deletis oībz malis p̄ios libēt qd̄ hermes tū non
 dissimulauit In eo enim libro qui logos telios insai
 bitur post enuatiōne malozū de quibz dixim̄ subiciat
 hec **Expan deta** Cum a h̄c Cum igitur

Genetara
 O asclepie
 totre o lucios
 kai o patir kai oos
 kai tu protu ka
 Enos then demur
 gos epi blafastois
 hymomenois kai
 teneli toy bolesin
 toy testin to agathon
 antusias
 te ataxia kai
 anata lesa menos
 ten planen kai
 thencharthian
 et catharas
 Pemen ydate
 ypollo catadiesas
 pe de purro
 eixiotato
 diaansas
 pira amo
 te de pole
 moys kai
 loy moys
 ecpetas
 egagen
 epito archion
 kai apetatestes
 entw e autu
 to smon

Hibille quoq non aliter fore ondunt qm vt dei filius a su
 mo pre mittit qui et iustos libet de manibz ipioin
 et iniustos cu tyrans seuentibz delet Equibz vna sic
 tradit / Crei kai Demet etia beatorum
 macharon expugnare
 ethelon urbem volens
 Polm etalaraxe et qde alig a deo
 kai enthis theo rex
 then basileos

facta fuerint
 o esculapi
 tuē dñs
 et pr et deus
 p m qz atqz
 solus dei crea
 tor respicias fra
 et sua volu
 tatem p d
 bonitatem
 opponēs distbaroi
 et reuotans
 errorem
 atqz malicia
 purgans
 alicubi
 quidem
 aqua multa diluens
 alicubi aut igni
 velocissimo
 exurens interdū
 autem
 bellis
 atqz peste
 exstiens
 reduxerit
 ad
 antiquum
 et restituit
 suum
 mundum

Hec fuerint
 O esculapi
 dñs et
 pr et deus
 et p m et
 vms dei
 reator i pect
 hys q fiet et sua
 voluntate i bono
 opposito temē
 tati et luotato
 errore
 et
 malicia
 expurgata

Demet et
 beatorū
 expugnare
 urbē volens
 et tunc rex
 aliquis

17

penfois epitu
auton panta
sals basileos
megalos kai
foras
aristofeis
topto misis
estei pastion
antropoysem

Item alia

kai tote
Elyos otheos
penfien
basileos
pafan gean
pansen
podemoy
o kakoyo

Et rursus alia

O prase praysi
doixi
Oyon ato zigme
modulon disbas
tagnon
epanchem
ymenon are
kaiio thesmusa
ten farsey
desmois
tabeleyos

Missus ad
istū omēs
pdet reges
magnos et
optimos
et sic
inducat
imortalis ab
hombus

Et tunc
a sole deo
mittet
regem
qui oem tram
liberabit
ex bello
malo

Iugū nrē sui et
tutis itollicabile
sup collū
positum
tollet et
leges
ipias
soluet
vinai
laq
violenta

a deo missus ad
istum omēs
pdet reges
magnos et
viros potētes
et postea
iudiciū eū
ab corruptibū
hommibus

Et tūc
a solis ortu
deus mittet
regem
q̄ oem tram
spesat
a malo
bello

Et iugū nrōz
seruitutis
q̄ non fert
pōdere sup colla
positū tollet
et nephādi
soluet
et
vinai
la vio
lenta

Quomō xpūs et quibus pcedētibz signis descēdet
de celo vt misiciat antixpm et tyrānos et ipios deleat
de tra et q̄ vigilie nocturne xpianozū ideo institute
sūt q̄ xpūs de nocte venturū est et q̄ dy et multozes e
cultozes eoz dabūt. mēndio sup sibilla p̄dixit. Ca. 19. m.

Opresso igitur orbe tē cū ad destruendā imēsa vni
um tyrannide huāne opes defereimt siquidē cap
to mundo cū magnis latronū centibz maibabit diuio
auxilio tanta illa calamitas indigebit. Comotū igit
deus et p̄iculo anticipi et miseranda oplozauōe iustoz

mittet p̄m̄q̄ liberatore Tunc ap̄iet̄ celū mediū t̄p̄esta noc
te et tenebrosa ut in orbe toto lumē descendētis dei tāq̄ ful
gor̄ appareat Quod Sibilla h̄ys versibz̄ locuta est

Oppaton elite	Cum venit
Pur estes kotosen	ignis eit tenebrosā
mesenicti melene	media nocte

Hec est nox que a nobis p̄ aduentū regis ac dei n̄i p̄u
ḡli celebratur Cuius noctis duplex r̄ō est q̄ in ea et vitam
tum recepit cū passus est et postea regnū orbis t̄re accep
tura est Hic est em̄ liberator et iudex et ultor et rex et deus
quē nox xpm̄ vocamus qui p̄iusq̄ descendat hoc signū da
bit Cadet repente gladius e celo ut sciant iusti dūc̄ se m
liae descensurū et descendet comitantibz̄ angelis ī mediū
terre et antecedit eū flāma inc̄m̄yūibilibz̄ et v̄sus āgelorū
trahet in manus iustorū multitudinē illā que mente arā
sedet et conadet̄ ab hora t̄ia vsq̄ in vesperā et fluet san
guis torrentis Deletisq̄ oibz̄ copys impis solz̄ effugiet
et p̄ibit ab eo victz̄ sua Hic ē aut̄ qui appellat̄ antiops
sed seipm̄ xpm̄ mentiet̄ et cont̄ verū d̄m̄icabit et vitz̄
effugiet et bellū sepe r̄nouabit et sepe v̄m̄cet̄. d̄m̄. q̄r̄to
p̄lio confectis oibz̄ impis debellatis et captis tandē scelez̄
suorū penas Sed et ceteri p̄ncipes ac tyrān̄ qui cont̄i
uerūt orbem simul n̄ eo v̄m̄cti adducent̄ ad aegē et in
trepabit eos et coarguet et explorabit Hys facinorā ipoz̄
et dāpnabit eos ac mētis r̄rutiatibz̄ tradet Sic extincta
malicia et ip̄ietate op̄ressa requiescat orbis qui p̄ tot se
cula subiectz̄ errori ac sceleri nephanda p̄tulit servitu
tē non colent̄ v̄lteriq̄ d̄i manufacti s̄ a tēplis et pul
uinazibz̄ suis deturbata simulac̄ igni dabūt̄ et n̄ do
mis suis mirabilibz̄ ardebut̄ eduoed etiā sibilla n̄ p̄ph̄is
congruens futurū esse p̄dixit

Crisosē de	Content aut̄	Conterent
pdola	simulacra	pdola
abroton	hominū	homines
h̄ai pluton	et diuitias	et opes
a panta	omnes	vmuerzas
Euthrea quoq̄ idem	spospondit	
ēyga de	opera aut̄	Op̄a v̄b̄
ethro	deorū huānis	manu f̄a
ponta	manibz̄ f̄a	deorum
theou cathachite	exurentur	qburentur

fontai

Quomodo apient: inferi et resurgent mortui q iudicandi s
et qui non et quo hec sibilla pdixit et qua rone omnia
cu immortalis sit patibilis esse possit. Ca^m 20^m

Post hec apient: inferi et resurgent mortui de qbg
iudiciu magnu ide ipe rex ac deus faciet cui sum⁹
pr et iudicandi et regnandi dabit maximam ptatem de
quo iudicio et regno apud Euthrea sibilla su inuenitur

Oppo te de
hai toyto labe
celos dismone
marcis le bro tois
exei epi antropus hufis
athanasoy theon
exei epi antropus
megale ky rufis
ex thearthe

Demde apud aliam
Cartareon de
chaos de rye tote
hay athano ysa
Eroym de pilema
ten basileos apantes

Et alio loco apud eandem
oy ranon
Ei dixotai
estheite mon
hai to thenethes
o nekrois
moyran
analisas hai
tenethu
heu troncis
trism axo rimon
Eusebeon hai
dessebeon
bion andron

Cum aute
et iste dies accepit
fatalem finem et
in hoies venit
iudicium
immortalis dei
venit sup hoies
magnu iudiciu
et mirum

Tartareu aut
chaos tunc
ostendit mirans tra
voment aut ad sbunal
dei regis omes

Celum
uolens tre
latebras apiam
et tuc leuabo
mortuos fatu
solues et sti
mulu mortis
postea q
in iudiciu
ducam iudicans
proza
atq ipiorum
vitam hominum

Ver tu ymisi tuc a deo iudicabunt: s i tuc qui sut tm
in dei religione uersati Nam qui deu non agnouerut
qm smam de hys in absolutione fii non pt ra iudicati

dāpnatōs sūt sanctis lris gtestantibz non resurcturos
 esse ipios ad iudiciū **J**udicabūt q̄ qui deū scirent et san
 noia eorū id ē mala opa cū bonis collata ponderabūt vt
 si plura et graua fuerint bona iusta q̄ dent ad vitam
 biam **S**i aut mala supauerit odempnent ad penā **H**
 fortasse dixerit quispiā si est immortalis aīa quō passibi
 lis induat ad penā sentiens **S**i em ob merita pume
 tur sentiet vtiq̄ dolore atq̄ ita etiam mortem **S**i mori
 non est obnoxia nec dolori quidē patibilis usi nō est
Huc questionē suae argumēto a stoicis ita occurrit
Animas quidem hōm pmanē nec interuentu mor
 tis in nichilū resolui s̄ eorū qui iusti fuerūt puras
 et ipatibiles et bonas ad sede celeste vñ illis origo est
 remeare ut in campos quosdā fortunatos capi vt su
 antur miris voluptatibz **I**mpios vō qm se inuis cu
 piditatibz mānauerūt mediā quāda gerē int̄ imor
 tale mortalemq̄ nām et h̄c aliquid imbecillitatis
 ex contagione carnis aug desiderijs ac libidimbz addit
 te in lubile quēda fūcū trahant labemq̄ tēnam
Sive cū tēporis duritūitate penitq̄ inheserit eius
 nostre reddi aīas vt si non extinguibiles in totū qm
 ex deo sūt tñ vniabiles sicut p corpis macula que
 p̄cis iuxta sensū coloris attribuit **Q**uam s̄mā sū
 explicauit poeta diuin et supmo cū lumine vita reli
 quit non tñ omē malū miseris nec funditus omēs
 torpe excedūt pestes penitusq̄ nate est **M**ulta dū con
 creta modis molescere miris **E**rgo exercent penis
 veterūq̄ malorū supplitia expendūt **H**ec p̄o modū ve
 ra sūt **A**īa vero cū diuortū facit a corpore est vt ait i
 dem poeta par leuibz mentis volucrisq̄ similitima sop
 no quia spūs est et ipa tenuitate t̄prehensibilis sed
 nobis qui sumus corpales deo aut cui subiacet posse
 omnia gprehensibilis **De potentia dei qua p̄ mei
 to auustq̄ p̄ angelos et hoīes punire de carnis im
 mortalitate post r̄surrectionē de d̄a ignis gehēnalis
 et tonis et quid in electis ul̄ reprobis opet. Ca. 21.**

Dominū q̄ dicimus tantū esse dei p̄tate vt eā itoz
 poralia gprehendat et q̄admodū voluet affu
 at Nam et angelū dei metuit quia castigari ab eo pnt
 Tenarrabili quodā mō et demones reformidat qz torquet

ab eis ac puniunt? **Quid** ergo mentem si sunt immorta-
 les anime in partibiles sunt deo. Nam cum in se nihil habent
 habeant solidum et contractabile a solidis et corporalibus
 nullam vim pati possunt. Sed quia in solis spiritibus vivunt
 a solo deo tractabiles sunt cui virtus ac substantia spiri-
 tualis est. Sed quoniam docent nos sic licet quodammodo penas
 ipsi sunt daturus. Nam quia peccata in corporibus contraxerunt
 rursum in carne induentur. ut in corporibus peccata sol-
 vant. Et tamen non est caro illa quam deus homini subiecit
 huic tunc simul si insolubilis ac permanens metum ut
 sufficere possit cruciatibus et illi si sempiterno igni augere
 diversa est ab hoc nostro quo ad vitam necessaria utimur
 qui nisi alicuius materie fonte alatur extinguitur. At ille
 diuinus per seipsum spiritus vivit ac viget sine ulla alimentis
 nec admixtum habet fumum. Sed est purus et liquidus et
 in aque modum fluidus. Non in aliqua parte per
 se urgetur sicut non que labes terram corporis quo te-
 netur et fumus intermixtus exilium cogit et ad cele-
 stem materiam cum trepidatione mobili subuolare. Idem
 igitur diuinus ignis una eademque vi et potestate cremabit
 ipsos ac recreabit et quantum corporibus absorbet tamen re-
 ponet ac sibi ipse eternum pabulum subministra-
 bit. **Quid** poete ulture. Sic tristulerunt ita sine ullo
 reuiviscuntium corporum detrimento aduret tamen ac sensu
 doloris afficiet. Sed et iustos cum iudicauerit deus etiam ig-
 nis eos examinabit. Tum quorum peccata ut pondus ut nu-
 mero prevaluerint presturgetur igni atque aburentur
 quos aut plena iustitia et maturitas virtutis incoerent
 ignem illum non sentient. Habent enim aliquid in se dei
 quod vim flammam repellat ac respuat tanta vis est immo-
 rentie ut ab ea ignis ille refugiat innoxius. Qui acci-
 pit a deo hanc potestatem ut impios urat iustis obtemperet.
Nec tamen quisquam putet animas post mortem potius iudicari
 Nam omnes in una et eadem custodia detinentur donec te-
 pus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat ex-
 amen. Tu quorum fuerit probata iustitia huius primam et
 mortalitatis accipient. Quorum autem peccata et scelera de-
 tecta non resurgent sed cum ipsis in easdem tenebras re-
 condentur ad eterna supplicia destinati. **Et** hec a qui-
 busdam dicitur esse poenitentia et vni ad notionem venerit

Poetarum et quibus de causis corruerint virtute et letho
Hamie et alia fantastica induerunt **Ca^m 22^m**
Argumenta hec esse poetarum quidam putant ignora-
tes vñ illa poete acceperint ac negant q̄ fieri posse Nec
mirum est ita illis videri aliter em̄ q̄ res habet tradi-
tione a poetis Qui licet sint multo antiquiores q̄ hys
torica et oratores et cetera gna scriptorū tñ quia mysterium
diuini sacramenti nesciebant et ad eos mentio resur-
rectionis future obscuris rumore puenerat eā nō teme-
re ac leuiter auditam ī modū cōmentarie fabule pro-
diderūt Et tñ idē testati sūt non auctore se rē sed
opinione sequi vt maro qui ait Sit michi fas audi-
ta loqui q̄uis igit̄ veritatis archana in pte corruerit
tñ ipa res eo verior inuenit̄ quo n̄ p̄phis in pte con-
sentit̄ Quod nob̄ ad p̄bationē rei satis est errori tñ co-
rū sub ē rō nō nulla nā n̄ p̄phe assiduis contionibz
predicarent iudicaturū esse de mortuis filiū dei et hec
anūtiatio non lateret qm̄ rectorē reli nō aliū putabat
esse q̄ iouē iudicare apud inferos iouis filiū tradiderūt
sed tñ non Apollinē aut liberū aut mercuriū qui cele-
stes putant̄ s̄ deū qui et mortalis fuit et iustis Vel mi-
noem ut carum ut redamātū Corruerūt igit̄ poe-
ta licentia q̄ acceperant ut opimo veritate p̄ diuisa ora
sermonesq̄ varios dissipata mutauit Nam quod partis
apud inferos mille ānis rursus ad vitā restitui cen-
sūt Marone ita dicente Has omēs vbi mille cotā vol-
uere p̄ annos Lethēū ad fluuū deo euo cat agmine nig-
no Scilicet innumeros sup̄ et cōnera reuolutur̄ et incipi-
ant ī corpore uelle reuerti Hec eos ratio fefellit q̄ re-
surgēt defuncti nō post mille ānos mortis sue s̄ vt res-
tituti rursus ad vitā mille ānis n̄ deo regnet̄ Deus
em̄ veniet vt ī orbe hoc ab oī labe purgato reddi vi-
uas iustorū aīas corpibz inouatis ad sepitūā b̄titudi-
nē suscit̄ Itaq̄ p̄ter aquā obliuionis vā sint cetera cū
idēto s̄m̄xerūt ne quid ut opponēt̄ Cui ergo nō memi-
nerint se aliquā vixisse ā qui fuerint ā q̄ gesserint si
nichilominz tñ v̄r̄simile nō putat̄ Et res tota veluti
licent̄ ac fabulose ficta respuit̄ Nob̄ aut̄ de resurrectione
affinātibz atq̄ docentibz aīas ad alterā vitā nō oblitā
sui s̄ in eodem sensu ac figura esse redituras ī opponit̄

Tot u' secula tranherut quis unq' unq' ab inferis resur-
 xerit ut exemplo eig fieri posse credam? At em' resurrectio
 fieri non pt dnante adhuc iniustitia. Hoc em' s'lo n'ca
 tur omes tribus ferro insidys venenis et afficit. iu-
 r'is egestate carceribz tormetis p'scriptio m'bz. Et accidit q'
 iustitiam iusa est q' omes qui deu' sequi volut no' fm odio
 habent. sed verant. omibz contumelijs ex'crunat. multi
 plia h'nc penaz et ad ipios cultus manufactoru' deoz
 non rone aut veritate s' nephanda corpm' laceratione co-
 h'nt. Nam igit' oportet ad hoc eade' resurgere aut reu'ti ho-
 mines ad vita' in qua tuti esse no' pnt. Cu' ergo iusti tam
 viles habeant. tam facile tollant. quid putem' futuru' fu-
 isse si quis ab inferis rediens vita' post se p'sisset. Auferet.
 p'fecto ab oculis homin' ne viso uel co' audito deos vniu-
 sos reliquerut et ad vniq' se dei cultu' religioneq' co'iteret.
 Ergo semel fieri resurrectione n'ca est cu' malu' fuerit ab-
 latu' qm' eos qui resurrexerut n' mori na' alteriq' n' viola-
 ri villo mo' fas est. Poete vero cu' sciant hoc s'lm' malis
 omnibus obliuioni' amne' induxerut ne maloru' ac-
 laboru' memores aut reu'ti recusarent. Vn' v'gilij o' p'r
 An ne aliquas ad celu' hinc ire putandu' e' sublimes
 aias iteru'q' reu'ti ad tarda' corpa q' lucis miseris tam
 dita' cupido ignorabant em' quo' a' qn' id fieri oportet. Ita
 q' cenasa eas putauerut et denuo ad vteru' reuolui at
 q' ad infantia' regredi. Vn' ena' plato de aia' discines ex
 hoc ait posse cognosa' aias esse imortales atq' diuinas
 q' in pucis mobilia snt' nigemia et ad p'ncipiendu' faci-
 lia q' ea q' distant ita celerit' capiat ut no' tuc p'mu' dis-
 cere illa uideant. s' re cognosa' atq' immisa. In quo vir
 sapiens poetis meptissime credidit. De resurrectione
 et pythagoras et alij phi locuti sut' de anastasi metien-

Ntes animas in vaua t'nsire corpora. Ca^m 23^m.
 On igit' renascent. quod fieri non pt' s' resurget et
 a deo corpoibz induent. et prioris vite factoru'q' om'
 memores et in bonis celestibz collocate ac fuentes ui-
 tudinate' t'muabilu' copiaru' pnti deo gr'as agent q'
 malu' omen deleuit q' eos ad regnu' vita'q' p'ctu-
 am suscitauit. Quia de anastasi phi quozq' dire aliqd
 conati sut' tam corrupte q' poete. Nam et pythagoras
 t'nsire aias in noua corpa disputauit s' mepte q' ex
 homibz in pecudes et ex pecudibz in hoies et seipm' ex

Eusebio esse repatu. Melius scrippus que Cicero ait sul
cite portatu & toycozu qui in libris quos de prudentia scrip
sit cu de innouatioe mundi loquetur hec intulit

Lev ton deoytos
ethontos de lono
soy de na dmaton
kai ymas meitote
ley tesai palnteu
odo gnei theonon
eis to en m esmen
auto katasten
ais thema

Quod cu ita sit ap
paret nichil esse
impossibile
etia nos post excessu
mum cursis spacijs
quibusdam reuoluti tpm
in huc restitu statu
in quo nunc
esse videtur

Sed nos ab humanis ad dñia redeamus & ibi dicit hec

Dis piston gar
apan meroten
genos allo tan ede
cosmoy tai teneton
exite crisis
En theos autos
pomist a mon
asbeid tama
eusebias then kai
tote dissebias
mene pispophonon
peapem peio
soy de eusebio ys
palm zesonte
pigales pneuma throy
don testimen tama
kay bron antoys

Est em difficile credens
de hom
geny Sed cu in
mudi et mortalium
venit iudicium
qd' deus ipe
faciet iudicium
impios simul
atqz ius demu
ipios quidem
migne ac
tenebras
mittet
qui aut pietate
tenent itez viuet
i tra spm deo date
sit et vitam eis

Quod si non mo pphie si eni vates et poete et phi Anas
tasm mortuorum futura esse consentiunt Nemo qrat a
nob queadmodu fieri possit Nec em diuinorum opm red
di pe ro Sed si a principio deus hominem nescio quo me
narrabili mo instituit redeamus ab eode restitui veteri
posse qui nouu fecit. **Ex p^m vaticaniu Sibille post
iudicium p mille anos regnabit in tñ filij dei cu clas
suis in sca ciuitate qua constituet et q dyabolus mille
anis vincetur et omnis creatura mansuescet et ad
vicianditate seruiet homini Et xpūs ab homini
bus toletur vt deus et dominus. Ca^m 7re 12.**

Nunc reliqua subnectam veniet igitur summus et
maximus dei filius ut uiuos et mortuos iudicet.

Sibilla testante atq; dicente

Pases gar gay estero
theneron
smgusis estai
autos o ponto orator
otjanca te bematey
thunay zonton
kay nekoyon fixas kai
cosmon apanta

Kamtonq tre
mortalu tue
ofusio erit
Ipe omnes
cu venit in tribu
nali iudicare uiuoz
mortuozq; aiab et
mundu aiab

In oī enim tre mortalū ofusio erit ipe om̄ps n̄ venit
p̄ tribunali iudicāe uiuetū mortuozū aiab et mūdu
omem. Verū ille n̄ deleuet iniusticiā iuditiūq; may
mū fecit at iustos qui a p̄ncipio fuerūt ad uitā res
taurauēt mille ānis int̄ hoies uersabit. eosq; iusto ip̄io

deget. Quod alibi Sibilla uaticinas furensq; p̄clamat
haite demoy
meropes basileis
ayonos arshey

Audite aut̄ me
homnes rex est
sc̄i p̄nceps

Tunc qui erūt in corpib; uiu non morientur s; p̄ cos
dem mille ānos infmitā multitudinē gnabūt et
erit soboles corū sancta et deo cara qui aut̄ ab mse
ris suscitabunt. ij p̄cerūt uiuentib; uelut iudices
centis v̄o non extinguēt. oīmo s; quoda reliquetur i
victoriā dei ut triumphent. a iustis ac suburgent. p̄petu
e seruituti sub idem tempore etiā p̄nceps demonū qui
e machinator oīm malozū cathemis v̄mnet. et eit
in custodia mille ānis celestis ip̄ij quo iustitia i orbe
regnabit. Ne qd̄ malū adūsh p̄tm̄ dei moliat. post
aug aduentū gregabūt. iusti ex oī tra. Pactoz; in
ditio ciuitas sc̄a ḡstuet. in medio tre in q̄ ipe con
ditor deus n̄ iustis dn̄antib; comoret. Quā ciuita
tem Sibilla designat cū dicit.

kai polm
en epotese
theos thei theu
epotesen
lamproteron
astron edeloy
e selenes

Et urbem
quam fecit
deus eam
fecit
clauozem
astris atq; sole
lunaq;

Tunc auferent a mūdo tenere ille quibus obfundit atq;
 obruat celū et luna claritate solis accipiet n. mnuet
 vltimis sol aut septies tāto q̄ nūc clarior ē fiet. Terra vō
 apiet fecunditate suā et vbrimas fruges sua sponte ge
 nerabit. Rupes montū melle sudabūt p̄ riuos vna de
 current et flumina lacte mundabūt. Munda demq; ipse
 gaudebit et oīs rerū nā letabitur erepta et libeata dom
 mo mali et impietatis et sceleris doloris. Non bestie p̄ hoc
 tēpus sanguine alentur non aues p̄da s̄ queta et pla
 cida erūt oīa leones et vituli ad p̄sepe simul stabūt. Lupo
 ouē non rapiet canis non venabit. accipitres et aquile
 non nocebūt et infans cū serpentibus ludet. Demq; tūc fiet
 illa que poete aureis v̄bis sc̄a esse iā. Latino regnate
 dixerūt. Quorū error hinc exortus est q̄ p̄phie futuriū
 plerūq; sic p̄ferūt et nūtiant q̄ iā p̄acta. Visiones em̄
 diuino sp̄u offerrebant. oculis eorū et videbāt illa i con
 spectu suo quasi fieri ac timari q̄ vaticinia eorū cū pau
 latim fama vlgasset qm̄ p̄pham a sacramēto ignotabat
 quatenus dicent. opleta esse iā veteribus seculis illa oīa pu
 tauerūt que vtiq; fieri opletis non poterat hōie reg
 nate. Cū vō deletis religionibus impijs et sc̄le oppresso sub
 ierta eūt deo t̄ra. Cadet et ip̄e manu vector nec nautica p̄m̄g
 Mutabit merces oīs feret oīa tellis. Non rastos patietur
 humus nō vinea saltē. Robustos quoq; iā thauris uiga sol
 uet arator. Tunc et molli paulatim florescet capus arista
 Intulsiq; rubens pendebit scutibus vna. Et dure quercus
 sudabūt rosida mella. Nec varios disiet mentū lana co
 lores. Ipse sed ip̄artis aries iā suauē rubenti. Mune iā
 croceo mutabit uellera luto. Sponte sua sandix pasce
 res vestiet agnos. Ipse lacte domū referent distente ca
 pelle. Vbera nec magnos metuet armenta leones. Que
 poeta sc̄dm̄ cumee sibille carmina p̄locutus ē. Euthrea
 vero sic ait

Vdeluote
 hui agnes en
 cyresm̄ ammi
 telon̄ tai thorto
 parda lueste
 rufois amabosche
 fontai arithoisim

Nec lupi
 cū agnis in
 montibus dimicabūt
 herbamq; ligent
 cum edis pascent
 vrsi cū vitulis
 simul

moscoris emmoy
 kai papi brotoism
 saroboros te leon
 sage tay
 achiron
 para fatesa
 tenesm bzetesm
 te drachontes
 amathesi kouue
 sonai

Et alio loco de ubertate

kai tote de
 karumen
 megalen
 theos andrasi
 dsei kai gar ge
 kai dendra
 kai aspeta trem
 mata gees
 dosoy sm
 carpon
 ton alethmon
 antropoyg
 emoy
 noy kai melitos
 gliateroy
 lencoyte
 galathos
 hay setoyo
 per est
 brotois
 kalais
 ton apanton

Et alia eodem modo

Eusebeon de
 monon
 agriacton
 panta doysom
 ama melista

omnibusq;
 animalibus et
 armuoribus leo
 edet
 paleas
 apud presepia
 in infantibus q;
 diacones sive
 matibus de
 ment
 rerum

Et tunc
 gaudium
 magnū
 dabit deus hominibus
 dabit. flā et trā
 et arbores
 et inuabilia
 terre pecora
 dabunt
 fructum
 verum
 hominibus
 vni
 dulcissimū mellis
 et candidi
 lactis
 atq; fauamenti
 quod
 est
 hominibus preter
 omnia
 optimum

paucū autē
 solum
 sancta tra
 oia hec feret
 fluentū mellis

ten sapo
petres ead
poytetes
liai galatos
ambrosie
rusei pantes
ydi haioys.

De
petra atq
de fonte
et lac
imortalitatis
manabit oibus
iustis

Ducent itaq; hoies tranquillissimā vitā et copiosissimā
et regnabūt cū deo pāiter et rēges gentiū uement a sim
bus t're cū domib; ac muneib; ut adiret et honoufcent
regem magnū cuius nomē eēt p'darū ac uenēabile vniūf
natioib; q̄ sub celo erūt et reb; qui d'nabunt' in terra.

Quomō non restant ex quazūdā spūtuāzū assertione
nisi ducenti āni usq; ad rerū inouationē et q; finis

Non aderit nisi Roma destituta. **Ca. 27. 27.**
Et sūt que a p'phis futura eē dicūt. Quozū testimōia et v'ba
ponē opus tēpt nō dixi qm̄ esset infirmit' nec tantā rerū nul
titudine mensura libu capet tam multas vno spū similia
dicentib; simulq; ne fastidiū legentib; fiet si ex oibus collā
et trāslata ogerēt' p'etēā ut ea ipā q̄ dicim̄ non mis s; ali
emis potissimū lris osumare. **Doctēq;** nō mō apud nos
uerūcā apud eosq; qui nos insectant' ueritatē o signatā
tenēt quā reusant agnosce. **Qui** aut' diligentius h; uolūt
scire ex ipō fonte hauriat et plā q̄ nos in hys libris opleri
sum; admirabilia p'ietur. **fortasse** quispiā nūc r'quirat
qm̄ ista que diximus sint futura iā sup'ius ondi opletis ā
nozu sex millib; mutationē istā fieri oportē et iā appin
quare sūmū illū oclusionis extreme diem de signis q̄ dic
ta sūt a p'phis licet nosc' p'edixerūt em̄ signa quibus
o sumatio tempoz et expetenda sit nob; in singulos dies et
timenda. **Qm̄** tū aut' opleat' h; sūma docet q; qui de tēpo
rib; sp'iserūt colligentes ea ex lris s'as et ex varijs hystozis
qm̄ sit nūb; ānozu ab exordio mūdi. **Qui** licet uariet et
aliqntū numeri eozū sūma dissentiat. **Omis** tū expec
tatio nō āplig q̄ ducentozū uidet' ānozu. **Enā** res ipā
declarat lapsū uināz; rerū breu fore n; q; m'columi or
be. **Roma** nichil istius uidet' esse metuendū. **At** vō cū
caput illud orbis ceciderit et esse cepit quod sibile fore
aut' quis dubitet uenisse iam finē reb; hūanis orbis
terraū. **Illa** est ciuitas que adhuc sustentat oia p'candus

qz nobis et adoranda est deo reli Si tamen statuta eius et
 plaata differri pnt ne rians q putamus tyranus ille abho
 minabilis veniat qui tm facans moliat ac lumie illud
 effodiat aug mteutu mudus ipe lapsus est **Nuc ad ceta**
exequenda redramus que demceps sentura sut dixim9 pau
lo ante. Qz elapsis mille am9 post iudiciu soluet ite dy
aboly et conatabit gentes vt scam expugnet ciuitate et
obsidebit ea et quo ea deo omo destruet et pems etms
tradet electis oibus trislatis ad glam ageloru post re

I **urrectionem sanctam. Caplm 26^m**
 In principio igni sancti fore vt a deo pnceps demonu
 vntiat sed idem cu mille am regni hoc e septe millia
 ceperint tinnari **Soluet** denuo et custodia emish exhibit
 atqz omes gentes q tuc erut subdinone iustoru conatabit
 vt inferat bellu sancte ciuitati **Et colliget** ex oi orbe tre i
 nuabilis populg nationu et obsidebit et tradabit ciuitate
 tuc veniet nouissima ira dei sup gentes et debellabit eos
 vsqz ad vnu ac pmu gnetet tra q valdissimi et ad motu
 eius frindet montes **Hyrie** et subndent colles r abruptu
 et muu om ciuitatu conadent a statuit deo solem tudu
 o ne occidat et inflamabit eu et descendet estus immus
 et adustio magna sup pduelles et ipios populos et pbres
 sulfuris et grandines lapidu et gutte ignis **Et liques**
cent spūs corū in calore et corpa contentur in grandine
 et ipi semine gladio ferient **Replebuntur** montes rade
 uerib9 et campi opient ossib9 **Populg** aut dei tribus
 illis dieb9 sub contrariis tre occultabit don ira dei adu
 sus gentes et extremu iudiciu terminet **Tunc** eribut
 iusti de latebris suis et iuement oia radeuerib9 atqz ossi
 bus rerta **Et** geng ome ipioru raderity mteribit **Nec**
erit in hoc mudo ulla ia natio aplius pret solam gen
 tem dei tuc p anos septe ppetes intacte erut silue nec
 erudet de montib9 lignu s arma gentiu gburat et iam
 non erit bellu s pay et reges sempitna **En** vo qpleti
 fuerint mille am reuocabit mudy a deo et reli oplica
 bitur et tra mutabit et triformabit deo homnes ad si
 militudine angeloru et erut candidi et seruent meter
 nu **Eode** tpe fiet scanda illa et publica omi resurrexio e
 tiam in qua excitabunt mpy ad cruciat9 sempitnos
 hy sunt qui manufacta coluerut qui deu mudi ac pnte

uel nescierunt uel abnegauerunt **S**ed et deus illos in munitis
suis comprehendet ad penam dampnabit in quo piteo
turba impiorum pro suis fauoribus in aspectu angelorum at
que iustorum perpetuo ignem tremabit metum **H**ec est doctrina
sorum per hanc quam christiam sequuntur sequimur **H**ec nostra sapi
entia quam isti qui ut fragilia solut ut mane phiaz tuent
tamen stultissima deridet quia nos defende hac publice atque
asserere non solemus deo iubente ut quieti ac silenti archana
eius in abscondito atque inter nostram gratiam teneamus **H**ec
aduersus istos veri per hanc qui non discendi si arguedi atque
illudendi gratia inclementer deum ac religionem eius impugnabat
perimant intentione recte **A**bscondi enim tegit misterium quod
fidelissime optet maxime a nobis qui nomen fidei gerimus **D**eum
illi hac tacitate nostram veluti mala gratiam commutatur
per enim etiam quasdam execrabiles opinioniones de pudicijs et mo
centibus fingunt **E**t libentibus hijs que finxerint cedunt **E**xhorta
tio ut omnes apperent ad suscipiendam cum religioe sapiam per
quam ad beatissima pervenitur etne vite beatitudine **Ca. 21. m.**

Quonia de iuris apostoli septem spatibus ad me
tam perueni sumus superest ut exhortemur eis ad suscipi
endam cum vera religioe sapiam cuius vis et officium in eo
titur ut acceptis trestibus et abiectis erroribus quibus ante ea te
nebamur fragilibus seruietes et scintilla concupiscentes ad
eterna celestis thesauri premia dirigamur **Q**ue ut capere possi
mus quod primum committende sunt huius pernitentis vite alluabiles vo
luptates que auras hominum pernitentia suavitare delinunt etiam se
luntas extirpanda est subtrahit hys labibus tre perfrasa ad
illam equissimum iudicem parentem indulgentissimum quod pro labo
ribus requirit pro morte vitam pro tenebris claritatem pro tenebris
ac breuibus bonis eterna ac celestia largiat in qua mercede
arbitrates et miserie quas perit in hoc mundo factis opa
iusticie conferri et coequari nullo potest **P**romde si pauce
tes si bene esse volumus cogitanda et proponenda nobis sunt no
tum terentiana illa malendum esse usque in passimo vapu
landum habende operibus si hys multo atrociora carcer la
thene tormeta patienda sustinendi dolores mors demer
ipa et suscipienda est et ferenda **C**um liqueat gratia nra in
fragilem istam voluntate sine pena in virtute sine diuio
primo fore **O**mnes igitur oportet opera dare ut vel se quod pro
mum ad rectam viam dirigant vel susceptis operibus virtuti
bus huius vite laboribus patienter exactis consilio deum hinc

mereant. **P**at' em' nr' ac dñs qui condidit firmavitq; ce-
 lum qui solem cu' syderib; illuxit qui libeat in magnitudine
 sua tram vallavit montib; mari' cœdedit amnib;q; dis-
 tinxit Et quicqd est in hoc ope mundi cōflavit ac p'sent
 e nichilo p'spectis errorib; hōm' ducē misit qui nobis
 iusticie viam panderet. **H**uc sequam' omēs hūc audiam'
 hūc deuotissime pazeam; qm' sol; ut ait Lucretius veradi-
 cis hōm' purgavit pectora dictis Et hūc statuit torpedi-
 nis atq; timoris. **E**xposuit bonū sūmū quo tendim; omēs
 cūid foret atq; viā monstravit limite p'uo cœua possem;
 ad id r'ito contendē cursu. **N**ec monstravit tm' s; etiā p'cessit
 ne quis difficultatis grā iter virtutis horret. **D**eserat' si
 fieri p't via p'ditionis et fraudis in qua mors voluptis
 illerebas adoperta relata. **E**t qnto quisq; ānis in senectute
 v'gentib; appropinquare cōit illū diē quo sit ei ex hac vita m-
 grandū cogitet q' purg' abscedat q' inores ad iudiciū veni-
 at non ut fatiūt quidā t'ns mentib; mixi quia iā defici-
 entib; corpis virib; in hoc admonet' instantis vltimē neces-
 sitatis ut cupidius et ardentius hauriendis libidmib; in-
 fendant. **R**ua ex voragine libet se quisq; dū licet dū facul-
 tas adest se q; ad dēū tota mente gūtat ut illū diē sciatq;
 expectet quo p'ses deusq; mundi d'g' de singulorū factis et co-
 gitatōib; iudicabit. **R**ueatq; h' expectant' non tm' negligat
 sed et fugiat potiorēq; aiām suam iudicet q' bona ista fallacia
 quorū m'erta et caduca possessio est. **N**igra em' cotidie
 et multo velocius crevit q' intraverat. **E**t tm' si nob' vsq; ad
 vltimū liceat istis s'ui alijs certe relinquenda sūt. **N**ihil
 nobiscū s'ic possum; nisi vitā bñ atq; inorent' actā. **I**lle
 ad dēū copios; ille opulent; adueniet cui astabit g'imen-
 tia. m'ia. patientia. caritas. fides. **H**ec est hēditas nrā que
 n' eripi auq; neq; trāssiri ad alterū p't. **E**t quis est q' hec
 bona parare et acquirere sibi velit. **V**eniat q' esuriūt ut a
 quā salutarē de p'hem' fonte plenissimis faunib; trahat
 hoc abo atq; potu dei et cœna videbit et surdi audient et mu-
 ti loquent' et claudi ambulabūt et stulti sapiēt et egroti
 valebant et mortui renuiscent. **Q**uisquis em' corruptelas
 t're v'tute calcavit hūc arbiter ille sūm; et verax ad vi-
 tā lucēq; p'petuā suscitabit. **N**emo diuitib; nemo salsab;
 nemo etiā regia p'tate g'fidat imortalem ista nō faciūt.
 Nam q'cuq; rōnes hōm' abiecit ac p'ntia p'nt; in hu-
 mū seipe p'straucit tāq; defector dñi et ipatois et p'is sui

Vespas

No - ta

57

pumet? Intendamus ergo iusticie que nos inseparabilis comes
ad deū sola p̄duet et dū spūs hōs regit atq; infatigabili
militia deo militemq; stationes vigiliasq; celebremq; cogre
diam? tū hoste quē nouimq; fortiter ut victores a ducto ad
usario triumphantes p̄mū virtutis qd̄ ip̄e p̄misit a dño
consequamur.

Nillus ut negat ut dubitat p̄ xpm̄ ihm̄ tale q̄le satis
leis p̄nūtiat? futurū esse iudiciū nisi qui eisdē leis nes
tio qua incredibili aōsitate seu tentate nō credit q̄ iā veri
tatem suā orbi demonstrauē trarū In illo itaq; iudicio ut cū
illud iudiciū has res dicimq; ee venturas **H**elyam thesti
tem fidem iudeorū antixpm̄ p̄secuturū xpm̄ iudicaturū
mortuorū resurrectione honoz malozūq; direptionē mūdi
q̄flagrationē eiusdēq; renouationē **Q**ue oīa quidē ventura
esse credendū est q̄ quibz modis et quo ordīe veniat ma
gis tūc docebit verū experientia quā nūc ad p̄fectū hōm̄
intelligentia valet consequi **E**xistimo tñ ea que a me com
memorata sūt ordīe ventura.

Expliat **liber** **Septimus**
Inapit **Octauus**

Diohemū in quo p̄mittētes ordīe dicendū ad
habendū vitatē dōz deū ee ḡnosendū. 1.

De gradibz p̄ quos ad vitatē ascendit? et qui de ip̄is gra
dibus cūctantur. 2.

Quid intendat in hoc libro et diuisio t̄tandoz. 3.

Q nullq; asseruit deū irasā et grā nō moueri. 4.

Contra epycurū disputat qui negat deū irasā gratifia
ri et omnia p̄uidere. 5.

Cont? stoicos dicentes ī deo fore iram si nō irā. 6.

Q deo irasatur. 7.

Q phi errat et q̄ hoīs ab alijs aīantibz maxīe disse
rant religione q̄ hoīs est p̄ria. 8.

Con epycurū religione subūtenē et q̄ religio sit hūda. 9.

Manas opiniones de mūdi opifio et gubnatōe enūant. 10.

Q mūdy dei p̄uidētia factz sit et gubnet? 11.

Utū vms dei an pluzū deozū p̄uidētia mūdy rega
tur et consiet. 12.

Q religio sit et hominis sit. 13.

Q oīa tam bona q̄ mala hoīs grā scā sunt. 14.

Cur deus fecit hominem

¶ In ad hominem p[er]t[er]na p[er]uenit 16

Quae ma sit in deo misericordiam h[ab]ere ut ire

¶ Deus administrat mundum et regit hominum actus et p[er]p[et]ua
quens irascitur 18

¶ Et sine ira p[er]t[er]na non corriguntur 19

¶ Et homo ex corpore vita et ex aia virtutes habeat et q[ui]n
velit deus homines bonos eorum vicijs irascatur 20

¶ Et malorum felicitas ire dei non condicat et q[ui] deus sit pa
tientissimus 21

¶ Si deus irascatur cur hoies iras prohibeat 22

¶ Prologus et iudicio auctoritatu[m] Sybille erithree ad iram
dei probandam 23

¶ Auctoritatib[us] aliar[um] sibillarum ira dei p[ro]bat 24

¶ Concludit deum amandum verendum honorificandum metuen
dum 25

*Prohemium in quo premisses ordines duendorum ad ha
bendam veritatem docet deum esse cognoscendum Ca. p[ri]mu[m]*

Admaduerti sepe donate plimos ad existima
re q[uo]d ena non nulli phorum putauerunt no
n iras deum q[ui]n nichil bnfica sit timio ma
diuina n[on] auq[ue] non prestantissime atq[ue] op
time agruat p[er]t[er]na ut ite nichil curet oio

ut neq[ue] ex bnficentia eius quitq[ue] boni p[er]ueniat ad nos neq[ue]
ex malificentia quitq[ue] mali Quorum error quia maximo
est et ad utendum vite huane statu spectat coargueda est
a nob[is] ne et ipse fallaris impulsu aucte hominum qui se pu
tant esse sapientes nec t[ame]n nos arrogantes sumus ut op
hensa n[ost]ro ingenio veritate gloriemur s[ed] doctrina dei se
quimur qui scire solus potest et reuelare secreta cuius doctrine
phi exptes existimauerunt natura reru gietura posse
deprehendi q[uo]d nequaquam fieri potest quia mens hois tene
broso corpis domicilio c[on]sp[er]ta longe a veri p[er]f[ec]tione st
mota est et hoc differt ab huamitate diuinitatis q[ui] hu
manitatis est ignoratio diuinitatis s[ua] ¶ In nob[is] ali
quo lumine opus est ad depellendas tenebras quibus
effusa e hominis cogitatio q[ui]n in carne mortali agebes
nris sensibus diuinare non possumus Lumen aut me
tis humane deus e quem qui agnouerit et in pectus ad

Doctrina cum phos
dissipat

No

inserit illuato corde misterium vitatis agnoscat Remoto at
deo celestiq; doctrina oia erroribus plena sunt Rectos scilicet
cu esset omni phos doctrinam tm vt rectoru arguet nisi
entia qui se aliquid tene arbitrabantur aut se nichil scire
nisi vnu q nichil sciet Intellexit em doctrina illa nichil
hre in se certi nichil veri nec vt putabant quide simula
uit ipam doctrina vt alios cfellit s vidit ex pte aliqua ve
ritate testat q et etia in iudicio fuit tradit a platone q
nulla esset humana sapia Adeo doctrina qua cu phi gla
bant otempit derisit abiecit vt idipm p summa doctrina
pferret q nichil scire didisset di g nulla e sapia hua
na vt Socrates conut vt plato tradidit apparet esse diuina
n vlli alij q deo veritatis notina subiacet. Regi n ose
dus est in quo solo vitas est Illi mundi parens et condi
tor reru qui oculis non videt mente vix terret Cuius
religio nullis modis ipugnari solet ab hys q neq vera
sapiam tene potuerut neq magni et celestis archam
comprehende conem . De gradibus p quos ad veritate asce
ditur et qui de ipsis gradibus deiciuntur. Ca^m 2^m

Nam cu sint gradus multi p quos ad dominium veri
tatis ascendit no est facile cuilibet euehi ad su
mu caligantibus em veritatis fulgure lumibus qui stabi
lem gressu tene non pnt reuoluunt in planu Pmus
aut gradus est intellige falsas religiones et obire ipios
cultus humana manu fabricatoru Secundu vo pspicit a
nimo q vno deo sumis sit eius ptas ac prudentia essent
a pncipio mudu et gubnet in posteru Tertiu cognoscere
ministerium eius ac nutu que legauit in terra quo dotele
liberati ab errore quo iplicati tenebam formatiq; ad veri
dei cultu iustitia dissemo Ex quibus omnibus gradibus vt diu
pnus est lapsus et facilis ad ruina nisi pedes in gassa
stabilitate fingant De pmo gradu eos excuti videmus
qui cu falsa intelligat in veru non inueniunt stersitas
tremis fragilibusq; simulacris no ad tolendu se deu con
ferunt que ignorat s mundi elementa mirantes celu
terra mare sole luna cetiq; astru ueniant s; hoium
operina ia coarguimus in fido diuinaru institutio
nu libro De fido vero gradu eos diuina cade qui
cu sentiant vnu esse sumu deu vnu in ide a phis
uictu et falsis argumentati omnibus capti Aliter de v
nica illa maiestate sentiunt q veritas habet qui aut fi

aurā negant hēre vllam deū a vlllo affectu gmonēi pu-
 tant quia sit omēs affecto imbecillitatis q̄ in deo nulla
 est De 3° vero q̄ precipitant qui tū sciunt legatū dei
 eūdeq̄ diuinū et imortalē templi conditorē tū a nō am-
 piūt eū a aliter accipiūt q̄ fides postit Deuos ex pte iā
 cōfutamū in q̄rto supradā opib̄ libro et refutabimū
 postea diligentius cū respondere ad omēs sectas cepim⁹
 que vitatē dū disputant pdiderūt **Quid intendat**

In hoc libro et diuisio tractandorum Ca^m 3^m
Omnino vero cont^o eos differim⁹ qui de sedo ḡdu lap-
 si praua de sumo deo sentiūt Aut em̄ quidā n̄ gratifica-
 ri eū auq̄ n̄ irasa sed securū et quietū imōditatis sue
 bonis p̄ficiū Alij vō tollūt grām r̄linquūt deo naturā
 em̄ sumā virtute prestante et nō maleficiā eē debē Ita
 omēs p̄hi de ira ḡstituiūt de grā discrepāt sed vt ad po-
 sitam mām q̄ ordmē descendat deo huiusmōi facienda
 nob̄ et crequenda petino est cū diuisa et r̄pugnātia sint
 ira et grā Aut ira tribuenda est deo et grā detrahenda aut
 vtrūq̄ p̄t detrahendū aut ira demēda est et grā tribuen-
 da a neutro detrahendū Aliud amplius p̄ter h̄ nichil
 p̄t cape nā vt n̄cē sit in vno istorū aliquo v̄m̄ quo q̄rit⁹
 muemur Considerem⁹ singula vt nos ad latebras veri-
 tatis et rō et ordō deducat **N̄ nullus asseruit deū irasa**

Primū illud nemo et grā non moneri. **Ca^m 4^m**
 De deo dixit nūq̄ irasa cū t̄m̄mō et grā nō mo-
 ueri Est em̄ distāuemēs deo et h̄gi p̄tate sit pditus
 qua noceat et obsit p̄desse vō ac b̄nfacē nequeat Que igit̄
 rō q̄ spes salutis hom̄ib⁹ p̄pōita est si malorū t̄m̄mō
 auctor est deus **Q**z si sit iā maiestas illa venēabilis nō
 ad iudicis p̄tate cui licet seruāc et liberāc s̄ ad tortoris
 et carnicis officū deducetur Cū aut̄ videam⁹ nō mō
 mala esse in rebus humanis s̄ etiā bona vtrūq̄ si de⁹
 non est auctore esse altere n̄cē est qui contraria deo
 fatiat et det nobis bona Si est quo nom̄ie appelland⁹
 est Cur nobis qui malefacit notior est q̄ ille qui b̄n̄ Si
 aut̄ nichil p̄t esse p̄ter deū absurdū ē et vanū putāc
 diuinā maiestate quia nichil ē maiḡ nichil meliḡ nocē
 posse et idē nemo extitit qui audēt id dicere quia n̄ rō
 nē habz n̄ vlllo mō p̄t credi Quod quia quēit fūseam⁹
 et vitatē alibi r̄gram⁹ **Con̄. Ep̄yicutū disputat qui**

negat deū uasā gratificari et oīa puidere Ca^m 4^m

Quod sequitur de sola epycuri sicut irā in deo nō ē
ita ne grām quidē itam ai putat epycuri alienū
a deo esse male facere quod ex affectu iracundie plerūq;
nasatur ademit ei etiā bñficientiā qm̄ videbat gseques
esse ut si habeat irā deū heat et grām Itaq; ne illi uiti
um conredet etiā virtutis feat exptem Ex hoc mqt̄ vty
et mcorruptū est quia nihil curat neq; ip̄e habet negoti
ū neq; alteri exhibet Deus igit̄ non est si n̄ mouet qd̄
est p̄riū uuentutis nec facit aliquid ip̄ossible homi
qd̄ est p̄riū deo si oīmo nullā habet uolūtate nullū ac
tu nullā demq; ad m̄strationē que deo digna sit Et que
maior que dignior ad m̄strationē dei assignat̄ pt̄ q̄ mū
di gubnatio q̄ cura uuentū maximeq; gr̄is huām
cui oīa trena subiecta sūt eīue ip̄i in deo pt̄ esse bñtudo
si sp̄ quety et imobiles topet si p̄tantib; surdy si cole
tib; reus Quid tam dignū tam p̄riū deo q̄ p̄uidencia
sed si nichil p̄uidet amisit oīm dignitate Qui ḡ tota
vim totā deo substantiā tollit quid aliud dicit nisi deū o
nino non esse Demq; metū culuis a possidmo dictū
refert ad epycurū sensisse nullos deos esse s̄ oīa q̄ de
dys locut; est sit depellende iudic causa dixisse Itaq; ut
bis illū deos relinqueret re aut ip̄a tolle quib; nullū
motū nullū tūbit offitū Quod si ita est quid eo fal
latus quod a sapiente et graui uiro debet esse alienū
hic uero si aliquid sensit et aliud locut; est quid aliud
appelland; est q̄ deceptor bilinguis mal; et p̄tēa stult;.
si non eāt tam uersutus epycur; ut fallendi studio ista
loqueret̄ Cū her etiā s̄ptis ad etiā memoriā consigret
si ignorātia errauit Induct; em̄ a p̄ncipio uisititudine
vni; sine n̄tio in ea q̄ seq̄bat̄ incurrit P̄na em̄ sen
tentia fuit irā in deū nō ouemie Quid n̄ illi uerū eti
expugnabile uidet̄ non poteat gsequētia remissae quia
vna affectu ap̄utato etiā ceteros effect; admē deo ne
cessitas ip̄a cogebat Ita qui non irasit̄ vtiq; nec grā
mouet̄ quod ē ire gr̄iū Itā sic n̄ ira in eo n̄ grā ē v
tiq; n̄ metū n̄ leticia nec meror n̄ m̄ia vna ē em̄
rō tūctis affectib; vna omotio q̄ in deū cadē nō pt̄ eī
si null; affect; in deo ē quia quit; affiat̄ ibellū est
ergo n̄ cura illig rei n̄ p̄uidencia ē in eo huc usq; p̄
uenit sapientis homis disputa^o Ceta que sequitur ob

ticut quia nec cura fit in eo nisi prudentia ergo non cogita-
 tione aliqua non sensu in eo esse vllū quo effiat. ut non
 sit omō Ita autē gradatim descendisset in extremo gradu
 restitit quia iam p̄cipitū videbat sed quid p̄dest reticu-
 isse ac p̄cipitū dissimulasse Necessitas illū ut in vitū m-
 de cogit Dixit em̄ q̄ voluit q̄ argumētū sic ordinauit
 ut ad illud quod euitabat n̄mō enemiet. Vides igit̄ quo p-
 ueniat ira sublata et deo adempta Demiq̄ a nullis id cred-
 aut admodū pauca et quidē seclatū ac mali q̄ sp̄nat p̄ctis
 suis ip̄m̄itate. Et si et hoc falsū inuenit. n̄ ira ī deo esse
 n̄ gram veniamus ad illud qd̄ t̄rio loco positū est. .Cont̄
Stoycos dicentes in deo fore gram si non iram. Ca. 10. 20.
Afirmant. Stoyci et alij nonnulli aliquāto melius de
 diuinatione sensisse qui aiunt gram in deo esse Iam nō
 esse fauorabilis ac popularis omō non cadē in deū h̄at ai-
 pusillitate ut ab ullo se lesū putet qui lesi nō p̄t ut qui-
 eta illa et s̄a maiestas ḡletur p̄turbet. infamat quod
 est t̄rene fragilitatis Iam em̄ om̄otione mētis esse ac p̄tur-
 batione que sit a deo aliena. Et si hōies quoq̄ qui mō sit fa-
 piens et grauis ira nō debeat. siquidē tū in aīm cuiusq̄ i-
 ndit velut seua tepestas tantos excitet fluctus ut statū mē-
 tis imutet. Adestant oculi os tremat lingua titubet dē-
 tes ḡcrepent alteriq̄ vltū maculent. Nūc suffusus rubor
 nūc palor albescens quāto magis non debeat tā s̄da mu-
 tatio. Et si homo qui habeat ip̄erū ac p̄tatem late noc-
 at p̄ irā sanguine fundat vrbes subuertat populos de-
 leat p̄uicias ad solitudinē redigat. quāto magis deū q̄
 habeat totius ḡnis huām et ip̄is mudi p̄tate p̄diturū
 fuisse vniūsa credibile sit si irascetur. Abesse igit̄ ab eo
 tam magnū tam p̄m̄iosū malū oportere. Et si absit
 ab eo ira et conitatio quia deformis et noxia ē n̄. auq̄
 malefariat nihil aliud supest nisi ut sit leuis t̄inquilla
 p̄picius b̄nficus ḡseruator. Ita em̄ demū et cōis om̄i p̄-
 et optimū maxmū dia potēt qd̄ ceperit diuina reles-
 tisq̄ naturū. Nam si m̄l hōies laudabile videt p̄des-
 se potius q̄ nocē quūsuat q̄ om̄idē saluare q̄ p̄dere
 n̄. t̄m̄ito inoētū int̄ v̄tutes m̄iatur et qui hoc fece-
 rit diligit̄ p̄sertur honorat̄. b̄ndictis oibz votisq̄ re-
 lebrat̄. Demiq̄ ob m̄ita et b̄nficia deo similm̄ iudi-
 cat̄. quāto magis ip̄m̄ deū par et diuins p̄fectisq̄ v-
 turbz p̄cellente atq̄ ab om̄i t̄rena labe sub motum

no. d. p̄u

diuina et celestibus beneficiis Omne genus hominum promereri specie
tiose ista populariter quod dicunt et multos illic ad creden-
dum sed qui hoc sentiunt ad veritatem quidem propius accedunt sed in
parte labuntur naturam rei parum considerantes Nam si deus non iras-
citur impijs et iniustis nec pios utique iustosque diligit Ergo con-
stantior est error illorum qui et iram et gratiam tollunt In rebus
enim diuisis a in utraque parte moueri nature est a neutra Ita qui
bonos diligit et malos non odit nec bonos diligit quia
dilige bonos ex odio malorum venit et malos odisse ex bo-
norum caritate descendit Nemo est qui amet vitam sine odio
mortis Nec appetit lucem nisi qui tenebras fugit Adeo natura
ista generata est ut alterum sine altero fieri nequeat Si quis
deus habens in familia seruos bonum ac malum non utique
a ambos beneficijs et honore persequitur quod si faciat et im-
quus et stultus est si bonum et alloquitur amicitia et ornat et
domum ac familie suisque omnibus rebus proficiat malum vero
maledictis uerbis nuditate fame sui impedibus perit
ut et hic exemplo certis sit ad non peccandum et ille ad pro-
mendum ut alios metus coherere alios honor prouocet cui
ergo diligit et odit qui odit et diligit Sunt enim qui dili-
gere debent sunt qui odio haberi Et sicut is qui diligit confert
bona in eos quos diligit ita qui odit irrogat mala his
quos odio habet cuius argumentum quia verum est dissolui nullo
pacto potest Vana ergo et falsa est sententia eorum qui alterum detra-
hant non minus quam illos qui utrumque detrahunt Sed illi et omnino
ex parte non errant sed id quod melius est ex duobus retinent
Illi vero quos ratio et veritas argumenti huius inducit falsa omnia
suscepta in maximum errorem cadunt Non enim su oportue-
bat eos argueretur quia deus non irascitur ergo non gratia commoue-
tur sed ita quia deus gratia commouetur ergo et irascitur Si ergo certum
et indubitatum fuisset non irascitur deum fuit ad illud alterum
veniri esset necesse Cum autem magis sit ambiguum de ira pe-
ne manifestum de gratia absurdum est ex merito certum velle se
uertere nisi sit promptius de certis incerta firmare

Hec deus irascitur. Capitulum 11^m et
Sunt de deo phrasae et alia Alud propterea nichil quis
quod dixit quod si h. que dicta sunt falsa esse deprehendimus Unum
illud extremum super est in quo solo possit veritas inueniri
quod a phrasibus non susceptum est unquam non aliquem defensum que-
res esse ut irascatur deus quoniam gratia commouetur h. tueda nob

et asserenda summa est In eo enim summa oris et ratio religionis
 pietatisque vsatur Neque honos ullus deberi potest deo si nichil
 illi prestat toleranti Nec ullus metus si non irascitur non tolerat
Quod philosophi errant et quod homines ab alijs ammirationibus maxime
omne differat religionem quam hominis est propria. Cap. 9. m.
 Omne sepe philosophi per ignorantiam veritatis a ratione desine-
 runt atque in errores maderunt In extirpabiles id enim solet
 his euenire quod viatori via nescienti et non fatenti se
 ignorare ut vagetur dum percontari obuios erubescat illud tamen
 nullus plus asseruit vniquam non nichil in hominem ac pecu-
 des interesse nisi omnino quisquam modo sapiens qui vel leuiter
 rationale animal cum mutis et irrationabilibus coequauit quod faci-
 unt quidam impii atque in ipsis pecudibus stiles qui cum veteri
 ac voluptati se velint tradere aut eadem ratione esse natos
 qua vniuersa que spirant quod dicitur ab homine neque has est Quibus
 enim tam indoctus ut nesciat quis tam imprudens ut sensum senti-
 at melle aliquid in homine diuini Nonnulla vero ad virtutes
 animi et ingenij quibus homini festa cognatio est Nonne ipse cor-
 poris status figura declarat non esse cum mutis pecudibus equi-
 les Illarum nam in hominum pabulumque prostrata est nisi habet quatenus
 rationem in celo quod non intuentur Non autem recto statu ore publi-
 mi ad ostentationem mundi excitatus confert cum deo vultum
 et rationem rationem cognoscit propterea nullum est animal ut ait Lucio
 propter hominem quod habeat aliquam notitiam dei solus enim sa-
 pientia instructus est ut religionem solum intelligat et hoc est
 hominis atque mutorum ut papua ut distantia sola Nam
 res que videntur esse hominum propria et si non sunt talia in mutis
 tamen similia videri possunt propriis homini summo est tamen et in illis
 quedam similitudo sermonis Nam et dimoscant edunt solu-
 iurgio simile et cum se ex intervallo vident gratulandi of-
 ficiu voce declarant Nobis quidem voces eorum videntur in-
 condite sicut illis fortasse nostre sed ipsis qui se intelligunt
 verba sunt Denique in omni et affectu etas voces notas
 exprimit quibus habitum mentis ostendunt Risus quoque est
 homini proprius et tamen videmus in alijs animalibus quedam signa
 leticie aut ad usum gestum aures demulcent autem contrahunt
 fronte serenat oculos in lasciuia resoluit Quod tamen homini
 proprium quod ratio et prudentia futura Atque sunt animalia que lati-
 bulis suis diuos et plures exitus pandat ut si quod
 periculum maderit fuga pateat obsessis Quod non face-
 rent nisi inesset illis intelligentia et cogitatio Alia per

vident in futurū et in gente formite farris aceruū oportant
hiemis minore estate labore expeuit et in medio quesita re
ponunt longū est si exequi velim que a singulis gētibz aialū
fieri solcant huāne solertia similitima **¶** si horū om̄a que
asscribi hōi solent in multis quoq; deprehendit̄ similitudo ap
paret sola esse religionē cuius in mutis ut in brutis nec ves
tigium aliqd' n̄ vlla suspitio inueniri potest **Religionis** e p̄a ius
titia que nullū aliud aial attingit hō em̄ sola ipat cetera
sibi ḡaliata sint sūt **Iustitie** aut̄ dei cultus asscribit̄ quem
qui non suscipit hic a n̄a hom̄is alieng vitā pendū sub
huāna sp̄ene diuet **Cū** vō a ceteris aialibz hoc pene solo dif
feramz q; sibi hom̄i diuinā potestate q; sentiamz ī illis
aut̄ nullū sit intellectus dei certe illud fieri non potest ut hoc
ut muta ply sapiat ut huāna n̄a despiciat n̄ hom̄i ob
sapiam et cūcta que spirat et om̄s rerū n̄a subiecta sint
Quare si rō si vis hom̄is hoc p̄ellit et supat om̄es ai
mantes q; sola notitiā dei capiat appet religionē nō mō
posse dissolui **Contra Epycurū religionē subitente et**

De religio sit habenda sequitur Ca^m 9^m :
Dissoluitur aut̄ religio si credamus Epycurū illa diuē
om̄is em̄ p se diuū n̄a n̄c est immortali euo sumā
tū pace suat̄ **¶** remota a n̄ris ocul̄ sc̄iūtaq; longe s̄a
p̄uata piculis **Ipsa** suis pollent opibz nil indiga n̄ris
nec b̄n p̄ merit̄ capiat̄ n̄ tangit̄ n̄a **Quare** n̄ dicit vltū
aliquē cultū deo putat esse tribuēdū an euertit om̄em reli
gionē **¶** si em̄ deus nichil nūq; boni tribuit si colentis obse
quio nulla grām refert quid tā vanū tā stultū q; tēpla
edificac̄ rem familiatē minue ut nichil assequim̄ **¶** At em̄
naturā excellentē honoari oportet cuius honos deberi potest
nichil curanti et ingrato **¶** An aliqua rōne obstruti esse
possimus ei qui nichil habeat cō nobiscū **Deus** inquit
¶ Cetero si talis ē nulla grā nulla hom̄i caritate tenent̄
valet euid em̄ p̄cipis potest mem̄ quid contemptis dici po
tuit in du deū valet inquit id ē abeat ac recedat qn̄
p̄desse nulli potest **¶** Quod si negotiū deo n̄ habet n̄ exhibz
¶ Cur ergo nō delinqmz quotiens hom̄i grām fallere
licabit ac leges publicas cūstrubere **¶** Vbiūq; nobis late
di occasio arripserit auferamz **¶** Aliena uel sine cruce uel
etiam sanguine si preter leges nichil est amplius qd̄ colē

dū sit **H**ec dū sentit **E**pycurus religione funditus delet q̄
 sublata opusio ac perturbatio vite sequetur **Q**uod si religio tol
 li non potest ut et sapiam retineamus qua tota vita sit tuti
 or quo religio ipsa sine metu tueri a custodiri potest **Q**uod
 enim non metuit quod contempnit quod contempnit utique non colitur
Ita sit ut religio et maiestas et honor metu constet **M**erito
 autem non est ubi nulla vastitudo **S**ive igitur gratiam deo siue ita
 siue utriusque detraxerit religione tolli necesse est siue quod vita ho
 minum stultitia seculo immunitate operet **M**ultum enim reperi
 nat homines gratia si credamus nos in operum dei vivere si non
 tamen que gerimus videri desuper sed etiam que cogitamus a loquimur
 audiri a deo putamus **A**t enim prodest id necesse est ut quidam
 putant non veritatis gratia sed utilitate quam leges gratiam
 non possunt nisi aliquis desuper timore impendat ad prohibenda
 peccata falsa est igitur omnis religio et divinitas nulla est si a
 viris prudentibus universa effecta sunt quo rectius inoten
 tiusque vivat **M**agna haec et a materia quam proposuimus ali
 ena questio est **S**ed quia necessario mandit debet quibus bre
 viter attingi **V**arias opiniones de mundi opusio et
Gubernatione enumerant. **C**apitulum 10^m

Quoniam siue phorum priorum temporibus de providentia consen
 sissent non ulla esset dubitatio quin mundus a deo et ratione esset in
 structus et ratione regeretur **P**rimus omnium pythagoras extitit ip
 sius **S**ocratis qui dicit sibi non liquere utrum esset aliquid divini
 tas necne **S**ue disputatio eius a deo impropria et contra veritatem
 et religionem iudicata est ut et ipsum athenenses expulerunt
 suis sinitibus et libros eius in contumeliam quibus haec continebantur
 excusserunt **D**e eius sententia non est opus disputare quia nichil
 ille pronuntiavit **P**ost haec **S**ocrates et auditor eius plato et qui
 de scola platonis tanquam rivuli in diversas partes profugerunt
Ariota et peripatetici in eadem sententia quam platonis postea
 vero **E**pycurus deum quidem esse dixit quia necesse sit esse aliquod
 in mundo prestans et eximium et beatissimum providentiam tamen nullam
 itaque mundum ipsum non ratione ulla nec arte nec fabrica instructum
 si nam rerum quibusdam minutis semibus et insensibilibus
 conglobata **Q**uod quid repugnantius dici possit non vide
 o **E**t enim si est deus utique providens est et deus non aliter ei potest di
 vinitas tribui nisi et praesentia teneat et praesentia sciat et futura
 praesentiat **C**um igitur providentia sustulit etiam deum negavit esse
 cum autem deum esse professus est et providentiam simul esse gressus

De mundi opusio

Alterū em sine altō nec ēē p̄sā n̄ intelligi p̄t Verū hys
postea t̄pibz quibz iā p̄bia deslorauerat extitit alius quidā
dyagoras qui nullū esse om̄o deū dixerat Ob eāq̄ s̄mā
nōiatis est **Athenis** Itē **Cyreny** theodori ambo quia nichil
nouū poterant recipere oibz iā dicitis et inuētis maluerūt q̄
veritate id negare in quo pores v̄māsi sine ambiguitate
ōsenserant **Hy** sūt qui tot sculis tot ingenijs asserta atz
defensam p̄udentiā calūpniam sūt eiud ergo v̄tū ne q̄
tos munitos et merces p̄hos rōne an vō veritate p̄stantū
uirorū refellemo An potius v̄tōq̄ sed p̄p̄ndū est ne lo
quus a n̄ā euaget̄ orō . **Q̄ mundi dei p̄udentia s̄m̄**

O Vi volūt diuina pro sit et gubernetur. **Ca^m xi^m**
uidentia s̄m̄ ēē mundā a p̄ncipijs m̄ se temere
coeuntibz dicit esse conuētū a repente nā extitisse nām
vero vt s̄itatio ait h̄re in se v̄m̄ gignēdi et minūēdi sed
eā nec sensū h̄re v̄llū nec figurā intelligam̄ oīa q̄s̄ sua
sponte esse gnata nullo arifice n̄ auctore v̄tūq̄ vanū et
ipossibile sed hoc euenit ignoratibz veritate v̄quidius
potius excogitent q̄ id sensiant quod rō d̄posit̄ p̄mū
minuta illa semina quorū ḡcur̄su totū coisse mūdū lo
quūtur vbi aut v̄m̄ sint quero eiud illa vidit v̄m̄q̄ quis
sensit quis audiuit An soly leucippus oculis h̄uit plus
mente qui p̄fecto soly oīm q̄ cecus fuit et excors qui ea
loqueretur que n̄ eger quisq̄ delirare nec dormies poss̄
sopmare Quatuor elementis ḡstare oīa p̄hi vetēs differē
bant Ille voluit ne aliemis vestigijs videret̄ insiste s̄ ali
oīm elementorū alia voluit esse p̄mordia q̄ n̄ videri pos
sint n̄ tangi n̄ v̄lla corpōis p̄te sentiri tam minuta sūt
inquit vt nulla sit aties f̄ri tam stabilis qua secari nec
diuidi possint **D̄n** illis nomē apposuit athomoz sed oī
rebat ei q̄ si vna esset oibz eademq̄ nā nō posset res effi
cere diuisis tanta v̄rietate q̄nta videm̄ esse mūdo **Dix**
it ḡ leuia esse et aspa et rotunda et hamata **Quō** meli⁹
fuerit t̄re q̄ in h̄is tam miserabiles tam manes h̄re
linguā **Et** quidē vereor ne non minus delirare videat̄
q̄ h̄ putet refellendi **Respondam̄** t̄n̄ velut aliq̄ dicit̄
si leuia sūt et rotunda v̄tq̄ nō p̄nt inuicē se apprehēdē
vt aliquod corp⁹ efficiant vt si quis millū velit i vna
augmentatione constringē leuitudo ipā granorū in
massam coire non sinant **Aspa** inquit et angulata s̄
et hamata vt possint coherere **Diuidua** ḡ et scabilia
sunt **hamos** em̄ nāc̄ est et āgulos em̄nē vt possint

amputari Ita p amputari et diuelli p̄ et videri poterit et te
 neri **H**ec inquit permane requietis motibz volitant et
 huc atq; illuc ferūt^r sicut puluicis minutias videmus in so
 le cū p fenestrā radios ac lumē m̄useit **E**x hys arbores et
 herbe et fruges omēs oriūt^r **E**x hys aīalia et aqua et ignis
 vniūsa gignūt^r et rursus in eadē gignūt^r resoluūt^r ferri
 hoc p̄t qđ dū de rebus p̄uis hoc agit^r **E**x hys et iā mūdū
 gregis est impleuit nūm p̄tecte m̄sane nichil vltterius
 adia posse s; inuenit tū ille quod addēt **R**ū omē m̄qt
 m̄finitū n̄ p̄t quitq; vacat n̄c est g^o m̄uabiles eē mū
 dos q̄ tanta vis fuerit athomozū et moles tam inextima
 biles et tam minutis ḡglobarent^r **A**c p̄mū equiro q̄ sit
 istozū seminū uel rō uel origo s; em̄ ex illis sut oīa ipa iñ
 vñ esse dicemus **Q**ue nā tanta copā ad efficiēdos inuabiles
 mūdōs subministrāuit s; gada vt ipane de mūdīs delira
 uerit de hoc loq̄mur in quo sumus et que videm⁹ **A**ut oīa
 ex diuiduis corpulalis fieri s; hec ita esset nulla res vniq;
 sui gnis semine indigeret sine ouis alites nascent^r aut
 oua sine partu item retā vuentia sine cotu arbores et
 que gignūt^r e tra p̄pā semina non haberet que nos coti
 die tractamus et sermus **C**ut ex fumento seges nasatur
 et rursus ex segete frumentū **D**emq; si athomozū cotio
 et conglobatio efficeret oīa et in aere vniūsa contrescent
Siquidem p̄ mane athomū volitant aut sine tra sine
 radiabz sine humore sine semine non herba non arbor
 non fruges oriri a ḡnari p̄nt **V**n̄ appet nichil ex atho
 mis fieri qñ quidē vnaqueq; res habet p̄pā certāq; na
 turā suū semine suā lege ab exordio datam **D**emq; lucre
 tius quasi oblitus athomozū quos asseribat vt redargu
 eret eos q̄ dicūt ex nichilo fieri oīa **H**ys argumētis vsq;
 est qui cōi ipm̄ valent **S**ic em̄ dicit Nam si de nichilo
 fieret ex oībz rebz omē gens nasa posset nil semine egēt
Ite postea **M**il igit̄ fieri de nullo posse putandū est semi
 ne qñ opus est rebz quo queq; ceteris in tras possint p̄
 fre p̄ auras ezius huc putet hūisse cerebrū cū hec dicit
 nec videret sibi esse contrāia nichil em̄ p̄ athomōs fieri
 ex m̄de appet qđ semine cuiusq; rei certū est nisi forte ig
 nis et q̄ aque naturā ex athomōs esse accedem⁹ **Q**uid qđ
 durissimi rigois materū si ictu vehementiore collidant^r
 ignis exant^r **N**am in frō a silite athomū latent **C**ius
 m̄clūsit **A**ut aut sua sponte non omicant a quo sem
 ina ignis in materia frigidissima p̄manere potuerūt

Ommitto silicē ac ferrū orbem vitreū pleniū aque si tenuis
in sole de lumine quod ab aqua resulget ignis accendit
indurissimo etiā frigore Nū etiā in aqua ignis esse credē
dū est Atqui de sole ignis ne estate quide accendi potest
cere inhalaueris uel si vapor leuis aliquid attingēt a
causa marmoris aut lamina paulatim p̄ minutissimos
cores aqua conarescat Item de alia t̄re a maris nebula
existit que a dispersa humefacit quicquid texēt a collecta
in arduos montes in sublimē vento rapta stipatur in
nubem atq; imbres maxios deiecit **P**bi ergo diam^o liquē
res natos esse Nam in vapore nū in alitu nū in vento
atqui nichil potest consistere in eo quod nec tangit nec videt Quid
ergo de aialibus loquor in quorum corporibus nichil sine ratione
sine ordine sine utilitate sine specie figurati videmus adeo
ut solertissima et diligentissima omni partium membrorum
que descriptio casu et fortunā repellat sed putemus atque et of
sa et nervos et sanguinē de athomnis posse consistere Quid
sensu cogitatio memoria ingenium quibus semibus aug
mentari possunt minutissimū inquit **S**unt ergo alia maio
ra Quid igitur ineffabilia Dem si ex inuisibilibus sunt que
videntur cur igitur nemo videt Quid ergo sine ratione cōstituta
possunt aliquid efficere rationale Videmus enim nichil esse in omni
mundo quod non habeat in se maximā mirabilemque rationem
Que quia supra hominum sensum et ingenium est cui rectius quod
diuine prudentie tribuenda est An si simulacrum hominis
et statue ratio et ars fingit ipsum hominem de suis membris temere
occurrentibus fieri putabimus Et quid simile veritatis in
fictis cum summo et excellenti artificio nichil aliud nisi im
bram et extrema corporis lineamenta possit imitari Nū
potuit humana solertia dare operi suo aut motu aut
sensu ommitto vsu videndi audiendi odorandi ceterorumque
membrorum uel apparentium uel latentium mirabiles vir
tutes Quis artifex potuit aut cor hominis a voce aut
ipsum fabricare sapientiam Quisquid ne igitur sanx existimat
quod homo rationem et consilio facere non possit id conarsu
athomium passim coherentium proficere potuisse aut istam celi
speciem tam prudentem ad utilitatem videntium repositam nescio
quo casu sine conditore sine artifice subito extitisse Inqui
dem inquit est **C**rippus quod efficiat ea que homo licet
fortius et sapientius facere non possit Id profecto est manus et
celestia ergo illud quod hoc efficiat ut efficiat superat hominem

arte galio prudentia p̄tate **Quis** igit̄ p̄t esse nisi deus
 Natura v̄o quā velim matre esse rerū putat si mente
 non habet nichil efficit v̄nq̄ nichil moliet **Obi** em̄
 non est cogitatio nec motus est v̄llus nec effuata **Si** aut
 rationalis v̄tit̄ ad inapiendū aliquid rōne ad disponendū
 arte ad efficiendū v̄tute ad consummandū p̄tate ad rego
 dū et obtinendū aut natura potius noīetur q̄ deo **Aut** si
 conuulsus athomōrū uel cūcēs mente natura ea que videt̄
 efficit **Quero** aut facit celū potuerit et vrbe aut domū nō
 potuit aut montes marmoris fecit colūpnas et simulac̄
 non fecit **Atqui** non potuerat athomō etiā ad huc ef
 fienda concurrere siquidem nullā posuone relinquit
 quā non experiant̄ **Nam** de nā que mēto non habeat
 non est mirandū q̄ h̄ facit oblita sit **Quid** ergo ē v̄tq̄
 deus aī nichoaret hoc opus mūdi quo nichil p̄t esse nec
 dispositus ad ordinē nec aptus ad vtilitatē n̄ ornatig
 ad pulchritudinē nec magis ad mote que fieri ab homine
 poterant fecit ip̄e in quibz etiā hominē ip̄m au p̄tūta
 de sua sapiā dedit et instruxit cū rōne q̄ntū fragilitas tre
 na cupiebat vt ip̄e sibi efficeret que in vsus suos essent
 n̄taria **Si** v̄o in huius mūdi vt ita dixerim repu nlla
 prudentia est que regat nullus deus qui administret n̄
 omo sensu v̄llus in hac rerū nā pollet **Vn** igitur mens
 humana tam pollens tam intelligens orta esse credit̄
Si em̄ corpus hominis ex humo factū est **Vn** hō nō
 accepit **Quis** ergo qui sapit rector est corporis cui mē
 bra obsequuntur tanq̄ regi et impatori qui n̄ aspici
 n̄ apprehendi p̄t non potuit ad hōiem n̄ a sapiente na
 tura puenire **sed** sicut om̄e corpus mens et animus
 gubernat ita et mūdū deo **Nec** em̄ v̄sibile est vt minora
 et hūilia regimē habeant maiora et sūma nō habe
 ant **Deniqz** **M. Lucero** in tusculanis et in consolatioe
 aīorū inquit nulla in terris origo inueni p̄t **Nichil**
 est inquit in animis mixtū atqz ḡrectū aut qd̄ ex fra
 natū atqz factū esse videat̄ ut ne hūidū quidē a fla
 bile a igneū **Hīs** em̄ natus nichil mest qd̄ memo
 rie mentis cogitacionis habeat quo uel p̄tēta teneat
 et futura p̄uideat et ḡplecti possit p̄ntia q̄ sūt sola
 diuina **Nec** em̄ inueniūt̄ v̄nq̄ v̄nde ad hōiem ve
 nire possint nisi a deo **Exceptis** igit̄ duobz tribus
 ue calūpniatoribz v̄anis cū constet diuina p̄uidetia

mundū regi sicut et factus ē nec sit quisq̄ qui dyagore the
 odorig sūmā ut leuappi mane cōmentū uel demōstrā
 Epyauriq̄ leuitatē preferre audeat aucti ut illorū septē
 priorū qui sūt appellati sapientes uel putagore ut sor
 tis uel platonis ceterorūq̄ phorū qui esse p̄udentiam
 iudicauerūt falsa est igitur et illa sūmā qua putat ter
 roris ac metus hū religionē a sapientibz instituta quo
 se hōies impiti a p̄tis abstinēt Quod si verū sit ergo
 derisi ab antiquis sapientibz sumz Et si falsi n̄rī atq̄
 a deo totus ḡnis hūam causā cōmentati sūt religionē
 sapientes igit̄ non fuerūt quia in sapiente non cadit
 mendatiū Si fuerint sapientes Que tanta felicitas me
 tiendi ut non mō m̄ditos s̄ platonē quoq̄ ac p̄ctem
 fallēt et putagore Zenonē Aristotele maximāz secta
 rū princeps tā facile deluderēt Est igit̄ diuina p̄ude
 tia ut senserūt ij hōies quos noxiā cuiq̄ vi ac p̄tate
 oīa que videmz et facta sūt et regūt Nec em̄ tāta rez
 magnitudo tanta dispositio tanta in seruādis ordi
 bus teporibzq̄ constantia aut olim potuit sine p̄udo
 artifice oriri aut constare tot seculis sine m̄cola potēti
 aut i p̄petuū gubernari sine p̄ito ac sine rectore Quod
 rō ipsa declarat Quicquid est em̄ qd̄ habet rōne rōne
 sit ortū n̄rē est Rō aut̄ sentientis sapientisq̄ natura
 nichil aliud p̄t esse q̄ deus Mundz aut̄ qm̄ rōne ha
 bet qua et regūt et constat q̄ a deo factz est Et si ē con
 ditor et rector mūdi deus recte igit̄ ac vere religio g
 situta est Autou em̄ ceterū parentiq̄ com̄ bonos ve
 neratiōis debetur *Vtrū vnus dei an pluriū deorum*

Prōuidētia mūdy regatur et constat. Ca^m. 1^m
Prouidētia constitit de p̄udentia sequit̄ ut dicamz
 Vtrū ne multorū esse credenda sit an potius vnz sat̄
 ut op̄mor dicamz ut ordmz in n̄ris institutiōibz
 deos multos esse non posse qd̄ diuina vis ac p̄tas si d̄
 tribuatur in plures dimminuit vtiq̄ et mortalis ē si
 vero mortalis non est n̄ minui n̄ diuidi p̄t Deus
 igitur vnz est in quo vis et p̄tas consummata n̄ in
 nui p̄t nec augeri Si aut̄ multi sūt dū habent sm̄
 poterūt singuli h̄re totū qd̄ est com̄ue cū pluribz v
 maugz sm̄ decrit q̄ntū ceteri possidebunt Non p̄nt
 igit̄ in hoc mūdo multi esse rectores n̄ in vna domo

multi dñi nec in nauim vna multi gubernatores n̄ in
 armento aut grege dices multi n̄ in vno regimine ml
 ti reges si nec in celo quidē multi soles esse potuerūt si
 aut nec aīe plures in vno corpōe Ideo in vnitatē aīa
 vniuersa gsentit q̄ si spūs vng alit totāq̄ infusa p̄ ar
 tus Mens agit molem et magno se corpē miscet **I**pet
 testimonio poete Vnū esse mūdi habitatore deū **S**i quidē
 corpus omne n̄ ab vna mēte mōli regiq̄ nō p̄t **O**m̄em
 igit̄ diuinā p̄tatem n̄cē est in vno esse cuius nutu et
 ip̄io regāt̄ oīa **E**t iō tantq̄ est vt ab homīe non possit
 aut v̄bis enarrari ā sensibz extimari **V**n̄ igit̄ ad ho
 mines opinio multorū deorū p̄suasione p̄uenit **I**li
 m̄zū h̄y omēs qui colūt vt dy hōies fuerūt **E**t iđē p̄u
 im ac maximi aeges sed eos et aut ob v̄tute quia p̄su
 erant hōm̄ ḡm̄ dñis honoribz affectos esse post mor
 tem aut ob b̄nficia et iuuenta quibz humana vitam
 excoluerat imortale memoria consecutos quis ignoat
Nec t̄m̄ mares sed etiā feias **Q**uod aī vetustissimi gre
 ce s̄ptores quos illi theologos nūcupat tū etiā romam
 grecos senit et imitati docent quorū p̄cipue **E**uhemerz
 ac n̄r̄ em̄ius qui eorū oīm natales giugia p̄gemēs
 ip̄ia res gestas oblitus simulat̄ demonstrat̄ et secutus
 eos **C**ulius t̄tio de n̄a deorū libro dissoluit publicas
 r̄ligiones si t̄m̄ uerā quā ignorabat n̄ ip̄e n̄ aliis
 quisq̄ potuit inducē **A**deo et ip̄e testatq̄ ē falsū q̄dem
 apparē veritate t̄m̄ late **V**tm̄a inquit tā facile uera
 tuenire possem q̄ falsa conuicē **Q**uod quidē nō dissimu
 lant̄ vt **A**chademius s̄z vere atq̄ ex aī s̄ma p̄dama
 nit quia vitas huānis sensibz etui non p̄t quod asse
 qui voluit huāna p̄udentia id asseuit̄ est vt falsa de
 tegetet **Q**uidquid em̄ fictū et t̄mentitiū quia nulla
 r̄ōne subm̄ū est facile dissoluit̄ **V**ng est igit̄ p̄nceps
 et origo rerū deus **S**icut plato in thimēo et sensu
 et docuit auḡ maiestate tāta esse declarant vt n̄ mē
 te ḡprehendi nec egyptios haberi tū s̄z qui ob v̄tu
 tem multarūq̄ artū s̄nam **C**rimēgista n̄oratz et
 erat non mō platone ve pitagora septēq̄ ill̄ sa
 pientibz longe antiquior **A**pud xenophonte **S**oc̄
 tes disputans ait formā dei non oportē conquiri
 et plato in legū libris quid oīm sit deus non esse
 querendū quia nec inueniri possit n̄ enarrari **P**ic

sagoras vnu deū q̄sitetur dices incorpale esse mente q̄ p
 oem rerū nām diffusa et mēta uitate sensu cūctis ai
 mālibz tribuat Antistenes aut̄ in phiso vnu esse nāle
 deū dixit q̄uis gens et urbes suas habeat populaes
 Ead̄ fere Aristoteles ai suis peripateticis et zeno ai su
 is *Stoyas* longū est em̄ singulorū smas exequi q̄ licet
 diuisis noībz sint abusi ad vna in p̄tate que mūdū re
 gēt conuerunt *sed* in sumū deū ai et phi et poete et
 ipse demqz qui deos colūt sepe fateant̄ de cultu in et hono
 ribz nemo vnūp̄ requisuit nemo differunt ea s̄ psua
 sione qua s̄ bñficiū incorruptiqz credentes n̄ irasā cū
 cuiqz n̄ villo cultu indigē arbitrant̄. A deo religio esse
 non p̄t vbi metus nullus est. *Religio sit et hoīs sit*

No **U**nt qm̄ in dnm̄ impie quorūda detes. *Ca^m 13^m*
 tabiliqz prudentie ut pona amētie rēdamo ad
 p̄positū Dixim̄ religioē sublatā n̄ sapiam̄ tenēi posse n̄
 iusticiā dū diuinitatis intellectū quo diffim̄ a beluī
 hoīe solo repiatur iusticia q̄ nisi cupiditates n̄as uer
 tuit scelerate ipicqz viuem̄ *sp̄ctare* q̄ actū n̄os a deo
 nō mō ad utilitate cōis uite attinet s̄ etiā ad ueritate
 quia religioē iusticiaqz detraita ut ad stulticiā p̄cūdū
 amissa cōne deuoluim̄ ut ad bestiaz imāitate vmo
 vō aplig *si q̄dem* bestie sui ḡms aialibz parat̄ Quid
 erit hoīe trauulentis quid timētis *si* de p̄to metu sup̄
 cūre vnn̄ legū a falle potuit a contēptū *timor* igit̄
 dei solus est qui custodit hōm̄ inter se societate p̄ quem
 vita ipā sustinet̄ munit̄ gubernatur *is* at̄ timor
 aufert̄ si fuerit hōī psuasū q̄ ire sit exps deus quem
 moueri et indignari non mō tū iniusta fuit cōm̄s
 utilitas s̄ etiā cō ipā et vitas psuadet *Rursz* nob̄ ad
 sup̄iora redūdū est ut quia donum̄ a deo factū esse
 mūdū doceam̄ quare sit effectū. *Quia tam bona*

Sq̄ mala hominis gratia facta sunt. *Ca^m 14^m*
 consideret aliquis vniūsa mūdū ad m̄strationē ni
 telliget p̄fecto q̄ uera sit s̄ma *Stoyorū* q̄ aiūt n̄ā cā
 mūdū esse constructū *Omnia* em̄ quibz constat q̄qz
 v̄riat̄ ex se mūdus ad utilitate hōm̄is acōmodata s̄
 hō igit̄ vtit̄ ad vsū calefaciendi et lum̄is et coquēdū
 aborū ferricqz fabricandi vtitur fontibz ad potū et ad
 lauar̄ flūibz ad aēros irrigandos timnādasqz celi
 tiones vtit̄ tra ad p̄cipiendū frugū ueritate collibz ad

conferenda vinea montibus ad usum arborum atque lignorum
 vitur mari non solum ad gmeria et copias ex longinquis
 regionibus ferendas verum etiam ad vtilitatem eius generis piscium
 ubi si his elementis vitur quibus est proximum non est
 dubium quum et celo quum et celestium rerum officina ad stili-
 tatem terre ex qua vivimus preparata sunt sol irrequietis cur-
 bus et sparsis meculibus orbibus annuos spatium et a oriens die
 punit ad laborem a occidens nocte superduat ad requiem et
 tu obfusu longis ad meridie tu accessu propriis ad septem-
 tuone hremis et estatis vicissitudines facit ut et hyl-
 mis humoribus ac primis in vtilitate terra pinguescat et es-
 tius caloribus uel herbide fruges maturitate durent ut
 que sunt in humidis tracta et feruescunt mutescant
 luna quoque nocturnis tibus gubernatrix amissi ac recepti lu-
 minis viabus monstrua spatia moderat et totas tene-
 bras horrentibus noctes fulgore sue claritatis illustrat
 et estiva itinera et expeditiones et opera sine labore ac
 molesta confici possunt biquide nocte leues melius
 stipule nocte arida prata tondent Astra etiam cetera uel
 ortu ut occasu suo etis gstationibus oportunitates temporum
 subministrant sed et nauigijs quo minus errabundo cur-
 su per inensum vagent regimine prebent tu ea rite gu-
 bernator obseruas ad portum destinati lictoris pducatur
 ventorum spiritu attrahunt nubes ut fata imbribus irri-
 gent ut vites fetibus arbuta pomis exubent et per or-
 bem viabus exhibent ne desit aliquo quo vita hominum
 sustineatur ut enim ceteras animantes eadem terra nutrit et e-
 iusdem fetu etiam muta pascunt Illu etiam mutorum causa
 deus laborauit minime quia sunt romis exptia sed
 intelligamus et ipsa et eodem modo in usu hominis a deo facta
 partim ad vestitum partim ad operis auxilia ut clarum sit
 diuina prudentia rerum et copiam habundantia homi-
 num vitam instruat atque ornare voluisse ob eamque tam
 et aere volucribus et mare piscibus et terra quadrupedi-
 bus impleuit sed academici contra stoicos dissentientes
 voluit querere cur si deo omnia hominum facta etiam multa
 contraria et inimica et pestifera nobis repiant tam
 in mari quam in terra Quod stoici veritate non respicientes
 meptissime repulerunt Adfuit enim multa in gignetibus
 et in nudo aliarum quorum animalium lateat vtilitas sed etiam
 pressu temporum inueniri sicut iam plura prioribus seculis
 incognita necessitas et usus inuenierit Quic tandem

utilitas potest in muribus in blattis in serpentibus et piri
quod hominibus molesta et pruriosa sunt. In medicina in hijs a
liqua latet que si est inuenietur aliquam nempe ad usus
mala cum id illi queratur esse omnino malum Piperem fe-
rut crustam in memereque delapsam mederi eiusdem bestie
morsum. Quanto melius fuerit ea prorsus non esse quod
remedium contemnit se ab eorum desideria. Breuis igitur ac ve-
rius ostendere potuerunt in huiusmodi proposuit tamen ei
mala et bona quia sapientiam dedit. Coris hominis ratio dicitur
cernendo malis ac bonis sita est. Non potest enim quisquam
eligere meliora et scire quid bonum sit nisi sciat simul re-
uere ac vitare quod mala sunt inuicem sibi alterutrum conuicia
sunt ut sublato alterutro utriusque sit tolli nec propositus i-
gitur bonis malisque tamen demum opus suum pagat sapientia
et quidem bonum appetit ad utilitatem malum reuertit ad salutem.
Ergo sunt bona inuicabilia data sunt quibus frui possit su-
etiam mala que cauere. Nam si malum nullum sit periculum
nichil denique quod ledere hominem tollit. Omnis materia sapienter
est hominibus necessaria. Posuit enim tamen in conspectu bo-
nis quid opus est cogitatione intellectu sana ratione cluo-
rum porrexit manum id nature aptum et commodum sit ut
si quis velit apparatusissima tena infantibus quod nondum sa-
pientiam apponere utique id appetent singuli quo unumquodque aut
impetum aut famem aut etiam causas attraxerit et quidquid
supererit id est illis utile ac salubre. Quid igitur noceret
eos sicuti sunt primane et secundum infantes ac nescios esse re-
si aut admisceas uel amara uel mutilia uel etiam uene-
nata denique utique per ignorantiam boni ac mali nisi acci-
dat hijs sapientia per quam habeat malorum reiectionem bono-
rumque delectum. Videtur ergo magis per mala opus bonis esse
sapientia que nisi fuisset proposita rationale animal non essemus.
Et si hec ratio vera est quam stoici posuerunt dissoluit et
illud argumentum. Experiuntur Deus inquit a tollere mala
et non potest aut potest et non uult a neque uult neque potest si
uult et non potest inbecillus est quod in deum non cadit si potest
et non uult tunc quod eque alienum est a deo si neque uult
neque potest et inuidus et inbecillus est ideoque non deus si et
uult et potest quod solum deo conuenit. Unde et sunt mala a
cur illa non tollit. Sed non plerisque phorum qui prudenti-
am defendunt hoc argumento perturbari sole et inuitos
pene adigi ut deum nichil curare fateantur quod maxime

querit **Epycurus** & nos tunc p[ro]specta formidolosu hoc argume
 tu facile dissoluimus **Deus** em[er] p[er] quicquid velit et ibe alias
 et inuidia in deo nulla e[st] p[er] igit[ur] mala tolle si no[n] vult nec
 ideo in inuidia **Idcirco** em[er] non tollit quia sapiam sicut et do
 cui simul tribuit et pl[ur] et boni ac iocunditatis q[ui] in malis
 molestie **Sapientia** em[er] facit et ena[m] deu[m] cognoscimus et p[er] ea cog
 nitione[m] i[m]mortalitate[m] assequimur quod e[st] summu[m] bonu[m] Itaq[ue]
 nisi prius malu[m] agnouerimus nec bonu[m] potuerimus agnos
 cere si hoc non vidit **Epycurus** n[on] alio quisq[ue] si tollant ma
 la tolli parit sapiam nec ulla in homine virtutis rema
 ne vestigia cui[us] r[ati]o in sustinenda et sup[er]anda maloru[m] ar
 bitrate consistit Ita p[er] exiguu[m] conpendiu[m] sublato[rum] maloru[m]
 maximo et vero et p[ro]prio nob[is] bono caremus **Constat** igit[ur]
 o[mn]ia p[er] ho[m]inem p[ro]posita ta[m] mala q[ui] etia[m] bona **Cuius** deus se

Sequit[ur] ut o[mn]idam cur ferit ho[m]o **erit** homine. **Ca[m] 14^m**
 Omne ip[s]um de[us] sicut inu[er]su[m] p[er] ho[m]inem madimat[ur] e[st]
 Ita ip[s]um p[er] se ta[m]q[ua]m diuini templi antistite[m] spectato[re] ope
 ru[m] reu[er]te[n]s celestiu[m] solus e[st] em[er] qui senties rapaxq[ue] r[ati]o[n]is
 intellige[re] possit de[um] qui opa eius admirari vult p[er]tateq[ue] p[er]
 spirere **Idcirco** em[er] conu[er]to mente prudentia ostendit e[st] ut
 ad g[e]mplatione[m] parentis sui ex[er]tate[m] esse videat[ur] **Idcirco** sermo
 nem sola accepit ac lingua[m] cogitatio[n]is i[n]t[er]prete[m] ut enar
 rare maiestate[m] d[omi]ni sui possit. **Postremo** idcirco ei i[n]ta
 subiecta s[un]t ut factori atq[ue] artifi[ci] deo esset ipe subiect[us]. **Si**
q[ui]s de[us] ho[m]inem suu[m] uoluit esse cultore[m]. **Idcirco** illi t[ame]n hono
 ris attribuit ut reu[er]e[n]t[ia] om[n]i d[omi]naret[ur]. vtiq[ue] iustissimu[m] est
 de[um] videlicet eu[m] qui tanta p[re]stiteit amare et ho[m]inem q[ui]
 sit nobiscu[m] diuini iuris societate conuict[us]. **Nec** em[er] fas est
 cultore[m] dei a dei cultore violari. **Qui** intelligit[ur] religio[n]is ac
 iusticie ta[m] esse ho[m]inem figuratu[m]. Cui[us] rei testis e[st] **M. tulius**
 in libris de legibus ita dicens **Sed** om[n]i que iudicioru[m] ho[m]i
 disputatio[n]e vsant[ur] nichil e[st] p[ro]fecto p[ro]stabilis q[ui] plane in
 telligi nos ad iusticia[m] esse natos. **quod** si est v[er]issimu[m] de
 us q[ui] vult om[n]es ho[m]ines esse iustos. **Idcirco** de[us] et ho[m]ines tales
 h[ab]ere de[um] salis honorare tanq[ua]m p[ro]ximu[m] ho[m]inem dilige[re] velut
 fr[atr]em **In** h[is] em[er] duob[us] tota iusticia consistit **et** qui q[ui] a deo
 non cognoscat a ho[m]i[n]e no[n] nocet iniuste et co[n]tra nam sua
 viu[n]t et hoc mo[do] irru[n]t i[n]stitutu[m] legemq[ue] diuinam

Unde p[ro]uenit ad ho[m]inem p[ro]p[ri]a p[ro]uenerunt. **Ca[m] 16^m**

Hic fortasse querat aliquis v[er]u[m] ad ho[m]inem p[ro]p[ri]a p[ro]ue
 nerint aut que p[ro]p[ri]etas diuini i[n]stitutu[m] regula[m]
 ad p[ro]p[ri]a detorserit ut cu[m] sit ad iusticia[m] gemit[us] opera tu

Overit quispiam que sit ista matia p̄mū accidentibz
 malis afflicti hoies ad deū plerūq; confugiūt miti
 gant obsecrāt credentes eū posse ab hys iniurijs ppulsare Hec
 igit̄ tam miserādi Nec em̄ tam imitis ē hominū contēptor
 vt auxiliū laborantibz deneget Itē plurimū quibz psuasū ē
 deo placē iustitiā cuiq; qui sit dñs ac parens om̄ venerat̄
 et p̄tibz assiduis ac frequentibz votis bona et sacra offerūt
 nomē eiꝝ laudibz p̄sequūt iustis ac bonis opibz demereri
 eū laborantes Ergo ē p̄ quod deꝝ et possit et debeat graui
 fieri Nam si nichil ē tā quemes deo q̄ bñficientia nichil
 aut̄ tam alienū q̄ vt sit migratꝝ necesse ē vt officijs optimo
 rū sc̄q; viuentū prestet aliquid ac vicē reddat ne subeat
 migrati culpā que est etiā hōi cōmnoza Contra aut̄ sicut a
 lū faannorosi et nefarij qui oīa libidimbz polluant redibus
 verent fraudent rapiant p̄iurent n̄ sanguinibz n̄ pare
 tibz p̄cant leges et ip̄m etiā deū negligat Habet igit̄ ira
 in deo matiam Non est em̄ fas eū tā talia fieri videat nō
 moueri et insurgē ad vltionē sceleratorū et pestiferos no
 tentēq; delere vt bonis om̄ibz p̄sulat Ad deo et ip̄a ira mest
 et gratificatio Inania ergo et falsa rep̄iuntur argumēta
 ut eorū qui eū irasā deū volūt quia ne hō quidē fieri sūt
 ira p̄t uel eorū q̄ nullū aī motū esse in deo putat Et quia
 sūt aliqui affectꝝ qui non cadūt in deū vt libido timor a
 uaritia meror mundicia om̄i p̄orsꝝ affectu eū vacare dix
 erūt Hys em̄ vocat qui vitiorū affectꝝ sūt eos aut̄ qui
 sūt virtutis Idē ira in malos caritas in bonos misēra
 tio in afflictos qm̄ diuina p̄tate sūt digna p̄prios et ius
 tos et veros habet ue p̄fecto nisi habeat humana vita tur
 batur atq; ad tantam p̄fusione deuenient statꝝ reū et
 gtemptis sup̄atisq; legibus sola regent audacia vt nemo
 demq; tutꝝ esse possit nisi qui viribz p̄ualeat Ita quasi
 comū latrociniō trā oīs depopulabit̄ Iluc̄ vero qm̄ et
 mali penā et boni grām et afflictū opem sperat et vtu
 tibz locꝝ et scelera rariora sūt At em̄ plerūq; et scelerati fe
 litiores sūt et boni miseriorez et iusti ab iniustis ip̄pune
 vexant̄ Considerabimꝝ postea Cur ista siant interim de i
 ra explicemꝝ an sit aliqua in deo vtrū nichil curet omo
 n̄ moueat ad ea q̄ impie gerūt *Et deus administrat
 mūdū et regit hōim actꝝ et p̄gnis irasatur Ca^m 18^m*

Deus inquit Epycurꝝ nichil curat nulla igit̄ habet
 potestate Curare em̄ necesse ē eū qui habz p̄tate ut
 si habet et non vtitur que tanta ē tā vt ei non dicant nūm

genus sed etiam mundus ipse sic vult. Ideo inquit in corrupto est
at beatus qui semper quietus. Cur ergo administratio tantarum rerum
cessit si hec adeo negligantur que videmus ratione summa gubernari
et autem quietus esse quod potest qui vivit ac sentit. Nam quietus aut
sompnus res est aut mortis. Sed nec sompnus habet quietem. Nam
cum soporati sumus corpus quidem quiescat animus aut in requie
tus agitur in magnis sibi quas inat effringit ut valeat suum
motum exeat varietate visorum aduocatis se falsis dum membra
saturent ac vigorem capiant de quiete. Civis igitur semper
patria solus mortis est. Si autem mors deum non attingit deus
igitur nunquam quietus est. Deinde vero actio que potest esse nisi mundi
administratio. Si vero mundi curam gerit curat igitur hominum vitam
deus et singulorum actus aduertit. Eorum sapientes ac bonos
esse desiderat. Hec est voluntas dei. Hec divina lex quam qui
sequitur qui observat deo carus est. Necessse est igitur ut via moveatur
aut aduersus eum qui hanc eternam divinamque legem a violant
aut spreuerit. Si nocet alicui deus iam bonus non est non ex
ignoro falluntur errore qui censuram suam humanam suam diuinam
nam acerbitatis nomine infamant putantes nocentes diu oportere
qui nocentes affiat pena. Quod si est nocentes iustitiam
leges habemus que peccantibus supplicia auerunt nocentes iudices
qui scelere quictos pena capitis afficiunt. Et si et lex iusta est que et
nocenti retribuit quod meretur etiam deus integer ac bonus dicitur cum
malefacta vindicat bonorum enim salutem custodit qui malos punit ergo et deus cum malis
obest nocens non est. Ipse est autem nocens qui aut innocenti nocet
aut nocenti parat ut pluibus noceat. Libet querere ab his
qui deum faciunt imortale si quis habeat rem domum familiam
am seruos eius otempnentes patientia domini omnia eius tua
seruare ipsi bonis eius fruuntur. Ipsos familia eius honoret
deus aut otempnat ab omnibus deinde relinquitur ut tunc
sapienter esse qui otumelias non vindicet iustus rebo eos pro
fici sui patiat in quos habeat potestate. Que tanta magis
potest patientia christi si tamen patientia notanda est et non stupor
quidam insensibilis sed facile est fieri otemptum. Quid si fiant illa
que a Cicerone dicuntur. Et ei querio si quis patrisfamilias
ab libeis suis a seruo interfectis vxore in asa inuenta do
mo supplicium de seruo acerrimum nunquam suspexit ut tunc is
clemens an misericors an inhumans et crudelissimus esse ui
deat. Quod si eiusmodi sanctorum ignoscere crudelitas est potius
quam pietatis non est ergo virtutis in deo ad ea que iniuste
fuit non commoueri. Nam mundi tamquam dei domus est et

No. q. si q. m.

No.

No.

q.

q. p. m.

Homines tamq̄ serui quibus si ludibrio sit nomen eius quis
 aut quanta parentia est ut honoribus suis cedat prava et iniqua
 si videat et non indignetur quod primum et naturale est ei cui prava non
 placeant irasit quod rationis est auferunt licentia quod utique iuste sa-
 pientia fit Sed scilicet non videntur esse discrimine recti et pravi ce-
 rta iusta esse et iniusta et quia medela rei non inueniebatur
 voluerunt eam penitus eradicare Peripatetica vero non eradicandam
 sed temperanda esse dixerunt quibus in sexto libro institutionum satis
 respondimus Necessario autem primum quod ratio esset ut appetit et diffinitio
 morum eorum quas sententia enuincunt ex libris quos de ira pro-
 positus Ita est inquit cupiditas ulascentis inuitie Alij ut ait
 possidemus cupiditas puniendi eis a quo te magis putes lesu-
 m etiam iram diffinierunt Ira est matatio animi ad nocendum
 ei qui aut nocuit a nocere voluit Aristotelis diffinitio non
 multum a nostra abest aut enim iram esse cupiditatem dolorem respo-
 dendi Hec est ira de qua superius diximus que etiam mutis
 est In homine vero rehibenda est ne ad aliquid maximum prosiliat
 per furiem hec in deo esse non potest quia ille sensibilis est In homine
 autem quia fragilis est inuenitur inurit enim lesio doloris et do-
 lor fuit vltimorum cupiditatem Vbi est ergo illa ira aduersus deli-
 quentes que utique non est cupiditas vltimorum quia non per-
 tedit iniuria Non dico de hijs qui aduersus leges peccant quibus
 et si iudex sine remissione irasit potest firmiter in eum sedato animo
 esse debet cum subiacet pene nocente quia legum sit minister
 non autem aut potestatis sue Sic enim voluit qui iram conat euelle-
 re sed de hijs potissimum dico qui sunt nostre potestatis ut serui ut
 liberi ut coniuges ut discipuli quos cum delinquent videmus in-
 tericant ad coercendum Necessario est enim omni bono ac iusto
 displicere que prava sunt et cui malum displicet mouet cum
 id fieri videt Ergo furiamus ad vindictam non quia lesi su-
 mus sed ut disciplina seruetur mores corrigantur licentia
 reprimatur Hec est ira iusta que sicut in homine natura est ad
 prauitatis correptionem sic utique in deo a quo ad hominem pro-
 uenit exemplum Nam sicuti nos potestati nostre subiectos co-
 herere debemus ita etiam potestati vniuersorum deus coherere debe-
 mus Quod ut faciat irascatur natura est quia naturale est bono
 ad alterius primum moueri et matari Ergo diffinire debu-
 erunt Ira est motus animi ad coercendam potestatem insurgentis
 Nam diffinitio Ciceronis ira est libido ulascentis non mit-
 titur a superioribus distat Ira autem quam possumus uel furiem
 uel iracundiam nominare Hec ne in homine quidem debet esse quia tota

diffinitio

aliam diffinitio

Ylo

aliam diffinitio

No. 1. y. y. h. u. ² vinosa est Ira vō que ad correctionē viciorū p̄tinet n̄ hōi adi
mi debet nec deo p̄t quia et valis est rebz hūanis et n̄cīria

Et sine ira p̄cā non corriguntur Cam 19^m

Ovid opus est inquit ira cū sine hoc affectu p̄cā cor
ripi possint Atqui nullus est qui peccante possit vidē
tranquille possit foras se qui legibus p̄sident quia fatuus non
sub oculis eius admittit moueri adūs eū qui p̄t inores me
mū Cūq; detectū fatuus venēari in lucē iā non sua s̄ legū
sma vtit̄ p̄t concedi vt sine ira faciat Habet em̄ qd̄ sc̄at̄
Nos t̄cē cū domi peccat̄ a n̄is siue adimmo siue sentimo
indignari n̄cē est Ipse em̄ p̄cā aspectu indignus est Nā qui
non mouet̄ omo aut p̄bat delicta qd̄ est turpius et iniustū
us aut molestā castigandi fugit quā sedatq; aūs et queta
mens aspnatur ac renuit nisi stimulaueit Cū aut̄ cō
moueat̄ cū itempestiua leuitate ut sepius q̄ n̄cē est
uel etiam s̄ ignoscat Is plane et illorū vitam p̄dit quorū
audaciā nutrit̄ ad fatuora maiora Et sibi ipe etnā mo
lestariū materiā subministrat Vinosa est 9° in p̄cās ire su
e cohibicio Laudatur archita Tarentinus qui cū in agro cor
rupta esse oīa compisset nullū sui culpam redarguens om
serū te inquit

No. 2
3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100

No. 1. b. ² **B**ed q̄ntū potuerūt grauissime vt stomachū in hys ma
tent atq; ipune discedant Ego non laudare si cū fisset ira
tus dedisset ire sue spatū vt redente p̄ interuallū tēpus
cū timore haberet modū castigatio Non ergo p̄ ire mag
nitudine donanda erat pena si dissenda ne ā p̄cā maio
rem peccati iusto dolorem mureret aut castiganti furore
Vt̄ vero que tandē equitas ā que sapia est vt aliquis
ob exigū dolere pumat̄ Et si naturā rerū causasq; di
dasset nūq; tam importuna ḡtmentia p̄fiteret̄ vt
nūq; seruus iratum

Dū hys quos odio habent irascūt: etiā paribz aut etiam
 superioribz hinc cotidie ad magna famora p̄silitur. Hinc
 tragedie sepe nascūt. Est igitur laudanda architectas si cū alium
 cui et parifacienti sibi iniuriā fuisse irascebat se tū
 et patientia furoris ipetū mitigasset hoc sui cohibitio glo
 riosa est quod opelatur aliquod imminens magnū malū ser
 uorū aut filiorūq; p̄cā non coherere p̄ctm est. Euadet em̄
 ad magis malū p̄ impunitate. Hic nō cohibenda s̄ etiā
 si iacet excitanda est. Erud aut de hōie diuina id etiam de deo
 qui hōiem sui similem fecit. Ommito de figura dei s̄ape intelli
 gē prestare p̄uidere. Et omnibz aut aialibz homo solz hoc
 habet. Ergo ad dei similitudine factz ē si deo p̄cedit in vitū
 quia de terrena fragilitate p̄mixta non p̄t id qd̄ a deo sup̄sit
 trōruptū p̄uicūq; seruare nisi ab eodem deo iustitie p̄cep
 tis inbuatur. **Et homo ex corpore vita et ex aīa v̄tutes ha
 beat et q̄ cū velit deus hōies bonos eorū v̄tutis irascit.**

Not.

Sed qm̄ opactz ut dixima e duobz aīo et corpore. **Cam 20m**
 in altero virtutes in altero vitia continent et in
 pugnant inuicem. Animi em̄ bona q̄ sūt cōtmedis libidi
 nibz cōticia sūt corp̄ et corp̄is bona que sūt in oī gñe vo
 luptatū immixta sūt oīa. Sed si v̄tus aī repugnauerit
 voluptatibz easq; oppressit erit vere deo similis. Dñ̄ appaet
 aīa hōis que v̄tute diuinā caput non esse mōile. Sed dis
 crimē illud est qd̄ aīa v̄tute habeat amāritudine et sit dulc
 illecebra voluptatis v̄tute plūim et abstulit ad suau
 tatem. H̄y vero quia se corp̄i rebusq; terrens addixerūt pre
 mūt in trā nec assēqui p̄nt diuinū numis grām quia se
 vinozū labibus inquinauerūt. Qui aut deū seruti eiq; pa
 rentes corp̄is desideria contempserunt et v̄tute p̄ficientes
 voluptatibz innocētia iustitiamq; seruauerunt. Hos deus
 ut sui similes recognoscat. Cū igit f̄ssima lege posuerit
 velutq; v̄m̄sōs innocētes ac beneficos esse p̄t ne non
 irasā cū videt q̄tempm̄ legem suā abia v̄tute appeti
 voluptate. Et si est mūd̄i administrator sicut esse debet nō
 v̄tq; q̄tempm̄t id qd̄ est in om̄i mūd̄o ut maxm̄. Si e
 puidz ut oportet deū consulit v̄tq; qm̄ huano quo sit vi
 ta nra et copiosior et melior et tutior. Si est p̄r ac deus
 v̄m̄uersorū certe et v̄tutibz hōim̄ delectat et v̄tutibz cō
 mouetur. Et iustos diligit et impios odit. Odio m̄q̄t
 opus non est semel em̄ bonis statuit premiū et mal
 penam. Et si aliquis iuste innocēterq; viuat et idem
 nec colat nec ruret om̄o ut Aristoteles reliq; phozū cedit.

ne huic ipiune q̄ n̄ legi dei obtepaunt ipm̄ tñ sp̄ciuit et
aliquid p̄ qd̄ deus posuit irasa tamq̄ fiducia integritatis
adūsus eū rebellati si huic p̄t irasa p̄ supbia cur nō maḡ
p̄tōri qui legem eū ip̄e p̄aut t̄ latere ḡtempseit Iudex pec
catis vema dare non p̄t quia ip̄e est legis sue disceptator
et Iudex quā non ponet non vtiq̄ ademit sibi oem p̄tatem
si habet ignoscendi licentia **E**t malou felicitas ire dei nō
contradicit et q̄ deus sit patientissimus. **Cam 21^m.**

Si p̄t igitur et irasa cur ḡ inquiet aliquis et q̄ peccant
sepe felices sūt et qui p̄ie viuūt sepe miseri quia et
fugitiui et abdicati libere viuūt Et qui sub disciplina p̄is
aut dñi sūt strictius et frugalius Virtus em̄ q̄ mala et po
bat et constat vitia p̄ voluptate Nec tñ ille qui peccat spe
rare debet p̄petuā impunitate quia nulla ē p̄petua felicitas
sed salus vltima s̄p̄ expectanda dies hōi diaq̄ beatus aut o
bitū nemo sup̄mas funea debet vt ait non insuauis po
eta Felix est qui arguit felicitate et nemo iudiciū p̄t n̄ vi
uus effuge nec mortuus Habet em̄ p̄tatem et viuos pre
cipitare de sumo et mortuos et̄ms afflicte ruinatibz immo
iquit si irasat deus statim debuit v̄ndicāe et p̄ merito
quēq̄ punire At em̄ si id facit nemo sup̄eset Nullus est
em̄ qui nichil peccat et multa sūt que ad peccandū v̄ri
tent etas violentia exestas occasio p̄mū Adde subiecta est
fragilitas carnis qua induti sumz vt nisi huius necessita
ti deus p̄t nimia fortasse pauca viuēt p̄ hanc tam pa
cientissimus est et iram suā ḡtinet Nā quia p̄fecta ē mo
virtus Necesse est quoq̄ patientia eū esse p̄fectam que
et ip̄a virtus est Quā multi ex p̄tōribz iusti postea effecti
sūt ex malis boni et imp̄bis contriētes Et multi i p̄ma
etate turpes et oim̄ iudicio dāpnati postmodū tñ lauda
biles extiterūt et uod vtiq̄ non fiet si oē p̄ctm̄ pena se
queretur Leges publicē manifestos reos dāpnant sed
plūm̄i sūt qui p̄tā occultat Plūm̄i qui delatore cōpri
mūt aut p̄bz aut p̄mo plurim̄i qui iudicia eludūt
p̄ grām uel p̄ potentia et si eos omes qui hūana peaz
effugūt censura diuina dāpnat̄z est hō aut rarij a etia
nulli in t̄ra Demq̄ ut vna illa causa delendi n̄t genēis
hūam̄ iusta esse potuiss̄ q̄ hoies ḡtempo deo vno tre
nis fragilibzq̄ fragmentis honore diuiniq̄z taq̄ relecti
bus deferūt adorantes opa hūam̄is digitis laborata Tu
q̄ illos deus artifex ore sublimi statu certo figuratos ad
ḡtemplationē reli et notina dei extantit curuare se ad

q̄ uenit ad
portale

tra qua altare debeant id e de tra facta et formata veniat. In
 tanta uirtute impietate hominum tantisq; peccatis id assequitur panem
 dei ut se ipsi homines dampnatis vite prioris erubescant corragant
 demerit et boni sunt iustisq; multi et abiectis tremis cultibus
 maiestate dei singularis cognoscant si aut maxima et utilissima
 sit dei patientia in quibus sero noxios puniunt n' patitur lon-
 gius prodere cum eos in emendabiles esse viderint. **Si**

deus irasatur cur homines irasam prohibeat. Cap. 22.

Superest una et extrema questio Nam dicitur fortasse
 quispiam adeo non irasam deum ut ena in preceptis hominum
 irasam vetet possem dicere quod ira hominum reprehensanda fuit quia
 iuste sepe irasatur et punit habet motum quia temporalis
 est Itaque ne fierent ea que sanant per iram et humiles et me-
 diocres et magni reges teporari debuit furor eius et opor-
 tui ne mentis impossibile aliquod inexpiable facinus
 admittere Deus aut et non ad peccata irasatur et quia et
 nus est perfecte virtutis et nunquam nisi merito irasatur si tamen non
 ita se res habet Nam si homo prohiberet irasam ipse quoda-
 mo reprehensor operum sui fuisset quia in principio i-
 tam atrocis hominum indidisset si quidem creditur causa
 huius commotionis in humore fellis contineri Non igitur
 in totum prohibet irasam quia is affectus necessario datus est
 et prohibet in ira permanere Ira enim modum debet esse mo-
 talis Nam si maneat confirmata minime ad peccata
 em sempiternam Deinde rursus eum irasam quidem sed non pec-
 care precepit non utique euellit iram radicitus sed temperat
 ut in omni castigatione modum ac iustitiam tenemus Sicut ergo
 irasam nos iubet ipse utique irasatur qui placari celeriter pre-
 cipit ut utique ipse placabilis Ea enim precepit que sunt iusta
 et rebus vniuersis sed quia dixeram non esse iram dei te-
 porate sicut hominum qui punitanea commotione feruescit n'
 facile regere se potest per fragilitate intelligere debemus quia
 sit eternus deus iram quoque eius metum manet si rur-
 sum quia virtute sit maxima precepit in peccata hanc iram
 suam non ab ea regere si ipsum illa quemadmodum velit modum
 in quod utique non repugnat superiori Nam si prope in
 modum fuisset ira eius non esset satisfactio a se post
 delictum locus cum ipse homines ante solis ortum reconciliaui
 iubeat sed ira diuina metum manet aduersus eos qui pec-
 cant metum Itaque deus non thure non hostia non precibus
 muneribus que omnia sunt corruptibilia sed morum emendatione

placatus et qui peccare desinit iram dei mortale sanctio
em non ad pns noru queq punit ut habeat homo respis
cendi sui facultatem. *Epylogus de iudicio auctoritatis*

Herithree ad iram dei probandam. *Cam 33^m*
Et habui que de ira dei dicere Donate rarissime ut
sares queadmodu refelles qui deu faciut immobile Restat
ut more Ciceronis iram epylogo ad porandu sicut ille
in tusculanis de morte differens sent Ita nos in hoc opere
testimonia diuina quibz arandi possit cedi adhibe debe
my ut illozu psuasione reuincamz qui sine ira ee deu
credentes dissoluit omem religionem sine qua ut ondum
aut imitari velius aut stulticia peccandibz adeqmur
In sola em religione Id e in dei sumi notione sapiena
est pphie vniusi diuino spu repleti nichil aliud q de
gra dei erga iustos et ira eius adujs impios loquit qm
testimonia nob quidem satis sut Veru hys qui no cedut
isti qui sapiam caput et habitu iactant cone quoq et ar
gumentis fueat nob refellendi Sic em pposere agitur
ut huma diuinis tribuant auctoritate cu potius huams
diuina debuerint Que i nu sane omittamz ne nichil
apud istos agamz et in m finitu matia pcedat Ca igi
queramz testimonia quibz illi possint aut cede aut de
non repugnare Sibillas pluim et maximi auctores
tradiderut grecoru Aistoriaz et Apollidorus erithreus nos
trozu varro et fenestella Hy omes pripua et nobile pt
reteras erithream fuisse romemorat Apollidoru quide ut
de nuu ac populari sua gloriat Fenestella ena vero lega
tos erithreos a senatu esse missos refert ut huius Sibille
carmina roma deportarent et ea consules auro et octa
uius in capitolio quod tuc erat curate quinto Catulo
restitutu ponenda curarent Apud hanc de sumo et condi
toze reru deo huusmodi versus reputur

Astariot stefairos
literan aion toysa
tatis acaton prose
con poli meizon
a mystou toys de ca
thoys aikroys teo
lon kray cymon
ertheion

Incorruptibilis
et conditor eter
nus in aere habi
tans bonis bonu
pferens et multo
maiozem mercedem

Inuisus aut et mal ira
et furorem excitans Intahit

Kursus alio loco emians qbz maxie facinoribz matet degh

feytele latuas
 anomois theo zonti
 latreie moychias
 te filaxi kai ar
 senas achuton eyn
 en tenaydian te
 nean paidon tte
 femede fon nepe
 taylatra anathos
 ke cholose hos
 lien a marte

fuge releatas uigiones
 et uiuo deo
 serui ab adul
 teuo te abstine
 et maschi p mixioe
 praua p priam ge
 nea nocte rea
 et ne omidas
 hys em deo imorlis
 nascitur qui
 hec agunt

**Indignatur ergo aduersus peccatores Auctoritatibus
 aliaum sibillarum fram dei probat. Cam. 2em.**

Verū quia plures ut ondi Sibilla aduocissimis auc
 toribus fuisse tradunt. Omnis testimonium satis no
 sit ad confirmada sicut intendimus ueritate. Cumec quidem
 volumina quibus romanorum fata conscripta sunt in archa
 nis habentur. Ceterum in fere omni libelli quo minus
 in usus sunt omnibus non uelant. Ex quibus alia denūci
 ans unuersis gentibus uiam dei ob impietate homi
 num hoc modo exorsa est.

Erthomeues
 orges megales
 Epyliosmona
 peyteestano
 teneys ayofna
 theu me nyra
 ta fayno pasi
 pphets a saca
 ta polersm

uenientes
 ire magne
 sup mundu dei
 pnūtiaciones
 enarrans
 oibz hoibz
 in uiribus
 prophe
 tans

**Alia quoque p indignatione dei aduſq̄ inuustos catharic
 mū pore silo fm̄ esse dixit ut malitia genēis hūa in ex**

Exoy mems
 antose ty vra
 mo yotheo vos
 ay thaysm poli
 esy kai antropoys
 in apaspygene
 rha taife thalassa
 catharismo ioratos

Ex quo
 irascente
 celesti deo
 ipas ciuitates
 cu omibz hoibz
 fram mare
 rooperuit
 diluio rupto

In simili modo de flagratione postea futura uaticinata est
qua rursus impietas hominum deleatur

lia pote teynos
chymitenoy tre
gy peamten lachy
lobuton ta kai ex
ole chon
to pommam apa
fanypem ticsmo
ym thaloyz

Unde apud uasone de Ioue ita dicitur. **E**sse quoque iustis
affore tempus quo mare quo tellus corruptaque regia celi
Audeat et mundi moles oposa laborez. **Q**uod tu fiat nate e
cu honor et cultus dei sum apud homines intererit. **E**a
dem in platani cu prima factorum et sui emedatione costas
hec addidit

Ameloy meta
tes cerebro cico
tem de ruzos
orgen pantoy
en atage theu
megan

Omnes ergo homines
tufferte uos
neq; ad
iram
duate
deu magnu

Item paulo post

Oy dolosey
paizei de tmin
cholon enara
pantes eusebei
en peri timo
enefesm aschesete

neq; pdat
ire aut
pret cu
omnes pietate
ex mente
papiatis

Demum altera Sibilla celestium frenorumq; gemitore diligi
oportere denuntiat ne ad pendens homines indigna
tio eius insurgat

Nepote tymo
teyfes astarti
theos exapoles
antropomon
hyoton kausilon
Anaydis de is
theu prem tene
teron sophon

Ne forte iratus
incorruptibil
deus omne genus
hominu
pdat uita tribu
ipbam oportet
em gemitore deu
amari qui plenus

lena onte

est et sapiens

Ex hys apparet vanas esse rationes phorū qui deū putat sine ira et inter ceteras laudes eius in id ponūt qd est qd ipam maiestatem Regnū hoc imperūq; terrenū nisi metus custodiat soluit. Aufer irā regi non modo nemo parabit sed etiam de fastigio precipitabit. Imo vō ciuilib; huili eripe hūc affectū quis eū non spoliabit quis non deridebit quis non afficiat iniuria. Ita nec indumēta nec sedem nec metū potest hūc alijs quidquid habueit diuidentib; nedū putem; celestis iperū maiestatem sine ira et metu posse consistere. Apollo milesius de religione iudicorū consultus responso hec indidit

Et de tenubusilen
kay et genetra
proy pantonon
ypemey kay gaia
kay vranos e de
thalassa tartare
ou te mychoi
kai dyamones
errithasm

Regem autē
et genitorem
an oia que
tra contemnat
relūq; et mare
et latebre
tartaree
et demones
abhorrescunt

Si tam leuis est qd phū volūt quō ad nutū eius nō modō demones et mistri tandē ptatis s; etiā relū et frum et rerū natūa oīs contremesat. Si em null; alteri seruit nisi coactus. Omne igit; imperū metu constat. Metū atq; pūm nam si non moueat; quis adūq; parere nolentem nec cogi potest ad obsequiū. Consulat vnusquisq; affectus suos iam intelliget nemine posse sine ira et castigatione impio subuigari. Vbi qd ira non fuerit iperū quoq; non erit. Deus autē habet impū qd et irā que eū stat ipū habeat necesse est. **Condit deū amandū**

Querendū honoificandū et metuendū. **Ca^m 24^m**
Da ppt vaniloquentia nemo phorū induct; ad contemptū se dei erudiat quod ē maxmū nephas debem; hūc omēs amāre qd pū est et vereeri qd doming et honoāre qd benefici; et metūe qd seuer; Vtraq; psona in eo venerabilis quis salua pietate non diligat aūe sue parente. Aut quis impune otepnat eū qui rerū dnator heat in omēs veram et eterna ptate. Si pūm osideres ortū nob ad lucē qua fruim; subministrat p illū viuimus

No

vis illa qd

Summiani Lactantij de Ira dei libri expliat

Incipiunt Capla libri nomi de opificio hominis.

Prohemiale caplm ad demetrianū i q̄ narrat cur
opus hoc assumpserit. 1

Cur deus hōi et q̄ cetis aiantibus dedit. 2

Contra Epyruos disputat qui opa natē dāpnabāt et p̄a
pue q̄ hō cetis aiantibz imbecilioz oriatuz. 3

Contra Epyruos conquerentes hoies morbis et immatu
re mori subiectos. 4

De differentia creationis aialiu brutorū et hominis
sdm corpus. 5

Cont. Epyruū qui ex athomnis fortuito quarentibz cōpac
tū fabricatūq̄ hoiem disputant. 6

De dei prudentia cū vniūsalē homis fabricam. 7

De forma homis et om̄i mēbroū habitudine sed sp̄cialiter
de auribus et oculis. 8

Contra eos qui sensus falsos esse contendūt. 9

Ad oculorū fabricam reddit et om̄i mēbroū que vsq̄
ad ventrem p̄ cutem appareat. 10

De visceribus et intestinis vsq̄ ad mēbra genitalia. 11

De mēbris greptionis et ipius greptus p̄hica rōne. 12

Contra illos qui p̄ voluptatē mēbris genitalibz abutūt^r
et subditorū mēbroū forma. 13

Q̄ de multis que sūt in corpe rō sūū nequit. 14

De obscura vobis rōne. 15

Ubi sit mentis sedes et qua rōe corpoi quāgat^r. 16

Q̄ aīa sit etna et quid sit cōn p̄horū varias opmi
ones. 17

Utrum animus et aīa sint idem. 18

De origine aīe et an sit. 19

Cur deus dedit sp̄m temptatorem. 20

Operis gclusio et veritatem supari non posse. 21

Expliat tabula libri Nom

*Prohemiale caplm Ad Demetrianū in quo nar
rat Cur hoc opus assumpserit. Caplm p̄mum.*

ideo operata est ut aio taq̄ dno seruiat et regat̄ nutu eius
 vas est em̄ quodammodo fictile quo aius p̄ e homo ipe vety co
 tmetur et quide non a p̄m̄theco factu vt poete loquit̄ sed
 a sumo illo reru conditore atq̄ azufia deo cuius diuina pro
 uidentia p̄fectissimaz virtute n̄ sensu op̄rehende n̄ vbo
 enarrare possibile est **T**emptabo tñ qm̄ corpus et ai facta
 e mentio vtiusq̄ rōnem q̄ntu pusillitas intelligentie me
 e puidet explicare q̄ officiu hac de causa maxie suscipiedu
 puto q̄ marci fulii vir ingenij singularis in 2° de repu
 libro ai id face teptasset materia late patente angustis fi
 nibus tinnant leuit̄ summa queq̄ deceptes **A**n ne vlla
 esset excusatio cur eu locu non fuit assecuta ipe testatus
 est nec volutate sibi defuisse nec curā **I**n libro em̄ de le
 gibus p̄mo ai hoc idē sumatm̄ str̄niget sic ait **H**unc
 locu satis vt michi videt̄ in hys libris quos leuisti ex
 p̄ssi **C**apio postea tñ in libro de nā deoru fido hoc idē
 laurus exequi conat̄ **S**ed qm̄ ne ibi quide satis expl̄
 sit aggradiar̄ hoc munus et sumā michi audacter explia
 dū quod hō disertissimus pene omisit intactu forsitan re
 prehendas q̄ in rebo obscuris coner aliquid disputae tñ
 videas tanta temeritate hoies extasse qui vlyo phi noi
 nantur vt ea q̄ abstrusa p̄orsu atq̄ abdita deus ee vo
 luit scrutarent̄ ac nām reru celestiu t̄renatūq̄ cōquire
 rent que a nobis longe emote neq̄ oculis contrectari ne
 q̄ tangi manu neq̄ p̄sp̄io sensibz pnt̄ **E**t tā de illazū
 dium rōne sic disputant vt ea q̄ afferut̄ pbata et cogni
 ta videri velint euid est tandē cur nobis mundiosu quis
 q̄ putet sed rōne corpus nū inspue et ḡieplari velim̄
 que plane obscura non est quia ex ipis membroru offi
 cys et vsibz p̄tū singulariū q̄nta vi puidenne quisq̄
 factus sit intellige nobis licet

Que deus hominu et
que ceteris animantibus dedit. Ca^m. 2^m.
Dedit em̄ homi artifex ille n̄ ac parens deq̄ sensu
 atq̄ rōne vt ex eo apparet nos ab eo esse gnatos quia
 ipe intelligentia ipe sensu ac cō est ceteris auantibz qm̄ rō
 nale istam vitam non attribuit queadmodū tñ vita
 coru tuacor esse ai p̄uidit **O**mnes em̄ suis ex se pellibz
 terit quo factus possent vni penaz atq̄ s̄igora sustine
Singulis aut̄ ḡmbus ad p̄pulsandos ipety extinos sua p̄
 pria munimenta ḡstituit vt a rōnabilibz telis p̄pugnet for

tionibus a que sunt imbecilliora subtrahant se periculis pernici-
 tate fugiendi aut que simul et viribus et celeritate indigent
 astu se protegant aut latibant sepiant. Itaque alia eorum ut plu-
 rimis leuibus in sublimi suspensa sunt ut suffulta volans
 uel instructa cornibus quibusdam in ore arma sunt dentes aut
 in pedibus adunca ungues nullique munitur ad uictoria sua
 deest. Si qua vero in maioribus cedant ne tamen streps eorum
 funditus interiret aut in ea sunt religata regione ubi maio-
 ra esse non potuerunt aut acceperunt ubere generandi facultate
 uel fecunditate ut et bestis que sanguine alant. victis suppe-
 teret ex illis et illata tamen data ad conseruationem generis mul-
 titudo ipsa superaret hominem aut ratione gressa et virtute sente-
 di atque eloquendi data eorum que ceteris animalibus attributa sunt
 experientiam sententiam quia sapientia reddere poterat que illi ne gemitio de-
 negasset. Statuit nudum et nudum quia et gemitio poterat
 armari et ratione vestiri. Ea vero ipsa que mutis data et homini de-
 negata sunt que mirabiliter hominem ad pulchritudinem faciunt et per-
 m non potest. Nam si homini ferinos dentes a cornua a ungues
 a ungulas aut cauda a variis coloribus pilos addidisset quis
 non sentiat quod turpe animal esset futurum sicut muta si nuda
 et in hermia fringentur. Quibus si detrahatur uel nate sui cor-
 poris ueste uel ea quibus ex se armantur. n. speciosa poterunt
 esse nec tuta ut mirabiliter si utilitate cogites instructa si
 spem ornata uideat. adeo mirum modo consentit utilitas in
 decore hominem uero quoniam eternum animal atque immortale fringebat non
 formosus ut cetera sed interius armauit. n. munitur eius
 in corpore si in animo posuit quoniam superuacuum fuit tamen illi quod e-
 rat maximum tribuisset corporibus eum tegere munitur tamen
 preteritum pulchritudinem humani corporis impedirent. **Contra
 Epicurum disputat qui opera nature dampnabant et perperam
 quod homo ceteris animalibus imbecillior oritur. Cap. 3^m**

Unde ergo perhorum qui Epicurum sequuntur amentia se-
 nec mirari que ne opera reprehenderunt ut ostendat nul-
 la prudentia instructum esse ac regi mundum. Sed origine ceteris
 miserabilibus ac solidis corporibus assignant quorum fortuitis con-
 spombus uniusa nascantur et nata sunt. Preterea que ad ipsum
 mundum uitio dant in quo rediunt insanunt id summo quod
 ad rem de qua nunc agimus pertinet. Ceterum hominem minus
 bene illi et fragile nascentur que cetera animalia que sunt edita ex utero
 pertinet in pedes suos erigi et gestire discurrere statimque aeri
 tollerando idonea esse que in luce natalibus indumentis mu-

mita precesserint hoīem cont nudū et mbermē tāq̄ ex nau
 fragio in huius vite miseriā p̄ci et expelli qui neq̄ mo
 uere se loco ubi effusus est possit n̄ alimentū lactis appetē
 n̄ iuriā tēporis ferre Itaq̄ nām nō m̄rem esse humani
 ḡnis si noueritā que cū mutis tam liberalit̄ gesserit hoīem
 vero sic effuderit ut mox et infans et oī auxilio indigens
 nil aliud possit q̄ fragilitatis sue conditionē ploratu ac
 fletibz emnari salūz cū tm̄ in vita restet trāsire malorū
 crue cū dicūt vehemēt̄ sape credunt̄. P̄tēā q̄ vnusquisq̄
 inconsiderate sui conditionē migratq̄ est Ego vero illos
 nūq̄ magis desipere contendo q̄ cū hoc loquūt̄. Considē
 rans em̄ conditionē rerū intelligo nihil fieri aliter debu
 isse ut nō dicā potuisse quia deo p̄t oīa s̄z nāc̄ est q̄ illa p̄
 uidentissima maiestas id essent quod eāt melius et recti
 us Libet igit̄ interrogāe istos diuinorū opm̄ reprehensores
 quid in hoīe deesse quia ibenhor nascatur sedat. Nū idē
 ro minḡ educent̄ hoīes nū minḡ ad sumū robur etat̄
 p̄uehantur Num mberilitas ā m̄crementū impediāt
 aut salutem qm̄ que desunt rō dependit At hoīs inquit
 educato maximis laboribz constat pendū salūct q̄dino
 melior q̄ hec omēs cū fetū dederūt nō nisi pastus sui ai
 rā gerūt Et quo efficitur ut vberius sua sponte discent̄
 alimentū lactis fetibz ministratur et id cogente nā sine
 solitudine appetant Ruid auēs quaz rō diuisa ē nōre
 maximos suscipiāt in educando labores ut m̄dū aliq̄d
 huāne intelligentie h̄cā viderant. Nidos em̄ aut luto e
 discent̄ aut virgulis et frondibz construūt et ciborū
 expertes intubant euis et qm̄ fetū de suis corpibz alere
 non datū est abos conueniūt et totos dies in h̄mōi dis
 cursatōe consumiūt noctibz vero defendūt fouent p̄te
 gūt Ruid amplius facē homines p̄nt nisi hoc solū fortas
 se q̄ non expellūt adultos necessitudine ac vniūlo cari
 tatis adiūctos habent Ruid q̄ auiū fetus multo fragili
 or est q̄ hoīs cūia non materno corpore ipm̄ aial edunt
 sed id qd̄ mat̄ri corpis fetū et calore tēp̄factū aial effi
 at quod tm̄ cū spū fuit aiatū Id vero iplume ac tenerū
 nō mō volandi sed ambulandi quoq̄ vsu caret Non ḡ
 inceptissimz si quis putet male cū volucibz egisse na
 turā P̄mū q̄ h̄is nascunt̄ dem̄ q̄ tam infirme ut
 sint questus p̄ labore cibis appetibz nutriende Sed il
 li fortiora eligūt mberilitatē p̄tereūt Quero igit̄ ab
 h̄is qui conditionē pendū sue p̄serūt quid eligant̄si deus

hys deferat optione vtru malint huana sapiam tu imbecali
 tate an pecudu firmitate cu illoz na saluet no tam pecu
 des sut vt non malint uel fragilior multo q nuc est dūmo
 huana q illa irōnabile firmitate sine rōne Quia nichil ē
 tam xpugnās tāq contrariū q vnūquodqz aīal ā rō instrū
 at nāc est aut conditio nē si nālibz mummētis instruat sup
 uama rō est Quid em exogitabit quid fauet ā quid moliet
 Aut in quo lumē illud ingenij ostendit tu ea que pnt esse
 rōnis vltro nā concedat si aut rōne sit peditū quid opus
 erit sepi mentis corpis tu semel concessa rō natūe mīng pos
 sit implere Que quidē tm valet ad ornandū tuendūqz hoīez
 vt nichil potuit maior ac meli9 a deo dari Demiqz tu et corpis
 nō magnū homo et exiguarū virū et valitudinis sit infme
 tm qm id qd est maior accepit et instruitior est rōis nālibz
 et ornatioz Nam tu fragilis imbecillūqz nascitur tm et a
 mutis oībus tutus est et ea oīa que firmiora nascūt etiā
 si vni celi fortiter patūt ab hoīe tm tuta esse nō pnt Ita
 fit vt pl9 hoī conferat rō q nā mutis qm in illis neqz mīg
 mtudo virū neqz firmitas corpis effue pt que mīng aut
 opmiant a nobis aut nre subiecta smt pīati Et ne igit
 aliquis tu videat etiā boues natas tu imamissimis corpibz
 seruire hoī queri de opīfice rerū deo q modias vices q p
 nū corpus accepit nec bñficia in se diuina p mēto exti
 mat qd est migrati aut vt veris loqm infam Plato vt
 hos credo migratos refellēt nature grās egit q ho natus est
 Antio melius et suauis qui sensit qdione homis esse me
 liore q isti qui se pecudes natos ee maluerūt Quos si de9
 ista forte in ea forte cōūterit aīalia quorū fortem pferunt
 sue iā pfecto cupiant remigrata magis q damozibus
 conditione pūstina flayitent quia non est tanti robur
 ac firmitas corpis vt officio lingue taceas ā auuū p aere
 libera discursatio vt in auibz indigeas Pl9 em manus
 prestant q leuitas usqz penarū pl9 lingua q corpis for
 titudo Que igit amentia est ea pferre que si data smt
 accipere detrectes. **Contra Epicuros conqueientes ho**
mines moribz et imature morti subiectos. Ca. 2. m.

Idem querūt hoīem moribz et imature morti ee sub
 iectū Indignat. Vt non deos se ee natos Alimie inquit
 si ex hoc ondūm hoīem nulla pudentia esse firm q alit
 fieri debuit quod si ondeo idipm magna rōne pūstū ee
 vt moribz vexari posset et vita sua in medio cursu sui spa
 tio rēdetur Cū em deus aīal qd ferat sua sponte ad morte

insire cognouisset ut mortē ipam q̄ est dissolutio nē t̄pe pos-
 sit dedit ei fragilitate que morti aditū ad dissoluēdū aial m-
 ueniret Nam si eis robōis fiet ut ad eū morbus et egritudo
 adire non posset qm̄ moris sequela morborū est **I**mmatura
 vero moris quō abesset ab eo cui esset constituta nā **N**empe
 nullū hōiem mori uult nisi cū centesimā etatis opleuit
 Anū cūo illis in tanta r̄pugnātia rerū poteri cō constāc
Ut em̄ an̄ ānos centū mori quisq̄ non possit Aliquid illi
 robōis qd̄ sit imortale tribuendū est **C**uo concessio neces-
 se est conditione mortis excludi **I**d aut̄ ipm̄ euis mori p̄t cē
 qd̄ hōiem tōnt̄ morbos et utq̄ extraneos solidū atq̄ ipuq̄
 bilem fatiat **C**ū em̄ constet ex ossibz et nervis et uisceribz
 et sanguie quid horū p̄t cē tam firmū ut fragilitate re-
 pellat ac mortē **U**t igit̄ hō indissolubilis sit an̄ illud tēp̄
 quod illi putant oportuisse constitui **E**x qua ei mā corpus
 attribuet̄ fragilia sūt oīa que uideri ac frangi possūt **S**u-
 pest ut aliquid ex celo petant qm̄ in t̄ra nichil est quod
 non sit infirmū **C**ū ḡ sic hō formād̄ esset a deo ut mōlis
 esset aliq̄n̄ res ipā exigebat ut t̄reno et fragili corp̄e fin-
 geret̄ **N**ecessē est igit̄ ut mortē recipiat qm̄ corporalis est
Corpus em̄ quodlibet solubile atq̄ mortale est **S**tultissim̄ ergo
 qui de morte imaturū querūt qm̄ nē ḡditio lom̄ illi sūt ita
 ḡsequens eī ut morbz quoq̄ subiect̄ sit **A**lex em̄ patitur
 natura ut abesse possit infirmitas ab eo corpore qd̄ aliq̄n̄
 soluendū est **P**ed putem̄ fieri posse quēadmodū uolūt ut
 hō non ea ḡditione nascatur qua morbo morti ue subiect̄
 sit n̄ pacto etatis sue spatio ad ultimā presseit senectu-
 tem **N**on igit̄ vident si ita sit ḡstitutū quid sequat̄ oī
 vniq̄ cō t̄pe mori nullo mō posse **P**ed si p̄hiberi ab alio
 victu p̄t mori potēit **R**es igit̄ exigūt ut hōi qui an̄ cer-
 tū diem mori non p̄t ciborū alimentis qui subtrahi pos-
 sūt opus non sit si opus cibo non eī ita non hō ille s̄
 deus fiet **E**rgo ut sup̄ius dixi qui de fragilitate hōis que-
 rūt̄ id potissimū querūt q̄ nō imōiles sempit̄m̄q̄
 sūt nati **N**emo em̄ senex mori debet **A**tqui mortalitas
 non p̄t cū imōilitate coniūgi **S**i em̄ mōlis ē in se-
 nectute imortalis eē in adoleſcentia nō p̄t **N**ec est
 ab eo conditio mortis aliena qui quāq̄ moritur̄ ē nec
 vlla imortalitas ē cui sit firm̄ constitut̄ ua sit ut
 et imortalitas exclusa īpetuū et ad tēpus accepta mor-
 talitas hōiem cōstituat in ea ḡditione ut sit ī quibz etate

Nō p̄ me

mortalis **Q**uadrat igitur necessitas vndiq; ne debuisset aliter
nec fas fuisse si isti ratione sequentium non vident quia set
errauerunt in ipsa summa exclusa enim de rebus humanis diuina
prudentia nullo sequebatur ut omnia sua sponte sint nata
Hinc inueniunt illas minutorum seminum plagas et con-
tusiones fortuitas quia rerum origine non videbat in
quas se angustias cum conuenissent iam cogebat eos naturas
existimare auras cum corporibus nasci et ite cum corporibus extingui
Assupserunt enim nichil fieri mente diuina quod ipsum non
aliter probare poterat quam si considerat esse aliqua in quibus
videveret prudentie ratione claudicare Reprehenderunt igitur
ea in quibus uel maxime diuinitate sua prudentia mirabi-
liter expressit ut illa que retulit de morbis et in maturatione
morte cum debuerint cogitare **H**is assumpsit que nullo se-
querentur sequuntur aut illa que dixi si morbum non
traheret neque totis neque vestibus indigeret **Q**uid enim ventos
aut frigora metuet quocumque nisi in eo est ut morbos affe-
rant Idcirco enim accipit sapientem ut aduersus nocentia fra-
gilitate sua munitur sequitur necesse est ut quoniam retinere
rationis iam morbos capit et morte se amittat quia is
ad quem mors non uenit firmus sit natura est **I**nfirmas
autem habet in se mortis additione firmas uero ubi sunt
nisi senectus locum potest habere nec mors que sequitur senectute
Preterea si mors ite constituta esset etati fieret homo inso-
lentissimus et humanitate omnino careeret **N**am fere uia omnia
humanitatis quibus inter nos coheremus ex metu et con-
suetudine fragilitatis oriuntur **D**emum imbecilliora et timi-
diora queque animalia congregantur ut quoniam uiribus tueri se
nequeunt multitudinem tueantur fortiora uero solitudinem
appetit quoniam robore uiribusque confidunt **N**on quoque si eodem
modo haberet ad pulsanda pericula suppetens robur nec
ullius alterius auxilio indigeret que senectas esset que ratione
que humanitas aut quid esset deterioris hominem quid esset acutus
quid inanimus **S**ed quoniam imbecillus est non potest sine homine
uicem senectutem appetit ut uita corporis et ornamentum fiat et
tutior **V**ide igitur omnem hominem rationem in eo maxime stare
quod nudus fragilisque nascitur quod morbis afficitur quod in maturatione
morte mulletatur **E**due si homini detrahantur rationem quoque
aut sapientiam detrahi natura est **S**ed nimis diu de rebus a-
pertis disputo cum sit liquidum michi sine prudentia
nec factum esse unquam non fieri potuisse **D**ocuumus opibus u-

inuersis si nunc libeat disputare p ordine m fmita ma est
 Sed ego de vno corpore hois tm mstitu dice vt m eod
 iunc pudentie p tatem qnta fut ondam Hys dntax
 at m rebus que fut qprehensibiles et apte Nam illa
 que fut aie nec subia oculis n: qprehendi queut Nunc
 de ipo vase hois loquimur quod videmus **De d'na
 creationis aialiu brutoru et hois s'dm corpus. Ca^m 4^m**

In principio cu deus finget aialia ea m rotundam
 forma spem conglobare atq tolligere vt et moueri
 ad ambulandu et flectere se m qualibz pte facile possent
 sed ex ipa corpis suma pduxit caput Itē pduxit mebra
 queda longius q vocant^r pedes vt a alterius motibz so
 lo fixo pducunt aial quo mens tulisset aut q petendi
 tibi necessitas puocasset Ex ipo aut vasculo corpis qtuor
 feat extantia vna posterius q fut moibz pedes Item
 vna capiti et collo puma que vaioa aiantibz vsus p
 hent In pecudibz sunt posterioribz pedes ac siles feris
 In homie aut manus que non ad ambulandu s ad fa
 ciendu tepanduz fut nate Est et ttiu gens m quo pu
 ora illa neq pedes neq manus fut sed ale m quibus pe
 ne p ordine fixo volandi exhibent vsam Ita vna fixio
 diuisas spes et vsz habet atq vt ipam corpis ortasitudiez
 firmiter qprehenderet maioribz et breuibz ossibus m
 iucem colligatis quasi carina copegit qua nos spinam
 diamz Camq noluit ex vno ppetuoqz osse formae ne
 gradiendi flectendi q se facultate aial non habet Ex cig
 pte qua media costas id e trisusa et media ossa porrexit
 m diuisu quibz dement^r curuatis et m se velut m circula
 pene conductis mtra viscera contegant vt ea que mol
 lia et minus valida fieri opus erat Illius solide etatis a
 plexu possent esse munita In suma vo gstruitions qua
 silem nauis carme diximz caput collocavit m quo esset
 regnu totius aiantis Danuz illi hoc nome est vt quide
 varto ad cicrone scribit q hinc capiant mnu sensus
 ac nerui Ea vero que diximz de torpe ut ambuladi uel
 faciendi uel volandi causa esse pducta neq mnu lo
 gis p celerem mobilitate neq mnu breuibz p fu
 mitate sed et pauns et magnis ossibus constare voluit
 a em bma sunt vt m hoie aut qterna vt m quadrupe
 de que tm non feat solida ne m gradiendo pigritia et
 grauitas retardaret s rauata et ad uigore corpis conser

uandā medullis mēscuis plena eaq; rursus nō cōlūter por-
 recta finuit sed sūmas corū partes cassiorib; nodis cōglo-
 bavit vt et substrigi neruis sanis et dū tutus possent
 vñ sint vestibula nōiata eos nodos firmiter solidatos le-
 ui quodā operculo texit quod dicitur cartilago s; vt sine at-
 tritu et sine sensu doloris aliquo flecterent. eosdem tñ non
 in vñū modū informauit Alios em fecit simplices et in a-
 hem rotundos In hys dūtaxat articulis in quib; moueri me-
 bra in omēs ptes oportebat vt in scapulis qm man; vñ
 libet agitari et contorqueri necessarium est Alios aut latos et
 equales et in vñā pte rotundos et in hys vñq; locis vbi tm
 modū nūuari membra in omēs ptes oportebat vt i ge-
 nūib; et in cubitis et in manib; qm nā sicut man; ex co-
 loco vñ oriūt. vbiq; vñ moueri spētiosū simul et vtile
 fuit sic pfecto si hoc idem esset cubitis amideret et supua-
 rius esset eiusmodi mot; et turpis Jam em manus a
 missa dignitate quā nūc se habet mobilitate nimia p mul-
 tidis simit mirabilit' videret. essetq; nō plane anguina
 nus Quod gens in illa immissima bellua mirabilit' effe-
 tu est Deus em qui pudentiā et pte suā multarū ce-
 rā mirabili varietate voluit ostēdere qm caput eius aialis
 non tam longe porrerat vt terrā posset ore attingē qd
 erat futurū horribile atq; certū et quia os ipm p̄tusis de-
 tibus sic armauēat vt eā si contingēt pascendi tñ fa-
 cultate dentes admeret p̄duxit inter eos a sūma fronte
 molle ac flexibile mēbrū quo prehēdē quo tenē qdlib;
 posset vt rōnē vitus capiendi uel dentū p̄mnes mag-
 nitudo uel ceruicis breuitas non impediret. *Contra*
Epycurū qui ex athomis fortuito concurrentib; com-

pactum fabricatūq; hoīem fabricauit. Cap. 6. m.
Non possū hoc loco teneri quo magis Epycuri stulti-
 tiam arguā Illius em sut oīa q̄ delirat Lucanus.
 etū vt ostēderet aīalia nō artificio aliquo diuine mētis
 s; vt fortuito esse nata dixit in p̄ncipio mūdi alias q̄sdas
 mirabiles aīantes miranda spētiet magnitudine fu-
 isse natas s; eas p̄manē non potuisse q̄ illas a sumedi
 tibi facultas aut roendi gūandiq; cō defēssēt videlicet
 vt et athomis suis locū facēt diuinā pudentiā voluit
 excludere Sed tñ viderent in oīb; que spirant mirabi-
 lem pudentie mēse rōnem quod malū vanitatis e-
 rat dicere fuisse aīalia p̄digiosa in quib; cō cessasset. *Am*

igitur **O**ia que videmus in ratione nata sunt id enim ipsum nasci
 efficere nisi ratio non potest manifestum est nichil omnino rationis
 experis potuisse generari At enim primum est in singulis quibus
 quod frugibus quatenus et ministerio membrorum ad rationem vi
 te videtur Et quatenus adiungatur corporibus elata soboles un
 usas generatim observaret avarities Nam si pitius architectus
 cum magnam aliquod edificium facere instituit primo omnino cogitat
 quod summa perfecti edificii futura sit et ante contat que loci le
 ve pondus expectet ubi magnam operis statuta sit molles que
 colupnarum intervalla qui aut ubi aquarum cadentium concur
 sus et exitus et receptacula **H**oc magis prius prouidet ut que
 nunc sunt perfecti operi iam rationem in ipsis fundamentis pari
 ter ordiat cum deum quisque putet in machinandi animalibus
 non ante prouidisse que ad viuendum rationem essent quod vitam
 ipsam daret que vniuersum constare non posset nisi prius effec
 ta essent quibus constat **V**idebat igitur Epicurus in corpo
 ribus animalium diuine rationis solernam sed ut efficeret quod ante
 imprudenter assumpsit adierit aliud deliramentum superiorum
 grauens **D**ixit enim neque oculos ad videndum esse natos ne
 que aures ad audiendum neque pedes ad ambulandum quam mem
 bra hec prius nata sunt quam esset usus videndi et audiendi
 et ambulandi **¶** horum omnium officina ex uatis extitisse **V**e
 reor ne humorum portenta et ridicula refutare non minus
 ineptum esse videatur sed libet ineptire quam cum inepto a
 gimus ne se ille minus argutum putet cuius aie **E**picure
Non sunt ad videndum oculi nati cum ipsi vident **P**ostea in
 quit usus eorum appuit videndi ergo causa nati sunt siquidem
 nihil potest aliud quam videre **I**te membra cetum cuius rei cau
 sa nata sunt ipse usus ostendit **¶** Qui vniuersum nullo modo posset
 existere nisi essent membra omnia tam ordinata tam prudente effec
 ta ut usum possent habere **¶** Cuius si enim dicas aues non aduo
 landum esse natas neque feras ad ferendum neque pisces ad na
 tandum neque homines ad sapiendum **¶** Cum appareat ei nature offi
 cioque seruire avarities ad quod est queque generata **S**ed videlicet
 qui summam virtutis amisit sepe erret natura est **¶** si enim non
 prouidentia sed fortuitis ad hominum concursibus nascuntur
 omnia **¶** Cum nunc fortuito accidit sic videtur illa principia ut ef
 ficent animal eiusmodi quod naribus potius audiret aut
 odoraretur oculis auribus ceruicem **¶** si enim primordia nullum
 genus positionis expertum relinquunt oportuit eiusmodi coti

die monstra gnari in quibz et mebrozū ordo p̄postez et vsq̄
longe diuersy existeret Cū vero vniūsa gn̄a et vniuersa
quozq̄ mebra leges suas et ordines et vsus sibi attributos
tueant manifestū est nichil fortuito esse factū qm̄ diuine
rōnis dispositio seruetur Verū alias r̄sellemz Ep̄yritū
nūc de p̄uidencia vt cepimus differamz . . . de dei p̄uiden

Octia vniūsa vniūsa hōis fabricam *Ca. m. Am*
Cus igitur solidamenta corpis q̄ ossa dicit̄ nodata
et adiuncta nūc nervis alligauit atq̄ ḡstruxit Quibz
mens si excurrere aut r̄sistere velit tanq̄ retinaculis vtere
tur et quidē nullo labore nulloq̄ tonatu s̄ minimo nutu
totus corpis mole p̄aret ac flectēt Hec aut̄ visceribz ope
ruit vt quemcūq̄ locū decebat vt q̄ solida ossa conclusa te
gerent Itē visceribz ip̄is venas admiscuit q̄ riuos per
corpis om̄e diuisos p̄ que discurrrens humor et sanguis
vniūsa mebra suis vitalibus irrigaret et ea viscera for
mata in eū modū qui vniūsq̄ gn̄i ac loco aptus fuit
sup̄iecta pelle ḡterit Quā ut sola pulcritudine decorauit
uel sens adoperuit ut squamis nūmuit ut plumis in
s̄ḡm̄bz adornauit Illud v̄o cōmentū dei mirabile quod
vna dispositio et vna h̄it̄z innumerabiles aiantū p̄ferat
varietates Nam in oibz fere que spirant eadē series et or
do mebrozū est P̄mū em̄ caput et hinc anera ceruix
Itē collo pect̄z adiunctū et ex eo p̄minētes arm̄ Adherens
pectozū venter Itē ventri subnexa genitalia vltimo loco se
moza pedesq̄ Nec solū mebra suū tenore r̄p̄tū in oibz
seruat si etiā p̄tes mebrozū Nam in vno capite ip̄o ce
tam sedem possident aures itā om̄i nases itē os q̄ in
eo dentes et lingua Que oīa cū sint eadē in oibz aian
tibz t̄n̄ infinita et multiplex diuisitas figuratozū est q̄
ea q̄ dixi aut p̄ductiora aut contractora in lineamen
tis varie differentibz ḡphensa sūt Quod illud nōne diu
nū qd̄ in tanta vniuentū multitudine vniūq̄q̄ aial in
sui gn̄e et sp̄e pulcherrimū est vt si quid vniūssim de altero
in alterū trāsserit nichil impeditus ad vilitatē nich
il deformis ad asp̄m̄ videri nōe sit vt si elephantū cer
uicē p̄lxam tribuas aut camelo breuē uel si serpen
tibus pedes a pilos addas in quibz porrecti equalit̄ cor
poris longitudo uel aliud exhibeat nisi maculis fixa dis
tincti et squamarū leuitate suffulti in lubricos tractus

Innuosio flexibus laborent. In quadrupedibus autem idem
 opifex contextu spinae a summo capite deductu longius est
 corpus eduxit et acuminauit in cauda ut obscene corporis
 partes uel per fedicitate tegeretur uel per tenentate muniret
 ut animalia quaedam minuta et nocentia metu eius arcerent
 a corpore. Quod membrum si detrahas imperfectum sit animal ac debi-
 le. Vbi autem rostrum et manus est tam non id necessarium quam in
 dumentum pylorum. Adeo in suo quoque genere aptissime congru-
 unt ut neque nudo quadrupede neque homine tecto exrogari
 quicquam turpius possit. Cum tamen ipsa nuditas hominis inie ad pul-
 critudinem valeat non tamen ena capiti congruebat. Texit ergo il-
 lud pilo. Et quia in summo futurum erat quasi summum edifi-
 cii culmine ornatum qui ornatus non est in orbe coactus
 aut in figura pilei teres factus ne quibusdam partibus nu-
 dus esset in formis sed alibi infusus alibi retractus. Per cuiusli-
 bet loci decentia frons ergo vallata per arcum et a tempo-
 ribus effusi ante aures capilli et earum summe partes in oratione
 modum cuncte et occupitum omne contactum spem inuicem decore
 eunt. Jam barbe tamen mirabile est quantum differat ad dignos-
 cendam corporis maturitatem uel ad diuinitatem sexus uel ad decorem
 uiriliter ac roboris ut uideat homo ne cum statuta fuis-
 se totius operis tamen si quicquam aliter esset effectura. *De forma*
hominis et omni membrorum habitudine sed specialiter

Nunc ratione totius hominis de auribus et oculis. *Ca. 8. m.*
 ostendenda singulorumque membrorum que in corpore apta et op-
 ta sunt utilitates et habitus explicabo. Cum igitur statuisset
 deus ex omnibus animalibus solum hominem facere celestem cetum uniuersa
 terrena hunc ad celi streplanone re ridiculum crexit bipedemque
 ostendit sicut ut eadem spectaret unum illi origo est. Illa uero deus
 sit ad terram ut quia nulla huius immortalitatis expectatio
 et toto corpore in humum prostrata ventri pabuloque sequent.
 hominis itaque solius ratione et sublimis status et uultus
 deo prius rationis ac primis origine sua fictioreque testat. Cuius
 spe diuina mens quia non tamen animalium que sunt in terra
 sed etiam sui corporis est sortita dominatum in summo capite collo-
 cata tanquam in arte sublimis speculat. omnia et contuet. hanc
 eius aulam non obducta porrectaque formant ut in mu-
 tis animalibus si orbis et globo summe que orbis rotunditas per
 forte rationis et ac figure. Eo igitur mens et uultus ille diu-
 nus tanquam celo tegitur. Cuius cum summum fastigium naturali ueste
 texisset priore partem que dicitur facies necessariis membris

tum ministerijs et instruxit pater et ornavit. **A**c p̄mū q̄
oculorū orbes contans foraminibz conclusit a quo foratu
fronte notatam varro existimavit et eos neq̄ minz neq̄
amplius q̄ duos esse voluit q̄ ad spem nullq̄ est p̄fectior
nūz q̄ duorū sicut et aures duas quarū duplicatas mædi
bile est q̄ntā pulchritudine p̄ferat q̄ tū ps utraqz sititudine
ornata est tū vt venientes alternisqz voces facilius colliga
tur Nam et forma ip̄a mirādū in modū facta q̄ eazū fo
ramina voluit esse nuda et inobsepta q̄ et minz deozū
et minz vile fuisset q̄m simplicia cavernarū angustis
as preteruolare vox posset nisi p̄ceptā p̄ r̄uos firmos et
repressu retentā foramina ip̄a conueheret ut similia
vascul quibus impositis solent angustiora vasa p̄plexi eas
iḡi aures quibz est inductū nomē auonibz hauriendis in
virgilius **V**ocēqz hys auribz hausi quia vocē ip̄am q̄n
vocant ab auditu p̄ mutationē lre aures ut ut aures s̄
notate **V**oluit deus artifex mollibz pelliculis informare
q̄ pulchritudine demeret pendulas atqz flectiles neqz duris
ac solidis ossibus ne ad vsū inabiles esset imobiles ac
rigentes s̄ q̄ esset horū mediū excogitavit vt eas artila
to mollior alligaret et habent apta simul et flexibilem
finitate in hys audiendi b̄n officiu constitutū est sicut in
oculis videndi **Q**uorū p̄cipue inexplicabilis est ac mira
subtilitas quia eozū orbes geminarū sititudine p̄sentes
ab ea pte qua videndū fuit membranis p̄lucentibus
textit vt ymagines rerū q̄positarū itaqz in speculo reflex
gentes ad sensus intinū penetraret p̄ eas iḡi membra
nas sensus ille qui dicit̄ mens ea q̄ sūt foris intrūspiciat
ne forte existimes a ymaginū inuisione nos t̄ne vt for
te existimes p̄hi dixerūt q̄m videndi officiu in eo debet
esse qd̄ videtur non in eo qd̄ videtur aut intentione aeris
rū arie aut effusione radiorū q̄m si ita esset radiū quem
oculis adūrimz videremz don̄ intentz aer̄ aū arie aut
effusi radij ad id quod videndū esset puenirent **C**um
aut videremz eodem momento ip̄is p̄terūqz vero aliud
agentes nihilominz in vniūsa que contra sūt posi
ta intueam̄. **V**erū vt manifestius est mente esse que
p̄ oculos sūt opposita intrūspiciat quasi p̄ fenestras luce
te vitro aut speculari lapide obductas et idcirco mens
et volūtas ex oculis sepe d̄mosat̄ eozod quidē vt r̄feller̄

99

Lucretius ineptissimo usus est argumento si enim mens i-
 quit p̄ oculos videt eratis et effossis oculis magis videt
 qm̄ euulso ā postibus foras plus inferat luis q̄ si su-
 erint obduca Minuū ipi uel potius Epicurus qui cū do-
 mit effossi oculi erat ne vident effessos orbes et ruptas o-
 culorū fibras et fluentē p̄ venas sanguine et crescentes ex
 vlncribꝫ carnes et obductas ad vltimū cicatrices nichil
 posse luis admittē nisi forte auribꝫ oculos similes nasi vole-
 bat vt nō tam oculis q̄ foraminibꝫ ternemꝫ quo nichil ad-
 spēm fedius ad vsū mutlius fieri p̄t̄ etuātulū em̄ videre
 possems si mens ab intinis penetralibꝫ capitis p̄ exiguas
 cauctnarū ziuilas attendē vt si quis vellet tr̄spicē p̄ nauā
 nō plꝫ p̄fecto tēnat q̄ ante ipsius capatitas q̄prehendat
 itaq̄ ad videndū mēbris potius morbe conglobatis opus
 fuit vt vsus in alia spergeret. Et que in primori facie ad-
 hereret vt libere possint oīa gimeri Ergo ineffabilis diuine
 p̄uidētie virtus feat duos simlimos orbes cosq̄ ita demꝫ
 it vt non in totū conūti s̄ moueri tñ ac flecti cū mō pos-
 sent Orbes aut̄ ipsos humores puri ac liquidi plenos cē-
 voluit in quorū media p̄te simtille luminū ocluse tene-
 rentur quas pupillas nūcupamꝫ in quibꝫ puris ac sub-
 tilibꝫ ternendi sensus ac rō ḡtinetur p̄ eos igitur orbes
 seipam̄ mens intendat vt videat miras rōne in vnu
 misctur et conūgitur ambozū luminū visus.

Contra
illos qui sensus falsos esse contendūt. Cap. ix. m.
 Ibet hoc loco illozū reprehendē vāntate qui dū
 volunt ostendē sensus falsos esse multa colligūt in quibꝫ
 oculi fallant̄ Inter que illud enā quod furiosis et ebriis o-
 ma duplicia uideant̄ Quasi vō eius erroris obscura sit
 causa Ideo em̄ fit quia duo sūt oculi sed quō id fiat acci-
 pe visus oculorū intentionē ā constat Itaq̄ qm̄ mens
 vt sup̄dictus est oculis tāq̄ fenestris vritur non tñ hoc
 ebrijs ā insanis accidit sed etiā sanis ac sobrijs Nam si
 aliquid minus p̄prius admoueas duplex videbit̄ Cert-
 tū est em̄ interuallū ac spatū quo acies oculorū coit̄
 Item si retrorsū aduocēs am̄ quasi ad rogitandū et inte-
 tionē mens relaxēs tñ acies oculi vtriusq̄ aduatur
 tunc singuli videre incipiūt separatim Si aut̄ vtrꝫ
 intendēs anemꝫ dixeris coit̄ in vnu quidquid duplex
 uidebatur Quid s̄o m̄tū si mens veneno ac potentia

vni dissoluta dirige se non potest ad videndum sicut ne pedes qui
deum ad ambulandum nervus stupefactis debiles sunt aut si
vis furoris in cerebrum sevens concordia disjungit oculos
Quod adeo verum est ut lusus hominibus si aut insaniam aut ebriam
fiant nullo modo possit accedere ut aliquid duplex videant
Quare si res apparet nisi oculi fallunt manifestum est non esse
falsos sensus qui aut non fallunt si sunt puri et integri aut
si fallunt mens tamen non fallit que illorum movit errorem

**Ad oculorum fabricam reddit et omni membrorum quae usque ad
ventrem per autem apparent. Cap. 10^m**

Omnis ad dei opera revertamur ut igitur oculi minutio
res essent ab iniuria eorum aliorum tegumentibus orubuit
Vnde oculos dictos esse varram placet Nam et ipse palpe
brae quibus mobilitas inest palpitatio vocabulum tubum pi
lis in ordine stantibus vallate septem oculis decentissimum pre
bent quarum motus assiduis in corpore sensibili celeritate
concurrere et videndi tenore non impedit et resiat obtutu
Dices enim id est membrana illa plucens quam sicca et oba
resca non oportet nisi humore assiduo tersa pure mteat
aboleat Quod ipsa superiorum fastigia pilis brevibus
adornata Nonne quasi aggeribus et munimentum oculis
ne quid superne madat et spem simul prestant Ex quorum
confinio nasus exoritur et veluti equali porrectus iugo
vtramque aciem simul et discernit et munit Inferius quo
que genarum genarum non incedens tumor in similitudine collu
leuiter exurgens ab omni parte oculos efficit tutiores Piusu
que est ab aures sumo ut si quis forte vehementior ictus
extiterit eminentibus repellat Nisi vero pars superior usque
ad medium solida formata est Inferior autem cartilagine
adheret mollita ut ad usum digitorum Possit esse tractabilis
In hoc autem quibus simplicia membro tria sunt officina con
stituta Vnum ducendi spiritus alterum capiendi odoribus ter
tium ut per eius cavernas purgamenta cerebri defluant
Et quas ipsas deus quod mirabili quod diuina ratione mollitus
est ut tamen hepatis ipse nasi oris spem non de formare
quod erat plane futurum si simplex foramen pateret
at id velut pariete pulcherrimum ex quo intelligimus quantum
dualis natus Vna et simplicia operage solidata ad rem
valeat perficere Nam tamen sit corpus vnum tamen totum ex si
plicibus membris stare non poterat nisi ut essent partes

uel dextre uel sinistre Itaq; ut pedes duo et ut manus
 non tm ad utilitate aliqua vsq; gradiendi uel faciedi
 valent sed et habitu decoremq; admirabile gferant
 sic in capite q; totius diuini opcis quasi culme est
 et auditq; in duas aures et visus in duas atres et odo
 ratio in duas nares a sumo artifice diuisa est quia re
 rebu in quo sentiendi ro est q;uis sit vnu tm in duas
 pres membrana interueniente discretu est **S**ed et cor
 quod sapie domiciliu videt licet sit vnu duos tm in
 tmseruis sinis habet quibus fontes vni sanguis
 continent septo interuadente diuisi ut sit in ipo nudo su
 ma reru uel de simplia duplex uel de duplia simplex et
 gubnat et continet totu ita in torpe vniusa gparta in
 dissonabile pretendere vnitatem **O**ris quoq; spes et
 ritus ex tmseruo patefactq; q; vtilis q; dicens sit enar
 rari no pt cuius vsus in duob; constat officijs sumedi
 vidq; et eloquendi lingua intus inclusa que voce mo
 tibus suis in vba discernit et est interpret ar **N**ec tm
 sola pt p se eloquendi munus implere nisi acume su
 um palato illiserit nisi vita uel offensione dentiu ul
 gpressione labioru dentes tm pl; gferut ad loquendu
 Nam et infantes no qn incipiut fari q; dentes habue
 rint et senes amissis dentib; ita balbutiut ut ad
 infantia reuoluti denuo esse videant **S**ed h; ad hor
 nem solu ptinent aut ad aues in quib; acummata
 et uibrata certis motib; lingua innumerabiles idunt
 flexiones et sonoru varios modos exprmit **H**abet p
 terrea et aliud officiu quo in oib; s; tm solu in mutis
 vtitur q; contritos et comolitos dentibus abos colligit
 et conglobatos visa depmit et tmittit ad ventrem
Itaq; varro alligando rivo putat lingue nome impo
 situ **B**estias enam potu adinuut portenta em caua
 taq; hauriut aqua eaq; gprehensa lingue sinu ne tar
 ditate ac moza effluat ad palatu celexi mobilitate co
 plodiut **H**oc itaq; palati concaue tamq; testudine
 cogit eamq; dentiu ceptis deus quasi mizo cinnal
 lauit **D**entes aut ipos ne nudi ac restricti ne ma
 tis horrozi q; ornamento essent gmguis mollib;
 que a gmguendis dentib; nominant ac de m labuq;

tegmimibz honestavit quorū durescēs sicut in molazila
pide maior est et asperior q̄ in ceteris ossibz ut ad gterendos
ribos populūqz sufficiat Labra ipa que quasi antea coher
rebant q̄ dementer interscidit quorū superius sub ipa medie
tate aurū lacuna quadā leui quasi valle signavit mfe
cuis honestatis grā foras molliter explicitavit Nam quod
attinet ad sapiam capiendū fallit quisquis hūc sensū
palato inesse arbitrat. Lingua est em̄ qua sapores senti
unt n̄ tñ tota nam ptes eius que sūt ab utroqz latere
tenuiores sapore subtilissimis sensibz trahūt Et tñ neqz
ex cibo quitqz neqz ex potione immuatur tñ tenacibili
mō penetrat ad sensū sapor eadem rōne qua nisi deq̄
nūqz mā odoris detrepat Cetera q̄ decora sūt vix exp̄mi
pt. Deductū clement̄ a gemis mentū et ita inferiusqz
clusū ac aamine eiꝝ extemū signāe videat leuiter im
pressa diuiso. Figidū ac teres collū scapule velut molli
bus uigis a ceruice dimisse valida et substrita nervis ad
fortitudinē brachia insignis thorū extentū Laceratorū in
gens robur utilis ac decens flexura cubitorū Quid dicā de
manibz rōnis ac sapiē ministris quas solertiqz opifex
plano ac modice concavo sinu fictas ut si quid tenendū sit
apte possit insidē in digitos firmavit in quibus difficile
est expedire Utū ne spēs an utilitas maior sit Nā et nu
merus pfectus ac plenus et ordo ac gradus decantissimus et ar
ticulorū parū curuatura flexibilis et forma unguū ro
tunda concavis tegmimibz digitorū fastidia cōprehēdes
Atqz firmas ne molitudo carnis in tenendo decet magnū
prebet ornatū Illud vero adūsū multis modis habile qz
vng a ceteris separatū tñ ipa manu oritur et indūsū ma
turius finditur qui se velut obuiū ceteris prebens oem
tenendi faciendiqz rōem uel solū uel p̄cipue possidet tāqz
rector om̄iqz om̄i atqz moderator Vñ etiam pollinis
nomen accepit qz vi et p̄tate int̄ ceteros polleat Duos q̄
dem articulos extantes habet non ut alios s; vnus
ad manū carnē nectitur pulcritudinis grā Si em̄ fuisse
tribus articulis et ipē discretus feda et indecora spēs ad
emisset manibz honestatē Nam pectoris latitudo subli
mis et exposita oculis mirabilem pre se fert habitus sui
dignitatem Cuiꝝ hec causa est qz videtur hoīem solus deus

velut supmū formasse. Nā fere nullū anat iacē in tēpū pt
 mutas aut auātes quasi alēno latē iacentes surisse atq;
 terrā oprehensisse. Idcirco illud augustū pectus et ab aspec
 tu remotū et ad trā versus abiectū. Nōis aut patens et
 erectū quia plēnū tomē a celo date hūile ā mētes eē nō
 debuit. Pupille quoq; leuit' eminentes et fusiorib; ac pūis
 orbibus coronate nō nichil addūt venustatis femē ad a
 lēndos fetus date morib; ad solū decus. ne infōrme pect; et
 quasi inutile videretur. Hūc subdita est plamies ve
 tris quā mediā fere vmbilicus non mēcenti nota sūt
 ad hoc factus vt p eū fetus dum in vtero nutriatur. *De*
visceribus et intestinis vsq; ad membra genitalia. Cap. xi.

Sequit' nūrio vt de mēris quoq; viscerib; dūc mā
 piam quib; non pulcētudo quia sūt abdita s; vtilitas
 incredibilis attributa est qm opus fūcat vt terrenū hoc
 corpus sūto aliquo de abis ac potibus aleretur sicut fra
 ipsa imbrib; ac pūis pūdentissim; artifex in medio
 eius receptaculū abis fecit quib; totis uel concoctis uel li
 quefactis vitales succos membris oibus dispartiret sed
 cū homo constet ex corpe atq; aīa illud quoq; sup dūxi re
 ceptaculū solo corpi prestat alimentū. Aīe vero aliā sedē
 dedit fecit em gen; quoddā viscerū molle atq; rarū qd'
 pulmonē vocam; eūq; nō in vtere modū finxit ne ef
 funderet' simul spūs aut inflaret simul. Ideoq; plēnū qui
 dem viscus efficit s; inflabile atq; aeris capax vt paula
 tim spm recipet dū vitalis vent; p illā spargit' rarita
 tem et eūdem rursus paulatī redderet dū se ex illo expli
 cat. spā em vicissitudo et spirandi respirandiq; tract; vi
 tam sustentat in corpe. Rm 9° duo sūt in hōie recepta
 cula vnū aeris qd' alit aīam alterū abozū quod alit
 corpus. Duas eē p collū fistulas nōē est abale ac spūale
 quarū supior ab ore ad ventrē ferat' inferior a naribus
 ad pulmonē quarū natūa et rō dūsa est. Ille em qui ē
 ab ore trās; mollis effect; est et qui sp' clausus cohēat
 sibi sicut os ipm qm pot; et ab; dimota et patefacta
 gula quia corpales sūt spatū sibi trāsmeandi faciūt
 spūs contra qui est incorpales ac tenuis quia spatū
 sibi facē non poterat accepit viā patentē que vocatur
 sturgulio is constat ex ossib; flexuosis ac mollib; q; ex

ulis in acuto medio inuice compactis et coherentibus patetque
se hic transit nullam enim repugnantiam meandi hinc spiritus potest quia
is qui se comit demissa utiliter de cerebro membra por-
tionem cum yma nomen est velut occursum quodam refrenat
tur ne aut temeritatem domali cum impetu venies at-
tracta pestilenti aura a tota nocendi uolentia intus
receptaculis perferat Ideoque etiam nases breuiter sunt apte
que idcirco sic notantur quia per eas uel odor uel spiritus na-
re non desinit tamen hec fistula spiritalis non tamen ad na-
res uerum quod ad os inter patet in extremis palati regi-
ombus ubi se colles faucium spectantes unam tolle inapuit
in humore augere causa et ideo non obscura est loquen-
di enim facultate non haberemus si sicut gule iter ad
os tamen ita guttur ad nases tamen pateret Aperuit igitur
uiam uoti diuina solertia ex illa fistula spiritali ut
posset lingua suo ministerio fungi et uotis spiritus in offen-
su tenore pulsibus suis in uerba conuolare qui meatus
si aliquo modo interceptus sit mutum faciat nunc est Erant e-
nim profecto quisquis aliam tamen putat aut homines muti sit
Non enim uulgo ut creditur uicta gerunt linguam sed huius uocalem
illum spiritum per nases quasi mugientes profundit quod uoti tamen
sensus ad os aut nullus homo est Aut non sic patet ut ple-
nam uocem possit emittere Quod plerumque non fit aliquo etiam
casu accidit ut morbo aliquo hic aditus obseptus uocem
non transmittat ad linguam faciatque de loquentibus mutos
Quod cum accidit auditum quoque obstrui nunc est ut quia
uocem emittere non potest ne admittit quidem possit loquendi
tamen patefactus est hic meatus Illud quoque prestat ut in la-
uaculis celebrandis quia nases calore fieri non possunt aer
feruens ore ducat Itaque si forte spiritamenta narum fugo-
ris pituita perduferit per os auram contrahere possumus ne
obstruita meandi facultate spiritus stranguletur Cibi uero
in alium recepti et cum potus humore permixti cum iam ca-
lore protuli fuerint eorum succus inenarrabili modo per me-
bra diffusus irrigat uniuersum corpus et uegetat In-
testinorum quoque multiplices spirae ac longitudo in se
conuoluta et uno tamen substrata uinculo quod miraculum
dei opus est Nam ubi maceratos ex se cibos alius em-
serit paulatim per illos internorum anfractus extruduntur

ut quicquid ipse melle succi quo corpus alit^r membris omnibus
 diuidatur Et tñ ne qui forte obhereat ac resistat quod fieri
 poterat p̄ fluminū ipsorū flexiones in sepe redeūtes et fieri
 sine p̄ntie non poterat **O**ppleuit ea intermiscetq̄ crassiore suc
 co ut p̄gameta illa ventris ad exitus suos facilius p̄ lubri
 cū interit^r Illa quoq̄ rō subtilissima est q̄ vesica cuius vsū
 volucres nō habent tñ sit ab intestinis sepata n̄ vlla hnt
 fistula qua ex ill' vena trahat completur tñ et humore d̄q̄
 tendit^r Id quō fiat non est difficile p̄uide^r Intestinoꝝ enim
 ptes que ab alio cibū potūq̄ suscipiūt potentiores sūt q̄
 ceterē sp̄re et multo tenuiores **H**ic insitā circūplectūt et co
 hmet **A**d quas ptes tñ potū et cibū mixta pueniunt sim
 quidem crassius sit et tñsmicat **H**umor autē oīs p̄ illa
 teneritudine prolat^r Cuius vesica cuius equē tenuis subti
 lissq̄ membrana est absorbet et colligit ut forane qua
 natura exitu patefcat emittat **De membris concepti**

Domus et ipsius conceptus phia rōne **Ca^m p^m**
Et utro quoq̄ et conceptione qm̄ de interioribus loqm̄^r
 dia necesse ē ne quid preterisse videam^r **Q**ue qm̄q̄ in
 opto latent sensus tñ atq̄ intelligētia late non possunt
Vena in maribq̄ que semē ut semina gmet duplex ē
 paulo interior q̄ illud humoris obstem receptaculū
Sicut em̄ tenes duo sūt iteq̄ testes et vene feminales
 due in vna tñ opage coherentes qd̄ videm^r in corporali
 bus animalū cū interfecta patefcat **S**ed illa dexterior mas
 culinū continet semē sinisterior femineū **E**t ideo in to
 to corpe ps̄ dextera masculina ē sinistra vero femina
Ipsū semē quidē autē ex oī corpe ad venā genitale con
 flue ibiq̄ conuēscē **S**ed hoc huana mēs quō fiat nō
 p̄t̄prehendē **I**te vī semē uterū in duas se diuidit
 ptes que in diuisū diffuse ac r̄flere circūplicantur sicut a
 uictis rotnua **Q**ue ps̄ in dextera retorquet^r masculina
 est que in sinistra femina **C**onceptū igit̄ varro et d̄
 aristoteles sic fieri arbitrant^r **A**ut nō tñ maribq̄ m̄ce
 semē verū etiā feminis **E**t inde plerūq̄ maribq̄ similes
 p̄uari p̄ carū semē sanguine eē purgatu **Q**uod si
 recte cū virili mixtu sit utraq̄ conueta et simul ro
 agulata informari **E**t p̄mū quidē cor hoīs consmgi
 quod in eo sit et vita hoīs et sapia d̄m̄q̄ totū opus q̄
 dragefimo die consumari **E**aboruombq̄ her̄ fortasse

collecta sunt In uicinis in seculis primis oculos fingi dubium non
est quod in sepe apprehendimus Vnde fieri non posse ar-
bitror quid futio a capite sumat exordia Similitudines
aut in corporibus plurimum sic fieri putant Cum feminam per
mixta inter se coalescant si virile superauit per seilem per
virile siue matrem seu feminam si mulierem prevaluerit per
genem cuiusque sexus ad ymaginem respondeat matrem Id
autem preualet e duobus quod sunt ueterius Hinc plerumque
fieri ut unus tantum lineamenta pertendat si uero equa sunt
ex pari semina mixtio figurata quoque misceri ut soboles
illa uis aut neutrum referre uideatur quia totum ex
altero non habet aut utrumque quia parte de suis mutu-
ata est Nam in corporibus animalium uidemus aut confundi pa-
rentum colores aut fieri tantum neutri generatum sicut aut ut
triumque sunt exprimi ut discoloribus membris per omne cor-
pus concordans mixtura uarietate dispares quoque uero hoc modo
fieri putantur aut forte in leua uicini parte masculina stir-
pis semen maderit matrem quidem gigni operatio est si que-
rit in femine parte conceptus aliquid in se habere femininum
supra quam deus uirile parat uel formam insignem ut in
minu candore uel corporis leuitate uel artus delictos ut
statura breue uel uoce grante uel animu mibellu ut
ex his plura Item si partem in dextera semen femininum
sexus influxerit feminam quidem procreari si quoniam in mas-
culina parte concepta sit habere in se aliquid uiriliter
ultia que sexus ratio permittat aut valida membra aut
uoluntate aut uoce robusta aut animu audace a ex his pla-
si uero masculinum in dextera femininum in sinistra
puerit utrosque fetus recte procreare ut et feminis per
oia ne sue deus constet et maribus tanta mente que corpore
robore uirile seruetur illud uero ipsum que mirabile con-
stitutu dei quod ad conseruatione generum singulorum du-
os sexus maris ac femine machinatus est quibus
inter se per voluptates illecebras copulatis substantia
soboles procreet ne omne genus uicentium conditio mor-
talitatis extinguat sed plura robore maribus attri-
butu est quo facilius ad patientiam uigi maritalis fe-
mine cogere uir itaque nominatus est quod maior in eo
uis est que in femina et hinc uirtus non accepit Item muli-

et ut varro interpretat^r. a mollitie immita et detracta lra
 uelut molier Cui suscepto fetu cu ptus appinqre iam
 cepit tugescens ia mane dulcibz succis distendat^r
 et ad nutrimenta nascentis fontibz lacteis ferudu pec
 tus exuberat Nec em dicebat aliud q^m ut sapiens aiala
 corde alimonia ducet Idq^m ipm solertissime copazatu
 e ut candens ac pinguis humor teneritudine noui
 corporis irrueret don^t ad capiendos fortiores cibos et de
 tibus instruatur et viribus roboret^r. Sed redeamus ad pro
 positu ut cetera q^m sunt supersit breuiter explicemus. **Contra**
illos qui p voluptate membris genitalibz abutunt^r.

P et subditoru membrorum forma. **Cap^m B^m**
 Oteru nuc ego iporu quoq^m genitaliu mebrozu
 mactia roneu tibi exponere nisi me pudor ab hmoi
 sione reuocaret Itaq^m a nob indumeto vctudie que
 sut pudenda uelentur ciuod ad hanc rem attinet q^m
 zi satis est hoies impios ac pphanos sumu nephas
 admittit quid diuinu et admirabile dei opus ad p^mug
 nanda successione inexcogitabili rone p uisu et affectu
 uel ad turpissimos questus uel ad obscene libidinis
 pudenda opa querunt ut ia nisi aliud re scissima pe
 tant q^m mane et sterile uoluptate Que reliqui cor
 pis ptes non carent rone ac plenitudine Conglota
 in nates raro q^m sedendi officio apta et eade firmior
 q^m in ceteris membris ne pmente corporis molle ossibus
 rederet Item femoru deducta et latioribz thoris valida
 longitudo quo facilius omis corporis sustinet qua pau
 latim deficiente in augustu genua detinnat quoru
 decentes nodi flexura pedibz ad gradiendu sedendu
 q^m aptissima prebent Itē uirga non equali mo dnita
 ne mderens habitudo deformaret pedes s^m teretibz su
 ris clementer extantibz sensimq^m tenuatis et firma
 ta sunt et ornata In plantis uero eade quide s^m in lo
 ge dispar q^m in manibz rō est que qm totius opis
 q^m fundamenta sut muisius eas artifer non rotunda
 spe ne ho stare non posset aut alijs ad standu pertibz
 indigeret sicut quadrupes sed porrectiores longio
 resq^m formauit ut stabile corpus efficiant plantis sua
 unde illis inditu nome est digiti eque totidem quot in

mambꝫ spem magis q̄ usu maiore preferentes ideoq̄
et iuncti et breues et gradatim q̄positi quoru qui e max
imo qm̄ illu sicut in manu distim a ceteris opus no
erat ita in ordine redactꝫ est ut tr̄ ab alijs magnitudie
ac modio inuallo distare videat. Hec eoru speciosa ge
manitas non leui aduinculo iustu pedu firmat con
itari em̄ ad cursu non possumꝫ nisi digitis in huma
pressis soloꝫ intentibꝫ impetu haultꝫ capiamaꝫ Expli
casse videor oia quoru rō intelligi pt. Nūc ad ea vero
que uel dubia uel obscura sunt.

M sunt in corpore rō fieri nequit. *Cam̄ jem̄.*
Vltā esse constat in corpe quoru vim rōnemq̄
p̄spice nemo n̄ qui sent pt. An aliquis enarrie se pu
tat posse quid utilitatis quid effectꝫ habeat tenuis me
brūna illa pluens q̄ r̄uāretit. alius et legit. quid re
nū germa stitudo quos ait vatro ita dictos q̄ r̄ui ab
hys obsem humoris oriant. quod e longe secus qua
spme alterm̄secus supm̄ coheret. Et sūt ob intestinis
sep̄ati quid splen quid icau que visera q̄ si ex contur
bato sanguine vident. esse concreta quid fellis amaris
simꝫ liquor quid globa cordis. Nisi forte illis medendu
putabimꝫ qui e affectu uacūdie in felle constitutu
putat pauoris in corde leticie in splene. Ipsius aut̄ re
coris officiu voluit esse ut abos in alio loquat̄ aplex
u et calefactu suo quida libidines rerū ueneretaru in
icore contineri arbitrant. P̄mū ista p̄spice acume
huam̄ sensꝫ non pt̄ quia horū officia in opto latent
n̄ usus suos patefacta demonstrant. Nā si ita eēt for
tasse plandiora quoq̄ aualia uel nichil fellis omo ut
m̄m̄ habent q̄ fere timidiora plꝫ cordis lasciuia
plꝫ splenis huissent. sicuti isti nos sentimꝫ audire
auribꝫ oculis t̄ne naribꝫ odorare ita p̄fecto sentiremꝫ
nos felle uasa icore tupe splene gaudere. Cū autē
vñ affectꝫ isti ueniat n̄m̄me sentiamꝫ fieri pt̄ ut
aliud ueniat et aliud visera illa q̄ suspicam̄ effia
ant. Hec t̄n̄ rōuincē possumꝫ falsa illos q̄ h̄c disputat
dicē. Sed oia q̄ ad motus aī aīc̄q̄ pt̄meat t̄n̄ obscure
altecq̄ rōnis esse arbitror. ut sup̄ hores sit ea liquido
p̄uidere. Id nū certū et mdubitatu eē debet res tot̄ fatā

visterū genēa vnu et idē hīc offitū vt aiām q̄tineat in
corpe **h**ed quod p̄pue in singulis nervis sit inuētū q̄s sūe
nisi artifex p̄i cui solū opus suū notū est. **De obscura**

Voce autē quā rōne reddē possum⁹ **vois rōe Ca^m 17^m**
Gramaticū quidā ac p̄hi voce esse diffinuit aerem
spū vberatū vñ vba s̄ nūcupatū qd' p̄spiciū falsū ē
Non em̄ est vox extra hoies hūm̄ sed intra et verisimilior
est illa s̄mā stipatū sp̄itū ac obstantia sautū sūt il
lusus sonū voas exp̄mere veluti ai in patete acuta
laborq; subiectā dmittim⁹ sp̄m et is acute rōtāuo
r̄passus ac reuolut⁹ a fundo dū descendente occur su suo
redit ad exitū intens sonū hūm̄ et inuo tale sp̄m resi
liens p̄ se uent⁹ aiatur. **Q**uod quidē an verū sit de⁹ arti
fex videtur uel viderit. **V**idet em̄ non ab ore s̄ ab intimo
pectore vox oriri. **D**emq; et ore clauso ex nabis emittit so
nus qualis p̄t̄ p̄terea et maximo spū quo anihela
m⁹ uox non effiat. **E**t leui et nō coarctato spū quonēs vo
lum⁹ effiat. **N**on ē igit̄ gprehensū quo fiat ā quid sit n̄
me nūc in academie s̄mā labi putes quia nō oīa
sūt in gphensibilia vt em̄ fatendū ē multa nesci que
voluit deus intelligentiā hoīs excedē sū tñ multa eē que
possint et sensib⁹ p̄cipi et rōne gprehendi. **h**ed eit nobis
contra p̄hos integra disputatio. **C**onfirm⁹ igit̄ sp̄m
quo nūc deurrim⁹. **V**bi sit mentis sedes et q̄ rōne cor

Sentis quoq; rōne r̄gphen **poru coniugat^m Ca^m 16^m**
sibile eē quis nesciat n̄ q̄ oīo illā nō h̄z ai ipa
mens quoloro sit ā cuiusmōi nesciat. **A**ria 8° a p̄his
de nā eiq; ac loo disputā sūt. **A**t ego nō dissilabo quid ip̄e
sentiam non quia sit esse affine quod ē insipientis in
re dubia facē s̄ vt exposita rei difficultate intelligas qn̄
ta sit diuinorū opm̄ magtudo. **Q**uidā sedē mentis i pec
tore esse voluerūt qd' si ita est q̄nto tandē miraculo dig
nā esse eem in obscuro ac tenebroso habitaculo sūtā in
tāta rōnis atq; intelligentie lucē uersari tā q; ad eam
sens⁹ ex oī corpis p̄te conuēiūt vt in q̄libet regione mē
brorū p̄ns esse viderūt. **A**ly sedē eiq; in cerebro eē dixerūt
et sane argumētis p̄ pbabilib⁹ vsi sūt oportuisse s̄z q;
totius corpis r̄gime h̄ret potiq; in sumo tāq; in aere
corpis habitare ne quitq; esse s̄blimus q̄ q; id qd' v
muerisū rōne moderet. **f**icut ip̄e mūdi dñs et rector

in summo est. Deinde quod sensus omnibus id est audiendi et videndi et o-
dorandi ministrata membra in capite sunt locata quorum omnium
vires non ad pectus sed ad cerebrum ferunt. Alioquin nunc nos qui
sunt tardius sentire non sentiendi facultas longo itinere per col-
lum ad pectus usque descenderet huius vero a non multum a fortas-
se non errat videtur enim mens quod dominatum corporis tenet in su-
mo capite constituta tanquam in celo deus sed quam in aliqua
cogitatione sui commovere ad pectus et quasi ad secretum aliquod
penetrare secedere ut consilio tanquam ex thesauro recondito
eliceat ac profertur. Ideoque cum intenti ad cogitandum sumus et cum
mens occupata in alium se abdiderit neque audire quod consonat
neque videre que obstant solemus. Id vero siue ita est admirandum
perfecto est quo id fiat cum ad pectus ex cerebro nullum iter pateat
sua aut non nisi in nichilominus admirandum est quod diuina nescio
quod ratio fiat ut ita esse videatur. An potest aliquis non admi-
rari quod sensus ille vniuersus atque celestis quod mens vel anima nunc
patitur tante mobilitatis est ut ne tunc quidem in sopitus est
conquiescat tante celeritatis ut vno tempore puncto celum de-
collustrat si velit maria peruolet terras et urbes peragret
omnia denique quae libuerit quibus longe lateque submotae sunt in-
spici sibi ipse constituat et miratur aliquis. Si diuina mens
dei per vniuersas mundi partes intenta discurrat et omnia regit
omnia moderatur vbiusque presentis vbiusque diffusa cum tanta sit vis at-
que potentia mens humane immortale corpus induere ut ne
septis quidem grauis huius ac pigri corporis cui illigata est
coherere villo pacto possit quominus sibi libertatem vagandi
facultatem quietis impuens largiatur. Siue igitur in capite
mens habitat siue in pectore potest ne aliquis apprehendere quod
vis rationis effluat ut sensus ille apprehensibilis a in medul-
la cerebri hereat a in illo sanguine bipartito quod est inclusus
in corde ac non ex eo ipso colligat quanta sit dei potentia quod anima
seipsum non videt a qualis a vbi sit nisi si videat tamen per-
spicere possit quod pacto rei corporalis res incorporealis adiuua sit
Siue etiam mentis locus nullus est sed per totum corpus sparsa
discurrat et quod etiam fieri potest ne aliquis apprehendere quibus
rationis effluat ut sensus ille inapprehensibilis a in medul-
la cerebri hereat aut in illo sanguine bipartito quod est inclusus
in corde ac non ex eo ipso colligat quanta sit dei potentia quod anima
seipsum non videt aut qualis aut vbi sit. Nec si videat
tamen perspicere possit quo pacto rei corporalis res incorporealis ad-

iuncta sit. **H**uc etiā mentis locus nullus ē sed p totū corpū
 sparsa discurrit. Et q etiā fieri p̄t ne aliquis apprehendē
 quis rōnis efficiat vt sensus ille incōprehensibil' ā m me-
 dulla cerebri hercat aut in illo sanguine baptico qui ē mhu-
 sus in cordē ac non ex corpō colligat q̄nta sit dei p̄tas q̄ ai-
 mus seipm non videt ā qualis ā ubi sit n̄ si videat tñ
 p̄spicē possit quo pacto rei corpali res incorpāl adūda sit.
Huc etiā mentis locū nullū ē s̄ p totū corpū sp̄sa discur-
 rit. Et qd' etiā fieri p̄t et a Xenocrate Platōnis discipulo
 disputatū est. Si quidē sensus in qualibz pte corpōis p̄sto
 est nec quid sit mens n̄ qual' intelligi p̄t cū sit nā tā sub-
 tilis ac tenuis vt solidis visceribz infusa vūo et q̄ ardenti
 sensu mēbris oībus misceat. Illud autē caue ne vniq̄ sile
 veri putauis qd' aristorens dixit mente oīno nullā esse
 s̄ quasi armoniā in fidibz ex constructione corpōis et com-
 pagibz viscerū vni sentiendi existē. Musia em̄ mētio
 nē contentūq̄ neruorū integros modos sine vlla offen-
 sione consonatū armoniā vocant. Volūt igit' am̄ sili-
 rōne constat in hōiem qua concordis modulatio constat in
 fidibz s̄ vt singulariū corpōis partū prima cōiunctio
 mēbrorūq̄ oīni consentiens in vniū vigor motū alū
 sensibz faciat am̄q̄ continet sicut sūt nerui bñ intenti
 ad conspiratē sonū. Et sicut in fidibz cū aliquid ā incip-
 tū aut relaxatū est oīs canendi rō turbatur et soluitur
 ita in corpōe cū p̄ aliqua mēbrorū duxerit vitū destitū
 vniūsa corruptūq̄ oībz atq̄ turbatis oīndē sensū eaq̄
 mortē vocari. Verū ille si quidq̄ mentis habuiss̄ nō
 armoniā de fidibz ad hōiem trātulisset. Non em̄ car-
 ne sua fides sponte p̄nt vt sit vlla in hys cōpactio ac
 silitudo viuentis aīq̄ aut sponte et cogitat et mouet.
Quod si quis in nob̄ armonie sile utū mouet' extno
 sicut nerui manibz qui sine tūtu artificis pulsuq̄ di-
 gitōrū mutati atq̄ inertes iacent. Sed minimum
 pulsandū ille manu fuit vt aliqñ sentiret quia mēs
 eius ex mēbris male cōpacta torpebat. **Q**uā sūt
 eterna et quid contra phorū vaias opinioes Ca^m 11^m.
Sop̄est de aīa dicē quidq̄ p̄cipi rō eiū et nā non
 possit. Non ideo tñ imortale esse aīam nō in-
 telligim' qm̄ quidq̄ viget mouetq̄ p se sp̄ n̄ videri

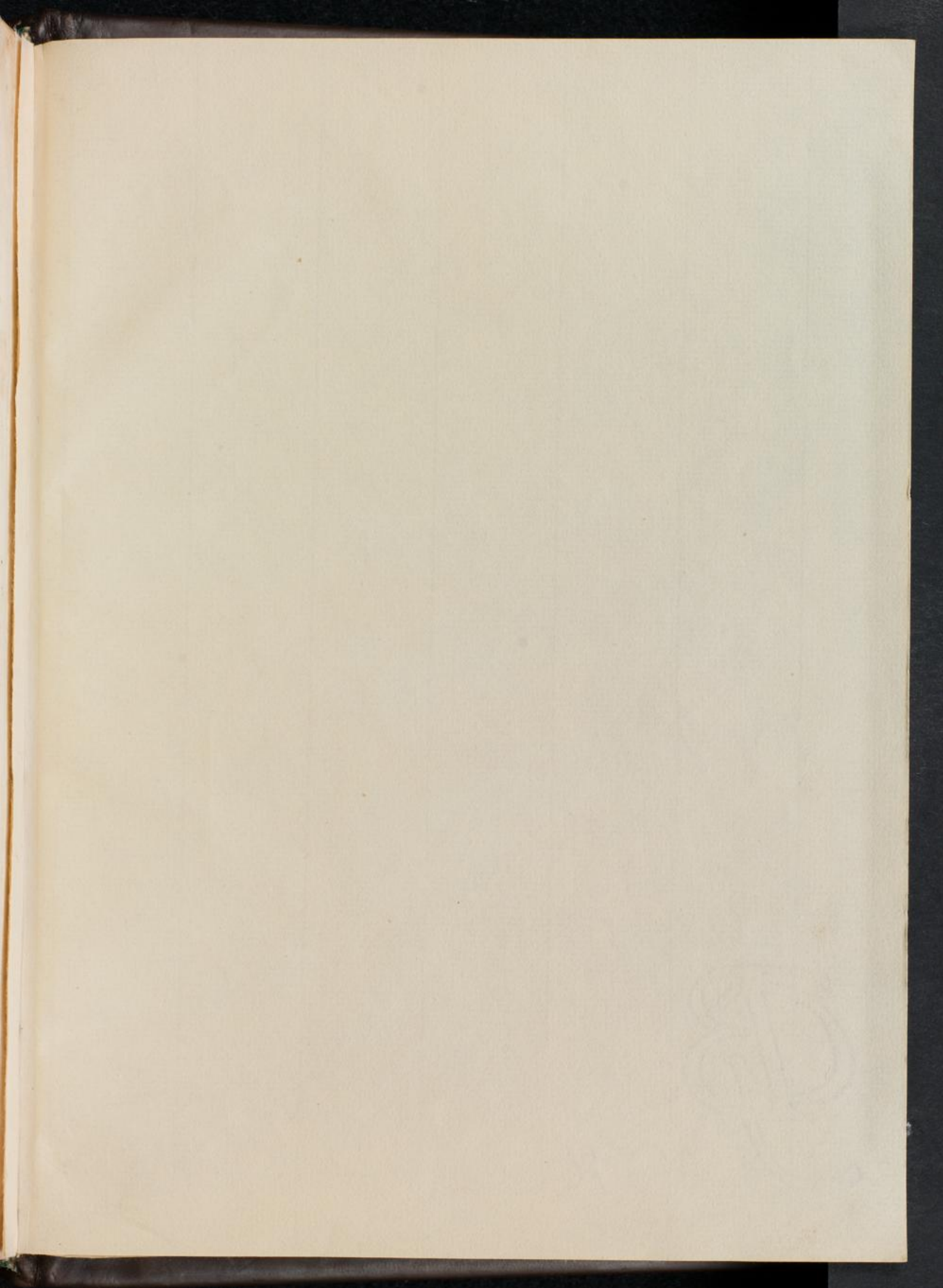
aut tãgi p̄t eternũ sit nãt̄ est **Quid** at̄ sit aia nondũ int̄
phos conuert̄ n̄ vniq̄ fortasse quæret̄ Et alij sanguine
esse dixerunt alij igne alij ventũ **Vn̄** aia uel aiḡ nome
accepit qd̄ ytere uentũ a nomos dicit̄ Nec illorū tñ quis
q̄ dixisse aliquid uideat̄ Non em̄ si aia sanguine a p̄ uolũg
effuso a febrũ calore consumpto uidet̄ extingui continuo
in mā sanguis aiē cõponeda ueluti si uemat̄ in questi
one lume quo utit̄ quid sit et audeat̄ oleũ cẽ qm̄ gsup
to illo lume extinguit̄ nũ sint utiq; diuisa s̄ alterũ sit al
terũ alimẽtũ **Uidet̄** ḡ aia sitis esse lume qui non ipsa
sit sanguis s̄ humore sanguis alat̄ ut lume oleo **Qui**
aut̄ igne putauerunt hoc vñ fut̄ argumẽto q̄ p̄nti aia
corpus caleat̄ r̄cedente fugescat̄ sed ignis et sensu indiget̄
et vi et tactu cõburit̄ **Aia** vñ et sensu aucta ē et uidei nõ
p̄t et non adurit̄ **Vñ** appãet̄ aiam nescio quid eẽ deo sitis
At illi qui ventũ putat̄ hoc fallũt̄ q̄ ex aere spm̄ due
tes uiuẽ uident̄ **Partes** itaq; diffinit̄ **Aia** est aer cõceptus
ore deferuẽfactus in pulmone sepatus in corde diffusus in
corpus **Hec** aptissime falsa fut̄ **Necq;** em̄ tam a obscura
nobis huigmõr̄ dico esse r̄em ut̄ ne hoc quidẽ intelliga
m̄ quid uerũ esse non possit̄ **An** si michi quis dixerit
eneũ esse alũ a uitruũ ut̄ Empedocles aut̄ aere esse gla
tiatũ statim ne assentiat̄ quia celũ ex q̄ mā sit ignorem
Uult em̄ hoc nescio ita illud scio **Aia** ḡ nõ est aer ore
conceptus quia multo paus̄ gignit̄ aia q̄ cõnapioze aer
possit̄ **Non** em̄ post partũ insinuat̄ in corpus ut̄ q̄
busdã phis uidet̄ s̄ pty greptũ ptingũ in fetũ in utero
necessitas diuina formauit̄ quia a deo uult̄ int̄ uis
cera genitricis ut̄ et incremẽto augeat̄ et rebus pulsi
bus gestiat̄ emicãe **Demq;** abortũ fieri nãt̄ ē si fut̄
aial̄ int̄ extinctũ **Certe** diffinitioes ptes eo spectat̄ ut̄
ill̄ nouẽ m̄sibq; quibq; in utero fuimq; mortui eẽ uide
ant̄ **Nulla** ḡ ex hys tribq; uã fmā **Nec** tñ in tñ
fallos esse dicendũ est qui h̄ senserunt ut̄ omo nihil dix
erunt **Nam** et sanguine simul et calore et spũ uiuimq;
Sed n̄ constet̄ aia in corpe hys oibq; aduatis non
expresserunt̄ pp̄uequid esset̄ tam quia non p̄t exp̄m̄
q̄ uideri **Utrum** animus et aia sint idem **Ca^m 18^m**

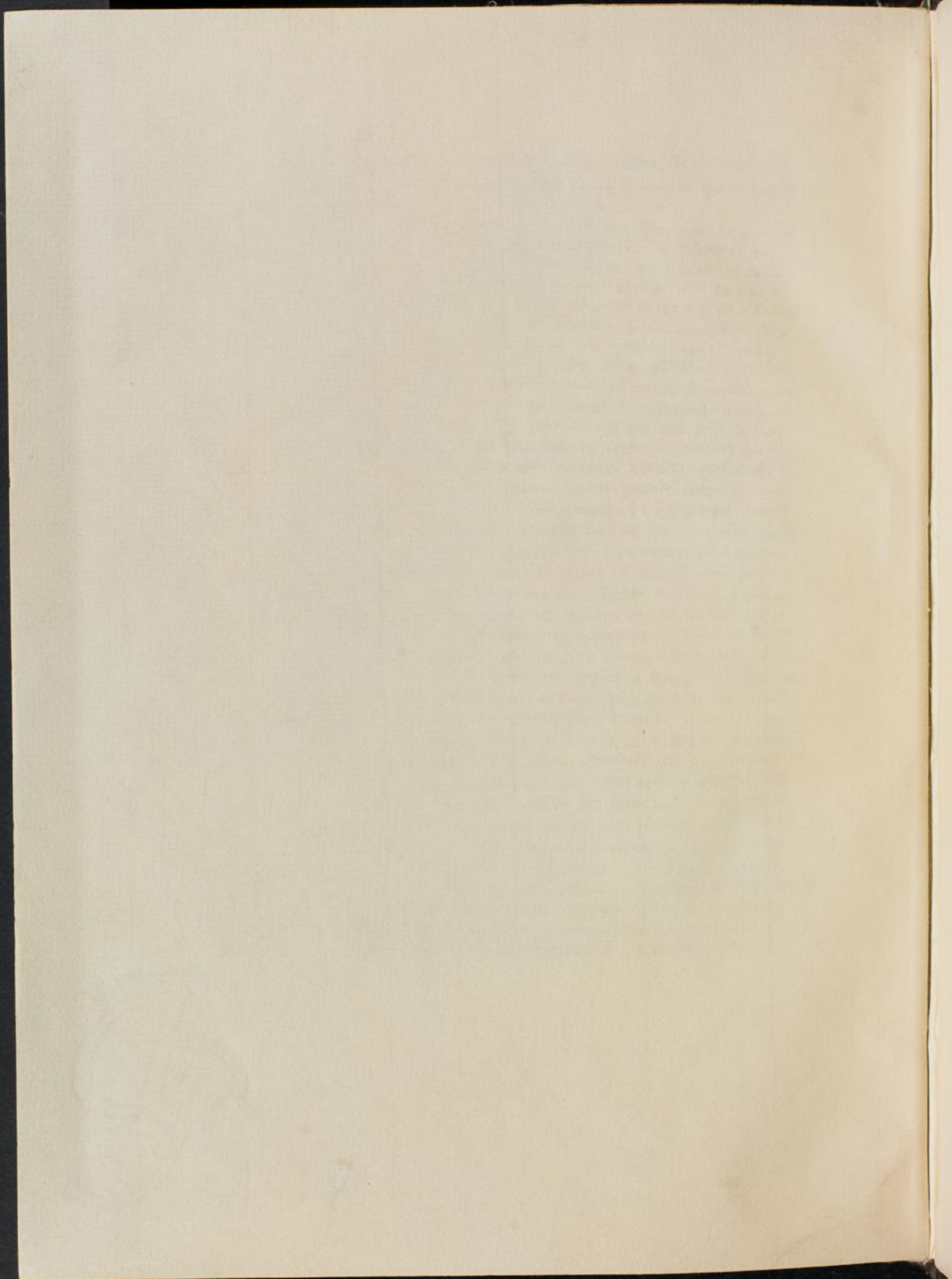
Sequitur alia et ipsa inextricabilis questio id ne sit
 anima et ipsius animus an vero aliud sit illud quod vivimus
 aliud autem quo sentimus et sapimus Non desunt argumenta in
 utraque parte Qui enim unum esse dicunt Hac rationem sequuntur
 neque unum sine sensu possit nec sentiri sine vita Deoque esse
 non posse diversa id quod non potest separari Sed quid est illud
 videndi officium et sentiendi Hec ratione idcirco animam et vitam
 indistent appellat duo Epicuri poete Qui autem dicunt esse divi-
 sa sic argumentantur ex eo posse intelligi aliud esse mentem a
 liud esse animam quia columnam animam mens possit extinguere quod
 accidere solet in famis Itaque quia anima morte sopiatur animus sumo
 et quidem sic ut non tamen quid faciat aut ubi sit ignoret sed est
 iterum falsorum contemplandorum fallat Quod quomodo ipsum fiat non
 potest prout fieri potest Nam est quiescenti nullo pacto possu-
 mo nisi mens visionum imaginibus occupata teneat
 latet autem in mens oppressa sompno tamquam ignis abducto
 sine sopitis que si paululum remoueris rursus ardescit et quasi
 euigilat Aduocatur ergo simulacris donec membra sopore ir-
 rugata uegerent Corpus enim vigilante sensu licet iaceat
 at immobile tamen non est quietum quia flagrat in eo sensus
 et vibrat ut flamma et arctus omnes ad se attractos tenet Sed
 postquam mens ad contemplandas ymagines ab intentione
 traducta est tunc demum corpus omne resoluitur in quiete tra-
 dunt autem mens cogitatione remota in cogentibus tenebris
 secum tamen esse cepit Dum intentum est in ea de quibus co-
 gitat repente sompnus obrepit et in se ipse primas sen-
 su cogitatio declinat Sic ea que sibi ante oculos posuerat
 videt quoque manum demum predat ulterius et sibi aduocata
 membra mouent ne saluberrima quiete corporis interu-
 pat Nam ut mens per die ueris visionibus aduocatur ne ob-
 dormiat ita falsis ne excitet Nam si nullas faciat a
 uigilare illa natura est a perpetua morte sopiti Dormiendi
 ergo ratio tributa est a deo ratio somnandi et quod in hoc u-
 mibus animantibus si illud homini proprium quod tamen ea ratione de qua
 quiescit ratio daret facultatem sibi reliquit docendi hominem
 futura per somnum Nam et historie sepe testantur extitisse
 somnia quorum presens et admirabilis fuit euentus et misa-
 vatum morum ex parte sompni constiterunt Quare neque sep-
 vera sunt neque sunt falsa Virgilio teste qui duas partes vo-

lunt cō sopnoria sed que falsa sūt dormiēdi tā vident que
vera imittūt. a deo ut imines bonū a malū hac rēlatōe
discamus. *De origine anime et auit Ca^m 19^m*

Aud quoq; in questione venie p̄t utū ne aia ex p̄e an
potius ex m̄e an vero ex vtroq; genēt. Sed ego id m̄co
aure ab anapite v̄mdico. Nichil em̄ ex hys tribus verū
est q; neq; ex vtroq; neq; ex alterutro ferūt aie. Corp̄ em̄
ex corp̄ib; nasci p̄t qm̄ confert aliquid ex vtroq; de animis
aia non p̄t q; ex re tenui et īprehensibili nichil p̄t deo
de. Itaq; scd̄m̄ aiarū cō v̄m̄ ac soli deo subiacet. Demq;
celesti sum; omes semine oriūdi oib; idē ille p̄r est ut
ait lucretius. Nā de mortalib; nō p̄t quit̄ n̄ mōrle ḡnā
ri. Nec putari p̄r debz qui t̄stidisse a īspirasse aiam de
sua nullo mō sentit. n̄ si sentiat qm̄ t̄n̄ aut quo id fiat
h̄eat aū op̄rehensū. Ex quo app̄et non a p̄ntib; dari
aias s; ab vno eodēq; deo p̄e qui lege rōneq; nascendit
solus si quidē sol; essiat. Nam t̄rem p̄ntis nichil est nisi
ut h̄ore corp̄is in quo ē ma nascendi in sensu volup
tis emittat uel r̄cipiat et atra hoc opus humōis istiq;
hō resistit ne a plius quit̄ p̄t. Ideo nasci sibi filios
optant quia nō ip̄i faciūt. Ceterā iā dei sūt oia s; ion
ceptus. ipe et corp̄is īfōrtio et īspiratio aie et p̄tus in
colūm̄is et q̄aūq; dem̄t̄ps ad hōiem cōseruādū valet.
Illius munus est qd̄ spiram; q; viuim; q; vigem;. Nā
postq; q; ip̄ius b̄nficio m̄colūmes sum; corp̄e et q; iūctū
nob; ex varijs rebus s̄bn̄strat sapiam̄ quoq; hōi tribuit
quā t̄rens p̄r nullo mō dare p̄t. Ideoq; et de sapientib;
stultos et de stultis sapientes sepe nascūt q; quidā fa
to ac f̄p̄deib; assignit. Sed non ē nūc loq; de fato di. Redi
hoc dicē satis est q; etiā si astra efficiendāz rerū conti
nēt nichilōm̄ aia a deo fieri qui astra ip̄a et sent et ordi
nauit. Inepti ḡo qui h̄ac p̄tate deo detrahūt et op̄i ei; at
tribuit hoc usq; dei munē celesti atq; p̄laro an vtamur
an non vtamur. i n̄ra voluit cē p̄tate hoc em̄ cōt̄esso
ip̄m̄ hōiem v̄tius factū r̄ligauit quō vitā possit adi
p̄sū dedit ei et constituit adūsariū nequissimū et falla
cissimū sp̄m̄ cū quo in h̄ac t̄restri vita sine vlla se
curitatis requie d̄mirat̄. Cur aut̄ de; h̄uc veratore
h̄m̄ hōim̄ constitūt breuit̄ exponā. *Cur deus dedit*

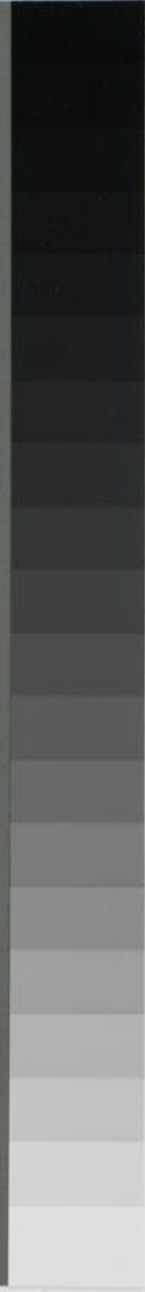

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN Gray Scale

A	1	R	2	G	3	B	4	M	5	6	7	8	W	9	G	10	K	11	12	13	14	C	15	Y	16	M	17	B	18	19

Black	3/Color	White	Magenta	Red	Yellow	Green	Cyan	Blue

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

5.11.1997

